Staats- und Universitätsbibliothek Bremen
HERZOG AUGUST BIBLIOTHEK
DFG

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

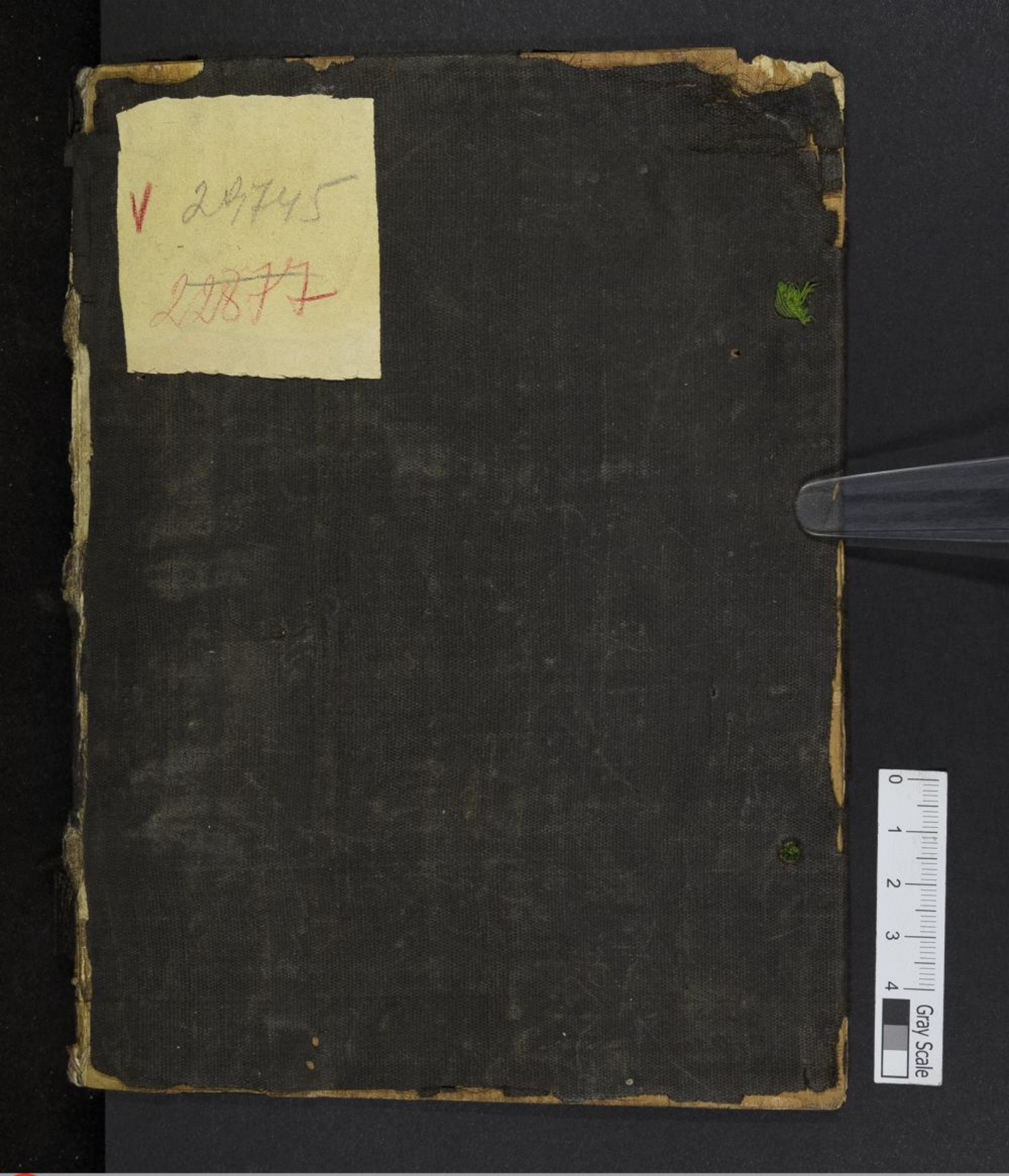
Digitale Sammlungen

Aegidius Romanus - msb 0041

[Erscheinungsort nicht ermittelbar], [14. Jh.]

urn:nbn:de:gbv:46:1-115749

Visual Library

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Nro 41.

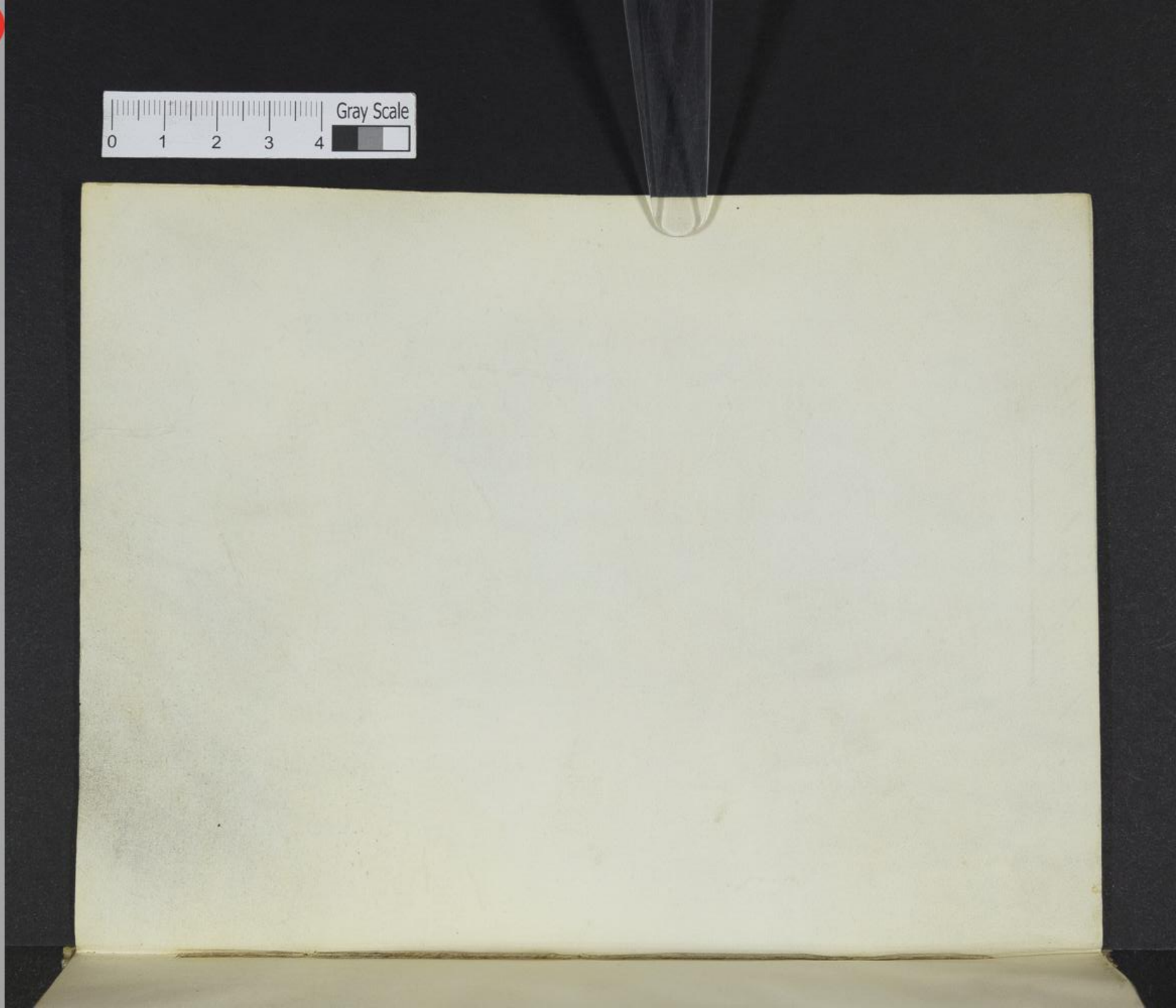
5/11.5

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Manuscripta b. 41.

msb 0041

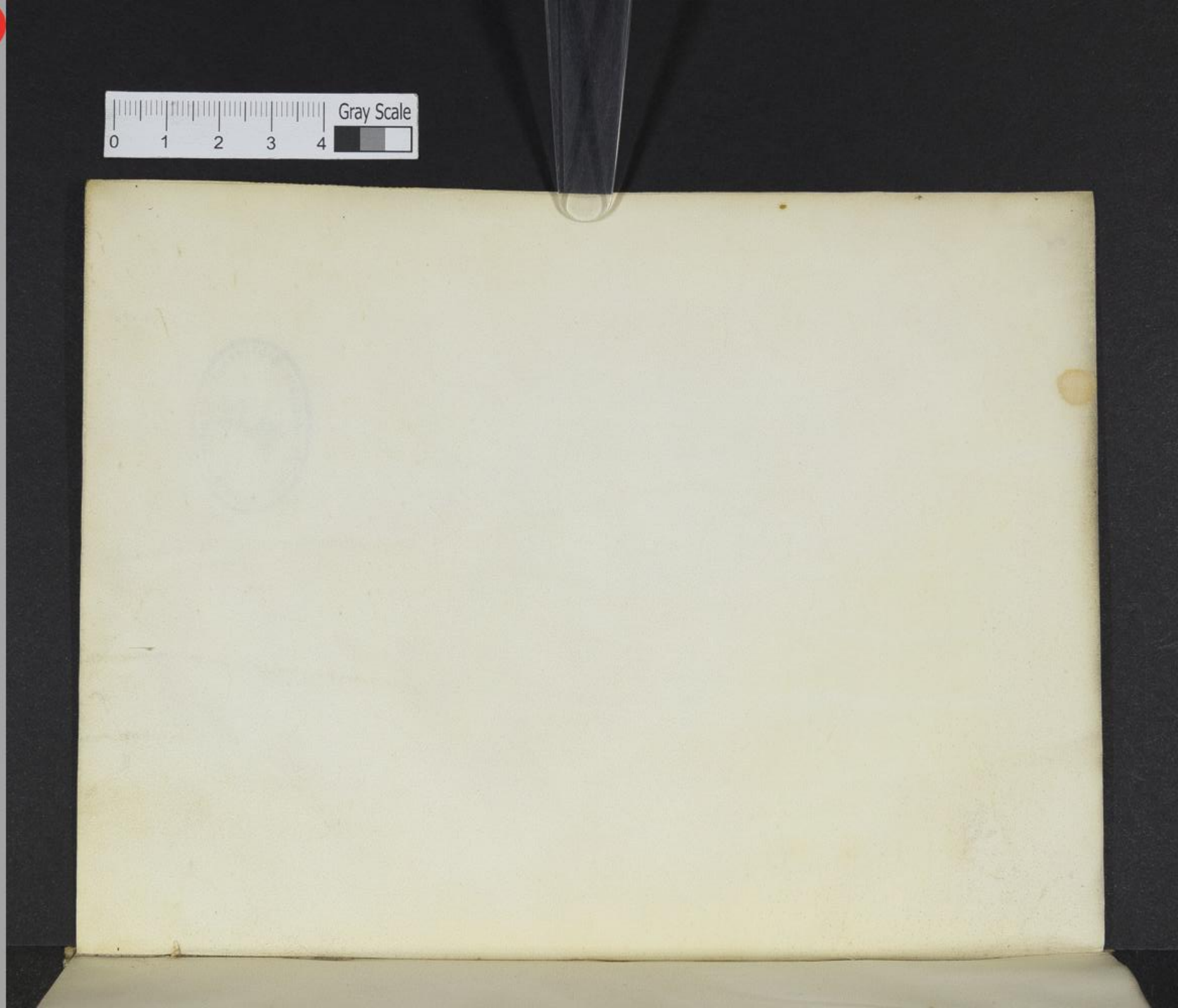
Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

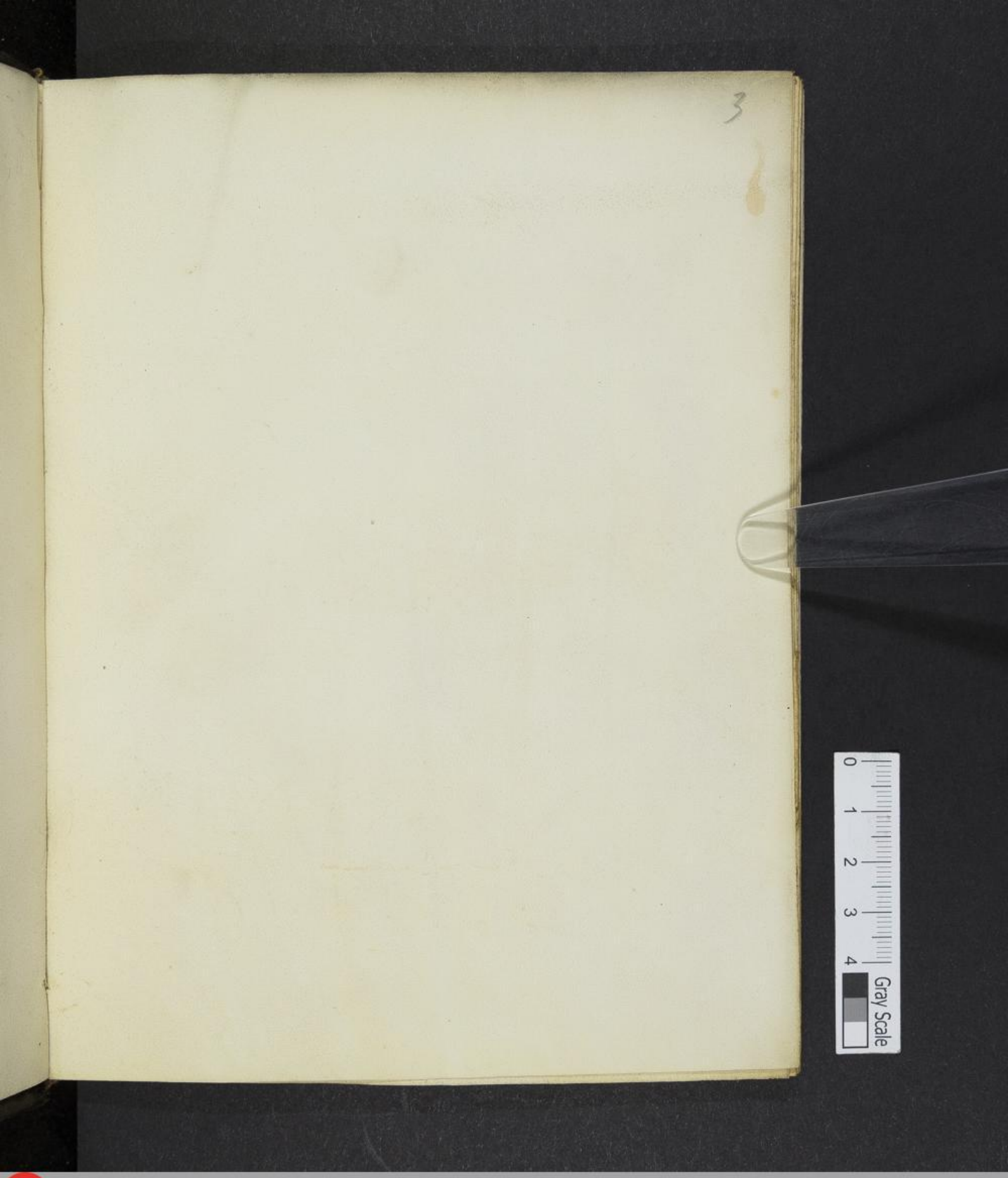
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und Universitäts Bibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

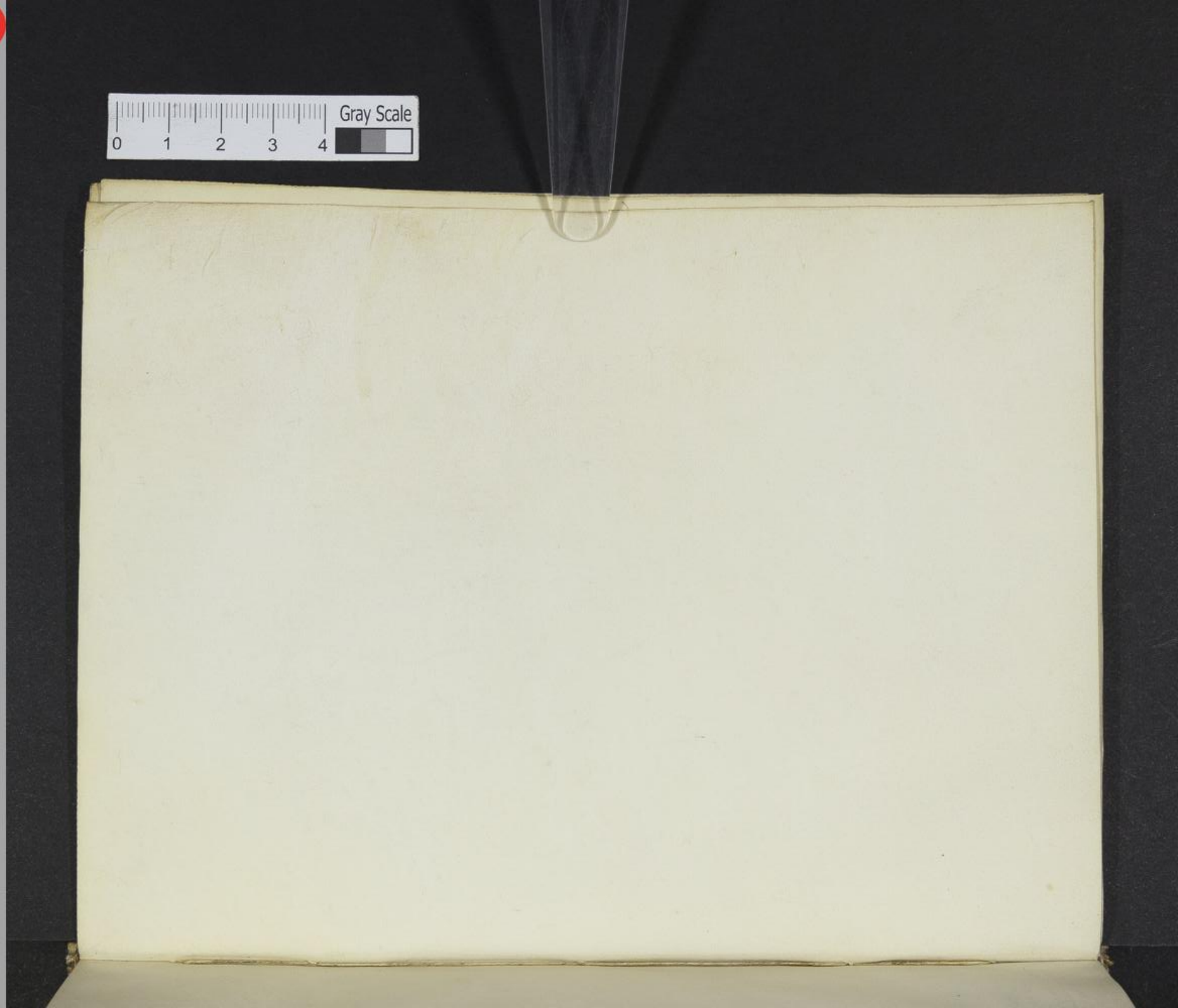

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

5

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Egidius Romanus Ordinis Heremitarum Generalis Prior. Bituricensis Archiepiscopus ac Primas Aquitanie declaratus. ex illustri Columnensium Romanorum familia natus, liberis ac miraculis clarus obiit ao. 1285.
Chronic. ab. init. mundi ad an. 1493. f. 245.

Incip lib de regie priapi seu politica
dñi egidij reuendissimi archiepi bi
turicen z primatis tocius francie Augustj.

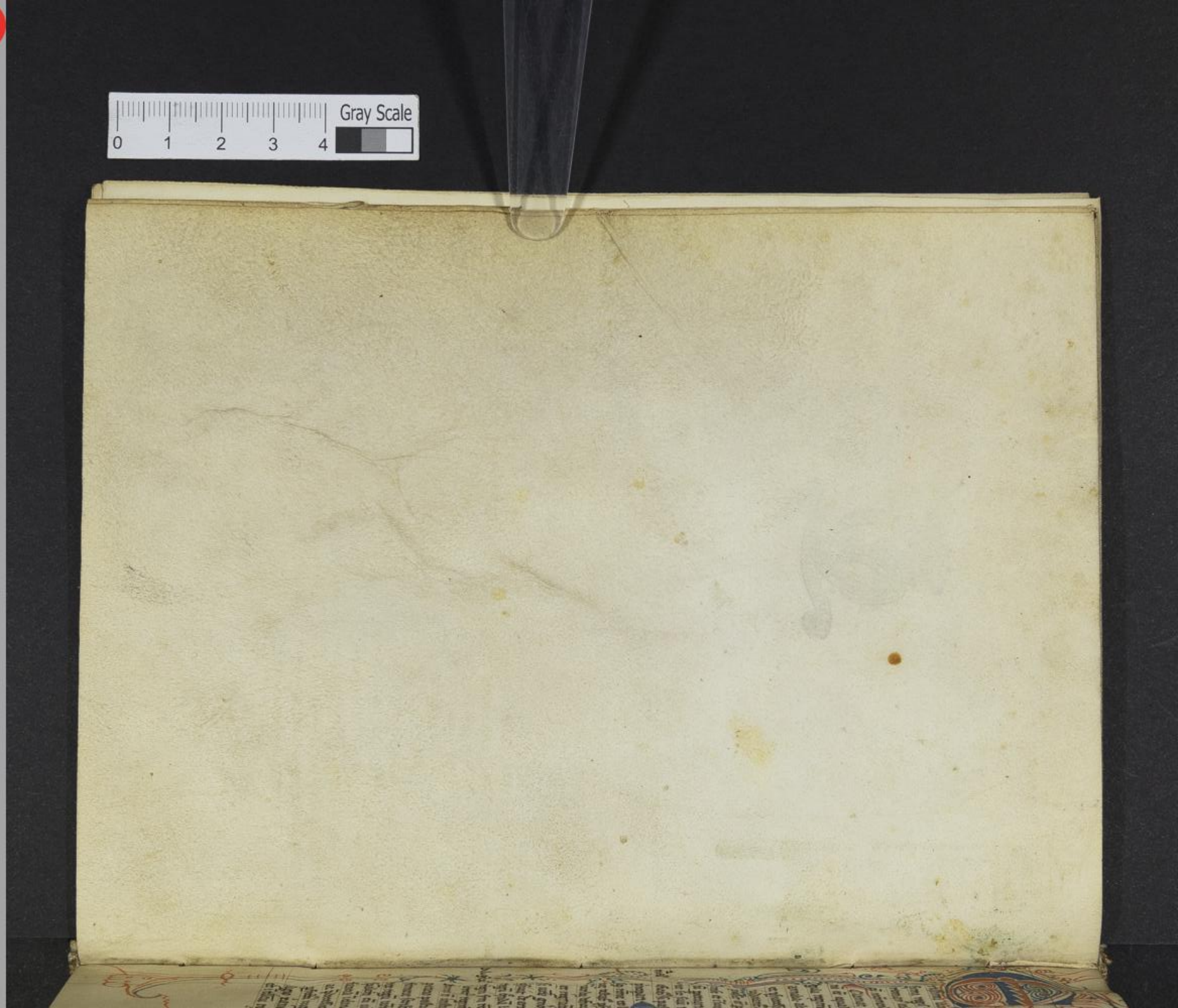
Egidius de regimine principum
et Jacobus de Cessolis de tabulis materia

7

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Incip lib d regie pncip edit
atre Egidio rom ord scī aug
regiā ac sessima pstapia tui
ordīis suo dño spāli. ño phy
lippo pmogenito. et hēdi pela
rissimi uiri dñi philippi. dei grā illustr
simi regis francor. suus deuot frat egidi
roman ordis frūm hemitaru sa augtīm
cū recōmendatōe se ipm et adoīa famlatū.
Clamat politicor sīa oms pncipat
nō ee equalit diuīnos nec eēm pyodo si
gula regimia mīsurari. Sed alīq sūt
annalia. alīq aduta. alīq ū phēditatem.
et pssessionē filiis. qd aumō petua
udicant. Cum g nllum uolentu
possit ee petuū se oīa nalia ptestat. q
inse et isuis posteris filys suis pncipa
tū petuari desidat. sūmope studē debet
ut sit suū regim nale. nūq aū qs recte
efficit. si passione aut uolūtate capiat
pncipari. Hz si custos itr exens ab
sp rone et lege nich statuat ipandū. nā
ut testat phs. sic ē nalit seruus q pollēs
uiribz deficit itellcu. sic uiges mīs idusta
et regat aīa pdentia nalit dnat. Qr
si ura gnositas glosa me amicabilī re
qsiuit de eruditōe pncipū siue de regie
regū qndā libz ponē. qis gubnatione
regni sm rōem et legē circūspecta pol
leret regimīe nali. ut apparet. ad liq
dum ñ instinctu hūano. sz potī dino hui
peticio postulat. vid ē ds ompe ceuī
femore scribi. Dñs dñantiū et
rex regū ure dom sālissime curā gerere
spalem cū urāz pudicā ac uenabilē in
faneia ēlinauit. ut seqns suoz patm
ac pdecessoz uestigia iquibz pamplī et
pfecti niger et uigilat zelus fidei et re
ligio eāna ñ passione et uolūtate. sz lege
et itellcu regias regni iustissimas capi
at obsuare. hac gr regnātōe laudabili
et honesta qm ñ reputo ipceptū necn et
suffragāte bono gentis et q qd ē dinī
qm aliqs bonū singlare. irrecusabilr
ēlinat. auxiliāte altissimo detēabilit
op aggdiar ut ura reuenda nobilitā
regnant. Incipit capla pme par
tis mod tis primi libi...
Qui
sit pcedēdi in regimīe pnci
pum. Quis ordo dicēdor. Un
ta sit utilitas idicendis. Qd sit
modi uiiedi et qm ieis felicitas h
ee. Qm maēie expedit regie ma
iestati suū finē et suā felicitatē cogn
cere. Qd ñ decet regiā maiestatez
suā felicitatē ponē iuoluptatibus.
Qd ñ debz regiā maiestatē felici
tatem ponē idiuiciis. Qd ñ decet
regiā maiestatē suā felicitatē ponē i
honoribz. Qd nō decet regiā maie
statem suā felicitatē ponē igla ul ifa
ma. Qd nō decet regiā maiestatē
suā felicitatē ponē icauli potentia.
Qd nō decet regiā maiestatē suaz
felicitatē ponē irobore cōrpis ul pulcri
dine ul ialijs bonis corpeis. Qd
iactu pdentie ē ponēda felicitas. Un
tum sit pmiū regis bn regētis plm s
cōmissum. Quis sit mod pcedēdi
irregie pncipū. C.j.
Oportet ut latiudo
sermōis iuna qqs re sit sm ex
igentiā illi rei. et nō magnz nr. ut
uult phs. vij. methā. Dicit g de regie
pncipū siue regū itendim arte et
noticiā tradē. ut nō fiāt ultiores et
subtiliores sermōes qm psens op req
rat. pmo uidend qis sit mod pcedēdi
in hac arte. Sciendū g qd itoto
morali negō mod pcedēdi sm phm ē
signalis et gssus. Qz ē italijs typo

et figalue tñsire qa gesta mõlia cõplete
subnarratõe nõ cadũt. ¶ Possum aũ
ẽpliei uenari ma· qõ mõd pcedendi ihac
scã· optet ẽe figalẽ et grossũ. ¶ Pma
ma sumit expte matie ẽe q̃ usat hi
ars. ¶ Scda expte finis qui ĩtendit
inhac arte. ¶ Tercia expte auditorꝰ
q̃ erudiend est ptalem artẽ. ¶ Pma
ma sit pz· cũ ẽ de regimĩe pncipũ doc
ma sic de actibz hũanis· et ꝯphẽdatur
sb moali negõ· ex uia moal' ut dẽm ẽ
ñ patit pscrutatõez subtilem ¶ Sed
ẽ de negoijs singlaribz que ut declà
ri habet· ij· eth· ppt siu uariabilitatẽ
magñ ĩcertitudiẽ hẽnt et q̃a sic ẽ ipa
actꝰ singlaria q̃ sũt mĩ h' opis ostẽdt
ĩcedẽdũ ee figã et typo ¶ Hãc aũ
ma tangẽ uidꝰ phs· p eth· cũ aut· qõ
dicet' suffice de moali negõ si fiat ma
nifestatio fm subiectã mã· vñ subdit
qõ discipliam ẽ intẽm etudiem ĩ qrẽ.
Bz unũ qõq̃ gen' ingẽ nã recip· vid
ẽ nã rei moalis omino ee oppoita negõ
mthã· Nã de mtoes mthã sũt ere ip
gdu· ut ait ꝯmitator Eo mthã· Bac
ones ũ mõles sũt supficiales et gsse·
¶ Geome uo nõ ẽ psuade sz demire
Rethous ũ et politicas nõ ẽ demire si
psuade ppt· qõ p eth· scrib· qõ passmu
ẽ ul' par pcem ẽ mth· psuadentẽ ac
ceptare et rethoice de mtoes expetẽ·
¶ Scda ma sumit expte finis· que
intẽd inh' arte· Nam ut scrib' sẽd
ethicoꝝ op' moale susapim· nõ otẽplã
tois grã negõ ut saam· sz ut siamus
finis g' ĩtent ih' scia nõ ẽ cognitio
sz op· nec uitas ẽ sz bonũ· Cũ g' rõ
nes subtiles magñ illuient ĩtellẽm· sic
ficiales ũ et gsse magñ moũãt et in
flamẽt affectũ inscijs spectatiuus·

ꝑ pncipalit' q̃r illuiatio ĩtellẽ pcedend'
ẽ demtẽ et subtilit'· Bz ĩnegõ mõlis u q̃r
rectitudo uolũtatis et ut bõi fiam' pcedẽ
ẽ psuasiue et figalit' vñ p eth' scribit'
morale negõm amabile ee si de talibz et
extalibz dñes· et debiss q̃ sũt ut frequẽti
grosse et figalit' uitatẽ ostende· ¶ Tertia
ma sumit expte auditorꝰ q̃ erudiend ẽ
inh' arte· Nam lez ĩtitulat' sit hic liber
de eruditõe pncipũ· toẽ tñ pls erudiend
ẽ p ipm· ¶ Quinis ẽ qh nõ possit ee rex
ul' pnceps· qh tñ sumope studẽ debz· ut ta
lis sit q̃ digñ sit regẽ et pnaparí qõ ee
nõ pt· ñ saant et obseruẽt· q̃ inh' ope sũt
dicẽda· Toẽ g' pls qõ animi auditor ẽ h'
artis· si pauci sũt ingẽtes acuie intellẽs
ppt qõ dz· ui· reth· qõ q̃nto maior ẽ pls
tanto minor ul' remotior ẽ intellẽs· Au
ditor g' moal' negotij ẽ simp' et grossus
ut ostendi hz p rethoẽ cũ g' tot' pls ꝑ
hendẽ subtilia ñ possit ĩtendẽd est imõ
li negõ figalit' et gsse· imo ex fm phm·
inpõl· q̃ optet dñm scire pape· hz optet
subditũ scire facẽ si phũe libũ pncipes q̃
m debeãt se hre et qualit' debeãt subdit'
ipare· optet doctinã hãc extẽdẽ ad plm
ꝓpositũ ut saat qlit' debeat sius pncipib'
obedire· et ex hz fieri ñ pt· ut tactũ ẽ ñ
p rones sficiales et sensibiles ex mod'
pcedendi inh' ope ee gssum et figalẽ·

¶ Quoniam omis doctrina et ois doctorum. Cp. j.
disciplia exp' fiat cognitõe· ut dẽ
p positiõr· bn se hẽt narrare ordiem dicẽ
dor ut de ipis q̃da pcognito beat' h' aũ
pcognitõe phita· intellẽs dicẽdor faculr
capiet· ¶ Deinde g' qõ hũc totalẽ libr
ĩtendi· ints pciales libros diuidẽ· iquor
p ostendẽ· q̃m maiestas regia et p ons
q̃modo q̃z hõ se ipm regẽ debeat· ¶ In

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

scđ declarabit q̄m debeat familiā suam gub'nare. Tertio declarabit ul' declarab' q̄m p̄ee debeat curatu et regno. Pu mo g̃ lib' desuet ethica siue monastica. Scđo yconomica. Tcio poli. Ut aut̄ h̄ ordo rōnal' et nālis. Rōnal' quidē q̄m ea q̄ sut̄ ad altm sunt ouginez exhi q̄ sut̄ ad nos ipos. vñ in .ix. eth. dr. qđa mcabilia q̄ s ad amicos uidet̄ uelle ex hys q̄ sut̄ ad ipm. Illic è amic' uidet̄ ee q sic se ht ad aliū au amicat' ut ad se ipm. Qđ g̃ dem ee de ā cabilitate uitatē ht de ipa iducta regtua. Qt è iduc tris ee ult ut alios regat. optet iducts ee ut se ipm gubnet. q̄ rōnabile ē ut p us de ries de regie siu q̄ de regie familie siue reg'. Est etiā h̄ ordo rōnablis no solū. sz ꝫ nāl'. Nam è sp exipso ad pfm procdit ut pus cū qđ nālit̄ ipfcūs ut pū q̄ pfcūs ut ut. Inhys ꝫ specl'abilib' ordie nāli sp exipso ad pfm procdim. ut pus q̄s ht suaz et cognitōez ipfcam et p̄ea ht pfcōez eā. et sic dando specu latōem ptinue iscā pficit̄ donec fim mo dū s po h̄eat pfcāz noticā. Qđ g̃ fm nālem ordiez dem ee de specl'abilibz uitatē ht de ipis opabilibz. Nam sic ispe culabilibz cogtio ipfcā nālit̄ procd pfcāz sic iopabilibz pfcam iducam p̄cd' alu ta ipfcā. Cū g̃ no reqrat̄ tāta iducta ad regend se ipm. q̄nta reqrit̄ igubna tōe familie. nec reqrat̄ tāta p̄dentia ī regie failie q̄nta igub'natōe ciuitatu et regni ordie nāli decet regia maes tatē p se ipam sare rege. Scđo sa re suā failiam gubnare. et tcio sare rege regnū et ciuitatē. Inp̄ aū lib' in q̄ aget de regie sut̄. iij. declarāda.

Hā p ostendet̄ in q̄ regia maiestas debeat suū finē ꝫ suā felicitatē ponē. Scđ q̄s utiles debeat hre. Tq̄s passiōes debeat seq. Qrto q̄s mor' debeat imitari. Nam q̄ bñ uiuē et bñ rege se ipm nō p̄t. q̄s n̄ se debois actib' et bois opib'. reglato ordie tois uolēs tēdere de regie siu oportz ipm noticiā hē de ōib' hys q̄ diuisificāt actōes. Jn ē q̄ qđ uult. p. so eth. proim ee moralu ne gō scrutari ea q̄ sut̄ ee opatōes quō sic faciend eas. Opatōes aū uite exq̄ tur. q̄nt̄ ad psens spectat uident' ouri et diuisificari uidelz exfinib' hi tib' pa sionib' ꝫ moūb'. Nā ūi finis sit opa tōm nrāz p̄ncipiū ꝫ q̄s s aliū ꝫ aliū finē p̄stituut̄ alia et alia opari. Qđ sca g̃ q̄ opari debem' pficuū ee undē q̄ finē nob' p̄stituē debeam'. Rursus q̄ ut dr. so eth. sig' gnāti hit ē delca tōez et cautā si nope fim qđ alios est a' hitug hem'. ī alijs et alijs delcāmur actib'. Tdiuisificāt actōes et opa n̄ solū exfinib' ul' exhitib' sz ꝫ expassionib'. Nam aliē et aliē passionati aliē et aliē opant'. Videm' è qđ timor et de spatio n̄ ē ead passio. nā sepe ptingit ī bello qđ timtes et despātes de victoria tumpūt agūt et diuitūt acie ꝫ fugūt debello. Spantes aū se uicē ī audunt bellantes et aggdiūt hostes. Qđ ergo dem ee de spe et timore ī illigd ē de aliis passionib'. Single aū affectōes et passiōe aliq̄ ī clinatōem ī nob' efficiūt ut alia et alia opa faciam. Qrto ꝫ ipi mores opa diuisificare uidnr. Nam hentes mores senū aliē opant' q̄m hentes mores iuuenū. Senes è ut suo loco ostendet̄ sut̄ nālit̄ ī credulī et auari. Juuenes aū sut̄ nālit̄ libā les et credulī. Vident' aū h̄. iij. hre aliq̄ analogam adiunctē. nā exaliis

moubz hent si alie et alie passiões exalys
passioibz ꝛsurgũt aly et aly hitus· ex
alys et alys hitibz ĩstituũt aly et aly
fines· Sic ẽ duũsi ꝫ mores uuenũt
senũ sic affcões et passiões ꝫ iutsgz·
et sic bonoꝝ et maloꝝ ꝫ duũse affcões
sic duũsi ꝫ hitus utzg· Bursũ exa
lys et alys hitibz pstituim nob aliꝰ
et alios fines· Nam sic dꝰ uj· eth· qlꝫ
unꝰ qsq ẽ talꝰ finis ꝫ undꝰ ut ĩpato
qđ putat· qđ tot finis et maioꝝ felicta
sit uti uenẽis· Sic hentes alios hitꝰ
ĩtnãt ut finẽ ꝫ pstituãt ꝛformẽ
suo hitu· Inp g lb de hys omib tr
tabim undeh de fine siue defelicitate
pncipũ· deoꝝ ututibz et ipoꝝ passio
nibz et mozibz· ꝓmo tm dicem de ipo
fine siue de ipa felicitate qz finis re
ſpn agẽtiꝰ siue agendoꝝ ẽ pncipalꝰ
pncipũ qm aliqđ aliozꝝ· Quanta
Quoniã ut diximꝰ sit utilitas
qp ista suscepim gra in dicend·
eruditois pncipũ· ei nqm qs plene
eruditꝫ· n bnuol doctis et adtentis·
ptqm ip ea lo rdidim regia maiestate
benuola ostendendo q dca ꝫ nos ee fa
cturi tctatos· ei ĩso reddidim ea doc
lem narrãdo ordiẽ dicendoꝝ restat ut
inh ea lo t reddamus ea attenta dcla
rando qnta sit utilitas ĩdicẽdis· Naz
qz cõiter hoies oduũt sermõz ut plu
rim cui pscrutatiũ auditores ꝫ bem
uoli pfectibz simones faciles et sñfi
ciales· qđ si malys scis hic ẽ corrup
tus appetꝫ ĩmoꝛali tu negõ u mod
rei requirit tcdem figalem t gslaz·
nõ corruptio appetꝫ ꝫ magꝫ ẽ ordo
redꝫ et debitꝫ· Inh g arte exfacili
tate tcdi reddit auditoꝛ biuolus·
ꝫ ex ordie dicẽdoꝝ reddit docilꝫ· Naz
tutis maxie effitꝫ docilꝫ· uhilis ad capie
dam doctinaz si ei dicẽda quodãm serie
et ordie ponũtꝫ· Exutilitate dicẽ
doꝝ reddit auditoꝛ attentꝰ· Nam quis
attẽte audꝫ si spat se utilia audituꝝ·
Ex onsis aũ si recte cogscatꝫ et debite
obseruẽtꝫ ꝓsequtur maiestas regia qnt ad
psens spectat· omniꝫ quis maxe amare
et desidare dj Qđ e lucbit bona maxa·
Sedo lucbit se ipm· T lucbit alios· Qr
to ꝓsequet ut heat ipm dm et felicitate
etna· Distingnr qde uno m ipa boa
qa queda sũt bona mima· qda media·
queda aũ ꝫ maxia· Q inima ꝫ bona ex
tioza· media ꝫ bo interioza· q possũt ee
cora bois et malꝰ· cui modi ꝫ idusta mitꝰ
igenũ nale· po aie· Ihys e bonis malꝰ cram
pncipat· Bona u maxia ꝫ bo intioza q
malꝰ pncipare no possũt· cui mi ꝫ utute
quibz sm scos et sm phos nemo male ut
tur· Dicit e p rethꝫ qđ sole ututes ꝫ
quibz n ꝓuenit malꝰ uti Ad uo m dish
gũt bo· ut pz pphm ta ĩmagis moralib
qꝫ ĩeth· qz queda ꝫ delectabilia· qda utilia·
queda honesta· Bo aũ honesta ꝫ bo pex
cellentia· na ihys bonis sm ipm ĩcludnr
bo delectabilia et utilia· bo e si honesta sint
hnt ise magm delectatoꝝ et ĩcludit utili
tate utilia bonoꝝ· Cũ g ih libo ĩtenda
t qm maiestas regia fiat utuosa· t qm
eos qs hr regẽ ĩducat ad honestate· et u
tute· maxia utilitas ẽ idicẽdis· qz obser
uanꝰ hebnr bo maxia et honesta· So est
maxia utilitas ĩdis· qa ex eis no solũ
lucbnr maxia bo ꝫ t se ipm· Est em
morale negom ut plies tactu ẽ· ut boi
fiam bonus aũ uir se ip hr· malus at
uir se ipo taret· Nec e imaginari de
bem qđ sic ĩ ciitate et ĩ regẽ plẽs ordian
t ad unũ ducẽ et ad unũ regẽ· Nec ĩ

uno eod̄ ho. po q̄ ē rōnales ꝑpartīpatōe
eod̄inat ad intellēm q̄ ē rōnalis pcēm. sic
g̃ rex n̄ dē hre regn̄. nec dux hre dē ciuate
si i regō ul' i ciuate sit dissensio. et si i cole
ciuis ul' ciuis regi n̄ obediat regi ul'
duci sic hō aliqs singlaris dē nō hre se
ip̄m si appetit dissentiat rōni. & si rōnale p
ꝓcipatōe n̄ obediat rōnali pcēm. hō ē
ſm p. ix. eth. maxie ē i ciuilēs et rō. q̄n g
n̄ dnat rō ihūs q̄ ē unhoie. tue hō n̄ dna
t̄ ē ipi nec regit se ip̄m. nec ꝑpe se ip̄m hr. ſm
mo unū uult rōne et aliud agit passioe.
tēnis et ielinat q̄r malus hō n̄ hr se ip̄m
ſm qđ se bonū. p3 g̃ q̄m phs negōm q ē
ut bonū fiam. hō se ipm luctat. t luctat
alios. Nam exh̄ q ās rēe regi se ip̄m digni
ē ut efficiat redor et dns aliox. ꝟ3 ā u
genſ pdenua et alijs ututib; moralib; de
quib; inh̄ lb̄ tractat digni ē ꝓcipari.
Qđ si h̄ careat dato qđ pcuule pom pn
apet. magn̄ tn̄ dign̄ subia q̄ ꝓcipari et
magn̄ ē nāle suus qđ dns. Qrto obserua
ndus hys quox ih̄ lib̄ tdem noticā consequi
ut habeat dm ipm et felicitatē eternā. Est ē dē ipe
ternua unitatis & bōitatis q ē maxe un
et maxie bon. Tanto g̃ qs adꝓinqt pl'
adunitatē & bonit tanto ē dī formior p
mo ꝓncipio et pfectus h̄t ip̄m dm. Oēs aīe
hoies mūne s̄ unum. tot ē regn̄ coꝝ ē dis
ꝑsum. regn̄ ē cui h̄ hoīs ē ieo qđ po aīe
regnāt ꝓxīa illam. qn̄ g̃ a dictat rō et
a sequit appetit q̄ cōgit ihēnubi aiēz
pūsam. tue hō n̄ ē unus si ise ipo dissen
sioēz h̄t ꝑt qđ dissormis ē ap ꝓncipio.
Sz pollentes ututib; et habūdātes ibōis
honestis. q̄ osequ bō simp. ut bō ſm
ise ipis hent bonit et unitatē ꝑpē qđ
formant p ꝓncm. et ise ipis ipm dm ha
bere dnm. tanta ē g̃ utilitas idicēdis
qđ eis obstat uidere dm maxiā bō nos
ipos et a os et hebim ip̄m dm. & pns feli
tatē etnā. Verū q̄ ea quox tdem noticā
absq dīna grā obseruari n̄ possūt. deq; q̄h
hoīe; et maxie regiā maiestatē ꝓlixare
dīnam grām. Nam q̄nto maiestas regia
i loco altiori existit tāto magis idigz dīna
grā ut possit ututū opa exercē et è sb
ditos ualeat iducē ad ututem. Quod
Sūt modi uiuendi i q̄b; in eis feli
remissis q̄bdā citas habet cē. Cap̄.
Pambul' necys adꝓpōitz q̄ regime
sequit opis exactus modi tdendi red
dim regiā maiestatē biuolā. exordiē
dicēdox reddim eā docalē. exutilitate
repta i dicēdis reddim ipaz attentam. dare
Restat siatum q̄ inh̄ ope ē dicēda. Dez
q̄ finis ē ꝓncl' agibiliū ꝓncipalis q̄m
aliqđ aliox ū dicebat sup̄ ideo afine et
felicit ē i eho and. Cū g̃ ſm duisos mos
uuiēdi diuisi de ē finiē pstituāt oēs nar
randi ē mi uuiēdi et ostendēd est q̄m
i eis felicitas ē ponēda. Distinctio
phi ut p3 exp̄ eth. ꝓlicem utā. udeli
uoluptuosā politicā & ꝓtēplatiuā. Vi
debant è hoiem mediū inf supiora
et i fiora. Est aūt hō nāliter mediū in
bruta qbz ē supior et substātias sepa
tas qs ꝛmiū noīe uocam anglos qbz
ē i ferior. Est è hō inf anglos & sup bru
ta. Triplr g̃ potuit ꝛsidari hō. p ut
uiuebat cū brutis. hō ut ē ad ise. ē ut
ꝓncipat cū anglis siue cū subijs se
patis. si has tres ꝛsidatōes supre suīt
aplis pdē ts iuter. voluerit è qđ hō
u uiuebat cū brus ꝑter uita uoluptuosa. ut ē ad ise ipo uita politica. si ut
ꝓncipat cū subijs sepatis ꝑter ei ui
ta ꝓtēplatiua. quia g̃ ul' uiuit ut bē
stia ul' uiuit ut hō ul' uiuit ut agls.
Nā ſm uitā uoluptuosā uiuit ut

besta: fm aulē ut hō uuut. fm ꝓtem
platuā uuut ut anglis. Distinxerūt gl hā
tres uitas siue hos tres modos uuēdi nō
tñ posuerūt nisi duplicē felicit. nā iuita
uoluptuosa negauerūt ee felicit. qđ et
theologi negāt. posuerūt ē felicit polit
et ꝓtēplatiuā ut dicat qđ felix polytice
qñ ē felix ut ipse hēndo prudentiā q ē
recta rō agibiliū. dicat felix ꝓtēplatiō
qñ ē sup hoiez. et sic ē felix ñ solū ut
hō sed put ē ieo ad dīnū et aliqđ melī
hoīe. pfem gl iagilibz uocabāt felicez
politice. sz pfem ī speculabilibz uocabāt
felicē ꝓtēplatiue et appellabāt ip ñ hoiez
sz hoīe meliorē. Nam agere et ꝑcare iac
tionibz cū aliis ꝓpet hoi ut hō ē. sz spe
culari et cognoscere uitatē ꝓpet ei ut ē ieo
ī illos speculatiōs qđ ē ad dīnū et fm qđ
cōmunicam. et fm qđ ꝑcam cū deo et cum
subiis sepatis. vñ et pp politā pz. qđ ꝺlibz
aut ē hō ul ē hoīe peior et tūc ē besta
ul ē hoīe melior et tūc ē qđ dīnū et sē
dus. Si aūt ē hō ut ibi pbat est
nālis al' sociale et politic sē. qđ regat
fm pdentiā et uiuat uita politā. Si aūt
ē besta et hoīe peior tūc ñ regit rone
et prudēt. sz regit passioe. et uiuit uita
uoluptuosa. Sz si sit dīnus et hoīe me
lior tūc sep speculat psapiaz et uiuit uita
ꝓtēplatiua. tāta ē gl distā inē pdentē
iagibilibz et pfem ī speculabilibz. qnta ē
inē uuētē uita hūana et politā. et u
uentē uita ꝓtēplatiua et anglica. Dedit
ē opabilibz ꝑ duisitatē negociator
em gentiū turbant erga plurīa. t ut
plīnius sentuit passioes ei⁹. Dedit
gl ut speculabilibz qđam abbys passi
onibz g absedi. et q uuie ī ene et nō
fm eiem magis ē uita anglica qđ hūa
na felicitas. uuētē uita ꝓtēplatiua
noluerūt phi appliare felicē politicē. et ut hoiez
sz ut ꝺiuicat cū subiis sepatis. Sapientes gl
et uiri speculatiui fuit maxie honorādi. q fuit
sup hoiez collocan. Sic gl de modis uuēdi
et defelicitatibz reptis ī ipis. phi distinxe
rūt nō tñ adplenū et poem modū potuerūt
uitatē. Nam h uē dicent qđ iuita uolup
tuosa ñ ē quēda felicitas. ut ista clari
ostendet. De uita tñ politica qđ theologi
uocāt uitā activā et de uita ꝓtēplatiua
nō usq gl nō senserūt. crediderūt em q et
puis nālibz absq alio grē auxilio posset
qs oīa pcepta uitare et pfectē uuie fm uitā
activā et ꝓtēplatiuam qđ fim ē. Nam
ut sup tangebat oībz uolentibz recte uuie
nēcē ē dīna grā et magē necē ē regibz et
rectoribz aliis. posuerūt et uitā ꝓtēplatiuaz
ee ī pura speculatōe qđ fim ē. Sicut ē quis
ī tali uita pficit. ñ sit ieo amor dei siue de
leio caritatis. Inhys gl nō bn senserūt. Qz
aū uitā ꝓtēplatiuaz dixerūt ee ponendā qm
uita politica et activa theologis et a uitate
catholicā nō discordāt. Hys gl pactis dica
q decet regiā maiestatē. hos mos uuēdi cog
noscē et uitā uoluptuosā fugē ne sit hoīe
peior. Nam tales ut dr ꝑ ethi. sūt uitam
pecudū eligētes. Vitā activam et ꝓtēplatiuaz
īse hīe dz ut pura activa uacet aliis magni
fica faciendo. Si subditos recte regendo
pura ꝓtēplatiuaz uuat et pīnā deuoti
onē et dei dilōez ī dei amore recte pficiedo.
Hanc aūt ī tenam deuotōez tanto magis dez
hīe reges et pncipes. qnto ap tribunal
sūm iudicis reddūt gl deplibz rōnem.

Quod maxime expedit regie maiestati suū finē et suā felicitatē cognoscere. C. v.

Est aūt diligenter scire. C. v.
nond qđ sic matia pdebitas tñ
mutatōes ose suā pfoem et fm. sic
hō prectas et debitas opatōes ose sue

pfcōez et felicit. Cū g nūq̄ ⁊ingat tm
ſc agē ut requit ⁊ſecuto finis ignorato
ꝑ fine expedit uolentē ⁊ſeq̄ ſuū finē ul
ſuā felicit. hre ꝓcogtōez ꝑ possum at
dr qđ ut adp̄sens spectat du ua uenant
possum qđ expedt regi suū finē cognosce
ꝑ ē mgnāū ꝑsua opa coopat ut sit finis
⁊ſecutus. Sed ū ē iqnū ē a dicere
dū pma ua sic p. Nā adh qđ ās ꝑsua
opatōez finē ⁊ſequr tā requrit. Imo
qđ agat bn ſo qđ exelcōe ⁊ qđ agat de
lcabilit. Si ē agēt n bn ſi male nō
⁊ſequr finē ſi ⁊ruū finis. Nā finis ut
dr ſo phi. n solū dr qt ult ſi qt opu
mū. ꝑ ſo metha inuit phs q si
nis et bn id et q tollit finē tollit ome bn
qr si male agētes dig s ut mala ⁊ſe
qnē q malū ⁊rahat bono et ꝑ ⁊ru
at finis male agētes ſm qđ hī digni s
n ut ⁊ſequr finē ſi ⁊ruū finis. Immo
n solū male agētes n ⁊ſequr ſi ꝫ potē
tes bn agē n bn agāt n debent eis coro
nee debet eis finis ul felicitas. Vn ph
ꝑ eth aut qđ iolympiadibz i ludis bellis
et agonibz n coronāt fortissimi ſi ago
nizantes. q ē fortissimi s. suū potēte
agonizare. attn si n actu agonizēt n
debent eis corona. Oportet g actu bn agē
ut popa nra meam ⁊ſeq̄ finē ul felici
tatē. ſo ⁊ſeq̄ q exelcōe eligam. nā qu
casu ul fortuitu bn agit exh nō ē lau
dand nec debet ei exh finis ul felicitas.
Nā que exelcōe n fiunt nō s uolūtaria
ꝫ iuolūtarijſſ āt ut ꝑ ꝑphm ē. eth.
n laudam nec uituperam. vn ieo dr dr
qđ nllis ē bis n uolēs ſi q agim exelcōe
n agim uolētes g ꝑse loqndo ex talibz
opibz ſm qđ hī s nō ⁊ſequm beatum
dinez et felicit. Immo cū opibz uirtu
sis felicit ⁊ſeq̄m q uirtus ē hīe electiu
īmedi exīstēs ut sit. ſo eth. oportet opan
ones ꝑ finē ⁊ſeq̄m exelcōe procedē. ⁊ ē
opt agē delcabiliē. nā qs q̄nto ⁊aliq̄ ope
delcāt tāto magis uolūtarie ⁊ exhitu ef
fic op ī. vn phs ſo eth. multi qđ n suf
fiat agē bō ſi bn. nec sufficit opari usta
ſi uisse. Contigit ē ās ꝑuos facē aliq̄
de genē bonoꝝ tm q n facūt ea bn et
delcabiliē. n oportet phī opa eos ⁊ſequ
finē ul felicit. Cū g ista tā ⁊ingunt
qđ agam bō exelcōe ⁊ delcabiliē. max
⁊ungūt nos sic finē ⁊ſeq̄. hec āt maxīe
⁊ungūt cogto fine expedt g ut finez
⁊ſeq̄m finē p̄cogscē. Sic ē ymagīari
debem qđ sic ē icāis effectibz qđ agē
na ſa mouet ī ūtute agētis ꝑmi sic
fines ſarū mouēt ī ūtute finis ultimi
ꝑ qđ si n cēt agēs p̄m nllm agēs agēt.
Sic si n cēt finis ultim et si n apphē
dem n bn ultimatū qđ uolūtatem
mouet nllm a bn uolūtate mouē
posſ. Queqt ē mult uolūtas mult
ordie ad ad mult finalit ⁊ ultimatē.
Ho apphēso g aliq̄ subrōne finis n cō
tingit bn agē. qz ſi posito cessat omis
huan act. vt g agam oportet nob p
stituiē aliq̄ finē. Sz ut bn agam oz
nob ꝑstituē finē bn et debitū qz ex
fine opa nra spem sumūt. Nō ē ee
posſ qđ cēt bn op si ordiarē i malū
finē. Precognito g finis requi
rit ut bn agamus. Sed tal p̄cognio
requrit ut exelcōe agam. Nā sic sa
gittātes n uidētes sig. si sign peruen
ſi ē casu et fortuito. Sic n p̄cognoscēte
finē si bn agāt et finē ⁊ſeq̄nt. ſi nō
ē exelcōe ſi exfortuna. vn phs ꝑ eth.
uolens ostendē neēm ee p̄cogtōez finī
ait qđ cogtio finis adiuta nrā mag
hī ieremiā. ⁊ſeq̄m ē exh ipm finem

q̄admodꝫ sagittatores sig̃ hentes magꝭ
uelẽ adipiscẽ qđ optet. ẽ pcogtio finis
ñ solũ fãt nos agẽ bñ et exelcõe ſ et de
lectabiliẽ. Jam ḡtia opa efficiãt delec
tabilia et leuia ꝺsidata beatudĩe et fe
licitate q̄ exipis ꝺseq̃ñ. Cuiꝰ g̃ boĩ
ut agat bñ exelcõe et delectabiliẽ expedit
suã felicẽ pcogscẽ. qđ maxĩe expedit
regie maiestati. q̄ iopibꝫ suis debꝫ inte
dere. bonũ incõmũe qđ ẽ magꝭ expedi
ẽt et dinꝫ q̄ bonũ ad singlare. Patet g̃
qđ maxĩe decet regiã maiestatẽ pcogscẽ
suã felicẽ ut opa cõmũna q̄ s qđã in
dina. exteat bñ et delectabiliẽ et exelcõe
Sed hꝰ idẽ pz exeo qđ rex ẽ aliqꝭ diꝰtuꝰ
Nã si sagitta sig̃ ñ pcipit ñ tñ ꝓpẽ hꝰ
impedit q̄n sign̄ peccat. q̄ asagittã
te ī sig̃ dirigit. sic g̃ magꝭ expedit sa
gittatorẽ signũ pcipe q̄ sagittã. eo qđ
sit sagitte directꝫ. sic magꝭ expedit
regiã maiestatẽ felicit̃ et finẽ cogscẽ
q̄m plm eo qđ sit ꝑfti directiua. Quod
nõ decet regiam maiestatẽ ſiam fe
Vulgus ꝑter hoc ponit in us
nõ pcipit ñ delectatões luptatib̃
sensibiles. et in ẽ qđ ꝓmũ noĩe ut eo
mũit pꝺi solas delectatões maxĩe sensi
biles cuiꝰ modi s delectatões tactus q̄ gꝰ
absolute appllãm uoluptates q̄ delectã
ones cũ tñ simpr loqndo delectatões ītel
ligibiles q̄ spiales sñ opatiue sit potẽtie
et excellentiores q̄ uoluptates sensibi
les. Jnhuꝰ uoluptatibꝫ sensibilibꝫ. ñ ẽ
felicit̃ ponẽdã tpliciua uenari pos
sum. q̄ñ ad pñs ẽ spectat felicitas
tã ī portare uđ felicitas ẽ dr pfem
et pse sufficiẽs bon. Nã tũc dicim̃ ee
aliq̃ felicẽ q̄n assecut̃ est id suũ ī q̄
ꝺsistit pfem bon. vñ phs p ethꝫ desc
bens felicit̃ ait qđ felicitas ẽ finis
opatꝰ pfem et pse sufficiẽs bon. Ex hoc
ãt p sequit̃ sm iudeꝫ qđ felicitas sit ad sm
rõem et ut rõ dicat. Cũ ẽ bo sm rõem et
sm ītellem. sint bo pfce et simp bo ū sm
sensũ sit bo sm qđ. et ut nõ si felicitas po
ẽt pfem bon opet qđ sit bon sm ītellem.
et rõem. ul qđ idẽ est opet q̄ sit tale bo.
q̄le recta rõ pscꝫ diiudicet. Ex his
ãt scꝫ tm iudeꝫ qđ felicitas ī bois aie
ꝺsistat ñ ī bonis coꝝ. cũ ẽ corp ordinet
ad aiã sic mr adfm. et sic ī pfem ad
suã pfectꝫ bo coꝝ ī pfcã. ẽ bonꝫ aie. ppẽ
qđ hꝰ bo ñ dicat. rõ sit pse. pseqndi ee.
ut bo aie felicitas g̃ exq̃ diẽ bon scdm
aiã et sm rõem. ī bois aie ponẽda. Nã
ī opatõe aie sm rõem ꝺsistit pfem bo
hũanũ ut declarat hr p ethꝫ. cũ g̃ uo
luptatesꝰ et delectatões sensibiles ñ sit bo
pfem nec bon sm aiã. et sm rõem. ꝺstat
ī talibꝫ felicit̃ ñ ee ponẽdã. Qđ ãt hꝰ
uoluptates ñ sint bonũ pfem et suffi
cies deleu pz. Jã qđ sic bonũ ẽ saciat
appetit. hꝰ ãt uoluptates appetitum
saciare ñ possũt. ut ī se ipo expti pot.
vñ phs ẽ ethꝫ loqns de talibꝫ delectatibꝫ ait
qđ ī saciabil ẽ delectabilis appetꝰ. Sed in
talibꝫ ñ ẽ ponẽda felicitas qđ ñ s bo sm
rõem. si magꝭ s bo sm sensũ. bo g̃ scdm
rõem q̄nto maiora s tãto magꝭ reddit
rõem libam et expeditã. Nam qđ scdm
rõem exist ī quenies ẽ qđ rõem ī pedi
at. ſ hꝰ delectatões sensibiles. si uehemẽte
sit rõem obnubilãt nyẽ id ẽ ethꝫ. Si
tales delectatões magne et uehemẽtes sit
cogitatõm. i. rõem peruũt. Tertio
ñ ẽ ponẽda felicitas in uoluptatibꝫ sen
sibilibꝫ. q̄ talia magi s bo coꝝ q̄ aie.
Cũ g̃ corp ordiet ad aiã. et ñ eo si fe
licitas sit finale bonũ. ad qđ bo alia or
dinãt hꝰ bon nõ ẽ ponẽdũ ī uoluptа

ubz sensibilibz · q̄ s̄ bō corpalia · sed mag̃
mopibz ututū que s̄ bō aīe · ¶ Possim̃
è dicē qđ licet sint delectōes aliq̄ licite ⁊
honeste · eo qđ ipā opa ututū hoī bono ⁊
utuoso magīm delectōez heant nllā tm
delectatio ē ipā ceūlū ipa felicitas · licet
possit ee aliqđ felicit ons · sz hī nō est
declarare psentis negoū · forte è deb ad
sufficiā dicē ad psens āt sane sufficiat qđ
nō decet aliq̄ hoiem suā felicitatē pone
i delectabilz sensibilibz · Est g̃ detestabile
cuilz hoī suā felicitatē ponē i uoluptuo
bz · sz magīe hī ē detestabile regie maiestati · ¶ Qđ ⁊ tplic̄ uenari possim̃ · p
è talia s̄ delectabilia detestabilia regi ⁊ ipm
magīe dep̄mūt · Sed ⁊ reddunt eū cō
tēptibilem · è ⁊ faciūt ipm idigñ pn
apari · Dicebat è qđ i uita uoluptuosa
cōuīcam cū beuis · et desidantes sic
mulē suūt uitā pecudū eligētes · Quāto
è qs talium gdu cōsistit tāto pbāc u
tam mag̃ deprimit · Dem è est ⁊ deq
pncipē et sup hoiem et totalit diuinū ·
Nam ut dē qīto pot pncipat correspō
dere dñt magtūbz et dignitatū · qīto
qs maior pnceps exist · tāto mag̃ alio
excellē debz idignitate uite · et i magni
tudīe bonitatis · Intāto g̃ gdu existens
idigñ est ut uitā pecudū eligat ⁊ per
eam nalde deprimit · ¶ Sed hī ē de te
stabile regi ⁊ ipm ꝛtēptibilē redd · vñ
phs · v · ethicoz polic̄ ait qđ magīe expedit
pncipi ee modatos i delectabilz cōlibz ·
Innuit ipe ibidē qđ dātes se delectabilz
talibz suūt siles dormiētibz ⁊ ebriis · Nā
dedita h̄ uoluptatibz usū rōnis amit
tūt sic dormiētes et ebrij · ut rōne n
possūt · Cū g̃ sm eūdem phm n sit
le sit ꝛtēptibil qui solus sz qui ebrius
nec ⁊ uigil · sz ⁊ dormies decet regiaz
maiestatē · tales delectōes i modatā fu
gere ne ꝛtēptibil uideat · ¶ Tertio de
cet pncipē talia detestari ne pnapari
efficiat idigñ · Nam nlls eligit uucē
tduces · Indigñ ē è pūm pncipari · sed
ut dē p etħ · differt aūt mich uuenis
sm etatē aut sm moꝛē · uuēis seqns
è delectōes sensibiles dato qđ sit senex
tēpe ⁊ pū ē moꝛibz · idigñ ē pncipari ·
Est g̃ diligñt nondū qđ sic nō differt ee
pūm etate et moꝛibz · sic n refert ee se
nem moꝛibz et etate ꝛpē qđ sic̄ senex
tēpe et moꝛibz idigne pncipat sic si
sit puer etate et senex moꝛibz dignū
est pncipari · Nō è aut phs qđ nemo
eligit uucēs induces eo qđ ostet eo
nō ee prudētes sz eo qđ nō ee constet
prudētes · qđ si cōstat eos hīemoꝛes se
niles et uigē prudētia dignī s pncip
ri · Sit g̃ qđ capli qđ ne pncips depu
mat · et ne ꝺēpnet · et ne idigñ sit
pncipari debz i modatas uoluptates
despicere · ¶ Quod nō decet regiam maiestatē suam felicitatem ponē in diuicijs.

Phs primo pol ponē in diuicijs · distinguit duo gna diuitiaꝝ · sīlā
sm ipm quedā suūt diuicie nāles · q
dam artificiales · Diuicie nāles ee
dñr q nālit̄ ereb nālibz pducūt
cui modi q accipiūt exags · ut exarbo
ribz ut fruīta et una et ē ex aialibz ⁊
ysili ceūlū ꝛelictz aduictū et uestitum
deseruiūt · inō nāles diuicias ꝓputā
tur · Artificiales diuicie s̄ que par
tem et idustām hoīm iuente · ut hās
nāles diuicias ꝓputāt · cui modi s̄ aur
et argētū et utilit̄ oē numisma q
i mediate idigētias cōles n supplēt
sz p cōmutatoēz deseruiūt idigētie
cōli · Aurū ē et argēt licet non

sint nãlia metalla siũt ẽ artificialeſ dĩae
Jnueũs ãt diuciis ponẽda ẽ felicitas.
tangit è phs inp polit. ta pq uenam po
sim. ta artificialibz diciis felicẽ nõ esse
ponẽdã. p qz artificiales diae adnãles
ordiãnẽ. so qz talia hent qd siẽ dicae ex
ordiatõe hoim. è qz sm se ipas idigẽte
ñ satfaciãt. Dicebat è sup felicẽ ẽe
illũ bonũ adqd bõ alia ordiãnẽ. xpe qd
dĩae artificiales eo ipo qd ordiãnt. ad
dĩaas nãles rõem felicitatis hre ñ psũt
so italibz nõ ẽ ostituenda felicitas qa
nõ hent qd sint dĩae. n exordiatõe hoi
Vera è felicitas nra ẽ bonũ nrm sm
se nõ ut ẽ bonũ exordinatõe hoim tm.
Numismata ũ nõ hent qd sint dĩae
nisi exordiatõe hoim. Vñ p polie dicit
qd tñsmutatis utẽtibz. i. tñsmutata
dispõne utẽtũ siue tñsmutato ordie
et dispõne hoim. hm diuciae. nllz
hent dignitatẽ nec utilit. Qz è tãtũ
auri ul tot numismata tm ualeãt
tnã. hi qz ẽ numismata reputãtur
magẽ i patõe hoim. et qz sic uult ei
do et dispositio utẽtũ eis. Terao in
talibz ñ ẽ ponẽda felicitas qz aurũ et
argẽt et oĩa numismata nõ solum
aiaz ñ satiãt nec s pfem bonũ. hi ẽ p
se ipa ñ satisfaciũt idigẽte cõli. Pt
è ptingẽ ut dr inp polie. qd qs diues
pecunia fame moriat. recta è ih qz
dequoda cui nom erat mida qui cũ
nimis auid eẽt auri ut fabulose dr
petiuit ado ut qcqt tangẽt fieret au
rũ. Cũ g tacẽ reseruet insinglis pa
tribũ cõis et ore mich tangẽ potãt qn
ututeret. tauru. Erat è ei magẽ copia
auri cũ tm fame pureret. qd ẽe ñ posh
si auru ul certa numismata ue ẽent
diuciae. t ue satfacẽnt idigẽte co

li. Cũ g qz numismata s dĩae ordine
adtm nota qd s diuciae ei statutõe hoim.
tm qz s cõlia. et ipi idigẽte cõli pse ñ suf
ficiũt eis. nõ ẽ ponẽda felicitas. Qd ãũ in
nãlibz dicis cui mi s aby et poẽ et ea q p
se idigẽte cõli satfaciũt. nõ sit ponenda
felicitas deleu patet. Jam cũ felicitas sit
bonũ optim optimo bono debet qri. Cũ
g ãia sit potior corpe. felicitas nõ ẽ ponẽda
in talibz dicis que s bõ corpis. hi ut supi
dicebat ponẽda ẽ inachis ututũ que s bõ
aie. Cuilz g hõi ẽ detestabile ponẽ suã fe
licitẽ indicis. Sed maxime ẽ detestabile regie
maiestati. nã si rex ãr pnceps ponat suã
felicitẽ indicis ta inde mala maxi osequit.
Primo qz amittit bõ maxiã. so qz efficit
tyranni. t qz efficit ipi dilapidatoe. Di
gens è pecuniã ut finẽ et timeſ pecuniã
elargiri. nũq pt ee magnificus cui ẽ facẽ
magnos sumptus. nec t pt ee magnim
qz metuet pecuniam pdere nich magnuz
adtẽptabit. Jmmo cũ ille sit magnim cui
nich ẽ cõle magnũ. ut uult phs. nũ etz
caplo de magnimitate. qz iopone auri
et iopone ponetis suã felicitẽ indiuciis
Diuciae s qz magnũ impole est talẽ esse
magnimũ. Si ergo magnificentia et mag
nimitas sunt maxia bona et maxie decet
regiã maiestatẽ ornatã talibz ututibz de
testabile ẽ è suã felicitẽ intalibus ponẽ.
Sedo detestabile regi ul pncipi suam
felicitẽ ponẽ i diuciis qz hi sco tyrannus
efficit. est è dĩa inter regẽ et tyrannũ ut
patebit infius. inter ls eũ determiabiẽ de
regimine regis. Nam rex xpe ẽ q itendit bon
regni et bonũ xe. Si aũ intendit bo xpiz
hoc ẽ ex fine tyrannus ũ extrio pcipit i
tendẽ bonũ puatũ. Si ãt intendit bonũ
publicũ hi ẽ ex fine. ut inter exebono cõi
ei cueniat aliqs xpum bonũ. Cũ g finis

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

maxīe dilīgat⁹ · ponēs suā felicit⁹ ī nūmisma
te p̄ncipū ītend⁹ thesaurizare ꝫ et ꝯgregare pe
cuniā n̄ ḡ ē rex ꝫ tyrann⁹ eū ītend⁹ p̄ncipalr
bonū pub⁹ ꝫ p̄uatū · ¶ Teo ꝫ ponto seq̄
qđ rex sit p̄ncipū dēpdator · nā finis adeo ītense
dilīg⁹ qđ qlz studz oī uia omīm q̄m p̄t ꝑseq̄
finē suū · ponēs ḡ felicit⁹ suā ītellectꝫ n̄ erit s
cure si obp̄mat uiduas ⁊ pupillos · si dēpdet⁹
p̄ncipē et rē publicā dū tm possit pecuniā cōg̃
gare · Qt ꝫ bn ītelligit qđ ip̄tat⁹ noīe finis n̄
p̄t eū late q̄mlz ortū uia q̄ p̄t uelle ꝑseq̄ finē
suū · Est ḡ rex tyrann⁹ si sic uult ee dr⁹ qđ tm
bonū rei publice n̄ p̄cat ꝫ tue ē dēpdator q̄m
n̄ solū n̄ p̄cat bonū ꝫ etiā utiq⁹ mal⁹ · Qr de tes
tabile ē tegē amittē maxīa bo⁹ et ee tyrānū
et dēpdatorē detestabile ē suā felicit⁹ ī diaꝫ
ponē. Quod non decet regiam maiestatem suam felicitatem ponere in honoribus

Capitulum. Octauum.

Orze mīi uidet⁹ uita poli⁹ credūt
felicit⁹ ponēdā ee ī honoribz eo p̄ plūm
cupes maxīe honorari desidant · Sūt aū tria
ī honoribz adtendenda p̄ q̄ tplicī uia uenari
possūt felicit⁹ teis n̄ ee ponēdā · p̄mo ē ho
nor ē bo⁹ ad aliud ordīatū · sed ē bo⁹ extrinsec⁹ ·
teo ē magn̄ ī honorāte q̄m ī honorato · sc felicit⁹
aū q̄to n̄ ē bo⁹ ad aliud ordīatū · ꝫ ē bo⁹ adq
alia ordīat⁹ · n̄ ē bo⁹ extrinsec⁹ ꝫ ī trinsec⁹ · hr ē
maxīe ee ī ipo felicē siue teo aū ē ipa felici
tas · ¶ Qđ ē honor sit bo⁹ ad ā ordīatꝫ
p̄z p plūm p̄ eth · q uult honorē ee exhibitū
onē reuentie ī testmoīm ūtutis · Cā ḡ qre
hoīes uolūt maxīe honorēs ⁊ honorari · e ut
apparēāt sapientes et ūtuosi · qbz maxīe debe
ē honor · Ido fm plūm nllꝰ curat honārī a
puis q̄ reuentia talīū n̄ ē debit⁹ testmoī
sapie ⁊ ūtutis · qre si honor ē bo⁹ ordīatū
ad ūtutē ī honore n̄ erit ponēda felicitas ·
ꝫ potī ī ipis ūtutibz uł actibz eor · Sed nō
debent poni felicitas ī honoribz · q honor
nō ē bo⁹ ī trinsec⁹ ꝫ extrinsec⁹ · Dm ē ē q̄ ho
nor ē reuentia exhibita sig⁹ ūtutis · Sig⁹
aū uł testmoīm si plene manifestare uult
ipm sigū · oꝑz q̄ sit q̄t notū et manifest⁹
ī trinseca aū n̄ s nob⁹ nota et manifesta ꝫ
extrinseca · ¶ Sō ē cogitam⁹ q̄ q̄s ī corde co
gitat · ꝫ q̄ exterī repsentat · Reuentia g̃ q̄
ē honor si dr manifestare ututē ē eu exhibē
n̄ sufficē q̄ sit cogitata ī corde ꝫ requrit⁹ q̄ ex
tius pfat⁹ · honor g̃ hr rōem boī extrinseca
eū sit reuentia exhibita p̄dam sig⁹ exterior ·
qre si felicitas n̄ ē ponēda ī boīs extrinsecis
q̄ siūt maiora ī honoribz felicitas poī n̄ dz ·
¶ Teo ꝫ idē ꝑz exceo · q̄ honor magn̄ ē ī
honorāte q̄m ī honorato · ut plane uult plūs
p̄ eth · qre si ī honoribz ponat felicitas con
tiget illa detestanda ꝓsitas q̄ felicit⁹ ma
gis teo alio sit q̄m teo eū ē · Dē ē ꝓbiabilr
d curialitas ē teo q̄ fac ipaz q̄m teo q̄ phus
modi reuentiā honorat⁹ · Appet aū ꝫ ee se
sibilr manifestū · nā si as ītimās se reuerēt
ul honorat ipm ꝑstat ītimatioz illā p̄pe ee
teo q̄ ītimat⁹ nō teo ē ītimatio exhibet⁹ ·
Accens ē p̄pe ē ī suo subo n̄ aū ī obo · ul si a
liq̄ m̄ ē mobo magn̄ tm ē insubo · Inclinato
q̄ illa magn̄ ē inclinato iq̄ · ē ut ī subo
q̄m teo ē sit · iq̄ ē ut mobo · Dn ḡ dēm est ·
q̄ reuentia siue honor magn̄ ē ī honorāte
q̄m ī honorato · ꝫ eū felicitas sit maxīe in
ipo felicitato ul ipo bēficato · ī honoribz
no ē ponēda felicitas · Indecēs ē ḡ aliqz
hoī ponē felicit⁹ suā ī honoribz ut cōdat
se ee felicē si abhoīb⁹ honorēt · maxīe
ꝫ indecēs ē regie maiestati · q̄ ē tplia uel
venari possūt · Si ē rex suā felicit⁹ ī honoribz
ꝓt secutē ipm tā mala · erit ē supficia
lis bo⁹ erit ꝑsuptuos⁹ erit iniustus ⁊ teq̄
lis · Jam si ꝓceps ponat felicit⁹ suā
ī honoribz eū sufficiat adhr q̄ q̄s honorēt⁹
q̄ uideat bo⁹ · n̄ curabit⁹ ee bo⁹ exerit ꝫ

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

appent̃ et supsiaalit̃. v̄ et phs ipoli⁹.
eāntes dehonore tm̄ d̄ cē fidos ⁊ supsiaale
Si g̃ dez rege maxīe cē bo⁹ gen⁹ maxīe
idecēt ē ipm̄ ponē felicē suā honorib⁹ q̄
eēi efficaē p̄dator ipi⁹ et p̄suptuos. Sā
ai finis maxīe diligat̃ si princeps felicit̃ su
a ponat̃ honorib⁹ ut possit honorē ꝑseq̄
p̄sumet suā gentē exponē oi⁹ pīcl̄o. Ly
huj hem̄ de filio edam roāni p̄cepis no
mie torqti q̄ nimy honoris audi ꝑ ipm̄
p̄us ut honorē cōsequēr se exposuit p
cul' bellicis. v̄ torqtus roman⁹ p̄ncep⁹ ne
alij eēi assumentē et ne cēnt nimy
honoris audi filiū sic p̄suptuosū occidit
no obstāte q̄ deūs victoriā obtinuāt ab
eo. Hic g̃ p̄ncep⁹ se papiret ⁊ ne nimis
p̄sumat ñ expedit et suā felicē honorib⁹
ponē. Teio hj ē i decēs et ne sit iust⁹
et iequal⁹. Dez ē p̄ncipē suā bo⁹ distribuē
fm̄ digtatē p̄sonar⁹ ut plā bo⁹ det dignis
et sapientib⁹ q̄ idigis et hystonicis. Sed si
p̄ncep⁹ suā felicē honorib⁹ poāt q̄ finē
sūmo ardore dilig⁹ ñ aūt remunare p
sonas fm̄ ꝑā dignitatē. Sz solū eo m̄ bene
saā druit q̄ plus honoris cōseq̄ possit. Si
g̃ suā felicē honorib⁹ poāt erit mal⁹ ise
q̄ aūbit cē ñ supsiaalis bon⁹ erit malus
ipso ꝑmisso. q̄ ñ aūbit eū pudis. pre
suptuose ⁊ papitat̃ exponē. erit mal⁹ isui
rebz q̄ eas ñ distribuet eqlit̃ fm̄ dignitatem
p̄sonar⁹. Quod nō decet regiam
maiestatē suam felicit̃ po
nere in honoribz.

Ostq̄ gla ⁊ fama ab honore et laude q̄
honor et laus ē tm̄ fame et gle. Ly ei aūt
ē as ifama et gla q̄ laudat̃ ⁊ honorat̃ur
honor aūt differt a laude q̄ ē unus salt⁹
eo. Nam laus ꝑtinē ñ ē n̄ p̄sig nobilia. sz
honor cē hī pquecḡ sig eriora. vñ dr
p reth. q̄ preti honoris sacrificia recordatōe

et imeris p̄moriti⁹ adoratōes et cetā talia
exteriora sig ptinētia ad reuentiā. Gla ḡdē et
fama pdē accepi ꝑsueuerit. Hic gla ē quedā
clara noticia de aliq̄. est ē gla claritas q̄dam
hic ⁊ ē fama q̄ fama ē quedā clarit⁹ cū laude
noticia. Si tm̄ uellem aliq̄ m̄ distinge inter glo
riā ⁊ famā. dicēm q̄ fama oriē⁹ exgla.
Cruc g̃ hic ordo q̄ gla oriē⁹ exhonore. Hic ē exhi
q̄ ais ē imag honore et imag apparu. exhi
appet clar⁹ et gnos⁹ fama aūt oriē⁹ exhono
re et gla. q̄ exhi q̄ his ē ihonore et gloria
hēt q̄ ē ifama ⁊ ꝑo accipiēdo tm̄ gla et
famā large. et pdē possit forte aliē uideri
felicit⁹ ponēdā cē ifama et gla. eo q̄ ipa
cē possit magne lautudis cū additas pre
diuulgari possit et mag⁹ diuturnitatis cū p
mita tpa ꝑtigat ipas idelibile cē. Videt
⁊ q̄ maxīe p̄ncep⁹ ihic suā felicē ponē de
beat dicere phō. v. eth. q̄ mces q̄dā dādaz
pnapibz hic aūt ē honor ⁊ gla q̄bz si cōtem
ñ sit tyranni fiunt. Sz hic stare ñ pt̃ q̄ tri
plici uia uenari possum. q̄nt ē ad p̄sens
spectat et ut sat̃ pt̃ hinc phita felicitas.
ñ ē tm̄ sig bōi sz ē ⁊ pfm̄ et pse suffici
ens bo⁹. Sed felicitas iest tm̄ bōis ⁊ bēt
ñ aūt ifelicib⁹ ⁊ pius. Teio inticiob⁹ bonis
ñ ihys q̄ exterius existit. fama aūt exterio
q̄ magis ē sig bōitatis q̄ sit ipa bōitas.
ñ solū ꝑtinet bōis. sz ⁊ ut plimū ꝑtinet
ipsis pijs. Brisus magis initiat ex
tioribz sigis q̄ itiori bōitati. Si ē fama
alic ideo existit q̄ de ipo ap hoīes hēatur
q̄dā laudabilis et clara noticia. cū sacra
nra ñ sit ipa res nec cā rei sz magis sit
sig eaz. ⁊ q̄ tm̄ abeas. fama nec ē bonitas
nra nec abeadē perdit bōitas nra. sz
sol ē q̄dā appēs sig nre bōitatis. Inea
g̃ felicitas cē ñ pt̃. sic hic stare ñ pt̃. q̄
fama et gla ap hoīes ñ solū hēret de bo
nis sz ⁊ de hoi pius. q̄ ē mlioꝛes iiu

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

dicãdo deapim̃ ꝓtang̃ ut plim̃ illa detestãda
p̃sitas ꝙ boi ⁊ dig̃ ñ hẽnt inpão et p̃iu et
ifelices sũt igla et ifama. ¶ Tifama ñ ẽ
ponẽda feliatas ꝙ magꝭ inuit exteoubz sig
nis ꝙ itiou boitatu. Nam ho ñ ituet ñ ea
q̃ fous patet. nõ ẽ uidem ipãs cogitatões
mas nec ipãs uuntes nec malicias iaio ex
ulcres. si udicam aliq bõm ⁊ utuosũ hꝭ est
exhyss q̃ nob extius itotescũt. sic adhꝭ qđ
ãs honoret suffic ꝙ extius bõ appeat. si et
adhꝭ ꝙ ãs sit ap̃ hoies ifama ⁊ gla suffice
uđ ꝙ extius bõ p̃tendat. ¶ Qr cũ re
gẽ deceat totũ ẽe dinũ et q̃ semidm̃. si
iconuenies ẽ feliat ponẽ teo ꝙ ẽ ialyss sigm̃
boitatis et ꝙ ipi piu pnapare possũt. ⁊ ma
gis inuit exteoubz sigs ꝙ itiou boitatu. In
queiens ẽ ꝙ rex se credat se felicẽ ẽe. si sit
si sit famos ap̃ hoies ul si sit iplis gliosus.
slõ g̃ dz rex se credẽ bm̃ si sit ap̃ hoies in
gla. dt tm̃ bis ẽ si sit igla ap̃ dm̃. Deinde ẽ
ẽ ꝙ gla et fama ẽ qdam clara cũ laude no
tiaa. Dei aũ notia ut adpsens sptat ite
bz distẽ anotia nia. Hã notia di causa
res. notiaa nia causat arebz ut uult phs.
xij. metha. Rurs notiaa dei ẽ ifallibil
et notiaa nia plies fallit. Ampli notiã
dei ẽ deipis inmis nris. et notiaa nia p
se et direcde sol exteiora apphendl. bonitas
g̃ nia pse depẽdet anotiia dei tãq effeũ
a sua cã. Rurs ẽa boitatẽ niaz notiaa
dei ñ fallit cũ saa sua fallu ñ possit. Am
pli boitatẽ ⁊ maliaã niaz itumam deu
clare uidz ⁊ pcipit. Hõ g̃ cẽ pt ꝙ ãs ap̃
dm̃ sit igla ⁊ ifama. ul sit ap̃ ipm̃ in
clara notiia cũ laude. ñ sit bo ⁊ bis ut
exigit stat sic. ¶ Licz g̃ sussit de noti
ia dei et de fama ⁊ degla ap̃ ipm̃. neq
q̃ tm̃ ifama et gla hoim feliatas ẽ po
nẽda. Qz ũ dõ dicebat ꝙ ẽ diutna dis
pot ꝙ exteio ẽ modica et arteꝭ sla sodm
boetiũ fama romani pli nũq̃ trsiuit
cancasetũ mote. Quo g̃ unus hois fam̃ ceteris ym
ꝑ unusaz tiã se exteder. Hz aũ tota tra sit
q̃ pulcrus r̃ celu. et sm astronomos quelibz
stella fixa usui sit nobilis maior tota ẽ
ra arta et exigua ẽ fama ẽ hois. Bur
sus hui fama ẽ bina ñ diutna cũ totiz
tps inter psentis sit q̃ pulcrale r̃ cẽm
ratis. Cũ ẽ ho sm itellem sit imortalis
teo optz feliatẽ ponẽ ꝙ imortalit et per
petue durare possit. Qz ꝙ dicebã mes
cedẽ tbuedã ẽe regibz et hãc ẽe honorẽ
et glaz ñ ẽ itelligẽs texit phs ꝙ reges
pnapli psuo mito debãt glaz quere
et famã hoi ⁊ qđ modicũ ẽ coz fruatr.
si hꝭ ptato dam̃ ẽ ꝙ decet regles ⁊ pn
apes ẽe magficos et magnimos. mag
nimũ aũ hꝭ itendat pnapali honorẽ
si bõm honoz eos tm̃ aseq. et decz eos accep
tare honorẽ à exhibitib hoib
ad mal ꝙ eis tbuãt ut d. uij. ethi. ñ
ꝙ honor sit ꝺdig̃ et retributio ut dicit ibi
dem acceptare g̃ honorẽ tãq retributõẽ
pt itelligi duplicat ul rõne ipi honor
ise ul ut pced exaffectõe dantiũ. homo
aũ cũ ñ sit n̄ qdã sigm̃ et qdã testim̃
boitatis ut pz. ñ ẽ condig̃ retributio ali
tm̃ ut hui modi pced exaffectõe dantiũ.
hit i. ẽe qndã agrua remunatio. sla
exeo ꝙ dantes ñ hẽnt ad mal ꝙ ret
buãt agruũ pnapi. hꝭ m honorẽ ex
hibitũ acceptare ẽ qndã retributõẽ
recipe. ppe ꝙ plane pz ꝙ ihi retribu
tõẽ acceptat affectu dantiũ. et nõ
ppe honor dat. ꝙ si tm̃ pnapes nõ
acceptarẽt hãc affectẽm dantiũ si
requireret agere à missa alia exti
ora bõ. ut puta auriũ argẽtẽ ul di
uicias alias tyranni cẽnt. slam
exhi efficerent ipi predatores.

Vegeti

Quod nō decet regiam maiestatem
suam feliciter in ciuili potestate
regere ciuibus de re a. Cap. x.

militari sup oīa uidē ꝯmdare bellō
iustam. Hoc ē sm ipm ē q romanos map
exaltauit. q maxīe dedit opā rebꝫ bellicis
et summo ope studuerūt. qm ꝫ possūt subiectē
natōes. pte q sm eūdē vegetiū hī ēe dī.
principalissim ī rentōe principis q hndet
ī ciuili potestate. et q pea ꝫ subiciat nationes
et gentes. Si hī eēt felicitas regia uidēē
ēe ponenda ī ciuili potestate. q fim ē. pbat
ē phs. ī. vj. polit. qnq; rōnꝫ felicitas nō ē
ponenda ī ciuili potestate. prima ratio fuit exco
q tal principat nō multū durat. Ha exco qđ
ēe pt sn bonitate uite. Secūda ū exco qđ est
principat ī dignū. Tertia ū exco q plūi pn
cipatū ciues nō odiant admaiora bō. v.
exco q tale dnīū ut plurimū nocumētū

plurim

Prima ratio sic pz nā pciuile potestatē
uelle ꝫ subiectē nationes. hī ē uelle dnāri p
uiolentiā. uiolentia ꝓpetuꝫ nesciat. Cū ḡ u
iolentia nō diu duret. tal principat durare
nō pt. Immo sicut igit q ē natē calide na
turaliter agit cū calefactō. Sic q hō ē naturaliter
ubi arbitrium. tūc hō naturaliter dnāt hōibꝫ cū
est liber et uoluntarie principat. Et ita ng

Nisi

si ptās et uoluntarie ꝑcepta principis exeq
nō ḡ hoc dz se felicitē credē si priuolentiaꝫ
et pciuilē potestatē dnēt. q tale dnīum
cū sit violentū et ex nām diu durare
nō pt. felicitas ḡ nō ē ponenda ī aliq tēpi
tono hī magis ī aliq sempiterno. Sed
ī ciuili potestate nō ē ponenda felicitas q
hī pt ībē aliqđ absq; bonitate uite. felici
tas ē ut sup dicebat ē pfectio et pse sufficiens
ens bō. Impossibile aūt ē pfectio et pse sufficiens
ens bō aut maxīe bō. ī aliq ēe nisi ille
bn uiuat. et sit maxīe bō. sic ī possibile est ī
aliq ēe ī tēpsam albedinē nisi ille sit ī esse
albꝫ. Si aūt ciuil potestas possit ī ēe alicui
absq; bonitate uite. pz ex hijs q retractus ep
hī fca aspecta uidim ē multos tyrannos pes
simos. maxīe hndasse ī ciuili potestate. sicut dyo
nisius syracusan sue dyonisius ꝓsilian uti
reatat phs ī politica maxīe hndau ī ciuili pote
et tm pessim tyrānꝰ erat. Hī ergo aūt cesar
q fuerūt romani principes et qui hndauerūt in
ciuili potestate pessime tm uiuebāt. nā tāte fuerūt
luxurie ut dicit ēe uident mlieres. tāte fuerūt
crudelitatis ut nō uideāt leis ēe ad mollē
nec clemētia aliq. vñ phs. vij. polit. aut. qđ
ridiculm ē aliq putare ēe felicē si abundat
bonis uite. nō ḡ ciuili potestate ē ponenda felicitas
q sn bonitate uite esse nō pt. Tertio mi
nor nō est ponenda felicitas. q hui principat
nō ē optim nec ē dignus. Si ē felicitas aliq
principatu ponī dz ponenda ē ī principatu ob
timo et digno. principari aūt ꝑsilem potestatē
ē principari suis nō libis nā tal principat ē
p coartationem et violentiā. Cū ḡ principat
se extendat ad uitā ēe sm eos qbꝫ ds pna
pat ut uult phs ī polit. quanto liberis ē me
lius suus tāto principari liberis ē melius
et dignius. principari seruis. principat ḡ
p coactionem et silem potentiā cū nō sit libe
rum ꝫ seruum nō ē dignū nec optimū. Deo
vij. polit dr. q principat liberoꝝ dr. q ē cum
uiuute ē melior q principari despotice. v.
seruile. Quarto nō ē ponenda felicitas
ī ciuili potestate. q si princeps se credat ēe feli
cem si et hndet ī ciuili potestate. nō ordinabit
ciues nō ad exercitiū armoꝝ et ad ea ꝑque
ꝫ possūt subiectē natōes. Inducet ḡ nō ad
uirtutē uirtute ꝫ ad uirtutē fortitudis. Justi
aūt ut dr phs. vij. polit. est maī bonū qm
sit fortitudo. nō ḡ ordinabit ciues ad bō
maiora ut ad iustitiā ꝫ solū ad mino
ra ut ad fortitudinē. Hinc ḡ patet qđ bonū
gentis q ē dinū q ad bō singulare. nō

decet pnapē suā felicat̄ ponē i ciuit̄ porenna
Quinto h̄ n̄ decet ipm qz hī pnapatus
fert ut plūm̄ nocumēt̄. Nam cū felicata
sit oīm opatoꝝ finis· qđ totā uitā suā et
oīa opa sua ut plūm̄ ad illd ordiat· iō suā
felicat̄ ponit· Ponēs g̃ suā felicit̄ i ciuit̄
potū· et i subiectēdo s̄ natōes forte bn̄ se ha
bebit tpe belli· tepe tn̄ pacis nesciet bn̄
uiue· Nam cū ut plūm̄ n̄ studuit n̄ exer
cuys bellicis· et totā uitā suā ordiauit
ad fortitudinē n̄ ad iustitiā et tēperātiā tpe
pacis iō opus ē iustitia· et tēpātia nes
ciet uiue· Si fieri uacās & i curret nocu
mētū fm aiām· pre· qz phs· vij· polit
Virtuosi lacedemones ponētes felicit̄
ciuili potū ait· tpe ē cū bellam pnapa
re bōis· cū ū uacam et sum̄ i pace fieri
uacōsos· Qr̄ si i ducēs ē ponē felicit̄
aliq̄ dubio & ideo q pt̄ ee bōitate utre
et ē qt̄ idignū & pqs ordiant̄ caues ad
minora bō et q plurīm̄ i fert nocumēt̄
i ducēs ē ponē pnapē suā felicat̄ ci
uili potū· et q credat se ee felicē si po
sit s̄ subicē natōes· Quod nō decerat
regiam maiestatē suam felicitatem
ponē in robore corpali pulchritu
dine uel alijs bonis.
Solus ē phīta dne uel alius bonus
maīfē q ibōis corpalibz nō est
ponēda felicitas· Sūt tn̄ ta bona corpis
que hoīes maxīe desidāre uidēt· uidel
sanit̄ plēdiez et robur· imo n̄ nlli ta
libz suā felicat̄ ponūt· Videt ē oīo
ee p̄riū de bōis corpis & aīe· bō ē cōlia
q̄to min̄ hēnt̄ tāto magis desidānt· p
us ē q talia bō pgustent̄ credūt ee ma
iora q̄ s̄· eis aū adeptis appent· n̄ ee ta
ta q̄nta credebant· Veruntes aū et bō in
tellectualia modū ꝑfectū tenēt· Nā adeptis
eis ꝓuenīūt maiora q̄ credēt· imo ig
rantes dulcedinē sapie aliq̄n reprehendūt

uacātes phie et negō scientifico· q igrāt
bonitatē et plēdinē ueritatis et scientiaz· q
si bn̄ ea cognoscent n̄ solū ꝓpararēt dante
se cāys et utentibz· si ea derelinquent q̄libz tali
bz n̄ uacarent· bō g̃ cōlia q n̄ hīta re
putāt maiora q̄ sint· multi carentes bonis
cōlibz adesse affirmant· et credūt ipa ee tāte
excellētie· ut si hrent illa reputarēt se
ee felices. Deo d̄ p ethz· q ifirmi egentes
ut sint sani felicit̄ ponūt i sanitate et
indies i diuicys· tpes ū i pulchritudie & debiles
i robore· Sz q n̄ sit felicitas nec i robore
nec i sanitate nec i pulchritudie· ꝓbatur
uenari possūt p q talia bō s̄ cōlia· so
q s̄ quodam exteriora· et q s̄ de facili muta
bilia q s̄ cōlia ut i subo· Nā sanitas ē
humoribz pulchritudo i membris· robur in
ossibz et nruis· Nam ut uult p· ē topi phs
sanitas ē debita eqtio humoꝝ· pulchritudo
debita cōmensuratio membroꝝ· robur debita p
portiō ossiū et nruoꝝ· Qr̄ cū humores
mb̄ nruī et ossa sint cōlia· sanitas pul
critudo robur cōlia ee dnt· n̄ g̃ ceis po
nenda ē felicitas· q s̄ quodam exteriora
bō· Nam hō fm phm ē magis intellectus
q̄ sp̄· et aīa pt̄ ē de rone hōis q̄ corp·
et fort· spē dr̄ pt̄ nam res q̄ mā· Illa g̃
sūt maxīe bō intiora nīa q̄ se tenent
exptē aīe· ponēda ē g̃ felicitas n̄ i sanita
te et plēdie corpis sz aīe· Nō g̃ as eue
dat se ee felicē si heat eqtos humores
et sit san̄ corpe· ut si heat formosa mb̄
et sit pulch̄· ut heat ꝓportiōz ossiū et
nruoꝝ· et sit robust̄ cōlitū· Sz si heat
eqtas pōs ut q isiores po· subsit rōni
et si sit san̄ et fortis mīte· et si hī pōs
heat eqtas ntibz et bōis moubz et
sit pulch̄ inaia· tūc ut exig̃ suū stat̄
credat se ee felicē· Dicam aū ut exig̃
suus stat̄ q plena felicitas ihs uita

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

hñt nō ptē. ī sanitate g̃ et ī pulēdie et
fortudie cōlit. qr s̄ ꝺam exīora bō fel
atas pōt ñ ds. Q̄ aũ ī sol' bois īuoluīs
sit ꝑpe felicitas p̄ p phm. vij. pol' dicēt
q̄ testis ē nob ds q̄ felicitas ī bonis īuor
hz ē ponēda. testificat' ē hī ds ꝑse ipm ū
ibid' īnuit. Nā ds ñ ē bt̄s q̄liq̄ exīo
ra bō. sī pea que s̄ ise ipo. Si g̃ anim
bta assūlat' ds ñ erit bta ñ pbō ques
ī se ipa. ¶ Tī talibz bois ñ ē ponda
felicitas. q̄r s̄ valde mutabilia. eīo eni
humor eī subsit motui sr̄ celestiū cor.
aeris uariatōi ꝓueies ⁊ mutatōi elēb.
et defacili uariatōez recip̄. sī amissa sa
nitate amicic' rob' corpis. q̄ lassantur
mb' ⁊ debilitat' ñiu. ꝑ̄ q̄ tollit' ꝓpor
tio illa ñuor et ossiū īquibz hr̄ cē for
titudo corpal'. sic ⁊ tollit' pulēdo q̄a
amissa sanitate mīb' fiūt macules. n'
remanz ieis colo debie amittit' ꝛfor
mitate illa inq̄ reseruat' decor ⁊ pulē
tudo. Hō ꝺeb g̃ regē nec aliq̄ hoiem
ītalibz suā felicitatē ponē. q̄r s̄ copalia
q̄ꝺam exīora ⁊ defacili mutabilia. Di
eam g̃ adī diligentiā oīm dictor q̄ nō
ꝺeb p̄napē suā felicit' ponē īuolup
tatibz corpalibz nec ī ꝺiciis. nec ī hono
ribz nec ī fama nec ī cuiuli potū. nec in
sanitate nec pulēdie nec ī robore cōlit
oīb; tīn ists ds ut ut sūt ꝛgrua adfe
licit'. Debz ē ut ois īquibz ē delēctato
cōlis ꝑpr̄ ꝛsiatōez indiuiꝺui ⁊ ꝑpr̄ cō
seruatōez ꝑpe ꝑsone. Nam cū ipe sit
cap regni ꝛcedefcū et posīt ꝛsurgē ma
lū grāue. Debz ut matrimonialī actu
ꝑpr̄ ꝛseruatōez spēi seu ꝑpr̄ ꝛseruatōez
cōcreatōez plus. nā ꝛcedefcū filioz mlt'
ta reg' s̄ passa diuisiōes ⁊ scandala.
Decedentibz p̄napibz absq̄ libis ples
ī surgūt ut ꝺñent ⁊ faciūt ī pplo de
sensionē. Debet ⁊ p̄nceps possīde sufficētes
diuicias ut possit reg̃m defendē et ecēcere opa
cōes utilit'. decz ē regnū cē magnū bñficī
are ꝑsonas digs. q̄ sī ꝺiuicijs sī ñ pt̄. sic ⁊
ne ulipēdat' regia maiestas ē rex dignu'
honore et expēd' ei hīre cuilē potētiā. Nā
ꝑ̄ pupēsionē p̄napis ut plīm aliq̄ opā
t' mala et defendūt aliqs q̄ reg̃ ñ expedt
sic ⁊ ꝺz cē cura ipi p̄napi de debita fama
q̄ ꝑ̄ ꝺuc'it' adutilitē subdit'. Hām ut
plurim' qual' ē p̄nceps tal' ē pl's. Cum g̃
p̄nceps bon' p̄napat' subdit' susapiūt ma
lāz bñfactōr. sic ⁊ sanitas pulēdo fort
tudo ꝑpetiūt p̄napi ñ q̄ ieis sit ꝑpe fel
icitas. sī q̄ possūt cē organa adfelicitatē.
Talia g̃ diligēda s̄ ut sint organa adfelic
tatē. et ut facilit' adq̄nda claritatē felī
citatis. ꝑ̄ q̄ ꝺe hijs quō diligēda s̄ hī bre
uit' ptransiim' q̄ ꝺe hijs infūs sum'
aliq̄ tractatur. Quō nactu pru
dentie ponenda est felicitas.
Duas aũ felicitat' phs
posuit. unā politī aliā ꝓplatiuā.
uoluit ē felicit' nō cē ponēdā ī utilib;
siue ī potētijs aīe. q̄r hijs ñ solū bonū sī ⁊
malū pcapāt. Nec ⁊ uoluit eā ponēdaz
cē ī hijs q̄ hēns hīum et ñ opans q̄si
assimilat' dormiēti. q̄m diu aũ hoies dor
miūt ñ uidēt discrētu felices a miseris
ut ī nuit phs p̄ eth. Nactu g̃ siue opa
tōe aīe ponēda ē felicitas ñ inopatōe u
el sī ī opatōe utilis. ñ utilis ē libz sī
utilis pfcē. felicitas g̃ ut ꝺ p eth. est
opatio aīe sm utilitē pfcām. Cū g̃ pfcā
uirt' sm phm ī iusticia politica sit prudentia
et ī iusticia ꝓplatiā sit pfcā uirt' sapīa
siue mathā sm ipm. ꝺeūq̄ satis ꝛe
gulatie bñ sm prudētiā ē felix politic'
qui ū sat bñ speculari sm mathīm est
felix ꝓplatie. Dehijs g̃ felicitatibz

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

duabz mtionē scar. dequax una dēminat
impe. uēm aū sit uā posino phī uł n nō
ē pūens speculatōis tī ut appeat quō de
ceat regiā maiesł ponē suā felicē ī actu
pdente. sm q decet regē maiēe suā felu
citē ponē ī ipo deo q ṫplica nia uenari po
sum. Loc ē ē hō et ē dei mīst et ē rector
mlitudis. inqnt aū ē hō pncipat & rōne
Cū g bonū rōnis n sit bō aliqđ pclare
q h bō sm sensū. sz bō rōnis sit bō ule
et ītligibile. decz regiā maiesł eo ipo qđ
bo est. et ideꝫ pncipari ponē suā felicē
ī bono max uniūsali et max ītligibili aū
ē ipe ds. q ē bō max uni. q ē bō ois bōi
ī eo ē ois bonitas repte. ē ē bō max ī tel
ligle. q ē max simplex et max a sepat.
Sedo decz pncipē suā felicē ponē ī
ipo ds. n solū q hō ē. sz & q spāli mō di mi
nist. nā illd qđ hī ad pticipatōez et imp
fectē ī strumētū et organū ei. q hī illd
ēenliē et pfectē. Qa g uim regitiuā et po
tentiā regēdi hī pncipli et pfectē solus ds
Opter qđ qūq pncipat & regnat sit dei
organū siue sit dei mīst. Qr si mīst suaz
mcedē et suū pmiū dz ponē ī suo dño et
et dz ea expectare abipo. decz regē q ē di
mīst suā felicē ponē ī ipo deo & pmium
expectare abipo. Ṫ hoc decz regē ex
eo q ē mlitudis rector. nā reges mlitudis
dz intendē ꝛmūe bō. ī eo g dz suā felicē
ponē q ē max uniūsale et ꝛmūe bonū
huiꝰ aū ut dicebaṫ deus ipe ē. Loc g tī
q ē mīst dei. tī & q hī mtitem. tū q bo
ītendē ꝛmūe dz suā felicē ponē ī deo au
seruit. q ē bonū max ītligē. et max
uniūsale & ꝛmūe. Si g rex dz suā fe
licē ponē ī deo. ipm opter suā felicē
ponē ī actu. ututiꝰ illē p qm maiēe deo
ꝛuigit. hī aū ē actus dilōis siue ca
ritatis. sīa amor et dilō maiēe ui

unitiā et ꝛiūctiua hīnt. V Dyonisi. uij
de di. no. ait. q amore siue nālem siue
aīalem siue ṡuāuū siue āgliū siue di
uinū unitiua qndā dicam ee utrem.
namore g dino ē ponēda felicitas. si ē
pbatio dilōis sit exhibitio opis. et ex
hoc ās pbet odilectiu. altūs si ag que
ipe mult. Si pnceps ē felix diligēdo dm
dz credē se ee felicē opando q ds mult.
Maiēe aū ds regit aregibz & pncipib
ut p prudentiā et legē ipm s ꝛmissum
uste et sce regāt. Regibz g & pncipib
ponēda ē felicitas actu prudētie. n si
plicit sz ut impet a caritate. ppē qđ
ī ipo actu caritas pcipi mediati cōn
ungim ipi do magē ponēda felicitas
q macu pdente. licet ī hui actu m
quo dēm ē aliqua felicitas sit ponēda.

Quantum sit pmium regis bene regentis populum sibi ꝑmiſ sum.

Magnū aū ee pmiū regis et magna ei felicitas esse
si p prudentiā et legē recte regat ipm
s ꝛmissū expter. uenari possum. Nam
mees regis ut ad ps̄ens spectat. ad ue
rū cōpari videt. videlz addm au red
dit. ad regē au tribuit. ad actū exeq cō
surgit. ad ututē ex quo efficit. et ad
matiaz cea q iuste. Ds ē remunāt
ē oim bonor. et q n remunāt n ex
amore aū amor sit sp ad cōsiles et cō
formes. Opter ee simile et ꝛformem
deo q abeo remunari desidat. Qnto
g q magē gerit ymaginē ei. et se
plus ꝛformat ei. max mitiū abipo
suscipiet. Pncipis aū stat reqrit ut
ipe sit deo cōformior. q ei subdit. Im
mo eo ipo q rex studet plegē & pden
tiā suū regm regē. quō ds totū unū
sum regit et gubnat. rex maiēe

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

cōfortur et· g̃ r̃ dei aq̃ p̃mũ ꝯceptat̃ magt̃
ē mc̃es regis si reg̃ suũ recte regat q ex
h3 ipi deo maĝ ꝟmat̃. ¶ Sed magt̃ ē
p̃mũ regis si refat̃ adipm̃ regē cui huic
p̃mũ ē reddend̃. ¶ ā ois actus ꝯcipa dif
ficultate opis q̃nda bonũ assumit· po
tentes ē si ñ tñsgrediant̃ laudabiliores fiũt
mlti ē ꝯsistentes ĩ statu inq̃ possiũt male
facẽ cõseruãt se a malo· Qđ si tñ ad statũ
dignitatis assumẽt̃ mltas tñsgressiões ef
ficient· ꝑ q· uij· ecc̃h· scribit̃ q̃ pncipat̃
uirtũ ostend̃. Tute ē apert̃ q̃us hõ sit cũ in
pncipatu ꝯsistes inq̃ pt bñ et male facẽ·
cogitat̃ qualr se hẽat· Si g̃ mc̃es regia cõ
pat̃ adipm̃ regẽ au reddenda q̃nda mag̃
tudĩ hre udet̃· Reges g̃ uacãtes cõmu
ni bono si ñ tñsgrediant̃ cũ possit tñsgre
di maiorus mũ cẽ uident̃ dicam̃ ē ua
cãtes cõi bono q si bono cõi ñ uacarẽt
nõ optent eos cẽ maiorus mũ ꝯcipi qđ
tñsgredi possũt· Qa ñ cõsidãto cõi bono
qđ pcio se exponat· dato q ñ tñsgrediat̃
q ĩdustrie agit suũ mitũ ñ augmẽtat
¶ T ē magt̃ mitũ pncipũ ꝯsidãto ac
tu pp̃ taletmitũ hr̃ cẽ· Jam ꝯcipi actus
hr̃ cẽ ĩtensus ĩqntũ ē ꝺ nam et ꝯcta
ordĩa rõnis· Qđ g̃ acꝺ ē magt̃ ꝑm
nam et ordiem rõnis tãto ē magt̃ bon̄
et magt̃ mitoꝝ· valde aũ ꝑm nam cẽ
uidet̃ q pars ꝯponat se ptoto· Vide
ē q pcipitio capite pcipitat̃ et corp̃ tot̃
vñ brachiũ qđ ē pars corpis statim ex
ponit se totalit̃ pcapite ne totũ corpus
pcat· Reges g̃ si bñ regãt gentẽ s̃ con
missaz ꝯcipiũ cor ꝟsecutiõe mcedẽ mag
nam· q pbono gẽtis et pbono cõi tota
lit̃ se exponũt· qnto magt̃ ē mc̃es regi
rõne ututis ꝑ mẽt̃ hr̃ mitũ· Jam
minor ututis requrit̃ ad regendũ se ipm
q̃ ad regenda familiã· q̃ ad regendũ a
utatẽ et regm̃· Qđ ag̃ ē ꝺ cẽ ut̃ regis adquẽ
spectat regere ñ solũ se et familiã suã sꝫ ẽ
toti regm̃· Cui g̃ magne ututis debeat̃ mag̃
mc̃es magm̃ erit meritũ regis bñ regentis
regm̃ suũ· ¶ Quinto erit̃ p̃mũ ipor magm̃
si cõsidẽt̃ mltũ ꝯca q̃ opat̃· Laudat̃ ē ꝺs
si diligat̃ ꝑm aliq̃ singlãre· Cui g̃ bo gẽtis
sit dignũ q̃ bo ad singlãre ipã mltũ ꝯca q̃
opat̃ que ẽ gentis et mltitudo indicat eius
p̃mũ cẽ magnum· In apũt capitula
sẽde ꝑis· p̃mi libri de regimine
principũ diuidit̃ principum·
¶ Capo aĩe et ĩquibꝰ potestis cẽ hẽnt ut
utes· ¶ Qm̃ distinguẽd ututes et q̃m se
hẽant ĩtellectu et appetitu· ¶ Qđ ꝺs ututes
morales et q̃m earũ mus sumẽd est· ¶ Qđ
bonaz dispositiõũ queda ꝺs ututes queda
sup ututẽ queda ꝺs ancillantes ututibus
et ꝑfectiões ad ututẽ· ¶ Qđ ututũ queda
sũt pncipales et cardĩales q̃da ũ annexe
¶ Qm̃ diuisimod notificari pt et q̃ est
prudẽtia· ¶ Qđ decẽ reges et pncipes cẽ
prudentes· ¶ Qđ et q̃ optreat regẽ hre
si debeat cẽ prudẽs· ¶ Qm̃ reges et pn
cipes possũt se ipos prudentes facẽ· ¶ Qđ
ꝺs modi iusticie· et ꝯca q̃ iusticiã uidetur
cẽ et q̃m abhys ututibꝰ ẽ distincta·
Qđ absq; iusticia nequeunt regna subsis
tere· ¶ Qđ maĝ decẽ reges cẽ iustos
et ĩsuo regno iusticiã cõseruare· ¶ Qđ
ẽ fortitudo et ꝯca q̃ hr̃ cẽ et q̃m possim
facẽ nos met ipos fortes· ¶ Qđ ꝺs spẽs
fortitudis et ꝑm q̃ fortitudĩẽ decẽ reges
et pncipes cẽ fortes· ¶ Qđ sit tẽpa
tia et circa q̃ hr̃ cẽ et que ꝺs ei spẽs·
et q̃m nos ipos possim facẽ tẽpatos·
¶ Qđ expectabile ẽ cẽ ĩ tempatis q̃
timidũ· et q maĝ decẽ reges et pncipes
cẽ tẽpatos· ¶ Qđ ẽ liberalitas et ꝯ
ca q̃ hr̃ cẽ· et q̃m possim nos met ip

ses libales facē. Qd decz reges & pncip
qdam ipole ē ēe pdigos. et q maxe ē de te
tabule eos ēe auaros. et q potissīe eos decz
ēe libales. Qd ē magficēna & ēca hr
ēe et qm nos opter magnificos esse.
Qx ē ꝑpriet magnifica & ꝑpetares illas
reges et pncipes debēt hre. Qd est
magnimitas et ēca q hr ēe. et qd decet
reges et pncipes magnimos ēe. Qx
sūt ꝑpetates magnimi et q decz reges &
magnimos ēe. Qd debent reges et
pncipes ēe amatores honoris. et qual ē
ūt illa q dr honoris amatrix. Qd
hīulitas dia pt honoris amatiua et qd
ois magnim ē hīul. Qd ē hīulitas
et ēca q hr ēe et qd decz reges & pncipes
ēe hīules. Qd ē māsuetudo et ēca
q hr ēe. et q decz reges & pncipes ēe mā
sueros. Qd ē amicabilitas et ēca que
hr ēe. et qm opter pncipes ēe aīcabiles.
Qe est ūtas et ēca q hr ēe. et q de
cet reges & pncipes ēe ueraces. Qd ē
ioūditas et ēca q hr ēe. et q decz reges
et pncipes ēe ioūdos. Qd max decz
reges et pncipes oīs ūtutes hre q si
una careant nllam hent. Qd diū
si ē grad malor & bonor. et inq gradu
reges et pncipes ēe decet. Qd sūt g
dus ūtutū. et ē mi ūtutes hre debeāt
reges et pncipes. Qm bonor dis
positionū queda ē ūtutes queda āgre
e ūtutib. queda disponētes ad ūtutē.

Quomodo diuidentur potentie anime et in quib potentie ūtutū hnt.

Ostq̄m auxiliante deo tes hnt.
opleūm pmā ptem pmi ub iq
agit de regie siu ostendētes inq reges
et pncipes sua felicit ponē debeāt. q
nō decz eos ponē suū finē i diuitijs. n
i cauli potn. nec i aliquib talib. Sed
oīb hys ut sup plenē pbabat dnt
uti tāq̄ organis ad felicit sua q felicit
ponē dnt i actu pudētie put tal actus
est i pte acarietate. Nam tūc reges ha
bēt felicit siu statu debitā et cōdigm
q̄n i stigante dei dilēte sm pdentiam
regtiua gentē s amissa sm legem et
ronem sē et iuste regit. Principi
iusti regis felicitas ponēda ē in po deo
et ei cognitōe et dilēte ei suū studiū
et sua iuta adh ordinare debēt ut cogs
ētes & diligētes dm tāq̄ ueri ministri
ei sm ordinē rōnis dirigāt & plm cō
missum. Hys g ita pactis et ostensis
inq reges ponē debēt suū finē sēm
ordinē supr ꝑtaeatū. restat ostendere
quib ūtutib reges pollē debeāt. Vir
tutes aīi s quedam ornat. et qdam p
fectiōes aīe. Oportet g pus ostendē qd
sūt potissīe aīe. et iquib potissīs hīe
ē ūtutes. Pseq̄ns aīi manifestabitur
q̄n ūtutes s diligēde. ptea ū ostendem
q s nuo hi ūtutes et q illax s pnapa
les et q sedarie. Dein aīi declarabit
insingl̄ar q sit una quelz illax ūtu
tum et qm reges et pnapes dnt ut
tutes hre. Potentie aīi aīe sic dis
tingui possūt. q quedā s nales. qdaz
cognitiue. qdā appetiue. et qdā itella
ue. Hatales potie s ille iquib coīca
m cū uegetabilib et plantis ut potn
nutritiua. augmtatiua. et talia q eua
ipis arboib ꝑpetūt. potn ū cogtiu
e sensitiue s nus audiē tact gust
et talia iquib coīcam cū brutis.
Appetiue ū distingūr. nā qdā appeti
tus e inhoie iquo n coīcat cū brutis
ut appetit seq̄ns itellm. quedā uo
inq coīcat cū brutis ut appetit sm seq̄ns.
appetit aīi seq̄ns sm pt uocari sen

sualitas. seqñs ītellēm nōiet uoluntas
ſm q̄ modū loq̄ndi bruta hēnt sensu
alitatē et appetitū sensitiuū ñ ītellēm.
¶ Uirtutes aīi dequibz ītendim loq
que s quedā laudabiles ůtutes hūm
ul' erūb īpotēcijs ñalibz p' īpis sensi
bz p' īappetitu sensitiuo p' impo intellāu
ul' moībz hys p' īaliqbz hoz īpotēcijs
aīe ñalibz ēe ñ possūt q̄ triplex patz
p̄ q̄ ex ñalibz nec laudam' ñ ututpam'
nlls ē d' bon' exeo q̄ hēat digestiuam bōm
ul' bonā augm̄tatiuā. Hoc ītalibz ñ hūt
ēe hi ůtutes. q̄ ůtus ē ad ſm rōem
ut pt̄ pbari. ij. ethi. Potñ aū ñales s
ſm q̄ hi s rōni ñ obediūt. nā sue q̄s
rōnet' seu uelit. ñ ppē hi pse loq̄ndo
potñ ñales uariāt īactibz suis. hi sp
ſm modū s possibilē suas actōes per
ficiūt. ¶ intalibz po' ñ s hmōi et ů
tutes q̄ hmōi s addetiandū potētia
ut bñ p' male agāt. ut phitus uiciosos
detiat. potñ ad agendū male et puir
tuosos ad agendū bñ. Cū g̃ nā sit de
tiata ad unū. et po' ñales deūent' suf
ficient' ad agendū exnā sua. ſm eas
nec sum' uiciosi n' ůtuosi. ut hi de
uitio et ůtute loq̄m' q̄t ītis hi ůtu
tes ēe nō possūt. ¶ Hys g̃ tbz rōi
bus pḡs pbatū ē ůtutes ñ ēe īpo'
ñalibz. pbari pt̄ eas ñ ēe īcognitōe
sensitiua. seu ī po' sensitis. nā sic n'
laudam' nec utupam' expo' ñalibu'
sic ñ laudam' nec utupam' ex sensib'.
Nā sic nlls laudat' tāq̄ bon' hō ex
eo q̄ bñ digit' p' bñ cresat sic ñ lauda
t'. eo q̄ acute udet p' subtilit' audit'
n forte hi cēt' pacēs. p' sic exsupflua
q̄meshone p' exnimia potōe īcurrit
set obtaluiā oc'oz ne bñ udet. ul'
debilit' stomachi ne bñ digeret. īcte
paret' ille. ñ q̄ male p' q̄ clare ñ udz qa
bñ digere pse loq̄ndo ñ ē īpotestate hois.
hi īcreparet' exnimio potu p' exsupfluo a
bo cū essi īpo' sua posse uti potu et abo mo
dare. ¶ Hec' exsensibz ñ ē ponēda uirt'
moral'. q̄ sic po' ñales ñ obediūt rōni. q̄
ſm reglam rōnis nlls magr' p' mi' augent'
p' magr' p' min' digit'. sic n' sp' obediūt rōni
nō ē ē īpo' hois unde clari p' mi' clare. q̄r
si ůt' moral' ē ad ſm rōem hi ůt' īsensib'
pōt ñ debz. ¶ Tercio ītalibz ñ ē moralis
ůt' q̄ sic po' ñales suffic' detiant' ad actōe'
suas pua. nam sic et sp'. Nā sic ugs tm ca
lefacit q̄nt' pt̄ calefacē. ppē q̄ q̄ detiatu'
ad actōe sua nec laudat' nec utupat'. nec
ē ieo ůtus moral'. sic q̄ potñ digestiua tm
digit' q̄nt' pt̄ digē. et oc'is tm udet q̄nt'
pt̄ udere. ieis ůt' moral' ēe ñ pt̄. Hamp
uirtutē moralē detiat' potñ ad agendu.
hi aū suffic' ad actōes ppas pnam ñ g̃ in
digent ůtute morali. Sic g̃ nec īpo' ñalib'
nec īsensibz ē ůt' moral'. cū g̃ pē potētia
ñales et sp' ñ sit n' ītellēs. nec appetit'
ītellectiu' et sensitiu's. oport' ītalibz ēe ůtu
tes morales. Quom' distinguunt' ur
tutes ī q̄m se hēant in intellectu
sensu q̄ et appetitu. ic'.
¶ Nec inpo' ñalibz nec īsensibz hēnt
ēe ůtutes. restat ostendē q̄m distingunt'
ůtutes. q̄m ītellēm et appetitu exsistit. dis
stinguēdū ē g̃ de ůtutibz et de hi po'. Nā
ůtuales quedā s ītellēiales q̄dā morales.
quedā ne ītellēiales et morales. ůtute'
ītellēiales dnr ille q̄ s in ītellēm speculatiuo
eni' mi' s scie speculatiue ut ñalis phi. geo'. ma
metha. et ecta talia. ůtutes ů morales s simpli
ille q̄ s īappetitu si' appetit' ille sit sensi
tiu' si' ītellēiu' ē mi' s usti' tēpāta. fortu
tud'. māsuē. et ecta talia deqbz sum' in
gl'iare ectau. ůtutes ē medie ītellēiales nt

et morales s̄ ūtutes existētes ī ītellectu pe-
ve p̄dentia & alie ūtutes s̄ annexe · prudetia
aū ſm sup̄ libz ethi · media ē inē ūtutes
morales & ītellectuales · ꝓputari tn p̄t cū ūtu
tibz moralibz · ſla puden n̄ inē n̄ hoībz bo
nis · sic n̄ ūtutes morales · p̄ma ē hoīes et si
possint ee sactes astuti & ūsipelles · p̄dētes
tn ee n̄ possūt ut ī suo loco patebit · Inde
g̃ q d̄ vi · eth · q ī posse ē prudētē ee n enie
bo · Diuisis g̃ ūtutibz ītellectualibz · i · diuisi
sajs speculatiuis de prudētia et de ūtutibz mora
libz tractandū · Suscepi ē ut plies dixerim
p̄sens op n̄ ut sciam sz ut boi fiam · q̄ boīa
siue prudētia et ūtutibz moralibz nob inēe
n̄ p̄t · has & ūtutes ītellectu & appetitu sic
ꝓuenit ee ad · Dicim ē ē ūtutē ee aliq̄d ſm
rōem · oportet g̃ ee rōnabilē potiꝰ inq̄ potiꝰ
ee ute · Rōnale aū dup̄r ē ſm phm p̄tem
et ꝑticipatoꝝ · Ex̄ appetit̄ z n sit ītellec
tiꝰ p̄ · ro ēnlit · d̄ cū ꝓticipare rōnē · q ē
apt̄ natꝰ rōni obedire · Potn aū nales et
sens nīi n s rōnales p̄tem · q n s ipa ro
nec rōne ꝓticipāt · q pse & ſm q hī no
obedūt rōni · Ig ī sensibz & ipos nali
bz ut sup̄ dicebat n hnt ee ūtutes · h̄ so
lū hnt ee ītellectu · et appetitu · Innobis
aū dup̄r appetit̄ et ītellectꝰ sensitꝰ · Nat
sic̄ appetit̄ nalis seq̄ form̄ nalit̄ adeptā ·
sic appetit̄ cognitꝰ seq̄ form̄ p cognitam
apphensam · Sic ē g̃ua exco q hnt form̄
gnis · seq̄ quedā nalis ītinatio · et q̄dā
appetit̄ nalis ut nalit̄ desidēt ee de ors̄u
sic hnt cognitam ꝓut hnt ī se ipis form̄
apphensā · seq̄ q ītiatio et q̄dā appetitus
ſm form̄ illā · ꝑt q sic ē inob dup̄r cognitꝰ
sensitꝰ & ītellectꝰ · Sic ē inob dup̄r appetit̄
uidel sensitꝰ q̄ seq̄ form̄ apphensā p̄ ſm
ītellectꝰ q̄ seq̄ form̄ apprehensā p ītellectū
Appetit̄ aī sensit̄ dup̄r ē · nāt cū aīalia
sint sup̄ ītiata · Si ē nā elemtis et reb

quidam

maīatis ded̄ du p̄m · vnā p̄ꝑ tendit in
ꝑā q̄tē & aliā p̄ꝑ resistit & agit ī phi
benda & ī ria · mlto magꝝ hāc dupliē p̄m
nā ded̄ ipis aīalibz q̄ s pfecta illa · Videm
ē q ignis nalit̄ ē calid & leuis pleruq aū
tendit ī locū ꝑpū et ī q̄tē s centrum · peali
dicatē p̄ agit̄ ī ria · Ne g ignis q̄ agit ī ria
agenta ī pediret · ne pleruq ī ꝑpo loco q̄es
cēt · ded ei n p̄m calefactiuā p̄ quā resistēt et aget
in ria corruptiua · Si g̃ ig p rebz taīatis
nā dup̄r p̄m ded̄ · unā p̄ꝑ adipiscunt
ꝑā q̄tē · et aliā p̄ꝑ agit ī phibendo & ria ·
mlto magꝝ h ded aīalibz · Dnde g̃ eis du
appetitū sensitiū vn p̄ꝑ ꝓsequit ꝑā q̄
tem & ꝑā fugā · ut ꝓcupiscibilē & aliū
p̄ꝑ agit & aggdit̄ phibitā & ria ut
irascibile · Ita q ꝓcupiscibil se hz sic̄ gu
tas p leuitas ītinibz & grabz · Irascibl
ꝑ se hz q̄ calliditas p frigiditas inclis ·
Nā sic̄ gua ꝑgutatē a loco surſū tāq
ano ꝓcente · et tendit in locū deorſū tā
q̄ ad locū ꝓcentem et ꝓformē · p frigidit
ū resistit ꝓgs ne corrūpāt a nā ꝑpa ·
et desirant ꝑā loca et ꝑā q̄tē · sic aīa
lia ꝓcupiscibilē fugiūt mala triſta
et ꝑsecūt bo delectabilia · irascibilē ū
aggrediūt ria q possūt ea abh delec
tōibz phibē ut leo ꝓcupiscibilē per
gē vt ꝑsequi cibū · tāq ad delectabile
irascibilē p aggdit alia uolentē ipz
phibē ī tabo adepto · ꝑt q bn dem est ·
q ꝓcupiscibil respiat bonū & malū
sz irascibil n respic bo ul malū inq
tū hnt rōem difficil & arduū · Ex̄ cum
ſm se dicat q ꝑseqndū malū p aliq̄d
fugiendū · et cōcupiscibil ꝑ ſm se ten
dit ī quietē & ī bonū delectabile et fu
git mala ctra · potiꝰ hz bo & ma
la sensibilia ſm se ꝓfidata · Irascibil
ū ſm q̄ aggdim et resistim phiben

quietē

ubz et nocuus tēdit ībō et mala sensit
n ſm ſe ꝛſidata ꝫ ut hēat rem arduā et
difficilē. nā arduitas et difficultas ponit
ē repugnti et phibēn ne possit cōsequi bō et
utatē malū. Inpſē g egiſſ nā ſi deſit
aliūbz cōcupiſabilē pq̄ utaret malaꝫ
ſequent bō. n deſit eis uasabilē pq̄ ag
grecent ipedīa illa delēdo. vt g alia
ſm mos ꝺ ꝺcntē plene possit delectari p
ocupiſabilē data ē eis uasabilis pq̄m
reſiſtāt et aggdiant ipedīa deleōem
illam. Dup ē appet sensūs uasabil et
cōcupiſabil. appet aū ītellū q ꝺ uolū
tas remanz ī diuis. nā cū ītellus unūſa
liū m reſpiē ſuū obm q̄ſ appet in
tellū q ſeq ītellm unūſaliū m fert ī
bō. q̄ appet ſm ſm. et q. q̄nto ad ſub
liū m acci. tāto unū et īdē ꝯgruus ad
plura se ꝯtendt. nec appet sensūs sit
ali et ali ſm q̄ ſeq̄m delectabilia ſm
ſm. et aggredim tribilia appet cū ī
tellū unus ⁊ id exīt fert nomē bō in
tellīgī. Nō g ē ali appet ītellū ſm q̄
ſeq̄m bō delectabilia pī ītellm ⁊ aggdi
m bō ardua sic ē ali appet sensūs.
ſm q̄ ſeq bō sensibi. Qr si omī
ue moral ut ē in ītellū p̄ appetitu. et
appet ali ē sensūs ī ītellū ut uolūta
ali sensūs et ꝫ dup. uasabil. ſ. et cō
cupiſabil. Opter omēs ūtutē moralē
ut ēe in ītellū ut ī uolūtate. p̄ ī uasabi
li p̄ ī cupiſabili. Accipiēdo g ūtutes
moralē large put prudēn ipa ꝺ. qda
ue moral. dīe possum q ſm has. uy. po
tēcias aīe inquibz hīt ēe ue supra sūt
. uij. ūtutes cardinales uidz prudē
tia. iuſtīa. fortitudo tēpātia. Nā prudēn ē
ī ītellū. iuſtīa ī uoluntate. fortitudo ī uasa
bili. tēpantia in concupiſabili.

Quid sunt ūtutes morales ⁊ q̄m ea⁊
numerus est ſummendus.

Hīs ēa finē ꝓ ethī p̄t prudentiā
et iuſtīaā enūat⁊. ūtutes morales
scilz fortitudinē. tpantiā. hūoris amatiam
magnimitatē. largitatē. māſuetudinē. utates.
affabilitatē et entrapoliā. q̄ bn utibilitatē
ul ſocietatē appllare possum. Ig ꝯputa
tis iuſtīa ⁊ prudētia. xy. s ūtutes mo
rales. dequibz ōīb qd s et q̄m dez regest
hīre et q̄s ptes hīt ul ūtutes āneas est
singlariē dīcēd. Nūs aū ea⁊ sic p̄t acci
pi. nā cū subm ūtutis sit p ītellm p uolū
tas p appet sensūs. ōis ue moral p est
ītellū ut p̄dens ul ī uolūtate ut iuſti
cia p ī appetitu sensūs. vt. x. ūtutes q̄s
enūauim morales. q̄s tangit phs ēca ꝫ
ethī. Possūt alio m sic accipi. h ūtutes. Nam
ūtutes s medietates quedā ⁊ ū hīt si n
ēa ea q̄ s ī potestate nra iquibz dez nos
ponē medietatē p ēquitatē siue rectitudīem
ꝫ ul aū tā s. ſ rōnes passiōes ⁊ opatōes ex
teriores. Q ūtutes ē debem hīre rōnes ītas
passiōes modatas ⁊ opatōes exteriores eqtas
et mſuratas. Sedm g q hem rōnes ītas
ſuūt prudēn. put ū hem exteriores opati
ones mſuratas ⁊ eqtas hīt ēe iuſtīa. sed
put s ī nob passiōes modate accipiūt ille
decē ūtutes morales dequibz ī p̄ncipi hī capli
ſecūm mītionē. Iuſtīa ū q ē ī uolūtate sic def
fert abilt. x. ūtutibz q̄ s ī appetitu sensūs.
Vterq ē modans ⁊ eqns passiōes exteriores
et opatōes exītes ī appetitu alte tm ⁊ alr.
Nam ille. x ūtutes pse et p̄mo modant ⁊
rectificāt opatōes exteriores ꝫ ē exōsequn
ti. ignt modatis passionibz finē ī opatōe
exteriores. Iuſtīa est eq̄s pus eqt et modat
ipas res p ipas opatōes exteriores. facit ē
qs cuiz tribuat q̄ dez p q̄ et debet ul q̄

delectabilia et aggdiū terribilia.

Gray Scale 0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

sum̃ ē. Si aũ modat⁹ & rectificat passiões & mos exĩtes ĩ appetitu. hꝫ ē exẽs ĩ qnt̃ mo dans et effus reby et opibz exteriozibz passioĩ ĩ nob rectificans⁹ et modans⁹. Tꝫ hꝫ aũ eade diuisio sumi pt̃. nã oĩs ũt⁹ moral⁹ tend⁹ ĩ bonũ rõnis. Tendẽ aũ ĩ bo⁹ rõnis hꝫ pt̃ ee ẽplicat⁹ ꝑ qꝫ hꝫ bo⁹ pficit⁹ ꝑ qꝫ ipm̃ effic⁹ ꝑ qꝫ ipm̃ custod⁹ et ꝓseruat⁹. Quidem aũ tend⁹ ĩ bo⁹ rõnis qꝫ ipaz rõem pficit. Est ẽ pdem̃ ĩpo ĩtellꝫ tãꝫ pfeõ inpo pfectibilꝫ. Justic⁹ ũ tend⁹ ĩ bo⁹ rõnis qꝫ hꝫ bo⁹ effic⁹. nã iustic⁹ ĩopibz exteriozibz et ĩ ipis rebz effic⁹ id bonũ et illã eqlitatẽ qꝫ rõ dictat⁹. Alie aũ ũtutes morales ut ꝑne poñ tend⁹ in bo⁹ rõnis qꝫ id custodiũt et ꝓseruãt⁹. nã hꝫ ũtutes mo dantes passiões agũt ne ꝑcat⁹ ho abducaꝫ & recedat⁹ a bono rõnis. ꝑ qꝫ hꝫ bo⁹ dñr custodire et ꝓseruare. Dicam̃ ḡ qꝫ ũt⁹ mo ralis ꝓrectificat⁹ rõnes et ẽ mirõne & ẽ rõis pfectua. et sic ẽ ꝑdem̃ ul⁹ ẽ ĩuolũtate et ad eqnt̃ rones exteriores. et ẽ bõi rõnis ef fectiua. et sic ẽ iustic⁹ ul⁹ ẽ inappetitu sensi⁹ et modat⁹ passiões. et ẽ bõi ꝑm rõez ei⁹ custodituam et ꝓseruatiuã et sic sumiũt⁹ ille decẽ ũtutes morales supi⁹ notate. qꝫ nũs et sufficiẽtia sic pt̃ accipi. Dem̃ ẽ ẽ illas ũtutes ee ẽa passiões qs̃ pse hnt⁹ modare et eqre. put ḡ exalijs et alijs obiectis fi guũt⁹ a⁹ et a⁹ passiões accipi potiũt⁹. alie et a⁹ ũtutes. put ĩll⁹ passiõibz ꝑm ordiez rõ nis a⁹ et a⁹ mediũ repit⁹. Vt ḡ liceat tꝫ po et supficialit⁹ ꝓfitere dicam̃ qꝫ passi ones ul⁹ surgũt⁹ exbo ꝑ exmalo. Si ex malo ꝑ exfuto fiũt⁹ ĩ nob⁹ sic. passiões ti mor et audacia cũ id aggdim̃. Int̃ has dic⁹ duas passiões sit⁹ una ũt⁹ media scz fortitudo. Erit⁹ ḡ fortitudo q ẽ mediet⁹ timoris et audacie. et ĩrascibili hẽnt⁹ ee. Si ũ hꝫ passiões oriũt⁹ exmalo ꝑsenti qꝫ

ul⁹ expũi. Si ex fugio sic timor aũ ab eo refugim⁹. Audacia aũ id aggdim⁹.

est nob⁹ ia illatũ. ul⁹ ĩsurgim⁹ ad puniendũ et tuc ẽ ira que ꝓpe ꝓpimpesionẽ ul⁹ ꝓpe malũ illatũ appetit⁹ penã et uindictam. Cũ abhac punitiõe ul⁹ abl⁹ iuidea defica mus. sic ẽ mansuetudo. mediũ aũ horũ est ũt⁹ que d⁹ mansuetudo. mãsuetudo tñ non ꝓpe noiat⁹ ũtutẽ mediã int̃ mansuetudẽ et irã. Immo mag⁹ noiat⁹ ipam passiõe q ẽ mansuetas. Adem̃ ut d⁹ iuj. etꝫ. qꝫ nõ hẽm⁹ ꝓpũ nom̃ ꝛ hꝫ ũtutis notat⁹ nomie passiõis deficietis. et d⁹ mansuetudo. Erit aũ mãsuetudo & irascibilꝫ. qꝫ ĩea ē mia tas et ira ĩea qs̃ ũt⁹ iudẽ cõsistẽ. Dñs Deus ḡ ũtutes exĩtes ĩrascib⁹ ponit & sumit⁹ ĩea passiões que oriũt⁹ exmalo. ut fortitudo ĩea passiões ortas exmalo futo⁹. mã suetudo ũ ĩea ortas exmalo ꝑsenti. Si aũ sumat⁹ ũtutes ĩea passiões q oriunt⁹ ex bo⁹ tuc distinguend⁹ ẽ de bo⁹. qꝫ qdã bonũ hõis inse. qdã ũ no ẽ bo⁹ et ut hꝫ ordiez ad alias. Bonũ hõis ĩse tripl̃ ẽ. qꝫ qdã ẽ delẽtabile ut cibi & potꝰ et talia. qdam utile ut pecunia. qdã honestũ ut honor. honestũ aũ abipo honore sumit⁹ origiẽ. Est ẽ honestũ qđ honorus stat⁹. ĩea passiõe ortas exbo delẽtabili ñ sunt⁹ ĩ una ũtus. ut tpantia q ẽ ĩ cõcupiscib⁹. Circa pas siones ortas exbo utili sumñ⁹ due ũtu tes. Nã hꝫ bo⁹ ul⁹ ẽ mediocẽ et ꝛne. et sic ꝙ⁹ ut sunt⁹ lubalitas q ẽ ĩea mediocres supẽ. ul⁹ ẽ ĩ bo⁹ arduũ. et sic ẽ magnificẽ q ẽ ĩea mags supẽ. Idẽ ẽ ẽ magnificẽ mag⁹ facies. Erit ẽ lubalitas ĩ cõcupiscab⁹. magnificen ũ rõne arduitatis erit ĩ cõ cupiscab⁹ irascib⁹. Si ũ ĩ bo⁹ sit⁹ honestum siue honor. tuc honor ille. ul⁹ est mediocris et tuc ẽ qdã ũt⁹ q cõi noie dicit⁹ honorus amatiua siue honor amor. Si aũ honor ille sit⁹ magn⁹ sic

ē magnimitas q ē ēa mags honores.
Est aũ honous amatiã ī capisca mag
nimitas ũ ītrasca ex̄q̄ ꝓ q qt bō delcabi
lia ñ sic ꝑt hre fam ardua sic utilia & hone
sta. Luc itaq; exbois utilib; q exhonestis
sumãt due ũtutes. quaꝝ una ē inbō cu
pisci alia ītrasca exbois tm delcabilib;
ñ sũt ñ una ut q ī capisci ut tpãna
Si ũ hi ũtutes sumãt ēa passiões que
oĩũt exbonis ut ꝺeam cũ alijs sic ut ꝺ
ꝺ exh sumũt tres ũtutes. Nã cũ alijs
ꝺeam ītubis et opib; opa aũ et ũba ut
ꝺeam cũ alijs deseruiũt nob ad ũtutẽ. u
tam & lud. Erit ē trip ũt. s. ũtas. affabi
litas. et cũpelia. q ꝑt dici bō ũsio. Est aũ
ũtas ut hi ꝺcea loq. et ut ut ñ speciãtia
hi sũt hi ũtas put alijs ñ ē ypocrita. nec
iactator hi apparetiũ ītubis et feis ostẽ
se tale q̃s ē. affabilitas ũ ē qñ ꝺs bn se
hr ēa ꝓsatoem ītue ut qñ ē adulator.
nec ē discolus hi affabil & curial. Cũpelia
ũ siue bō ũsio ē qñ ꝺs bn scit se hre ī ud
ut sit ỹstrio qꝺ de oĩb; uelit ludẽ. nec sit
agrestis q de nllo uelit ludẽ. hi sit cũpol
et bn se ũtens ut se hẽat ēa ludi put ex
pedit. Ois aũ hec tres ũtutes q ñ s ad
arduũ s ī capisci ꝓ g cũ uũ. po aĩe s
susceptibiles ũtutũ dequib; loq. xy. s hi
ũtutes. q una ē ī intellcũ. et una ī uolũt
q̃tuor ītrasci et seq ī capisci. Jn ītellcũ est
prudẽs ī uolũtate ũsitaa. ītrasci ē fortu
tudo mãsuetdo. magnimitas & magficẽ
q sic accipiũt. q fortutdo & mansuetdo sũt
ēa passiones ortas ex malo. vt fortitud
ē ēa passiones ortas ex malo fugis. man
suetudo ēa passiões ortas ex malo p̃sen
tib;. magficẽ ũ et magnimitas s ēa
bō ardua. Aue & alus q magfsen ē ēa
mags bō. utilia. et ēa magnos supbus.
Magnimitas ũ ēa bō magna honesta
ut ēa mags honores. Jn ēcupiscibli aũ
s sex ũtutes. s tpãna. ubalitas. honori
amatiã. uitas. affabilitas. et cũpelia. q sic
accipiũt. q tres hanc ut tpãna ubalitas ho
nous amatiã sumũt sm bō hois ī se. alie ũ
tres sm bō hois īordine adaliũ. Hoc m g ut
q bō s tres ũtutes. nã bō hois ī se tã s. nam
queda s delcabilia ēa q ē tpãna. qda ut
lia ēa q ē ubalitas. qda honesta ēa q hono
us amatia. Sic ē bō mordẽ adaliũ tripli
posiũt ꝺsidari. put desiũt nob ad manifesta
tiõem. et sic ē uitas ul aduitã et sic ē affabi
litas. ul adliũ et sic ē cũpelia. Ostensu
ē g q s hi ũtutes et quom distinguũt.

Qd dispõnum bonaꝝ queda sunt ũrtutes q dam sup ũrtutes. quedam ancillantes ũrtutibus & ꝓparatões ad ũtutẽ.

Ostmodm ī precedẽti caplo. xcix.
ũtutes quaꝝ una ē ī intellcũ ut ꝓdẽs
una ī uolũtate ut ustica. q tuor ītrascibili
ut fortitdo mãsuetdo magficẽ & magnimi
tas. Et sex ī capisci ut tpanna et alie q s
sup enũauim. Ye g ꝺs credet ñ ee aliqua
alias bonas dispões pt ũtutes enũatas
decim ostendẽ et loqndo de bois dispõib;
dequib; locuti s phi. q de alijs ad ps ens
nõ ī tendim ẽtatiũ cõstruẽ. qda s ũtutes.
qda ancillates ũtuti. qda ꝓpatões ad ũtut
Qda sup ũtutes large ē accipiẽdo ũtutes
omes ē hi dispões bone ũtutes appllãt po
sũt. Quidam tñ qda bone dispões ad
lantes ũtuti. ut bn cõsiliari & bn iudicare.
De cõsiliatis ancillãt prudẽs. q g ihi bn
dispositi adij apte ē ut sit prudens. Quidam
dispões ñ s cõpleta ũt. hi s dispões ad
ũtutẽ ut pseuantia et cõtinẽna. q ut de
hijs phs loq. ñ s ꝛpleta ũt hi dispõ ad ũ
tutẽ. Nam ille pseuare ꝺ qui ñ cad & si
nõ tẽptre. hi aũ ītuiosi aliqñ hẽnt. q uo
passionati ñ mnt et ht passiões fortes
cũ ztum et ñ credit passiõm hi rõni. Ho
ē ztnes ē cõplete ũtuosus. q ꝑpe passi
ones fortes luc bn agat. ñ tñ est et delca
bn agẽ. Continẽ g et pseuantia sic accep

ta q̃muis sit q̃dã bõ dispõ nõ tñ ẽ ũt si dispõ
ad ũtutẽ. Sũt aũ q̃dam bone dispões que ẽ
sup ũtutẽ cuĩ mi ẽ ũt dña siue ũt heronie
et sup ista de q̃ de fiat ꝝ vñ eth. Nam sic aliq̃
hões ẽ sic bestie et ẽ malũ ult mod hoim.
sic aliq̃ ẽ qĩ dim et ẽ bõi ult mod huanũ
ꝑpt̃ q tales sep ũtuosi dia possũt. hi aũ ut
tutẽ dñã q̃ est q̃dã m sp ũt maxi hre de
bẽt reges ⁊ pnapes q ut dẽ ẽ semidy esse
debẽt. Quito q̃dã bone dispões ẽ ipe ũtutẽ
cuĩ mi ẽ prudẽ ustrea. et alia dequibz in
ꝑsenti capło fecim mtionẽ. De oibz g̃. nñ
hijs suo loco dicem. De tiabim ẽ de ũtutib
ostendetes q̃m ⁊ pnapes reges dcz hre ũ
tutes. De tiabim aũ de admiclanibz ũtutũ ⁊
dispõibz ad ũtutẽ. et de hijs q ẽ sup ũtutẽ. oste
dentes q̃m reges et pnapes opter talibz ee or
natos si ꝑ de ipis ũtutibz ẽ dicẽd. Enũciandm
sup. xy. ũtutes. si ũ oĩs ille. xy. eq̃lis ꝓfois. ⁊
nec ẽ eque pnapales. cõuẽit ẽ ap sõs ⁊ ap
phs distingu int ũtutes. q q̃dã ẽ cardiales ⁊
pnapales. q̃dã ũ ãnexe. Cardiales aũ ẽ. nñ.
salz pruden ustl fortudo et tpantia. Annexe
aũ et ñ pnapales ẽ alie. vñ. de qbz supa
fecim mtionẽ. Nas aũ. nñ. ũtutes ee ⁊ pna
pales et cardiales ꝓlica ua uenari possum.
ꝑma ua sũt exprte matie ea q̃ usat. Sa
exprte subi inq̃ existũt. t ꝯ dictom q ad ũtutẽ
requrũr. ꝑ ma sic ꝑz. na oĩs ũt ꝙ ea rones
ꝙ ea passiões ꝙ ea opatões. Cũ ẽ ꝛigit rõna
ri recte et ñ recte. opter dare ũtutẽ alĩq̃ q sit
recta rõ ꝑ de ipis agibilibz rectas rones fa
cam. tursũ cũ cõungat opari recte ⁊ ñ recte.
sic ẽ dare ũtutẽ ꝑ dirgim ꝛ rõem dã. de a
gibilibz. sic ẽ dare ũtutẽ ꝑ dirgim ꝛ no
pando ipa agibilia. Amplꝰ q ꝛigit nos pa
sionari recte ⁊ ñ recte. q aũ dare ũtutes ad q q̃s
moificem mpis passionibz. cũ g̃ passione
q̃dã ꝛpellant nos ad malũ ut ad passiones
cõcupiscibles. q ꝑm sim ad agendũ mala.
q̃dã ũ retĥant abo nos. passiones ũ trasa
ea passiões q dare ũtutẽ alĩq̃ ne passiões
nes mpllant. ad id q rõ uetat. et q dare ũ
tutẽ alĩã ne passiones nos retĥat abeo q
rõ dictat. Omis g̃ ũt ꝙ rectificat rones ꝙ
eq̃t opatões. ꝙ moificat passiões ne ꝛpllant
nos ad id q rõ uetat. ꝙ moificat nos eas ne
nos retĥant abeo q rõ dictat. et q ꝑdẽ
pnes rectificat rones. ulti pnes equat o
patões. tpanna pnes moificat passione
ne nos ꝛpllant ad id q rõ uetat. fortudo
pnes moificat eas ne nos retĥat abeo
q rõ dictat. Ideo rõe in ea q̃ usantur
hi ũtutes dñr. hec. nñ. cardinales et pn
apales. q ẽ ea matia illã ea q̃ pncipli
usat hũana uita. Secda ua adũuesticã
dũ hẽs ee ũtutes cardiales ⁊ pnapales.
siũ ꝑt exprte subi inq̃ existũt. Omẽ ẽ
sup ũtutes dequibz loq̃m ee in. nñ. po
ãe. s. intellcu ꝛuolũtate ꝛtrasci ꝛcupisa
Cũ g̃ ĩtellcu ꝑdco pnapalioꝝ sit mre
pruden ꝛuolũtate loq̃ndo de ũtutibz acq
sitis pnapalioꝝ sit usꝰ ĩtrasa vo sit for
tudo ꝛcupisa tpantia. Hec. nñ. ũtutes
salz pruden usꝰ fortudo ⁊ tpantia. pna
pales ee dñr cardiales. Tercia ua suũt
exprte odiõum q̃ adq̃rẽ ũtutẽ requrunt.
oĩs ẽ act si utuos ee dz. q q fiat ꝑdens
usꝰ fortꝰ ⁊ tpate. Ideo hec. nñ. ũtutes
pnapales et cardiales simꝑ ee dñr. In
alijs ũ ũtutibz moralibz ꝑt ee aliq̃ pn
cipalitas. sic magnimitas q̃dã pnapalis
habz sup ũtutes alias. q fm phm. nñ.
eth. magnimitas ut ee ornat q̃dã oĩm
aliaꝝ ũtutũ sic ⁊ et magnificẽ q̃dã pn
cipalis ht. ꝑt magnidiez suptuũ. ea q
usant. hent g̃ alie ũtutes q̃dã si hec q pnapalis ea
tuor pnapales simꝑ ⁊ cardiales ee diaũt
q cũ sit pseqndo deus singlaris plenius
ostendet. Si g̃ hec. nñ. ũtutes ẽ pnapales
et cardiales ꝙ aliaꝝ. ꝑ de hijs. nñ. ẽ dicẽ
Rursꝰ q pruden ẽ pnapalioꝝ omibz aly
cũ sit directiua oĩm aliaꝝ. et usꝰ ẽ pn
palior q̃ fortudo ⁊ tpantia cũ usꝰ sit

Ca v

cea ꝛmutatiues rex. et cea distributiues bonor erga q̃ pncipi. uita uñ usaꝫ. et q. fortiudo ẽ pncipalior q̃ tpantia. cũ fortiudo magis ordiet̃ adbo" gẽus et adbo" ẽne q̃ tpa ẽ pantia. ꝺ h ordo erit q. p̃ dicem" deprudẽ et q̃ deꝫ reges et pncipes ẽ pdentes. ꝺ cõ de emiabẽ deipã uult ostẽdendo q̃ deꝫ reges ⁊ pncipes ẽ itos. Dein derabim" deforn tudie ⁊ tpantia derantes q̃ deꝫ reges et pncipes ẽ fortes et tpatos. Consequẽ u derabim" de magnit" et magficen et alꝫ uirtutibꝫ maiestates q̃m deꝫ reges ⁊ pnci pes talibꝫ uirtutibꝫ ẽ pcos. Quedam uirtutum que sunt principales et cardinales queda uo anexe.

Prudẽ aũ deq̃ p̃ itendim" ꝺetare ad diuisa cõpari ht. et put addiu sa cõpat" alia et alia notificatoꝫ susapit Q. nũ è adpsens spectat prudẽ ad. v. pt cõpare. s. ad uirtutes morales quaꝝ ẽ direc tiua ad uirtutes itellectuales. ⁊ quaꝝ ẽ precep tiua ad ma" cea q̃ usat" ad sam et adar tem a quibꝫ distingi. Est è prudẽ uirtutu moraliũ directiua. nã uirtutes morales se ielinat ad finẽ è ꝛdentẽ. ut tpantia ielinat ad sobietatẽ et ꝺetestatoꝫ uel ieoꝝ. Sz ñ suffitit ielinari ad finẽ debitũ tpan tie. ⁊ infinẽ aliaꝝ uirtutũ moraliũ. ut sam" quo possum" cõsequi talẽ finẽ. qs sit p̃ pdentiã. P uirtutes morales pstitu im" nob debitos fines sz p̃ pdentiã dirigim" in fines illos. accipit è fines prudẽ" a uirtutibꝫ moralibꝫ et pcipit q̃ s ad finem recte dirigit in fines illos. Q. prudẽ ut ꝛpat" ad uirtutes morales sic diffiniri pt. q. ẽ pcõ intellectꝰ siue q. ẽ bõ quitas mentis directiua in finẽ uirtutũ moraliũ. Scõd pt cõpari prudẽ ad uirtutes itellectuales ⁊ quaꝝ ẽ precptiua. put è adpsens spectat si cea agibilia. b̃ negociari uolum" ta hre debem". p̃ debem" duisas uias inuei re. so debem" de iuenis udicare. tco debem" pape ut fiant opa sm iuenta et u dicata ut si nellem" sm opa bellica castiñ ad cape. p iuenies de eent uie ⁊ ex cogitãdi eent modi pq̃s castiñ possit capi. Scõ udicãdũ eet de usꝰ iuenis utiñ bone eent adpositꝰ cõsequendũ. ẽ pcipiendũ eet ut fient opa sm inuenta ⁊ udicata. Intellectꝰ q̃ nro ee debet tres uirtutes. una p̃ q̃ inuiam et bñ ꝺiuie m". q̃ phs. vi. eth. appllat ebulia. i. bñ cõsili atiua. alia ũ p̃ q̃ udicem" bñ de iuenis. q̃ phs appllat synesim. i. bñ udicatiuam. Tcio p̃ q̃ papiam" ut fiãt opa inuenta et sm opa udicata. et hũe diam" ee pdentiã. pden q̃ r̃ uirtus inuentiue et udicatiue ꝺ ee pcep tiua. q. q̃ ille inueniit et udicat ista pap ut fiat. Prudẽ et dirigit int opa fienda. eo q̃ papiat illa fi. q̃m faciat ue inuentiã et udicatiã. Cũ q̃ in moralibꝫ actus ⁊ opera dñr ee potiora. prudẽ q̃ imediati se ht ad ea ẽ potior uirtute inuentiua et udicatiua. Prudẽ q̃ r̃ uirtus inuentiue ⁊ udicatiue q̃ s uirtutes itellectuales sic diffiniri pt. q. ẽ pcep tiua inuentiue udicatiue. vñ. vi. eth ꝺ. quod ambulie ẽ inuenire et synesis ẽ udicare. sic pdentie ẽ pape. ẽ prudẽ ꝛpari pt ad ma" cea q̃ usat". cũ è prudẽ sit cea agibilia et agibilia sint singlaria. oz prudentiam ee cea prelaria applicãdo uniusales regulas ad singlaria negotia ut. vj. eth. declarat ber. Compata q̃ pden ad ma" cea q̃ usat sic describi pt. q. prudẽ ẽ ue uniusal. ⁊ maxias prelaria fea cõcernes. h aũ uim usales regule sut bone leges debite con suetudines et alia p̃q̃ regulari possim" in gendo. Ultio ꝛpari ht prudẽ ad ipam sam aq̃ distinguit. h sa sca p̃pe est de ncessys. uie illd boeth p̃ ausine Scia ẽ cor q̃ subam s sortit imutabilẽ. Pru dentia aũ ẽ actuũ hianor et reꝝ con tingentiũ q̃ s i potestate nra facẽ ul non facere illa. ꝓpe q. dixit prudẽ ascia sic de scribi pt. q. ẽ recta rõ contingentiũ operabi

cū ipotestate nīa. Quito ꝓpari ꝑt prudēs
ad artē aq̄ cē distingui hꝫ. nā ē ars ꝙ fa
bilū & ñ subpōit rectudīez uolūtatis. Pru
dēs ū ē ꝙ agibilū et ꝑsupōit rectudīez
appetit. ꝑt q̄ scribꝫ. vi. ethꝫ. q̄ artifex uolū
tarie peccās ē melior q̄ peccās ī uolūtarie.
Prudēs ū uolūtarie peccās ē peior. Jnopi
bꝫ ḡ desiuentibꝫ melꝰ ē peccare uolūtarie
q̄ ī uolūtarie. sꝫ ī opibꝫ deseruientibꝫ adu
tam ēa q̄ usat prudēs pot ē peccare uo
lūtarie q̄ ī uoluntarie. Prudēs ḡ q̄ nllꝫ
ꝑt cē prudēs ñ sit bonꝰ et beat uoluntatem
rectā nō ē ars sꝫ ūt. ꝑt ḡ prudēs ꝓpari ad
artē aq̄ distingui sic diffiniri ꝑt q̄ est recta
rō agibiliū. ꝑsupponēs rectitudīez uolūtatis
ex oībꝫ ḡ hys de ipa prudēs unā ōnem de
septem formare possum. dicēdo q̄ prudēs ē
uirtꝰ ī tlēnal' directiua. ututū moralium
ꝑceptiua sm ī uentū. et iudicatiua sm unuꝫ
sales maxias ꝓcūari contingētia. agibꝫ
dēnēs ꝑsupponēs rectitudīez uoluntatis.

Quomodo duplicitate notificari pot quid est prudentia.

Quiso q̄ sit prudēs et ostenso q̄
ꝑdentia recte dirigit ī bꝫ finem.
inq̄ ineliant ututes morales. restat ostēdē
q̄ deꝫ reges & principes cē ꝑdentes. Jūr ār
inq̄tū ad ꝑsens spectat tā q̄ maxie rege ad tē
dere dꝫ. ꝑ ē ad eū spectat suīme ītendē. ut
sit rex sm rei ūitatē et ñ noīe tm. Positi
dē dꝫ ne simus ꝓncipat' ī tyrannidē ꝟūtat'
ē studē dꝫ ut nāle dñēs. ꝓplica ḡ ua ī nes
tigare possum q̄ deꝫ cē prudētes. ꝑ q̄ sine
prudēs ñ ē rex sm rei ūitatē sꝫ noīe tm.
Eo q̄ sine ea defacili ꝟūtē tyrannidem.
ē q̄ sī ipa ñ ꝑt nāle dñari. ꝑ ua sic ꝓ
nā ē nom officij et dignitatis. Est ē regis
offm ut suā gentē regat et dirigat indebi
tum finē q̄ ipm nom regis ostendat. Nom ē
regis a regēdo sūptū ē. regē alios aīi et di
rigē ipos ī debitū finē sit ꝑdentia. vñ dꝫ
vi. ethꝫ. q̄ illos estimam cē prudētes qui
sibꝫ & alijs possūt bꝫ speculari & prudē. Pru
dēs ḡ q̄dam oculꝰ q̄ bꝫ et debitꝫ finis ꝟspicit.
Et ḡ hꝫ oculꝰ caret ñ sufficit ꝑt unde ipm bꝫ
ut ipm debitū finē inq̄ ē ꝓpꝫ dirigendus.
sic ḡ sagittator ñ potꝫ sufficit sagittā ī sig
dirigē nisi ipm sig tudet. sic nec rex ꝑ ꝓpꝫ
dirigē siue regē et ipm ī debitū finē dirigē
ñ ipm finē ꝑ ꝑdentiā speculet. Dī ḡ sīl pru
dentia nllꝫ ꝑt sufficit regē gentē & ꝓpm di
rigē ī debitū finē. sīl ea nllꝫ erit rex sedm
rei ūitatē et ut dez liez forte rex sit appllā
tōe & noīe. Verū ē q̄ uix sīl ꝑdēs posiet in
dignitate regia sit denarꝰ eneus ꝑ plūbeus
poiet ī ꝓpto mercatoꝝ. Jo catones ē ꝟonādo
alī unū denariū eneū ꝑ plūbeū ponunt
loco mille librarꝝ. q̄ ḡ ñ ualꝫ unū ouū rep
sentat ualorem magni pecꝫ. Denarꝰ ḡ ille
magt ē sig ualoris q̄ ualeat. sic si uir pru
dentia careat et regia dignitate fungat. cū
ipe ꝙ ualoris sit ē loco magt pecꝫ. magt
ḡ ē sig regis q̄ sit rex. Vt ḡ sit rex nō
solū noīe sꝫ et re. dez ipm hīre prudētia
Jdeo hꝫ decet cū ne defacili ī tyrannidem
ꝟūtat. Dēm ē ē q̄ ꝙ prudētia dirigim ī
bꝫ finē inq̄ ī climat ututes morales. Est
ē prudēs prudē bꝫ & alijs. dirigē se
et alios ī optimū finē. Si ḡ alios prudētia
careat. ꝓpꝫ dirigim ī optima bꝫ sm ueri
tatē. de facili efficiet tyrannꝰ q̄ dicas et
ꝓtiora bꝫ q̄ ñ sūt bꝫ optima. Sꝫ appetit
credet cē optima simplr. Imo q̄ prudēs
tal ñ cognoscit ñ sensibilia bꝫ ē mī simi
dicie et bꝫ ꝓtiora. Rex prudēs careꝫ q̄
ñ cognoscat neq̄ reputat ñ sensibilia bꝫ
dimissis ututibꝫ totū suū studiū ponet
ut affluat dicijs et sensibilibꝫ bonis. Sacri
ciet ḡ depdatoꝝ ꝓpꝫ dñabit tyrannice
neq̄ curabit q̄tcūq̄ possit pecuniā
ex toꝝre. Tercio dez reges hre ꝑdentiā
q̄ sī ea ñ possūt nāle dñari. nā ut de
clarari ꝟt ꝑ. pos. eoꝝ q̄ ē ās nāle ser
uus ꝙ defiē intellēu et nesciē se ipm rege

Sed as nalie dō q̄ uiget itellēu et pūden
et nouit se et alios idebitū fine dirige. hāc
aū uitate ñ solū appbant phīca dīa. h̄ cō
firmāt singla regnia ñlia. Videm ē filr
dnāt hoīes bestijs uiros fēs senes puis.
hoīes ē filr dnant bestijs. q̄ hoīm genꝰ
uiget pudēt bestie ū pudēt et aīe pa
rū priapāt. Sic ē uiri dnant fēis q̄ ut
dr̄lan h̄t p̄ pol. fēa h̄t ysiū inualidum
nut ē fēie defiaūt auroꝝ pudēt. Q̄
si repiant mlieres aliq̄ pudētiores uiꝝ
h̄ ē ut raro et ipaucioꝝ ñ ut plīmū.
Ergo fēa uiro ñlie dr̄ ee sbiecta eo q̄d
ñalie defituat auxilio pudēt. h̄ oc ē m
uuenes ñalie dec antiquoꝝ ee sbiec
tos. q̄ iexpti agiliū nō sic hīdet pden
sic alij. vbicūq̄ g̃ h̄ ñalie seruit et illis
q̄ ñalie dnāt. sep pncipās polly pden
aq̄ deficit. q̄ ñalie seruus eīsdē. ut g̃
rex ñalie dnet opt̄ q̄ polleat pudēcia
et intellēu. Quod decet regem et pn
cipes esse prudentes.

Vō nūq̄ pfēe hēt ad totū ñ
hēant oīs ptes ei. si debeat às
pfēe ee pudēs oz ipm hre oīa q̄ pcernūt
ad pudentiā et oēs ptes ei. Consueue
rūt aū assignī vij. ptes pdentie. s. me
moria. pudētia. itellēs. rō. solertia. doc
trina. experientia. ⁊ cautio. Q̄r si rex aut
pncepſ debeat ee pudēs oz ipm ee me
morē. pudū. itelligibilē. rōnabilem.
solertem. doalē. expti. ⁊ cauti. h̄ aū
vij. q̄ dnī ptes pudētie ee sic accipi pō
sūt. nā ut pz exhīs. ex h̄ dr̄ às ee pu
dens. q̄ sufficiet ē dirigere se et alios i
aliq̄ bō. siue ias bonos fines. Q̄ tuor ē.
g̃ ibi cōsidare. s. bō adq̄ dirigit modū
p q̄ dirigit ꝑm dirigēte et gentē q̄m
dirigit. Rōne bonoꝝ adq̄ dirigit opt
regē ee memorē ⁊ pudū p q̄ mod fin
quē dirig. oz ipm ee intelligibilem et
rōnabilem. rōne ꝑe pbē q̄ alios ē dir
gens. opt̄ q̄ sit solers et doal. rōne ū gentis
q̄ dirigit ꝓgit. q̄ sit exp̄t et cauꝫ. Si ē rex dr̄
gentē aliq̄ ad bō dirige. oz q̄ heat memoriā
p̄teꝝ et pudētiā futoꝝ. dr̄ ē memoria hīe
p̄teꝝ. ñ q̄ possit p̄ita imutare q. nlli agēti
h̄ ē possibile. Sz deꝫ regē hīe p̄teꝝ memoriaꝫ
ut possit exp̄tus cognōscē q̄d eueīre debeat in
futm. Nam ut scribit. ij. rethō. iuuentutis agi
bilibꝰ ut plīm futa ē p̄ius sua. Sed deꝫ
cos hīe pudētiā futoꝝ. q. hoīes p̄dētes futa
bō excogitāt. nas p̄q̄s facilē illa adipisci
nequeāt. Ergo rōne bonoꝝ adq̄ rex gentē suā
dirigē dr̄. expedit q̄ heat pudētiā futoꝝ. ut
facilius illa futa bō adipisci possint et ne
leat ⁊ ut heat memoriā p̄teꝝ ut eo ꝛ
p̄ius sciat q̄d agē debeat in futm. Rōne uō
modi p̄q̄ dirigit. oz q̄ heat itellēm ⁊ rōem
suā. oz q̄ sit itelligēs ⁊ rōnal' mod ē iq̄ rex
suū ꝓpm dirigit. oz q̄ sit hūan. q. rex ipse
hō ē. hō ē itelligit rōnādo et diſcēdo. Ac
apit ē aliq̄ pncā et aliq̄s pmissas exq̄bꝰ elic
itentas ones. et h̄ tā inspectabilibꝰ q̄ imagi
bilibꝰ. Nā sic rōes fiūt ut demōstret q̄d
sit uerū cognoscend. sic fiūt rōes ut psuadeā
q̄d sit bō p̄seq̄ndū. Rōne g̃ h̄ cognoscendi
q̄ ē inditus hoīb; uoles alios dirige. oz q̄ sit
itelligens cognoscendo pncā et p̄missas et sic rō
nal. rōcinando et eliendo exit̄ p̄missis ones
itentas. ꝑ oz q̄ sit itelligēs sciendo leges et cō
suetdines bōs. et alia q̄ possūt ee pncā et re
gia agendoꝝ. Oportet ē q̄ sit rōnal' speculando
et eligendo ex regul' illis q̄d agē ꝛgruit. Sic
g̃ rōne bonoꝝ adq̄ dirigit. oz regē ee mem
orē ⁊ pudū. sic rōne modi p̄q̄ dirigi. opt̄
ipm ee itelligētē ⁊ rōnalem. Sz rōne ꝑe
psone q̄ ē alios dirigēs. oz q̄ solers et doct'
sit
sam q̄ intato culmie ē pōt ut tāta gen
tem dirigē heat. oz q̄ sit indust ⁊ solers
ut sciat exese ueīre bō gētis ⁊ omisse. rex
q. nlls hō sufficit ad excogitand oīa q̄ posse
ee utilia toti regno. cū h̄ q̄ expedit regē
ee solertē exse bō q̄ s regno utilia exco

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

gurenda· oz ipm̃ ee doctē aliox ꝛsilys archiepōs· Possum̃ e dūe de rege qđ de magnitudine· vij· etħ· q̃ n̄ decz ipm̃ fugere ꝛmouere. Nō e decor regē sc̄i i omnib⁹ cap̄ suū nec i omn̄i sc̄p solertie ꝑpe· ꝫ oz ipm̃ ee doctē· ut sit habil' ad capiēdā doctrinā aliox archiepōs doctrinis ꝑ cōsilys baronū seniox sapiētū ⁊ diligēdū regni· Pz g̃ q̃ rone ꝑsone ꝑpe q̃ e alios dirigēs· oz regē ee solertē et doctē· ꝫ rone gentis qđ dirigi oz ipm̃ ee expti et cauti· Expietia e e rex ꝓclar' ꝑut g̃ sūt alia et alia ⁊ ꝓclaria et ꝑut ad negociet⁹ aliā et aliā gentē s alia et alia exquirenda· oz g̃ regē ⁊ gēs· cui ee expti cognōscēdo ꝑ clares ⁊ duces gentis s ꝛmisse ut possit eā melius i debitū finē dirigere· Vltiō oz ei ee cauti· nā sic i ꝑspectabilibus fa'a alīs admiscet' vite· ꝑpe q̃ credit' vā· q̃ n̄ s uera· ꝫ appent uā· sic i agribilibus mala miscet' bonis ꝑpe qđ credit' simplicit' bo· ad q̃ oz dirigē gentē s ē tussam. **Que et quod optimat habē regem si debeat esse prudens.**

Anima i sedendo et quescendo fit prudēs ut vult phs· vij· etħ· reges g̃ & priapes si desidant ee prudētes n̄ dnt uacuitatibus i tendere· ꝫ maiorē ꝑtē ure sue dnt ipendē in cogitando q̃ possint ee regno ꝓficua· q̃ n̄ sit in illud ut nullas cōmunes recreatiōes hre debeāt· ꝫ dnt eis ura ad modāte ut ut n̄ i prediamēt i regie regni· Se ipos g̃ potuit ꝑdētes facē ut naliter regnū regāt excogitādo ꝑ tpa retacta siue quibus tēpibus meli' reg̃ regant· ꝑpe q̃ hēbit memoriā ꝑtitox· exquibus fare potuit qđ agendū sit i futuro· Nā sp oz regnū suū ꝓfare regimi recedo sub q̃ reg̃ tuci et melius regebatur· Nam sic i speculando recogitādo q̃ antiq̃ phi ꝛscripsert· sim̃ sapientiores i speculabilibus· sic reges ⁊ ꝑncipes recogitando acta suox ꝑdecessox ee magis ꝑdentes i agibilibus· Sedo dnt diligēt' i tendē futa bo· que possint ee ꝓficua reg̃ et mala q̃ possint ee nocua· nā exli hebūt prudētia futox ut possint mala expedituus uitare et bo facere que nō sūt bo· si appent bo· Oz egit regem ee cauti respiciendo appent bo· et eligendo bo· simpli·

luis adipisci· T dnt sepe regitare bos ꝛsuetudē et bos leges· nā talia s maxe agribilia ꝑncipi ⁊ tlātis e ꝑncipiox e· Tanto g̃ rex magis i tel ligens e ad agribilia· quāto g̃ plēs leges bos et bos ꝛsuetdies i mente hr exquibus sacre pt̄ i q̃libz negotio sit agendū· Q̄tro sepe et sepi⁹ excogitare dz· q̃m phūs bos leges et ꝛsuetdies de hac regnū regat eliādo ex eis debitas ꝛmes agribilia· Nō e sufficiēs ee i tlīntem hēndo cognitionē legū et ꝛsuetdinū q̃ s ꝑncipalium n̄ q̃s sit rōnal' exill legibz et cōsuetdibz debitas ꝛmes agribilia eliendo· q̃ q̃m fieri dnt in libro ut ageret de regiis regni plenius ostendem̃· Reges aū dando opam illis vij· q̃ adꝑdentiaz req̃rūt· dequibz i ꝑsenti capio feriem ꝛmissis potunt se ipos ꝑdentes facē· verū e q̃ malicia e corruptiua ꝑncipiū· Sic e q̃s hēns corruptū gustū male iudicat de saporibz· credit e ee dulce q̃ e amarū· et eo· sic hēns i ꝛfectā et depuatā uoluntatē excecat' i intellectū ut male iudicet de agribilibz iudicat e ee agendū qđ est fugiendū· et eo· Bñ g̃ dicit e q̃ sacra ·vij· etħ· q̃ i possibile est prudētē ee nō ꝺ̄n⁹ bo⁹· Depuat e malicia iudiciū ut ad ꝑpetrandū agat· ꝑpe malicia depuante uoluntatē· Q̄r si reges et ꝑncipes uolūt ee ꝑdentes cū hac q̃ dnt ee memores ⁊ prudi· solerte doctes· et alia q̃ supi⁹ dixim̃· oz ipos esse bos et nō hre uolūtatē depuatā ne ꝑpe malicia appetus i ꝑdent agant et iudicet ee agenda q̃ sunt fugienda. **Quomo reges et ꝑncipes se ipos facere debeant ꝑdentes.**

Pr hs in· v· etħ· distinguit duplicē iusticiā· legalem et equalē· legalis e iustica e qđ gnāle et qđām omis iust⁹· Justū uo equalis e qđ spāle et e qđā ꝓclaris iust⁹· Sīa ecclia ad e iust⁹ et legalis q̃ adiplet ꝑcepta legis· ꝫ ut dō ꝑ mag̃ nox moraliū lex ꝑapit· actus oim̃ uirtuū· ꝑapit e lex opari forma et tpantia et iustitia· oia q̃ dnt fm̃ virtutes· vii· ibid· dō qđ

uſticia legalis ē ꝑſōā uē. ſic ē. v. etc. ſcribit. q lex ꝑcipit nꝫ delinquē acīē nꝫ fugē nꝫ abicē arma q ſpectat ad fortitudīē. et ꝑcipit n mechari q pertinꝫ ad tp̄antiam et n pdite. nꝫ cōtendere. q ſ opa manſu etōis. Lex g utilit uibꝫ oēm uirtutē ꝫplere. et omnē malicīā fugē. Q uſticia legal ē. ꝫpletiua legis quodāmō ois uirtꝰ. Juſticia aūt equal ē quedā uirtꝰ ſpālis. q dr reddit cuiꝫ q ē equū. i. q ſ debet. Dīa aūt hec uſticiaꝫ ſic pt accipi. Jam ē ſcribit. v. etc. Juſticia ē ordīe ad alterū. put g aues hent ordīē ad ſeīuicē et ad rem publicā et ad legis latorē. ſiue ad ipm regē ht ee ſeīs uſticia legalis et equalis. Jam inꝑis cuiuꝫ ex eo q hnt huiꝰ ordinē p q bō cōne. uel bonū ſpāle et ꝓpriū. Si querit ꝯne bonū ſic ſeīs ē uſticia legal. Si aūt querat bō aliqs inꝑis ꝓpriū erubescens uſticē equalis. bonū aūt ꝯne reſultat ex oī bō ciuiū. res ē publica et tota ciuitas ē melior q̄libēcūq ciues boni ſint. ſiue ē ciues ſint boni iſe. ſiue ordīe ad ās. ſēq ciuitas magis melior ē q ex melioribus ciuibꝫ conſtat. et q̄nto plūbus modis ſ boni ciues. tāto magis ē bō ciuitas. Leges g q itendūt ꝯne bonū ꝑcipiūt omēs modi bonitatis ee g uſtū ſm legē et ꝫple legalē uſticiā ē ſectū ꝯne bō. et fugē omē malū et hīe quodq; omēs ututē. ꝓpe q legalis uſticia dīa est quedā m ois uirtꝰ. q exerceat opa oīm ututū. Non ē aūt ſimplr legalis uſticia ois ut q ē utus diſtincta aliquibet utute. Sed dr ee qdā m ois uirtꝰ q n detiat ſ ſpālem mā. Diſtt aūt hec uſticia aqualis utute in duobꝫ. Sīa lex cadit opa agat. uſt legal q agit et ꝫcipit n in agit ea ſm candē intentionē et ſm rōem formalē. Jam q agit opa fortia q deleat inꝑis tp̄ata q deleat in ꝑis tp̄ans ē. Sz agens talia. n q delet teis. ſz q ea lex ꝑcipit et utili ꝫplere legē uſt legal ē. Juſt u legal ꝑſe. et ſm q hec delet inpletē legis. Si aūt delet inopibꝫ ſingularib ututū hec ē eccōſeqn q put oīa talia opa ſ alege ꝑcepta. fortis aūt & tp̄ans ꝑ ꝑfōs ſm ututes alios ꝑſe et p deleat iopibꝫ ꝯentibꝫ ututibꝫ qbꝫ ea ē. Si aūt delet inꝑpletē legis. h ē ex ꝯenti put nudꝫ agendo talia opa legē ꝫplet. Lex ista aūt dīa ſeq ſeda. ſīa cū fortis & tp̄ans delectet iopibꝫ talibꝰ ututibꝰ ſm ſe ututes ille ꝑficiūt hentē eas n ē ad ſm ſe. Sz uſt legal q deleat iopibꝫ illꝫ put ꝫplet legē. Juſt legal n ꝑfiat hoīem ſm ſe. ut ꝑfiat ipm ut ht ordinē adleges. Leges aūt edunt ab ipo ꝓncipe et ſūt edite inꝑis ciuitatibꝫ ſubditis ipo ꝓncipis cui leges ē ferre. ꝑtia g mordīe adleges ē ꝑtia ordine adtotam ciuitatē cui lex ꝯponit. Juſt g legal licet illa cadat opa q facit tp̄antia et fortitudo ꝑfitē cui ipm hentē mordīe adaliū n ordine adꝓncipē. ꝑ mordīe ad ciuitatē n obſtante q tp̄antia et fortitudo et alie ututes ht ꝑficiūt hentē ſm ſe. Patet g q̄m uſticia legal ē q̄m ois uē et q̄m n de tiat ſ ſpālem mām. ſz agit opa ſingularit ututū. Juſt no equal n ē ois uirtꝰ. nꝫ agit opera ſingularit ututū. ſz detiat ſ ſpālem mām eo q itendat ꝯeo ſpāle bō. Sīa lex q̄libēcūq bonū ſit. ex hoc reſultet ꝯne bō. et ſic inde melior ciuitas et qualibēcūq malo in peior ciuitas. Jam in exq̄libēcūq bonitate unius ciuis ꝑſe loq̄ndo infert malū alteri ciui. ſed ſi inboīs exteriorib ꝯs malus ſit. ut q ne lit plus hīe de eis q̄ eū deceat. ex hoc infertur nocumētū aliis ciuibꝫ. q ſi ille ht pl. aliꝫ hnt in min. Juſt g ſpāl pq̄ uitat malū aliq ſpāle n put exmalicia unus ciuis infert nocumētū alteri. detiat ſibi ſpālem mām et ht ee ꝛē hec bona exteriora. inquibꝫ ciues cōicant. dīa ē g h uſt

equal' q̄ potissīe ī nitit̄ eq̄litati ut q̄ unꝰ
q̄sq̄ ī hī exteriꝰ bōis habeat q̄ equū ē. Jn
de g̃ ē q̄ h̄ iustica dñ unicuiq̄ suū ius tribue
re. q̄ ius ī quadā eq̄litate cōsistit. h̄ aūt
unicuiq̄ tribuit q̄ equū ē sīmh possidē sua.
Si g̃ h̄ iust' spālis dñ et eq̄litati intendit ad
bōs exteriora dupl' aues ī equali' ptinare pos
sint. dupl' g̃ erit hī ptinaris iustica. Accid
aū aliqs ptinare bōs ī equali' ī mutatiōib⁹
ut ī emptiōib⁹. ī venditiōib⁹. mutatiōib⁹. locati
onib⁹. ī tingit ē intendendo. ēmdo. locando.
mutando. dare pau et recipe miīū. uel ꝛ.
q̄ sine ī eq̄litate cē ñ pt. Rursꝰ ī tingit ī
equalitas ī distributiōib⁹. q̄ alīi aliq̄ plus
laborātes pre pu⁹ mīo recipiūt uno. hoc
iust' q̄dām deputata ē ut plurim ē homiēs
accipientes ē p̄x distribuētes hīores et bō
ī dignos et repellētes dignos. erit g̃ duplex
spāl' iust' ī mutatiua et distributiua. Oīs
g̃ iust' siue sit legal' siue ī mutatiua siue dis
tributiua sēp ptinet hoīes ī ordīe ad aliū. ma
gis ēn ul' iustica cōtractua q̄ distributiua p
se sentīe mordīe ad aliū q̄ legal'. Sz de hoc
forte alibi erit loc'. Adp̄sens aūt ī tīn dīm
sit uob⁹ q̄ declata ē illa ta q̄ ip̄ia capli
ponebant. Ostensū ē ē q̄ ē modi iustiae.
q̄ quedā ē iust' gnal' q̄ dñ legal' q̄ q̄dā spāl'
q̄ dñ equal' q̄ h̄ dupl'. q̄ q̄dā ē distributiua q̄dā
cōtractiua. Rursꝰ declatum ē ꝑ q̄ h̄t ee iust'
q̄ iust' legal' h̄t ee ꝑ totā mām moralē
et ꝑ oīa opa ututū. ñ fm se accepta. Sz
put pea ē ipleto legis. Tertio ostensū est
q̄m iustica diff' abalijs ututib⁹. q̄ utu
tes alie mag' ac mag' pficiūt hoīem inse.
iust' ū siue sit legal' siue distributiua siue cō
mutatiua. pficit hoīem ī ordīe ad aliud.

Quod sunt modi iustiae et ꝺ que iust
eam h̄t esse. ꝛ quō ab his ututib⁹ ē

Decebat ī precedenti capl'o duas esse dñ
iustitias. unā gnalem et aliam
spalem. Adh aūt regē ꝙ subsistant et pacē
fice uiuāt. utq̄ iust' est necia q̄ quidē
absq̄ iust' gnali. regē durare ñ possint du
plicia inuestigare possum. Prima
suīt exprie ipl' iustiae gnal'. Sa ū exparte
regni inq̄ dz tal' iust' obseruari. p̄ sic patz.
Nam ut ī precedēti capl'o dicebat' legalis ē
iust' q̄dām oīs iuſ. hīre ē hī iustitiā est
ī plē legē. Si g̃ lex uult oīe bō⁹ et phib⁹ oē
malū ī plē legē ē cē pfēctuosum. Jdo mag
nor p̄ moraliū cā de iust' dñ' q̄ legal' iust'
ē pfēctus. g̃ plocū ab oppōito legal' iust'
tia ē integr' et pfēcta malitia. Jnisto ob
seruare leges g̃ et caues ñ ptinare aliq̄
legalē iustitiā ē cē pfēctē et integr' malos.
h̄ ut dñ in uij ethi. cā de māsuetudīe. mala
se ipm destruut. et si integr' sit. ī porta
bile fit. Jnpta g̃ cēt illā regē et durare
ñ possz illa ciuitas cui caues integr' essent
mali et ī nullo uellēt ī plē legē nz uellēt ī
aliq̄ ptinare legalē iustitiā. Exprie
g̃ legal' iustiae q̄ ē pfēctus. cui oppositum ē pfēcta malitia. pbari pt. q̄ absq̄ le
gali iust' ñ nalēt regē subsistere. Secūda
ad idūestigandū h̄ idē sūt exprie ipl'
regni. Regni ē et oīs politia ē quidā
ordo et quidā ptinaris. Cū g̃ ordo et ptina
ris sit ipōr subditor̄ p ꝛ. ad leges et ad ptinarī ē leges ferre. ut declarī
h̄t ī politicis. Si caues ñ ptinarēt
legalē iustitiā ut p̄seruaretur leis ordi
nes q̄ ad leges nz ad ptinarī. ñ g̃ ultius te
neret leis politia. nz cēt ultius regni
facile ē g̃ ostendē q̄ absq̄ legali iustitia
regē durare ñ possūt. h̄ q̄ absq̄ iust' spāli
q̄ diuīdit ī iustitiā cōtractiua et distributiua
ñ subsistat regē sic declarī pt. Quilz
ē regni et quelz congregatio assistāt cuidā corpi
nali. Sic ē iudex corp' alijs cōstare exer
citis mīs cōnexis et ordinatis adse iu
icem. sic q̄ lib⁹ regni et quelz cgḡō cōstat
exercitiis psonis cōnexis et ordinatis
ad unū aliqd. Ut g̃ liceat figuraliter
loq̄ ī membris eiusdē cois ē q̄dām dupl' iust'

p respon.

cōmutatiua

cōmutatiā et distributiā. Justi ē ꝓpe supta
g̃ n̄ adaltm̄ et n̄ ē n̄ duūsar̄ plonar̄. Oe
thasouce g̃ et pq̄ndā siliciq̄ ē uisti eidē
adse ipm̄ et inmb̄s eidē coīs possum aliq̄
m̄ ꝛteplari uisticā. ¶ Vni ē et eidē coīs
mbra h̄nt ordiem adse inuicē et ordinat̄
ad unū aliq̄d ut adcoīa aq̄ recipiūt moeū
et utalē ifluentiā. ¶ Vt g̃ mb̄ h̄eat
ordiem adse iuicem ē q̄dam̄ ieis uisticā
ꝛmutatiā. ꝯ ut ordinat̄ adcoīa aliq̄ m̄
reseruat̄ inipis uisti distributiā. ¶ Ex
hoc ē ē int̄ aliq̄s ꝛmutatiā uisti. q un̄
h̄ndat iuno inq̄ alt̄ defiat. ialiq̄ inq̄
ille h̄ndat. ¶ Jdeo ut quiq̄ sue idigē
tie puideat. iuenta fuit ꝛmutatiā uisti
ꝛingit ē aliq̄ h̄ndare ipecuniis inq̄b
alt̄ defiē et defiee ifrumto inquo ille
h̄ndat. ¶ Q cōmutatiāq̄ g̃ usticā h̄ū
sup h̄ndantia et defiūs reducit adeq̄lita
tē. q un̄ dat pecuiāq̄ q̄ h̄ndat. et recipit
frumtū q̄ idiget. alt̄ ū tribuit frum
tū q̄ affluebat et suscip pecuiam q̄ carz.
¶ Est ē ꝛmutatiā uisti. put mī addiat
bō sua iutilitatē alt̄ius et eō. hīc aūt
mod̄ q̄rim̄ et inmb̄s eidē coīs. Oculus
ē posit acuitiē uis defiat di apō g̃ssiua
q̄ n̄ pt pig. Pes aū h̄ndat ig̃ssiua
pō deficat ēm iustiē q̄ nich uidz. ¶ O
culus g̃ sm usionē iq̄ h̄ndat sb̄uēit
idigetie pedes et dirigit ipm. Pes
aū sm pōm g̃ssiuā q̄ pollet subueīt i
digentie oculi q̄ portat eū. Nisi g̃ m
bra sic sue idigetie subueirēt. ut nisi
man̄ purgaret oc'm et ocl's dirigēt
manū et n̄ pedes praeēt cap̄ et cāput
dirigēt pedes. corp̄ n̄le n̄ posit subsis
tere. sic q̄ nlls ho sufficē sibi aduiuē
di. n̄ auel ꝓ ꝛmutatiāq̄ usticā sibi
inuicē subueniēt. et ꝓ cōicaret alq̄ in
illd inq̄ supl h̄ndat et acciper illd inq̄
defiat. curas durare n̄ posit. sic g̃ i
mb̄s eidem coīs put h̄nt ordiē ad
se iuicē s et inuicē sue indigētie sbueniāt.
ē ieis q̄dā ꝛmutatiā pudeī ut usti sine
q̄ corp̄ nāle durare n̄ posit sic auel cuiscē
curatus p̄ reg̃ h̄nt ordiem adse iuicē hēnt
ordiē et q̄ndā ꝛmutatoēs sm q̄ sius indi
gētis satisfaciūt. et ē ieis ꝛmutatiā usticā.
sn̄ q̄ curas p̄ reg̃ n̄ posit subsistē. ¶ Jeb i
mbris ē quedā distributiā usti put h̄nt ordiē
adipm coīa. sīlā ee singlis mb̄s sm suā ꝓpor
tionē et dignitatē influut spm utalem et
motū. Ita ꝙ pnēa uue et pncipiū moūedi ē
incorde. sic forte pnā sentiēdi icebro. sic in
aliis ē distributa usti put ordiāt ad unū.
ad ad regē p̄ adducē sm coīa unitē et digni
tatē dī eis honores et bō ebuē. ¶ Sic g̃
corp̄ nāle n̄ subsistet. n̄ ieo reseruaret̄ q̄dā
distributiā usti. ut ꝙ ee mb̄s debuē ifu
eret. sic reg̃ p̄ curas n̄ posit subsistē n̄
reseruet̄ iea distributiā usti. ut qs rex
siue pncep̄s debuē honores et bō distrib
uat. ¶ Est ē diligēt nōdꝫ q̄ sic n̄ quel
inequitas tollat uita coīs nālis. tn̄ q̄ly ine
qualitas eg̃tat et ifirmat ipm. Sic n̄ q̄ly
iustica corrupit totalit reg̃ et pollutā
tn̄ pq̄mh iustica regni et pollitica infir
mat et dispōit ad corruptoēm. ¶ Patet g̃
q̄ put cues h̄nt ordiem adse inuicem.
ē ineis usti ꝛmutatiā. put si h̄nt ordiē
ad regē p̄ ad pncipē reseruat ineis usti
distributiā. put ꝙ adiplent leges ē ieis
usti legalis. q̄cūq̄ ūn tn̄ sumat usticā
sine ea curas p̄ reg̃ durare n̄ pt. ¶ Bn
g̃ dem ē. q d̄ꝫ p magnos moraliū cā de
de usticia. q usti ē quedā ꝓportionale
et ornet urbanitates. Nam sic aīa cō
tinet corp̄ q recedēte ea corp̄ dissoluit
et marcessit. sic usti cōtinet urbanitate
idest curatores et reg̃ q̄ dissoluit curas sine
et n̄ posit reg̃ subsistē. ¶ Valde g̃ in
uriat regno et regi q̄ usticā n̄ obser
uat. Si g̃ usti ē tn̄ bō regis et regni
sumo ope rex studē dī isuo regno ut ser

uce iust n solū hys q introg nam s. hz et
pgnus et adueis. cuiusq; negce iusta
maifeste regi et regno infert iniuria.

Quod absq; iustitia nequeunt regna subsistere

Satis ppcedens ea psuadet pncipib
tradq; regib ut sit iust et ut obser
uet iustitia cui sm ea cuitates et reg durare
n possut. tm q aim hois gnosius et sep est
aud nouas tones audire. adducem nouos
modos quib ostendi potut q max deg rege
et pnapes ee iustos. Possum au hac uita
tem qduplicia ina uenari fm. iij. q tangit
de iustitia i. v. eth. ¶ Prima siue excptio
pfe regie. fa excptio ipi iustitie. e excpfe
boitatis q ex iust inotescat. et ortu excipa
malitia q exista i iust surgit. ¶ Prima
ina pz sic. Nam si rex e regla agendor ut
hz pt ex. vj. eth. ipe uidet et milto magis
ipe rex cui e leges ferre deb ee qda regla
magedis. Sit e rex siue pnceps qda lex. et
lex e quide rex siue pnceps. Sla est qdam lex
maiat pnceps. pnceps v e queda aita lex.
Quntu au aiatu maiatu supat. tm rex
siue pnceps dz supare lege. // Debet e
rex ee tate iust et tate eqlitatis ut pos
sit ipas leges dirge cu talq casu leges
obseruari n debeat ut ifra patebit. Dubi
tare g uetm rex debeat ee eqlis et iust.
e dubitare uetm ipa regla debeat ee re
glata. Si e regla ab eqlitate deficit. mlt
reglatu erit. cu oia pregla reglentur.
sic si reges sit iusti dispouit regi ut i
eo n obseruet iust. ¶ Opte g stude
debet ne sit iusti et equales. q cox in
iust et eqluras tollut abeis regla maie
tate et dignitate. Sla reges iusti & si do
mine paule poin n in dig s reges ut sint
Cu e deceat regla ee recta et equalem
rex q e qda aiata lex & qda aiata re
gla agendor excpte ipi pone regie mag
dez ipm seruare iustica. // Sdo possit
iuestigare h ide excpte ipi iustice. Sla iust
e qda bo mag & pelax. pfe e ut deum e
hoiem mordie adaliu. Cu au max clares
cit boitas ina qm usq ad alios se extendit
vn. v. eth. q pclarissima iuitu udet
ee iust et neq uespus nz luaf e ita ad
mirabil sie ipa. Vespus e & luaf e una
et eade stella. q e valde pulc stella & clara
& ppt siu pulcdiez & uenustate coi noie
appllat uen. lo ee au stella alia pceds sole
et tuc apparet i mane & d luaf. alia u
seq ipm & tuc appet i sero et dr uespus.
Est g i tentio phi die q uen q e ta
pulchrima stella. et q alia dr luaf. aliqn
uespus n sit ita pulc. nz sic pelara sic e
iust pulcrudo stellax. n e ita ad mirabil
sie pulcrudo et stelle e pallet pulcrudie
celi. et euanuant luce celi. sz iust polz
pulcdie honesta et spuali et ornat no
brnali pfone. ¶ Quito g pulcrudo
spual excedt pulcdiez corlem. tanto ple
rudo iust et claritas ei admirabilior
e claritate stellax. Si g decet reges et
pnapes hre pclarissimas iuitutes excpte
ipi iustice q e queda clarissia uirt.
pbari pt q deez eos obsuare iustica.
// Tpbari pt ex ipa pfone boitatis
q ex iustica inotescat. Justi e n solu e
pfa uirt inse. sz si sit i regib & pnap
ostendt ee pfe cos bonos. Sic e iudem i
alijs reb q nuq e pfm ei pt s simile
pducit et ei acto sua ad alios se extendt
ut tuc aliqd e pfe calid qn pt alia ca
lefacit. et qn acto sua ad alia se extendt.
et tuc e pfe ad saes. qn pt alios doce
et qn scia sua ad alios se extendt. Ids sebz
p. eth. q si gn oio saentis e posse docere.
g a sili tuc ei e as pfe bon. qn boitas
sua usq ad alios se extendt. in e g q n
cogscetur pfa boitas hoim n aliq pna
patu. Nam qdiu as n sit n se ipm no regie
plene appet qual sit. ipfe cognoscet ei

hec mel' alij; aliis sic co q opa sua ad exaora se extendant.

bōitas · ſ; q̄n ꝓstituē ip̄ncipatu aliq̄. qz q bōitas sua ad exaora se extendat. Si ḡ nob exaora mag nota ē q̄nto ds ī maio u ꝓncipatu ꝓstituit. qz opa sua ad plura se extendit. mag appet qual' sit. Ideo d. v. eth. q ꝓncipat uirū ostend ꝑē q et pub aliē d. siq̄s uult ꝙsce uirū ponat ipm ī aliq̄ ꝓncipatu. Exmſm aū q ē adalterū ī notesat pfēa bōitas. Nam exceptā pdēm q ī alijs uirtutib pfēo ē. q ē eaz directiā. omſ alie uirtutes morales q̄ pficiūt hoiē insē. se uidet hre adusticiā q̄ pfic hoiē ī ordie ad alīm. sic sḃdit q̄ q̄dam m solū hnt regē se ipos se hnt ad ꝓncipē ciuil bōitas et reg ad alios se extend. Sic ḡ in ꝓncipe mag maifestat pfēo bōitas ex ustī q̄ exalijs uirtutib moralib. Decz ḡ reges et ꝓncipes ee ustos. tū q dnt ee regla agendoz. tū q ustī ē pclara uirt. tū q exea maifestat pfēa bōitas.

Orto h decz reges et ꝓncipes exmag tudie malicie q̄ exustī ē ꝙsurgit. Nam ut d. v. eth. sic melioz ē q̄ n solū bo ē insē. sī et bōitas ei se extend ad alios. sic peior ē q̄ nō solū malus ē īse. sed et malicia eius se extend. malicia ei tanto pei hēsit. Tanto ḡ sūmo ope studere dnt reges et ꝓncipes ut seruēt usticiā et iusticiā utēt. q̄nto exceoz iustitia pt seq̄ mal malū et pt iferri pluribz noamtū. Esī aū ultius declarād qm reges et ꝓncipes possūt ustitiā et quire et qm debeat ustiā obseuare. Sz h int li ū age q̄m reg ustē regi possit et debeat plenī ostendet. Quod maxime decet reges et ꝓncipes esse

Iustos et in suo regno iustitiā exercere quocūq; eam conseruare.

Duēt peccare et bn agē. oport dare aliq̄ uirtutē p q̄ reglem imagendo. Cū ḡ dt timores et audacias cōtingat aliq̄ se hre recte n recte q dare aliq̄m uirtutē dt timorem et audacias. accid ei aliquo timē timda et n timda. Sūt ei aliq ita pauidi q̄ esitates timiditet. Aliq ū ads fa tue audet vel magm n timeāt q̄ ē fortitudis ſ; ī sanie. pt q̄ p magnoz moraliū d. q si q̄s ualde pauid existat q̄ dm n timeat nō ē fortis ſ; ī sanus. Spectat ḡ ad fortē timē timda et audē audenda. Erit ḡ fortitudo uirtus quedā repmēs timores et modans audacias. Repmit ei fortitudo timores et modat audacias. repmit timores ne p eos q̄s retrahat abeo q̄ rō dictat. modat aū audacias ne q̄s aggdiat q̄ rō uetat audē do. ꝓpso q̄t sit fortitudo. restat unde dt q̄ ee hēat tal uirt. Scīd ē q̄ q timere et audē ꝓpe respiciūt pclā. Nulli aū timet n ymaginet s īminē pclm. nz aliqs d audax n aggdiat ad terribē et pclosū. pclox aū quedā s bellica. qdā aū exalijs ratiſ. Exponim aū pclis n solū ī bellis ſ; et in mari. et īegrēdib et ī alijs dt q̄ ꝙtingit ee pclā. Rursus ipclis bellox hoies duo simode hent se. Nā quida timet. qdā audēt. audētes ei diuisificant. nā qdā deleu aggd uiē pclā bellox. ſ; cū aggssi s ea si iue nint resistentiā n sustinet ſ; fugā accapi unt. Qdam aū n deleu aggdiūt bellū. ſ; cū aggssi fiunt sustinet et tollant pi cula bellox. Cū ḡ uirt sit dt bo et difficile. qz difficilioz tribuiora s pclā belli ca q̄ alia. et et qz ipclis bellicis difficultas ē repmē timores q̄ modare audacias. Rursus ū qz īaudendo n tā difficile ē aggdi pugnā sic pugre et sustinē pugnā tem. fortitudo q̄ ē uirtus dt pclā pnapalr ē dt pclā bellica. q̄ ea pclā alia. et ꝓn apalius ē īrepmēdo timores ꝙtingentes pclā talia. q̄ īmodando audacias ꝑ ipa sic et ꝓncipalr ē hi uirtus sustinēdo pug nantes q̄ īaggdiendo eos. Qz aū pi cula bellica sint difficiliora ad sustinēdū q̄ pclā alia. tplex ua ostendi pt. ꝓmo

q hī pīcā s magᵗ poēlis ⁊ magᵗ sentiūt ꝙ
alia. Nō ē sic apte dēhendim mortē cuꝫ
ogtam q ogtdies intiscus latent. nꝫ sic
senum pīcā maris. sic pīcā bellica. nec ex
tactu aq sic sentim ⁊ ymaginam lesio
nē sic extactu gladij. pīcā gr bellica tū q
maīfesta s. tū q maxie sentiūt ⁊ ymagi
nant ea maxe dolorē ī ferre. difficiliora s
ad sustinēd ꝙ alia. n solū q sint maīfes
ta et dolores illatiua. Sz q ymaginant
q pfugā ea de facili uitare possum. ſ nō
ogtdies. q cū ogtuido sit aliqt inob exis
pfugā ea uitare n possum. Pīcā ⁊ mar
n sic pfugā uitari possiūt sic pīcā belli.
Cū gr sit difficilꝭ durare et sustinē pīcā
ulla q pfugā uitare possum. ꝙ adq susti
nēda necitam. eo q pea pfugā uitare n
possum. difficili sustinēt pīcā bellia qm
alia. Et pīcā talia difficili sustinēt. q
pea maxe apphendim mortē uiolentā. cū
mors illata sit pmutlatōz mbroꝝ et pī
asum coꝝ. pqm maxe apphendim uolē
tam mortē. Non aū pgtdies ul aliqm
aliū mod n sic udet repugnī uite coꝝ
sic mors bellica pgr corp mutlat ⁊ ia
dit. Est gr ūtus fortudis pncipalis
ꝺ pīcā bellica exīntu et ē ꝺ pīcā ali
pt q ꝺ. eth. q pncipalis dicet uirtus for
tus qui ī pauꝺ ē. ꝺ bonā mortē ⁊ max
ꝺ ea q ē fm bellū. Sz adl et imari et
ī egtudib ītimiꝺ ē q ē fortis ad fortē.
ē spectat nō timē q̄cūq pīcā. q rō n ī
dicat ee timda. pncipali tñ ē fortitudo
et pīcā bellica tū q difficiliora. Am
pli licꝫ fortitudo et pīcā bellica rep̄mē
do timores ⁊ modando audacias cōt ea.
pncipalis tñ ē ꝺ repssionē timor qm
circa modatōz audacias. Nā pīcā ē
rībilia ut plurim tm. s. tm aū
nāliē quib refutat. sic nāliē psequim
delectabilia. Cū gr nāliē trista
fugiam. difficile ē rep̄mē timores p
qs tm fugim. Nō aū sic difficile mo
derare audacias pqs trista aggdim.
Qr si ūtus pncipalis ee ꝺ repssiones
timor. q ꝺ modantia audacias. Ad
aū fortitudo sit pncipalis ī sustinēdo qm
ī aggdiendo ut cōiter ponit tpia ma
pbari pt. P q aggdi ē fortiorꝫ sustinē
alīr debiliorꝫ. aggdi aū ꝙpat ad alios.
sic addebiliores ſ sustinēs sic ad fortiores.
difficili aū ē ī mu ꝺ fortiores gr ꝺ debi
liores. ꝙpt q difficili ē sustinē pugnā gr
aggdi pugnites. Sed ſ ē difficili q
aggrediēs ymaginat malū ut futm.
ſ sustinēs ht malū poēlis ⁊ ut pīsens
difficili aū ē ī mu ⁊ hīe se fortē ītra
mala pīsentia q ꝺ mala futa. Et
ſ ē difficili. q pt fieri cito l subito. sed
sustinē reqrit durabilitatē ⁊ tps qm ī
aggdiendo illis q subito fieri pt. v phs
. iij. eth. eā de fortitdie ait. q fortitdo
ē ꝺ timores et audacias. magᵗ tñ est
ꝺ timores rep̄mdo. s. eos gr ꝺ audaci
as modando ipās et subdit fortitdiem
ī sbsistendo tm. Declaratū ē gr ꝺ
q sit ee fortitudo. restat gr addeclandū qm
possum face nos ipos fortes. Notandū
q licꝫ ūtus opponat duabꝫ malis. qrū
una suphndat et alta desit. ut largitas
oppoit pdigalitati. q suphndat ī expen
dendo et auariae q desit ⁊ fortitdo op
ponit audacie q sup hndat ī aggdiēdo
et timiditati q defiat. sp tñ ūtus plus
opponit uni malitie. gr alij. ut q diffi
cili ē rep̄mē timores gr modare auda
cias. fortitdo magᵗ ī sistit ut dep̄mat
timores gr ut moderat audacias ⁊ pl
repugnat. ⁊ ꝺdicat fortitdi gr faci
at audacia. Qa gr n possum pūc
tualē adtingē medū q int audaciā
et timorē declandē ē ad audaciā q mi
nus repugnat fortitdi gr timori. si
uolum face nos ipos fortes. Declā

malicijs

difficilius ē gr hīe se
forte ⁊ cōstante ī susti
nendo bella qđ requit
durabilitatē ⁊ tps

ta ḡ ē illa tra q̄ inp̄nā cā ꝓponebantur.

¶ Ostensū ē ē q̄ sit fortitudo q̄ ē uir repm̄ēs timores ⁊ modans audacia. Rursum mai ē ee q̄ ē fortitudo q̄ p̄nap̄lr ē ad pl̄a bellica et timo: i repm̄do ti mores et i sustn̄edo pugn̄. Exercitu aũ ē ad pl̄a alia et i modando audacias et i aggdiendo pugnites. ¶ Declarat̄ fuit q̄m possum nos ipos facē fortes. q̄ h̄ maxe facem declando magis audatia q̄ n tm repugt fortitudi sic timor. ¶ Quod maxie decet reges ee iustos et in suo regno iusticiam

Sanguis phs. vj. obseruare.

ets. cā de fortitudie. vij. spes seu vij. maneries fortitudis. p ē fortitudo q̄ uis. ba seruis ē militaris. q̄rta furiosa. q̄nta assuetudinalis. sexta bestial. septa ē fortitudo utilis. ¶ Fortitudo ē q̄uis est q̄n ad timēs ardandia et volēs honorem adipisca ad aggdiē tribule. vñ aut phs q̄d sm hāc fortitudiē fortissimi ee uidentur ap̄ ullas gētes ap̄ q̄s timidi in honoratu ḡ. fortes aũ honorat̄. si m ut idē p. ait hector fortis erat q̄ timebat crepatōes. polymadis aggdiebat̄ terribilia. dicebat ē q si fugēt polymadas. q̄ erat exptē ad usa. pmu ē in crepatōes ponet. sic ⁊ ut id p. recitat dyomedes. h̄ m fortis erat. dicebat ē q si nō fugiebat bl̄ar; hector laudat̄ se in troyanis dicēt dyomede abeo de metu ee. ¶ Recte aũ h fortitudo d̄ q̄uis. q. ie ꝛeues et notos q̄s maxe fugit obpbia et q̄rit honores. videm ē as cū sint igu pubi ꝛmittē aliq̄ tpia. q̄ iné ꝛuiem et notos ullatenꝰ adeptaret. ¶ Sēda fortitudo d̄ siulis et h̄ peior ē pma q̄m. ut cū as n ut uinet obpbria. ul ut cō sequat honoie. ſz timore pene p aliq̄ necitate duct aggdit pugnā. li m multi troyanor timētes hectoie fortes erat. Nam phs aut. h hectoie statuisse q siqs troyanor sm bello fugēt talis aptaret. q n cēt sus fiacs fugare canes. Adhāc fortitudies in duct plm duces exercit statuētes penā fugientiby facendo foueas ne possit exercit fugē. ſz quadā necitate bellare cogat. Hoc aũ in quida duxe suū exercitū coegit se ad fortudiē d̄. Nam cū nauigys cū suo toto exercitu hēret ma fugiedi oms naues cofregit. ¶ Tercia d̄ militaris. et h ē fortitudo expientie. q̄ uites ē ꝓpt ex pientiā q̄ hnt de bellis mlta aggrediūt que uident ee tribula. Nam ut d̄ uegetius mli de re militari. nlls adeptare dubitat q̄ se bn̄ edidicisse ostidit. videm ē as audietes solū strepitū armor q̄ fugiūt nescietes q̄ disme sūt pliosa i bellis et q̄ n. Quites ū bello expti ostidetes de sua expiēcia et cognoscēte bellor plia aggdiūt aliq̄ tribulia ut in dicent ee fortes n tm ꝓpe. ꝓpt̄ li fortes sunt. Nam cū ado imalesat belli q̄ excedat cor expietiā i fugā ꝛuiū. ¶ Quarta fortitudo d̄ furiosa. Nam aliq̄ ꝓpt furoē ⁊ passiōes inq̄ exsistūt aliq̄n aggrediūt pugn̄ ita ut dicant fortes. Nō tm tales ꝓpe fortes exsistūt. q̄ fortitudo ista aggdit pugn̄. ut ph. innuit. n ꝓpt furoē ſz ꝓpt bo. Immo si ex furoe pugn̄ aggdiat. inuciens resistentia pugn̄ ut sustinz. q̄ q̄ strepit ꝓpt furoē tinquillato furoe caput time ⁊ n sustinz bellū ſz arripit fuga. ¶ Quinta fortitudo ē ꝛsuetudinal. aliq̄ ē q̄ ip̄lurib; bellis fuerit. iquib; forte bn̄ accidit eis exhac ꝛsuetudie assumūt q̄nda spe iudicie et accipiūt q̄nda audatia bellandi. Tales ḡ fortes uident ee q̄ aggdiūt pugn̄ sperantes de uictoria et n credētes ad mali pati. n tm ue fortes s. q̄ n inueniāt re

sistentia ⁊ ꝑ spata malis ad pacem fugiunt.

¶ Septa fortitudo dicitur bestiar. q̃ ea q̃s ignorans fortitudinis adusary bellatores ut puta sicut britanes i septentrione s fortes ⁊ audaces ⁊ in midie u s debiles ⁊ timidi aggrdientes pugnam cu septentionalibꝫ credendo eos ee midionales hnt fortitudinis bestiales. Sut e tales qi bella insensate aggrdientes belluꝫ n cognoscentes ad usanor pnm.

¶ Septa fortitudo dicitur uiuosa. ut ea ais n coactione l furore ul ppt expientia ul ppt ignorantia aggrdiuꝫ belluꝫ. sz ppt bonum ex electione. Reges u ⁊ pnapes licet has manies fortitudinu scire debeat ut cognoscat qualitatis suus fortis e ⁊ q̃m possit ea ad usary bellare. Ipi tn dnt ee fortes fortitudie uiuosa ut n exponat suam gentem pcls bellis. nisi hcant usta bella et n uidint magnos pa trie l regni q̃ exercitu bello osequi possit.

Quid est fortitudo i ecia q̃ hit ee i quo nos possumus facere nos met ipos factores.

Tnt ututes cardinales ultim gradu tenet. Prudentia e ⁊ usus pnapaliores s ututibꝫ moralibꝫ. q̃ prudentia e in intellectu. ut recta uoluntate. Ututes u morales s in appetitu sensituo ut irascibili ⁊ concupiscibili. appetitu aut sensitis dicit uoluntate et intellectu. Ideo prudentia et usus s ututes pncipaliores.

¶ Est aut prudentia pnapalior usus q̃ ipa e directiua oim aliaꝝ ututu. fortitudo aut ⁊ temperantia licet ado n sit pnapales sic prudentia ⁊ usus. tm int ututes pncipales computant. Nam ututes moderantes passiones duplr romi obsistut. passiones e ul obsistut romi q̃ allicut nos ad id q̃ ro uetat. ul ut supra dicebat obsistit ea q̃ retrahit nos ab eo q̃ ro dictat. Inter cetera int q̃ possit nos retrahere abono romis s timoꝝ mortis ꝑ q̃ e fortitudo sic g int cetera allicientia nos ad id q̃ ro uetat. sut uenea et delectabilia sm gustu ꝑ q̃ e temperantia.

¶ Fortitudo aut ⁊ temperantia deseruiunt ptr romes passiones dupli rom obsistie

pantia int pnapales ututes computant dnt. Est aut fortitudo pnapalior tpantia. q̃ fortitudo magis ordinat adbo ee ut ad unum ee regis et addefensiõem pue. Tpantia ꝙ magis ordinat adbm ppium. ut admodatos suu ipi. bm aut ee diuini e bonum apo.

¶ Dicim g diuinum de prudentia q̃ est pnapaliora q̃m uulti. et de uulti q̃ e pnapaliora fortitudine. et de fortitudie q̃ e pnapaliora tpantia. Restat dice de ipa tpantia q̃ int ututes pncipales ultim gradum tenet. Faciendo e q̃ sic fortitudo e media int timores et audacias q̃ quidem oia timet n e fortis neq; q̃ oia audet. sz q̃ timet timenda ⁊ audet audenda. sic tpantia media e int delectationes et sensibilitates. uocam aut i sensibile et eglem q̃ omis delectatoes fugit corpales.

¶ Insensibilitas g e ultra q̃m ro dictet fugere delectatoes coles sensibiles. et omes delectatoes insequi impatus. q̃ aut est omis fugit i sensibil et agnis e. q̃ u fugit fugienda et pseq̃ pseq̃nda utuos et tpatus e. Stingit e peccare n solu delectatoes sensibiles pseq̃ndo si ea fugiendo. Nam q̃ ads abstinz acbo et aportu ⁊ abilicetis delectatoibꝫ sensibilibꝫ. q̃ cu tali abstinentia ei nia no possz stare. q̃ hi ꝙdam ro recta dictat. utuos dia n pt.

¶ Patet g q̃d e tpantia. nia sic fortitudo e repmes timores et modans audacias. int quas ipa fortitudo hit ee sic tpantia e repmens tptatoes et delectatoes sensibiles et modatas i sensibilitates int q̃ hit ee. Hi g tpantia repmit delectatoes sensibiles undu e ꝑ q̃s delectatoes sensibiles hit ee.

¶ Delectatoum sensibiliu q̃dam s fortes quedã debiles. q̃dã nos magis allicunt q̃dã min. licz e s. ⁊ ꝑ et ꝑ sensibilia oim sensibiliu stingat nos delectari. fortiores tm delectatoes s sm gustum et tactu q̃ sm sensu uisu. audiu. odoratu q̃ duplo pz. p q̃ quanto

mag̃ unũ delẽabilibꝫ · tanto ardentẽ et feruentẽ delẽam̃ · q̃ magis aũ unũ delẽabilibꝫ gust⁹ et tactus · q̃ delẽabiliũ alioꝝ sensuũ · possim⁹ aũ uidẽ audire odorare distãna · ꝫ ñ possim⁹ gustare et tangẽ ñ nob ꝓsẽta · Ideo ihꝰ sensibilibꝫ ardentẽ et feruẽtẽ delẽam̃ · ¶ Sedd hꝫ ad pr̃ · q̃ sẽsibila gust⁹ & tact⁹ mag̃ directe et ĩmediate uidentẽ ordinari ad cõseruatõꝫ nũm ut delẽabilia gust⁹ ordinant⁹ ad cõseruatõꝫ ĩdiuiduũ · ꝫ delẽabilia tactus ut matrimõia ordinant⁹ ad seruatõꝫ spẽi · Ideo foret nã tanta delẽatõꝫ positus in delẽabilibꝫ gust⁹ & tactus · ut ñ pareꝫ ĩ diuiduũ et ꝑiret⁹ spẽs · ¶ Ad pr̃ si uer⁹ est q̃ bõ⁹ et difficile poneda ẽ pnãpaliꝫ tẽpantia q̃ delẽatões illas aquibꝫ ẽ difficiliꝫ abstinẽ · Tempantia g̃ pse ẽ q̃ delẽatões gust⁹ et tact⁹ · si aũ ẽ q̃ delẽationes aliꝝ sensuũ · hꝫ ẽ pacẽs · q̃ aliꝫ ꝑ pacẽs pncipat⁹ sensibilia gust⁹ & tact⁹ · ¶ Est è hꝰ mur⁹ ut uult ph⁹ · uij · etꝫ · q̃ delẽabilia illa ĩquibꝫ alia alia ꝓcient · relinq̃ aũ alia ĩgustu & tactu delẽant⁹ pse · ĩ aliꝫ ũ sensibꝫ delẽat⁹ pacẽs · ꝓ̃ q̃ tedd ẽ d⁹ q̃ canes ñ gaudẽt odoribꝫ lepoꝝ sed abatõe · Si aũ gaudẽt odoribꝫ coꝝ hꝫ est q̃ credẽt se abari ceruꝫ et leo ñ gaudet uoce bouis · nz unsiõe ẽiu · ñ ẽntiũ pursum et auditũ cogsat se ꝓpe ẽe et eo se credit satarij ceteris · ¶ Ad g̃ tpãntia q̃ delẽatões tactus · q̃ ĩ illis hoies atẽdẽtus delẽam̃ ut q̃ d⁹ ronabiliꝫ accidit · Nã delẽatões nutm̃tales q̃ fiũt ꝑ gustum ordinat⁹ ad seruatõꝫ ꝓ̃e pson̄e · ꝫ delẽatões matrimoniales q̃ fiũt ꝑ tactum ordinant⁹ ad pcreatõꝫ filioꝝ et ad seruatõꝫ spẽi · Si g̃ ut plies dẽm est bõ⁹ ĩne diuinũ ẽ q̃ ꝓ̃ũ ronabiliꝫ uid⁹ egisse nã · Si ĩ opibꝫ matrimonij uehemẽtioes delẽatões posuit⁹ q̃ ĩ opibꝫ nutrimẽtu · ul hꝫ io nã fecit q̃ unusq̃ magis sollicit⁹ ẽ de bono ꝓ̃o q̃ de bono alt̃ius · Ideo optuit tã uehemẽtes delẽatões ponẽ in nutrimẽto q̃ ordinat⁹ ad bõ⁹ ꝓ̃ũ et ad seruatõꝫ ĩdiuiduũ · Si ẽ ĩ matrimoio q̃ ordinat⁹ ad bõ⁹ alt̃ius et ad seruatõꝫ spẽi · ¶ Si g̃ q̃ difficilẽ magẽ bellandi ẽ pncipaliꝫ in sustendẽ ẽ · ut ptãntia ꝛefrenem⁹ delẽationes ueneas q̃ fiũt ptactũ · q̃ nutm̃tales q̃ fiũt pgustũ · imo ĩpis delẽatõibꝫ nutm̃talibꝫ mag̃ delẽam̃ ĩ tactu q̃ ĩ gustu · Comedẽdo & bibẽdo g̃ q̃ unusq̃ se ipo ꝓ̃ delẽam̃ ĩ ling̃ · ut regnat gust⁹ et in gutte ut ñ ẽ gust⁹ ꝫ tactus · et ut maiꝰ ste exprim⁹ mag̃ delẽam̃ cũ cibꝫ & potus adtingit gutt̃ q̃ cũ ꝛugit lingue · crendo ẽ intalibꝫ iudicũ gulosoꝝ · ¶ Ceteꝝ tat è phs · uj · etꝫ · de quoda noie philige philo
m⁹ q̃ cũ eẽt pultarioꝝ · orauit ut gut senng
t̃ et longi gruis fieret · Hõ è orauit ut ling̃ et latioꝝ eẽt ling̃ bouis ut magis delearet⁹ pgustũ · ꝫ ut gutt̃ et et lõgi gutte gruis ut comedẽdo & bibẽdo diutius delearet⁹ ptactũ · Vt g̃ pz exprimẽs · tpãntia ẽ pncipaliꝫ q̃ tactũ · exprimẽs gustũ · pacẽs in ẽ q̃ delẽabilia aliquoꝝ sensuũ · Spes aũ tpãntie deleu sume possim⁹ · Nã si spectat⁹ ad tpãntiã repumẽ delẽatões nutm̃tales et ueneas · qa delẽatões nutm̃tales repmim⁹ si fuim⁹ sobrij et abstinẽtes · ueneas ũ si fuim⁹ casti & pudici · ¶ Quoꝝ erit ptes tempantie · suue · uij · erit spes ipi · sobrietas · abstinẽtia · castitas & pudicia · Nam si uolum⁹ nutm̃tales delẽatões repmẽ · oꝫ nos tpãri acibo et potu · tpãdo nos a potu sum⁹ aũ sobrij · sic̃ q̃ exceditur ipotando ẽ ebrij · Tempando nos aũ acibo sum⁹ abstinẽtes · Abstinẽtia g̃ et sobrietas deseruiũt ĩrepmendo delẽationes nutm̃tales · Sz castitas & pudicia ueneas delẽatões refrenando · oꝫ g̃ ne tẽpatiũ nõ exerceãt opa uenea nz gust⁹ ·

gust⁹

ꝑtur ꝙ abstinz abopibz uenis d̄ ee castꝰ
si ꝑtue horret ꝛ ipos geth ītantes adue
nerā d̄ ee honestꝰ siue prudē. ¶ Hys u
sis deleu pz qm̄ nos mz ipos possum facē
ꝑtos. Nam ꝑtanta et fortitdo qm̄ ē rio
se hnt. fortitdo ē ē īaggdiendo tribulā. si
ꝑtanta ē rethendo se abhis q̄ ꝙ delcabi
lia. sic ꝙ fortitdo magꝝ ꝓficit cū audaca et
si uolum ee fortes. debem magꝝ ee audace
ꝙ timidi. sic ꝑtantia plus ꝓficit cū sensi
bilitate. ¶ Si ꝙ uolum nos mz ipos fa
ce ꝑtos. adilā ptē declinand ē. ut ade
lectatōibz sensibilibz caueam. o eli ē ē
aliqs delcatōes ⁊ hiatas euitare. ꝙ aliqs
illicitas insequ. Declata ꝙ s illa. uij. q ipn
apio capli ꝓponebant. p ē ostendebat qd
ē ꝑtantia. qz ē utus repmes delcatōes se
sibiles et modās īsensibilitates. Fo uo
declarabat. ꝛ q hn ee. qz pncipal ē ꝛ tac
du exnta. ꝛ gustu. pcis aū ꝛ alios
sens. ti aū mānifestabat q et qd s spes ei
qz qnqz duo modantes delcatōes nutm
tales ut sobietas abstinetia. et due refre
nātes delcatōes uencas ut castitas ⁊ ho
nestas siue prudē. Ad hrū ū declatū fuit
qm̄ possum nos mz ipos facē ꝑtos.
qz h maxe facem adelcabilibz abstinēdo.
¶ Debem ē sm phm. y. eth. h pati. qz
ꝙ senes troie pacebant adhelenā dice
tes abiciam eā. i. n respiciam in ipam.
Et ꝓpt h utm d phs. y. eth. ꝙ exrecede
auoluptatibz efficim intrepati.

Quod sunt spes fortitudis i ḋm ꝙ fortitudine decet reges ⁊ pncipe

robat phs. y. eth. uij. ee fortes.
rōnibz. ꝙ detestabili ē ee ītpat
qm̄ timidū. Nam qnto ais magꝝ uolū
tarie peccat tanto magꝝ ē īrepandus.
Rursus qnto ais faciliꝰ pt bn facē. si
n bn faciat magꝝ ē detestand et repre
hensibil. Intrepat ꝙ magꝝ detestand
et reprehensibil. tū qz magꝝ uolūtarie
peccat. tū qz faciliꝰ ē ei facē bm et acqrē ē
pantia ꝙ sic acqrē fortitdiez. Qd aū ma
gis uolūtarie peccet ītpanis ꝙ timid du
plicit pt ostendi. p qz īseq uolūtates in
tpatas ē delcabile fugē et timē ea tris
tabile. o agꝝ aū qs uolūtarie agit ꝙ fa
cit cū delcatōe ꝙ ꝙ facit cū tristicia. pec
cans ꝙ pt ꝑtantia magꝝ uolūtarie ma
le agit ꝙ qui peccat extimore. Sed h
id pz. qz ut ait phs. timor obstupefac
ē reddit nām īmobilē et attonitā qd
n facit delcatio pt ꝑtantia. Sz qn ais
ē instupore ē qñ exē se. mz uolūtarie
mz delibate agit ꝙ agit. Tollabiliꝰ ē
ꝙ peccare ptimore ꝙ pt ꝑtantia. cū
h fiat magꝝ uolūtatiꝰ ꝙ sit illo. ¶ Pz
ꝙ intpatus duplr ee magꝝ īrepandus
ꝙ timidus. qz magꝝ uolūtarie male
agit. Sic ⁊ pt ondi ipm ee magꝝ in
repand. qz faciliꝰ bn pt facē. faciliꝰ
ē pt acqri tpantia ꝙ fortitdo. Nam
ut in precedenti ea dicebat ꝑtantiam
acqrim tabstinetia et retrahendo
nos adelcatōibz sensibilibz. Fo
titdiez ē acqrē possum aggrediendo
tribilia et experiendo pugnā. rethi
aū adelcationibz pt fi sine oi pielo.
Sz aggdi tribilia et expiri sn pielo
bella fieri n pt. valde ꝙ īrepand ē
carens tpantia. cū ea sn possit acqrē. pericolo
Non aū ad īrepand ē carens fortitdie
qz utus illa difficili et cū maiou pi
culo acqrit. ¶ Rursus faciliꝰ pt
acqri tpantia ꝙ fortitdo. qz milta ta
lia exprim iuta. o ultoties ē occrūt
nob delcabilia aquibz abstinēdo dispo
nim ut sim ꝑtati. no aū sic ē de for
titdie. nā n quelz aggssio bellor fac
nos fortes n bella illa sint usta. Sz
forte toto hois tpe tute n occurret. q nisi
unū usū bellū. ꝺo ꝙ sic possumus
assuefi adopez fortitdis sic adopem

tpantie qr expbabilꝰ ē nos ee ītpatꝰ
q̄ nō ee fortes. Si g̃ regē n̄ ee utile et
nō ee ostantē aīo ē expbabile. pz q̄ est
expbabilꝰ ipm ee ītpatū et īsecutōe
passionū. ¶ Possum⁹ tm̄ nouas rones
adducē. ostendētes q̄ de testabile sit regē
intpatū ee. tangit ē phs. uj. eth. de ipa
tpantia tria exequbz rões tres sumi
possūt. q̄ maxe decz reges ⁊ pncipes ee
tpatos. Sit intpantia ut ibid tangit
uitiū bestiale puerile et tpe siue expba
bile. Aī sit uitiū maxe bestiale pz. nā
ut s̄ dicebat tpantia et ītempātia fie
ri hīt circ delectabilia tactus ⁊ gustꝰ. sm q̄
delectari pne nob est et bruis. Ideo uj. eth.
dr q̄ q̄ tpantia et ītpantia ē circ delectati
ones quibz reliq̄ aialia coicant. Īō in
tempati s̄ sules et bestiales. bestia ē q̄
deficiat ī intellectu nāli. ē q̄s serule. Si g̃ ī
decēs ē regē cui ē alijs dnari ee bestia
lem et serulē. ī decens ē ipm ee ītpātū.
¶ Ad ītpantia ē uitiū maxe puerile.
puta ē q̄ usū rōnis n̄ hnt. n̄ uituit rōe
ꝫ passioe. Ideo maxe uidem⁹ eos seq̄ de
lectabilia et ee īsecutores passionū. vn
phs. uj. eth. vnde capisabilē sm q̄m
hīt ee uitiū ītpantie assilat puō. qa
sic puer dz regi ꝑpedagogū. sic uis cō
capisabil ē regenda p regulanda prone.
Sic g̃ īdecēs ē regē ee prim mouibꝰ
et n̄ seq̄ tbem ꝫ passione indecēs ; ipm
intpatū ee. ¶ Tz īdecēs ē regi. q̄ hī
uitiū maxe ē tpe et ꝑtepubile. homines ē
ītempati q̄ appetūt ulta ⁊ tpia. ideo
si ī pncipatu sint. maxe ꝑtepnūt. q̄ q̄
libz īdigetur regi. ab eo q̄ ē ītpatus et
n̄ seq̄ rōnem. ꝫ passionē. Et si decz pm
regia ostendē se reuendā ⁊ honore dig
maxe īdecēs ē ea ee intpatam. Exm
ē hem hī ī rege sardina polo. q̄ cū cet
tor mliebs et dedit ītpantie. ut recta
t ītanquis hystorijs. Nō erubat exer
ut hret colloqa cū baronibz ss. regi ipius.
ꝫ ones collocutōes erāt ī camis ad mlieres
et plas mittebat baronibz ⁊ ducibz q̄
uellet eos facē. Accid aīi q̄ cū q̄da dux
exercitus dū simulasset ei et fidelit. Rex ille
uoluit ꝓplacē illi duci. ꝓcepit ut īducē
tur ad ipm. dux aī ille assuet rebz bel
licis uidēs regē suū totū mliebrē et be
stialē statū ipm hīut ꝑtepū et indignat
de tpidie et uoluit eū īuadē. Rex aīi fug
times et q̄ n̄ credebat se posse fugē man
illi ducis clausit se īq̄da domo et cū toto
thesauro suo ⁊ oīb⁹ supellectilibz suis se
obusit. ¶ Sensibile ē uidem q̄ dedit
uoluptatibz sensibilibz ꝑtepnūt. Immo
q̄ ītpati iuriant alijs psonis. maxe
uidēs ut īuxoribz et filiabz maxe puo
cāt alios circ se. et q̄ potissime timend
ē regibz et pncipibz ne furor ꝑtī tactꝰ
circ eos maxe eos expedit ee tempatos.

Quid sit tpantia ⁊ cōtra que hīt ee ⁊ que sunt species eius. ⁊ quomodo nos ipos possumus facere tpatos.

Numerabant supl. xij. uirtutes int
quas ut dicebat quidā erāt car
dinales et pncipales ſ. prudēs. iusti. for
titudo et tpantia. Postq̄ g̃ dixim⁹ de iij
q̄tuor uirtutibz quibz magnē regē decz ee
ornatū. Reliquū ē pnsire de uirtutib⁹ alijs
uirtutes alie aī ut respiciūt exteriora bo
ut exteriora mala. Si exteriora bo sm se. pt
ea detiabie de uirtutibz respicientibz exte
riora mala. et de respicientibz exteriora bo.
ꝫ mō ordine ad aliud. Bona aī exteriora
ut s̄ utilia ut sūt pecūia et diuicie et
oīa que nūmismate mensurari possunt.
ut dīt honesta ut honores. ¶ Pō g̃ di
cem⁹ de uirtutibz respicientibz bo honesta.
Incipit g̃ nr̄a cognitio a sensu. Circa bo
g̃ utilia ut dr̄ari hīt. uj. eth. est dupe
uirtꝰ ubalitas et magnificen. Hec ei
due uirtutes respiciūt supfa ⁊ pecuia.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ſz nō co m̄. ſla lubalitas q̄ alio m̄ largitas
nūcupaū. d̄ respice supᵉ mediocres. Qag
ficentia è d̄ respicē supᵉ magnos. q̄m sit
intelligend ipsequndo patebit. Si g̃ faciēdo
supᵉ ducit defice q̄ fac̄ auariciā. et supha
būdare q̄ fac̄ pdigalitas q̄ utrūq; ē ꝺ̄
rectam regl̄am rōnis. Qpt̄ dare ut utru
alīq; mediā ꝺ̄ auariciā et pdigalitatē.
hī aū ūtus ē lubalitas. Patet g̃ qđ ē li
beralitas. Nā sic̄ fenerando q̄ ē media int̄
timoē et audaciā. ita lubalitas q̄ ē med̄
int̄ auariciās et pdigalitates. id ē ut
reprimēs auariciās et modans pdigalit̄
Consistit aū hī ūtus i credo usu pecūie
Ad recti aū usū pecūie tria requrunt̄.
p q̄ n̄ accipiat eā u n̄ ꝺz. sed q̄ accipiat
unde ꝺz. & expendē put deg. Spectat ē
ad lubalem ut usurpare alios reddit̄ et cu
stodire ꝓpos. Nā licet lubal̄ n̄ diligat pecu
niā sm se. sz ut eā ordinet addebitos sup
tus ꝺī ut possit debitos supᵉ facē. n̄ ꝺz
ꝓpos reddit̄ iamē dispḡe. Nō g̃ usurpa
re reddit̄ alienos. hīc recta cura de ꝓpriis
et de eis debitos supᵉ facē. Sūt illa tria
ꝺ̄ q̄ uidē ē lubalitas. Nō aū ē ꝺ̄ h̄ tria
eque pncipl̄ et p̄. Nam ea expendē et
ꝺ̄ debitos supᵉ facere ē lubalitas pncipl̄
et p̄. ꝺ̄ aū ꝓpos debit reddit̄ custodire. &
ꝺ̄ n̄ accipe alienos ē exim̄. Usurpās
aū bō ualia et n̄ accipiēs ea sic̄ debz. ni
mis uidē amō pecūia. ꝓpt̄ q p. uij. ech̄
usurarios lenones. i. uuētes demētno
expoliatores mortuoꝝ et alleatores d ee
turpia luc̄ et oīs tales appl̄at illabiles
alleatori ē et oīs lusor taxillor illabil̄ ē.
lucētur ē abamias quibꝫ ꝺz bn̄ facere.
Est g̃ lubalitas ꝺ̄ nō accipe u n̄ nō
debz. n̄ tn̄ ē ꝺ̄ h̄ pncipl̄. Nam accipiēte
u n̄ dnt magē ē i mlt̄ q̄ lubales. ut ph̄.
multi. uij. ech̄. q̄ n̄ ē lubalitas pncipalis
cōt n̄ accipe. u n̄ ꝺz nec ꝺ̄ accipe. sz
ē pncipalis ꝺ̄ expendē q̄m ꝺz. Sla ꝓpt̄ qđ
unūq; q̄ ē magē. Si ē lubalis cōsuans
ꝓpos reddit̄ et accipiēs u ꝺz. h̄ nō facit
ut possit expēdis reddit̄is debitos supᵉ
facere et expendē sic̄ ꝺz. multo pncipalis
ē lubalitas i expēdendo & i bn̄ faciendo
alios. ecclīa aū ē ꝺ̄ custodire reddit̄
ꝓpos et ꝺ̄ n̄ usurpare alienos. Q
bat ē phs. uij. ech̄. v. rōnis lubalitatē
magē ee ꝺ̄ expendē et ꝺ̄ bn̄ facē alios
q̄ ꝓprios reddit̄ custodire. Lubalitas em̄
ut dēm ē ee h̄t ꝺ̄ debitū usū pecunie.
Vt aū pecūia ē expendē eā et tribuē
eā alīs. custodire aū ꝓpos reddit̄ n̄ est
ut pecūia. sz magē ē acq̄rē et ꝑseruare
ipam. ꝓpt̄ q̄ p̄z lubalitatē magē ē ꝺ̄ ex
pendere q̄ ꝺ̄ tribuere pecūiam alīs.
q̄ ꝺ̄ ꝓpos reddit̄ custodire. Sed
h̄ id p̄z q̄ ad ututē pncipalis spectat fa
cē mal̄ bō. mal aū bō ē facē q̄ bn̄ pati bn̄
et bn̄ opari q̄ tpia nō opari. Qt aū debite
expendit et dona largit̄ bn̄ fac̄ custo
diēs ut ꝓpos reddit̄ et accipiēs pecūiam
a ꝑsonis possionibꝫ bn̄ patit̄ n̄ bn̄ recipit
eo m̄ q̄ ꝺz. Nō ē usurpās aliena nō opat̄
turpia. Si g̃ melī ē bn̄ facē q̄ n̄ mala
facere. ul̄ q̄m bn̄ pati. melī ē bn̄ expē
dē q̄ aliena n̄ susape. ul̄ q̄ ꝓpa custodire.
Tertio h̄ id p̄z. q̄ ut ille magē ꝑsistit
uirt̄ ꝺ̄ quo ꝑsistit maior laus. Maior
aū laus ꝑsurgit in bn̄ expendendo et
alios i bn̄ficiendo. q̄ incustodiēdo ꝓpa
ul̄ in n̄ usurpādo aliena. Lubalitas g̃
pncipalis ꝑsistit in debite expēdendo et i
bn̄ficiēdo alios. Quarto h̄ id p̄z. q̄ ut
ē pncipalis ꝺ̄ difficili difficile aū ē alīs
dona tribuere. q̄ ꝓpos reddit̄ custodire.
ul̄ q̄ aliena n̄ usurpare. sup̄ius. Nam
cui custodire ꝓpria sm se n̄ ē difficile.
q̄ unūq̄q; nāliter inclinat̄ ut se diligat
et ut bona sua custodiat. dare aū ꝓpa
bō sm se difficultatē h̄t. q̄ ꝓpa bō sūt
aliquid ad nos pncēs et nāliter affica

m adilla. Immo auari efficiūt ad̄ adista
exēcra bō ut pecūiā q̄ hīnt reputāt ad̄
corpatū ꝫ. vi. ē eis q̄ q̄n accipiūt pecūia
abeis q̄ ad̄ accipiāt abipīs depō corpe.
Ca bō ꝓpa ꝫ q̄ nob̄ iniūcta. aliena ū ꝫ dis
iūcta n̄ ē ad̄ difficile n̄ usurpare aliena
ad̄q̄ n̄ ita afficiāt. q̄ n̄ ꝫ nob̄ iniūcta sīt;
difficile dare ꝓpa ad̄q̄ magīs afficiāt. q̄ nō
q̄dāmō iniūgiūt. q̄r ꝛē debite expendēt ꝛē
alijs bō tribuēt. ꝓncipalit̄ cōstat ubalitā
tāq̄ ꝛē magīs difficile. ¶ Unto h̄ id̄ ꝓz.
q̄ cū ubales magīs amentūt ꝛē i magīe
cōsistit ubalitas. q̄ q̄s agendo magīs ama
tur. ſ ꝓpt̄ h̄ n̄ magīs amat ꝗs si alienabō
nō surripiat. ꝗl si ꝓpos reddit custodiat.
ſ magīe dilīgit si exigentijs redditib̄ debitō
suptus faciat. et bōis et dignis magīs ui
buat dona. q̄r inbōn expendendo et alijs bō
tribuēdo ꝓncipali ubalitas cōsistat. Viso
q̄d ē ubalitas q̄ ē ut repmēs auaricia
as et mollians ꝑdigalitates. et ostenso
ꝛē q̄ h̄t ēe q̄ ꝓncipli ē ꝛē debitos suptē
et ꝛē debitas rōnes. exēnti ē i custodiendo
reddit ꝓpos et in n̄ usurpādo alienos.
¶ Deleat ꝓz q̄m possimus nos facē ubā
les. nā sic ē q̄ fortitudo plus opponit timo
ri. q̄ audacie. faci nos ꝗ ꝓpos fortes de
clinando audaciā inq̄ potē pl̄ audeam
q̄ min̄. sic q̄ ubalitas magīe opponit
auaricie q̄ ꝑdigalitati. declinando magīe
ē ad̄ ꝑdigalitatē q̄ ad̄ auariciā et magīe
debem̄ hīndare indando q̄m deficere.
Quod ex spectabilius est ēe tp̄atum
quam tacendum et quod maxime reg
ēe ⁊ principes deteti ēe tem
¶ ult enī phs. iij. ethi. patos
ubalitatem n̄ esse i multitudine
dator. ſ i hitu. i facultate et uolūtate
dantis. Nam ut ut ubiq̄ scribit. nichil phi
bi minora dantē ubalioīē ēe si ami
cabili accipiat. ubalitas ꝑ mīsuram dā
tis. Immo phs aut tyrannos nō esse
ꝑdigos. q̄ nō uidēt posse sup hīndare mīa
tudiē possessiois donatiūi et expensis. li
cīt ꝑ tot hīt et tanta recip q̄ donatōes et
expense multitudiē possionū supare n̄ pos
sunt. q̄dāmō ꝑdigus n̄ pt ēe. Reges ꝑ et
ꝓncipes q̄ multitudiē possionū sup hīndāt.
n̄ solū q̄ possint ēe ꝑdigi. ſ utre attingē
possūt ut sint ubales. sēp ꝑ cogitare de
bent q̄ minora faciūt q̄ decrat. celi aū
apparet pt q̄ indecēs sit eos ēe auaros.
Nam si regnū aliē dz ēe nāle ꝓportionari d;
hys q̄ uidens innā inālibz ē nichil ē occa
siō ut pbāt phs. deā ꝑ mz i regīe utre
hūane ad̄ occiosū ēe dz. q̄r n̄ modicis ai
cōtenti sit. q̄ unt psone modica suffi
unt si una aliq̄ psona multiplicat
siphīndat. occiose ē diuitie si n̄ ordināt
adbōm alior. ¶ Unto ꝑ reges ⁊ ꝓncipes
pluribz diuitijs siphīndant. tāto de testa
bilit ē eos ēe auaros. pbat aū phs. uij.
ethi. tplica rōne q̄ auaricia peior ē ꝑdi
galitate. ꝓpt̄ q̄ oīo detestabile ē reges et
ꝓncipes ēe auaros. Tam ē fugienda est
auaricia a ꝓncipib̄ q̄ si posset ēe ꝑdigi
melī ēet eos ēe ꝑdigos q̄ auaros. ¶ ꝑ
q̄ melī ē infirmari morbo curabili q̄
incurabili. ꝑdigalitas aūt ē morbꝫ cābil
ul abetate. Nam q̄ ꝑdigi ſ iuuentute.
q̄ senes auariores siūt iuueīb̄ eī uene
rint ad̄ senectutē. ut plīmū cura cor
ꝑdigalitas et desinūt ēe ꝑdigi. curari
enā pt abegestate. Nam qui ꝑdigi siūt
ut plīmū egēt. q̄ expense siphīndant
redditib̄. Expiendo ꝑ idigētia iducūt
ut n̄ sint ꝑdigi. ¶ Est ē sm phm ꝑdi
galitas morbꝫ curabil p abetate p abe
gestate. ſ auaricia ē morbꝫ incurabilis.
q̄ q̄nto plus procedit q̄s inauaricia. et q̄n
to plus senescat. tāto magīs auarꝰ efficit
Si ꝑ cap reg aq̄ totī regnū dirigi debet
decens ē egrotare sm mores morbo in
curabili. oīo detestabile ē regē ēe auarꝰ.

incipit expositione
datoꝝ ad possiones

pz ẽ q melĩ ẽet ipm ẽ pdigũ. ¶ Sed hoc dr pz. qr pdigalitas magĩ ẽ ꝓpinqua ũtuti qm auaricia. Nã lubal' ñ libẽt rer pit ſz libenẽ dat. quor utrũq; facẽ pdigi neutrũ ſm facẽ auar'. Nõ g̃ diffẽ pdiga litas a lubalitate ũ phs. qr pdigus ñ dat ut dẽt. ⁊ qbz dẽt ⁊ cui grã dẽt. Qr cũ pdigus ñ ſit amator pecũie ſiẽ nz lubal'. de ceu cũ ſit qs pdigus ſi potit lubalis. Si g̃ oio deces ẽ regẽ ẽe ũtuoſũ. tãto detestabilẽ ẽ ipm ẽe auaꝝ qm pdigũ. qnto auaricia pl' nocet ũtuti qm pdigalitas. ¶ Th est detestabile qr rex põitus ẽ in regn ꝓpẽ ſalutẽ regni ut ⁊ pſit hys q̃ in regno ſunt auar' aũ nlli pdeſt. qr ⁊ s neqm ẽ. Viſo ⁊ q qđ impoſſibile ẽ reges ẽe pdigos et q oio detestabile ẽ eos ẽe auaros. Reſtat oſtẽdẽ q deceat eos ẽe largos lubales et ꝯcatios. h aũ ũe q ẽ ẽa ſupꝰ pqndam ſilitdiez dr largitas. lubalitas et ꝑcabilitas. largitas ei dr adſilitdiez uaſoꝝ. vaſa e hẽntia os artũ ñ hñde emittũt q ẽ eis. hñdanſ g̃ in ſiptibz ⁊ dnatoibz dr ẽe largitas. qr admod largi uaſis hñde emittit q̃ otinz. Cũ g̃ deceat tãto fontẽ hre os largꝰ qnto exceo plẽs ꝓuapare debẽt. tãto decz regẽ ẽe largioꝝ. qnto influentia ei ad plures extendenda eſt. q in fluẽtia alioꝝ. ¶ Sed h ũt' diat lubalitas. qr pollẽtes ea ſũt adſilitdiẽ lubꝝ. auari ẽ ñ s lubi. ſz s ſin pecũie. qr i decẽs ẽ reges ⁊ pncipes ẽe ſeruos. cõueniens ẽ eos ẽe lubales. ¶ Th ũt dr ꝑcabilitas. qr pcã hoies cõcant bo ſua pg cõcatõez ab alijs potiſſime di lgũt. h ã lubales potiſſime s amabiles. qr ſi potiſſime decz reges ⁊ pncipes ut ſint dilẽ abbys qiu s in regn. oſtẽdẽ decet eos lubales ẽe. ſpectat aũ ad lubalem pmo reſpicẽ q̃titatẽ dati. ut ñ det min' pluſq̃ debeat. Sed debet reſpicẽ quibz det ⁊ ñ dz quibz nõ oz.

Lr ẽ iudendũ ẽ g̃ grã det. ut dz bonus g̃. nõ ꝓpẽ aliq̃s aliã cãm. Reges ⁊ pncipes uix poſſũt dcuare a lubalitate indãd. pl' q magnitudo expenſaꝝ uix pt exce dere mlitudiez reddit. Immo ſi ꝯtingat lubalem dare pl' q̃ liceat. ut uult phs modate ẽſtabilẽ. Nã magꝰ gſtat lubal' ſi det min' q̃ debeat q̃ ſi expendet ubi nõ oz. Deuant aũ a lubalitate reges et pncipes idando ũ ñ oz. Dant ẽ hyſtrionibz adulatoribz l' alijs quibz ñ optz dare. qr magꝰ decz eos ẽe paupes quã diuites. Si ⁊ dant cui g̃ ñ oz. Non ẽ dat bonu g̃. ſed magꝰ dant ut laudẽt et ꝓpẽ ianem glã. l' ꝓpẽ aliã cãm. Decz g̃ reges lubales ẽe et nr lubales ſint. oz eos beneficare bonos boni grã. ¶ Quid eſt lubalitas r contra que ht rõ nos rõs poſſimus liberales eſſe.

Decebat ſupa ẽ ſupẽ duplicẽ ẽe curtutẽ una q̃ reſpicat modatõ ſupẽ q̃ lubalitatẽ uocãt. alia q̃ reſpicat ſupẽ magnos q̃ magnificentiã nominant. Oz eũ magꝰ et min' ñ undeãt diuiſificare ſpem et nam rex ut uult phs p pol'. ñ ui ſufficaẽt diſtingui magnificen lubalitate pl' q ẽ rẽ ſupa tuſ magꝰ. alia ũ rẽ mediocres. Sed g̃ q de rõne ũtutis ẽ. q ſit rẽ bõ et difficile. Qr cũ imaioribz ſiptibz reꝑiat ſpal' rõ bõitatis et difficultatis. q̃ ñ reꝑiẽ imediocribz ſiptibz dicidebz magnimitatẽ q̃ ẽ et magꝰ ſuptus ẽe uurtutẽ alia lubalitate q̃ ẽ et mediocres. vl' poſſum dr qr ſupẽ adduo ꝓpari poſſũt. ſ. ad facultates ei q̃ faẽ ſumptẽ et adopa ĩque illi ſupẽ expẽdanẽ. Et t g̃ rẽ pecuniaz duplex uurtutum una q̃ eqt dnatões ⁊ expenſas facultatibz. et h ẽ lubalitas. Ideo dr lubalitas ẽe rẽ mediocres ſupẽ nõ ſm ſe. ſed pcõpatõez addantẽ et adfaciẽtẽ ſup

vl' pdigus aũr miſer q̃ dr ſimo g̃ deteſtabile eſt regem eſſe auaꝝ.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ē. Ideo largitor mlīor possit cē auarꝰ
si ista mlta ñ eqrētur facultatibꝫ dā
tꝭ. Dicebat ē sup ñ cē lubalitatē in
mltudie datorꝭ. lubal g adequr. eqt
dnatōes ꝛ supᵉ facultatibꝫ. Bꝫ mag
fic mult ꝓportionare supᵉ opibꝫ. vñ
nom accepit. ab ipa ē factōe et abipo
pe denoīatur magficen. Dr ē mag
fic qī magꝰ facies. in ē g q qr iqcīq
statu hō sit. et qscīq facultates heat
siue mltas siue mediocres. difficile ē
bn utī illis et bn eqre supᵉ faculta
tibꝫ. Idē lubalitas se extendit ad medio
cres supᵉ. Sumptē ē ul possūt ꝟsida
ri fm se. l nō ꝓportionāt facultatibꝫ.
Si aū ꝟsidanᵗ supᵉ fm se. sic lubalitā ēt
ē et magꝰ supᵉ. si facies eos mltas
heat facultates ꝛ et mediocꝰ. si facie
supᵉ illos mediocēr facultatibꝫ hndet.
Bꝫ si supᵉ ꝟsidentᵉ fm se. sī nō ꝓportiōā
tur facultatibꝫ. sic lubalitas ē sēp et
mediocres supᵉ. Nā sic ꝓpu supᵉ sūt
mediocres et ꝓportionati diuitibꝫ
Cū g lubalitas ñ respicat supᵉ fm se.
sī nō ꝓportionati sūt facultatibꝫ tūd cē
et magnos ꝛ mediocꝰ supᵉ. sī et me
diocres supᵉ tm. lubalitas g q respi
supᵉ ꝓportionatos facultatibꝫ se extēdᵗ
ad qscīq facultates. qz ꝛ īmediocribꝫ
facultatibꝫ difficile ē bn se hre mul.
O magficen ū respi supᵉ ut ē decētᵉ
supᵉ iquibꝫ opibꝫ. sī īmagnis. Ideo
magficen amagꝰ fcibꝫ et amagni
opibꝫ supsit nom. Inmagꝰ aū opib
cōuenit aliqꝰ defice. qz ñ intendit qm
magꝰ opa facat. sī qm parū expēdat
tales uocant ꝑuficꝰ. Aliq ū in
magꝰ opibꝫ plus expendit qz opera
illa requirāt et tales uocātur ꝟsup
tores. phs ū uocat eos bauasos ignē
ꝛ fornace. qz tales sic fornax oīa cō
sumūt. Quid ū magꝰ opibꝫ faciūt
decētes supᵉ et tales ē ītuosi ꝛ uocant
magfici. Erit ē magficen media īt
puificentiā ꝛ ꝟsuptōz. sic lubalitas est
media inᵗ auariciā ꝛ pdigalitatē. pz g
qd ē magficen. Hā sic lubalitas ē repmē
auariciā ꝛ moderās pdigalitē. sic mag
ficen ē repmēs puificētias ꝛ modāns
ꝟsuptōes. et sic lubalitas ē faciēs supᵉ
et dnatōes ꝓportionatas facultatibus.
Sic magficentia ē faciēs supᵉ decentes
magꝰ opibꝫ. Visō qd sit magficen
restat uidē cᵉ que hr cē. Hō ē qdam
adpsens ad. uij. pt ꝛpaꝝ. s. ad ipm deū
ad totā cōitatem. ad alias spales psonā
et ad se ipm. Magficus ē cᵉ oīa ista decē
ter se hre dz. tū eqrit principaliᵗ intēdē
dz cᵉ oīa ista. Sed principaliᵗ ꝛ p hō dz cē
magficus cᵉ dīna cōstruēdo. si facul
tates tribuāt tēpla magfica. sacficia
honorabilia. ꝓpatōes dignas. Idō d. uij.
etiā. q honorabiles supᵉ qs facē dz mag
ficen sūt cᵉ dm. Dcēo spectat admag
ficū si assit facilitas facē dz supᵉ et totā
cōitatem. Nam ipa bō cōia qdam di
uina sūt. v phs dᵉ q dona cōia hent
aliqd silē deo sactis. bō ē dīnū ualde
debilē repsentat ī una p singlaī. sī
ī tota cōitate ꝓpulcius eluceſat dīnū
bō. O magficus se decent hre opz
et aliqs psonas spales ut et psonas
honore dignas. Hyam ih̄ potissime ap
paret magficen qn qs magᵉ facᵉ hys
qui s magni digni. Quarto decē
tet se hre dz magficus et ꝓpam pm.
debz ē qs magficus se hre cōtᵉ magᵉ cᵉ.
opa respectu psone ꝓpe. Magᵉ aū opa dici
possūt illa q durant ptotā uitā. cui
modi s dom et edificia. ul q fiūt ta
to ī tota uita cīnodi s nuptie. minue
Decz ē magficū ut d. uij. etiā hitatu
onē ꝓpare decēt et magᵉ dz intendere
qm facē debeat ad mirabiles ꝛ diuᵗ

pauperibꝫ. sic magm
sūt mediocres. hrcō.

ñ. nō respicit qāqꝫ opa
qz nō difficile ē facē
dcantes supᵉ iqbāqꝫ
opibus.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nas domos · q̄ q̄m faciet eas sophysticas
et appentes · Sic ē dez magnificū nuptias
as ⁊ militias et alia q̄ raro occurrūt mag
fice facē · ¶ Patet g̊ ex dictis q̄ ē magnificus · q ē ex supᵉ decentes magis opi
bz principalit tū est et magis suptus ī
pensos g̊ dīna et erga totā cōitatem ·
Lz ergo ⁊ erga magnos supᵉ ipensos
ex dignas psonas et ex se ipm · Ostē
so q̄ ē magnificus et ex q̄ hīt ee deleu
bz q̄m possum nos ipos magnificos facē ·
Sā sic lbalitas plus ꝛriat auaricie q̄m
pdigalitati · sic magnificus pl ꝛriat pui
sicentie q̄ ꝛsuptoi · Nos aū si facultas
ipos assit · faciem magnificos declando
ad ōsuptōes · ut ī magis opibz poti se
hndat sumptus quam deficiant ·

Quod reges ⁊ principes quodam
in pde est pdigos ⁊ quod max m de
cens ē eos ee auaros ⁊ potissie

Angit aū phs · uij · dez ee lbales
et · sic pietates ipi puisticus q̄ si
nocent regibz max derogaret regie ma
iestati · ¶ Pietas ē q̄ ex oia deficat
q ex noīe bz ē ee puisticū ē facē partia
et defectiua · Sed pietas ē q̄ si ꝛtin
gat puisticū ⁊ mag expendē p puo ē
pdit magm bo · Vñ ⁊ publice dr q̄ uule
hoīes nuptias et ꝛuiuiū pdūt pdena
riata pipis · Bñ ē ex magnū ꝛuiuiū
faciūt decētes supᵉ uolentes parcere
modice expese totū ꝛuiuiū indecen
reddit · ¶ Ex ē q̄ q̄nt fac puisticē semp
facē tardans · videt ē ei q remouē ase
pecuniaz ē absade mb ppio corpe · Ideo
sic dato q nite sit aliquit mutilati
et mndi mutilatōes illā et ī assuetz
tardat et subē fugit q̄nt pt sic dato
q puisticū optat · expēsas facē · tam
illos suptus tardat et subē fug q̄nt
pt · ¶ Ulta ē q puisticus n intendt
qualit faciat debitas largitōes · p q̄m
faciat decētes nuptias · sz tota intētio
sua ē q̄m faciat puos supᵉ · Est ē ppe
ras puisticus ut appareat pl pecuniaz q̄m
op · Ideo maiorē diligētiaz ponit q̄m
modicē expendat · q̄m q̄m faciat op
magm · ¶ Ulta spes est ē ut semp .ꝛpceas
expendat cū tristicia et dolore · dicebā
ē q puisticē reputat operatiōa bō q hīt
qī s incompata · et qī pueria adsub
stantiā suā · et q sic efficax adeat ⁊ ita
ꝛtinuat se illis · Jō sit ī inasioē cor
poris ppt diōm ꝛtinuu resultat ibi
stricta et dolor · sic ī sepatiōe pecuie qs
fit pexpēsas · q ē ibi qī dīo q̄damo
tinui eo q puisticus reputet suam
pecuniaz qī s ī compatā ⁊ ꝛtinuatā nō
pt ea expendē · et ipam assertōes sine .ase remoue
tristicia et dolore · practicat ē inh puisti
cus cū auaro · q oīs puisticē auarus
est · sic oīs magnificē lbalis ē · ¶ Hoc
ē q puisticē nich facit · videt ēm
ei q sēp agat maiora q̄ debeat · dcm
ē ē q puisticē pl appetat pecuniaz q̄m
donatōes et supᵉ · que s opa ututū
pecuniaz reputat q cuz opa ⁊ ututū
estimat q̄d uile et nō appetatur ea ·
¶ Cum g̊ qs modicū uye ita possit
dare de caro dato ē q mlti recipiat
de uili q̄n uideat ei pl dare q̄ de
beat · nō pt tñ puisticus ita modicē
supᵉ facē erga q̄ntūcūq opus q̄n
uideat ei q agat maiora q̄m debe
at · ¶ Et si detestabile ē regiā maie
statē et oīa deficē · magis bō pmodi
co pdere · sp tardare et nich pmpte
facere ñ intendē q̄m faciat magis
opa ututū · sz q̄m modicē expendat ·
sp facē supᵉ cū tristicia et dolore et
ēm nich facē credē se magis opari · qa
oīa hec derogāt regie maiestati · oīo
detestabile ē regē ee puisticū · ¶ Ex
aū ipm deceat ee magnificū sufficī

ent̃ pbãt supiora dẽa ĩquibz ostendim
et q̃ magficen hꝫ cẽ. dicebat magnu
ficentiã ꝓncipaliꝫ cẽ et opa dĩna et
coĩa. Exĩtu ũ et psonas digs et et
se ipm. ¶ Cũ g̃ rex sit cap̃ regnu et
sit psona honorabil̃ reuenda ⁊ pua
et adipm pteneat bo distribuie bo reg̃
maxe decz ipm cẽ magficiũ. Nã q̃ cẽ ca
put reg̃ et grit ĩlz dĩnũ uestigiũ q̃ cẽ
cap̃ ⁊ ꝓnceps unusq̃sq maxe spectat ad
ipm se magfice se hre et sacẽ tepla et
erga ꝓlatões dĩnor. Qa ũ cẽ p̃ pua
ad ordinat̃ tota cõitas ⁊ tot reg̃ maxe
spectat adipm se magfice hre. dz et
bo cõia ⁊ et ea q̃ respicit totũ regnũ.
Rurs q̃ adipm maxe spectat distribuie
bo reg̃. oio decz eũ magficiũ se hre ec̃
psonas digs quibz digũ illa ꝓpetit bo.
¶ Amplius ut dem̃ cẽ regia p̃ debz cẽ
reuenda ⁊ honore digs spectat adregẽ
magfice se hre erga psonã ꝓpã et er
ga psonas ẽ ꝓpas ꝓiũctas ut erga ux
orẽ et filios hĩdo hĩtatões honestas et
honorabiles faciẽdo nupcias decentes
exercẽdo miliciaꝫ admirabiles. Qꝫ
est magnificẽ ⁊ qꝫ hꝫ cẽ ⁊ quom
nos ex magnificis esse.

Hs. uij. eth. cã de magficen
tangit sex ꝓpetates magficu qua
hre decz reges ⁊ pncipes. ¶ Dicit q
magficus assilãt̃ sciẽtu. dicebat em̃ ad
magficiũ ĩmags opibz facẽ decentes sup
tus. cognoscẽ aũ quibz mags opibz q̃
supl̃ sint ꝺcentes. hꝫ aũ cẽ nõ pt̃ n̄ qs
polleat scia et utilitu. Sed a ꝓpetã
magfica ẽ facẽ mags supl̃ ut n̄ offẽ
dat se ipm sz boĩ gra. Est ẽ hꝫ cõe cuilz
ututi agẽ. n̄ ꝓpt̃ fauorẽ ⁊ ꝓpt̃ glã hoĩ
sz gra bonu specialiꝫ cũ hꝫ ꝺ cẽ ꝓpũ mag
ficentie. Nam cũ ĩopibz magficus ut cũ
aliq̃s se magfice hꝫ erga cultũ dĩnũ
et g̃ rem publicã ⁊ ꝓt̃ psonas dĩnas
maxe q̃s appeat glos. et maxe q̃s abopibz
et abhõibz laudet. difficile ẽ ĩtalibz n̄ qre
huiuz laudẽ et q ut̃ est ꝓt̃ bo et difficile.
Ideo spectat ad magficiũ ĩ suis magficis o
pibz et distributoibz ĩtendẽ finaliꝫ bo et n̄
fauorẽ ⁊ glam hoĩm. ¶ Tꝫ ꝓpetas ẽ magfica
tare supl̃ et distributões delectabiliꝫ ⁊ pm
te. Nã sumptuosq̃ supl̃ faciat ronat̃ diu ⁊ õm
minutas expẽsas inq̃rit et n̄ delectabiliꝫ
et pmpte largit̃ q̃ largiri dz n̄ ẽ magfice.
Sz puifice. ¶ Ideo d̃ iuj. eth. q diligentia
rõnuẽ puifica ẽ ĩtendẽ q̃liter faciat
op optim̃ et decentissim̃ q̃ qualẽ ⁊ q̃ntũ
supl̃ũ faciat adop illd. ut si dz magficu
aliq tẽplũ structe ĩhonorẽ dĩnũ uel aliqua
dona ꝓferre psonis digs magn ĩ tẽdz q̃m
tẽplũ illis sit admirabile et pulẽ ⁊ q̃m
dona illa sint magn et decẽta. q̃ qd et
q̃nta nũmisinata optet ipm ꝓsumere
ꝓpt̃ hi opa. ¶ Quinta ꝓpetas ẽ q magnu
fice ẽ excellent̃ ubãlis. Jd ẽ ẽ cẽ magnifi
ciũ et q cẽ hĩdant̃ ubãlem. Nã ut ita
patebit magficen ẽ quãdã pfcio et quãd
ornat̃ ubãlitatis. sic magnimitas ẽ qdã
pfcio et quãdã ornat̃ oĩm ututũ. Cũ ẽ
ille sit magfice q̃ ĩmags opibz facẽ decẽ
tes supl̃. si facẽ decentes supl̃ cẽ ubãles est
facẽ maxe decentes supl̃. q̃ facẽ magnifice
ẽ cẽ maxe ubãles. ¶ Sexta ꝓpetas magnifi
ca ẽ abequalibz supl̃ facẽ opus magn mag
ficiũ. puifice ẽ q sp ĩtendit q̃m pt̃ tant
minuit supl̃ dem̃ ẽ pmodico mltũ ꝑdunt.
Magficus g̃ cui n̄ ẽ cure de uocanio abe
quali supl̃ fit̃ op magn magficiũ. q
n̄ pat decentibz supl̃ibz. Contingit ẽ ali
q̃n auarꝫ plus expendẽ ĩaliq̃ negõ q̃m
ubãlẽ. tũ q sp nitit auarꝫ aliq̃s decentes
expensas subtrahẽ. ⁊ si modice sint ⁊ p
uu ualoris. Idõ op ũ mltũ expendiri
decent facẽ. q̃ abequali supl̃. p ⁊ abal
tero minori ubãl. ul magnifice facit de
centi op q̃ puifice et auarꝫ. ¶ Quas aũ

ꝑetates debẽ mẽe regibꝫ & ꝑncꝑ ꝫ uidẽ ñ
ẽ difficile. Jꝑi ẽ maxẽ debẽt ee ꝓgscẽtes et
sacẽtes q̃ supᵖ q̃bꝫ opibꝫ decẽat. Ad eos
aũ maxẽ spectat facẽ magꝰ largitões et
excellentes supᵖ boĩ. Hã maxẽ decꝫ bõ ĩ
tendẽ q̃ tot regũ dꝫ inbõ dirigẽ. sic aũ
ad eos spectat delcabile et ꝑmptc supᵗus
facẽ. Nam ut ꝰ dicebaẽ qꝫ nã modicas ꝫ
tenta ẽ occiose ꝰ diuicie ñ exeus fiant
debite largitões & decẽtes supᵖl. Quãto g̃
reges & ꝑncꝑes magũ hñdãt facultatibꝫ
et diuciis. tãto decꝫ eos ampliores retri
butões facẽ. et magũ delcabiliẽ et ꝑmptc
expendẽ. decꝫ g̃ reges et ꝑncꝑes magũ
ĩtendẽ q̃m faciãt decẽta opa ututũ quã
q̃m parcãt nũmis et expẽsis. Opꝫ eo
ee excellenẽ utbales et sp facẽ magfica
opa. ¶ Hmõi g̃ ꝑetates magfica pam
plius et pfecẽ decꝫ ipos reges hre. vñ
et phs. uij. etꝫ. q ñ quilꝫ possit ee mag
ficus. qz uꝰ quilꝫ ꝑt facẽ magꝰ supᵗus.
Hꝫ ut ibi dr tales q ee nobiles & gloſos.
qr q̃nto rex ẽ nobilior alijs tãto magr
decet ipm pollẽ magnificẽ et hre ꝑ
etates magnificas. Quod maxẽ de
cetabile est reges et ꝑncꝑes piuficos
et quod decet eos magnificos ee.

Bonor exterior ut ꝰ dicebaẽ
quedã ꝰ utilia ut pecuie unũ
salutẽ qcqt ꝑt mẽsurari nũmismate. Qe
dam ũ ꝰ bõ et honesta ẽmi suũt honores.
Sic g̃ circa ipa utilia bõ ẽ dupl ũt.
una respicies magꝰ supᵖl ut magficẽ
et alia q̃ respiat mediocres ut utbalitas.
Sic ꝫ ipa bõ ẽ dupl ũt. una q̃ respiat
magꝰ honores ut magnimitas et alia q̃
respiat mediocres q̃ cõi nõie dica ꝑt ho
nouis amatiua. Jn magꝰ aũ honoubꝫ ẽ
placẽt qꝰ se hre ꝑt. Nam quid ĩ talibꝫ
deficiũt ut pusillanimes. qda ũ sĩ hñdãt
ut ꝑsũptuosi. quid aũ se hẽnt ut decet
magnimi. Videm ẽ alios de se apto
ad magꝰ potẽtes magl et arduq excẽte.
quadã tñ pusillanitate ducti rethiũt se
abꝫi magnis. tales g̃ ĩ talibꝫ deficiũt.
Hꝫ quidã extio sĩ habũdãt ĩ gentes se
ad aliq̃ q̃ digne ꝓplere nõ possiũt. qs
phs uocat chaymos. i. fumosos et ue
rosos. nos aũ eos ꝑsũptuosos uocãre
possum. Magnimꝰ g̃ medi ẽ inẽ pusil
lanimẽ et ꝑsũptuosũ. Nõ ẽ se rethiẽ
ab arduis opibꝫ q̃ ꝑt digne agẽ ut pu
sillanimꝰ nꝫ se ingit ad ea q̃ digne cõ
plere nõ ꝑt ut ꝑsũptuos. Qr manifes
te pꝫ qt sit magnimꝰ. Hã sic utbalitas
q̃ ẽ media inẽ auaricias et ꝓdigalitꝫ
ideo ẽ ũt quedã repmẽs auaricias et
modans ꝓdigalitates. Sic magnimitꝰ
media inẽ pusillanimitꝰ et ꝑsũptõem
ẽ ũt quedã repmẽs pusillanimitates
et modans ꝑsũptões. ¶ Vlso qt sit
magnimitas deleu pꝫ circa q̃ ht esse.
vi aũ phs. uij. etꝫ. uelle magnimitatẽ
ee ꝫ honores. ꝫ diuicias ꝑncꝑal. et u
nusalutẽ ꝫ oĩa fortunia & ĩfortunia.
Nõ tñ ẽ eq̃ pncꝑlr ea uta. Nã magnu
mitas ꝑncꝑlr ea honores & ñ ꝫ ho
nores quoscũq. Hꝫ ꝫ honores magꝰ.
Exseqñtr aũ ẽ ꝫ diuicias & ꝑncꝑal.
et ꝫ fortunã et ĩfortunã. Ham sm phꝫ
inẽ bõ exteora maxim ẽ honor. Diuicie
aũ & ꝑncꝑal et alia exteora bõ ñ ẽ tm
bõ sic honor. qz ut plim hꝫ hoies ordi
nãt ut seqñtur honores. sic g̃ dicebã
de fortudie qꝫ ꝑncꝑlr erat ea ꝑtelã bel
lica qz illa ꝰ difficiliora. Exseqñtr aũt
erat ꝫ ꝑtelã alia uta q̃ fortis & ualjs
ꝑtelis decẽt se ht. ¶ Sic magnimi
tas ꝑncꝑlr ẽ ꝫ honores. tãq̃ ea maxa
bõ exteora. ex eo seqñtr aũ ẽ ꝫ diuicias
et ꝑncꝑal. et ꝫ alia bõ exteora. uta q̃
magnim decẽt se ht ĩ possidendo diui
cias & ꝑncꝑal & ĩ tollãndo fortuna et
ĩfortunia. q magnim ẽ ẽ sic bon retgo

nus q nūq̄ deiect. si è honorat' ul' si mag̃ fortuna ei oēctant nō eyctollit. Si aūt ihonorat' et mag̃ i fortuna ueiant sup ipm̃ n̄ deiect. Jnquoz è statu nouit se magnum' decent hīre. Ad pusillāimus ů ptnz nescare fortunas ferre. Jdeo an dronic' pypatetic' aut opa pusillāitatis ēē q nz honorē. nz honoratoz. nz bō fortu nā. nz ifortuniū possit ferre. sz hono ratū quid ītumescé et pax bn̄ fortuna tū eyctollit. Ostenso q̄t sit magnimi tas et yt̄ q hīt ēē. restat uidē q̄m nos ipō possum' magnimos facē. Jnt' cetā aū q nos ad magnitatē ē pax appeiari ex tiora bō quecūq sint illa. siue sīt hono res siue q̄cūq alia sint bō. Dēm ē è pu sillanimē nescire fortunas ferre sz ex modico fortunio exī fortunio ů dēm̃ magnum' quid n̄ sic. sz ut dicebā noū fortunas ferre. et īquoz statu sic se decē ter hīre. Causa aū ē q̄r q̄s nescit fer re fortunas. q nimis appeiat' exteiora bō. Jdeo q̄n ad delī bonus acq̄suit. ui ei totū acq̄siuisse. et ītumescat. q̄n ů ad deis pdit. uid' ei totū pdidisse et de iect'. q̄r si appeiam opa ůtutū et n̄ app eiam exteiora bō. n̄ īq̄nt. ē organa ut tutū ad ůtutes oīo enim magnimis saem' fortunas ferre. Hā si augebit' īdiuicys et exteioibz bonus n̄ eyctollit n̄ ei n̄ reputem' talia ēē simplr̄ max bō. sz si cōtingat nos ifortunari yt ea decent tollabim' ei n̄ multū reputem' ipam. Quod sunt ppetates magnificu et quod pprietates illos re Catat get et pncipes dīt ha Rphs è multas ppetates here. magnum. unt' q̄s possum' numare sec q̄s reges et pncipes dicūt hīre. ut sit p ppetas magnum bn̄ se hīre yt pclā bn̄ at se hīre yt ea nō ēē amatorem pcloz. nz se exponē p pnis pclis. sz pmags ut phys exeqbz pt̄ surgē mag̃ utilitas. Cū aū sic se pclis exponat adeo ēē dz ostans ī suis negocys. ut et si uideret expedire. uō peat uitre ut phs aut. uij. eth. Sedo ppeat magnimo se hīre yt retributoēs. o magnum' è parū appeiat' ex tiora bō et multū appeiat' opa ůtutū ppt q q ēē plūs retributiuū facē è opa ut tutū ei zueit magnimo ēē plūs retributiuū ut d'. uij. eth. aū spectat ad ipm̃ ēē paucoz opantūm. Dēm è è magnim ēē yt mag̃. ut yt ea exequbz cōsurgere possūt mag̃ honores. talia aū ut multo ciēs occīūt. Jdo dez magnim ēē paucoz opatim. Octo dez magnim ēē ap tū. ut si iudicus sit manifest'. oditor et amator. et mag̃ curare dz de ůtate q̄ de opinōe. ut uult p. uij. eth. Octo meth spectat ad magnim'. ut n̄ sit ei cure q laudet'. nz q aly uituperēt'. sā talia ter exteiora bō ppuerēt'. ipe n̄ multū eāt de eis. q ut dicebat' modicū appeiat' ex tiora bō. Sexto spectat ad ipm̃ n̄ ēē plangitiuū. nz depeatiuū et max' nō dz ēē tal' respectu exteioz bonoy. Et è cō querul' de exteioibz bois l' depeat alios ut ea acq̄rat q̄dam pusillanim' ē. q̄a uiuū appeiat exteiora bō dicēte seneca. q mich cari emitur q̄ p pabz opatur. Has aū ppetates narratas apho si bn̄ intligant' hīre dez reges et pncipes. Decet è reges n̄ se exponere pclis n̄ pnegocys arduis l' pdefensio ne fidei l' ptutōe regni. Si ů n̄ oēcat casus arduus q reye gentē suā. ul' et se ipm̃ debeat exponē pclis. ita dz ēē con stans et magnim'. ut pbono cōi et dino pat' sit uita exponē. Sedo dez reges et pncipes ēē plūs retributiuos. q q̄nto sunt ī altiori gdu q aly. et q̄nto pl' afflu unt diuicys q aly. tāto ī opibz ůtutū et ī retributoibz debēt alios supare. t

pypatetic' *thint* *ercolli*

dec̄ ee̊ paucor opatiōs · negotia e̊ ardua
sūt pauca r̄ aliox · Nō aū dec̄ reges et
p̄napes oīa negotia q̄uicūq; modica ex
pedīt ꝑse ipos · nec dec̄ eos oīm ee̊ opa
tiuos · ꝯ ut possit ubius ītendē expeditī
negox magnox q̄ s̄ pauca · debēt alia
mīora negotia aljs omittē q̄ s̄ mlta ·

¶ Quito dec̄ ee̊ eos aptos u̇ ee̊ iudicos
eū sint regla aliox q̄ obliq̄ri et falsifica
ri n̄ dz · Dec̄ ee̊ eos e̊ manifestos odiatores q
mica · psequi malos et n̄ pmittāt ma
lefactos uiue et apte diligāt bonos et ho
norēt eos · qz ꝯ m̄ maxe ītendet totū ꝯ ꝑ
missū ut sit usus et utilios · ¶ Quito
dec̄ reges et p̄napes n̄ curare ut laudē
e̊ ab hoīb; · Nam posīt ī dignatib; mlto
hīnt adulatores et loquītes eis placēta ·
Si aū talib; adulatoub; credāt ꝑ q̄ut
eos n̄ agē ꝑm legē et rōne · ꝯ ꝑm passiōes
et uolūtate · Tanto g̃ reges et p̄napes
et uniūsali omīs gētes ī dignatib; ee̊ mi
dēt curare de laude hoīm · q̄nto plure
hīnt adulatores q̄ eos laudādo ornant
ipos plicē · ¶ Decto qz reges et p̄napes
dēt ee̊ sufficētes ī exercitiis bōis ut de
clarī intēto ꝯ u̇ agere de regīe regnū ·
n̄ dec̄ eos ee̊ planctiōs p̄ deprecatiuos
pcipue bōis · Omīs g̃ affligte ꝑpetuē
opete dēt regib; et p̄napib; q̄r dec̄ eos
esse magnanimos · Quit sit magna
nimitas et curta que hī ee̊ · et quōd de
ceat reges et p̄napes magnimo

Hostatores honox esse · aliq̄n uituperāt · alīn u laudant
ut uult phs · uy · eth · Increpani aū ds
dicētes eos n̄ curare de honore suo · et
rursus q̄ uituperam abiectos · laudam
n̄ curātes de honore suo · ¶ Curare g̃ de
ꝑo honore uno m̄ e̊ laudabile et alio
uituperabile · Nā nō curare de honore
q̄ n̄ uult agē opa honore dig̃ · uitup
abile e̊ · Nob g̃ dec̄ ee̊ et dz curare de
honore · n̄ q̄ sim ambitiosi · n̄ q̄ finē nr̄m
ponam ī honoub; · s̄ q̄ agam opa hono
re dig̃ · Opa aū dig̃ honore dupli · cō
sidāti possūt · ul' ut s̄ ꝑoriginata nob
ꝑ ut sint dig̃ mag̃ honore · ¶ Sicut e
dc̄ suꝑius s̄ due uirtutes s̄ libalitas q̄
respic̄ suꝑ̄ē s̄ mediocres et ut sit ꝑo
porcionati nob · et magnificēn q̄ respic̄ ut sint
supēs magn̄ n̄ s̄ et ī ordiant ad mag̃
sic dc̄ honores e̊ dup̄ uirtus v̄ que respi
cit honores mediocres v̄ s̄ ꝑporcionati
nob · et apho dr̄ honoris amatiua · Alia
e̊ q̄ respic̄ honores mag̃s ut magnitā · Sidm g̃ opa pnt ee̊
Nā agēs opa fortidis et aggdiens pug aliaz vnitī et mag̃
nā si h̄ facit · qz delectāt ī talib; actib; fo nimitatis ·
tus e̊ · Si nō h̄ agat · qz talia opa s̄ mag̃ honore
dig̃ magnim e̊ · Sic et si agit opa castita
tis · qz delectāt ieis castē et ꝓpriatis ·
Sed si h̄ agat qz s̄ mag̃ honore dig̃
magnim e̊ · Ideo ꝑpa matia magnī. et s̄ nō sic ꝑpria bellica
si talia s̄ opa fortidis nr̄ delectabilia
sūt ꝑm sensū · qz dc̄ talia usatē rem
pantia · Sz ꝑpa magnimitas uidē ee̊
honor · qz q̄cūq; agit magnim agit
ea put sūt mag̃ honore dig̃ · Magni
mitas g̃ ut dr̄ uy · eth · e̊ quidā ornat
oīm ututū · Nā sic magnificēn e̊ q̄dā
ornat libalitatis · qz magnificē opa libe
ralitatis facit excellentiori m̄ · sic mg̃
nimitas e̊ quidā ornat oīm ututū ·
nā opa oīm ututū s̄ honore digna ·

¶ Q̄r magnim opalē opa singla
riū ututū · ideo dr̄ uy · eth · qz n̄ con
grunt magnimo fugit ꝯmouente
q̄ e̊ act̄ prudentie · nr̄ facit ī usta q̄
ptm ad usticā · Opat g̃ magnim
opa aliaz ututū et ea facit excelle
ter · Nam cū honor sciona bō sit · bōn inter
excellens facit opa ututū ī q̄ntū s̄
honore dig̃ excellentiori m̄ facit ea q̄
si ageī talia opa qz delectaret ineis ·
Patet g̃ magnimitas dr̄ omīs ututes

maiores facē et d' oīm eas pfēc' & ornare
q; ad' oīm eax pmagnimit' facim' ex
cellenti' ornati' et mag' pfē. ¶ Uso g'
qd sit magnimitas et q̄lē se heat' ad illa
ututes deleu pz. qual' sit illa ut' deq̄ ne
tendim' q̄ d' honous amatiā. Sīc ead
opa possūt ee aliax ututū & magnimit'
sic ead opa ee possūt aliax ututū & ho
nous amatiē. Opa e aliax ututū p' sūt
mag' honore dig'. ptinēt ad magnimit'
sī p' ꝓporionata ē nob. et p' ordinant'
ad mediocres honores ptinēt ad ututē
q̄ d' honous amatiā. Sīc g' reges & pn
cipes ee magnificos deq̄ et libales. sic de
cet eos ee magnimos et honous ama
tinos. ¶ Regē e pncipes deq̄ honore
diligē q̄n dem ē. s. ut diligat & cupi
ant facē opa q̄ ad honore dig'. videt e
honous amatiā se hre ad magnimit'
sic formositas corpal' se hr ad plēdig.
Dul e si hnt mlt' ꝓporionata & ꝓfor
mia formosi ē n tm pulc. q; plēitudo n
est n in mag' corpe. Sic facietes medio
cria opa honore dig'. dn'r honous a
matiu. tm tiē ꝓpe sūt magnimi qn
agūt opa mag' honore dig'. u g' re
ges & pncipes nz negocijs arduis nz
mediocrib; faciāt aliq; tpe. Būdem;
q; deq̄ eos ee magnimos et honous
amatiuos. Due sint ꝓpietates
magnimi et quod deq̄ reges et
hs .uij. eth. pncipes ee mag'os
mediocrē se igentem hono
rib; n applat magnimū sī tpatum.
C Tū g' hre tepam tū honoub; sit id
q; hre humilitatē ut' illa de q̄ loq'. phs
qm applat honous amatiam. q; tēd'
in mediocres ut uid' queda humilitas
dica pt. sī sic dicim' queda dubietate
insurgit. Na ois magnim honous e
amatiu'. sic ois magnificus est libalis.
Q̄r si honous amatiua essī quedam

cccr

humilitas. omis magnim' e hum' q; ui esse
oportū radiecto. q; hui' alios reiect' mag'
nim' u ut d' uij. eth. Deind e g' q; ois alios
magni ee hui' n dedisseim' pncipib; ꝓgriz desiuat
docim tū. q; docuissem' eos ee sine ututib'
eū absq; humilitate ututes hr n possint.
Ad plenā g' declaratōz utatis. ostendd
e q; sī humilitate nlis pt ee mgnimus
o; magnimitas aū & humilitas et hi ututes
morales ee hnt. & aī passiōes. Intim e
dee ututes e bone sm roem. q; modant
passiōes nras ne deuiem abono rōnis.
Hz q; passiōes nos deuiare faciāt abo r'm
rōnem ut s dicebat dupl' pt ꝓtingere. p.
q; ut passiōes nos inclinēt ad id q; ro
uetat. Sed put nos rethiūt abeo q; ro
dictat. ¶ Q̄r cū passiōes nos inclinēt
ad aliq; & rōnz idigem ututes rethēte
ut pz intpantia q; q; rethim' delectati
onib; sensibilib;. hz passiōes nos retra
hūt abeo q; ro dictat. Hz indigem' ut
tute rethente hz mag' ipellente ut pz
ī fo'. q; mag' nos ipellit ad pcla belli
ca q; rethat nos abillis. Cū g' reth'
here et ipelle sint q̄dm oppōita & foilit'
diffant. eque pncipl' et pse n e cadez
ut' rethens et repellens. Nec e cadem
ut' pncipl' modans passiōes et ipellē
tes nos abeo q; ro uetat & rethentes ab
eo q; ro dictat. Inde e g' q; si unū & id
aliu & alr acceptū nos rethit & ipellit.
oprebit & id dare duas ututes. unā
ipellentē et aliā rethentē. ¶ Videm'
aū q; magnimitas ee ht & mags ho
nores. o; agn aū honor qdam magnū e
bo'. o; agnū aū bonū rone q; magnū;
nos rethit ne pseq̄mur id rone difi
cultatis. put p' bo' e nos alliat ut
tendam' in ipm. Ergo & mags hono
res et & mag' bo' dupl' ꝓuenit peccare
p si ult q; ro dictat pseq̄mur ea iqnt
bo' sūt. Sed si unū q; ro dicat rethe

mi nos abill' eo q; ardua et difficilia sint. qr
ꝯ talia duplica ut̃ute ĩdigeñ. Vna ĩpelle
te nos ne rethamꝰ ꝑ difficultatẽ. et hi ẽ
magnimitas et alia rethente nos ne ulr
rõnem tendam. illa rõne bonitatis et hi
est hũilitas. Omis g; magni hũil' est.
Nã cũ ĩpossibile sit magnim cẽ nolentẽ
bõ. ut pbat phs. uy. ethi. mim aũ bõ sit nllꝰ
si ulr q; rõ dictet. psequat honores de ne
cessitate cũ magnimitas ĩpellat nos ĩ ali
qua bõ mag; ne rethamꝰ rõne difficultatis.
Optet q; ei annexa sit hũilitas ne ulr q;
rõ dictat tendat. ĩ ea rõne bonitatis. Alr
ẽ eet mgnim uiciosus. Tendẽ g; ĩ mag;
honores et ad mag; bõ cẽ ꝑ magnimita
te et abhũilitate. nõ tñ ꝑm rõnem eam.
Nã put̃ tendo ĩ illa bõ ñ rethmꝰ rõne
difficultatis sum; magnimu. hz ꝑa pro
sequam ulr q; rõ dictet rõne bonitatis
sim; hũiles. Differt g; mgnimita
abhũilitate ĩduobz. ꝑ q; magnimitas. v
magnimitas ꝓncplr cũ ĩpellit. et ex
ĩna rethit nos. Ideo magnim; d; alios
despicẽ nõ q; alijs uiciose ĩmitet. hz q;
est tãta cõdis et sic ĩpellit a utute. ut
pot; despiciat opa et ũba hoim. q; ue
lit ꝑ desistẽ ab opibz ũtuosis. hũili
tas aũ extrio ꝓncplr rethit exña re
ĩpellit. ido hũil d; alios reuer. q; ꝑsi de
rans ꝑ os defũ ĩreb; licatus et honesti
alios reuer. Sed diff; h abi qua
mgnimitas ꝓncplr modat despatoz.
ne a; rõne difficultatis desper. ne tẽ
dat opa mag; honore dign. hũilitas ꝑ
ꝓncpalit modat ipam spem. ne aliq;
nimis spans de ipo bono ulr rõnem
pseq; mags honores. Erat g; mgnim
otis hũil' modo q; dem ẽ. et hũilitas ꝑda
m ẽ id q; mediocẽ honoris amatiua.
qr ille d; hũil' qui modans spem adipi
scendi honores mags mediocrẽ tendit
ĩ honores illos. Vtm aũ hũilitas
sit id simplr q; diligẽ mediocẽs honores.
ulr utm sit id simplr cũ ut̃ute illa. q; phs
distinguẽs a magnimitate appllat eam
honoris amatiuã. nõ ẽ ꝑsentis specu
latois. Sed si ĩ moralibz tangeret nos ul
tra cõponẽ ostendem ut̃ute de q; loq;
phs n ẽ poem modo id cũ hũilitate q;
illa de q; loquit phs. q; ut dem est tend;
ĩ mediocres honores. mag; ẽ tappetitu
sensitiuo. hũilitas ꝑ mag; ĩ tllectiuo.

**Quod decet regem et ꝓncipes cẽ ama
tores honoris et q; sit uirtus**

Sanus est illa que dr honoris.

Phita manifestũ hũilitatẽ a mgn
nitudie differre. Nam licz una et eadẽ
uirtꝰ reꝑmati sit̃ abundantias et modẽ
defũs. nũq; tñ eã ꝓncplr hi duo eidẽ
ut̃uti ꝑtere possũt. Dpectat g;
ad mgnimitꝰ reꝑmere desperatoz. ne despe
m debonis arduis. et spectat ad ipa
modare spem. ne ulr q; rõ dictet ten
dam illa. ñ tñ eã ꝓncplr opat utim
Nã cũ mgnimi sit tendẽ ĩ mag; mag;
nimitas mag; ẽ ut̃ ĩplens ĩ mag; q; ĩpellens
rethens nos abillis. ꝑncplr g; mag;
nimitas reꝑmit desperatoz. rethamꝰ ne
ab arduis et exña modat spem ne ꝑ
ꝑ rõnem tendam illa. hũilitas
aũ extrio sehit. ut ẽ diffusi dicebat.
qr cũ distincta sit uirtꝰ h abilla. Vide
dũ ẽ q; t sit hi ut̃us q; hũilitatẽ uoca
m. Sed d; q; cẽ magnimitꝰ contingꝰ
hndare et deficẽ. sic et cẽ hũilitatez
ẽ hit. Nam ut pz exdẽs. mgnimita
ẽ ut̃us nos ĩpellens ne rõne difficul
tatis rethamꝰ. ut ñ pseqm opa mag;
honore digna. Qa g; inh aliq hndat
ut ꝑsũptuosi pseqntes mag; ardua
q; debeãt. qdam ũ deficũt ut pusilla
nimes. ido mgnimitas ẽ media inꝰ
ꝑsũptões et pusillanimitꝰ. Hic ẽ ex
dẽs pz. q; hũilitas ẽ ut̃us nos rethet

ne rõe bonitatis et deſtabilitatis q̃ ẽ in
rebꝫ honoꝝ fias pſeq̃mur ea ulr̃ q̃ rõ.
dict. Inꝺ g̃ aliqu ſrhndãt ut ſupbi
pſeq̃ntes excellẽtias ⁊ honores ulr̃ q̃m
debeãt. Aliq̃ ũ deficiũt q̃ ſe deiciũt ulr̃
q̃ debeãt. ut illi q̃ nec q̃rũt honores
nec q̃rũt opa honore dig̃. q ñ ẽ hũili
tatis. ſꝫ magñ ulitatis et muſic. Erit
g̃ hũilitas media inr̃ ſupbiã ⁊ deiec
cõem. ſic mgñitas ẽ media ĩr̃ pſũp
cõem ⁊ puſillãitatẽ. Uiſo q̃d eſt
hũilitas deleu pt̃ uidi ꝙ ẽ q̃ hr̃ ẽe.
Intendr̃ ẽ hũilis repmẽ ſupbias et
modãre deiectões. Erit g̃ hũilitas ꝺ
ſupbm et deiectoem. ñ tm ẽ ꝙ ẽ ꝫ pna
palr̃. Hã hũilitas pnapl̃ ĩtendr̃ re
pmẽ ſupbias exñtu ũ modãre de
iectões. Eſt ẽ inꝫ nãlr̃ adtendend
q̃ cũ utus magr̃ ẽ rethens q̃ impellẽs
pncipl̃ oppoĩtur ſrhabũdãtue p q̃ im
pellm̃ et exñtu defm̃ pquẽ rethi
m̃. ſꝫ utus magr̃ ẽ ipellens q̃ rethẽs
exrio ſe hr̃. q tũe pnapalr̃ opponit
defũ. p q̃ rethm̃. exñtu ũ oppoĩt
excellẽtie p q̃ ipellm̃. Magnumita
g̃ q ẽ utus ipellens ĩardua bõ ma
gis oppoĩt puſillãitati q̃ ẽ defãs no
dethens ataliꝫ bõis q̃ oppoĩt pſũp
tioni q̃ ẽ excellentia nos repelles
in illa. Sꝫ hũilitas exrio q ẽ ututũ
rethens nos ne ulr̃ rõnem pſeq̃m
excellẽtias et honores pncipalr̃ oppo
nit̃ ſupbie q hñdat ĩtaliꝫ exñtu
ũ ꝺeiciat deiectõi. Inqrendo ẽ opa
honore dig̃ ut̃ ſol ꝺungit peccare p
ſupbm̃ ſꝫ etiã pdeiectoem. Nam ſiqs
ulr̃ q̃ ſim̃ ſtatus reqret pt̃ rõnẽ
vl̃ nãlr̃ ſe deiecit ul cẽt ullis de
iectus ut beſtia q ſuũ ſtatũ ñ cogñ
cẽt. ul ut cẽt ſupbꝫ et iactatꝫ. Hãz
eẽ aliq̃ querũt excellentiã et iac
tantiã deiiciendo ſe ulr̃ q̃m deceat
ũ phs. nj. eth. q̃ndam gentẽ grãa rothomoſe
p iactatores et ſupbos appllari. q ulr̃ q̃ cũq
ſtatus reqrẽt ullibꝫ ĩdubanr̃ credentes
hoĩ eẽ ĩ q̃ndam et ĩ q̃ndã excellentiã ꝙsurge.
ĩmo ibid ſerib̃ q ſrhndantia et ualde de
feũs ẽ q̃ iactatiuus. Uiſo g ꝙ ẽ q
hũilitas. q pnapl̃ ẽ ꝫ ẽ rephensionem
ſupbie et exñtu ũ tũe modãtẽs dereco
nis reſtat. unde q decꝫ reges ⁊ pncipes ẽe
hũiles q duplicr̃ ua pbãri poſſum̃ p mã
ſumr̃ exptẽ mgñitatis. ſa ũ exptẽ opũ
fiendꝫ. Diceb̃ g̃ s q nll̃s ẽ ũe magñ
nr̃ ũ ſit bon̄ et hiulis. et q ſp magñitati
ẽ annexa hũilitas. Et ſi deceat reges et
pncipes ẽe magnimos. decꝫ eos ẽe hũile
Debẽt ẽ reges quẽre opa honore digna
ñ ut ulr̃ q̃ rõ dictat. Sꝫ ut decꝫ eoñ
ſtatũ q facũt hũiles et q cũ ſuã feliar
ñ ponãt ĩ excellentia ⁊ honore q facũt
ſupbi. Debẽt ẽ agẽ bõ opa et honore dig̃
grã boni ñ ut oſtendẽt ſe et ut undeãt
excellẽ. Sedo decꝫ eos ẽe hũiles rõne
opm̃ fiendꝫ. ſlã ſupbꝫ queres ſuã ex
cellentiã ulr̃ q̃m debeat ut plm̃ tendr̃
ad eã q̃ pas ures excellũt. Ideo decet
hoĩes ẽe hũiles ut cõſidãto ꝓpo defãũ ſ
ꝓpa facultate. ñ ĩtendãt ĩardua q̃ de
beãt. vt plm̃ ẽ ſupbi et ulr̃ rõnẽ ex
cellentiã quẽtes. ſe et alios exponũt
pdis ñ ualentes adiplere q̃ mḥoãt
Tanto g̃ reges ⁊ pncipes dñt aſe ſup
biam remouẽ. quãto pcl̃ ẽ eoĩa bona
pdis exponẽ. Supbꝫ aũ dñs ut plu
rimũ pdicatoꝝ efficaç ꝓꝛ. Quod
hũilitas poteſt dici honoꝝ amatiua ⁊ quod omñs magnumi eſt
Oſtq̃m deiatum̃ de hũilitate.
Uirtutibꝫ reſpicientibꝫ bõ exteriõ
et oſtendim̃ q̃m reges et pncipes decꝫ
ornari uirtutibꝫ ſimꝫ reſtat dre de
manſuetdie q̃ reſpiẽ exteriora mala. di
cebat̃ ẽ s. q ꝺt quecũq ꝺungi peccare

nobilit̃
cũ
nobi
etiã

et bñ agẽ oz. ul' ñ ꝓngit hñdare et defice
oz ibi dare ũtutẽ ꝑ dingam adbñ agendu
repmẽe defus et modañe supstutates. Jn
udicando añ exora mala abalys fca. aliq
suphndãt ut tãq crudeles sint s taetes un
deay. Nam hz uq pueit q appetim undam
Qi è ꝑ mala aliq illata undam aut pu
nitoz appet deli uehemt desidat. accdi
et sangs ꝛ cor q accẽso irasat. Quda
ũ s irasabiles et srhndãt ꝛcipiendo ũdey
quas añ fuit ꝛ irasabiles oim ꝛmuay dis
simlantes quoz neutm bñ est. irasa è au
liber et sp et dequoz ũdeaz exposce q fa
cilit iracudi utupabile ẽ. Pursum
nch irasa et ꝛ nllo m uelle aliq punit. ñ
ẽ laudabile q ẽ agẽ ꝑ ordiñe roms. ño è
dictat punites aliqs ee fiendas. et q ua
endu au dz qn z qm. Irasa è loco et te
pe ẽ iut opus. Qr si ꝑ passiõibz ire et in
appetdo punitões et ũdeas ꝺueit hñ
dare et defice. Optz è ũtutẽ dare aliq
repmẽe sedndaña et modañ defus
h añ mansuetdo ẽ. Pz g qt ẽ man
suetudo. q fortudo ẽ media ñ timoes
et audatias. sic mansuetdo ẽ med ꝺ inter
ua q cupim ũdeaz ꝛ irasabilitatẽ p q
ꝺonam mala nob illata. Ille è mitis ẽ man
qui nec de oibz cupit ũdeam. nz intm
defiat apunitõe q nllo m uelle alios
punire. Hz ẽ ꝺonatis et punitis sedm
ordiy roms. Qr sic fortudo repmit
timoes et modat audatias sic masue
tudo repmit iras z modat ꝛirasabilit
Vso qt ẽ masuetdo deleu pz ꝺ q
ht ee. ht è ee ꝑ ua et ꝺ oppoitu ire
vt ꝺ ꝛirasabilitates pncipati ẽ ꝺ
iras. Mansuetdo è pncipi et p trend
repmẽ iras exnu añ trend repmere
modare passiões ire. Nam nãle ẽ nob
ut ex malis nob illatis appetam pum
toz et ũdeaz. Kurs q malit ꝑpũ
ire pt ee ira modicu qn udeat nob
mihi. ñ sol' nãlit ẽimam ut uelim pum
ri ferentes nob aliq mala. Hz ẽ qdam
nãle ẽ nb appete punitoz ulẽ ꝺignã.
Nã q malũ nob illatũ. uid nob mal ee
q sit ꝛiniriatores nros pl' punir nolit
q puniẽdi s. Difficile ẽ g ualde repme
ias. z ñ appete punitões ꝛiniriax ulẽ q dictat ño.
Plures g peccãt ꝛappetẽdo plus. pau
ci ũ delinquũt. nim. ꝑ q si ũe ẽ ꝛ ꝛappetendo
bo et difficile. mãsuetudo pncipi oppo
nit ire. et ꝛtend iras repmẽe. exẽ
ti v oppoit ꝛirasabili et intend ea mo
dare q ipm noim designat. Hi è uim
nois sidam. mãsuetudo noiat repam
tum ire. Qd añ deceat reges z pncipes
ee mãsuetos. ostende ñ ẽ difficile. Nam
eti ira putat udicii roms. ñ deet re
ges et pncipes ee iracũdos. eũ ꝛeis mag
uge debeat ño et intellis. Sic è udem
plingm ꝛfecta p colam ul' palies hmo
ães nõ rede udicant desaporibz. Sic
ffecto appetitu pi modatam ua et per
alias ꝛmodatas passiões punit nrm
udicii roms. Hi g ꝛsuetes est querta
regiam et obligri. rex qui dz ee qi spe
cialiũ et fot uutedi et q dz ee regula
agendoz ꝛsuetes ẽ ut sit iracũd. ne
pua putat et obligtur. Jta si nllo m
ee irasabil et nllo m ꝺmouet ad pu
nitõez faciendã indecẽs eet. q si punu
tões ñ fient ꝛregi hões fient ꝛmuna
tores aliox et pollicia durare ñ posset.
Null g dz irasci podũ. nz dz punitõez
appete ꝑ odiũ. sz ꝑ amoe et zelũ
est irascend et sũt punitões appetẽde.
Appetẽda ẽ è punitio ꝑ amoe z zelũ
iustiae. ꝑ amoe rei publice. q sñ
ea res publica durare ñ possz. Qr
siqs ꝛtm eet mitis q pot nchz iustici
am pure g ũdeaz expescẽ in uios ñ ch
tanto g decet reges et pncipes mo
uert ad punitõez faciendã qntomag

Quid est humilitas et ea que hec esse et quod decet reges et principes ee humiles.

specat adiposs ee custodes uisitare et ꝛsiatores rei publice. Qr si reges n dnt ee iracundi et dnt mouꝛ sm ordinꝛ rones. ut fiat punitões et nde ei hꝫ faciat mansuetdo decet eos mansuetos ee. Qui

Gt postulat psens negom sufficae dicenm de ututibꝫ respiacentibꝫ bo sm se. et de respiacentibꝫ mala exteiora. Sc restat dre de ututibꝫ respiacentibꝫ bo exteio ra ut coicam ei alys. Coicam g ee alys ubis et opibꝫ. uba aꝰ et opa iquibꝫ ei alys coicam adta nob deseruiut. sc ad aiabilitate aduitatem ad iocosas delectões Sa put ubis et opibꝫ debite ꝛusam. ei alys honoado eos et recipiedo ipos ut debm sint amicabiles et affabiles. n ee g ad aiabilitas siue affabilitas deq hꝫ inte dim de iure. n rede ꝛusari ei hoibꝫ et ordiare opa et uba nra desiuiu nob ad

ad debitã ꝛusacõem. Sc uba ꝛ opa nra.

utatem. q pea iudicam qles sum vi tas e de q dciare itendim nich a e n q ho no sit iactator. et q dese ubis p feis maiora ostendat q sint. nꝫ sit derisor et despector ut opibꝫ et ubis ult q ro dic det se ꝛeptibile ondat qualis e. Duo

si sit aptus ꝛ verax. ꝛ ut ondat se dez q' est.

uba et opa ordiari possiu ad iocosas delectões ut ho sit debite iocud. Jg uꝰ dicebat de uba et opa iquibꝫ ei alys co muicam hꝫ ee ꝛplex utus. sc. amabilitas q alio noie dicꝫ pt utas q appico nucupat. et debitas iocuditas q phs entpeliam uocat. Coicando g ei hoibꝫ si bn ꝛusari uolum debem esse debite iocudi. uaces et aiabiles de qb oibꝫ ee dicendꝫ. Sꝫ p de aiabilitate. vide e q coꝛsando ei alys aliq supbndant qꝫ se ondit nimis aiabiles emodi s bladi ectores et placdi. hꝫ e / se ondi

/ adeo

ea aiabiles et sociales. ut nllm ꝛtestare uelint. si oia dca et fca aliox laudant aliq u ep̃o abbꝫ ꝛusatõe nimis deficiunt. Sc e discoli et agrestes nꝫ ualetes ei alys ꝛusari. Utriq a recta rone deficiut. qꝫ nꝫ qs dꝫ se tm alys ondit sociale ut iudeat placd et blandi tur. Nec se dꝫ tm a societate sc hꝫe ut iudeat discol et litigios. C Cui e utus sit qd medi um int supfluu et diminuti ꝛusatõe hoim ꝫ q ingiꝫ hndare et defice. Optet dare utute aliq repmere hndantias et mo derante defectus. hꝰ aũ aiabilitas siue affa bilitas e. Hich e a e affabilitas ut e utus q medio m se hre i conꝛsatõe hoim ut n supbndent ihi ꝛusatõe q faciũ blandi tes. Nec deficiam q faciũ litigiosi et dis coli. C Ipso qꝫ e aiabilitas ut hꝫ de calo quim. qꝫ e utus repmes litigia et modan blandicias ut pt hic apho e. nuy. etc. de leu pt apparet ꝫ e q hꝫ ee. qꝫ e ꝫ uba et opa ut ordinanꝫ addebitã ꝛusatõnem imita. Sꝫ e ho e naliꝫ aial sociale ut p bari hꝫ p poticoy. oꝫ ꝫ uba et opa iqb coicat ei alys date iurtute aliq pqin debite ꝛusee. C Qr cũ recta rõ dictet qd sm diusitate psonaꝝ diusimode sit cõ sand. lꝫ oms hoies uolentes uiue politae debeant ee amicabiles et affabiles. no tm oms cod m s aiabiles ut dnt ee. Sla qꝫ familiaritas nimia ꝛtepũ parit. Reges et pncipes ut reuentia heantur et ne dignitas regia uilescat matius hic se dnt q aliꝰ. vñ phs. v. pol. dando cautelas regũ et pncipũ aut q decet re ges et pncipes appere psonas reuenda ne ꝛtepribiles heanꝫ. Sic e insuptõe cibor ꝛ aliꝰ recti rõ dictat. p sm diu sitatem psonaꝝ diusimode fiat. qꝫ as eby eet mltũ i furmo qui eet modic sano. sic et i conꝛsatõe hoim. Aliq eũ familiaritas reputaꝝ regia adutute et d eph amicabil ee. q si una aliqua eois psona. n plus de familiaritate p ticaparet. reputaret ea ad uicũ n ad

Gray Scale 0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Que est mansuetudo & quę hr et q reges et principes decet esse

Sequitur de consequenti mansuetos. Tunta contingit hñdare et defec̃ re s dicebat. sic de unitef pugit hñdare et defec̃. uitas e uirtꝰ eq̃none cõstitut. Q. g plus d q̃ sit auitate recedꝰ rone hñdante. Q. u q̃ s negat et minora ofitet auitate recedit rone defectꝰ. Q. cũ mdantꝰ sit fugiendꝰ ut d. uij. eth. Q. nõ s uaces nec apti. nec ostendꝰ se quales s reprehensibiles existũt. qđa e mtus n ce apũ et n se ondẽ talem qual'est. Abl g uirtute pq̃ qs reddit se uacem et manifestũ aliq̃ denat per sñhndantiã ondere de rebus aut de fcis maiora q̃ et tales uocat iactatores. Alii q u abl uirtute declinãt pdefm fingẽ ref de se aliq̃ ulla q̃ inpis n s p nega ref de se ipis aliq̃ q ieis s. qs phs uocat yrones et irrisores & despectores. Dz g dare aliq̃ uirtẽ media pq̃m moderanꝰ diminuta et repmãt superfluã. h aũ cõi nõie uitas nũcupat. Dz g. qđ uitas. q ce unus modans despectꝰ et modãs repmẽs iactãtias. Viso qđ est uitas. Restat uidẽ de q hr ce. Sciendꝰ g q licet affirmare ise ce l n ce. l negare q ce sic mtus. tm n dic totũ q ce absq mdato fi pt. Volens g ce uerax nõ dz de se fingẽ bonitate q̃ n hr. necdz cedẽ ise ce malicã q̃ sibi inde n credit. Nõ tm dz q de se dicat tota bonitate q̃ sibi inde credit l cognoscat. qa nlls mtus debeat. n tm sp & uq; queh uitas est dicenda. Est g uitas de repssione iactantiaꝝ. Loco e et tpic sm dictam rõnis possum uitatẽ tace. Est g uirtus de repssione iactantiaꝝ. et ptra modatos despectionũ. Nõ tm e de hec eq̃ pncipl. Dz pncipalr uitas oppoit iactantie et itendit iactantias repmẽ. Exmia aũ opponit despectui. et itendit despectones modare. Ido aũ. uij. eth. ca de uitate aut q declinare. mt et dic de se minora q̃ sit e op̃ prudẽs. Spectat g ad uitatem et ad iacem nllo m de se dic maiora q̃ q mlta facit. Concedit g aliq̃ de magis ututes cũ tm ull' careãt. et pmittunt armas & notis mlta bo et magis auxilia de quibꝰ modicũ aut nich ope implent. Tales aũ pz ee iactatores et albos n aptos et uaces nllo m a talibꝰ extendi e inplus. Dz mag declinadũ e i minꝰ dũ tm sine mdato fiat et n nobilit recedat a medio. q si nalit a medio recedet n inf appet uax sz derisor. vt si aliqs eet ado fortis et strenuꝰ q ostatz aliis q de centũ bellare possz. si ille n plus recedet n q de bruta et debili bellaret et omis int se cogscent q derisorie loquet. Inde g supdũ e nome yronie et derisionis qn as nobilit de se minora recedit q̃ sint. Ad uitatẽ & spectat modare hi derisiones & repmẽ iactantias. Principali tñ spectat ad ipm iactantias repmẽ q̃ derisiones modare. q ut dem e mag e intalibꝰ declinado i minꝰ de se minora dicendo q̃ sit excedẽs assendo de maiora. Posumꝰ g duplicẽ eam assignare. qr italis sp e declinãs i minꝰ. p sumit expte fusa expte aliorꝰ. Quilz e ita naliter efficat ad ppũ bonũ. ut ipm sp pl esse credat q̃ sit. Ido cõit homes decipiũt de se ipis credẽtes se plus ualẽ q̃ nale aut. In narrando g ppa dona sp e declinãd i minꝰ. q estimare debem qđ afficit ad ppũ bo. udent nob ista maiora q̃ sint. Hac aũ rõem tangit ph. auctẽ ptacta cũ aut q prudentie est declare i minꝰ. Nam magne prudẽtie e cognoscere se ipm & scire q ppa bo sp

sint

sint

vnitas

derisoes

estimant maiora q̄ sint. Hec ita ꝯ sumit
cepte alios. Nā nō declantes iminꝰ s laudatores siu iactātes se debonis q̄ hnt & q̄ hoiē
cōiē hoarēt laudantes se ipos. Ideo aīi ex
pte alioꝝ decꝰ italibꝫ declare iminꝰ ne
hoēs sint alys honosti. Hec āt rōnem
tangit phs i cod. uy. etħ. dicēs declandū
iminꝰ ppē honestas ee sermōdantias.
Ostenso qd ē uitas deq̄ hic loq̄r et ꝛ q̄
hī ee deleu pz q̄ decꝰ reges & pncipes
ee uaces. nā declantes nobilē iminꝰ &
dicētes de se nobilē maiora & utiora q̄
sint. uident ee derisores & ꝛcēptibiles.
Pretendētes ꝑ inplus et dnt maiora
maiora q̄ sint. uident ee iactatores et
honosi. Qr si decꝰ reges ee nō ꝛcēptu
biles sz reuēndos. nz honosos sz gnosos
et amabiles. decꝰ ee nō ee iactatores uel
derisores. sz aptos et uaces. nō grīstmā d
p iactando de se maiora q̄ sint. p mu
tēdo alys maiora q̄ facāt. uno tm decꝰ
magī reges & pncipes caue iactantiā.
quanto plures hnt iactātes ipos adiacta
dantiā & deplibꝫ se iactare possent.

**Que est amicabilitas et ōtra que
hī ee rōm reges & pncipes de
Redit aīi bent ee amicabiles.**

aliq̄ oīa uba p fcā dsim ēsia io
est ee occasa nō sic se hī. Hz am ociū ē i
q̄ caret debito. siue q̄cūq̄. g̃ de se ē ordīa
bile i debitū fine nō ē ociū. Ludꝰ aīi si
sit lubāis et honest et modāt ordīatꝰ
hī ibō fine. q̄ ē qdā m necessus iuuta.
Ideo dr. uy. etħ. q̄ uidet reges et ludus
ee qd necssū iuuta. sic g̃ ff. cōles ut
usus audit q̄ laborāt i sentēdo. nata
ordīatur sopnū. ppt̄ cor reqem & necssū
sompni iuuta. Sic q̄ sic studendo p ne
gocijs reg i sisted p alia faciēdo ꝛtinue
laborant. aliq̄ delectōes iocose si sint
modāte & honeste nō ꝓciose imponūt
ē curis & laboribꝫ nris. Qr aīi
talibꝫ ꝛtingat peccare & bn facē. oꝝ cos et
dr ipos iocos dare ututē aliq̄ pq̄ nos
debite heam ad ludos. Inpis ē iocal qd
suplndāt. desidantes oīo risū facē. deqb
uy. etħ. dr. q̄ magī conant risū facē q̄
decora die hī aīi sūt hystriones qs phs
apllat bonos iocos. p. ē tales assimilat
auibꝫ rapientibꝫ ꝑdā sacrificatā ꝛcēptis q̄
ritū. Sic ē auis ille n curabāt q̄rere q̄
posset aliq̄d de ꝑda ipa rapere. sic uolentes
oīo facē risū nō ꝓuocare alios ad chachi
nū nō curāt q̄rere q̄ possint capere dā p
fcā alioꝝ et nocē ea i ludū & inchachinū.
Hī q̄ sindāt i ludis. aliq̄ ū exio desa
unt & hī uocant duri & agrestes. hī aīi
nō sustinētes aliq̄ ludū. nec dnt aliq̄
ridere imo dicentibꝫ s molestā pz
q̄ q̄d sit iocunditas p entpelia put ē uni
et ut hī decā loq̄m. q̄ ē repmēs superflu
itates ludi et modāns duricias. hī aīi
uē hī ee tam ex modātōe duricie q̄
ex repssione superfluitatū i ludo. Nō tm
ē ex hī eque pncipali q̄ utus sp ē pn
cipalius ex difficili repmē q̄ ex modā
re defēs. Hī ē ipe ludꝰ q̄ndā delectōe
et ānexā ppt̄ ppt̄ q̄ magī delectam ut cō
sequam delectōes iocosas q̄ ut fugiam
illā. Ysō q̄ ē entpelia siue iocunditas
et ex q̄ hī ee. q̄ pncipali ꝛcēpmēdo su
fluitates ludi i modāndo defēs. Restat
q̄ ludꝰ q̄ reges et pncipes decꝰ ee iocū
dos ut ē exhibitus pate sp exēma utu
pant. Oppositū aīi laudat q̄ ē i ututibꝫ
repmitibꝫ passiones & mot n ē accipēd
fm rem. sz q̄ ad nos. Hz ā ut inpcedit
caplis dicebat ad sufluū q̄ modicē alū vni
et ex. Si g̃ decꝰ omnes hoēs repmē
superfluitates ludox. multo magis decꝰ re
ges & pncipes i uno. ado modate iocosis
uti delectōibꝫ. q̄ hī si facent psone cō
munes uiderēt dure et agrestes. Ido
g̃ intelligd ē reges & pncipes n debere

* oꝝ reges & pncipes

recreari aliquib solatijs ꝑ aliqbz locis. Hz q
ludis uti debent fm p. uy. eth. dñe ee libale
et honesti. ill dñt reges ⁊ pncipes ads mo
derate uti ut sp uideat mali et nllo modo
appeat pules. d hꝑa e ifamia comule ui
ee pulis delectari locis. Qr ludus si no
sit modatus et honestus aliq pulitatem
uidet hre annexa. Tanto g deꝯ reges et
pncipes modate uti delectatoibz ludoꝝ qui
detestabilis e eos ee pules. d implet vo pz
exitus exti locosa delectatio n e occosa or
dinate i bo fine. q uide pita nris curis
qnda recreatoem accipiam. rone cui ac
dentis isurgim ut ifistam bonis opib e
cura hre debem. Qr ei locus imo
derate ꝑ honestu dissuadet nos abois opib
et adebitis curis tanto detestabilis est
reges et pncipes imodate ꝑ honeste uti
delectatoibz ludoꝝ. qnto cura boni cois q
spectat excellentioꝝ adpncipes qm sit
cura alicui ptis bonu. Hꝯ g oio ꝓ
hibenda s uba ꝑ fca locosa si sint hone
sta et modata et hi magis aut minus put
requirit diuersitas psonaꝝ. Que est
uitas ⁊ cotra que hꝫ ee ⁊ quod decet
reges ⁊ principes esse ueritatis.
Tam sa qm phi inhac
suam uenit. q oz utiles co
regeas ee. dixerit e q qui una utute
hz oms hz. et qui una caret oibz carz.
Cu g oio mai. sit q reges ⁊ pncipes deꝯ
aliqs utiles hre. q ut plane pz oz eos
prudetes ee et iustos. oio mai. ee dz.
q oms utiles hre dñt q prudeꝯ et ꝑ
tica sine ututibz alijs hri no possit
ymmo nq e una aliq utus que sine
alijs ututibz omibz possit pfce hri.
Hz et tetatores utatis senserit uir
tutes dntes annexas ee. adsensu tu ui
dere dnt. videm e aliqs libales n
exentes tpatos. sz dantes opam uenis
gestibz. aliqs u q inferio sit casu et
tm auaricie studet. No g q una utute
hz oms hz. nz oz si aliq ututes s neces
regibz q oms ututes sint necarie. Rurs
uidem aliqs ee libales q tm n possit ee
magfici. q nequit magf facere. oz q habent
supd mags. Hoc g ptm ꝑ finem. et
manifeste ꝓbare ututes nituntur ee. sz ut
soluat hi obiectoes aut. q ututes dup
sidari possit. ꝑ ut e nales et ipfce ut
put s pncipales et iplete. Hututes e
nales et i pfce n oz ee annexas. Vide e
aliqs nalit hre qnda idustam et qnda
subtilitate mus ꝓt q hnt qnda pdeta
mpfcam. hꝫ tm nec s casu nz libales nz
hnt ututes morales alias. Sic e exitus
putua uidem moxe iclinati adopa lar
gitatis q n sut casu. aliq u eerio hnt
qndam nalem pdentia. n tm libales ex
istut. Sic g ututes n annectut. sz utute
q dnt pncipales et pfce ꝑ inse ꝑ mda
principa dispone de ncate hnt ee annexu.
Dicim aut principa dispone. q paupe
ꝓt carentia exteꝝ bonoꝝ fm phm
no dnt magfica. d tn si paupes fm
sua felicit sut fere et pfce libales ꝓ
qsimu e ut sint magnifici et si bois
exteꝝ oibz hndaret statu magfica
facent. Declarand e g adplena intel
ligentia dictoꝝ. quo n utus ꝑ hn
pfce. n oms alie heant ututes. Ho
tand g adhi nos indige ututibz et
ꝓponetes nob bonos fines. recte et
debite tendam fines illos. Dupli g
i talibz attingit peccare. po si ꝓpona
nob malu finem. ut vicios faciut. d
uari e ꝓponut sibi finem studet aua
ricie i tempau uenerea et sic de alijs.
Sedo i talibz peccare sigit si n debite
tendam bo finem. Volut e aliq esse
distributores donoꝝ et ꝓponut sibi
ut fine opa largitatis. adhi n cant
dñi tm possit alijs dona aliq elargiri.

tales ē aliqñ pfurñ aliqñ ū p maifestā
opōm alios depdant ut exeant opa
largitatis. Hy g luc ponat ē bō finē. nō
fñ recte tendūt i finē illū. Sīlr g peccāt i tho nz
ny i tūtōe sī pce. tūa et i m adipiscendis
nē i tūtū. ppē q tales et si aliqñ ē lubales
ñ tñ pfē lubales dici debēāt. q ad pfcām
ūtutē spectat ñ solū ponē debitū finē.
sī ē debite tendē i finē illū. Indigem g
ūtutib; moralib; q peas nob ppoim bō
finē. Indigem ē pudēa q pipām vocāa
m de hys q ē ad finē. Vtutes g morale
pse et p rectificat finē. q sic ui qual ē
ling talis ui sapor. ut si ling ē mlti i
fecta cōla oīa udenē amara. Si ū mlt
i fecta flecmate dulcas oīa pcupare u
dentē q̄dā dulcedīe. sī gles sum scm
uolū tale et appetitū tale finē ppoim
nob ut inpatus ē ppōit finē ut uenea
tempale. casta. lubalis expendē. auar cō
seruare. Qr ūtutes morales pfice
tes appetitū rectificant ut finē q hūte
appetitū bō pūtutes illas ppoim nob bm
finē. P udentia ū pse et p rectificat ea
q ē ad bō finē. Nam ppōtes nob bōm
finē pūtutes morales pdentia rōcōa
tur bn de hys q ē ad finē et eligimus
nob recta uia. ut debite tendam i finē
illū. Ad d. vj. eth. q ūtutes morales
rectificāt finē. Pruden ū fac recte ope
rari ea q ē ad finē. Loqndo pncipli et
p ūtus moral rectificat finē. pruden
vo rectificat uia. sī cū ñ sit pfca nia ū
ordinet inbō finē. finē ñqm hētur
pfē. Pruden ñ sit sine ūtutib; mo
ralib; pfs ponam nob finē bō et bō
finē. sic ē q ñqm debite et pfē hētur
bōm finis ñ tendam i pm pbō nam.
nūq hēm pfē aliq morale ūtutem.
ñ sit sine prudentie. Talē g rōes
intēd facē phs qt finē vj. eth. hēns
pfē aliq ūtute n heat oīs ūtutes.
Nam ille pfē tpat q nllo m pē rones opare
uenea. qr si ille sit timid ñ forte s ñ pla
cent uenea sm se tñ ut fugiet ubatoem
p mutilatoēm p morte eligēt uenea ope
rari. Si ē cet auar q finē suū ponet i
habīda pecūa p forte sm se et displicent
uenea. tñ si possit lucri pecūam q̄ tenderet
ut finē ñ curaret mecham. Incōplete g
et ipfē pt hm una ūtus sn alis. sī ople
te et pfē nllatenus pt. Qr si decē reges
et pnapes ce semideos et hre ūtutes pfās.
decē eos hre oīs ūtutes q pfē una sn
alis hm nō pt. imo expedīt regib; et pna
pib; cū ñ possint se excusare p dispensatiōem
bonor hre oīs ūtutes. ñ solū ipinqua
dispōne. sī ē simp sm se. Poīt e alis pau
p ce pfūs ē si ñ opet magnifica. q ñ hēt
un facat magis supē. rex aū nqm pfs
ce pt nisi opet magnifica et nisi oīb
ūtutib; polleat. Que est iocunditas contra que hō ce et quod regem et qm apet decet esse iocundus.

Suba phs in. vij. eth. diligēter cōside
rem distingue possum quatuor gdūs
malor et. vij. bonor. q alt e hoies suīt inq
duplicia gdu. q quidā ē molles q̄d i tuīne
tes. q̄d impati. q̄d bestiales. Sic ē et boni
suīt i duplicia gdu. q quidā ē pse iudica
q̄d tuntes. q̄dā tpati. q̄d ū diuni. Molles
aū dīr q modica passioē p pua tpantie
uuīt q qm nom designat. Nam sm
phm i libro de gnōe molle ē illd q de fa
li cadit. Dīr e molles p phm qui nolūt
laborare et ē nimis delicati. Hā ut scribit
vij. eth. delicia quedā molliaes ē. tales
g nich difficile sustinē uolētes stati ai
passinātur p cōtrēplan cadūt. q aliquo
gdu dīr ce i cōtinētes. Hij aū differunt
ab mis. nā molles nllam pugnā sustī
net. sī sustinēd deficiūt. Continē e ut
ipm nom designat. h ē ce aliud se te
nē. Incōtinē g ē aggredi pugnā et in
hīc pfectā prudentiā. Et hīs pfectā prudentiā hī oēm vtutē g hīs aquam vtutē hī oēm vtutē Sic g vtutes
moles z prudēs st ynexe q nlls ē bon sp vtutes moles msi sit prudens. Nam si vtus moles sit hītus
bm et elatus et pficiat hītem et opus sm bm reddat si ad bm eligē et ad bm opus nō sufficiat. ppter
ce sme prudēs. ppter quā tendim isme illū Sic etiā prudēs nō pt ce sme vtutē moli. Differt em pden.
et industria quā phus appellat demotā. Ille em dr domos z industrios qui ppōito q̄cūq; fine inuenit
vias ut ticius cōsequā z vna. Nam finē illū ppt q̄d impati a vitosi pnt ce industres z domotes sz q
sciat ex cogitare vias p quas cōsequī venerit z tpia que sibi ppōnit ut fines prudens tm nllus
dr msi ad bm finē inuenit bonas vias nō ē g pruden que inuenit bonas vias ad bm finē sme vtu.

pugē se tenē ñ posse. si deficē. ¶ Int gdu
ē intpatis ẽ tūc dr aliqs qñ ñ so
lum passionat cad et pceptoꝝ deuiat. sz
delectabile ẽ ei male facē. ¶ nōtinētes gr et
molles ñ delectāt male facē. imo ad eligūt
et a agūt. enītes ẽ exs passiões tñ ipsine
tes qr molles eligūt bñ facē et ꝓponūt sibi
optimas leges. Passionati ū cadūt et illa
de illis legibꝫ obseruāt. Tales aū plus assilit
palmas q eligēres ire ideratam ꝑ cors
dissolutoꝝ et ñ ualentes corp regē uadt
īsimilē. sic molles et ītinētes ꝓponūt
bñ facē et eligūt uē dctm. tñ q hñt po
aīe dissolutas. ny hent eas bñ regulatas et
ordiatas sm ordinem rōnis. ñ uadūt in
dctm sz cadūt īsimilē. Aliē tñ cadūt
molles aliē ītinētes. q molles modica
pugna. ¶ nōtinētes ū maiora pugnā sue
cumbūt. ¶ ntpatis ū pcores ē qr incōtine
tes et molles q ē ado ītuati īmalo qd
delectabile ẽ eis mala facē. ¶ n ny ẽ
gdu ē bestiales hȳ aū pcores ē qr itpatis
illi bestiales ee dñr q ulr mod hoim
malefaciūt. ¶ ūt aū bestiales opantes ea
q ipa ea nā haberet. sic ē quid barbari
comedētes ees hūanas et bibētes hūa
nū sanguē. talia ñ bestialitate puēi
re possūt. Narrat aū phs. vij. ethȝ. hi
mlas bestialitates. dr ē q qda pegnā
essz et ñ potuisse parē. celi tñ dolorem
ꝛcep et ī bestialitatē mūsa ē ut oīs re
sanderet pegntes. ¶ a g ipa parē non
potat. ut illā de ceto uolebat pūret.
Sic ē ut aut ex insulā qnda maris
ut ex pontū existebāt tūc tpus qday
gentes oīo bestiales. comedētes ees
crudas deuorātes ees hūanas et qs
per ē pstabāt ē filios ī cruciū. Cū ē
qs alios cruciare uolebat. si filī sui
domi nō erat a uicino suo mutuabat
filiū et tm pabat ī cruciū. Spondes
ē q qñ uelz cruciū facē ei suū filiū
tribuet. Sic ē phalarim. ut ait qdam ge
tes bestiales morabant. sacrificātes imēs p
pas eē gētes epatā hoim. illi ū ē bestial'
q ulr mod hoim male agūt. ¶ Dicto
de. uij. gnibꝫ malox. restat dē de. viij. ge
nibꝫ bonox. Illā quid sit mali ē molles q
modica passiōe rūpūt. sic qd bom dñr ee
pseuantes. bi aū q stūt et modica tptōe
ñ cadūt. Logndo g de pseuantia ut phs
loq. ad ē q qm qd bō dispō opposita mol
liaci. ¶ g imp gdu dñr ee pseuantes. In
so ū ē ītinētes. itinē. è ē plus q pse
uare. Illā siqs tptat modici ul ñ ptp
tat ñ rat pseuare dr. sz ñ dr itinē ñ sor
tē passionat. passiões illas uincat. Illā
nll's itinz ñ ar passiões se teneat. ¶ deo
. vij. ethȝ. dr q itinēna eligibilior ē q p
seuantia. ¶ nr aū gdu bonox ē tpatu
nlli è tpatu dñr q ñ solū modici passi
onati pseuant q facūt. pseuantes
simr ar passiões fortes se tenēt q faci
unt itinētes. sz ē uta castigati ī appetitu
et hent uta tm modatas passiões. q qs nō
pugnā sentiūt. et sic delectabile ē eis
bñ facē. sic g pseuantes opponr mol
libꝫ: sic tpatis opponr ītpatis. Illā sicut
delectabile ē ītpatis male facē. sic delcā
bile ē tpatis bñ opari. ¶ n qr to aū
et summo gdu bonox ē hoies diuini.
Illā sic aliqu hoies ē bestiales et ē ma
li ulr mod hoim. sic aliq ē diuini q ē
boni ulr mod hoim hūanū. vñ phs
ar pncipiū. vij. ethȝ. dr q homer refe
de hectore ꝙ rex pam pr suus dicebat
de ipo q erat ualde bon. ꝙ ñ uide
bat. existē pr uiri mortal. sz dei. vtr
aū p. qs dr ee bon ulr mod hūanū
appellat apbo heroycā. i pncipans et
dñatiua. ¶ Celi g manifeste pz q re
ges et pncipes si recte dñt dñari. nō
sufficiē eos fugē omīs gdus malox. ut
q ñ sint molles nz ītinētes. nz itpati.

mōlibꝫ ꝙ quia nobis ꝙ omm bm fmē Sz dret aqus vtute mōlem nō ꝙsse ee sme ꝑdn nr eg.
ita q oīs bonus ē prudens et eg nō tñ oz q hns pfte vna vtute mōlem hēat oīs vtutes
mōles. pt em quis pfecte hre tpantia et hre prudentia ut dcm tpantie nō tamē hebit
vtutes alias n hebit prudentia ut dcm vtutū alias Erit g ille pfte tpatus nō tñ
erit fortis sz timidus nec erit largus sz auarus sz h stare nō pt nullus em pfte pt ee
tpatus nisi sit fortis z largus Et nisi hēat vtutes alias n pt aqs hre aqm vtutem.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nz bestiales · sz oz eos ee īsumo gdu bonoz
Qr è alijs ptiapari et dñari desidat · oz q hat
ututē illā q ē dñans et ptipās r aliaz
q hutes s bonu ulē mod aliox et s qi hoies
diuini · J nlj è gdu ee dez reges & ptipe
et si ītali gdu et sic bonos et pfos dñt ee
sclares ptipes ḡles ee debeāt eccāstice pn
cipantes pdentis indicio relinq̄ur. Ad

magnifice decet reges et principes
omes uirtutes hre q si vna ea
stinguit aū ceteris reāt uiri hūt
q̄t polen uj. gdus utut. Nam
quedā s poli. qdā pgatoue. qdā pgati
aī · qdā ecres · Dicūt qdā ututes ec
res ee in ipo dō · ututes aū pollutas ee
ututes acqsitas pqs hoies bñ se hnt īre
bz hūanis. et pgatoias ututes et pgati
animi dñt ee ututes īfusas · pqs quis
ht se bñ ad dīna. Circa dīna aū ut dyūt
est dupr gdr. Nā aliq s ītenderet et e
untes indīnā stitudiē et tales dñr hre
ututes pgatoias. Aliq ū s qdām asse
cuti sūt sanctitudinē ullā et tales dñr hre
ututes pgati animi. sz hij hoc sm se ita
dicunt n tñ videf accede ad intētōem illoz
qui ds m de ututibz siue locuti. Nā phi
n loquebant n de ututibz acqsitis. ut
tutes aū īfusas n posuerūt. Omes g ū
tutē qs ponebāt dicebāt ee hūanitr ac
quisitā. Sectādo g phoz uiam dē
possum. q sic ē dare dūsos gdr bonoz
sic ē dare dūsa ututū gnā. Sicut g
phs īnuit uij. gnā bonoz ut pz ex ea
pcedenti. q aut aliqs pseuantes ee. as
tutes. aliqs tpatos. aliqs ū dīnos sic
possum distingue uij. ututa ordines
ututū. uta q eulz gni bonoz dem suū
ordinē ututū. Dicem g q pseuantes
hnt ututes politicas tutes pgatoias
Tpati ū hnt ututes pgati aī. sz dīm
hnt ututes ecres. ppr q sic diuini sr.
melores tpatis. tpati tutibz. tutes

politm?

ita q sm q as ē excel
lenc lum excellentem
rem gdum uniti hr.

pseuantibz. Hic ututes ecres excellunt
ututes pgati aī. ututes g pgati aī excellūt
pgatoias · et pgatoue politicas. Qui aū
hec gna ututū adaptari debeāt pdis gnā
bz bonoz pz p plotinū dūtem q pme ut
tutes molluūt. s politate · i. ad modū re
ducūt. Sede pgatoue ahūt. T q s pgati
aī obliuiscūr. Sz qrus ecribz nephas ē
t turpe aliqt notari. Qr bñ dein ē qd
pseuantibz ppetūr ututes politicas q pse
uantes ut dicebat opoūr mollibz & suf
ficat adh q as pseuet. q teneat se ime
dio. Vtutes g politicas q molluūt & disponūt
aīm ad bñ faciend & reducāt ipm ad me
diū ppetūt pseuantibz. Sūt ei hi
ututes mime ututes alias et pseuan
tes loqndo de pseuantia. ut dea loquūr
phs. tenēt īfinitū gdū ingne bonoz.
Congrue aū hi ututes ppetūt pseuan
tibz. sz pgatoue ppetūt cotinuitibz. Nam ext.
est aliqs otinēs qui tenz se et abstē hu
se adelectatiōibz sensibilibz. Cotinues ē s
entes īpassionibz et pugnāt pt ipās
q od aū pitendi eas ē aufre & remo
ue se abeis. Jdo otinuitibz dñr ppetere
ututes pgatoue. quar ossm ē aufre
et abstrahē nos apassionibz īmodatis
Vtutes ū pgati aī ppetūt tpatis.
nā iste n aufiunt sz obliuiscūr. tpat
ē sic ht appetitū castigatū et qi pug
nam n sentit. sz obliuiscit passionū
īmodatoz et qdām delectabile ē ei bñ fa
ce · q certo si tal dr hre ututes pgati
aī faciēt ipm obliuisci passiōes ille
cebas. qr iā ht pgatū aīm et castigatū.
ut n sit ei cure de talibz passionibz.
Qr ete ututes. s. ecres ad aptari possūt
hoīb dīnis. tales ado pfci ee dīr. ut
sint aliox dica regla et exēplar. De
claratū ē g in principio eā ee dūsos
gdr ututū. Declare ū sm et ondere
emi ututes regibz & principibz ppte

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

debeant · si intelligant phia nullam difficultatē ht · Dicebat ē s̄ q̄ reges ⁊ pnapes n̄ sufficiē ee pseuantes ⁊ unientes tpaō. ꝫ deꝰ ee eos q̄dā in dnos. Vtutes eo peteres g eis possit dia ee ves · q ipi alios d ee regla et exemplar · Tante ē bonitatis dꝫ ee pncepꝫ ut quib⁹ sint debit⁹ sbditus accipiat feam unied⁹ et cogscati deum suū uides uita et pfectem pncipatus · Cr ap reges et pnapes n̄ solū detestabile ee dꝫ turpia opari · ꝫ ⁊ noiare et audire tpia nephas ee dꝫ · Bn g eis operit ee ves ututes quib⁹ fm plotinū nephas ē tpia noiari · ꝫ cū tante bonitatis nullꝰ ē pt absq; dei gra et ei auxilio · q̄nto reges et pnapes alios excellē dnt · tāto ardenti⁹ deꝰ eos dinam gram postulare · Inꝺ g cladit phos elatio nolentiū q ex puris nalib⁹ possem qdā mala utare · et pfect bonitatem acquirere · Quod duplex sunt gradus malox ⁊ bonox ⁊ in quo gradu reges et principes deꝰ

Ideo ē s̄ ee quosꝺ bom. q lic largo m̄ accipiendo utute omis bō dispō mtus possit dia qdā utus. Adh̄ bonax dispom qdā mag s̄ angce et amicantes ututib⁹ et disponentes ad ututē q sint ututes. Sic et quedā dispones bone mag dnt dia s̄ ututē q utus · ꝫ q̄m ꝫ eet no pbat q nā declarata erat ea p̄q oia ꝫ notesc ꝫ usꝰ phias onde quo ꝫ sic se hnt n̄ ē difficile. Jam eubulia et synesis · sine utus cōsiliativa et dicativa ututes s̄ accipiēdo ututē large · vñ ⁊ p. vj. eth. eas ututes appllat accipiēdo tm ututē ut ꝫ de utute loquim. aliq̄ m deficiūt a tē uirtutis. Sed ut dr. vj. eth. q ad ututē p̄ sacs de eligēs · Cr ꝫ firmit et imobilit opari. Cr cū eubulia ysaliet synesis u dicet · prudēs p̄cip firmit et imobilit opa fi fm cōsiliata et iudicata · pden q̄ imediatꝰ se tenz exptē opis ē et magꝰ ht rone ututis q̄ siliatiā et iudicatiā · Ille g magꝰ s̄ amicantes et deseruientes utui q̄ sint ututes · Bn g dem ē q bonax dispōnū qdā s̄ amicantes et angce ututib⁹ · ꝫ qdā s̄ dispones ad ututē et pseuantia et unita · Contine ū n̄ ppe ē utus · q utuoso delectabile ē bn facē · Cōtines ē lic n̄ seq̄t passionē ꝫ intom · tr. q n̄ ē ntines n q̄ passiones se tenz rone pugne q̄ sentit n̄ ē ē ei delectabile bn facē · q̄ diu g aliq̄s ē ntines et q̄ diu ht passionē uelut rone et ututis · Adh̄ iuendo passiones ullas dispōt ut sit utuos Cr cōtinua lic possit dici ut̄ large accepta utute · magꝰ tm ui ee dispō ad ututē q utus · ꝫ cū ntinetia poor q pseuantia · acquiendo pseuannā ut de ea phs loq̄t · desit a rone ututis ppe q n̄ ē ut ꝫ ul ē dispō ad utute · ul ē quedā condno seq̄ns ututē · Declare aū q̄m pseuantia et dispō ad ututē et quom est additio seq̄ns ututē n̄ ē p̄sentis specialtōis · sufficiat aū ad p̄sens sare q loq̄ndo de pseuantia ut supius loq̄bat ea ut dcta p. loq ē q̄dam dispō ad ututem · Vt aū heroyca q̄ dinam uocare possum · magꝰ ē ut s̄ ututē q̄m sit uirtus · vñ phs · vij · eth · loq̄ns de hac utute aut · q n̄ ē ut ꝫ ē quid honorabile utute · Cū g̃ prudentia usticia et alia de quib⁹ supius tctau m̄ sint ututes ysiliativa et iudicativa sint annexe ututib⁹ · q administrātes et annexe pdentie · Cōtinua ū et pseuantia s̄ dispones ad ututem · heroyca sit s̄ ututē · Hinc ē q bonā dispōnū quedā s̄ ututes · quedā angce ututib⁹ · qdā dispones ad ututē · q ū s̄ s̄ ututes · vt g reges ⁊ pnapes possint bonas dispones ututis hꝫ de

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

cet eos hec gena bonaꝝ dispoñ ꝯgscere·
Explic scda ps pmi libi. hic incipiunt capla tue pus eusdem li
Expedius duabꝫ pribꝫ bu pmi.
opis hꝫ capla tue pus pmi libi hic tapiũt·
¶ Qꝫ s passiones aie et q̃ m̃ accipiẽd ẽ eoꝝ nũs·
¶ Qe p̃dcar passionũ siũt pores et q̃ posibres et q̃ odiꝰ sint ad inuicẽ
¶ Qm̃ decet reges & pncipes se hre ad odiũ et ad amoꝛẽ·
¶ Qo m̃ et q̃ debeãt reges et pncipes desidare et abhoiari
¶ Qm̃ reges & pncipes se debeãt hre ꝛ spem et despatoꝫ
¶ Qo m̃ decꝫ reges et pncipes se hre ꝛ audatiam et timoꝛẽ
¶ Qm̃ differt ira ab odio et q̃m̃ reges & pncipes se hre debeant adiram et adeuus oppositũ
¶ Qo m̃ reges & pncipes se hre debeant ꝛ delectatoes et tristicias
¶ Qꝝ harum passionũ s quedã magꝝ pncipales. quedã mi pncipales
¶ Qm̃ oẽs alie ad passiones phitas reducunt.
¶ Qe p̃dcar passionũ s laudabiles et uituperabiles· et q̃m̃ reges & pncipes ad alias passiones se debeant hre·
Quod sint passiones anime et quo modo accipiend eoꝝ numerus
Quia ostensũ ẽ Capitulũ pm̃.
mo reges & pncipes suũ finẽ ponẽ debeant· et q̃m̃ eos oꝛ uituosos ee· restat exequi de tcia pte hꝫ primi lib ondendo qs passiones et q̃m̃ modo aĩ et reges et pncipes debeãt imitari·
¶ Sꝛ cũ hꝫ scire n possit n pus sciendum· q s hꝫ passiones et q̃ illax s magꝝ pncipales· et q̃ laudabiles et q̃ uituperabiles· Ideo de hys pcetabimus accipiendo et num passionũ sic dicebaꝫ ee· xy· uirtutes· sic dee possumus q s passiones· xy· s· amoꝛ· odiũ· desiderii· abhoiatio· delectatio· tristicia· spes· despatio· timoꝛ· audatia· ira & mansuetudo·
¶ Computabaꝫ ẽ s mansuetudo ẽ uirtutes· sꝫ hꝫ ꝑ uocabulox penuria ut ait phs· uy· eth· os mansuetudo ẽ ꝑ noie nudes passionẽ oppositam ire· Sꝫ cũ sit uirtus mi nam et mãsuetdies· q̃ uirtutẽ illã ꝑ noie noiare nescim· noiam eaꝫ noie mansuetdiez· eo q̃ illa uirtus plus queiat cũ mansuetdie q̃ cũ ira· Erit mã suetdo equor ad uirtutẽ & ad passionẽ oppositã ire· Sic s aũ laborare uelit· cuiꝰ posꝫ iuuenis ꝑ nom· sꝫ cũ sit dare de uerb mime ẽ curand·
¶ Cuiatis g passionibꝫ sic pt accipi nus eox· q̃ passiones ꝑ ee n hnt nisi tappatu sensitio· Appetus ẽ tllectui q̃ n ẽ uirtus ꝛcorpe sue nõ ẽ uis affixa organo ablꝫ passionibꝫ ẽ semot· Erit g oĩs passio ut hꝫ de passione loq̃m tappetitu sensitio· Si enim aĩ appetꝰ ut s diffusꝰ dyam· diuidꝰ irasabile et ꝛcupisabile·
¶ Videꝛ g passiones siderungnir· q̃ ꝑ fex· s· amoꝛ odiũ· desiderii· abhoiatio et tristicia ptinet ad ꝛcupisabilẽ reliq̃ n fex ad irasciꝰ spectat· Vnus aũt passionũ ꝛcupisabiliũ accipi pt· q̃ oĩs passio et oĩs motꝰ aie ptinet ad ꝛcupisabilẽ ut sumit ꝛ bonu ꝙ ꝛ malu· Sit bonu hꝫ ꝛplicꝰ passionam· Na bo apprehensum ꝑ nob placet· Eo tendim ad ipm· t eo adepto q̃etam g ineo· put g nob ad bo placet ẽ inob amoꝛ· sꝫ put tendim ipm ht ee inob desiderii· put n q̃etam ineo ceisit inob gaudiũ et delectatio· Amoꝛ g et desiderii et delectatio sumunt ꝛ bonu· Odiũ n abhoiatio tristicia sumunt ꝛ malu· Nam put malu nob displicet et odiũ· put n ipm fugim ẽ abhoiatio· sꝫ put eo adepto dolem ht ee tristicia·
¶ Viso q̃m̃ acapiũt passioes ꝛcupisabiles· restat unde q̃m̃ sumẽ de sint passioes ꝛcupisabiles irasabile· Dicunt aĩ hec passioes abillis· q̃ passiones ꝛcupisabiles respiciũt bo ꝙ malu

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

absolute sūptū· Sz passiões irascī respiciunt bō p malū ineo q arduū· Hi aū passiones p sumūt r bonū p r malū· si r bonū hz ē duplr· q p ūplr· ītendim sic ē spes· Sz dz ē ē a· Spes g tendē ī aliqd bō arduū· pt ē bō absolute sūptra pt ee amor p desidiū p delcatio· Hō ē spes dr aliq bō inhant roem ardui· q si tendim ībō arduū d ee spes· Sz si atalī bono defiem sq ee despatio· Spes g et despatio sumūt r bonū· Alie ū passiões irascibiles sumūt r malū· Nā malū pt dupl cōsiderī· uelud futm uels psens· Si cōsidet ut futm hz ē duplr· uel ut ipm aggdim et sic ē audatia· uel abeo refugim et sic ē timor· Si ū malū sit psens· hz ē duplr· q ex cōsurgim ad faciend unděam et sic ē ira· p atalī uin dcā defiem et sic ē mansuetdo· Cū g ñ possūt pluribz mōis uariarī nost mot et nre affectões ī unūso· xy· erūt passiões· sex principes ad cōcupiscibilē· sex ad irascibilē· dequbz oībz ī rethorica diffusius dyem· Hoc aū sufficiat sup ficialr p transire· Quod p dcārum passionum sunt plures et que posliores sint et quē ordinē hnt ad inuicem.

Cap. iij.

Via nlls se ipm bñ regē· pt ñ sciat q passiões fugiende et q segnde· Sz inhz p hb detiarē ī tndi de regīe sua· uidēdū ē q s passiões q q ordiē hnt ad inuicē· et q s magis pnales et q min· et qm una passio reducit ad aliā· q ex oībz hyis nob magis notescit· nā ipāz passionū· q inspecta cognoscem q s laudabiles et q iniurperabiles et q fugiende q q segnde· Inso q sint passiones et qm accipiat earū nus· uidend ē aū q ordiē hnt ad inuicem adse· Ordo earū dupl pt accipi p singlr p cōbinatōem· Accipiendo q ordinē g p mbinatōem dcē possumus pmas passiones ee amor et odium· Inso ū gdu s desidiū et abhoīatio· Int ū gdu spes et despatio· Inqrto timor et audatia· Inqnto aū ira et māsuetudo· Vltime aū passiões s delcatio et tristicia· Delcatio aū et tristicia cōsequūt omīs alias passiones· Nā quacūq passione qs patit sionet p delcat p tstat· Jō hec due passiones pt omīs alias s collocāde· Amor aū et odiū suū simp passiões pme· Haz sē delcatio et tristicia ad omīs alias passiones seq· q omīs alie passiões p nuan t addelcatōem p ad tristiciam· sic amor et odiū omīs alias passiões precedūt· q omīs alie passiões aliūde sumunt ordiem p examore p exodio· Quelibz è passionat aliq passione p passionat q amat p odit· Post amorē aū et odiū ee hnt desidiū et abhoīatio· nā desiderū īmediate īmutt amorū· cum è amam ad p desidam ipm hre p ipm hēam desidam cōseruarī in hendo ip· Abhoīatio ū īmediate īmutt odio q statī cū odim ad abhoīam ille· Et si amor et odiū s passiones pre pte sit desidiū et abhoīatio s passiones pe· Int aū loco ponēde s spes et despatio· Nam spes et despatio sumāt r bonī p̄cedūt timorē et audatiā· ira et mansuetdiē q sumūt r malī· Timor aū et audatia p̄cedūt ira et mansuetdiē· Nam aliqt pius sit futm q sit psens· timor aū et audatia q sumūt r malī futī· p̄cedūt ira et mansuetdiē· q sumūt r malī psentis· Plane g patz q ordiem hnt dē passiões si sumāt bine et bine· Accipe ū singlr sic ordiāt dñt· q amor ē p̄ odio· desidiū abhoīatōe· spes despatione· timor audatia· ira māsuetdie· delcatio tristicie· Amor è ē p̄ odio· q sp passio r boni sm q hi prior ē sūpta passione r malī· Nam appetit pmo

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

et ꝑse tendꝫ inbō. Si aū refugit malū ꝫ
est ceīti ꝛ q̄ntū fugę malū ꝫt rōnī bōi
amor ꝙ oīo ē ꝑm̄ mod⁹ et ꝑ passio. Nā
ipm̄ odiū examore sumit originē. n̄ è
amatꝰ ad nich abhoīarē⁹ l' ſm̄ odio.
Yam q diligim⁹ bō et iustā odim⁹ et
abhoīam⁹ flures et ī iustos. Desidū
aū q̄ inuitꝰ amou ꝓcedꝫ abhoīatōem
q̄ ī nitꝫ odio. Spes ū ꝓcedꝫ despatōem
nā si ꝑmū volitū ē bō et q̄dō ē volitū/est
sub rōne bonī. passio q̄ magꝝ mūgit nō
bono. ſm q ꝫ ꝓcedit alias passiōes et
q̄n tendē inbō ē. magꝝ mūgi bono q̄m
deficē abipō. Spes ꝑ q̄ tendim⁹ ī bō ꝓce
dit despatoēz ꝑ q̄ deficim⁹ abipō. Ti
mor aū ꝓcedit audatiā. nā sic̄ q. appe
tus ꝑse et ꝑ tendꝫ mūgi bono. Ideo pā
sio q̄ tendꝫ inbō ē ꝑ oīa passiōe. q. deficē
abipō. sic q. refugē malū. ꝫt rōnem
bonī. Ideo timor ꝑ q̄ refugim⁹ malū ꝑ
ē audatia ꝑ q̄ aggdim⁹ ipm̄. Ita aū
īgenē passionū est ꝑ māsuetdīne.
Nā mansuetudo ꝓpe n ē passio. ꝫ ma
gis ē deficē a passione. Ideo īgenere
passionū ira mansuetdīē ꝓcedit. vtm
aū aliq̄ ſm aliū modū mansuetdo
ꝓcedit ira ī uestigare n ē ꝑsennſ ne
goq. Deleato aū q̄ ē ř bonū. ꝑ
ē tristia. q̄ ē ř malū. Qa ꝙ usū est
et q̄ s passiones et q̄m ordinant ad
īuicē exhis q̄ dē s aliq̄ m figuraliꝫ
et typo ī notesc⁹ nob. nā ipax q̄ cog
ta cognoscē possum⁹. q̄m s ꝑseq̄nde
et passiones intrāde ꝑdē q. sen⁹ tato
magꝝ deꝫ reges et ꝓncipes. q̄nto ꝑ
passiones ipōꝝ maꝝ malū ualet in
duq. et ꝑ bon excellentē ī pedit.
de hoc tn. ſ. diffusius tractabitur.

Quomodo deteꝫ reges et ꝓncipes se ad odium et amorem.

Passiones aū q. diuſi
cant regⁿ et uta nram. Ideo
neceriū est onde q̄m nos debeam⁹ hre adu
las. Oz è enitare onſ passiōes ut sarem⁹
nim passionū deqbz tiare debem⁹ opebus
et onde odiem eaz ut sarem⁹ q odie de ta
lem de illis. Qr cū amor et odiū sint
passiōes ꝓme. ꝑ uidend ē q̄m deꝫ reges et
ꝓncipes ee amatiōs et odiosos. et ut ostē
dam⁹ nom amous. n̄ solū ut ē passio ꝓue
supta. ſ ē ut reꝑit ī appetitu sensitiuo. ul
intellctō dr̄e possum⁹ q. sp obiectū amoꝝ
bō est. vbi g magꝝ reꝑit rō bonitatꝭ
ibi ee dz. magꝝ ꝓncipal⁹ et magꝝ intīs
amor. Inbois aū dīnis et ībois cōibus
magꝝ reꝑit rō bonitatꝭ q. ī bono ꝓuato.
Ideo g quo quiq dz ee amatꝰ ē ut ꝓmo
et ꝓncipaliꝰ diligat bō dīnū et coē. Ita
inbono dīno magꝝ ꝫt ee bonitas unꝰ
cuiq q. ē ī se ipō. Bonū è dīnū ē cōs
uatiuū bonī nr̄i. imo et si ad melia
tiuū ee bō nr̄m. de ūn uelz possꝫ ipz
reſicē. Qr cū nlls hō sine diuino
auxilio possit se ipm̄ bō facē. ꝑ se ī bonī
tate ꝛseruare. dicat nālis rō ut magis
dīn diligat q. se ipm̄. q. bō uniuſ q. ꝓn
cipaliꝰ adeo excellentē reseruat. Ideo q.
ī se ipō. Et q. ee bō ē dīnū q. singlare.
vt d' ꝑ eth. et q. inēi bō ī cludit bon
ꝓuatū sp bono ꝓuato ꝓponend ē bō coē.
Ita talit̄ è uidend ptem se exponē pclo
ꝓtoto. ut Achillū se exponit pclo pro
corpe. Ex nāli è ī stinctu q̄s uult petiu
ne uulnent mb. aḡb pncipr dependet
salus coīs et ne totū corpus peat. bchū
pclo se expoit. Sc. è antiqꝰ si pspex m
ciuitatē aliq̄ dīnari et tenē monarchi
am. ꝫ erat q. ciues ꝓte pñ nō dubita
bāt se morti exponē. Dicendo è q̄m
hebant romani adr̄e publicā fē romā
ee ꝓncipatē et monarchiā. Hoc g modo
q̄libz hoīes deꝫ ee amatiuos ut ꝑ et
pncipr diligant bō dīnū et coē. et ex
ꝑnū uo bō ꝓpium q ꝓuatū. ꝛ ꝛ ꝛ ū

ꝫ deꝯ reges et ꝓncipes q̄ ꝑplici ma declare
possunt. regia ē dignitas q̄ntū ad tā adp
sens cōpari pt. s. ad tyrannidē cui ꝯtrā
ad ututes quib⁹ dz ornari. et adducta q̄
dz fugē. Quinta ma sic pz. nā ut su
pius dicebat. et ut p. inpō. ꝓbat. dīa ē
unē regē et tyrannū. q̄ rex tīd ꝓnap
bō cōe. et ī tendendo bō cōe intendit bō
ꝑū. q̄ saluato reg saluat. et rex. Ty
rannꝰ aūt extrīo ꝓnapl intendit bō pu
natū. exīn aūt et q̄ pacēs. intendit
bō cōe unq̄ ex bono cōi ꝯsurgit ꝫ ad
bō ꝓuatū. Si g̃ m̃ opposito se hnt reges
et tyrānides cū mō amous tyrānici
sit ut bō ꝓuatū ꝑponat bono cōi. q̄d
amoris regij cē dz ut bō cōe ꝑponat ꝓ
uato bono. ītmo q̄ spāli m̃ rex et quil
ꝓnceps ꝑ ꝓnapās ē nūsqꝫ dei et ꝑso
na publica. et ꝯmunis et spāli m̃ specā
ad reges et ꝓnapes bō dīnū et cōe ꝑpo
nē cuil ꝓuato bono. Sed ꝫ idem pz
si considēnt ututes q̄ deꝯ reges ⁊ ꝓn
apes ē ornatos. Hīc ē detestabilē et
ī magro carē saā q̄ ī discipl. q̄ magr
est ī statu inq̄ dz saām alijs tradē. sic
detestabilē ē in rege carē ututibz q̄ in
subditis. q̄ statꝰ regni requrit ut ī du
cat alios ad ututē. Jnē certa aū q̄ in
ducē possūt reges ad ututes ē bō dīnū
et cōe ꝓnapl diligāt. Nam si rex ꝓn
cipl bn cōe intendit studebit ut hēb
memoriā ꝑtūrox. pudētiam futūrox ut
sit exꝑtus cauē. et ut hēat oīa q̄ ad ꝑ
dentiā requrunt. ꝑq̄ possit melī regē
ꝑplm suū. Jmmo si bō cōe ꝑponat bono
bo ꝓuato. tanto magr studebit ut pu
dentia polleat. q̄nto maior pudēs re
quritꝰ ad custodiend bō cōe q̄ ꝓpter
Erit g̃ sic et erit utilē. q̄ bō cōe pos
sime ꝑutilitā cōseruat erit mgnim.
q̄ bō cōia magīe sūt ardua et mag
honore digē. inq̄ mgnum tīdit erit

magnificus. q̄ sm phm ani. ethi. magnu
ficentia potissime cē hīt. ꝛc bō cōia et
dīna erit fortis. q̄ nī bono ꝓuato
bō cōe ꝑponat. n̄ dubitabit ꝫ ꝑsona
exponē. si uidit q̄ expediat reg erit
ꝑatus. q̄ si intīno sua ꝓnapalit̄ usa
tur ꝛc bō regni asptabit delectōes
sensibiles et īmodatas ne peas ipe
diat debita cura regni. hīc g̃ sic ad
ōnū dīe amor boni dīni et cōis in
ductiū ē ad ututes singlas. Consi
dando g̃ ututes quib⁹ deꝯ reges or
natos. ꝓnapl dīnt diligē bonū dīnū
et cōe. Tꝫ id pz si ꝯsidēnt que
uica fugē dīnt. Nā sic amor dīnus
et cōis īduat eōem ututē. sic īoda
cuius amor ꝑpr̄ī īduat ad onīē uitā.
Tales ē sunt tyrāni uolentes exple
uolūtatē ꝑpriam. et querentes excel
lentiā sigīē. ꝑpr̄ē q̄ īuiatores sūt
oīm aliox depdantē. sac exponant
ꝑplm q̄m ī iustitiā exercent. Vñ et
ualer̄ magr de dyonisio aliquando re
ferat. qui cū eēt tyrannus et amator
ꝑpriꝰ comodi de ꝑlabat ut bīs expo
nēbat ciuitates et depdabat sac.
Ꝫ iso q̄m reges et ꝓnapes se hīre de
beant ad amorē. q̄ ꝓnapl dīnt a
magīe bō dīnū et cōe defacili. Pare
pt q̄m se hīre debeāt ad odiū. hīam
amor ē ꝓmꝰ motꝰ et ꝓma passio exq̄
oīs alia sumit origo ut si ho diligit
uitatem et iustitiā odit iures. q̄ cō
trianē iustitie. et defectores q̄ ꝯtrīat
itatē. et q̄ diligit cōitem utā timz
gladiū q̄ eam tollit. Ergo et odiū ⁊
breuit oīs passio siue oīs motꝰ ani
mi examore sumit originē. Potissi
mū g̃ ītīnitiue cuilz cē dz ad amā
dū. Dīso g̃ q̄ reges ⁊ ꝓnapes q̄
dam spāli m̃ ꝑalijs diligē dīnt bō
dīnū et cōe. quodā spāli m̃ ꝑalijs

pdens

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

odire dñt · q̄ ꝺilectores bono ꝺño et cōi · hꝫ ꝺi
siũt aũ opa ĩiusta et cōtumelioſa et ulr oĩa
uicia · qſ cũ ꝺrone odꝫ ſit exĩmiare et
nũq̄ ſaciari ꝑ exercit ut ꝺ ſo tex · De
cet reges et ꝑncipes ſic ſe rire uſticiã et
odire uicia ut ñ ſaciant · ꝑ ea exterpãt
et exĩnant · pſe è hoĩes ñ ſ exĩnãdi
vel odiendi · ſꝫ q̄ ſ int̄ exterpanda et o
dienda ſi ñ poſſũt aliꝫ uicia exterpari
nec ꝑt aliꝫ durare cōe bō ꝑ exĩnando
maleficos hoĩes exterpandi ſ. talis ne
peat cōe bō amare q̄ cōe bō et odire
malefiaſ et ꝓſtriãt · tanto magꝭ decet
et ꝑncipes q̄nto magꝭ ſũt ꝓſtã pũ et
communis · Quō debeant et que
reges ⁊ principes deſiderare
do deamore et abhominare.
et odio q̄ ſ paſſiões ꝑme · dñe
reſtat q̄m reges et ꝑncipes ſe hre de
beant ad deſiderũ et abhoiãtõꝫ que ſ
paſſiones ſc Differt è deſiderũ aba
more · et abhoiãtio differt ab odio · Jam
geſta moralia q̄dã m rebꝫ ñalibꝫ ſunt
ſrmnlia · Nam ſic cor ñalia pſua forms
ut pgruitate ſ plenitate tñdũt ĩ loca
ꝓpa · ſic pamore tñdit ad int̄ è ꝓpor
ionatũ et ꝺens · Jngruibꝫ g̃ et leuib
eſt tã ꝺſidare · ꝓ form g̃ius ſ leuis
pg̃ formar̄ loco ſurſum ſ deorſum ·
Sed ō ꝺſidare locũ motũ pg̃ tendẽ
intale locũ · ℭ ſtationẽ et quietẽ pg̃
queſcit ut dcto loco Sic et inge
tib moralibꝫ ut cōit ponit ē tã hec
cōſidare · Jtã cũ bō aliq̄ apphendim
ꝑmo pamorẽ et pgndã cōplacentiã
et cōformaĩ · Sed ĩ ipm tñdim · ℭ
ꝑdelectatiõem quietã ĩipm · amor g̃
nos ꝺformat · Deſiderũ nos mouet et
delectatio nos q̄tat · Et q̄ dem ē debō
ſ amoris deſiderij et delectatiõis · ut g̃
tangebant · ĩtelligũ de malo ſ odij
abhoiãtiõis et triſticie · Jtã ſicut bō
ut eſt amatũ et cōformaĩ ut ē deſiderãũ
ipm tñdim · ut ē adeptũ delectam ĩ ipo ·
Sic mal ut ē odiũ ē ad diſplicẽs et diſ
forme uolũtati nre ut ē abhoiãtũ abeo
refugim · et ſi ꝺingat ipm adipiſci dole
mus et ſtamur ℭ Deſiderũ g̃ licet ñ ſit
idem q̄ amor · ĩſurã tñ et mod ꝺz ſiſa
pe examore · ſic et abhoiãtio · luꝫ ñ ſit id
q̄ odiũ · tñ exodio ꝺz ĩſurã ſuſcipe · Sic
è in ñalibꝫ uidem q̄ luꝫ mot deorſũ ñ ſit
id q̄ forma g̃ius · ñaliꝫ tñ mot deorſũ
ſumit ĩſurã et mod exigruitate · ut q̄n
to ſ g̃uora tãto uelocr mouẽt adloca · ad me?
ℭ Qr ſi nc uolum · q̄m reges ⁊ ꝑncipes vide
debeãt aliq̄ deſiderare et abhoiãri · viden
dũ q̄m debeãt amare et odire · Videm
aũ inſinglis artibꝫ ut ꝓbat ꝑ poli q̄ ſ
finis appetit ĩ finitũ · ea q̄ ſ ad finẽ ap
petũt ſm mod et ĩſurã ipi finis ut
medicus intẽdit · ĩducẽ ſanitatẽ ĩq̄ñ
pt maiorẽ et meliorẽ · q̄ ſanitas ĩarte
mediane ĩtendit ut finis · ꝑ ocionẽ
aũ et fleobotomiã ñ intẽdit q̄ñto ma
iorẽ pt · q̄ exti exĩmaret infirmũ ſz
intẽdit talia ſm mod et ĩſurã ſanita
tis · Cũ g̃ marte regendi et ꝑncipi ꝑn
apandi · et finaliter intẽdat ſalus reg
et ꝑncipat ſic ĩarte medicandi ꝑncip
intẽdit ſanitas corpis ñalis · deq̄ rege
et ꝑncipes ꝑncipi intẽdẽ et amare bo
regni et cōe ℭ Qr ſi deſiderũ ĩſurã
ꝺz ſumẽ examore · ꝑncipi reges ⁊ ꝑn
apes dñt bō ſtatũ regni ſui deſiderare ·
et q̄ qui ĩregno ſ bn ſe hēant addina ·
q̄ agant opa ũtuoſa · q̄ ſit ĩeis paxet
tñquillitas · q̄ inter eos debita ſeruent
uſticia · et ꝛ talia exquibꝫ pſe ⁊ cēſit
dependz boni ſtatus regni · Alia aũ deſi
derare dñt ut ſint ordiẽ adiſta · Duia
as g̃ et cuile pom et cetã aliabona
intrm deſiderare dñt · inq̄ñt pea poſſũt
coſcere malos · punire ĩiuſta · et face
ꝑ deſideriũ

alia aquibꝫ salus ꝛ̄ dependē̄ ꝛndeꝫ

Ulso q̄ et q̄ reges ⁊ p̄ncipes desidare dn̄t. q̄ sic dn̄t p̄ amare et p̄ncipi bon̄ dn̄ū et cōe. alia aī amare dn̄t q̄nē hn̄t ordinē adista. sic desidare dn̄t. p̄ ista p̄ncip bō dn̄ū et cōe. alia aī suī desidanda ut ordinanē adista. Deleu q̄ patē p̄t. q̄ et q̄ abhoīan dn̄t. q̄ p̄ncipi ⁊ abhoīanda que exp̄ssius ꝛdicit bō dīno ⁊ cōi. alia aī ab hoīanda ⁊ exn̄a. hī aī abhoīatoēs et desidū. tanto mag̃ deꝫ reges ⁊ p̄nap̄s q̄nto mag̃ deꝫ eos hre aīa debono reg ⁊ cōi. Qꝫ ⁊ aī illa q̄ reg̃ cōseruāt ībono statu. et q̄n̄ rex se hre debeat adipm regnū in ter̄o libro diffusius ostendet̄.

Reges et p̄nupes se habere debeant contra spem et desp̄ationem.

Cum detāum de ordie passionū xp̄e dn̄m q̄ amor et odiū erāt passiones fe. Restat q̄ nūc q̄m reges ⁊ p̄napes se hre debeant. ꝛ spem ⁊ despatoem. Qꝺ si ꝛsidēt̄ dā p̄hita ⁊ ē difficile scire. q̄m reges ⁊ p̄ncipes adh se hre debeāt. Dicebaē ē ⁊ q̄ eos deꝫ cē hūles et mḡnimos. Cū g̃ hūlitas modēt spē. q̄ hūles cognoscentes defm̄ ꝓp̄ū n̄ spant ult̄ q̄ debeāt. ⁊ magnimitas ū rep̄mat despatoēs. q̄ mḡnimi ꝓp̄ difficultatē opis n̄ despant. Si reges ⁊ p̄nap̄s fi ant hūles et mḡnimi. spabūt spanda ꝓp̄ mḡnimit̄. et spabūt n̄ spanda ꝓp̄ hūlitatē. ¶ Possum aī q̄dmodū ostēdere q̄ decet reges ⁊ p̄napes decenē se hre ꝛ spem. et spare spanda et aggḡa aggḡienda. Nā si reges nich̄ sparent ⁊ nich̄ aggḡēnt̄ ceīt pusillaīes et n̄ debite p̄tractaret negotia reg̃. Sūt aī ispe ut cōit̄ potēs. ūtē. ꝛsidanda. ꝓp̄ q̄ arguere possum̄ q̄ reges ⁊ p̄ncipes cē bn̄ spe rantes. ⁊ Spes ē p̄ ē debono. Nam de malo nō ē spes ⁊ timor. ⁊ Deꝺ ē de arduo. Nam ligꝫ ꝛ q̄dꝫ bō possit esse

post has aūt ter̄o loco collocandꝫ erāt spes et desperatō

amor l' desidiū. spes tñi cē n̄ p̄t. n ꝛ bon̄ arduū et difficile. Nulls ē spare d̄ n̄ s u deat̄ cē bō arduū et difficile. ⁊ T spes hr̄ cē ꝛ bō futūm. depsentibꝫ ē bois n̄ē spes. licet possit cē gaudiū defō. ¶ Qr̄to spe cē hr̄ ꝛ bō possibile. nulls spat̄ ⁊ despat̄. hec aī. mūl. sal bō arduū futūm et possibile potuīē appetē dn̄t reges ⁊ p̄nap̄s ⁊ hre. Nā cū p̄nap̄s sint latores legū. q̄ fm ph̄m ꝓpe spectat ad reges ⁊ p̄nap̄s leges ponē spectat ad eos bō spare. Rursꝰ q̄ p̄nap̄ le ītentū alegis latore et arege ut ⁊ ostē dm̄ ꝺz cē bō dīnū et cōe. cū talia sint bō arduа et excellentia n̄ solū spectat ad reges ⁊ p̄nap̄s tendē inbō. ⁊ deꝫ ⁊ eos tendē ībō arduū. ꝺmplꝰ q̄ q̄nto maior cōitas tāto plā possit et cōtinge. ꝺbō maiou ꝺiget puden̄ et sanou ꝛsilio. ¶ Cū g̃ puden̄ et ꝛsiliū n̄ sit n ītrēb̄ futūs. q̄ nulls ꝛsiliat̄ de ī possibilibꝫ. ut uult phs. ūj. etꝫ. p̄ta q̄ ī mutabilia sūt. ut hr̄i pt. ex. vj. etꝫ. n̄ cadit sub consilio. nec ⁊ cadit sub puden̄. deꝫ g̃ reges et p̄nap̄s ꝛsidare bona. nō solū arduа. ⁊ ⁊ ut sūt futa. Congr̄it ⁊ eos ꝛsidare talia ut possibilia. nā paupes ītoētes et ignobiles si n̄ s mḡnimi et sḡthunt se ab aliquibꝫ bois arduis. udent̄ meri indulgentiā. Qꝫ cumul̄ poten̄ diuīie et nobilitas n̄ admīdā tur eis ut ꝓsequi possint talia bō. Regē aī ⁊ p̄nap̄s quibꝫ obsequiꝰ nobilitas gnis. poten̄ cumul̄ hndantia diuīiaꝝ ī excusabiles cē udent̄. ut sint pu sillaīes et n̄ credāt eis cē possibile ꝓsequi bō arduа et mag̃ honore dig̃. ¶ Qr̄ cū reges ⁊ p̄nap̄s tendē de beant inbō arduа et debeāt puden̄ bō futa possibilia ipi reg̃. decet eos bn̄ cē spantes p̄mḡnimit̄ q̄ hnt oīa q̄ adspem debitū requīūt. ꝓ iso q̄m reges ⁊ p̄nap̄s bn̄ se hre debeant

inspando spanda. Restat vide qm se hre debeat inspando n spanda. Decz e os ai magr diligr inuestigare qd spent & qd aggrediant ardua. et spent spanda. Sic phūlitatē dnt ee modati ut n aggdiant ad ulr vires pas et ut non spent n spanda. Possum aī duplia mia iuestigare p n decz reges et pncpes aggdi aliqut ulr vires et spare ulr p sit spand. p sumit excptr offic regis. Scda excptr gentis s omisse. spare e ulr p sit spand et aggdi ulr vires sua videt exipuidē pcdere. p exaliq passi one imodata. vñ ij. eth. d p iuuenes sp s spei bone. dequoz g nego si sit & ulr vires iuuenes bn spant p ting exigrantia. Neopti e n possūt cogi cere arditatē opis. cōtingat aī hi ex imodatōe passionis. Nā q nimis iei hndat calor prupit ut acceptent q cō suimare n possūt. sic & dr possum p et ebriosi plus spant p debeant. qua calefi exuino et exebuetate amittē tōnis usū. atteptat aliq q n ualet p fice. Cū g regis offm reqrat hoiz prudentē et n passionatū imodata passione. decz reges et pncpes nō aggdi ulr vires et n spare aliq non spanda. Scdo hi decz eos excptr ppli s omissi ut plm e exponit se piculo qui aggdit ad arduū ulr vires si i iuenies e. g totā gentē et tot regn pcelis exponē diutno osilio et mag diligen excogitare dnt reges & pncipes qd aggdiant. ne assumāt arduum aliqd ulr vires et ne spent aliq non sperandum.

Quomodo deceat reges et pncipes se hre ad audaciam et timorem.

Scandū phm. vij. eth. otra mores singlares cōsidatōes mag fuit. Verū q nob e nota cō fusa magi ut d p phicor. Deo inli primo de moribz regū oz tnsire inlie et typo. q inso et maxie ine plus descendem adpriclares e aīstantias. expedit tñ hic unusalia ptīsire. q hoz cognitio faciet ad cogtoem seqntiu. Inli g hr mag priclarie tradabim fca regni. n tñ & illo libro expediet penitus usq adpriclaria descende. q expti curis et max reges et pncipes ipr negoz firmitā satis priclaria gesta nouer. Q si aliq unuersalia imorali nego eis edat suffragante expientia p hnt de moralib gestis sufficiēt instrui portint icogtone moraliū. hijs g plibatis dicam q sicut utilie et typo istruxim reges & pncipes qm se hre debeant cont spem et desperatōem q respiciūt futin bo. sic sēm eand methodū eos istruere possim q m se hre debeat circ timorē et audatiā q respiciūt futin malū. Videt aī aliqu forte reges & pncipes inillo ee timidos. qa tales regie maiestati derogare uidentur. Oultos aī sic iactantes reges assueuerit psuadentes eis. ut oia audeant nichil meat. s tales s adulatores nō uerdica. Docent e reges n ee fortes. nā qui oia audet et n timet ut d p magr mollaium n e fortis s fatuus. Oport ergo vide qm deceat eos ee timidos et audaces. Timor aī si modatus sit expediens cū regulz et pncipiz. modato e timore oms pncipātes timere debent. ne ad isurgat i regno qd et bo statum de puare possit. Possum aī qtū ad psens duplia mia iuestigare q moderatus timor necrius sit regulz & pncip p ma sumit excptr osilij dandi. Scda excptr opis fiendi. Puma mia sic p. nā ut d. ij. rethorice cā de timore. timor osiliatiuū fac exeo e q ais timet cō siliatur. qm posit fugē malū q dubitat. Cū g unū totū regnū abs mag

consilio debite gubnari ñ possit · expedit re
gib⁹ et pncipib⁹ p cōsiliū reddat hīre aliq
modatū timorē ¶ Sed hꝫ idem inuestigare
possum⁹ exptē opus fiendi · Sā ñ sufficit solli
atari ꝯ ꝯsilia et iudicare cōsiliaris ñ cōsilia
ta et iudicata popa debite et diligent⁹ exe
q̄mur · Modatus aīi timor ñ solū cōsiliatiū
facat · hꝫ ē agit⁹ · p opa diligent⁹ operā · hꝫ sā si
modat⁹ assit timor diligēt⁹ agim⁹ opa pque
fugē credim⁹ timorē illū · Ostensū ē g̃ q̄ re
ges et pncipes deb⁹ hīre modatū timorē · Id
tū īmodate time nullo m̄ deb⁹ eos · Immode
rat⁹ ē timor · uij · hīre ui⁹ que oīo derogant
regimī regi ¶ Nam timor īmodat⁹ p reddit
hoīem īmobilē et ꝯtractū · Sed facit ipm in
cōsiliatiū · ē facat eū tremulentū · Ad to fa
cit īgatiū · Cū ē q̄s timet calor adī tiora
pgredi⁹ · mod⁹ ē quē uidem⁹ īhōib⁹ aspicere
possum⁹ īcalore cor⁹ nāl⁹ · Cū ē hoies exīte
incāpis timet · sanū ꝯfugiūt ad castrū ul⁹
ad arcē · Si ē q̄s timet calor exīs īexteriora
bꝫ mb⁹ sanū ꝯfugit adīteriores · pē q̄ ho in
se ipo ꝯstrit⁹ et redd⁹ īmobil⁹ ¶ Ad si ca
put ē īdecens regni · sine regē ee īmobilē
et ꝯfectum · Indecēs ē capꝫ regni · ipm re
gē time ē modato timore · Sed hꝫ ē īde
cens · q̄ īmodatus timor facit hoīem mūl
siliatiū · cū ē q̄s īmodate timet · totus ob
stupefact et ē īagonia et ig̃nat q̄ faciat ·
pē q̄ ñ recordat⁹ cōsiliari et si cōsiliū ei
det⁹ pē obstup⁹ pfactōez ñ apphendit illū ·
q̄d si īdecens ē ut fca regni sine cōsilio ge
rant⁹ et ut rex sit īcōsiliatiū · indecens ē
ipm time īmodato timore ¶ Ad o īmo
datus timor reddit hoīem tremulentum ·
Nam pē timorē calore pgredient⁹ admi
ora exteriora mbra metuēt · Nerui g̃ fiūt
frigefacti ñ ualētes sustinē mb⁹ · Q̄d acci
dit eis timor · Ergo si īquiēs ē regē
ee tremlentū · q̄ dz ee uiril⁹ et cōstās · In
quiēs ē ipm time īmodato timore ·
¶ Ad tio īmodatus timor reddit hoīem
inopatiū · Sā ho pē timorē īmodatū
tremes et obstupefact⁹ īmobilitat⁹ et nes
ciet q̄d faciat · Cū g̃ totū sit īregē regni
tam⁹ īmouēte et spectet īpm ē · si rex sit
īopatis īpare ñ ualeat pē īmodatū ti
morē · Ad si hꝫ ē īdecens nō deg regem
time īmodato timore ¶ Visū q̄m re
ges se hīre debeāt ad timorē · q̄ difficilius
ē repime timorē · q̄ audatia ut dicūt fiat
sup ea de fortitudie · de facili uidi pt q̄m
se hīre ad audatiā debeat · Decet ē eos
nō hīre audantiā īmodatam · s modatā ·
Nam si audatia sit īmodata ho plus
pſumit q̄ debeat · q̄ regib⁹ ñ expedit ·
q̄ pīcl⁹ exponent totū regnū · Si ū q̄s
nullam audatiā hēat · oīo ē indecēs q̄a
tūc nich aggdit · Modate se g̃ hīre ad
timorē et adaudantiā regib⁹ et pncipib⁹
omīo congruit.

Quom differt ira ab odio et quomodo reges ⁊ pncipes se habere debeant ad eam et ad eius oppositum.

¶ Nitatē maxima uidet hīre cū
odio · p⁹ q̄m ondant q̄m reges et pn
cipes se hīre debeāt cōt unū et māsue
tudinē · Vidend est q̄m ira differt ab odio ·
et q̄ ē detestabilis aut odiū aut ira ꝯ
dinata · Est aīi una pncipal⁹ diā me ira
et odiū · ut ira ꝯordinata ¶ Est aīi
una pncipal⁹ diā q̄ odiū est appetitus
mali · simplicit⁹ et absolute · ñā odium
opponit⁹ amori · amare ei ut d⁹ · ij · rethe
ē id q̄ uelle aliqu bō p̄m se · Sic odire
aliq̄d ē uelle malū et simplicit⁹ et ab
solute · Ira aīi nō sic · nā ira nō ē appe
tit⁹ mali p̄m se · sed mordīe adiudeāz ·
Pot ē differe ira q̄ ē appetit⁹ pene adiu
deām · Exhac aīi diā pncipali me ira
et odiū sumūt⁹ · vij · differtie qs signat
phs · ij · rethe ¶ P diā ē q̄ ira ē exhis
q̄ s ad se ipm p deptinētibz · ad ipm odiū
aīi deptinētibz ad se ipm p adalīū et ad

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

alīū. Nam nīls aliē īasciat ñ credat ipm
fore fcasse p̄ īse p̄ īfilios p̄ īamicos p̄ in
aliqs ptīetos adse. Dem̄ ē ira ē appe
titum pene ñ simplr. ſ; moderie adīudcaj
Ills aū ulasa desidat ñ fore seis p̄ īpm
ul īptīetibj adipm. ſ; odire q ē uelle a
liē malū. ſm se ee pt̄ p̄ deptīetibj adse p̄
adaliū. Sicam eū ē sem aliqd ee furē. possit
ipm odire siue fore scat īnos siue īalios.

Sēda dā ē q ira sp ē īsingłar odiū ē
pt̄ ee īcōi. Odire pt̄ as cōem furē et de
trorē cōiē. ſ; irasa ñ pt̄ ñ aliē inspāli.
Nā aū hō iccōi ñ īiurieē nol. ſ; sp cō
mitat̄ īiuriā paliqñ hoiej spāle. licet
odire possim̄ fures unūsalū. ñ tm irasa
īm ñ aliē insingłar. Tcia dā ē q odiū
ē qđ ī sciabile. ſ; ira sciat̄. Nā si odiū
ē appetit̄ mal simplr. ille q̄ odim̄ ñ poſſ
tm̄ hre de malo. qn uellem̄ q plus hret.
ſ; ira q ē appetit̄ pene ñ simplr. ſ; ut
ut ordinat̄ adīudcam. et qt sciabile.
q aū as tm passus ē q uideat̄ irato
alō ultōem decentē fcam ee sciatur
ira et quescat utius. Qrta dā ē.
q irat̄ appetit cōtłari. ſ; odies appetit
nocē. mult ē irat̄ ī ferre dolorē et tristā.
ſ; odies mult ī ferre dāpnū et nocumīt

Qnta dā ē. q sentiri mult qđ irat̄
odies aū mich dissē. Nō ē suffiē irato qđ
alē pacat̄ ñ sentiat̄. et ñ manifeste ap
peat q ipe cessāt ulc malū. q aliē nō
ee iūdā. ſ; odieti qđ mich dissē. Nā aū
odiū sit mali ſm se. et absolute. suffi
enti et odieti. q alē pacat̄ malū. qđ
cuq ei accidat. ulc malū. Sexa dā ē
q ira sp ē aū tristā. tanta ē anxietas
iram ut iūdcā fiat qđ donet sit fcā ulto
qđ ptinue ē ī tristicia. ſ; odiū sñ tristā ee
pt̄. Nā odiū ñ ualz adād incōi. odire
ē possum̄ unūsalū oms fures. Nō tm
oz qñtū tristicia ꝓmittet̄ hī odiū. Sep
tima dā ē. q ira uidet̄ ee annexa mīa
nō aū odio. Nam aū ira facet̄ si multa
mala infanē aliē. irat̄ miset̄. ſ; oduz
pmodulo misebit̄ eū sit qđ ī sciabile.
Octava dā ē. q ira mult ꝺ pati. suffie
ē irato q alē ꝺ pacat̄ donec fiat dig ul
tio. ſ; odiū extinat et mult ñ ee. Hom ē
suffiē odienti q alē ꝺ pacat̄. ſ; mult eū
inimi et nō ee. Cū g̃ odiosi ody sint
multo pciores q̄ odiosi ire. mag cauend
odiū q̄ ira. Imo ira tñsire ī odiū sēm
Aug. ꝟ trabē facē defessuta. Est g̃ homi
cauedū aquoz tm̄ mag aregibz et ꝑna
pibz q ī ferre pt̄ pluribz nocumtū. Hic
g̃ scend ē de odio et ira. q odiū detesta
bile ē q̄ ira. nchm̄ tm̄ ira si odiata sit
detestabil ē. Ut g̃ appeat q̄m reges
et ꝑncipes se hre debeat ꝺ ira 4 oduz
et mansuetdie. Sedo q ira aliqñ roē
ꝑcedit et tūc ē ī ordinata et cauēda. alī
sequit odiū rōnis et tūc pt̄ ee ordinata
et imitanda. Si ē ira rōnem ꝑcedat est
cauenda dupl. ꝑ q rōnem pfcē ñ aud
Sedo q eā obnubilat. Ira rōnem pcedes
ſm phm. vij. ethi. assimilatm̄ canibz ul
assilat̄ seruis ueloabz. ſm ē ueloces cū
audiūt ubū dn̄ statū aliq plene pn
pant pceptū et timt. ut exeqnt mādatū
ei. qr̄ ꝺtingit eos defice. q ñ pfcē pcepe
rit. quom exeqnd sit mādatū ī. Si ē
canes stati cū audiūt sonitū ueteris la
trant. ñ distnguetes an ueiens sit a
mic aut inimic. Sic et ira facit. stati em
eū rō ꝺ mindcaj ee fienda. statim mult
curare ut iūdcam exeqtur. ñ exspās
sup ꝟ iudiciū rōnis. qđ iūdca illa sit fi
enda. Est g̃ cauend ira ordinata. q ñ
pfcē rōnem audit. Ido g̃ cauēda ē q roē
obnubilat. Sā corpe ñ exerte indebito
tpamto. ipedim̄ abusu rōnis. Qr
eū pura accedat sangs ꝺ cor. corp rod
ditur ī tpatū ut ñ possim̄ debita roē ut.
Rō ē ul intellus hiz ñ sit ul corpalis

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

unus tñ i suo actu corpalibz orgañs ꝑt̄ ꝙ ee
pe exñte i dispoſito ñ ꝑt̄ libe uti actu suo.
Dr inqlz hoie si cauend est hre rōem ob
nubilatā et ñ plane rōm obedire aquolz
cauēda ē ira aregibz et apncipibz. q eos
maxe decz seq impiū rōnis. Cauenda ē g̃
ira merdata et rōne p̄cedēs. si seqtur i
piū rōnis p̄t ee ordiata et imitāda. sla
cū ira rōnis ē organū et agit ſm impiū
rōnis utilius exequm opa iuniosa. vñ. ij
eth. pbat dom homi dnus. iuuite imittē
furou. tūc è iuē furoi uel iēm debito i
et ꝙ decet qñ ira ē organū iuuis et rōis.
Pz g̃ qm nos hre debem cont̄ iū et
mansuetdiez. repmda ē ira ne ꝑdat iu
diciū rōnis. et pira repmda ē mansuetdo
ne ipedia iuuiū opa rōnis actiā. dnḡ
g̃ prone iudicem plene qt agēd debem
ee mansuet. Sz ꝑf̄ plene iusu qt fruī
sum. possum assume ira tanḡ seruā et
ancillā rōnis ne pea exeqm iurlr qm
rō iudicabit. Sic g̃ se hre ꝑt ira & masu
ediez tanto magis regef. & pncipes qnto
magis nō decz eos i pediri iusu rōnis. et
iuriē exeq que rō iudicabit. Quō
regef et pncipef se habere debeant
Contra delectones et tristicia
Decebat. n. sup delcatōes am.
et tristicias tenē ultimū gdum in
ordine passionū. q adeas tanḡ adpassi
ones ultās oīs alie tinant. nulla em
passio ē q nō tinet̄ p adtristicia p adde
lectatōem. Dō g̃ de oīb aliis passioīb
p estat dīe qm reges & pncipes se hre
debeāt ee delcatōes et tristicias. delcan de
onibz aū fiunt dupr opio antiquoz utrz
q phm. & eth. cudn aū possint omēm
delcatōez ee bonā q q aboībz appetiū vi
maxe ee bō et eligibile. Omīa aū appe
tūt delcari q nō ee delcatio ñ simplr
ee de genē bonoz adducebat è odonus
aliam rōnem adh aū exꝑa tristicia.

qi delcatōi ꝓtria. nā si tristicia qlz ee fugi
enda et hret rōm malū delcatio. quelz
est seqnda et hr rōm bonū et alij aū eē rōnē
rio dicebāt oz delcatōz ee fugiendā. hij
oīm delcatōez odēpnātes statū suā pōm
ostendebāt rephensibilē. q sm phm alr
q delcatōe nllis uuie pt. sic g̃ negās
ee loglam ꝓcedit loglam. vt ꝑz p. iij. phm
methr sic ponēs oīez delcatōez ee fugi
endā. ponit alī q delcatōez ee seqndam.
nā cū loquela negati nō pt ñ ploquela
negās loglam logr logndo ꝓced loglā ḡre neg loglā. ged loglā
sic q nllis delcatōez oēm fugit. ñ delecta
bile sit ei oīez delcatōez fugē. seq q fu
gies oīez delcatōez seq aliq delcationem.
Iné has aū duas uias oīo ꝓtrias ē ina
phī. media q nō oīs delcatio simplr bō
nec è oīs simp. mala. sz alī q delcatio
ē bō existit aliq appent aliq simp
aliq sm qt aliq ē bō uni. aliq ē bō
alteri. Sic è uidem igustu sic nos
uidem iappetitu. simp è uidicare
possum aliqu hīt gustū i fctū uti
firmi aliq hīt ipm bn dispositū adeā.
Sip aliq hīt appetitū i fctū ut uti
osi. aliq hīt ipm bn dispositū ut hoie
boni et iuuiosi. Sic g̃ n s dicēda uā
dulcia. q uidr i firmis dulcia & hen
abz gustū i fem. Sz que uident dul
cia sānis et hntibz lingām bn dispoſi
tam sic nō dicēda s ue delectabilia q
sut delcabilia uiuosis et hntibz appe
titū i fem. Sz q s delcabilia bonis et
hntibz uolitate rectā. Cruit g̃ delca
bilia aliq uie simp aliq appent & sm
delcatōes q. sic cruit aliq delcatōes bo
ne ꝓcntes sip aliq aliq appentes sm
qr. Burs q delcatio ꝓtingit ex con
uictōe ꝓcntis eū ꝓcente. Cū g̃ aliq
ꝓcient bestys. alia hoībz. aliq delca
tōes s ꝓcntes bestys. aliq ū hoībus.
sz delcatōes uenee et sensibiles s

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

cōuenientes bestijs. Si aū hoīes talibz de
ctionibz uti dñt. ij nō ē sm se sz simp
sz put ordiem hūt et put deseruunt
actoibz utuosis. Patet g qmodo nos
debem hre adpas delcatões. nā cū de
testabile sit aulz q sit uiciosis et q mo
res hēat bestiales spectat ad phz seq nō
q s delcabilia bestijs et hoibz uiuosis
sz q s delcabilia rōnabilibz et hoibz uir
tuosis. Omis g delcatio bō est ut argu
cbāt rones pmisse. sz n oīs delcatio z bō
aulz sz aliq ē bō bestijs aliq ū hoibz.
de Quito g delcabilis ē reges & pncpes
eligē uitā pecudū. tāto detestabilis est
cos seq delcatões bestiales. pz g qm rege
et pncipes se addelcatões hre dñt iopib
uiuosis. nā delcatio qd pfic et expedi
ctoē redd opatões dcentē. Si g reges et
pncipes delcabilit prudētie et iopibus
uiuosis. expeditou m et mg pfē efficē
pte rūt hi opa. Nam qnto qs uehemtioz
m affectat tachibz uiuosis tāto excellēn
effic illos actus. Indelcatoibz aū sensi
bilibz delcari n dñt pncipi et pse. sed
uti dñt eis modate et put hnt ordiem
ad opa uiuosa. Hā tales delcatões si ue
hemtes sint rōem obnubilāt et opatio
nes impediūt uiuosas. Usq g qm
reges & pncipes se hre debeāt circa delca
tões. vidē restat qm se hre dñt circa
tristicias. Tristicia aū ng ē assumda n est
laudabil n supoito aliq tpi. sibi qs uidz
se ialiq tpia fecisse debz dolē et tristari.
De tpibz g ē tstandū sz oīs alia tristicia ē
modanda et uitada. vt g hi tristicia mo
dte danda s remedia pq hi tristicia u
tari possit. Vidē ē phs tā remed tā
gē pq tristicia uitabl. s. ututes. amicos.
et cōsidatoy uitatis. Q ututes ē uita
t tristicia. qz ut ult phs. ye. etic. mali
uiuosi de se ipis nō gaudēt. Magnū g
remediū ut inob ipis faciam delcati
onē fugē uicia et hre ututes. sm remediū
ē osolatio amicoz. vn ieod. ye. etic. d. vidē
ē tristicia ce qda pond aggruas aiam. sic g
ipondē cōtu ai mlti tuāt nos adptandum unuat
ill mi gruam. sic ē uidem mlitudiy ami
coz cōdolē nob. alienam adolore illo et mi assanam
tstam. hec ē ro licet tagat. ye. etic. d tū
fuisse platonis n. vn usq q uā. Nā cum de
dolore amicoz sit dolend et nos dolem et
uidem amicos dolē ut. vi. nō debz dolor mi
nui sz augi. Possum g dicē cū uidem amicos
de dolore nro ū q illi dolet minuit dolor dolere
nr. si q uidem eos dolē. gnat nobis
qdaz firma fantasia q sit amici. sz qā
delcabile ē amicos hre delcam et delcando
dolor minuit. qz oīs delcatio totalit tris
ticiā tollit ul saltē eā minuit. Tam re
mediū ē osidatio utitatis. nā licet de tpi
sit dolendū de uris n fortune l de aliquib
que nob cōtingē possit absq eo q openiur
tpia dolē n debem. Adh aū maxi remediū ē cōsi
datio utitatis. nā plri osidatoy cogscim
talia ce modica bō. Ideo eis amissis nō
dolebim. n forte pacēs iq pamissionē
coz ipedim ab opibz utuosis. fuge aūt
ppt alia dolor l tristicia cōtingat. pz g
nō ē dolend ut de tpibz et opibz utuosis.
Si aū ppt alia dolor l tristicia cōtingat fu
ganda ē p pututē p pamicos p pcogrem
utitatis cōsueuit ē adh dari quartū sub
sidiū. s. remedia cōlia ut sopn balneū
et alia q tristicā fugare solent. Ergo nō tā
les tristicie impediāt opatões utuosas tāto
dez reges et pncipes tales tristicias mo
dare qnto deceri ē cos excellē inopibus
uirtuosis. Quod hax passionum
quedam sunt mag principales queda
minus principes ales.
Sicut enūabant. xij. ututes qua
quatuor erāt pncipales et vij.
sūt annexe. sic mt has. vij. passiones e
numātas seqndo pdecessoy doctīa dicere

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

possum̃ q̃ ē ·iij· p̃napales · s· spes · timor gau
diū et tristicia · has aũ magr̃ ee p̃napales ꝛ
plicua uenari possum̃ · p̃ ut cõpanr̃ ad
passiões alias · ꝓ ut ꝓpanr̃ ad obiecta sua
ꝑ ad miam ea que usanr̃ · ꝑ ut ꝓpanr̃ ad
pos aie ut trasabi et ꝛcupiscibilē iquib
ꝛsistut. ¶ Pua sic pz · nã oms alie pas
siones uidñr ordiari ad istos ut passiones
supte ꝑ bonū · Ordinari uidñr ad spē et ad
gaudiū · supte aũ ꝑ malū ordinari uidñr
ad timorē et tristiã · nã passio boni supt
ta ꝑ bonū · ꝓ incip abamore postea uad
ꝛ idesiderii et tinat inspē · dū bm̃ ē futm̃
ultio aũ tinat igaudiū et delectões qñ
bm̃ illd ē psens adeptū · ꝑ ꝑ malū incipit
ab odio ꝓced infugā ꝑ ihabomiatiõez
et tiat ꝛ malū · si malū illd sit futurū ·
ultio aũ tinat ꝛ tristiã · si malū illd sit
et iam psens tang adeptū · Timor g̃ et ꝛ fa sit
et p̃napales passiões · q̃ ad eas ordinant
passiones supte ꝑ malū sic ad spem et ad
gaudiū ordinat passiões supte ꝑ bonū
Hic ma · Adiuestigand has passiões ee
p̃napales sciū ꝓ · expte m̃ circa q̃s tales
passiones ordinat · Nã oīs passio ꝑ suū
ꝛ malū ꝑ bonū · Cursū bm̃ ꝑ malū ꝛsidam
ꝓ · ꝑ ut ē futm̃ ꝑ iam psens · Deinde g̃
q̃ sumi hñt has · ·iij· passiões · q̃ de bo
futo spes · de psenti ē gaudiū · de malo
futo ē timor · de psenti tristiã · ¶ Et m
hec passiões sumi possut ꝑ pot anime
ut ꝑ trasci et ꝛcupisci iquib ꝛsistunt ·
Deciū ē aũ ꝛcupisabile rõe · i bonū ꝑ ma
lū fm sc · trasabile ū ꝫ hñt rõem ar
duū ē g̃ ad sit mayr̃ bm̃ cū ia ē adeptū
ea q̃ ē delectatio et gaudiū et mayr̃ sit
malū cū sit adeptū · ea q̃ dolor et tristiã
Hic delectões et tristiã ee p̃napales passiões
ꝑ ꝛcupisci · spes aũ et timor s̃ p̃napales
passiões ꝑ trasci · Ista trasci tend inbm̃
et malū ideo q̃ ē arduū q̃ tūc mayr̃ re
putat bm̃ arduū cū est futm̃ et timet.

Spes et timor s̃ p̃napales passiões ꝑ trasci
s̃ cū expassionibus diuisificari hñant opa
nra deꝫ nos diligẽt iquibꝫ delectant ul mitendr̃
tristant et q̃ spem et ticant. Hic tanto
magr̃ deꝫ regest et p̃nipes qñ opa eoꝝ suñt
digniora eo q̃ respicuñt bm̃ gẽtis · qñ g̃ re
ges et p̃napes debut se hñant ea delectã
ones et tristias et ea spem et timorẽ · pa
tefim est ꝓapulta supr̃ dea · Quomodo
oms alie passiones ꝑhabitas
Numabant supr̃ xij· reducant.
passiones · s· odiū · timor · amor · desi
diū · abhoiatio · delectatio · tristi · spes · desperatio ·
audacia · ira · et mãsuetdo · Hic ꝑ oms has
passiones phs · ij· rethr̃ seꝫ alias passiones
enumare ui zelū · gm̃ uetes sm̃ · q̃ ꝑ q̃ m
digniatio de psperatibꝫ maloꝝ · miam · iudi
am · et erubescentia siue uerecundia · Hic oms
hec passiões reducuñt ad alias passiones
ꝑdeas · q̃ zelus et gra ad amorẽ · uerecundia
ad timorẽ · iuidia et mia et uemesis sunt
idigniatio de psperatibꝫ maloꝝ reducuñt
maloꝝ ad tristiã · Zelus q̃dẽ reducit ada
morẽ q̃ zel n a ē q̃ ꝑ q̃s amor ī censr̃ ea que
ī tẽ sit diligim ꝑ s̃ cõlia ꝑ spualia · si sunt
cõlia q̃ talia cū hñt ē bona uo hẽri ab
alio · Ho zel ꝑ hoc differt ꝛsecut q̃ est
amor ī census n̄ pacis ī amato · Inde g̃ cõsortiũ
ꝛsolenr̃ q̃ alq̃ dñr ee zelotipi de alq̃
ꝑ si uolut aliqm ī ea hñre cõsortiũ · nec
sus amor coliui ee uidet amor ꝑuatus
et reꝑhensibil n̄ pacis ꝛsortiũ ī amato ·
Hic ꝛ· bonoꝝ ī tẽporaliũ · et ꝛ· ūtuũ si sit
amor ī censr̃ et laudabil et q̃ cõis · Ita
ñq̃ qs utuos ee nec ꝑe ututes diuge
ret si uolt ī eis hñre ꝛsortiũ · hi g̃ zelus
rõ bonoꝝ honorabiliũ dicit apho · ij· rethr̃
q̃ ē tristicia delꝫ boni n̄ q̃ ī sunt alis
q̃ n̄ ī suū · Zelus g̃ reducit ad amorẽ
sic et gra reducit ad amorẽ · q̃ ex amo
re efficit ad grossus alti · gra ē ꝫ de
ea tractat phs et ut ē passio nich ad

q̄ quid mor̄ ai p q̄ ĩclinat̄ ās adb̄n fiũa cõ
ſẽda · zelus g̃ et gr̃a reducũt̄ ad amorem
ſ uẽcũdia reducat̄ ad timorẽ · dup̄ ẽ q̄s time
p̄ corruptiões et abhoiatões · q ẽ expauesc̄
mala corrupta d̄ tamẽ · ſ q̄ expauescat̄ ẽ
pia et ĩhonorata d̄ uẽcũd · Nich g̃ ẽ ad
uẽcũdiã q̄ timor ĩhonoratoĩbz p timor ĩ
glificatoĩs · v̄ uẽcũdia erubescẽ cõſicu
q uẽcũdantes cõ ẽ erubescũt ſic timtes
palleſcũt · Hã deo q ās credit amittere
uitã q ẽ bo intiũs timz · ſ deo q timet
ſe amittẽ gl̃am amorẽ et honorẽ · et a
morẽ q̄ s bo exteriora uẽcũdat̄ · et time
de g̃ sangs recẽdit ad ĩiora mlt̄ remanẽt
pallida · q timor ꝛſurgit ecce q q̄s credit
ſe amittẽ bo intiora · Sz cũ ās uẽcũdat̄
sangs fugit ad exteriora et facies appet ru
bea · erit g̃ tũc sangs ad exteriora q uẽcũ
dia ꝛſurgit eo q alijs ſe credit amittẽ
bo exteriora · Dup̄ ẽ timor un̄ amittendi
uitã et bo exteriora q̄ q̄s palleſcat · et aliũ
amittendi gl̃az et honorẽ q̄ s bo exteriora
p q̄ q̄s erubescat · Timor g̃ corrupti et
amittẽdi bo intiora q n̄ hr̄ ſpale nom̄ rec
te s nom̄ ꝛmũe · et d̄ timor · ſ timor am
mittẽdi gl̃am et honorẽ hr̄ ſpale nom̄
et d̄ uẽcũdia p erubescẽ · uẽcũdia g̃
timor et reducũt̄ ad timorẽ · Ipſo g̃
q̄m zelus et gr̃a reducũt̄ ad amorem ·
et q̄m uẽcũdia reducat̄ ad timorẽ · reſtat
q̄m ĩuidia et uemeſis una ĩdignatõ
reducant̄ ad tſtiã · Sed g̃ h̄ tã cẽ ſpẽs
tſtiae · Nam ās tſtat̄ p de malo alt̄ius p
de bono · alẽ triſtat̄ de malo et maxĩe ſi
credt̄ ipm̄ ĩdigne pati malũ ſic ẽ uẽc
dia · Nã ut d̄ · ij · reth̄ una nich aliud
ẽ q̄ tſtitia q̄ã ſup̄ ꝑ apparẽs malo cor
rupte · p ꝛtſtituo et q ĩdigne ẽ ſortiri ĩ
malũ ſi n̄ ſit tſti n̄ de malo alt̄ius ſ de
bono h̄ pt̄ cẽ dup̄ p de bono p ſe · et ſic
ẽ ĩuidia · Nã ĩuidia ut d̄ · ij · reth̄ nich
aliud ẽ q̄ tſtitia q̄ã ſ apparẽs adẽ
aliquor bonor ẽa ſiles n̄ ut aliq̄ s h̄ ꝑ illo.
Inuidia ẽ ẽ dole de apparẽti bono alteri · n̄ q
ipe n̄ hr̄ i bo · ſ q alt̄ cui ĩuidet pellit bo
no illo · et poſſit ĩuidia ẽa ſiles ut figli
ĩuidet figlis et fab̄ fabris et ſic de alijs Si
di tſti ſit de bono alt̄ius n̄ q̄cũq m̄ ſ ut ĩ
dig̃ hẽtur ab eo ſic ẽ meneſis p ĩdignõ
H̄ã ſm̄ phm̄ · ij · reth̄ exneſis p ĩdignatõ
ẽ tſtari de eo qui ĩdigne uidet ꝑſperari.
Si g̃ hec paſſiones diuiſorie ſint
patões nr̄as · deꝫ noſ g̃ oñ eas cognoſcere
et de tanto mag̃ deꝫ hic regeſ et p̄nape
q̄nto hr̄e dñt opatões maxĩe excellẽtes.

**Que p deum paſſioni ſunt laudabi
les et utupabil et quom reges et
ſedã tñ p̄rincipes ſe hẽant**

Paſſionũ q̄dã uidñr ee
laudabiles ut mia uẽcũdia n̄ uẽcũdia
ſm̄ phm̄ · licet n̄ ſit ũt ẽ tñ laudabilis
paſſio · Sic ẽ gr̃a et nemeſis laudabiles
paſſiones ee uidẽt̄ · q̄dã aũ s utupabi
les n̄ ut ĩuidia et odiũ utupabile ẽ n
ſit utiorz · Alie aũ paſſiões uidñt ſe
hr̄e ad utiũg · q poſſũt ee laudabiles et
utupabiles · Est ẽ diligẽs ad ũtendum ·
q ſp ĩmoribz laudent̄ media tñ uita
parant̄ extima · Paſſiões g̃ q uidẽt̄
de ſe laudabiles ee ĩptant rõnem me
dij ũ nẽ et dur medius ẽ mẽ trepidũ
et uẽcũdũ · nã q de oĩbz uẽcũdat̄ d̄ tre
pid · q aũ de nullo uẽcũdat̄ d̄ ĩuẽcũdus.
Mlis aũ harũ laudabil q n̄ imme
m̄ ſe hr̄ aut q uẽcũdat̄ ut det et n̄ uere
cũdat̄ ut dz n̄ d̄ uẽcũd · eſt ſic et unaz
ẽ inẽ erudelitatẽ et mollitiã · Nõ q nlli
ꝑatur crudel ẽ · q oĩbz ꝑatur ẽ moll
et mlieb · Q ũ ꝑacẽtibz teñ mediũ
et laudat̄ et d̄ miſicors · Sic ẽ nemeſis
med ẽ inẽ ĩuidia et placiditatẽ · nam
ĩuid de oĩbz pſpitatibz dolet · placid aũ
ut oppoĩt uereẽdo de oĩbz pſpitatibus
gaudet · tremdus teñ mediũ q gaudz

de pspitatibꝫ bonoꝝ et dolꝫ de pspitatibus
malorꝝ · sic et grierāt ē q laudabile mediū
mē superfluū et diminutū · Sīlr q ōibꝫ est
grōsus tam digꝫ q indigꝫ utupabilis ē
q nllꝫ ē grōsus tñ utupari dꝫ · ꝯ qui est
grōsus digꝫ et ñ idigꝫ ꝯ tenꝫ mediū et
laudat · Passiōes aīe laudabiles tenēt me
diū · vituperabiles nō tenet extremū · Sīlr
iudia tenꝫ q de oīi pspitate dolꝫ · sic et
odiū ut ē utupabile extremū tenꝫ · pas
siōes ñ q se hñe aduēnꝫ et possūt ee lau
dabiles · ñ ē utupabiles tenēt extremū ·
ñ ē laudabiles tenēt mediū · ¶ Hꝫ ut sī
uidē ē qm reges ⁊ pncipes hñe se debēt
ēca has passiōes · Sīlr gm et miam ut ē
passiones laudabiles · vitutem dñe · Decet
è eos ee grōsos et mīsdes · ipi è maxie
ee dñe i debitoꝝ malorꝝ distributores uel
bonoꝝ siue bñficiorꝝ et penaꝝ · Bñficia è
tuē recte distribuīe qm reges et pncipes
et hꝫ quoꝝ ē talia distribuere bēis ⁊ digꝫ
sūt debite grōsi · Mala aīe tuē pene et de
bite affligīe qm se i digꝫ patientibꝫ adi
miam ꝯmouēe · Vecūdia aīe et nemesis
luꝫ è uidanē ee laꝫ laudabile passiōes
Sīlr è silīe et pomeꝝ mediū adtribuēde
sūt regibꝫ et pncipibꝫ · nō decꝫ è reges
uecūdos ee q nō decꝫ eos talia opari · bñ ue
ēidari possūt · pp̄ qđ dr̄. uiꝫ. eth · q lauda
m̄ uuenes et uecūdos · Senes utiq nllꝫ aīe
laudabit si uecūdabil · q ñ estimam eos o
portē opari iquibꝫ ē uecūdia · sic ibidē dr̄
studiosi nō ē uecūdari q uecūdia ē i pīus
cras aīe ñ ē pua opatio aut si decꝫ reges
et pncipes ee studiosos et ee senes mouk
Sīlr nō decꝫ ipos uecūdari n̄ ex suppos · Sīlr si
otingēt ipos opari tpia uecūdari debent
Nemesis ei nō mlti dr̄ ee laudabil · nec
mlti laudat q nimis gaudꝫ de pspitati
bꝫ malorꝝ · Nam mali ñ possūt possidere
una qq bo e modi s utiosa · ꝯ forte pos
sūt possidē bo media ꝑ bo minima cui s
bo ecūoia · Talia aīe q minīa s ingenē
bonoꝝ ñ multꝫ curandū ē si possideant
a malꝫ · dū tñ hꝫ sit ꝑ accedat sine dpa pp̄a ·
Hꝫ ā si alie ēent hꝫ bo dispensare · ñ deberet
ea ēbuere idignus ꝯ digꝫ · Reges ꝯ ⁊ pncipes
uecūdi dñt ee verecundi mansueti et idig
nant dñt de pspitatibꝫ malorꝝ ne indigꝫ
distribuāt sua bo · Sic ꝯ se hñe dñt adp
dēas passiōes q dñr ee laudabiles · Inui
diā aīe q ē utupabil passio penē fugē
dñt ⁊ nisi eoꝝ eēt uuiorꝝ · Hꝫ ā uua sūt
odienda et s pturbꝫ exturpāda · Inalꝫ
aīe passionibꝫ q possūt ee laudabiles et u
tupabiles debite se hñt si fiūt omnā
ututibꝫ de qbꝫ supꝰ fecim mīonē · Nam
pūtute māsuetdis debite se hebūt ēca
nā et cī oppōitū nā ille q uasat ut dꝫ
et qm dꝫ et qm dꝫ dr̄ ee māsuet · pfor
tudinē è se hebūt ēca audanā ⁊ timore ·
Sīlr ille ē fortis q audꝫ audēda ⁊ timet
timēda · Pmgnimitatē et hūilitatem
bñ se hebūt circa spē et despatōꝝ · nam
mgnimitas repmit despatōꝝ ut dē
hene abonis ardius pp̄ difficultatem ·
Hꝫ ūiltas ū modabit spē ne nimis se
igerat aīe illa pp̄ bonitatē et delectē
q ē ieis psuas ū ututes ꝯtes ꝯ
piscibili bñ se hebūt ēca ꝯpiscabiles
passiōes · ut amēt et desidēt amā
da et desidanda · et abhoiānt et ab
hoiand desēant et istant · Vt ē delec
tand et istand ut adꝫ oīa se hēant ⁊
acquirat et postulat ordo et regula
rōnis · Hec ꝯ de passionibꝫ sufficiāt ·
q siqt ē hic dimissū infra diffusiꝰ
tractabit · Agrē è i tro de timore a
more et una de a ut rei ꝯgruentia
postulat · ubi è ostendent qm reges se
hñe debēt ut a plis teneant · et qm
ua parent · et qm dñt ee mīsdes et
qm zelatiui · Sīlr milta q hꝫ umusalit
sūt tradita · l · pticularit ostendentur ·

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

In apuntē capl̄a quarte ꝑtis

Qui sūt mores ꝑmi libri.

Iuuenū laudabiles · et q̄m reges et ꝑnapes se hīe dēt admores illos.

¶ Q⁹ mores iuuenū ē utupabiles sē et q̄m reges et ꝑnapes adh̄i mores se dēt hīe. ¶ Q⁹ mores senū ē laudabiles et q̄ sūt mores statu et q̄l⁹ reges et ꝑnapes adh̄i mores se debeāt hīe. ¶ Q⁹ ē mores nobiliū et q̄m reges sē ꝑnapes se dēt hīe adillos mores. ¶ Q⁹ sūt mores diuitū et q̄m reges sē ꝑnapes se dēt hīe adillos mores. ¶ Q⁹ sūt mores potēciū et q̄m adillos mores reges et ꝑnapes se dēt hīe. Qui sūt mores iuuenū laudabil' et quom̄ et ꝑnapes halere se debeant ad ꝙ pditis mores illos. Capl̄m tribz ꝓbz h̄ lib' ꝑmis ꝑmum.

In q̄bz ostensū ē mq̄ reges et ꝑnapes suū finē ponē dēt · dequibz utumbus debeant cē ornati et quas passiones debeāt sc̄h · H̄ uc restat ꝙequm de iuuenū ꝑte · s. q̄s mores debeāt imitari · q̄ore aū dup' diuersificari possūt abetate et a fortuna · abetate aū q̄ alios mores h̄nt iuuenes alios senes · alios q̄ sūt in statu · Fortuna et mores diuersificari uidēt · nā bō fortune ē modi ē bō ꝙcio qa ut nobilitas potēcie diuine · ñ modi mores diuersificāt · nā ut plūm alios mores h̄nt nobiles q̄ ignobiles · et alios potētes q̄ impotentes · et alios diuites q̄ paupes · De oīb; aū hīs mozbz dicēdū · s; ꝑ de mozbz iuuenū quoꝝ mores ē quid laudabiles q̄ de utupabiles. Ine alia aū q̄ tāgit ph̄s de iuuenibz · ij · rethe tangit sex modos laudabiles et sex utupabiles · p̄ ē ē laudabil' mous iuuenes q̄ sunt nāles · scō q̄ sūt aīosi et bone spēi · ē q̄ ē magnimi · q̄rto q̄ ñ ē malignus · q̄nto q̄ ē defacili misericordes · sexto et ultio q̄ ē uecūdi et erubescētiui · Sūt ē iuuenes libales q̄ ñ ē expti indigētie · et bō q̄ h̄nt acq̄sitū ꝑ labore · H ai quib; cū maiori indigentia tēp facultate suas q̄m ꝑ indigentiā passus ē aliq̄a mala · p q̄m facultates illas acq̄siuit ꝑ a industā et ꝑ labore · H ā quib; cū maiori diligentia retinz facultates suas q̄m ꝑ indigentiā passus ē aliq̄ mala · p q̄m facultates illas acq̄siuit ꝑ a industā et ꝑ labore · H ā q̄ cū labore acq̄rit diligentiꝰ retinet · Immo ado q̄bz delectat in ꝑ opere q̄ q̄q̄t sua industā acq̄rit cautus possidet. ¶ Scdo q̄ iuuenes bone spēi sunt. q̄ tpli rone cōtingit ut pbat ph̄s · ij · rethe · sūt ē iuuenes aīosi et bone spēi · p q̄ pauci ex pti ñ in mlto sūt passi repulsam ido credūt oīa operē · Sūt ē bone spēi q̄ in eis mltū hndat calor · eode g̃ et alijs mbs inflāmatis calore exēte iuuenibz fiūt iuuenes bone spēi et aīosi ut oīa audeāt · Rursum iuuenes parū uixerūt p tanto et fin cursū nālem dēt multū iuuē in futo · Cū g̃ memo sit ꝑ pdēcem et spes ꝑ futoꝝ iuuenes parum iuuāt memoria et multe nīa ispe · Nō ē mltū delectāt iuuenes in hijs q̄ fecerūt q̄ memorant se modica fecisse · Si mltū delectāt in cogitando q̄ fuerī s · spant ē se facē mag̃ · q̄ contingit eos cē aīosos et bone spēi · Tercio tangit eos cē magnimos cū ea exp̄ cedentibz assignat · Nam exh ē q̄s mg̃nimꝰ q̄ dignificat se mag̃s · agit se ad faciend mala · Iuuenes ē cū sūt libales et aīosi et bone spēi ñ h̄nt unde reflectāt q̄n sint mg̃nimi Possi ē adh̄ spālis rō assignari · Nā cū iuuenes ꝑ calidi et sup finem iuuenes nolūt sup fieri excellere · Hic ē iudemꝰ q̄ sp sūt calida cla et h̄ ordine unusquisq; ut ignis et aer sp ferūtur frigidis ce

et aque. Cū g̃ int̃ cet̃a p̃q̃ qs uĩ sup
ferri excellẽ. sic honor et gla. q̃ iuuenes
s̃ pcaldi et cupiũt excellẽ max̃e desidãt
glam et honorẽ. et p̃ons aliq̃ in s̃ mg̃rim
Cui ꝓpa matia iudet̃ ee humor q̃r eũ iu
uenes s̃ laudabiles eũ n̄ s̃ maligni mor̃.
Dicit̃ ẽ n̄ ee maligni mores q̃ n̄ credũt
às ee malos. ſ ut plũm credũt om̃s hoĩes
bonos ee. cui rõ ẽ q̃ ex pte defectus malor
n̄ iudicãt. defectus hoĩm ſm ea q̃ iudicãt ſ
ſm ea q̃ iudet̃ in se ipis sic eũ dñt ee i alijs
Ad d. ij. rectr. q̃ paruã sua innocentia alio
m̃surat. Quinto iuuenes s̃ defacili mo
dãtur. q̃ nõ sup̃ dicebat̃ epi max̃e ꝓsurg̃
unã sic credam̃ alios indigẽ patri. Et si
iuuenes sua innocẽtia m̃surãt et credunt
illos idigẽ patri defacili mouent̃ ad miam.
Sexto q̃ iuuenes s̃ erubescẽtia et uerecũdi
nã quãdiu timꝫ pdẽ q̃ nimis affectat
erubescẽtiã aũ et uerecundia ẽ timor iglificatiõis ut dicebat̃. eũ g̃ iuuenes q̃ calidi
nimis affectãt excellere iglificari. q̃ de
facili erubescũt. phs tñ ij. rectr. aliã
cãm uix assignare q̃r iuuenes nãlit̃ nẽ
cũdi s̃ ſlã ut ipẽ aut nouerũt n̄ q̃ fiũt
doch alege. appllãt ubi doctrinã legẽ mo
nitões patrias et matrias pẽs instituẽt̃ piũ. Cũ g̃ mr̃es sp moneãt suos
filios adhonesta. q̃ honestũ dicẽ q̃ ho
noris stat̃. Iuuenes multũ affectãt eaq̃
uidẽr iptare honoris statũ et plocũ ab
oppõitus multũ timẽt q̃ iptant ignoratiam et inhonoratõez. q̃ erubescẽtia est
timor iglificatõis iuuenes defacili e
rubescũt. Quinto q̃ mores s̃ laudabiles iuuenũ deleu patt̃ pt̃ q̃m re
ges et p̃ncipes se hre debeãt ad illos.
Flam q̃q; ẽ laudabile in ꝫ ẽ laudabile
vl quocũq; ce simp̃. videm̃ ẽ q̃ ee furibund̃ ẽ ineane laudabile. n̄ tñ ẽ laudabile in hoĩe. sic hꝫ ee uerecũdũ sit
laudabile iuuenũ q̃ rõne etatis se
cũdm̃ n̄ possũt q̃n ꝫmittant̃ aliq̃ tpia
de quibꝫ dicꝫ eos uerecundari. reges aũ et pn
cipes et nos dicꝫ ee q̃i semidos. n̄ solũ q̃ tã
pia ſ abhoiabile et ee debꝫ q̃ audiũt tpia
noia q̃ corrũpũt mores bonos colloq̃a pua.
n̄ g̃ sũt istatu q̃ dñt uerecundari. ſlã g̃ dicꝫ
eos uerecundari in exsuppõe q̃ si ingereret
opari tpia uerecundari debent et pl'q̃ alij.
q̃ magis decent se gerẽt. p̃ g̃ q̃nq; dicim̃
laudabilia iuuenibꝫ adaptare regibꝫ et
pncipibꝫ q̃ dicꝫ eos ee libales rõne spei.
n̄ maligni mores mgnimos et misatiõs.
Sexto aũ. s. uerecundos n̄ dicꝫ simpliciter regibꝫ. Dicꝫ ẽ reges ee libales q̃
cõt̃ nam agẽt si mitidiꝫ dicam quã
pollẽt nõ implicaret ipios et debitos. vs
ut s̃ ibi tẽpatu deliberãtate sufficient̃
tenigim̃. Decet ẽ eos ee tãte magis bone
spei q̃ alios. q̃nto ecc̃ eoĩa ecã q̃ ifuda
re dñt sũt vñtuosa q̃ alia. tunc dicꝫ eos
ee mgnimos. q̃ ut dicebat̃ iquodã eã
dem gnimitate. maxime mgnimitas com
petit regibꝫ et pncipibꝫ. q̃ eos maxime
decꝫ opari et magnifica tendẽ. sic et magnim̃ ẽ eos nõ ee maligni moris. ut nõ
decꝫ hꝫ beant opinionẽ malã. ſlã
si acta sbditor sp inexpiarẽt̃ infinale
ptem stingẽt eos ee tyrannos et illustres gentiũ. ſ dicꝫ eos ee misatiõs.
ſlã ut ait phs. ij. rectr. hoies n̄ plũm
mala faciẽt. Ipa g̃ hũana fragilitas
uetãm postulati pdelictis. q̃r reges
ſm et pncipes ſm q̃ndã sic legis
lacas ifligũt̃ pene dicꝫ misatos ee.
Esse aũ uerecundos n̄ dicꝫ eos simpliciter
ut supi dicebat̃. Quod mores iuuenũ sunt utupabiles et quomodo
reges et pncipes ad hui mores
sunt se debeant hre.
Iuuenũ se mores laudabiles e
nituum̃. sic et enitare possum̃ sic
mores utupabiles qs et phs tangit

·ỹ·rectꝰ· ꝑ nã uuenes ē passiõm ĩseruatã
fo aũ ē defacili ũtibiles·ẽ ē nimis credili
qrto ē ꝛtumeliosi·qnto ē mdaces q̃dãm ꝑ
euiãt aſſ tutes·sexto ĩactiõibꝫ ñ hẽnt mod
ſ oĩa faciũt ualde· ¶ Siũt è ꝑ uuenes
insecuti passiõm·et maxe ĩsecuti ꝛcupias
ẽa corꝑ·3 siũt è ĩmẽtes et ꝓsecutores ue
neꝛ q̃ duplica de cã ꝛtingit·nã t uuene
siũt par ealidi et corpe pealefco fiat uene
reoꝛ appetit·nãlis dispo corpis ĩerat u
uenes adꝛcupias uenereoꝛ·Rurs ꝟ id cõ
tingit qz qs inoĩbꝫ actiõibꝫ nris ꝟ seq̃n
passiõm ꝟ rõm·et qnto min uiget inob
rõ tãto maiorat magꝝ inob passio·Ju
uenes g̃ q̃ s ĩexpti et ñ uget ĩtllãu ꝟ
pdentia·magꝝ regũt passiõe q̃ rõne·qꝛ
ut plim passiõm s insecutores· Sexto
siũt de facili ũtibiles·nã aĩa seq̃ opleta
ones corpis·sic g̃ ĩcorpibꝫ uuenũ siunt
humores ĩmag motu sic ipi hẽnt ꝛcupi
et uolũtates ualde ũtibiles·Jd dicit ꝑ
fo·q uuenes acute ꝛcupiscũt·ſ cito
saturãt ne uehemẽt uolãt ſ defacili p
mutant· ¶ s nimis credili·qz ad
pſens spectat dũ decã ꝛtingit·ꝑ qz ñ s
maligm mous ñ putãt ſ sua inocenti
alios mſurãt·cũ g̃ nãle q̃ qs de facili
credat ee bo et qꝛ ñ cogitat exmalicia
loq̃·uuenes credẽdo ee omſ inocentes oĩb
de facili credũt·rurs ꝟ id ꝛtingit expi
entia·Sã exmltis monitꝫ idoei exiſtẽ
tiũ·entes adpauca exentes udicãt fa
cile·dicit et pubialit dicit qui modica nouit
cito udicat·Juuenes g̃ q̃ ñ s mltoꝝ ex
pti stati cũ eis ad ꝓponit ñ nalẽtes ad
mlta respice eo q̃ s mlto ignari stati
de illo negõ udicãt et credũt sic esse
ut eis ꝓponit·Si è mlta ꝑgscent et dicit
dicões hoim ꝓsiderare suret ñ cũ eis
assentiret corde de oĩbꝫ hỹs q̃ eis dicit
negligent ĩspicent utm illa cent ere
denda· ¶ Quarto s ꝛtumelioſi·neq
ue supa dicebat·Juuenes maxe excellẽ qz g̃ ẽ
ꝛtumelias inferũt defacili siũt cotumelioſi·
Quinto s mdaces et q̃dãm pinaat asse
rũt·nã qz s inexpti ignorãt se ipos 3 oĩa
scire putãt·ido de oĩbꝫ respondẽt et nolunt
audi et coĩa scire et oĩa affirmãt ut omĩa
scire uideant et qz ignrant q̃ affirmãt de
facili uitiũt·ꝓpꝑ aũ minu siunt appetere
glam ĩ uidicando cogitãt è se ee ingnos si
nõ sic ee ut dicit appent· ¶ Sexto ĩsui
actiõibꝫ ñ hnt mod ſ oĩa faciũt ualde·Vñ
dicit·ỹ·rectꝰ· q̃ amãt ualde·odiũt ualde et
oĩa faciũt ualde·hỹ aũ id ꝛtingit qz siũt
acute ire·hnt uehemẽtes ꝛcupias·Jam
ire et ꝛcupie sp uehemẽtes s·vt proem
modent uuenes g̃ qz magꝝ uiuit pas
sione q̃ rõne·ſ hnt ꝛcupias modatas si
oĩa faciũt ualde· ¶ Jnso g̃ q̃ s mores
uuenũ utupabiles defacili uideri pot
q̃m reges ⁊ pncipes adhĩ mores debe
ant se hre·ſi ã si talia siũt utupanda
ĩuuenibꝫ mlto magꝝ s utupanda ĩadul
tis·et adhĩ mlto maxe utupabilia ĩregib
et pncipibꝫ q̃ dnt ee capi et gla aliox·In
decẽs t è reges ee exsecutores passiom
ex ꝓsecutores uenereoꝛ·hre ꝛcupias ue
hemẽtes qz ĩeis magnificare dnam debꝫ
rõ et ĩtllãus·q̃ aũ sic se hnt ñ uiuunt
rone ſ passione·Rurs de testabile è eo
ee pmutabiles·nã ĩ ꝛsequis sic regulam
ee oblitã·Reges et pncipes q̃ dnt esse
forma uiuẽdi et regla aliox ipossibile;
q̃ de facili pmutãtur·ĩmo decẽs eos esse
firmos et stabiles· ¶ Tndecẽs è eos
ee nimis credilios·nã cũ mltos hẽant
adulatores·et plim sit ieoꝝ auribꝫ su
surrãtes·cũ magꝝ diligntia cogitare de
bent qui sint q̃ locũt utm sint sapiẽ
tes ꝟ ignorãtes·et utm sint uniosi ꝟ
uiciosi·qz magꝝ sapiẽtibꝫ et bonis q̃m
ĩsipiẽtibꝫ et malis· ¶ Quinte indecens
è eos ee ĩuciatores ⁊ cõtumelioſos·

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Nam penas ī ferre dñt; ñ ī iuriā p̄ ꝺtu
meliam p̄ nequitiā ſeruire · ſi ꝑ uſu
etā et eōe bon̄ · ¶ Q̄nto aregibꝫ et p̄n
cipibꝫ et uniu̇ſalit̄ ōibꝫ dñantibꝫ et mā
datū fugiend̄ · ne ſe ip̄oſ ⁊ep̄ubiles red
dant · Si è mdatū reddit hoīes ⁊ republe
q̄nto maḡ ī decens regiā maieſtatē in ō
rep̄ubilem ee tāto maiorꝭ cautela dñt
ſtudē ut adheant uitatu · ¶ Sexto ideē
ē eos nō hre mod̄ in addōibꝫ ſuis · q̄ cum
alia modāda p̄nſura ſint · maxe deꝫ mē
ſurā et regl̄am modata ee · Reges g̈ qd
aliox debꝫ ee mſura et regl̄a · potiſſie deꝫ
eos ee modātos · Quod mores ſenū
Vtupabiles ⁊ q̄modo regel et
Humanis principes adhi mores
moribꝫ uuenū et onſo ſe deb hre
q̄m adillos mores reges ⁊ p̄ncipes ſe dñt
hre · Senū aū mores laudabiles quidē
ſut · quid utupabiles · phs aū · ij · reth ·
me alios mores q̄s tangit deſenib; enitat
ſeq utupabiles mores · p̄ò è ſenes ō nimi
credili · ſo ō ualde ſuſpitioſi · t ō timidi
puſillaīes · q̄nto à illeb̄ales · q̄nto ō difficile
ſpes · p̄ ō male ſper · ſeq ō erubeſcēi et nō
uerecundant · ¶ p̄ò è ō ſenes nimis ī cre
duli q̄ ī experientia ⁊ingit · nā q̄ ī multis
experti ſ & cogſcit hoīes ī multis mutari ñ
de facile fut eis fides ſi credit omn̄ alios
deceptores · Ad d̄ inſo reth · q̄ ſenes im̄
tuſ ānis uixerit et ip̄lib; deceptꝰ ſ · ꝑ
hanc g̈ experientiā ⁊ingi eos ī credlos ee ·
¶ Sēdo ſenes ō ſuſpitioſi · q̄cūq; è uident
ut plm̄ ſuſpicat malū · et refunt ea in
tiorem ptem · Vidr è ſenes extrio diſpo
ſitu iuuenib; puū è q̄ ñ multa fecerit ma
la et īnocentes ō ſua īnocentia alios mē
ſurant et oīa refunt ī ptem meliorem
credit è omes ee bonos · Senes aū extra
rio q̄ multis ānis uixerit et ī multis pec
caverit mſurat fā alioꝝ ſm ea q̄ geſſe
runt · ꝑ q̄ nō ꝑfi ius credunt alios
malos ee et ī peiorē ptem refunt cox opa
vñ d̄ · ij · reth · q̄ ſenes uixerit multis ānis
ee nō ꝑt q̄n ī multis peccaverit · ō ō ma
le ſuſpitioſi et oīa indeēius eſtimant ·
¶ Tō ſenes ō puſillaīes et timidi · Pu
ſillaīes è ō q̄ ō hūiliati a uita · ꝑ è u
ue multū ō hūiliati a uita et defecerunt ·
ſiē è ieis deficit humores et uita · ſic
deficit ī eis cox · et ō puſillaīes · ſut & ti
midi q̄ ut d̄ · ij · reth · ī frigidatio ꝑpar
uā foamidinē · ſlā ſm phm · q̄cūq; nāliē
ſic diſpoit exns inaliq̄ paſſione · nāliē
paſſionati paſſioe illa · Cū g̈ timidi eſſi
ciant frigidi · q̄cūq; ē nāliē frigid ſeq
q̄ ſit foamidoloſ · ſeq g̈ ſenes nāliē ee
timidos · q̄ deficit ieis nālis calox · et hnt
mlt naturaliē frigida · ¶ Q̄nto ō ille
berales q̄ ⁊ing trip̄ · p̄ excedēi utre
ſo exīexpietia tp̄is · t exceo q̄ ñ uuit
ſpe ſi memoria · Alia è ut plm̄ ſeq
ꝯplexōes corpis · ſic g̈ ſenes ip̄is cor
pib; deficit ihumoribꝫ et iuuta · ſic
u ieis q̄ oīa deficiāt · Timtes g̈ defēn
pari ſut illeb̄ales et ñ audet expendē ·
imo uidetes ſe ſic deficē nō ꝓſiderant
deꝑꝑis uiribꝫ · ſi ſolū ꝓſidant debꝫ ſ
q̄ hnt · ponētes g̈ ieis ſuā ſpem et con
fidentiā ñ audietes expēſas facē · Rur
ſus illeb̄ales ō exīexpien tp̄is · quia è
multis ānis uixerit credibile ē eos
paſſos fuiſſe īdignitas multas · timtes g̈
īdignitatem pari fuit illeb̄ales · cōtingit
ē eos illeb̄ales ee q̄ magis uuit me
moria q̄ ſpe · Cogitat è multi ſe uixiſſe
ī ptito et parū uixuros ī futo · Ideo
memō futōꝝ et ſpes ptitox ē · ñ uuit
ſpe nec ꝓſidant debꝫ q̄ dñt acquere ī
futo · ſi uuit memō et ꝓſidunt de eo
q̄ acquſierit ī petito · q̄r ñ ꝓfidentes
de acquirēdis ō lb̄ales et acquſita ut
de facili ꝑdit · ¶ Q̄nto ſenes ō ma
le ſper · ñ è bñ ſpant ſi ex oīa deficē

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

se credūt. cā aūi hꝰ agnata ꝑcedentiꝫ. Nam si spes ē futoꝝ et memo ꝓteritoꝝ et senes milīi uicerūt ꝑsectio & patiī credūt uuīe futo senes ꝑspaturos. Hō è uuuīt ñ delcāntē inspāndo. hi aūt sigñ q; qḷz libūt ea tractat ꝑquibꝫ delectāt. videm è ē senes adiuuāē ꝯgāt sp retinēt res gestas qs fecerūt. ñ aūi delcāntē ꝑcatando res fiendas qs faīn sūt. eo ꝙ milīa uideāt se feasse et cogitāt se pauca futoꝝ. Hūt g difficil spei q ꝑspando deficūt. et pauca se sucre spant. ¶ Sexto senes s ꝑuēūdi et ꝑ erubescāū. nā senes q ullibales s magꝝ curāt de utili qꝫ de honesto. magꝝ è studēt ad utilitatē qꝫ adea q s statꝰ honous. ut uult phs. ꝙ rethꝝ. uēdia g eū sit timor ꝑhonoratois ñ opetit senib; q magꝝ curāt de utili qꝫ de honore. Tota è cā qr qs ē uēcūd ut uult phs. est q uult hīi ꝑhonore et reputari uult. senes aūi sic deficūt ꝑuita et humoulz et ꝛealore nāli sic deficiūt maīo et nō curāt reputari. qr ꝛtingē eos ēe ꝑuēcūdos. posſ aūi cā ult assignī q qi cois ē adoīa tacta. Dem est è senes ēe frigidos. frigid è oīa ꝛstipat & ꝛstingit cōstringēdo ea redd ipa grnora et facit ea appetē infiorē locū. Videm è q ela frigida et grna ꝑfiou loco col locant. calida ū et lenua ñ ꝑfiora. Senes è q frigidi s et frigiditate cō stipante et rethūt ise ipis & reddūt ꝑmobiles. ut mch audeant. ñ credant ñ spant. et ut uoti curāt excellere q frigidi ñ ē appetē supiorē h ꝑfiorē.

¶ Uso q s mores senīi utupabiles de leui pt hīi q̄m reges & pnapes ad hi mores se hre debeāt. Nā uti reges nō debeāt ēe moīlz defacile ut puī nō tm deꝫ eos ēe incredulos. sj cōsi dans ꝛditoīlz psonaꝝ debet adhibere fidem q dñr. sj sm dictam et cadūt ꝛoē

¶ Secō ñ deꝫ eos ēe suspitiosos ut oīa referāt ꝛdetiorem ptē q exh ꝛtingēt eos ēe seueros et ꝑmisātuos et intīet ma luolentiā sḍitoꝝ. ¶ T ñ deꝫ eos ēe timidos et pusillaīes imo fortes & magnanimos. q cū negotia respicietia totī regni ēca q pnapes et reges ꝑsudare dñt sint magna et ardua. oꝫ eos ēe fortes et magnimos. ¶ Q̄rto de testabile ē eos ēe ullibales. nā s de utilib; tractabat sufficienter onsum fuit q ñ solū reges & pnapes deꝫ ēe ullibales facēdo mediocres supē. sed & ogrunt eos ēe magnificos magnifica faciēdo

Q̄nto oꝫ eos ēe bone speī. q si ꝯoīlz se credēt deficere mch adrēptaret et pelutaret regn. ¶ Sexto ñ deꝫ eos ēe ꝑuēcūdos eo aūi m q senes exīstūt ut q nō curet de honous statu et q magꝝ studeāt ēca utilia qꝫ ēca opa honore dign. Hō deꝫ eos tā uēcūdari q ꝑdrens ē eos opari opari tpia exqbz uēcundia cōsurgit.

Qui mores senii sint laudabilis et qui mores statu. et qualiter reges et principes ad hi mores se de

Ositis moīlz senīi utupa bemt hre bilib; ne restat enūare mor ꝑor laudabiles. vid aūi phs rethꝝ. ēca senes tangē qui possūt ēe laudabiles. p eīi senes hīnt ꝛcupias et tpatos. so aūi sūt misatī. & dubia ptinaciē ñ asserī. qrto mch agūt ualde. ꝛcupie è senīi et magꝝ ēca uenea sūt modate et tpate. q ñ supius dicebat. corpe exīte caleſcō sti mao uenoꝝ. et ꝛcupie g ploē aboppositus corpe exīte ꝑfrigidato fit remiss ꝛcupiaꝝ. Constat è q ꝛcupiscēs pape tutī. maīa se extendūt. hi aūi ꝛtra rōez frigidi. Hā frigid ſm q hi ꝑpe ñ se extendit ꝛtra. sj magꝝ ꝛstingūt inse ipo Senes ū rone frigiditatis ꝛstinguntur ise ipis ut hēant ꝛcupias remissas et

Gray Scale 0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

modatas. Et hoc aũ appere pt qm̃ senes il
ubales · nã pillibalitatẽ iungit peccare
dupl̃. ꝑ si ules qd̃ rõ dr̃ teneãt qp hñt sene
magꝭ peccãt pillibalitatẽ ꝛetinẽdo q hñt
qd̃ ꝛcipiscẽdo ꝛdebite aũ ñ hñt qz pfi
gditatẽ magꝭ ꝛstigiũ ꝛseipis qd̃ se exte
dant ad alia. Cũ ẽ nulla fit actio aĩe. mꝫ
ñ utat̃ aliq̃ m̃ organo corpeo. sic mope
artificiali. variato organo sit variatio
opis sic et ꝛ actõibz aĩe. corpe tñ mutato
aĩa seq̃ ꝛplexionẽ corpis. et fit variatõ
actionũ et. Corpe g̃ ꝛfrigidato aĩa per
appetitũ ꝛelinat̃ ut seq̃ mod̃ frigidi. et
qz frigid restingit̃ et ꝛdensat̃ et remittit̃
ꝛse ipõ. Ideo senes rõne frigiditꝭ ꝛcipias
hñt remissas ut mult phs. ij. rethꝭ. Ideo
senes ꝑ misãtũ. sz ut phs ait eandẽ cam
misãtĩ ẽ senes et iuuenes. Iuuenes ẽ
misãtũ ꝑ ꝓpẽ amicãã. senes ẽ ꝓpẽ ꝛbecil
litatẽ. qlz ẽ misẽt sup eo qd̃ ꝛdigñ
pati et ꝛ sup amico. Iuuenes g̃ qz ꝑ ama
tores amicoꝝ. et qz sua ꝛnocẽ alios men
suraũt. ex istimat omñs ee bonos. qz si pa
ciant̃ putant eos ꝛdigne pati ꝓpẽ qd̃ de
facili misẽnt̃. Senes aũ ñ ꝑ misãtum
qz credũt alios bonos ee qz sit amañ
amicoꝝ. sz qz qlz ẽ ꝛbecillitate ꝛ ideficũ
qz desidant ut alij ꝛpaciant̃ ei et mi
seꝛi. et ꝓ ꝓpẽ qz ẽ ipe de facili ꝛelinatur
ut misereãtur ꝛ ꝛpaciãt̃ aliis. Tcio
ñ dubiũ primacie affirmãt. nã ut d̃r ꝑ.
Ro rethꝭ. qz senes uixerũt mltis annis
et uiderunt qz sepe sũt decepti. ñ audet
alie primacie asserẽ timẽtes ne ita res se
habeat ut decipiant̃. Ideo phs ait. qz seneꝫ
oĩa dubie sentiãt. et sz apponũt ubi ꝛ qz
forte ꝛ et ñ. sic si pnũciãt cũ abeis qd̃
abaliq̃ negotio. dicũt ẽ eccle sicẽ ꝛ qd̃
am̃ ita erat. timẽtes ẽ decipi firme se
cruciãt. Quito ñ agũt ualde sz in
õibz opibz suis uidẽr ee tpãti. nã sic
qz iuuenes ꝛcis hñdãt ꝛcipie ꝛ passio
nes i mõibz tenẽt extimũ et oĩa agẽt valde
sic senes qz hñt passiões remissas. ꝑ plũm
agũt oĩa modate. Ideo qz ꝑ mores iu
uenũ ꝛ senũ deleu unde ꝓ ꝑ mores
eoꝝ ꝛstatu. Ita illi q̃ ꝑ instatu et ꝑ medij
tẽ senes et iuuenes. ut mult ꝓ Ro rethꝭ
hñt qcqz laudabilitꝭ ẽ insenibz ꝛ iuue
nibz. nã ipi q nec ꝑ pcalidi ut iuuenes.
nec ꝑ infrigidati ut senes. ñ sũt sic aiosi
et ꝓualentes ut iuuenes. nec ꝑ sic timi
di nec sic pusillanimes ut senes. sz tenẽte
mediũ inter utrũq̃ ꝑ timidi ñ ẽ timẽdi
et audaces ñ ẽ audendi. Sic ꝛ qz nec ꝑ
oĩo inexpti ut iuuenes. nec ꝑ inꝑt de
cepti ut senes. nec oĩbz credũt qz iuue
nes facium. ꝓpt ꝛcipientiam nec oĩ
no diserẽdũt qz faciũt senes eo qz ꝑ in
mltis decepti sz hñt se i medio m̃. Ideo ꝛ
Ro rethꝭ. qz q ꝑ instatu nec ꝑ oĩbz diserẽ
tes q ꝑ iudicãtes ꝓm utatẽ. Amplꝭ qz
sũt medij inter senes et iuuenes. nec ꝑ
intpãti ut iuuenes nec ꝑ formidolosi
et ꝛuriles ut senes. sz ut d̃r. ij. phs rethꝭ
sũt uriles cũ tpantia. et tpãti cũ uri
litate. Ut g̃ sic adunũ dẽ qcquid
laudabilitꝭ ẽ insenibz ꝛ iuuenibz totũ
repitꝭ ꝛiuuenibz totũ repitꝭ inhijs q ꝑ
ꝛstatu. et qcqz utrupabilitꝭ ẽ ꝛcis tot̃
remouet̃ abillis. Sz ita ut plꝰ ꝑ dicebat̃
sp extrema ꝑ utrupabilioꝝ et mediũ;
laudabile. Si g̃ ꝛsenibz ẽ ad laudabile
et ꝛiuuenibz. qz h̃ ẽ qz oĩno ñ recedũt a
medio. Si aũ ꝛcis ad utrupabile ẽ. hoc
ẽ ꝓpt hñt ee inextimo. qz si qcqz me
dij ẽ in senibz ꝛ ꝛiuuenibz totũ papliꝰ
et pfectus repitꝭ inhijs qui ꝑ instatu.
qcqz utrupabilitꝭ ẽ inill̃ remouẽ debe
nt abbijs qui ꝑ ꝛstatu. Sz g̃ loqndũ
ẽ demoubz hoĩm. ñ ꝑ ꝛtlligẽda talia oĩ
no necẽtem hẽnia ut qz senes ñ possẽt
ee ubales et mgnimi et qz senes nõ
possũt ee tpãti et stabiles. sz ꝛtlligẽd

fm quidam nalem et fm ordinē monenū se
nes et iuuenes et illi q̄ ē instatu q̄ntū puc
ritate et ielinatōe hnt admores eis ꝑsentes
ut ē plitū manifestū. Hys iusis de le
ui inde ꝓt q̄n reges et ꝓncipes adhi mor
se dnt hre. Iam mores laudabiles senū f
q lī eos hre deb. nā reges & ꝓnapes op
tant magī iuuē rōne q̄ passione. deb ē eo
hre ꝯcupias tpatas. q ut ē dicebat ꝯcu
pie siue uehemtes rom sunt pauit. deb
t ee eos missitos ñ ꝓpe defm. l ꝓpe ibe
allitate. sī ꝓpe bo ē regi et ut magī aug
mtet ablijs q̄ iregi ē. Sla tot regū addi
tōem regis puocat si audit ipm ee tm
tem et nusedem. Ut deb reges et
ꝓnapes dubia ꝓnaat ialtm ꝓtem
assere ne plj uidentē ee leues et idis
creti. Circo isius actōibz dnt hre
modatōes et tpamtū q ut dem ē ipsi
dnt ee forma uuiedi et regla aliox. He
nū g et iuuenū aliq mores ē fugiēdi
aliq ē imitādi. sī eox q̄ ē instatu ē ali
quo m oīs mores imitādi. breuit qdā
m q sie iuuenes et senes lic hant q̄n
dam nalem ꝓnitate t ielinatōe admo
uet utupabiles possūt eu dē illā ꝓnita
tem face et seq laudabiles mores sic et
illi q ē istatu. et si dese ꝓnitate hent
ad mores laudabiles possūt et ē dē illā
ꝓnitate face ut ꝓcruptōes appetitu
seq utupabiles mores. Si dnū est
dnari rōnem et itellm. deb reges & ꝓn
apes q n dnant dealijs sī q mores
laudabiles fm dictam & ordinē rōnis.

Qui sunt mores nobiliū q̄m reges et ꝓnapes se hre debeant ad il los mouet.

Pout adpsens spec
hat dē possim ipōz nobilium
ee. uij. mores laudabiles. p ē ē mgni
mi. ho magnifici. t docles q̄ i dustres
q̄to ē politici et affabiles. Hūt ē no
biles mgnimi. Sla nobilitas ut uult
phs ho rethc. id ē q uī genis exhj ē aliq dnr
ee nobiles q̄ pcesserūt ex gene nobili et ho
norabili. Gen honorabile dr ut uult phs ho
rethc. si abantiq ex illo gene pcesserūt. mlti
ꝑsides et isignes. Vnus g gnis q̄n dr p. no
bilitatē ee nech adē ex aliq gene ꝑ ex aliqua
ꝓpia. inq̄ t abantiq mlti fuerūt ꝓncipā
tes et mlti etate. Verū q fm opōiōes hoim
oia msurāt nūmismate et dicē mdnr q
cuilj rei. Exhj q aliq fuit diuites reputāt
dui ꝓncipari. et eo ipo credr ee isigne
et honore digni. q g sic ē nobilitas secm
mune acceptōes hoim n ē aliud q̄m an
tiquate dicē q g nobiles ee ex antiq fue
rūt ꝓnapes. et i suo gne fuerūt isignes
et nobiles et diuites. elenat eos nobilū
ex ex parent ut tendāt i magī et ē mgni
mi. Naturale ē ē q ꝑfectus multi assilāt
Cū g filj sint effectus pentū. nale t filios
sequi pentes. nobiles g et aīa ntentes qui
bi eox gene fuerūt mlti isignes et ite
dentes i ardua nec imitant. Parentes t
affectāt magī et ꝓnguit eos ee mgnimos.
Cū nobiles ñ solū ē mgnimi et magī eo
dis. sī etiā si assit facultas ē magnifica
et facietes magī. nā ceteris paribz sp filj
ē nobiliores pentibz. Nā ut dem ē nobi
litas ē id fm eōem acceptōes q antiqte
dicē ꝑ q utus et honorabilitas genis.
Et aīi aliē maxe reputāt honorabile si
ab antiq effluebat dicis. Cū g sit sep
uitaī inq̄ genitores aliē dicari ꝯcepunt.
q̄nto magī ꝓcedr ꝓ ꝓcreatōes filioq tāto
min ē memor genitores suos fuisse pau
pes. Jdo sp augmtat nobilitas et sp ē
magī antiqte i alijs q̄ inpentibz. Qui
cū nobilitas sp inclinet aīm nobilium
ut faciant magī sequit nobiles esse
mgnificos. t magī q̄ pentes. q qdām
fuit nobiliores illo. io nobiles ñ solū fuit
mgnifici. sī t itendit maiora face q̄m
pentes. Vñ t phs. uij ethc. ait q mgnifi

cos et magnimos decz ee nobiles & gl'iosos. multe ibd q nobiles exsiua nobilitate iacta tur multi e mgnum et magfia. ¶ T nobiles s nobiles et idustres. q duplicat de ea ⁊tingit. vna sumit exenutm to ex exci bodia corpis. alia u exseruatoe alioui et socetate. C u e nobiles ei magf diligina nutanf. et ei magf cura ꝓpium corp' ais (bodiat'. ronabile e eos hre corp' bndispoit' et bi ꝓplcionatu. ei g molles ea ne ap tos nite dicanf. vt d' p. so. de aia ⁊tingit nobiles nites aptas hre et ee docles et in dustres. q ieis inget ois molliacs et bo nitas ꝓplcios. ruis s hi id ⁊tingit ex cou satoe et socetate alioz. Nobiles e q bono hnt respf ad eos et sidantes coz facta meutanf. n sint rari medicam subtilit iuestigantes q decz eos face. ne opa coz q nisi sidam. reprehensibilia morantur ¶ ⁊tingit eos exdiligti sidatione suoz agibiliu ee docles et industres. exh aii appare pt qnto odiendi s adulatore oia alioz fea sidantes. C u e nobiles n reprehendanf. si ab adulatoibs e coz fea mala ondant. disponit nec se ipos ig norat et n sequntur uoluntate n rone. q ax g nobiles fuit docles et idustres si timtes reprehensibilia face diligt eo sidarent qt agendu. ¶ Qrto nobile ⁊tingit ee politos et affabiles. na q ut plim maurys nobiliu cosueut ee magf socetas. ⁊tingit eos ee politos et socales. cura ut plim i socetate ur erut. Sic e rustica q qi solitarie ui uit subrudes et siluestres. sic nobiles extro uita socali uuetes fiut socal et affabiles. hos aii mores qui possit ee boni et laudabiles. qm oz hre reges et pncipes maut hitis sufficet dictu. Dicim insup et de ututib; tctabo qm reges decz ee mgnificos & qmodo mgnimos et qm prudetes et docles. et qm affabiles et sociales. Viso mores no bilit s laudabiles. unde restat q mores sit utupabiles. H arrat e phs so eth' duos mo res utupabiles qs d' opete ipis nobilib; Nobiles e s nimi honozis appetu. so sut pgenitoz despectoes. nale e e q quib; accm lae mult adid q hnt. Jdo q incipiut diuari nolut sup diuozes. et q s honozabiles nol e honozabiliores. Nobiles g q exsuo gne uidf honozabiles io nolut accelare ad id q hnt. nolut fi honozabiliores io s nimi honozis appetu. ¶ Sedd s clari et despec tores pgenitoz. aut plurimi e nobiles se maiores reputat q pres suos. q io ⁊tin gui q sp nobilitas longe fea e maiou q ꝓpinq. q sp e magf antiq. ee aii elatos & despice suos pgenitores et nimis ee ho nozis cupidi ui ee mali mozis. No e de beni appete ipos honores ise q h facilt supbi et elati. si sp debem acqre opa hono re digna q facilt utuosi et mgnimi. re ges g pncipes n possit nalit dnari. n sit obonu et utuosi. decz eos seq bones mo res nobiliu ut sint magnifici mgnimi prudetes et affabiles et fuge malos mores ut sint elati et alios despicientes.

Qu sunt mores duit et qui reges ⁊cipet se hre debeant ad illos mo res.

Arrat aii phs so rethe

Qnq malos mores ipoz diuisi. Duites e p s elati. so numelosi. t sut molles et tpati. qrto s iactatores aios despicietes. qnto aii se reputat dignos pncipari. ¶ Primo s diuites elati. na ut p. aut. ido sic exponit q hendo diuas credit se hre oia bo. vn & sedo rethe d'. q diae s qi qda pcia et queda dignitas alioz. vid e ee incoi oppione vulgariu. oia mensurare nu mismate et oia ee appciabilia pcio denarioz. hen tes g nu mismata estimat se hre oia bo eo q pecunia ee dgtate et pcium oim

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

alios · qr̃ ī cordibꝫ suis efficiũt̃ supbi & elati
credentes oĩbꝫ excellentiores ee. ¶ Ad
diuites s ꝓtumeliosi · nã si s elati & nolũt
uidi excelletes eũ exh qs excellẽ uideatur
si pt alijs cõtumelias ī ferre · Diuites ut
uideant̃ alijs ꝓferri et ñ appeat eos a
lios excellẽtiores ill' moliẽtur ꝓmuteli
as ī ferat. ¶ Q diuites s molles et in
tpãti q ex eis ꝓgnãtur ecclesiajs uiuẽdi
assueti è s uiuẽdis uilẽ adeo delicate q
ñ possint alijs molestias sufferre ¶ dõ aũ
passionaũ stati ruãt · et ī secutores passi
onũ · ñ ualentes passionibꝫ resistẽ · quia
assueti mẽbꝛa delicate et sĩ molestia qr̃e
ñ s uiriles et tpãti · ꝯ magr̃ mulebres
et molles et ī secutores passionũ. ¶ Vro
dites s rapaces et despectores aliorũ.
Nam et ī muit p ih̃ reth̃ maxiñ rarañ
hñt ut sint tales · nã et sapientes ꝓuget
ī digẽ bonis dĩtum · cõtingit ut dites ī
suis cordibꝫ eleuent̃ despiciãt̃ alios et
credãt se ee sup illo eo q uidebãt eos ī
diuẽ bonis coꝛ. Legat è phs so reth̃
q acqsitũ fuiss magr̃ answe quadam ·
Vtrũ eẽt melꝰ si ditem p sapiẽtiã · res
pond magr̃ uidebat sapientes frequẽtare
ianuas dĩtum · q dites ianuas sapien
tũ · Dicae g eo q s magr̃ sensibile bo'
a vulgaribꝫ q ñ cognoscũt ñ sensibilia
bo reputãt bo excellens. ¶ Onto di
uites reputãt dignos se ꝓparari · nã
ut p. aut · hre putãt id · ꝓpt q as dig
nus ẽ ꝓparari · credunt è q dignitat̃
ꝓnapat̃ sint dicae · vid è ee diuicaꝝ
eas tĩ bo'. et cuicũq ih̃ bñ affluũt
dign̄ sit ꝓparari · O mis g hĩ malu
mores diuĩbꝫ ꝓpetũt · et q deapumẽ
et dicaas credẽtes eas ee bo' magr̃ qm
sin hre · Deꝯ g reges et ꝓncipes hos
malos mores fugere · nã si dicis af
fluant nõ dñt ꝓpt ih̃ extolli · nec ꝓpt
ih̃ credẽ se ee dignos ꝓparari · nam
dignitas ꝓnapat̃ ꝓnapaliũ · inmũ uira
ti et ꝓdentũ q s bõ · maiora · ñ aũ ꝓnapi
mũ dicaas q s bõ exiora · Dicae g si a
dineũ adbõ et ad opa utiosa deseruiũt
felicit̃ nre ut sint organa adipis et faciãt
adq̃ndã eĩ claritatẽ · ih̃ si ordinat̃ ad iacta
eiã ꝑ adiẽptamã ꝑ ad ꝓmeliã ꝑ ad alia
opa utiosa · tũc magr̃ reddit̃ hoiem ī felicẽ
q felicẽ · reputat̃ q dign̄ ꝓnapari sit si
bon et prudẽs · sl̃ ubi si dicis affluat · qr̃
reges et ꝓncipes ñ s dig ꝓparari ñ fugi
ant malos mores ipoꝝ dĩtum · et ñ sual
dicaas ordinet adnegõm bo' et adopera
utiosa. ¶ Ulso quit sit mali mores
dĩtum · et q deꝯ reges & ꝓncipes fugere
tales mores dĩtum · unde restat q s bonꝰ
mores coꝝ · plis · ih̃ · reth̃ · solũ unũ bonũ
more uid ditibꝫ adtribue · s · q bñ se hñt ee
dina · Diuicie q s uidñr ee bone fortune
et ñ uid sufficẽ ī dustria hũana adih̃ q
às fiat diues · Videm è alĩ hoies magis
ī dustres min̄ ditari · q g sic ẽ acqsitio
dicaaꝝ · vt d · ih̃ · reth̃ · adtribuenda ẽ fato
et ordinatõi dine magr̃ q sagacitati hũa
ne · Digne g dites ee dina bñ se hre de
bẽt · h ẽ q d · ih̃ · reth̃ · q uñ aptũus mo
asseq dites q bñ se hñt ee dina · credẽte
aliquali pfcã · id pordinatõe dinã hre
hĩ bo · hoc aũ dem pbente diligẽte ẽ cõ
sidãndũ · Nam dicaas et q̃cũq bo hom̄
magr̃ debem referre ubi addñi ordiez
et ī dinaꝝ prudẽtiã q ipa industaꝝ ·
q si h bñ adtendẽt dites facedo magr̃
fica ee dina · ñ credent se deo dona lar
gieri · ih̃ magr̃ cogitarẽt q ei reddẽt qd
abipo accepũt · hent aũ bo' unde ih̃ se bñ
ee dina · tãto magr̃ deꝯ reges & ꝓncipes
q̃nto ab suimo uidiez deplibꝫ dh̃ redde roẽ ·

Qui sunt mores potentũ q̃ quo ad illos
mores reges et ꝓncipes se debe
Bliquitas dicae ant habere.
Et quely põ inẽ subõ exiora

conputant. nō ꝓcedit unū & idē bō
ꝓtigit eñ aliqs ee nobiles qr ꝓesse
rūt exhonorabili gene. q tñ n sūt diui
tes. sic & ꝓtigit aliqs ee diuites qui n
sūt nobiles. qr n ꝓesserūt exhonorabili
gene sz sūt nup ditati. Differt g ee
nobilem & ditem ee. differt & ee nobi
lem & ditem ab ee potente. nā ex hoc
dr aīs ee pores qr ē inaliq̄ ꝑncipatu
et hr mltos sub suo dnio. qr cū mlti
nobiles uideñ ee ipotentes et n posse
ꝑncipari. n ē idē ee nobilē & potētē.
Rursus uideñ aīs hīdare iauro et
argēto iagis et uneis q̄ tñ deficiūt i
cuiuli poten. et nlli regunt sub ei ipo.
qr nō ē idē ditem ee & potente.

Visō g q̄ sūt mores nobiliū & ditum.
nūc restat uide q̄ sūt mores potētū.
potētes aū ut ualt phs. so ethi. oīno
hñt meliores mores q̄ dites. phs enī
narrat tā inq̄b mores potētū exce
dūt mores ditum. po ei potētes sūt
magis studiosi q̄m dites. so sūt magis
tēpati. & sūt min ꝛtumelioſi. Sunt
enī magi boni & magi studiosi potēte
q̄ dites. qr sm. p. sūt coacti ea tendē
que sūt ꝛt potētatū. nā q̄ ē inaliquo
potētatu ul inaliq̄ ꝑncipatu qr ē ꝑsona
ꝛmūis & publica. adq̄ milti respicit
uecundat oīa declinare a me et non
agē opa ūtuosa. ipa g ꝑncipat qs am
induat hoiem adbonitatē & adustiā.
studiosiores g ut potētes q̄ dites qr s
coacti i dubiis curea opa potētat que
debēt ee bō & studiosa. et so potētes
sūt min ꝛtumelioſi sic magi tēpati
q̄ dites. nā cū qs dat se exercicio re
trahit abocio. et cū dat se uno opi
rethit a alio. dites g si n hīdat in
cuiuli poten. et n cogant i tendē opi
uacat ocio & deleu inclinant ut det
opā rebz uenereis & fiat i tempatu.

Potētes v & ꝑncipātes qr oportet eos
intendē exterioribz curis rethinī ut n
oīno possit uacare uenereis. qre ꝛtigit
potētes magis ee tēpatos q̄ dites. idē ser
bit so rethō. qd si potētes iuuriant n
iuriāt inpuis sz imagnis. potētes ei
et existentes i ꝑncipatu. qr sūt i loco mag
honore dig. n intendūt n imag & andu
a. idō si ꝛngat eos aīs iuuriari n iuu
riabūt inpuis sz imagnis. nō ei cura
būt facē quam offensam si p inullō
dāpnificabūt alios. p infert magnū
dāpnū. Q̄m g sūt ꝛtumelioſi potētes
q̄ dites qr n curāt q̄mlz ꝛtumelia in
ferre sz solū sūt ꝛtumelioſi imagnis
Mores g dicūm oīno peiores s quā
mores nobiliū ul potētū. idō dice si
eas ꝛmutē potētat & nobilitas ut
plimū magis reddūt hoiez ifelicē q̄m
felicē. Q̄ cūi sit duies est q ut nobi
lis ē ut ē inaliq̄ potētatu ut inpli
mū ē intēpat et ē isensat felix. p
ē insensat fortunat duies ei si n sit
nobilis et si ꝓcesserit exgenē antiquo
honorabili rapiditatis. Dicit ei in
sensat felix qr nescit uti dicīs qr
sūt organū ad felicit. ul d insensat
fortunat qr nesat fortunas ferre. ul
nesat debite se hre indicīs que s bō
fortune. Ideo dr so rethō qd impat
dictū ē ee iutatio diaa. Q̄ cūi
nup ditati sūt n s instructi q̄m po
sūt uti dicīs. ꝓpt qd ieōdē so rethō
scrīb. qd mores diaa n insūma sit
dicē mores isensatu felias. nobilitas
g bn associat dicīs. qr sic ē duies q
cū ē nobil & ab antiq̄ suis pgenitores
dites exteterūt. melī nouit diaas
subportare. et ꝓpt eas n tm getollū
t. Videnti ei bō sensibilia oīa esse
ꝛria sactis & utilibz. nā dicē et
sensibilia bō ꝓpius q̄m rehant repu

tanꝫ maiora qꝫ sint · hita ꝙ uleſcit
ſcie nō ⁊ ututes m ꝓmo ſe hre udet
nā pius qꝫ beant n reputāt tā magꝝ
ſic poſtꝫ hita ſut · Et ei capit guſta
re de ſaā ututu ⁊ ſuauitate et dex
ecie ſāā eo ſtatu papie maiora
bo qꝫ credet · bo g ſenſibilia gnto ma
gis hent tāo min reputāt · qi ei
dtati ſut abantiq magꝝ aſſueti ſut
dieis qꝫ nup · n tm reputāt diaas nec
ſic extollut ppt ſic qd de nouo diaa
acceput · nec g as ſic ꝛſenſat felix
et neſcat fortunas fre expedit nec
diaas coītet nobilitas · Duef enī
nobil' et abantiq ſat meli ſe hre
qꝫ ruſtice exnouo ditat · bn g dem:
q nec duef e ſenſat felix regnē
ut ſit nobil' ſi neſcat tempate reg
re ut ſit potes qr n dicebat potēe
diuſis tendut curis ppt pncipatu
inq exſtut · reges g et pncipes ut
plimu hys tribꝰ bonis affluut ſalꝫ
diis · nobilitate · potēa · Decet eos
ee eruditos ⁊ tēpatos · nā pnobili
tate et qꝫ abantiq hndauerut diꝫ
ſcut magꝝ fortunas ferre et arca
diaas ſatint magꝝ erudite ſe hre ·
turꝫ qr pollet pncipatu ipotēa
et oz eos diuſas curas tendē rec
hunc auenereis ⁊ ducie ut ſint
tēpati · ſic g ſaend e de mouby qd
ſenes uuenes ⁊ illi q s inſtatu po
tentes nobiles diues et tales more
hent qles dxim an ꝙ oīs nalit
tales ſit et ꝙ ncce ſit eo tales eſſe ·
ſi qr ut plimu ditu nobiliu ⁊ alioꝝ
ſut tales mores qles supi dicebam ·
turꝫ licet n ſit neciu eos tales
mores hre cu mltu delinant et ma
gna pmutate hnt ut ſeqnt pdcos
mores · Juuenes g l' ſenes n idig
nent ſi as malos mores narra
um qr nllam eis phi moreſ iponim
necitem qn poſſet oīs malos more
uitare ⁊ ſeq ordinem romis · Jic ⁊ nobi
les l' dites idigeri ſi ꝓpoz narrauim
as malos moreſ · qr n oz eos oīs eſſe
tales · ſi ſuffic i reptit ꝓplibꝫ pnis
e qnda ⁊ n neciem hi phi moreſ in
tendebam · Laudatis g mouby laudabi
libꝫ ⁊ utupabilibꝫ ſm diuſas etates
et ſm diuſos ſtat decet oīs ſeq mores
laudabiles ⁊ fuge utupabiles · ſi tāo
magꝝ dez reges et pncipes · qnto altio
ri gdu exiſtut · Jpi e ut supi dicebat
debet ee exemplar ⁊ foꝛ uuedi · qeqd g
laudabilitatis e i mouby singlꝝ tot dz
ipis pamplis ⁊ pfatis repiri · Et plic
lib' pmus de regimie pncipum · Inci
piunt capla pme ptis eiusdem ſecundi
libri de regimine pncipum.

Primo tapiut capla pme ptis
eidem libi · Qd nale e homi
nide ſocietate · Et qd dez hi regeſt
pncipes iduce · Qm ſe hr ꝛtas dom
adꝛtates alias · Et qm hi ꝛtas ſit
neciu ihuana uita · Qd ꝛtas d
e aliq m pa ⁊ qd ꝛtas nal' e ⁊ q reges
⁊ pncipes ⁊ nalit oīs eues hi ignorare
n debet · Qlis ſit ꝛtas d et q oz
dein explibꝫ ꝛſtare p' · Qd oz idomo
ſalte duas ꝛtates · et q os ea exiſte ſalte
exibꝫ gnibꝫ p' · Qd idomo fca oz eſſe
nij genā pſonaꝝ · et ta gna ſue regimia
⁊ q oz ſm duide ires pres · Qd ho
e aial nale et ꝙugale · et q nolēt nube
n uuiut ut hoies ſi ut ſut beſtie l' dy ·
Qd oīs aues et max reges ⁊ pna
pes debet ſius ꝙugibꝫ idiſibiliꝫ adhere ·
Qd oīs eues ⁊ max reges ⁊ pncipes
uxore una ſola debet ee ꝛtēu · Qd co
ugef olim uxor ⁊ max regu ⁊ pncp
uno uxo debet ee ꝛtēto · Qd decet
oīs eues ⁊ max reges ⁊ pncipes n duc

iuges ī una ꝑsagī tate s̄ ꝟuietas. Ad
reges ⁊ ꝓncipes ⁊ maxīe oīs̄ ciues ornatꝰ
exterioꝝ bonis. Qz decet oīs̄ ciuē et
maxīe reges ⁊ ꝓncipes quēre ī suis ꝟiugib⁹
n̄ solū exteriora bona sz ī iora tā corpis qm
aie. Qz oīs̄ ciues ⁊ maxīe reges ⁊ ꝓnci
pes n̄ decet suas uxores regē eode regie
q regedi s̄ filij. Qz oīs̄ ciues ⁊ maxīe
reges ⁊ ꝓncipes n̄ decz suas ꝟiuges eode
regie rege q regedi s̄ seruu. Qz de res
tabile ē ī oib⁹ ciuib⁹ ⁊ maxīe ī regib⁹ ⁊ ꝓn
cipatare nimis ī uenirī uti crapla ꝟiuga
li. Qz tpīe frigido q flāt uētꝰ boreale
magī dandā opam̄ pceatoī q tpīe calī
do q flanti uētꝰ austres. Qz mlieribꝫ
s̄ q̄dā laudabilia ⁊ q̄dā utupabilia
Ro regie oīs̄ ciues ⁊ maxīe reges ⁊ ꝓn
cipes debeāt regē. Qz liī oīs̄ ciues
⁊ maxīe reges ⁊ ꝓncipes ad suas ꝟiuges
debite se debeāt hre. Qz feie ꝟiuga
te carea ornatū corpis se debēt hre.
Qz n̄ decz reges nāle oīs̄ ciues suos
ꝟiuges nimis ee zelotipes. Quale
sit ꝟiugiū mlieris ⁊ q ear ꝟsilio sit utꝝ
dū simplr sz ī cāu. Qz decz reges ⁊
ꝓncipes nāle oīs̄ ciues ꝓpꝝis ꝟiugib⁹
sua appetē secreta. Quod naturale
est hominu uiuere in societate ⁊ qz de
cet reges et ꝓncipes inducere.

Capitulum ꝓmum.

Rimi libi ē digesta matiā. qā
ostensū mq reges ⁊ ꝓncipes de
bēt suā felicē ꝓpone qs ututes hre et
qs passiões et qs mores debeat imitari
plī ē. uij. sufficacter hrent. qlē quilz
debeat se ipm regē et qual debeat in
se ipo ee. Restat g dre de regie p dom
p familie. n̄ ē sufficiēs q reges ⁊ ꝓncipe
sint boi in se ipis. n̄ sint boi q ad alios
et n̄ sciāt alios gubnare. nec sufficat
q reges se ipos debite regāt n̄ regē
sciāt dom ciuit ⁊ regnū. nlz g ſo
lis dctābie de regie dom. sz ai familia
siue dom sit ꝟtas q̄dam ⁊ sit ꝟtas nāl
si de domo dctiare uelim. vidē q̄m
se heat ho ad ꝟtatem ⁊ socialē. Scien
ē q ho ulē alia aīalia. uij. idigē uidet
exq̄bz q̄dplicia ua uenarī possum. ipm
ee nāle ꝟtatem ⁊ sociale. p̄a ua suīt
exuctu q ho idiget. Pa exuestitu quo
tegī. t exemotioe phibentiū pg abho
ribz libāt. q̄rta exdisciplia et sermone
pq instruit. Hic ē ymaginarī debem
q nā n̄ fecit frustra. si g q nāle fit
nālia suīt ea sīn̄ qbz n̄ pt bn̄ ꝟseruarī
i ee. frustr ē nā agēt si res nāles nllo
m ꝟseruarent ee. sz stati pt eam gent
fee stati desiuēt ee. qre cū uiue sit
hoī nāle oīa. ulla q faciūt adbn̄ uiue
et sīn̄ quibz n̄ pt s̄ iiuta sufficē. s̄ hoī
necia p nāla. Int aīalia aū q faciūt ad
sufficiētā utre hūane. ē societas nāle
g ho ē aīal sociale. q aū societas maxīe
faciat ad sufficiētā utre hūane. patere
pt ex. uij. sup enuiatis quibz ho aliē
q aīalia indigē uidē. p̄a ua suīt exipo
uctu q idiget. Sā ho int cēta aīalia
hīt melioīe tactū et melioīe ꝓplexione.
Ideo int oīa aīalia idiget cibo diuget
et artificialiē ꝓpato. nā ē aīalib⁹ alijs
qi sufficiēt mistē cibū ut aīalibz u
uentibz ex rapina ē modi s̄ oues bo
ues ⁊ ē. talia mistrat hbas. ut fruc
tibz absq ulla ꝓpatoe sufficiēt ad nu
trimtū. aīalibz no uuentibz rapina
ut lupis leonibz et cetis talibz ad
mistrat nutrimtū aīalibz q nāle p
ducūt. q̄dām g aīalibz nā sufficiēt
ꝓpat nutrimtū. Sā qz ī hīt ꝓplexi
one ita pura et ita redacta ad medi
ī ho ī idiget cibo deputato ita non
ipē cibaria quere alioz aīaliū suf
ficiēt eis adutā ꝓpt s̄ ꝓpata a
nā absq; q̄ā artifica. de necte ul'

ꝑpatoe ho ñ qa hr mag ꝯplexione ꝑam
et redacta ad medi idiget alimto ꝑpato
et de puraw frumt g q aña pducit
et si eet sufficies abz alys aialibz hoi
aiꝫ ñ e sufficies abz ñ ꝑpet de pet
Jdo molit depurat sit in pais et coquit
ut sit hoi ꝯgus abz et qz adh oi na
sola ꝑ bn ñ suffic ido ut ho rone uel
suffiaat s iuta ido indigz societate
ut unqsq suppleat altius defm et q
dem e defrumto itligdu e de alys q
barys ñq e ho excites sol suffic s
adhndu ꝯga abaria q requrit aduc
ta bn g dem e q expte uel q idige
m ho e nalit aial sociale Sa ua
adiuestigand hi id suit expte idum
tor quibz tegim na sic na alys aialis
sufficet pude inde iuedu bestie e et
aues qi nale idumt hre uident lana
p penas hoi aiꝫ ñ sufficiet na puidet i
uestitu ei e ho sit nobilioris ꝯplexioi
q alia aialia afrigiditate et atepie
tpus mag ht offendi q illa qre ei
hre uetu et uestitꝰ ꝯgruu ad illam
uita hntia nlls s suffic sñ societate
altius requrit q ho nalem ipetum
heat ut sit aial sociale ncia g fuit
ꝯtas dom et ꝯtates alie modi suit
ꝯtas uiu cuit et reg adh q hoies
pfce s iuta sufficat Sz si h g ncia
ad ꝯseruad hois ñ ex uita uiuc iso
societ et ꝯtate e hoi qdam nale T
ua adiuestigd hi id suit exemotre
phibentiꝰ pur abumicis et abhost
bz defendim na e aliqbz aialibz ad
su dnatoez ded cornua ut bistalis
et bouibz aliqbz e dedit detes ut
lupis et canibz aliqbz et ded ungue
ut ursis et leonibz aliquibz dedit
corpis agilit ut lepoibz et capris
Dauit ei capres et lepozes q ñ pal
am uia possit euade mortis pricla
ñ peor agilit et pfuga ideo ei audiut
strepit stati fugiut Sz na hoi tag excel
lentiou aialiu ñ dedit adsiu tuitem cor
nua p ugues si ded ei man q sin ph in
tcio de aia e organu organoꝝ na pma
nu oi organa et qq addefensione facit
fabeare ualent qr si nale e hoi deside
rare ꝑfuatoez uite ei ho solutare ñ suffic
s adhndu ꝯgum uictu et uestitu et ad
fabca du g arma et organa pq ꝯtrys
defend nale e ei ut desidet uite et ut
sit aial sociale qr ista ua suit expte
monis et disciplie pq istruum na alia
aialia sufficiet ielinant adopa s debita
et istructa nemo absq istructore aliq p
cedete ñ aranea existiedu ne debuit te
la facet si ñq uidiss alias texuisse sic
p̃udies debuit facent nidu si ñq alias
p̃udies uidisset nidificasse et canis ex
instructu ne istruit quie se ds hre si nu
q uidiss iptu a canes pepisse Mulier
au ei pit nesat quie se debeat hre in
ptu ñ pobstetcs sit sufficiet edocta qz
g ñ sufficiet existimetu ne ielinat ad
opa s debita na ded ei loqla sue simoi
ut psmone hois se iuuce doceat et un
ab alio suscipiat discipina et qz hi si
ñ pt ñ simt ei alys uua nale e hoi
ei alys uuie et ee aial soa Vñ et ph
p pol it alias rones qs tagit pbante
hoiez ee nalit aial sociale potuisse utu
ti huic rom s qz smo e ad altin ut ad
socios exeq na ded hoi simoez q ñ ded
alys aialibz seq hoiez mag nale esse
aial sociale q aialia c qr si sic nale e
hoi ee al sociale recusates societ et uo
lentes cuulit uiue ut sñ ip lib retrgt
et ut if tanget qi ñ uiuit ut hoies
p g hi ꝛtingit eis qz ñ deficiit am hu
et tue qi bestie p qz mod huanu excedt
modi s uiri ꝛplati et te qi dy s Jdo
d p pol q eliget solitaria uita ñ est

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ps p̄ ē bestia · p̄s. Adhuc̄ ē eligēres nō
possunt alijs · p̄ ē q̄ nimis s̄ sceler̄ et
nō possūt alior̄ societ̄ sp̄ortare et hic
q̄ bestie · p̄ q̄ s̄ nimis bōi & nolūt pr̄ep
platōis vacare ocio · & tc̄ s̄ q̄ dñ · dec̄
g̃ oīs hoīes et maiōres reges & p̄ncipes
diligēt adūc̄ q̄ deseruiat societas huāc
vite ut adbñ vnūc sciāt se et a ordia ꝛc.

Q nō se habeat ꝺtas domus ad ꝺtates alias.

Qvbitabit forte
ās dicēs nos scāz limites ig̃
rāre q̄ societas aut ꝺtas illa p̄ q̄ nob̄
sufficiam̄ i victu & vestitu & alijs necēs
aduīta · nec vid̄ ee ꝺtas domestica si
cumul · q̄ p̄ ph̄ · p̄ · pol · ꝺtas dom̄ n̄ ē suf
ficās i vita tota i vnneta fuit cunctas
ut expedien aduīta · q̄ i vna p̄ i vno re
pīri nō possūt reperēt i vno alio p̄ in
alia pre cunctis · cunctas g̃ si sit rec
te ornata p̄ne ꝺz expedien i tota vi
ta · ut in tcio lib̄ plen̄ ostendē · q̄re si
dcīāte de ꝺtate cunctā n̄ spectari ad
hūc lib̄ · ū agit de regie dom̄ · sz adē
ubi agit de regie cunct · Videm̄ tūc
fuisse limites hr̄ arcus de tiando
inpedēti ea aliq̄ pedētia ad ꝺtates
cunct · sz diligēt aspic̄ quo ꝺtas do
mestica se hr̄ ad alias ꝺtates · cū q̄lz
ꝺtas i cludat ꝺtatē domesticā · ne po
sset ee cunctas negz vic̄ n̄ hāt ee dom̄.
Si ꝺtas aliq̄ ē necia i hūana vita seq
ꝺtatē do adhi vitā neciam ee · Inp
cedēti g̃ ea de tiāū de societ hūana
ostendēt ea ee neciam aduīta nr̄am
pli maīfeste ostend̄ necessariā ee ꝺta
tem domesticā · cū oīs ꝺtas illa p̄ suppo
nat · aduīte g̃ si dea poli diligēt con
sidēm̄ appebit comune ee ꝺtatē · s · do
mus cunctas & reg · sla sic explibz p̄
fit do sic exemplus domibz fit vic̄ et ex
mplus vrbs cunctas & exemplus cunct
reg̃ · q̄ sic̄ singlares p̄ s̄ pres do · sic do
s̄ pres vna cunct & reg n̄ tm eod m̄ · sed
vic s̄ pres i mediate exdomibz ꝺstituit
vic̄ cunct nō p̄ reg do · pres ee dñr q̄
ꝺsti vicū exgenu ꝺstruē possūt cunct
& reg · hi g̃ m ꝺtas do se hr̄ ad ꝺtates
alias · q̄ oīs alie ip̄m p̄ supponūt et ip̄a
ē q̄dām p̄ oīm alior̄ · nāl ē ordo cunct
ut p̄z p ph̄ · p · pol · hi m existit · q̄ p aliq̄
do · sz excrescētibz filijs & filiabz & n̄ vale
tibz p̄mlidie hītare i domo illa · ꝺstruc
erūt s̄ do āneas et sic exemplus doīb
seūs ē vic̄ · vñ & p̄ · pol · do q̄ vic̄ ē vi
cina domor̄ q̄s vocāt ꝺdā collacteros
p̄uos & p̄uor̄ puos · Natāl g̃ ordo
nia ē excrescentia domor̄ q̄s ꝺstruē
mlitudo collactaneor̄ & p̄uor̄ siue filio
n̄ ut tangebat · nā excrescētibz collacta
neis idz n̄ ponibz & filijs & filior̄ et nō
valentibz hītare i una domo · ꝺpulsi s
facē do plēs & ꝺstruie vic̄ · sic procedēte
gnatōe ipor̄ & ultius augmtata ml
titudie fca ē plātas vicor̄ & p̄ns ē
castru sem̄ p̄ cunctas · Vltius u mlti
plicat castra & cunct fcs ē p̄napat et
reg̃ · Ex alio m̄ sit po gnō vna cun
tatis p̄ reg̃ q̄ excrescentia collactaneo
p̄ filior̄ inf plen̄ ostendē · q̄d p̄sensi
tm dem̄ sit · q̄ hi gnō maior̄ ē gnal q̄
procd exgenoe q̄ est op̄ ne · q̄cd tm sic
dcīt et qualit̄ cūq ꝺstruu vic̄ cunctas
sine reg̃ · sp do sic se hr̄ ad ꝺtates alias
q̄ ē p̄ oīm a et aliq̄ m̄ eam oīs alie
p̄ supponūt · Vso q̄m ꝺtas do se hēt
ad ꝺtates alias · de ceu p̄z q̄m hi ꝺtas
sit neciā i hūana vita · nā si oīs ꝺtat
alie dom̄ p̄ supponūt · si aliq̄ ꝺtas ē ne
cessaria p̄ se sufficiēta vite oz ꝺtatē do
neciuz ee · reges g̃ & p̄ncipes quor̄ of
ficiū ad alios dirigē adbñ vnie regrare
n̄ debēt q̄m do & cunct deseruiūt ad
sufficiētia hūane vite ·

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Quod ꝯtas est dom' aliq' modo ꝯtas pa
& ꝯtas gen'al' est. & q' reges et princip
Et laboriosus es & utiliter om
ne quoco cū domo nes.

loqm'. Sā q' dō nre pt edificiū ꝟstruc'
cepiete tecto et fundam'to p' pt nre fa
milia ꝛca ꝛtrucā sic et cuntas alīa n'
muros & habitū cunct'. alīa uo gerē in
hitantē. dō e aliq' cunct' aliq' h; fecisse
n' q' muri p' edificia h' egint. ſ; q' icole
cunct' fecerūt i. sic aliq' die ꝟsueuerūt
dō suas li opatas cē n' q' lapides i. egr'
ſ; sui pgenitores fecerūt i. q' sic ꝛcā cun
cuntas narrat' sic societas et ꝛcā psona
hitantiū i una domo. dō nūcupari pt
dō g' de alia pncipl' i tedio i moralī
negotio n' e ipm edificiū ſ; e ꝛcā dome
ticā p'. Spectat e ad phm moralē ut
ad yconom' detiare edificys domo' q'a
spectat ad ipm n'alit' et typo ostendē q'
decē hoies hire hitatōes decetes ſm suā
polem facultatē. n' tm spectat ad ip' nāli'
de tiare de domo ut noiat edificiū ſtruc
tū ſ; de tiare dz de domo q' e edificiū
put h' edificiū addm' q' e pietas p'.
sic spectat ad polem de tiare. De ordīe
domo' & de ſtructōe uica. et de fabrica
cunt' ut ordinat' ad ꝯtatē & ad politicā
cunit'. Intendī g' ondē q' e ꝯtas dome
ticā p'. q'm sit ꝯtas pa. ſlon' g' q'
p'm multipl' distinguu p'. & e p'm i ope
et p'm in intentōe et e p' una gnōis &
tpus. & p' una pfcois & ꝛplemti. vi
dem' e q' ea q' s' adfinē p'cedūt siue
iope & exercitōe ſ; suus p'ced' ea ſm
intentōes agēdis. Agēs e p' & pncipl'
intedit finē. mō exercitōis & op' q'
vius ꝯtendi & uolitat. nā intendim'
& uolum' ea q' s' adfinē intendendo et
uolendo finē q' suus e p' uolit & in
tend' ſ; iopando & imādo e ꝟrio. nā
pop' ſeq'm finē opando ea q' s' ad
finē. licet sint posteriora in uolunt' & intenti
one s' tm p'ora in exercitōe & ope. nā si sim'
cēt q' p' opati cū adepto fine cess' ope
ratōe opem ea q' s' adfinē. vn mō dis
tinguiēdi ponit' q' ad e p'm in uolūtate
et intentōe. ad uo in exercitōe & ope. alī u
mō distinguiēdi ponit' cē p' ad aliq'
e ponitas in una gnōis & tpus. aliq' u in
una gnōis plumis et ꝛplemta p' pos
e uno gnōis et tpe. q' pus tpe as
gnat' et effica p' q' effica unit. Veru
tm unit e pus puo pfcōe & ꝛplemto q'
us rois et alia q' req'rūt ad pfcōem
huam pampli' et pfcis reseruat' in
uno q' ipso. Sic g' dicēdis ponitat'
deleui q'm ꝯtas dō se h' ad ꝯtatē cunt'
et ꝯtates alias. nā in exercitōe & in ope
dō p'cedit uic' cunit' et reg'. ſ; in uolūt'
et intentōe ꝯtates alie. p'cedit ꝯtas
domestica. rur's' una gnatōis & tpis d'
mestica ꝯtas p'cedit ꝯtates alias. ſ; in
una pfcois & ꝛplemti ꝯtates alie p'cdt
ipam. Videt' e ꝯtas dō ad ꝯtates alias
dup' se hre po q' hi ꝯtas r' aliax e ra
pfca om's' u alio s' ip'fectores ipo. cū e
ois alia ꝯtas in eludat ꝯtat' dō & addat
ad sup' ipam. om's' alie ꝯtates s' pfcōe
ea. h' g' ꝯtas se ad ꝯtates ab. sic in pfcī
ad pfcm ut sic ps ad tot'. Rurs hī ꝯta
se h' ad alias. sic et e adfinē se h' adip'
finē. nā dō tā q' adfinē ordiat' ad uicū
cunit' & reg'. Est e dō p'ti uicū dō p'ti
cunit' cunitas p'ti reg'. ꝯtas g' uica est
finis ꝯtatis dō. ꝯtas cunit' ꝯtat' uica.
ſ; ꝯtas reg' e finis om' p'cor'. q' cū
ip'fcm una gnōis & tpis p'ced' pfcm
pfcm u p'ced' ip'fcm. pfcm u p'cdit in
pfcm. pfcm u p'cdit ip'm una pfcois
et ꝛplemto. bñdem e ꝯtatē dō cē pote
as tpe & gnone. cē tm p'iore ul' per
fcm e & ꝛplemto. Vn & phs p'. pol'. cō
pans cunit' ad uicē & addom'. alīa q'd

finē. licet sint posteriora in uolunt' & intenti
one s' tm p'ora in exercitōe & ope. nā si sim'
cēt q' p' opati cū adepto fine cess' ope
ratōe opem ea q' s' adfinē. vn mō dis
tinguiēdi ponit' q' ad e p'm in uolūtate
et intentōe. ad uo in exercitōe & ope. alī u
mō distinguiēdi ponitat' cē p' ad aliq'
e ponitas in una gnōis & tpus. aliq' u in
una gnōis plumis et ꝛplemta p' pos
e uno gnōis et tpe. q' pus tpe as
gnat' et effica p' q' effica unit. Veru
tm unit e pus puo pfcōe & ꝛplemto q'
us rois et alia q' req'rūt ad pfcōem
huam pampli' et pfcis reseruat' in
uno q' ipso. Sic g' dicēdis ponitat'
deleui q'm ꝯtas dō se h' ad ꝯtatē cunt'
et ꝯtates alias. nā in exercitōe & in ope
dō p'cedit uic' cunit' et reg'. ſ; in uolūt'
et intentōe ꝯtates alie. p'cedit ꝯtas
domestica. rur's' una gnatōis & tpis d'
mestica ꝯtas p'cedit ꝯtates alias. ſ; in
una pfcois & ꝛplemti ꝯtates alie p'cdt
ipam. Videt' e ꝯtas dō ad ꝯtates alias
dup' se hre po q' hi ꝯtas r' aliax e ra
pfca om's' u alio s' ip'fectores ipo. cū e
ois alia ꝯtas in eludat ꝯtat' dō & addat
ad sup' ipam. om's' alie ꝯtates s' pfcōe
ea. h' g' ꝯtas se ad ꝯtates ab. sic in pfcī
ad pfcm ut sic ps ad tot'. Rurs hī ꝯta
se h' ad alias. sic et e adfinē se h' adip'
finē. nā dō tā q' adfinē ordiat' ad uicū
cunit' & reg'. Est e dō p'ti uicū dō p'ti
cunit' cunitas p'ti reg'. ꝯtas g' uica est
finis ꝯtatis dō. ꝯtas cunit' ꝯtat' uica.
ſ; ꝯtas reg' e finis om' p'cor'. q' cū
ip'fcm una gnōis & tpis p'ced' pfcm
pfcm u p'ced' ip'fcm. pfcm u p'cdit in
pfcm. pfcm u p'cdit ip'm una pfcois
et ꝛplemto. bñdem e ꝯtatē dō cē pote
as tpe & gnone. cē tm p'iore ul' per
fcm e & ꝛplemto. Vn & phs p'. pol'. cō
pans cunit' ad uicē & addom'. alīa q'd

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

puſ ꝺtas ē ꝺtas cuitat̄. q̄ ñ ē ītelligdū de
poutate gr̄oīs ⁊ tp̄is cū ipemꝫ dicat ci
uit̄ peede ex multiplicatõe uici. ſic et uic
peedit ex multiplic̄ domoꝝ. Intelligd̄ ē hꝫ de
poutate pfoīs ⁊ plenitu. ãpli cū ꝺtas
dñ ad ꝺtates alias ñ ſolū ſe hēat ſic pfm
adīpfm. ſꝫ ⁊ ſic q̄ ē adfinē ip̄ adfinem.
dñ r̄ alias cōitat ñ ſolū ē por tp̄e et
ptīor pfōe. ſic ipſm ſe hꝫ adpfm. ſꝫ ⁊
ē por īope et iposiõu īintetõe. q̄ q̄ ē
adfinē hꝫ min̄ ſe hꝫ ad ip̄ finē. Spectã
ē ñ ſolū adpncpē. et adlegis latorē ſꝫ ⁊
adq̄libz cuiē pus ītendē bo cuit et
regni. q̄ ⁊ bo ip̄e dñ. ut ītra li plenī
oſtendē. Ulſo q̄m ꝺtas dñ aliq̄ in ē por
q̄ ꝺtates alie. deleu indi pt̄ q̄m ſit
hꝫ ꝺtas nāl. nā cū nā ñ p̄ſupponat ar
rem. ſꝫ ars nām q̄ęꝝ are nāl p̄ſuppo
nat. ñ ip̄e q̄ artifex erat. ſi q̄ ī ſm q̄
hꝫ ē nſe ēe. q̄r ſi hō ē nāle aīal ꝺtatim
et ſoci. cū oīs ꝺtas p̄ſupponat ꝺtatem
dñ. oꝫ ꝺtatē domeſticā quid nāle ēe. re
gē ⁊ pncipes decꝫ ſare gubnare do
meſticā ⁊ regē familiā ſuē dñ ñ ſolū
inq̄ debēt ēe uri ſociales et politici q̄
ſic ſare gubnatoēz dñ p̄mꝫ adōs cuiꝰ.
ſꝫ ſpectat pncipāl adreges ⁊ pncipes
q̄ ſic regi ⁊ cuitas p̄ſupponit ēe dñ
ſic regi regē et cuit p̄ſupponit noti
regis dñ. et p ip̄e nq̄ ē ſic debit rec
dōr regē l cuitatis effica. ñ ſe ⁊ ſuam
familiā ſcat debite gubnare. q̄r ſi
ſpectat ſpāliꝫ adreges ⁊ pncipes rege
regi et cuit. ſpāliꝫ ſpectat adeos ut
ſcāt ip̄am dñ gubnare. et ut ꝺgſcāt
q̄lis ē ꝺtas dñ. q̄ ē q̄m nāl. et q̄m
ꝺtas ſe hēt adregi ⁊ cuit. ut ē in
p̄ſentu cā declarāt. Nā plī magnaꝝ
uiā habebit adīuēſtigd regi cuit
⁊ regi. Eſt tñ diligēt notād q̄liꝫ q̄dā
m ſpāli et excellenti m adreges ⁊
pncipes ſpectat ītendē bo regi et
pncipat. adtm hī bo ītendē ſpectat adunū
quēq; cuiē et adq̄libz īcolā cuit q bo regi
ē bo oim cuiū et oim exiſtentiū intregno
g cū q̄libz ſtudē dz ut ſit dignꝰ regē ⁊ pncipē
pari. ē ⁊ q̄ ſpectat adoms cuies ītendē
bo regi q̄m ſpectat adunū q̄q; cuiē ſare
regē dñ ſuā ñ ſolū īq̄ hī regnū bo ip̄ū
ſꝫ ⁊ put tale regi ordinat adbo īmue
ut adbo regi et cuitatis. Qualiter
ſit ꝺtas domus et quod oꝫ deinde ex
pluribus.

Eſt aũ exp̄cedēs cā aliq̄liꝫ
declarāt q̄lis ſit ꝺtas dñ cū oñſit
ſit. q hō ē nāliꝫ aīal domeſtic et q ꝺtas
dñ ē q̄dam nāl. adtm ñ q hī ſufficiēt
hēt q̄l ſit dñ ꝺtas. idō ītendi aliq̄ de ꝺta
te domeſtica. Sciđ g ſm hī. p poīt ſic
deſcribe ꝺtatē dñ ſcalz q dñ ē ꝺtas ſm ip̄m
ſtructa īoim die. Inq̄ aũ deſcriptõe aliq̄
declarāt ē. p p̄cedes cā et ad reſtat ul
timus declarād. nā q dixi ſiue ꝺtas ſm
nām ſupi gſſe ⁊ figāliꝫ pbat. q quelz
tal ps ē ad nāle. Reſtat g declare inde
ſeptē p̄dā q̄m dñ ſit ꝺtas inom diem.
ade adūnē adūtem adūtēd q humane
opū ⁊ cor q requrit ad ſufficiētiā uite
adq ordinat hūa ꝺtas ut uid diſtin
guē hī. p pt̄ q̄dā ſ diurnalia ut illa
quibz īdigem oi die. cui mi ſ aq̄ neſſ
⁊ ſic uicta corp qlz corti īdigem. aliq
ū ſ ñ diurnalia quibz ñ corti īdige
uit eptio ⁊ uēditio. Nā ⁊ ſi aliq̄ exiſtẽs
talis domo ad ſuſtentatoēz uite corti
īdigeāt eptõe ⁊ uēditõe. uid hi ēe ex
defcū ⁊ excorruptõe dñ. ñ ē uidēt
ſe hre ut ītole nec ut cues ſꝫ magi
ut pegni et ut uiatores. Si adſuſte
tatoem uite eptõe l uēditõe corti
egeāt. ꝺtas g dñ fēa fuit ip̄ē ea qlz
corti īdige. Verū q īuna dñ ñ repe
riūt oia. neria aduita ñ ſufficie
bat ꝺtā domeſtica. ſꝫ optuit dare

ꝺtate uata ꝙ nuc ꝺſtet expliꝯ ꝺoiꝯ ꝙ nō
repiē i una domo repiat ī alia. ꝓp̄ ꝙ ph̄.
wlt ꝑ pol ꝙ ſiē ꝺtas ꝺ ꝺſtructa ē ī om̄
die. ī. ī opa diurnalia. ſit ī opa n̄ diur
lia ꝺſtructa ē ꝺtas uia. Verū ⁊ qꝫ iuno
uico n̄ repiūt oīa neceſ̄a aduta ꝓter
ꝺtate uia. optiuit dare ꝺtate cuitatē.
ꝺtas ꝙ cuit ee ud ad ſuppleda i digē
tia ī tota uita. Jta ꝙ ud ee pfea cuita
ut ſupꝫ tagebat inq repiri poſſit q ſ
neceſ̄a utiliꝫ ad tota uita. rurꝰ ꝙ ꝺtigit
hre cuit guerras. utile ē uni cuit
ad expugnda alia ꝺfeꝺare ſe alti. Qre
cū ꝺfeꝺatio cuit util ſit adbellandū ho
des et adregē phibeda corrupti pt ꝺta
ē ꝺ uica ⁊ cuit ī uenta fuit ꝺtas
regi et pncā q ē ꝺfeꝺatio pliū caſtroꝝ ut
cuit exītū ſub uno pncipe ſue ſb uno
rege. Erit ꝙ hꝫ odo ꝙ ꝺ ē ꝺtas fm naz
ſtā ī om̄ die. vie au ē ꝺtas ꝺſtā ī opa
n̄ diurnalia. Cuitas uo ē ꝺtas ꝺſtru
ad ſufficiētia ī uita tota. ſz regi ē ꝺtas ꝺ
ſtructa n̄ ſolū ad ſupplend ī digentias
uite. ſz ⁊ ad remouēd phibēda cor
ruptiua adq remouēd una cuitas
n̄ pt plenū ſuffice n̄ ei ſit aduete
alie plie cuit ⁊ caſt. Patet ꝙ q̄lis
ꝺtas ꝺ q ē ꝺtas nāl cōſtat ꝓpe opa
diurnalia et cottidiana. ꝙ au oz ꝺ
expliꝯ ꝺſtare pt ud n̄ ē difficile.
nā ei ꝺ ut pz exhitis ſit ꝺtas q̄da
et ſocietas pſonaꝝ cui n̄ ſit ꝓpe ꝺtas
nec ſocietas ad ſe ipm. ſz ī domo ꝺtate
ſaluare uolum. oz ea expliꝯ ꝺſtare
pt. Jmo ut inf patebit et ut wlt
ph̄. p. pol n̄ ſolū ꝺ ē ꝺtas q̄da. ſz ī
domo oz dare ples ꝺtates ꝙ ſn̄ plāli
tare pſonaꝝ ee n̄ pt. pz ꝙ ꝙ ꝺ expli
ꝯ cōſtat pt. pz ⁊ q̄lis ſit et qn̄ ſit
neceſ̄a. Nā ut exhitis m. ē iuita hu
mana n̄ ſolū ē expedies ꝺtas ꝺ ſed
⁊ uica cuit ⁊ regi. Prīm ⁊ ꝓp̄a
eas ꝙ ꝓpe ia deas ſic expedies ꝺtas cuit
et regi int li pleni onde. Adp̄ſens aut
ītm tange de regi ⁊ cuit ī qꝫ cor pnoī
cia aliq m̄ deſiut ad ꝙſcend ꝺ. et ad
ſca glie ſit regeda. nā ut ſupꝫ tangeba
ī hꝫ ſo tang et ītendit pncipaliē regim̄e
ꝺ. n̄ au regim cuit. hȳs ſic ꝓctis
eū ꝺtas ꝺ tā ſit neceſ̄a ī uita cuili ſpe
tat adq̄z cuie ſcire debue rege ſuā ꝺ
ranto ei magꝭ hꝫ ſpectat adreges ⁊ pn
apes qnto exicuria ꝓpe ꝺ. magꝭ pt
ī ſurgē puidi cuitati ⁊ regi q exīn
curiā aliox. Quod oz in domo ſaltem
duas ꝺtates ee ⁊ quod oz eam conſiſte
ſaltem ex tribꝫ genib; pax =

Phȳs ꝑ pol wlt q exdualꝫ ꝺtatiꝫ
ſalꝫ exꝺcatōe uiri ⁊ uxoris ꝺ
et ſui ꝺſtati ꝺ. pa dr au dom̄ pmā ex
hȳs ꝺtatibꝫ ſtare. q ſaltē ad ſtituī
one ꝺ hec due ꝺtates requiūt. exille
ē ꝺ dom̄ ꝑ ſtare ſtare ſn̄ quibꝫ ꝺge
ee n̄ pt. q uō ſn̄ uirꝫ ⁊ uxor et dn̄o
et dn̄o ſeruo. ꝺ deq hꝫ loq̄m cōgrue
n̄ poſſit exiſtē ſic pt ondi. Nā ꝺ ut
ſupꝫ dicebat et ut ipſeq̄ndo pleni de
clabit. ē qꝫ nāle. q ax au qꝫ nāle ee
nudū rem gnō et eam ꝺſeruatio. Eſt
ē gnō ut ꝺ ſo ph̄. ſit una ī nām et
curas nāles pgnōne ꝓpaz. nē accipiat
bndem ē q damaſcū aut gnom̄ qꝺ
nāle et ee opus nē. et cor ꝺſerua
no qꝺ nāle ē. nā fruſt ceri ad gnāt
nāliꝫ ſi n̄ poſſi ice cōſuari. hꝫ ee ꝙ duo
nē opa ſalꝫ rem gnō et eam ꝺſeruatio.
n̄ debēt adī nice ſepari. hꝫ nā n ē ſepā
da ꝺſeruatō agnatōe qꝫ h illā ꝓpe
ſuppoit. hꝫ nā ei gnata n̄ poſſint cō
ſeruari ice n̄ pus pgend acceꝑit
ꝺſeruatio rei gnātarū ee n̄ pt niſi
ipām eam gnō añcedat. ſic erā gnō
aſuatōe ſepari n̄ dz qꝫ ut dicebat
fruſt ceri alioꝫ gnāt ſi nllo m̄ poſſit

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ĩ cē ꝟsuari ꝫ gī m. hec due ꝺtates faciūt
dm̄ cē q nāle q ꝺtas uxor & uxor ordi
nat ad gnom· ꝺtas aū dñi et suu ad ꝟser
uatōz· qr sic gno & ꝟsuatio ē q nāle oz
dm̄ ꝯ nāle cē· Amplꝰ q gno & ꝟsuatio
abīuicē separi ñ debēt hec due ꝺtates u
dent ꝟstitue dm̄ pam q sñ eis dō ꝟgē cē
nō pt· q aū ꝺcā uxor & uxor sit· ꝓpt ge
natōm uide ñ hꝫ dubiū· Nam ꝓpt bon
pl' ꝓnca ĩstituta ē societas maris & fēe
ꝫ q ꝺtas dō et seruu sit· ꝓpt salutē et
ꝓpt ꝟsuatōz ñ uid cē· ĩ m· Sed g qđ
q a's debue dnat et ali debue seruit
dñs saluat ꝓpt suū et ꝯ· ĩ q expedit
dño idē et seruo· Expedit ē uꝫ seruo ut
suuat dño et expedt dño ut ei seruat
a suo· nā ille ꝓpe ē dñs q uꝫ ĩtellēu·
ille uō ꝓpe ē seruꝰ ut pz p q̄ pol· q de
ficiēt intellēu pollz fortudie cōi· Suus g
q se ipm nesat dirigē expedit ei ut
obtēpet et ut suuat et q uꝫ ꝑdenta
et ĩtellēu· et ut ꝟsequat salutē pēu et
ut dirigat ꝑ ipm nā defectēs intellēu
ē qi cē et nesit qm eūdē sit· q g est
hī· q̄rto magī pollz uiribz corpalibz
tāto ꝓpt salutē ꝓpz magī ĩdiget di
ligēte sic ē cēd cōlit ñ cū pgit dirigā
t ab aliq deleu obuiat aliqu offensi
ue et q̄rto fortī pgit magī ĩdiget ta
li dirigēte q magī offendi pt· sic q nā
lis seruus pollz uiribz et defectu scā
et cognitōe· si saluari dz expedit ei
ut obtēpet et seruat ĩgenti ꝑdēta
et ĩtellēu· Expedit g suo ut dño suuat
sic expedt dño ut ei seruat a seruo·
Nā nālit dm̄ uigēt ꝑdēta & ĩtellēu·
eū g ĩgētes ĩtellēu exēntes apti mīte
ut plurīm hēant molles defectū cor
pb uiribz uxe ꝑ· ph· inso deā molle
cārne aptos mīte dō· expedit hoīb sic
dispositis ut eis suuat a'o· a'l q ꝓpt
defectū fortudis cōlit ĩexeqndo ne
cessaria ad uitā & ipis ñ possūt defice·
q̄r si dō saluat ꝓpt seruū & eo· pn dem
t q supi dicebat· q sic ad ꝟstitutdem dō
requrit ꝺtas uxi et uxoris ꝓpt gnom
sic requrit ibi ꝺtas dñi et suu ꝓpt salut
et ꝟseruatōz· Hec g due ꝺtates q̄ una
ad suū gnom· et alia cōseruatōi dicūt
facē dm̄ pam· q sñ eis dō ꝟgruē ñ pt
cessē· Verū aū ꝺtas dñi & seruu alit
ĩstruū sit ad salutē & ꝟseruatōz q̄ ecco
q dō saluat ꝓpt seruū et eo· ut mf
clari ostendet· Alias saltē q̄m hec due
ꝺtates requrūt addem· q ſm ph· ex
eis ꝟstare dō dō pa deleu uidē p q̄m
ad ꝟstitutōz ust dō salutē ibi requrūt
tā gnā p'. Vidē ē forte q sine dō
ꝟstet exduabz ꝺtaubz et q̄ requirat
duas p'. q dō pa rone duaꝝ ꝺtatum
requrat· uij· gnā p'. Ita q pa p̄ cerni
ur ꝑa uxor· uj· dñs· uij· suus· ſz uir
et dñs ñ dnt a' et a' p'· Ille ē ur qui
ē uir uxoris ē dñs seruu ut suor si ĩ
domo illa plēs sit seruu· Ita g gnā p'
p ad loco eor ꝟstruūt dō pam dō q̄m
ad loco eor q ñ sp sunt cū cūt ad ō
stitutōz dō· ſz sp cūt ibi ad loco suu
ut volt ph· p· pol· nā ut aut pau
pes hoīes q nō hīe seruū p mīstrū
rōnale ē eis bos p a aīal urronale·
p suo et hnt mīstrū urronale· Im
mo aliq uta paupes sūt q ñ solu ñ
possūt hīe rōnalem· ſz ē ñ possunt
hīe mīstrū aiātū· ſz loco ei accipi
unt ad ĩaiātū· ut q s uta paupes
q nec bouē nec equū possūt hīe·
tāq mīstr aratos et scindētes tra
loco bouis p eq hēnt ligonē p aliq
aluut ĩstruūtē· uta q numis pau
pib ad scandēda tra ē p̄struūto
uel p mīstr ligo q aliis nō sic paupi
bz ad hī offm facied obseq p bos p
equ· dō g pa d ꝟstare exibz salz

ecuro uxore & suo. p ad loco suu. Vñ & ph̄
p. pol' cōmdat. ex hoc dñe dō' stare ex
tēb salz ecuro mlīe. boue aratore. po
sunt e boue ibi loco suu. qr paupes hoīes
ut dō ph̄. inuit loco suu hñt boue ul'
ad a loco bous. Decz g' oīs auer p
nosce pt' pe ecclīz ppoīt dō qr eis ig
ratu igrabit regim ipi dō. mlto mag
tīn hz decz reges & pncipes qr nom
ptu dō et sare gnā p'. et q strates
requīt addō' fm ph̄. p pol'. nō solū de
sunt regim domestico. sz & regim reg
et auer qr ptes dō s ptes auer & req.

Quod in domo fca oz ee .uy. gna. p
et tria genera siue regā & quod oz hec
bm diuidi in tres partes. Ca

Decebat e inpedetu cā lo plm.
duas strates salz uri uxoris dñi
et sui face dō' pam. Sz tn si dō oz ee p
fea. oz ibi dare strate e' salz pris & filij.
Videm e inalibz rebz q statu res cu gnare
sit n e solliceta de ea salute. ua egnioz
salua s pa opa ne. Ouito g' strās uiri et
uxoris q e ppe gnom dñi et sui q e ppe
saluatoz faciūt dō' pam. Dic g' salua
opat adre pam gnata qr statu cu res
e genita sollicitat n circa saltm et p
duce tn s sile no sic opat adres nale
qr n statu cu e res nal' pt s sile pdu
ce. sz oz pus ipam ee pfam. statu e e
uanis ho e sollicitat area cogroēz ipi
n tn statu pt gnare. neq statu pt s
sile pduce. sz oz ipm pus ee pfm pdu
ce s sile n e de rone rei nalis qcunq
m supte. sz e de rone et ut hr ee p
fm. Si g' dō e qd nale & ea q uidem
i domo reduce uolum inales cās. di
cem duas ututes strates salz uri et
uxoris dñi et seru ee de rone dō pe
qr sn eis n pt ee ogruc. sz tra strate
q e pris & filij. n dice ee de rone dō
qcūq m supte. sz erut de rone et ut
hr ee pfm. Sic e uidem una p singlaz
ua sit et i tota domo debe adutere. nā sp
mlīud abunit pcedit ppe de odie nali
q uide imlitudie domestica qda m una p
singlaz reseruat. sic e uide i uno singla
ri hoie gnr & saluari s de roe hois pmu.
sz pduce s sile e de rone hois pfi. cu e
ho po e oz q sit genit & n statu e sollica
de salute et. n tn p s pduce n sit ia pfs.
qr cu strās pris adfiliu sumat ouigez
ex eo q pentes s sile pduxerit. hr cōtra
n dō ee de rone dō pe. sz de rone dō iam
pfce. vñ ph̄. p pol'. cu pus dyuisz strate
uiri et uxoris & dñi & suu salz strate pāz
ptea iseqtu cā aut q addom pfam re
quirit i salz pris & filij. q au adpfce
dem dō requirit hz e strās tplica ua
uenari possum. Videm q po e fructi
et agre s pfcoza no ppetuus. sic & felī
coza poretibz. rursus ppetua s pfcoz
n ppetuus. sic & felicoza s pfcoza non
felicibz. g' q adpfcoez req̄rat e strās q
e pris et filij. po possit pbare ex pte gno
ms et fructificatois nalis. so ex pte p
petuit'. et e ex pa felicit. pa ua sic
pz. na fm ph̄. tūc vnqq pfm e cu
pt s sile pduce. Adhi e q ad sit pfm
n oz q s sile pducat sz q possit s sile
pduce. pfcio enī sidanda e ex na. et
ex eo rei p' ad e iactu et pt agere.
qr si e ipotens adagedu seq q et defi
ciat aliq fo' l' aliq fo' pfcio que sit pn
apiū actois. q npotens au ad agend
d ad cu psentz po passiuo no pduce
s sile. qr cu ppu actm gnois sit ma
culus et ppm susceptm sit femia
si i domo est aliq iuncho maris et
feie. et tn n e ibi pcreano plus ul
masculus est inpfm actm ul' fcia
i pfm susceptm. sterilitas g' filioz
i uxta poli. l' e i pfce maris & fce
l' utiusq. sz cu mas et fcia uiri et

uxor sua p̄ ps dō et p̄a ꝯtas q̄ regrit̄ in uita domestica q̄ ex ipsone p̄ma & max̄ pn̄a⁹ resultat in ꝓfectu tocī. tota illa dō d̄ē in ꝓfā ut n̄ ē pulula filioꝝ. sa uia adiuesti h̄ id sumit̄ exepte n̄ali⁹ uenuī. sla cū hoīes n̄ possūt ꝑse ipō ꝓpetuari in uita. Sz in q̄dā⁹ ꝓpetuet hūana uita ꝑsuccessionē filioꝝ dom̄ vbi ē carētia plus ato efficit̄ deserta sm ordiē n̄alem. cōtinua ē hitatō uno m̄ ē n̄alis. ut si p procreatōē filioꝝ dom̄ ille ꝯtinue hiret. alio m̄ ē q̄ caulis ut si ꝑoulis hitatoribz defūctis ut recedētibz noua familia hiret dō illam. sl̄alis g̃ hitatio domestica n̄alis ꝓpetuā n̄ ꝑt n̄ p gnōē q̄ ē op̄ nec fit ibi ex cōscīa filioꝝ. Sz si ꝓpetuū ē ꝑcūs n̄ ꝓpetuo in ꝓfā ē dom̄ ubi desinit filij ꝑ⁹ hitatōē domestica n̄alis q̄da m̄ ꝓpetuari cōtingit. ¶ Tercio hec ds declarat ꝑt exepte ipī felicitatis. nā filij et aulis tatio et cetā talia licet n̄ sit cēlia felicitatis. facit tn̄ ad q̄ndam claritatē felicitatis pol̄ē. vñ ph⁹ p eth⁹ ait q aliq̄ denudari q̄dā⁹ cōiquinat bīuidiē. sl̄a spē turpis ignobil et solitarī et sn̄ filijs oīo felix ē n̄ ꝑt. D⁹ ē tal n̄ oīo ē felix q n̄ h̄t felicitatē politicā cū oī sua claritē. Sz g̃ q adh⁹ q⁹ dō hāt ꝓfm op̄ ibi ē tres cōitates. una uiri et uxoris. alia dn̄i et serui. tcia ꝑris & filij. Exhyc g̃ patere ꝑt. q ez in domo pfa ē ta regimia. nā n̄ op̄ ē dare ei mūitatē aliq⁹ bn̄ ordinatā n̄ ad⁹ ubi dirigēs et ad directiū. p n̄ ad⁹ ubi pncipās et ad obsequēs. Q⁹ re ē in ꝯtate maris et feie mas. debeat ē pncipās et feia obsequēs. In ꝯtate quid dn̄i et serui. dns dz ē pncipās et suus mīstīs et seruiens in domo pfa ut vult ph⁹. p. pol⁹ sua ta regia. unū ꝯugale. sm q uir p est uxoris. aliud ꝑnale sm q ꝑ est filioꝝ. tciū dūatīm et despotū. sm q dns p est suus. ¶ Ipso in domo pfa ē tres ꝯtates et ta regia deleu patet ꝑt. q ibi ez ē. uj. gnā p⁹. videl in alieu forte ibi ē debē. vj. gnā p⁹. ita q pa p⁹ sit ibi uir. sa uxor. tcia pat. uj. filij. v. dns. vj. serui. Sz uir ꝑ et dō una p⁹ tm̄ notant. nā ille id q ē uir uxoris ē ꝑ filioꝝ et dō suoꝝ. ꝑ g̃ q ꝯtates q̄ in domo pfa. et q regimia et q gnā p⁹. deleu g̃ patē p q pres hīe debeat. hic ꝑs lb⁹ inq̄ tractat de regie dō. nā cū in domo sit ta regimia ez hūc lbz hīe tres pres. in q̄z ꝑsona tractet de regie ꝯugali. in scda de ꝑnali. in tercia de dūatiuo. hec aū ta regia bn̄ ꝯgscere max̄ deꝯ reges et ꝑncipes q eis diligūt in speciis magm ad mīculū hebūt ut bn̄ scīat regere regnū et cuitatē. Quod ho est mā le in ꝯugale et quod nolentes nubē nō uiuunt ut homines sz ut sunt deste uel du.

Ducebat⁹ in precedēti ea⁹ tria ee de tanda. Inh⁹ so lb⁹ in q agit⁹ de regie dō sm q in ipa domo ta ꝯtingit ee regia. cōugale. ꝑnale. et dūatīm. Incēt h aū regia po agendū ē de regie cōugali. q sm ph⁹ p ꝑt in ꝯtate domestica p̄m ez ꝯgare mariti & feie. ē aū h⁹ ordo n̄alis. nā po ad gnāt⁹ so ꝯseruat⁹ mecū. q ꝓfect⁹ et ꝑt⁹ sile pduce. Coitas g̃ maris et fie q ē ꝑt⁹ gn̄ē ē pa ps dō & ꝓcedit ꝯtatē dn̄i & serui. q ē ꝑt⁹ salute et ꝯseruatōē et & ꝓcedit ꝯtatem ꝑris et filij q nō respicit dom̄ ꝑtm ut dom̄ q̄cūq⁹ in supra sj dō⁹ hentes pfa ee. Domo g̃ dicēd ē de regie ꝯugali q

respicit cohitatōez uiri et uxoris q̄ de regie dignitate q respicit statū dñi et seruj
p q̄ de regie p̄nali q respicit statū p̄ris
et filij. Indetiando aīa de regie cuiugali
hūc tenebr ordiez · q̄ po dicē q̄le sit ip̄m
cuiugiū et q̄les uxores q̄slibz ciues et
maxie reges & p̄ncipes deceat sumere.
Demū ondens q̄lr uiri suas uxores re
gē debeāt & ad q̄s utilitates & ad que opa
eas ordiare debeāt. Inondendo q̄d q̄le
sit ip̄m cuiugiū · po declād occurit con
iugiū ee ad fm naīam · et q ho ē nālit
aīal cuiugale. Sed q̄ q ph̄. viij. eth.
uolēs ondere q̄lis amicicia sit uiri ad
uxorē · pbat amicitiā illā ee fm uerū
adducēs tpliē rōnez · q ho sit nālit
aīal cuiugale · pa rō sumit excepte societ
huiane · Ea excepte pereatōis plis · & ēcia
excepte opū · pbat eni in po cap hj. Fi lib
hoiez ee naturalit aīal sociale et statim.
Cōitas aīe iuita huiana ut ē tangeba
adq̄dumq̄ genꝰ reducit · q q̄da ē statis do
q̄dam uitq̄ q̄da ciuilis · q̄dam regal · oīs
aīe hec statues p̄supponit statū domes
ticū. Cū q̄ do pōr sit unio ciuilis & regal
ho nālit ē aīal domesticū q̄ ciuile · et
statis do magis uidē nāle ee ipi hoi q̄
statis uice ciuilis & regal. Nā si sciendū
ea ad q̄ ordiāt statis domestica · n uidet
hre dubiū q̄n statis do sit magis nālit
hoi q̄ uica ciuilis & regal. Ordiāt ē dom
ad nutrōem q magis est necia idiuid
et q magis expedit bono ꝑpo · Ordiāt q
ad gnom q magis expedit sluatoi spēi
et bono cōi · Vic aīe ciuitas & regnū n
sic imediate ordiant ad nutrōez ꝑpē
bo ꝑ ꝑpe · et ad gnom spēi · sic statis do
Nam si pōr statues ordiant ad nutrōe
et ad gnom · hoc ē put ex bonitate eaz
surgit bonitas ipius do · Ipa ē do in
melior ē · si ē i bono uico p ibo ciuit
p i bono regni · Si q̄ ho magis nālit ē
aīal domestice q̄ politicū · cū pa statis ipi
do sit statio uiri & uxoris · seq excpte
ipi statois huiane · Qz ho sit magis aīal
cuiugale q̄ statē uice ciuit & regn · qz
do aīe regni p̄ncipis ē regni cuiugale ē por
uice ciuitatis & regni · hāc aīe rōm tagit
ph̄. viij. eth̄. dicēs ho ē nālit magis est
cuiugale aīal q̄ politicū · q̄nto do ē por
et magis necia ciuitate · po ho ē nālit
aīal cuiugale excpte pereatōis plis · nā
i uide magis nāle adq̄ ho hīt nāle im
petū · Qr cū ho et oia aīalia n · qr
inclinēt ut uelint ē p̄duce sile · qz i
hoibz h debite fit p̄iugiū · ho ē nālit
al cuiugale · hāc aīe rōem tangit ph̄
po pol. et · viij · eth̄ · ii pbat cuiugium
dece hoi et oibz aīalibz hre nāle impe
tū ad p̄ducēdū sile · Tercia rō sūit
excpte opm · qz ut d · viij · eth̄ · cōfertz
enim uiri et uxoris opa ē uiri uidē
ee iagendo · q̄ sp fiendo q̄ do opa uō
uxoris i q̄ndo supellectilia p̄ inopā
do aē int do ponētes g̃ ꝑpa ad certe
ut cū uxor ꝑpor sua ordinat ibonū
uiri p ibo rocē do · et uir ꝑpa sua or
dinat ibo do et ibo uxoris · sufficiūt
ē iuita ut d · viij · eth̄ · Nā sic ꝑpa or
dinate adbo ete fm adq̄da sufficia
entiā uire nāle · ē et q uelit ee aīal
cuiugale · Sz si cuiugiū est q nāle · Se
quit q fornicatio statui cuiugio sit
nāle a cuibz utāda tamq̄ ad finem
rei nāli · q̄ uidet fornicatōez et
utilius oīm uenereoz usū illicitū
tanto magis decz fugere reges et p̄n
cipes q̄nto decz eos meliores & ur
tuosiores ee · Hūc usus queda
dubia uident exhys ouri · nā si cō
iugiū ē hoi nāle · reprehensibile ē g̃
q cuiq n dat opam ut cuiugio copu
let · Sz h dubitatio assistitur ia dca
delelu refellit · nā si nāle est hoi

ee aīal' ꝛugale · q̄cūq; renuit ꝛugē duc
tus ñ uult ut ho · ſ uult ut ho. ꝑ ee
duplicē ꝑ q eligit uitā ſ hoiem · et uolt
ꝛtinē ut nacer coplatoi uitatis ⁊ opib
diuinis · ꝑ ñ uult ut ho q eligit uitā
inf hoiez et uult ut bestia · Q̄ſ sicut
dicebā de ſocietate pollicita · videz ut eli
gens ſollicitudiez ⁊ uoles eandē uult · ꝑ
e bestia ut ē ds · sic et de ꝛugio dē poſſū?
Nā uoles ꝛugalē uult ut h̄ ē · q uult
ſubitus formicari · q̄ eligit ſ uitā intra
hoiem et ē q̄ bestia ut h̄ ē q uult se da
re coplatoi uitatis ⁊ diuinis opib; q̄
eligit ſ uitā ſ hoiez ⁊ ē q̄ ds · h̄ ō nu
benteſ g̃ ſi dēt ſe porcinis bois q̄ ſunt
bō ꝛugij · luc ñ uult ut hoies ñ ti
ꝓ h̄ male agāt · q; ſ q̄ dy meliores
⁊ ſ hoiby meliores · Quod oīs ciues
et maxime reges ⁊ principes debēt
ſuis ꝛugibus indiſſibiliter adhe
rē Capitulum ·

Probant aū pl̄i q; decet
ꝛugia ee indiuiſibilia ad q̄ oſten
dendū adducē poſſunt duas uias quas
pl̄i tangeūt · p̄a uia ſūt exēpre fidei
ꝑ exēpre amicicie · nāl' q̄ d ee int̄ uxo
ē ⁊ uxorē · ſa uia exēpre plus · p̄a ſic p;
Nam nq̄m ab fidelis amicicia ſi aba
micicia ei diſcedat · ſi int̄ uirū ⁊ uxo
rem debita fidem ut fidelem amicicia;
ſaluare uolum̄ · ne ſit ibi uiolatio fidei
q; uirū indiuiſibilis ſue adherē uxori
et ei · Cū ē int̄ uirū ⁊ uxorē ſit ami
cicia nāl' ut pbat' unū et h̄ cū ñ ſit
nāl' amicicia int̄ aliqs n̄ obſeruet
ſ debita fidē · ad h̄ q ꝛugiū ſit ſeruā
dum ⁊ adh̄ q int̄ uirū ⁊ uxorē ſit
amicicia · nāl' oz q; ſ iuuicē ſeruent
fidem · ita q; abinuicē ñ diſcedāt · h̄ae
aū rōnes tangit ualer maxim' mīl'
ſo de factis memorabilib; cū de iſtitutis
antiqs n aut · q; repudiū int̄ uirū et
uxorē accipit' q̄ urbs romana fuit ꝛdita
uſq; ad centeſim̄ ⁊ q̄ndgeſim̄ nūm int̄
ceſſit · p̄n' aū q; dimiſit uxorē ſtl̄itaſ
cā fuit · ſpur' carbilius q; q̄dam rōne tol
labili mō uidet reꝓhenſibiē cū ñ caruit
q; eūdi arbitrabat' cupiditē libidinoſ com
ugali fidei ñ debē ꝓponi fides g̃ ualerius
maxim̄ q̄ obſeruare d; uir uxori ⁊ eē.
Vid' ee una cā ꝓpt' q; ꝛugiū d; rema
nē indiſibile ⁊ irrepudiatū · Decz g̃ eue
oīs ꝛugibz uxoribz indiſibiliē abſq re
pudiatōe · tanto g̃ h̄ magis decz reges ⁊
p̄napes q̄nto magis ceteris reluceē d; fi
delitas ⁊ cetē bōitates · Sz ſa uia ad
inueſtigād h̄ id' ſuū exēpre plus · nā h̄
ꝛugiū ⁊ ſi ſit ſtile indiſſolubile mane
debeat · q; cupiditas filioꝝ ꝓponi nō d;
fidei ꝛugali · ad tm̄ ſi ſ aſſit bō' pl' · q̄
ples ē q̄dam ꝛmue bō' inq ꝛungit'
uir ⁊ uxor rōne plus · Decz uxorē ui
ro et ei · indiſibiliē adhēre · uidem' ē
q; ſp ꝛmue bō' eo q; coē ē ꝛugiū par
ticipantes bono illo · Sic g̃ caritas e
ꝛugit ⁊ ꝛtinz ꝓpos aues · ne acuit
recedāt · eo q; ſunt q̄dā coē bon̄ · ipoꝝ
ſp ē de rōne cōis ē q; ꝛducat uiuat
⁊ ꝛugat sic de rōne ꝓpij ē q; diuida
et diſtinguat · hāc aū rōnez tangit
ph̄ · vij · eth̄ · dicēs q; q coē ꝛtinet et
ꝛugit filij eo q; ſunt coē bon̄ · vtroꝝ
q; ꝛugiū inde ee cā · q̄r ſit ipoꝝ ꝛu
giū inde ee cā · q̄r ſit ipoꝝ ꝛugiū ·
Vñ ſubdit q; ſtiles eiꝰ diſſoluūt' · d'
aū ſtiles aeē diſſoluī · ñ q; licita ſit diſ
ſolutio ꝛugij ⁊ ſi ñ aſſit facultas ſi
lioꝝ · ut ſupior rō plen' ondebat · ād
tm̄ ſi ī ꝛugio aſſit ubi bō' plus nō ſolū
exēplē q̄ incōiugio ē ſeruāda ī clināt'
ꝛuges ut ſ iuuicē ī ſepabilē adhēant ·
Sz cūa ut ſit indiſibilis ꝓmaneat in
clināt' exēpa ple q̄ ē coꝝ coē bō' · imo
q; eo ipo q; aliq ſ amica · vnā q̄dā

hñt ĩclinatõẽ ut amici mt̃ se pentes
q̃ nãle diligũt sua plem exultatõe nã
li q̃ hñt adipã augmtat cũ amicis
nale. sz cũ oĩs amor uim q̃dã vincã
dicat augmtato amore ꝑt plem ge
nerã augmtat cũ ꝓpositũ ut uelit
ĩsepabilit̃ ꝑmanẽe. ꝓz g̃ q̃ dez oms
cues ñ solũ ꝑt̃ bõ fidei ꝛiugat. sz ꝑt̃
plem ipam adq̃ ordinatur ꝛiugi
ĩsepabilit̃ ꝛiuge suis uxoribz. tanto
tñ h̃ dez magis reges & ꝓncipes q̃nto
ple suscepto põĩbz alijs dz diligẽtiorẽ
hre curã. ĩ neuria ẽ regie pl̃ plus pt̃
ĩferre nocumẽti ipi regno q̃ ĩcuria
aliẽcuiq̃ alt̃ius. q̃ si amor et diligẽcia
ꝛt plem faat ut admaiorẽ unionẽ
ꝛiugiũ. q̃nto maior cura & diligẽcia
adhibẽda ꝛt plem regiã q̃ ꝛt alias.
tanto magis dez reges et ꝓncipes q̃
duas uxores sue uxerit eis insepabi
liter adherere. Quod omnes cues
et maxime reges et principes una
sola uxore debent ẽe conten
ti aliqs ti. Caplm.

Hectas ñ reputat ꝛt dictame
nis q̃ unã et eã dẽ ples existat
uxores. sz q̃ recta dẽm q̃sq̃ aues et
maxime reges et ꝓncipes unica ꝛiuge
debere ee ꝛcetos ẽplici uia uenari
possum. ꝑa suis ẽcepte ipi uni.
fa ẽcepte ipi uxoris. tria excepte pl̃.
ꝑa uia sic pz. nã plãtas ebor̃ pue
rat ad nimiã repletõẽ ad nimiam
ꝛcupiam uenereor. q̃r cũ hi ꝛcipie
si fortes s obnubilet mtem & rõnẽ
peruenit. Si ĩdeces ẽ oĩbz cunctis ni
mis uacare uenereis et rethere se
ab actibz ꝑdanare & aboĩbz cunctis
ĩdeces ẽ eos hre ples ꝛiuges. tanto
tñ h̃ ĩdeces ẽ magis regibz & ꝓncipb̃
q̃nto pl̃ ĩcis ugere dz prudẽtia in
rlcualis & q̃nto pl̃ uacare debẽt et
mag ẽe solluat ꝛt opa cunctia & ꝛ salutẽ
regi q̃ ãs alior. Ne g̃ ꝓnimiã opã ue
nereor nimys rethanẽ abbr̃ cura in
deces ẽ eos hre ples uxores. Secda ua
suis ẽcepte ipi uxoris. nã sic excepte u
ri ĩdeces est plãtas ne ꝓpt̃ nimiã opz
uenereor uir acura debita rethaẽ sic h̃
ĩdeces ẽ excepte uxoris ne uxor asuo ꝛiu
ge ñ debite diligent. nã mt̃ uirũ et ux
orẽ dz ee amor magn̄. q̃ int̃ eos ut p
bat. viij. eth. ẽ amicitia excellẽs & nã
lis. sz cũ excellẽs amor ñ possit ee ad
ples ut ylr ph. ne. eth. ĩdeces ẽ q̃sq̃z
aues ples hre uxores. q̃ ea ñ tãta am
cana diligẽt q̃nta int̃ ꝛiuges ee dz. max
cũ h̃ ĩdeces ẽ regibz & ꝓncipibz q̃ nec
debite utant̃ uenis int̃ eos & suos
uges max ꝛsuari dz amor debit ꝛiu
galis. Tercia ua ad ĩuestiend h̃ idem
sumit ad nutrõẽ filior. nã cũ ꝛiugi
sit q̃ nãle q̃m debito m̃ fi debeat max
ĩuestigari pt̃ pea q̃ ĩalijs aialibz ꝛspi
ñt. Videm aũ coĩt ut alij doctores ẽ
dens q̃ ĩaliquibz aialibz sola femella
sufficiat ad nutrõẽ filior. ut pz ĩ cãlb̃
& ĩgallinis et ĩplũbz alijs aialibz. q̃r
aũ ꝛiuncto maris et fee ĩoĩbz aialib̃
ordinẽ adbo pl̃. ĩllis aialibz inq̃bz
sola fea sufficit ad nutrõẽ filior. ut re
fert. vtm unus masculus plũbz ꝛiugatus
femellis nec & refert. vtm durãte ptu
masculus ꝛiuncti feis. sz ĩ illis inquib̃
sola fea nõ sufficit ad prandũ filijs de
bitũ nutrimẽtũ. vñ masculus ñ adheret
ñ uni fee. et q̃ diu durat tpe ptus
ꝑt̃ nutrimẽtum filior ut pz ĩ columbis
et ĩalijs pluribz gnlibz auiũ. q̃ alternati
ua fouẽt et honerũ filior ptẽ portat
femella & ptẽ masculus cũ s adsuppe
tant bona ꝛiugij ĩ hoĩbz ñ sufficiat so
la fea. nãle ẽ hoĩbz uir uni mu
lieri nubat. ea ẽ nãlia ĩdicare debẽ

q̄ ē q̄ ut ī plurib⁹ ut nāle sit hoī · q̄ sit
dext̄ · liz ɔungat⁹ as ēe sinistr̄ · sic q̄ ut
inplib⁹ sola feā n̄ pt̄ ptare honā uiri ·
neq̄ sufficē ad prand filijs oīa necia et
debitū nutrīt̄ · Licet ḡ forte mlīres alīq̄
q̄ facultatib⁹ h̄ndent ad prandū filijs
debitū nutrīt̄ū · tn̄ q̄ nāle n̄ ē iudicād
i q̄ ē ut ipautoritib⁹ · sz q̄ ē ī plurib⁹
reliquū ē ut ī hoīb⁹ iudicet · q̄ nāle ut
tam masculus q̄ fēa suppleant honā fi
liox · q̄ du filij idigēt penitb⁹ nāle sit
ut un⁹ masculs uni adh̄eat fēe · sic in
hoīb⁹ q̄ nāle ut q̄ du un⁹ masculs u
ni fēe ꝓiugiū coplet̄ · Sz cū filij q̄n
du mutuō indigeant ope pentū · dece
ē ut sp ꝓiugiū huānū unū masc
lus uni sole fēe coplet̄ · Sō ē sic ē de
hoīb⁹ sic de aīalib⁹ · q̄ eis n̄ sufficient
parat⁹ iudex ut salt ī eā h⁹ fi lib⁹ ple
nius dicebat⁹ · Posset ḡ pullus annuz
apposuerit debitas penas et pueneit
addebitū nutrīt̄ū · pse ipos possit
ē debitū abū quere et n̄ ulāus egēt
ope pentū · Q̄r ī talib⁹ sufficiat q̄ du
rante tpe ptus masculs ɔiunat fēe
et un⁹ uni adh̄eat · sz cū hoīes tāto
tpe uire sue egeāt ope et facultati
b⁹ pentū · q̄ eis cib⁹ ɔgruus n̄ suf
ficēt aut̄ patur · sic se debēt h̄re ma
et fēa ꝓiugiū ī hoīb⁹ sic manibus
alīnatum honā sp portātib⁹ filiox se
h̄nt mas et fēa tpe ptus · Sz cum
datū sit q̄ toto tpe ptus ī huī au
b⁹ mas simul ɔiuuet fēe et un⁹ adh̄et
Sēq̄ q̄ ī hoīb⁹ ptotā uitā ɔiuges simul
ɔiuuāt et un⁹ uni adh̄eat · Q̄re si uo
lentes adh̄ere ɔiugio decēs ē eos ad
here fm modū et ordinē nālem · dece
omīs caues una sola uxore cē ɔtentos
et tāto magis dece⁹ li reges et pncipes
q̄nto dece⁹ meliores cē alijs et magis
seq̄ ordiez nālem · pz ḡ q̄ n̄ solū ex
pte uiri et uxoris · sz exepte uiri et
uxoris · sz exepte plus uir n̄ nisi uni fēe
dz ɔiugiū coplari · Quod coniuges
ciuium et maxime reg⁹ et princip⁹ ·
ymo uiro et maxime debent
Quamuis esse contente ·

Quāp alijs salt sectas ut aput
sarracenos et forte ap alīos alias bar
baras natōes n̄ reputat⁹ ɔgruū
uiri unū et simil plēs h̄re uxores ap
nllas tā gētes fm q̄scūq; leges uiuēte
nq̄m legib⁹ h⁹ fuisse idubitū ut simul
mlīr plurib⁹ uiris ꝓiugiū copulet⁹
magis ē repugnat aperitb⁹ et hijs adā
ɔiugiū ordinat⁹ una fēa sit plurib⁹
mulīb⁹ uiris q̄ unū uiro plib⁹ fēis ·
ymmo et ī lege dīna ut iueti testam⁹
exat⁹ dīnaz dispensatōez · ut ꝓpē aliq̄n
figām et figēatōem legib⁹ · uni⁹ uiri
plēs fuisse uxores eū q̄ repit⁹ ī paue
l q̄ repit⁹ ī alīq̄ casu ex ac⁹ uocabuli
eā primissū cōem legē turbare n̄ dz
fm ē omīe dictam rōnis detestabi
le ē unū uiri simil plēs h̄re uxo
res · detestabil⁹ tn̄ ēet si una fēa plu
ribus simil plib⁹ coplaret⁹ uiris · co
ugiū ē ɔpari ad · uij · pt̄ · eq̄bz sumi
possūt · uij · rōnes p q̄s ī uestigare po
sum⁹ · oīno detestabile ēe unā fēam
nuptā ēe plib⁹ uiris · ɔiugio ē rel
uat⁹ po eōd nālis · Hā nāle ē fēam
subiectā ēe uiro eo q̄ uir p̄dentio et
itellēcu sit p̄antior ipa · Sic eōd exci
gio ɔsurgit pax et amicicia · mlīras ē
guerras et mlīas discordias sedari
inde eo q̄ intēpret⁹ ɔthant ɔiugia ·
Tcio ex coiugio orit⁹ ipa plēs · ordiā
ē ɔiugiū n̄ solū ad ɔsuatōez ordis nāl
et addebitā pacē · sz et ordiat⁹ ad pcē
atōez filiox · Q̄rto sic ordiat⁹ ɔiugi
ad pcreatōez filiox sic ordiat⁹ addebi
tam nutrītōem · Inquiens ē quens

ē ꝑ una feā ꝛugū ee plm uxor. qz ph oia ꝓdicta quatuor impedient tol les ē exh nalis ordo n resultabit ide pax et cordia si magr discutio et in imicicia. n erit ibi debita procreatio fi liox. neq; tribuet debitū nutrimt. Qz aũ exh tollat nalis ordo inde n ē dubiū ale. nã sm ordinez nalem ut ꝑ plm ipollicitis sp uir dz pemines mlri n dz ee subiecta. Vxor sm ordinez nalez ineisde opibz usus eq pse duobz ꝑ plis bz p ee subiectus. si ē a pa duobus subiat. h n ē eq pse. qz un adaliuz ordiat. ut si cuius sbiciat ꝓposito et re gi ex ꝓmi ei illis adrege ordiari et ee sb ipo. repugnat ꝑ ordini nali ei dem duobz ee sb iectū. Qr si mlr dz ee subiecta ex q̃ tota sui corpis potesta te uni uiro tbuit. et ordinez nalem ei ut uiro alii sit sbiecta. Sã et si ide ꝑ dnarū pluribz ut plēs s. eide tñ obedire pluribz principatibz ut plēs s sm ordinez nalez ee n pt. Qr et si de testabile ē plures feas ꝛugis esse unū una tñ mlrem nubē sit pluribz uiris. detestabile ee dz et dez ꝑ ꝛuge oim cuiū uni uiro ee ꝛtentas. mlr to tñ h dez ꝛuges regū et principum qz ieox ꝛugio magr ꝑ ialio dez nã lem ordinez obseuare. Sed h ide iuesti gari pt ex ipa pace et cordia adq̃ co ugiū ordinat. nã ei q̃z molestie fe rat si inusu sue rei delectabilis im pedie absq; discensione et discordia ee n pt. si una feā ꝓꝛugiū pluribꝰ co plēs uiris. dū ē un illox iusu rei delectabil altm ipediret. nec eos guer ra et imicicia ouret. imo qbz illox uxox et pentes et sanguineos uxo ris ad iuicicia moueret. eo q̃ sua ꝛuge alii uiro ꝓꝛugiū sbiceret. ex cõugio ꝑ q ordiat adpace et amica am lis et discordia ouret. Cr dez con uges cuiū uni uiro ee ꝛtentas. inh oc dez magr ꝛuges regū et pncp. qnto lis et discordia pncipatiū ē pclosior et magr cauēda q̃ oim alioꝝ. Ceo h id pz exgnatoe plus adq̃ ꝛugiū ordinat. Impedē ipa fecunditas filioꝝ si una feā pluribz ꝛugat uiris. vñ mereteer magr ospicim ee simles q̃ alias mlres. g expte procreatois filioꝝ oino uideres ei una feā plēs hre uiros. Sã et si un masculs ꝑ plures fecundare feas una tñ feā n sic fecundari ꝑt aplibz uiris. imo ipedit fecunditas ei expluralitate uiroꝝ. Qr si ꝛugiū pncipr ordiat adbm plis dez ꝛuges oim cuiū ne ipediat eox fecū ditas uno uiro ee ꝛtentas. tanto tñ h dez magr ꝛuges regū et pncipū qnto i tali ꝛugio pclosior ē seruitas filioꝝ. Diligēt ꝑ adute debet single mu lieres q̃ suis uiris ꝓꝛugiū copulant. qnta diligētia debeat sibi pudicicia re seruare. et qnto fide suis uiris obserua re. q si ee n pt. et detestabile ē et ꝓꝛu giū feā uiuēte uiro suo uiro alio co plari. detestabi ē alicui fornicarie con misce. Qr to h iuestigare possum ex filioꝝ debito nutrimto. nã pentes exh soluat aũ circa puos q firmit credit eos ee eox filioꝝ. Cap ꝑ ipedit ē utu dez filioꝝ ipedit ne ꝑ diligēt eis pro uideat ihēditate et debito nutrimto. h si una feā pluribz nubat uiri pies de suis filys eri ee n ponit. Cr nõ ad hibebit illā diligētiaz q̃ debet. ut si lys suis debite inutrimto et ihēditate puideat. detestabi ē q̃ unū uiri hre plures uxores. q ph magr ipedit certi tudo filioꝝ. Cr si decet oms cues ee suptos de filys suis ut eis diligent ꝑ uideat ihēditate et nutrimto. dez ꝛuge oim cuiū uno uiro ee ꝛtentas. tanto

tñ magᵒ hj decet ꝛuges regū ⁊ ꝓncip
qñq; incuria regū eoꝝ filios pcessiꝝ
ē qñ incuria aliox.

Credent forte aliq
dñ tñ una feria p cōiugiū unꝰ
copleꝝ uro uacū ēe ulᵗ ꝛuguꝝ cui
cuiq; gnis ut cuicuiq; ꝛsanguitatis ēe
heant ut et uxoꝝ ſ hj ſit ⁊ dictam
rōnis ⁊ q cū pennbꝫ ⁊ cū ꝛsangneis
nimia ꝛsanguitate ꝛuūctus ñ ſit u
niendū ꝛuguꝝ. tplia una uenari po
ſunt. ꝑa ſumuꝰ exdebita reuentia q ꝫ
pnbꝫ. ſa ſuuꝰ q exbono q ex cōiugio
ꝛſurgit. ⁊ca ex malo q in uitat. ꝑa
ua ſic pꝫ. nā cū ex nāli ordie deſam
pennbꝫ debita ſbiectōem et ꝛsagneis
debitā reuentiā. cū hj debita reuentia
ñ reſuce int uxore et uiruꝝ. ꝓt ea q
int eos mutuo ſ agēda dēm nāliſ rō
q nimis ꝓpinq exſuo gne ñ ē ꝓtuga
ſocanda. imo add uidet hj nāli rōni
ſentaneū q uxꝰ ſit alia gētes ut ex
ceptuātes ꝑſonas aliqs a cōiugio ꝟhē
do. vñ ⁊ ꝑh. ipoſ ſola nāli rone diuo
ceepiat ꝑ aliqs a ꝛtractōe ꝛnubꝫ.
Nūq ē hatū fuit aliqn et ap nllaſ
gētes ꝓmiſſū ī uenim ut qs cū uxe
ōtheret. ſla uxoꝝ dꝫ ēe ſubiecta ui
ro ī ꝛueniēſ eū ſi eēt uirem filio ēe
ſubiecta ñ luc ꝑ filꝫ ꝟhē cū pennbꝫ
ꝓt mutua reuentia q ſ ī uice de
cent. ſic ⁊ nō licet eis ꝟhē cū cō
ſangneis alys ſi ſit eis nimia ꝛſa
guitate ꝛuūcti n exdiſpenſatōe et
cauſa. nā ꝓt ad magnū bō q inde
poſſi ꝛſurgere ꝛcreditur aly malq
eū q ꝛter alys denegat rone gi
reuentie debiti ꝛsangneis q ī agēdis
in ꝛuges ꝛgrue reſuari ñ pt n ex
diſpenſatōe et ī eū int ꝑ nimia cōſa
guitate ꝛuūctas ut ſ ꝛnuby ꝟhenda.
Decet ꝑ oīs aues ñ ꝟhē cōugia cū
quib cuiq; ꝑſonis. tanto cū hj magᵒ ꝺecꝫ
reges et ꝓncipes q nto magᵒ eos ꝛsua
re decꝫ ordiem nālem. Secda ua adi
uestigādū hj id ſuuꝰ exbono q exnimio
ꝛſurgit. dicebaᵗ ē inꝑcedenti ea q ex
ꝛtractōe ꝛuguꝝ int uꝑos ortꝰ pax et cō
cordia. ſj cū ꝛsanguneꝰ exipa ꝓxima te
cariut ſufficiēs amicicia ēe uideaᵗ
dēm ut nāliꝰ ꝛugia ꝟhenda ēe. ī
illoꝰ qui ñ ſ nimia ꝛsanguitate ꝛuūcti
ut qs carnis ꝛuūctio ꝑdilectōem ⁊ ami
ciciaꝫ ut ꝛuūgiut ꝛuūgat. ⁊tctio copule
ꝛuūgat. Decꝫ ꝑ oīs aues ñ ꝟhēre
cū ꝑſonis nimia ꝛsanguit ꝛuūctas
magᵒ tñ hj decꝫ reges ⁊ ꝓncipes. q qñ
to ſuꝰ ī maiori ſtatu ⁊ ī altiori gdu tāto
magᵒ egēt affinitate et amicicia aliox.
Sā ſm ꝑh. uj. eth. qnto arbor ē alti
or tanto magᵒ ī diget ſuſtentaīnus
ne ꝛcidat auēto. reges ꝑ ⁊ ꝓncipes
qnto ī altiori gdu exiſtūt. tanto īdi
geant hīe maiores ⁊ plures tñ affi
nes q ꝛsangneos ⁊ amicos. Tca ua
adiuestigādū hj id ſuuꝰ exmalo q ꝑ
ꝛuguꝝ utat. ꝑ ꝛuguꝝ ē ñ ſolū pro
duct bō plus. ſj ⁊ utat intēperie
maliꝝ. Qꝝ ē caſtitatē ſeruare ñ poſſiꝫ
ne ſint nimis ītēperati qbꝫ luc fēis
ſe miſcendo expedit eis inure ꝛnubꝫ
ut una uxore ītēt abītēperantia ret
hat. cū ē ꝛcupie ēnis ñ nimie ſint
rōem pdicat. ut ſalꝫ plies dyem
expedit qbꝫlibꝫ uolentibꝫ uge roe
⁊ itilcū ñ nimiā dare opā uenꝰ.
cū ꝑ ad ꝑſonaſ nimia ꝛsanguit
ꝛuūctas heat nāliꝰ amor ſi ſupra
amorē illū ſup addatur amicicia
ꝛuūgat int ꝛuges ſic ſe hentes
tanta mltiplicet ꝛtraret dilectio

q̄ oportet eos minuī uacare uenēis. De
cet ḡ om̄s aues ñ iniure iugia cū p̄s
nimia ⁊ sangtate nūcijs. ne dando ni
mis opā uenēis paciat̄ cor ⁊ retīa
tur acuris debilis ⁊ acutilibz. tanto
ḡ magis hi decz reges ⁊ p̄ncipes. q̄nto
ip̄i plus ingere debēt prudentia ⁊ in
tellēcū. Et q̄nto mai pīcūm p̄t reḡ cō
surgē si reges ⁊ p̄ncipes ꝛ salutem
regni ⁊ ꝛē cautius opa ñ diligenē in
tendāt. Innimus ḡ ꝑuinḡ ḡdu ⁊ san
guis no ē mirm ⁊ hend. Tā in et
q̄rt̄ grad̄ q̄ appinq̄te deuare in
apuit. si dispensatio assit ꝑt̄ b̄ ād
ꝓseqūd̄ p̄ magn̄ malū uitād ⁊ trahi
potit copla iugalis. Quod reges
et principes et maxime ōino aues
decet uxores recipe ornatas ex ter
oribus bonis. Capitulum.

Bonoy aū quēda s
aiē bona ut ututes et boni
mores. qdā uo s bō corpis ut pulcitd.
magnitd et agilitas ⁊ ē talia. Qd̄ dā
aū dñr exteriora bō q̄ q̄ntū adpsens sp
tant. i ēplia gnē hnt ee. Sīlā honorabi
litas gnis. plālitas amicoy. multitd
diuicay inē bō exteriora ⁊putāt. ut pz
p ph̄. p. eth̄. Cū ḡ reges ⁊ p̄ncipes uo
lūt aliqn̄ p iugū cōplāri adtendē de
bent ut p illa q̄ i iugē s optāt sit
oibz hys bonis ornata. ñ tñ eq̄ p̄nci
pi intendē debēt ad tā p̄dā bō. Sz ad
nobilitatē gnis ⁊ ad multitudiē amicoy
inē exteriora debēt intendē q̄ pō ⁊ pse.
sz plālitas dicay ē i reddenda q̄ ex
ñtu. decet ē eos tale uxoiē acceptare
q̄ sit nobil gnē ⁊ pḡ acq̄rāt multo
amicos nobiles ⁊ potentes. Sz q̄ p̄ux
orē illā acq̄rāt dicay copia nūdū
ē q̄ ex ñtu. magn̄ aū adtendend est
i iuge ut ip̄seqūdo patebit. honora
bilitas gnis ⁊ plālitas amicoy q̄n
multitudo dicay. Omia tn̄ ta aliq̄ m̄g
adtendenda. ordiat ē iugū ut pz ex
dis addebitā societ ad pacificū ee et
ad sufficiētiā uite. p̄ut ḡ iugū ordi
nat addebita societ ap reges ⁊ p̄nap
i suis iugibz q̄renda ē nobilitas gnis.
si p̄ut ordiat ad ee pacificū q̄renda
multitudo amicoy. p̄ut ū ordiat ad suf
ficientiā uite. quēnda ē plālitas di
uicay. patet ē s iugū ee seruā
dū eo q̄ hō nāliē ē aīal sociale. p̄a
aū nālis societas ut patebat p ph̄.
i pol. ē maris ⁊ fēie unī et uxoris.
si aū ēet iugū ñ ordiaret inḡdā
societ debita et nālem. Cū ḡ debi
te ⁊ ꝛgruē nobil nobili societ rege
⁊ p̄ncipes q̄s ꝛstat ee nobiles gnē p
ut iugū ordiat i societ digna et
ꝛgruā. debēt s uxores quēre q̄ sit
ex nobili gnē. Sed ꝑt̄ ee pacificū.
q̄renda ē multitudo amicoy. nā pacī
hoiēs se hnt q̄ sanitas ī hūanoū.
Sic ē inde i uno ⁊ eod corpe q̄s et
pugna sit inē hoiēs ꝑt̄ iurias et
inequalitates q̄s inē se exercēt cōtur
gūt discussiōes et bella. Qz sic ad ee
sanū requrit ut q̄s hat nām fortem
ut possit nocua expellē sic ad ee pa
cificū requrit hndantia cuil ponē et
plālitas amicoy. Sīlā sm ph̄. i eth̄. ho
miēs libent iustificat cū possūt.
cū ḡ caret cuulo por et n ē munit
amicis deleu i uriā patet ⁊ sinit
unde utē pacifico. iugū ḡ p̄ut
ordiat ad ee pacificū quēnda est ex
ee. amicoy plālitas. Sī aū ut pz ex
hītis. tāto magis uiget reges ⁊ p̄n
apes q̄nto eoy status q̄ aliox ma
gis indiget sustentamētis ⁊ pluri
bz ꝑt̄ acui i fortunijs. Pz ḡ q̄n in
iuge regiū ⁊ nobiliū q̄renda est
nobilitas gnis. et q̄n ex tali iu

gio quenda ē plalitas amicoꝝ. Restat
ostende qm̄ exquiri debeat diuicias
mlitudo. q̄runt ē ex iuge dotes et
dicie ad supptand̄ hona iugij et ꝓter
sustentatōz uite. Verū q̄ reges et
pncipes sp ītelligūr dicijs et possessi
onibz hndare q̄ desiuūt ad sufficiētiā
uite. Decet eos suis iugibz pncipa
lius quere q̄ sint nobiles gnē et q̄ p
eas hndet cuulū pō. et q̄ acq̄rāt mlī
tudiez amicoꝝ q̄ extali iugio acq
rāt mlitudo numismatis. Vso q
m̄ reges & pncipes ī suis iugibz de
bent quere exteriora bona. dolem pz
q̄les iuges singli eues accipere
debeāt. Nam si reges & pncipes de
ect accipe nobiles iuges. ut int̄
eos sit pax & cordia societas digna
inoī iugio nimia īparitas udet
ee uitāda. Nam īparitas īexcessu si
ue sit fm̄ nobilitatē siue fm̄ etatē
ut plurim̄ ē tam iugij. ut & est cā
q̄ s iuges fidem ut seruēt ut si nobi
lis nubat ignobilitē n̄ erit int̄ eos
dign societas. sz un̄ alti ulr̄ q̄ leges
iugij reqrāt dnāri coronabit. sic etiā
si nimis seuos iuenecle nubat. uue
nes societate senū n̄ gaudēt. tanta
īparitas etatis erit q̄dā ineritamēt.
ut s iuges fidem n̄ seruēt. Queri
da q̄ īiuge s tria pdca bona exte
ria uidel honorabilitas gnis mlitudo
amicoꝝ & plalitas dicaꝝ. sz hj fm̄ mo
dū & ꝓportionalitē nubētis. ita q̄d
int̄ iuges alijs ꝓportio reseruet.

Quod decet oms eues ꝛ maxie re
ges et ꝓncipes quere in suis iugib⁹
no solum exteriora bona sz etiā
ostendebat in tioza tā corpis q̄ aie
& sup̄ quale debeat ee iugiū
qr ē q̄d male & ē q̄d īdiuisibile et ; un̄
aduna. Ostendim̄ & int̄ q̄s psonaꝝ
dz ee iugiū. q̄ int̄ nimia ꝓmq̄tate
iuēctos. ultius aū declauim̄ qualia bo
exteriora s q̄renda īiuge. Reliquū ē ut
dicam̄ quo iuges ipoz uiroz bois tā
corlis q̄ aie debeāt ee ornate. Sā g̃ q
ph̄. p. eth. enūanda bona feiaz sūt pl
ercitudo & magnitudo. bona ū aie s tem
pantia et amor. oposita sine seruili
tate. Q̄ntū g̃ ad bonū corpis q̄renda ē
īuxore pleritudo et magnitudo. sz qm̄
ad bō aie maxie uide ee quendum in
feiā q̄ sit tēpata et q̄ n̄ ameti ee occi
osa. sz diligati facē opa n̄ seruilia. que
aū s opa nō seruilia q̄ quenda s in
iugibz. uiste ipseq̄ndo patebit. Qd
aū h bō corpis magnitudo udel & plēri
tudo q̄renda sint īuxore sic pt̄ ostendi.
Nam int̄ iugiū ut inpdō ea dicebā
ordinetur ad societatē debitā. ad ee pa
ascū & ad sufficientiā uite. ordinat
& nichom̄ addebitā plis sufficiennā
pduc̄oem & ad formicatōem uitandā.
Immo pnapal̄ udet ordiari iugiū
adl duo bona q̄ pdca tria. nā bonū
fidei ut q̄ iuges s fidē seruēt. q̄ ser
uando formicatōez uitāt. et bō plis ma
gis q̄ diuerse ptinē uident ad iugi
q̄ ea q̄ inpcedenti cā dixim̄. Omia
g̃ illa que uident facē formicatōem
uitandaz ad fidem iugiū ꝛ seruādū
& adplem debite pduc̄enda inco iuge
q̄ri debēt. Videm̄ ē q̄ magnitudo coz
pis facit ad bō plis. Nam filij īqn
titate corpis ut plim̄ matreāt. quia
tota corpolenta sb̄am q̄dā m̄ hēnti
a mre. Sic g̃ ialijs aialibz ut plu
rim̄ ex magis gnē magis pcedūt. Sic
& īhoīb si pentes magni existāt.
filij ut plurim̄ magni nascūt. De
ect g̃ oms eues ꝓpe bonū plis uti
filij coz polleant magnitudie corlu
q̄rere ī suis coiugibz magnitudie

cor. tanto tñ ly mag. deg reges & pnap
qnto ipi & ppos filios eo q exeis pen
deat bo cõe. ut salus reg pluf sollica
tar debet q aly. Sedd inf bo corpis
quenda e formositas et pletudo. nã et
li facit adbonũ plus. nã sic ut plim ex
magnis nascãtur mag. sic et expules
nascãtur pule. Q & si deceat omf cues et
maxe reges & pncipes sollicitari ut pol
leant filijs magis et pules. deg eos in
sius uxoribz ghere magtudiez collem
videt & pulchtudo cois zugis n solũ
facet adbonitatẽ plus. sz & adformica
tõez utãdã adq utandã ip e zugi
ordinatu. Ipso qm qntũ adbo corpis
quenda s ieõuge magtudo & pler
tudo. restat videre qm & qntũ adbo
aie quenda s. i ea tepantia et amor
opositaf. Jlle e bo maxie videt ee
i feia grendũ adau oppositũ maxie
tatant. ducebat aũ s q agẽ fm rõ
nem et inseq passiões m opositos se
hent. ita q qnto qs mag insequit
nimis ag fm rõem et ej. Jlli g i
quibz min uiget rõ. fm q hi sunt
mag ielinat ut fiut ppassionũ in
secutores piu. g et mlte q e desem
mag uidet ee rectores electores pas
sionũ. q unt. q uir e ide pstantior
& ei tepantia ut s impo li diffusu
dyem ipas passiões i curret. adqs
mlres maxie iatant. hg singlis uir
tutibz fm mod eis zgruũ feias pol
lere hecat et deceat tñ cũ tradenda
e alq nuptu potisse inqrenda e utm
polleat tepãtia. eo q ad tepantia fie
maxie matet. Deg g oms aues hoc
i sius zugibz gre tanto tñ ly deg rege
& pncipes. qnta i tempãtia zugiũ
ipoz plus nocumtu iferre. pot qm
intepãtia zugiũ aliox. Deg g zu
ges tepatas ee. deg eas & amare o
positate. q tñ aliq p leuis ielinat le
ue adea que rõ uetat. Nam mes hũana
ut i nuit ph. vij. pol. nesat occosa ee
shaũ ei qs n dat se bonis & luctis ex
ercicijs et mes uagat. cont alia et
occupat cogitatoibz turpibz. Patet
g exia deis qle dz ee zugiũ et qualis
oms aues et maxie reges et pncipes
se hre debet i ducendis uxoribz. Jam
pus q eas ducat diligne debet po inq
rere qualis sint ornate exioribz bois.
ut q sut nobiles gre et qm ptale co
ugiũ zseq possunt cauilez pmet mi
tutudiez amicoz. Sedd i uestigare de
bent qm polleant corpalibz bonis ut
q fiut magne stature et q heant for
mosit et pulchdiez corpalem. Tao q
nõ sufficat affluẽ exioribz bonis ut
pollẽ corpalibz bois n assint ibi bona
mtis et aie et debet i quirẽ qm uxo
es ducende sint tepate et qm sint
opose cont exiora lucta et honesta.

Quod oms aues et maxime reges et principes non decet suas uxores regere eodem regimine quo uiri regendi sunt filii.

Via nõ sufficat scire qle sit zugiũ
et qualit qs se hre debeat i uxore
ducenda. cont eam ia ducta scat se
debite hre. id pmissis caplis ronabi
lit li anectit ut scam qm regimie
nuptiali q regende s ouiges aliox ab
alijs regimibz e distinctũ. Possim
aũ dupliciter uia i uestigare q alio re
gimie regende s ouiges et alio filij
p uia sumit expte modi regendi
Sedd u siũt expte opũ fiendox. p uia
sic pz. nã fm ph. mod regimis
unius resuat i uno hoie unde & ab
es ho applat e minor mod. Jta sic
totũ unius dirigit uno pncipe et
uno deo q e intellis & separ & pue

sic oīa q̄ s̄ inhoīe si debite regi debēt
regenda g̃ millēm et rōne ⁊mo ad̃
mod̃ unūsi reseruat̃ ⁊quolz hoīe
q̄ plēs totū ordiēz celoz saluaūt ⁊
qualz aīa rōnalis. §. Si g̃ regīm tocī
uniuersi assilat̃ regnum q̄ dz ēē ī
uno hoīe ēū cuitas sit̄ ps unūsi
regīm tocī cuitatis mlto mag̃ res
nabit̃ ī una domo. sla si dom̃ est̄ pl'
q̄ una dom̃ ho singlaris et cuitas
mīm q̄ unūsiī. Si totū unūsiī p
q̄ndā silitudiez reseruat̃ ī uno hoīe
mlto mag̃ regīnia q̄ s̄ ⁊cuitate p
q̄ndā silitudiez resuame. vñ et ph̄. p̄.
pol' regia unī dom̃ assilat̃ regīmib̄
unī cuit̄. cuitas aūt q̄ntū ad̄ pses
spectat̄ duplicī regīmīe regi p̄t̄ pō
et regali. Dicat̃ aūt ēē regali q̄s
dīno ēū ēest̄ ſm arbitrium et ſm le
ges q̄s ipe ⁊stituit. ſz tīc ēest̄ regīe
pō. q̄n ñ ēest̄ ſm arbitrium. ſi ſm eā
quas cues ⁊stituert̄. Cū ē ꝓpagnus
ī cuitate ipe ſm se ipm ꝓpat̃ et
ipe leges ī stituit. regīm illd̃ ab ipō
regnīe nom̃ sumit. et dr̄ regale. §.
ēū leges ī stituūt ap̄pate. ſz aq
ulibz ī regīm ñ ē denotand̃ ab ipō
regīte, ⁊ ꝓpate. ſz mag̃ ab ipa
policaa ⁊ ab ipīs cuibz. Dicit̃ g̃
rale regīm policiī ut ⁊ aule. hyſ aūt
duobz regīmībz ī cuitate ſm ph̄ ī pol'
assilant̃ duo regia dom̃ ꝓncipale et
ꝟugale. ūo poli. q̄ dz ei ēē sdīn
etas leges mīny. et ſm ꝟuentōes et
pacta. ſz p̄r dz ēē filys ſm arbi
um et ſm regīm regnare. J nē prēg
ē et filiū ño inēuenīūt ꝟuentōes
et pacta. q̄m ēū regē debeat. ſz p̄r
ſm suū arbitriū ꝑut melī uderit fi
lio ꝓpedire ipm gubnat et regit.
Sic ⁊ rex gentō s̄ sbiectā regē dz
ſm suū arbitrium ꝑut melī udit
illi gētī ꝓpedire. Qr̄ regīm tale
recte dr̄ regale. ſz mr̄ uxōr ⁊ uxōie
sp inēuenīūt q̄dam ꝟuentōes ⁊ pac
ta ⁊ ſmones q̄dam q̄dā m̄. q̄m ux̄
se hr̄e ⁊ ipām debeat. Dicit̃ g̃ ta
le regīm policiī q̄ assilat̃ illi regi
mini q̄ cues uocāt̄ dnīm ostēdī
et pacta et ꝟuentōes q̄ dz ī suo re
gīmīe obseruare. ex ipō g̃ m̄ regē
di q̄ unū ē policiī et aliud regale.
Differt aūt regīm ꝟugale a regīmīe
p̄rīnali. uidem̃ aūt q̄ regīm regale
est̄ mag̃ totale et regale ⁊iale. regi
men ūo pollicit̃ ē magis p̄rīnale et
ex electōne. ſla p̄ēē regalit̃ ē p̄esse
totalr̄ et ſm arbitrium p̄ēē ño polia
te ē. p̄ esse totalr̄ ñ et ſm arbitrium
nec̄ simplr̄. ſz ſm q̄sdam ꝟuentōes
et pacta. Hurs omne regīm si sit re
ctum sit̄ nāle. adīm regīm policiī
q̄s cūq̄z sit̄ rectū ñ ē adeo nāle sicut
regīmē regale. ⁊mo illd̃ regīm est̄
q̄dam m̄ ex electōne ī tali regīmīe et
ues s̄ dnīm eligant. ex ij aūt mālfeste
p̄z. differtia inter regīm nupciale et
p̄rīnale. q̄ p̄r mag̃ p̄ est̄ filys sim
plicit̃ ⁊ totalit̃ q̄ uxōr uxōi. Hurs
dnīū p̄rīnale mag̃ ē ſm nām q̄m cō
ugale. a ē m̄ uxōr uidicat̃ ad pa
ria cū uiro et eligit̃ s̄ uirū. filij aūt
nō uidicāt̃ sic ad paria cū p̄r̄e nec̄ e
ligunt̃ s̄ prēm. ſz nalit̃ ꝓducunt̃ ut
ab ipō. Dicit̃ g̃ dnīū p̄rīnale ēē plus
ſm nām q̄ ꝟugale. q̄ liez ho sit̄ nā
lit̃ aīal ꝟugale. tm̄ q̄ heat̃ hāc cō
ugē ut ullam et ſm placitū et ex
electōne sic ho nālit̃ ē aptus ad loq̄n
dū tm̄ q̄ loquat̃ li ydiomate ut il
lo ij est̄ ſm placitū et ex electōne cō
ugale. g̃ regīm ñ ē sic nāle ut pa
rīnale. q̄ filij nllo m̄ eligunt̃ sibi
prēm. Viso q̄m regīm differt cō

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ungale aꝑncipali ex⁹m regẽdi· q̃ unũ
cũ magr̃ simplr̃ & nãle· aliud uõ ẽ qđ
pclãritẽ & excellõne· deleu uidi p̃ qm̃
diffr̃ li regim̃ abillo exꝑte opũ fiendũ
ſnã p̃r̃ posse sic dz filys ut ordiet eos
adalia opa qm̃ uxorem· nã fily ĩstruẽ
di s̃ adopa militaria ꝑ cauilla quibz ua
care debẽt cũ s̃ adulti· adq̃ nõ s̃ ĩstruẽ
de uxoreſ q̃ talibz uacare ñ debẽt· Dz
g̃ qm̃ omn̄s cauer̃ alio rege regie posse
uxoribz et alys filys· tanto tm̃ li magr̃
dez regesſ & pncipes qnto ipi plus ob
suare debẽt que dictat ordo et ratio·
Quod omes ciues et maxime reges
et principes nõ dez suas nuptas rege
eod regimine quo regendi sunt
Decebat ẽ supꝰ seruu· Capl.
ĩ domo tria ẽe distincta regimẽ
nuptiale q̃ uir p̃ posſ uxori· p̃rnale q̃
p̃r̃ p̃ posſ filys et dnã tm̃· q̃ dns p̃ ẽ ser
uus· Pq̃m g̃ distinctiõ regim̃ nuptia
le aꝑncipali· q̃ pncipale ẽ magr̃ tota
liẽ et simplr̃· illud uõ pclãritẽ magr̃
et q̃ p̃rnale ẽ magr̃ nãle ꝑ fm̃ nam
illud ũ ẽ q̃dam excellõne· Et rursꝰ q̃
ad alia opa ẽ li q̃ illud restat õnde· q̃m
nuptiale diffr̃ a seruili· Qđ aũ uir ñ
debeat uti sua nuptã tãqm̃ serua tri
pliciter uti uenari possum· ꝑ ma siũt
exꝑto ordie nãli· ſa excellõne dñi· ẽ
cia expilitate nuptũ· Pꝰa ma sic pz
ſnam tota nã mor et regiẽ adeo et q̃
ſbantys sepatis· vñ q̃ ꝑ illud debo
fortuna aut imper nãles qs hũit ĩ
aĩa cum uob adeo tamq̃ amouente
nam tota· sic g̃ ĩartificio fco a sapiẽ
ti artifice ñ ĩueniret ad supfluum
neq̃ ad adimplendũ· si nã ñ ĩpediat
eo q̃ mor et dirigit a sapientissimo
artifice· ut adeo nãliter agẽ supfluũ
neq̃ deficat ĩ necrijs· Dz q̃m g̃ nã
agit et q̃cqd a nã ꝑfit dz ordiatur si
mũ ẽe· q̃ ille ũm dirigit aq̃ ẽ oĩs ordo·
Cũ g̃ tũc sit ad maxie ordinatũ qñ unũ
ordiat adunũ officiũ· cũ uxor sit nãliter
ordiata adgnandũ ñ erit ordiata ads
uiendũ· Jdeo dz ꝑ pol̃ q̃ nãliter distinguẽ
feia et seruꝰ nã ut ipe aut ibid uidet
tale nã facit sic facebãt fab̃ formãte
delficũ gladiũ· aꝑ delfos ẽ fiebãt gla
dij ꝑpẽ paupes· ita q̃ un̄ gladiꝰ deser
uiebat pluribz officijs ut puta pau
pes ñ ualentes plãm· hre ĩstrumẽta
faciebãt ad instm̃ fabricare q̃ possit
ad plã uti officia· nam aũ ñ sic agit
ꝫ ut melius fiãt res nãles· sp adunũ
offm̃ pncipaliter ordiat unũ aliq̃· vñ
& id ph̃ aut· q̃ unũq̃q̃ organoꝝ ob
time pficiet suũ opus si ñ mĩus opib
sit seruies ꝫ uni· Qr cũ nã ordina
uerit ad iugẽ adgnoem· ĩdecẽs est qđ
ordiet ad seruiendũ· nõ ẽ g̃ nãliter ordo
uxorũ p̃ee uxori eo regie q̃ dns p̃ ẽ
seruus· Licz g̃ sic sit ꝑm ordiem nãles
tm̃ aꝑ aliqs gentes sic aꝑ barbaros
idẽ suũt feia et seruꝰ ut recitat pbs
po pol̃ dicẽs q̃ inꝰ barbaros feiãst
seruꝰ hent eundẽ ordiẽ· utebant ẽ
illi iugibz tãqm seruis· ꝫ hĩ id eo
tingebat ut recitat id· q̃ inꝰ bar
baros nlls ẽ pncipãs nãliꝰ· ꝫ id est
ẽe nãliter barbar et seruũ· ẽe ẽ bar
bar aba· hĩ ẽ ẽe ex thesi abeo et nõ
ĩtelligi abillo· Potẽ qs ẽe barbar
huic ꝑ illu· q̃ ñ intligit adhĩ ꝑ abil
lo sic theorimici s̃ barbari ytalicos·
et ytalicꝰ anglicos· ille tm̃ ẽ barbar
simplr̃· q̃ a se ipo ẽ exeneus & se ipm
ñ ĩtligit q̃ ee ñ pt̃ ñ careat usu ro
nis & intellectus· Dz cũ carẽs romis
usu sit nãliter seruus· q̃ nescat se ip
dirigẽ et expedire et ut a bono dui
gat· id ẽ ee ñ barbar & seruũ· Qr
si aꝑ barbaros eundẽ hĩt ordinẽ

uxor et suus. hꝫ id ē ꝓp̄ rōnis defectū. qꝛ uxor nescit distinguere inter regimē cōiugale et seruile. Qꝛ si deꝫ caues ēe idustres & cogscē mod & ordinē nālem. in decēs ē eos uti uxoribꝫ tāqm suus. tāto mi hꝫ ē magis in decēs ap̄ reges & p̄ncipes qm detestabile ē eos ēe barbaros et carē rōne & intellectu. Excepto q̄ ordinis nālis ꝑ regimē ēe iugale qm seruile & nō ēe utendo uxoribꝫ sicē seruis. Sana adtuestigand hꝫ id sūt excepte p̄ fois dō. uidet ē dom̄ ēe ipsā & hre penuriā rerū & ñ sufficē sibi iuta. Si uxor et suus heant eūdē odiem vñ dō. vj. pot: q̄ pauꝑes q̄ ñ hnt copiā siuitor. neq; hndant in hijs q̄ requirūt ad p̄fectū dom̄ utatur uxoribꝫ et filijs tāqm suis. Tocia una sūt expulsate q̄ ēe dꝫ inter uirū et uxorē. nā lex uir p̄ceē debeat uxori eo q̄ rōne p̄stantior. n tm dꝫ ēe tanta inparitas int uxorē et uirū q̄ ea uti debeat tāqm serua. hꝫ magis tamq̄ socia. sion ē ē tanta ipitas int uxorē et uirū. q̄nta int dñm & seruū. imo uir et uxor q̄nt ad ad paria indicant. Quod de testablē est in oīnibꝫ ciuibꝫ et maxīe in regibꝫ et p̄ncipib in etate nimis u

Sermones uel ut copulatiues inpo li iugali. dicim ēe mozale negotiū minus pficiūt. De tiare g̃ de iugio qđ regim iugale ē aliud ap̄nalis seruili. et onde q̄ aliꝫ se debeat hre uir erga uxorē q̄ filios & suos ē valde inutili noticia ondere gle sit ut̄m iugiū et q̄m utendū sit eo. oz g̃ magis inpticari desēdere qualit̄ oīs caues & maxīe reges & p̄ncipes uti debeat copla iugali. sermones ē utiles ꝫ more

despiciēdi sūt q̄ ignaua utilitū sepe facti p̄ticularia ignorare ipis tm̄ utilibꝫ sermonibꝫ s̄ p̄ticularia addenda. qꝛ cū negocia mozale ēt singlaria cōsistat sm doctrinam phi. so eth. i talibꝫ p̄ticularis scripl̄ pficiūt. dēriandū ē g̃ p̄ticularit̄ q̄ etate utendū sit iugiū. tangit aūi ph. vij. pol: q̄tuoz rōnes p̄tantes q̄ inetate nimis iuuenili no sit utendū cōiugiū. p̄a rō sūt exclesione filioz. sa exinfepāria mliez. tcia excipiēdo eaz. q̄to exemplo uiroz. P̄a una sic pz. nā si ētate nimis iuuenili iniugant̄ iuxta uxor ut pbat phs inpot: ledunt̄ in filij q̄nt ad corp̄ qꝛ ut plim̄ sūt nimis debiles corpe et ipfōe et ledunt̄ q̄nt ad aiam. qꝛ sic nascentes ut plimū deficiūt rōne et intellectu. Sic enim idem i alijs rebꝫ nālibꝫ. q̄ gñ adp ductōem alicui effectus requirit̄ ad si id sit ipfem. oz effem ipfem ēe ut si ad talem factōem requirit̄ calid Si id sit ipfōe calidū. seq̄ q̄ ipfōe calefaciat. sz & qꝛ adhi q̄ aliꝫ calefaciat requirit̄ q̄ sit dispositū ad susceptōem caloris. si ad sit ipfōe dispositū adhi susceptōem susapiat. Qꝛ si iuuēcto uxoris et uiri requirit̄ ad p̄ductōem plus si uxor et uir sint inetate nimis iuuenili. qꝛ corpa eoz ipfōa sūt et nō puenerit usq; addebitū xplem̄tum. Si extali iuuēctōe nascit̄ puer seq̄ q̄ p̄ducat ipfm & debiles corpe. Qꝛ q̄nt ad corpa ex iuuēctōe nimis nuper nili surgit lesio filioz. si extali lesione ledunt̄ filij nō solū q̄ntū ad corp̄ sz & q̄nt ad aiam. qꝛ cū aia sequat̄ xplexiōem corpis. cū ais nō est bn̄ p̄portiatus i corpe. neq; ē bone xplexiois impedit aia ne possit bn̄ speculari & ne possit libē exeq; actōes

suas. Nascentes gñi ex talj cõtrectõe ul' iugio nõ solũ fiũt ĩ pfõi corpe sz & mẽte. Decet gñ oĩs caues ñ uti iugio ĩ etate nimis iuuenili. hj tãto dẽt regi & pncipes qnto ipi pl' debẽt ee solicti. ut eox filj sint famosi & elegãtes corpe & ĩdustres mẽte. Dato gñ qđ trigat eos uxorẽ duce ĩetate ualde iuuenili. nõ tñ debẽt uti iugio nisi ĩetate debita. Hec ua adĩuestiendũ hj id fiũt ex ĩtempãta mliex. nã si in etate ualde iuuenili uxores uiris sue coplent. ñ solũ filj inde ledũt. sz & ipe uxores efficiũt ĩrepate et lasciue. qa quelz p nimis desidat ad et ex nimio ardore capiscat ĩ sic ex nimia uiĉtu te assuefã ad illd unu et. vj. pot dz q ĩtempãtiores uidẽt ee mliores ille q iuuẽcle fiunt. use iugio Tcia ua fiũt cepte mliex. na ut dz inpot. Inptu iuuencle magr dlet & pcipitat plures. vñ & antiq ut phs. retrat sii osuetudo ap gẽtiles spãle oraclm face ppartu iuuencl'ax. ĩsig' q iuuẽcle pluz pcipitant q alie ĩptu. Qrta ua fiũt ex malo ipox uirox. qz ipi uiri ledñt si ĩ nimia iuuẽtute utãt iugio. vñ inpot dz q maselox corpa ledñt si tẽ pe augmti & crescẽte corpe utant uenẽis. Qr si exij mala que ex nimia iuuẽtute iugiũ accidẽ possiũt tñ eõ iugibz q eox filys magr uteda s in pncipibz & regibz q malys. et potissime dẽt eos ñ uti iugio ĩ nimia iuuẽtute. Sed si qrat qñt tpe requrat inipis iugibz uidẽ uelle phs. tpe ĩ ipa iuuge debẽ ee. xviij. annox ĩ uiro nõ pl' tpis requrit. Nã si pter tñ tpe augmti nocliũ ẽ maseulis uti iugio tñ tpe augmti ẽ ihoĩb requret tã septẽnia pẽ tcũ septẽniũ ĩ uiris uidẽ ee debitũ tpe dare opam cople iugali. Verũ qz uis gñãtã ẽ & nimis corrupta h tpe anticipari potit si uideat expedire. Qñ tempa frigida quando flant uenti boreales magr est dand opam pro ereatione quam tempestiuis. hs. vj. pot. calidi. Capitul. postq pbauit pcedẽs plimas ñ ee dandã opam iugio ĩetate nimis iuuenili. inquirit q tpe magr sit insistend pcreatõi filiox et aut qntuz a nãlibz q amedicis acedit q tpe febr quo flant uenti boreales melr ẽ dare opam iugio q tpe calido q flant australes. Possum aũ hj tpia ua uenari. pa fiũt cepte mliex. sa ecclesiõe uirox. tcia ex dispositione aeris. pa ua sic assignat aqbzdã Nã tpe calido apunt pori corpis ex alat inde humid. qr remanẽt corpa sicca. Rursus aptis pors exalat nalis calor. quo exalante corpa ĩtrin sec remanẽt frigida. vñ quilz ĩse ipõ expit. q tpe febr flante borea melr dirigit. qr calor ẽ ĩtius ubi ostans ut exalat sz magr roborat & ingorat. Qr si uetres mliex tpe hyemali fiũt calidiores qr ñ exalat inde calor & humores. qr ñ euaporat inde hũdñ. Qr magr s apti adgnonem & forte tali tpe magr pereant masculi. Vñ & phs. uidẽ uelle q one flantibz borealibz uetis magr conapuit maselos. flantibz ũ australibz magr feias. ono ẽ flantibz borealibz uetis ppt roboratõez calorus matruti magr possiũt oseruare suos fet & eos pfectiores facium. Hec ua adĩuestigand hj id fiũt ecclesione uirox. Nam uiri magr ledunt si utant iugali copla tpe calido tpe flante australi pte q febr flante

borea tpz. ℓ boreali et febꝰ qꝫ calor
nāl' magꝝ reseruat' intus pl' possu
m' intere dealmito. Qr' usus cou
galis copℓe ītali tpz ñ sic ledit corpa
uroz neq; sic ad tepuat' ea qꝫ ma
ior ꝯsio alimti. Tea ua adīuesti
gand' ꝫ id' sunt exaeris dispositõe.
Nam boreas reddit ipm turbulētū.
nā sm phm īoeth. ausℓ ℓ pluuias
mludis adductiuus. aere aũ exeũ
te puro meliorat' ꝑplexio exeũtiũ
ideo et fiunt meliores gnationes. Qr' ve
tpe tali magꝝ ℓ dandā opa cōugali
copℓe. decz gꝰ omℓ cuiℓ uti magꝝ cō
ugio tpis q fit melior pcreatio fili
oz. tāto ēn ꝫ magꝝ decz reges et pn
apes q̄nto decz cos elegationes hre
filios. Quod in mulieribꝰ quedam
sunt laudabilia et quedam uitupe
rabilia. Capitulum.

Mulieriũ aũ simones
ut plim̄ s qi̇ ſenioreſ puoꝝ
et iuuenū. quoda ℓ m sic ſe uidet
hre feie ad mareſ sic ſe hnt pui
ℓentes ītatē pfcā ad hoies ℓentes
ītatē pfcā. Nam ſm phm impol
mareſ plus iuget rone qꝫ feie. eſt
ℓ feiā qi̇ mas occasionat' et qi̇ uir
ꝯpleꝰ sic ℓ et pui ñ sic rone iuget
ut adulti. Nam puer ℓ qi̇ uir ſcu
ho ītompleꝰ. qr g ℓ pfcois ℓ q̄nt
ad rones usiℓ feiā ℓ puer qdam m
candē ronem hnt. Sed mareſ feie
oſ ee qdā m pules. ꝯ npo lub' g ubi
utiꝫ demoubꝫ tetabam'. ñ curauim
face ſpāle caplm demoubꝫ mlieriꝫ
ꝫ si ſuppoſuim' nectrā ee dehiꝰ
moubꝫ puoꝝ. verūtn qꝫ inlj ſoli
regim' ꝯugiũ ſpāle requit tractatū
ut ſcam quo regie regende s ꝯuge
narrand ℓ sub ℓpendio ℓ ſucℓete.
q̄ s laudabilia et q̄ uituꝑabilia ī
ipiſ feis. Ost aũ ꝑo laudabile ieis qꝫ
ut plim̄ ꝯtigit feiaſ uerecūdas ee qꝫ
duplicī de cā ꝯuenit. ꝑo exaspēi laudis.
ſo extimiditate cordis. mlieres ℓ siũt
ualde appetitiue laud'. nā ioibꝫ queſ
ī pfcē taleſ pl' appetūt laudari qꝫ pfcē
poſſideteſ. id clerici ℓ ī pfci et hntes ī
pfciam ſciam pl' deſidant ut uocent
ſacteſ ℓ ut hant nom̄ qꝫ siũ excellē
teſ clici. qꝫ uē ſcientes. nā q uē ſciũt
ī ſe ipiſ iuenīt. vñ gaudeāt io non
tm curāt deſcā appentia. si q ī pfcē
cogſcūt. qr ñ uident ī ſe ipis ſciaz vñ
gaudē poſſint qr ñ hnt ī rei ultate uo
luī hre ī hoim oppiniõe. Qd g dēm ℓ
deſcā pfcā et ipfcā. ītligdū ℓ deboī
tate ꝑpleta et ī cōpleta. Nam q̄ sunt
pfcē boni ñ sic ꝑpetūt laudari ℓ repu
tari boni sic aliꝫ hentes ℓ pfcē bonuꝫ
ī ſe ipiſ iuenīt vñ gaudē poſſit qꝫ
ñ mltū curāt dehoim oppiniõe. Qr'
cū mlieres coīt nō tanta boītate pol
leant sic uir. si aliqlem bonuꝫ hcant.
ut puta si polleāt aliq̄ bono corpali.
ut si sint pulere ℓ elegantes ut si ꝑa
alia bonitate pcipēt ualde cupiūt
laudari et ꝯmdari ī ea qꝫ totū ꝯtigit
eis ex ipfcõne bonuꝫ. nā bō corpis et
elegātia et plcitudo et talia cetera ī
pfcā s bona. mlieres g ut plim̄ ꝑ pn
apāt bona ī pfcā. ut ā bona corpis
ut si pcipāt bona pfcā ut bō mtis
pcipāt ea ī pfcõ m ꝑt qꝫ ꝯ ualde
deficiūt a pfcõne uiroꝝ. Qr' cū ad
augmtū pfcois bonuꝫ minuat' cu
piditaſ laud' et deſidiū reputoꝝ tāto
pl' hnt appetūt laudari coīt lō mli
eres qꝫ uiri. q̄nto ī bonitate s inpfec
tiores illis ꝑt qꝫ cū uerecūdia sit ti
mor deglificatõe et de amiſſiõe lau
dis mlieri siũt coīt uerecūdie. qr timē
ī glificari ℓ amittē laudē qꝫ nimi

affone desidant ex ipa g̃ cupidit laudis phant mlres uecudas ee. Quos hꝫ id phari pt extimiditate cordis. nã cũ mlres sint nãlit adeo timide q̃ qñ oĩa expaueſcũt seq̃ eas uecudas esse q̃ uecudia ẽ q̃dam timor ut supius dicebat. exdulsis g̃ cãis possum pro bare mlres uecudas ee q̃ꝺ tñ sit de cãis laudabile ẽ aũ ĩpis ee uecudia q̃ ppt uecudia mlra tpia dimittũtur. que ñ dimittent ñ eas uecundie cathena ſtinget. Sꝺ ẽ laudabe ĩ mlribus q̃ s coit pie & miſedes. puẽ et senes & fee ut plim s miſedes. ñ tñ exead cã hꝫ udet ↄtingẽ q̃ puẽ ut supi dicebat sũt miſatiui q̃ su a ĩnocentia alios ñsurates credunt ↄmues ĩnocentes ee & credũt eos indigne pati. Qr sẽ eis defacili miſentiũr senes uo miſatiui existũt. q̃ cũ ipi ĩcorpe & iuta defiãt uolũt ãs miſeri & cõpati ipis. Qr cũ defacili q̃s inclinet ad faciend alys q̃ ult abeas fieri s senes defacili sup alys miſerent. mlres quꝺ uniuſatiue s ex mollicie cordis hntes cor molle no possũt duru ad sustinẽ. io statim miſerent cũ udet ãs dura pati. Tco cõsidand ẽ ĩ mlieribꝫ q̃ coit nimis excedũt. vñ cũ sũt pie s ualde pie & cũ sũt crudeles sũt ualde crudeles & cũ sũt ĩuecũde s nimis ĩuecũde. Pcp ẽ mlres audatia capiũt tãta tpia ppetrãt q̃ uxe ĩuenirẽt uiri adeo ĩuecũdi. ut possit tãta tpia pari. hꝫ aũ ẽ cũ et si ĩbonus ñ pt ee laudabil in malo uo utupabile. Ihs q̃ s laudabilia ĩ eis. restat narrare q̃ sũt utupabilia ĩ eis. possũt aũ narrare tria in mlribꝫ utupabilia. po q̃ ut plim s intẽpate et passionũ infetu cõmũes. so q̃ sũt garrule & lugiose. tco sũt mobiles & ĩstabiles. Pmo g̃ fee cũ possũt ut plim s intẽpate et passionũ ĩsecutees. nã q̃ eis rõ deficit. ñ sic hant ut recta heant. acupijs. sic uir q̃ ẽ rone plantor. Sꝺo s garrule & lugiose. qa exead cã ↄtingit. nã frenũ mlrũ ut plim nõ ẽ rõ. q̃ coit a rone deficiunt. hꝫ magr ẽ passio ut uecudia. Si ẽ se ↄtineat ut ñ garrizat et ñ lugeat magr hꝫ ex uecudia q̃ exrone. qr comote s nesciunt se ipas modare. hꝫ sũ freno lugiat et garrũit. videm aũ feias pl pseuare inlugando et garriendo q̃ uiri eo q̃ magr a rone deficiũt q̃ ipi. Tco ↄtingit mlres ee mobiles et ĩstabiles q̃ forte accidit exdebilitate ↄplexionis. nã cum aĩa ut supi dicebat. ut plim secundo ↄplexiões corpis sic mlieres. licet sit corpo molle et ĩstabile sic uoluntate et desidio sunt ĩstabiles et mobiles.

Quo regimie omis aues & maxime reges et prinapes ad suas ↄuges se debite debeant se habere.

Dicebat inpcedentibꝫ nõ eod regie regẽdas ee ↄuges. q̃ regendi s filij. l q̃ regẽdi s seruu. aliud ẽ ee regim ↄugale apnale et ciuile. hꝫ q̃ nõ sufficit sic mlri tetare de regie ↄugali. dicendo ipm ee dissen apnali et seruili. n intpali tetaret q̃ regie s regẽde ↄuges. io oz ĩ spali die aliq̃ de regie ↄugii. Sꝺo g̃ una eoem ee reglam ad eoe regim. nam q̃ntũ cũqꝫ uult aliq̃ bn regẽ. oz spales hre cautelas ad ea ꝑ que uideꝫ ip magr deficere. Nam sic ẽ ĩ locutoibꝫ sic suo m ẽ in pis opibꝫ. videm enim aliq̃s hre linguas desertas aliq̃s uo balbucietes ee. et q̃ balbutiũt ñ eod m balbutiũt. hꝫ aliq̃ difficili pferũt ubũ aliq̃s ñ difficile aliud. Qr g̃ balbucietes uellẽt inloq̃la dirigere oportet

cos ĩstruē ut spālem pugĩm et spālem cogtum accipent ꝑ ea ūba q̄ de ēius pferre posſut. vñ & aliqs phōs legim sic fecisse. cū ēent ĩpedite lingue acci pietes spāle conatū ꝑ illas līas quā de dys pfebāt. sc̄i ꝥ eloq̄ntes h̄ g̃ m et ꝑ opa se hr. cū ē qs se ut aliū uideꝫ aliq̄ deficē si se p̄ aliū ult recte regere. spālem conatū assume dz ꝑ ea inquib ēe ꝛngit facilior casus. Q̄r cū mlies ut ĩpcedenti cā dicebat. cōit ꝥ inte pate garrule et ĩstabiles regēde sūt tali regie ut ĩducant ad tēpātam ad tacitnitatē & adstabilit. Q̄ tes aū tem pantie ut dicebaē in p̄ libro sūt. nūj udelz castitas. pudicicia siue honesta abstinētia & sobrietas. tūc g̃ mlieres sūt tēpate q̄n ꝥ caste honeste abstinē tes et sobē. Dez ō ꝛnges ēe castas n solū ꝓpt̄ fidē suandā suis uiris. ſz etiā ꝓcurandā plem. nā si ꝛnupe castitatez nō de facili filiꝰ nō ut ꝓpius uiri succedit ĥeditatē p̄ris. dez g̃ oms ꝛnges aliū ēe castas. et tāto magis cōiu ges regū & ꝓncipū q̄ exeox illegitti ma ꝓle pt maior uis & dissensio exo uri. Sed dz eas ēe pudicas & hone tas. nā n̄ sufficit ꝛnges ēe castas et caue n̄ abillicitis opib. ſz oz eas ēe pudicas & honestas ut s̄ caueāt asig nis et ūbis q̄ uidenti ĩhonestatē p ceđ. nō ē sufficit ut alien n̄ succeda ĥeditate. ſz req̄rit ut p̄ sit ēius de sua ꝓle expedit pudicas ēe. Tao oz eas ēe abstinētes et caueāt s̄ a fupfluitate cibi. nā supfluitas cibi ad incōtinentiā inclinat. Quarto dez eas ēe sobrias ut caueāt s̄ affluitate pot. nā cā ĩmodantia cibi q̄ pot uenerea ꝓuocat. vñ et antiq̄ ap̄ romanas mlies ut recitat ua levi maxi inlib so cā de ĩstitutis antiq̄s q̄ amm nephas erat bibē uinū. vñ aut q̄ uni us olim romanis fēis ig tus fuit. ne ĩtalq̄ dedec plabent. q̄ us uni ꝛsueuit ēe p̄mus adueniem in cōcessam. Sic g̃ regēde s ꝛnges ut sint caste et honeste abstinētes & sobē. Sed aū q̄ udicāde s adh oīa diuisi cat fm diuisitatē nobilitatis et diui tiaꝝ ipoꝝ uiroꝝ. nā ciues ĩnobilitate et dicys deficētes debēt pse ipos suas instruere uxores et debitas cautelas adhibē ut polleāt bonitatib g̃ deis hndantes n̄ ĩnobilitate indicys ĩei ulu potes. dez ĩquirē matias aliqs boni testimony p̄dictna tēpa p̄dicta et bonis moꝛib approbatas ĩstruentes ꝛnges et ĩducentes eas p̄monitōes debitas adbonit p̄hitas. Diso ꝛnges sic ēe regendā ut sit debite tēpata re tat ondere q̄m regenda sit ut sit de bite tacitna. nā ut scrib pos ornam tū mlies ē silentiū. si ē mlies debite se hant et ꝓgrue silentiū coseruet ex h̄ mag ornate appent et ad amorem uiros ĩducit. Dez g̃ eas ēe stabile q̄ q̄nto uxor ē mag̃ costans & firma tāto maior credulitas adgnat uiro ut ei debitā fidē seruet. tali g̃ regie regēde s ꝛnges ut polleāt p̄dcis ꝛse bonitatib. uidelz ut sint caste. hōeste. abstinētes. sobē. tacitne. et stabiles. adh aū oīa uiri eas induce possint p̄ ꝑse ipos p̄ p̄matias boni testimony p̄ cautelas alias adhibendo. Q̄r dez dez oms ciues sic suas ꝛnges regē. et tāto magis h̄ dez reges et ꝓnapes q̄nto exeox ĩdebito regie pt. contra regnum maius piculū iminere.

Qualit oms ciues et maxime reges ꝛ ꝓnapes ad suas coniuges se debē ant habere. Capitulum.

Non sufficit scire quosdam reges et principes et utriusque ordinis homines debere uxores suas coniugesse regere si ad quos cohibitos deducere non sciant quomodo eas se debeant habere. Hinc ait tullius quod ad prudentis spectat diligenter considenda in quibusmodis et quibus coniugesse decet debite se habere. Nam primo debet eis modeste et discrete uti. Secundo debet eas honorifice tractare et tertio debet eis debite uti. Decet enim coniuges primo suis coniugibus modeste et discrete uti. Nam immoderatus usus uenereorum primo corpora destruit. Secundo mites deprimit et macilentat appetitum et reddit intemperatas. Destruit enim et debilitat corpus ipsius uiri si nimis det operam copule coniugali. Quia uis quidem nimis corrupta et non phisice est insatiabilis est quidem appetitus. Quia uero plurimum huic placet appetitus quia non reprimit si quis freno rationis sequitur appetitum et non deserit desidium copule coniugali. Agit ultimo quia non reprimit et ultimo quia sufficiat ad restituendum quia si sit debilitatus corporis exercitium non potuit. Vnde cerebrum usque et alia nobilium membra debilitantur exsuperflua copula. Quia superfluus usus non solum corpus debilitat sed etiam mentem deprimit. Nam corpus est quasi instrumentum fabri debilitato martello debilitantur actiones fabriles. Sic debilitato exercitio et alijs nobilibus impeditur anima a rationis usu ut non possit sufficienter considerare. Vnde et ait. Quauetem phisice quia talia si uehementia fuit rationem penitus. Secundo hic usus nimis macilentat appetitum et reddit feias et iniuges intemperatas. Nam quanto plus datur opa ueneris actibus tanto plus ingratat appetitus ut sit intemperatus et ut uenerea optetur. Ut multi phisici et ipse quidem quorundam brutalem cogitationem dicentium satisfaciamus nec sapiens et postea decreto abstinebo. Nam quibus usus carnalis copule inducit ad ultionem usum et quanto quis plus ea utitur magis inducit ad utendum et semper intemperantior redditur. Decet quidem omnes quos uti modeste coniugali copula et tanto magis decet reges et principes quanto impediores eos spiritus hic usus hinc corpus debilitatum membrum de possum et intemperatum appetitum. Nec sufficit eos uti tali copula temperate. Ut uitarentur ea discrete. Nam inopibus omnibus discretio est adhibenda. Ut fiant ipse debito loco tempori et non ingruo. Hinc et aliquis temperamenta cognita possint opibus. Nam temperibus quibus et omnino inuocandi decet a talibus abstinere. Sic et temperibus quibus possit insurgere nocumentum plus decet abstinere a tali copula. Est quidem obseruandum tripliciter debitum sic et obseruandum loco cognitus et modo uicies ut sit inter eos uigens non solum amicicia delectabilis sed honesta. Vnde quidem decet uiros uxoribus modeste et discrete uti. Restat unde quidem eas debeant honorifice tractare. Quinimo et unum secundum possibile facultatem decet suam uxorem honorifice retinere in debito apparatu et necessaria debita exhibenda. Nam cum uxor sit quasi ualde subiecta. Honor quem uxori debet et exhibet redundat in persona ipsius uiri. Immo cum omnium sit quod uxorem non se habere aduersum qui suam sed qui socium. Decet quemlibet secundum statum uxorem propriam honorifice pertractare. Ostenso quidem decet uiros suis uxoribus modeste et discrete uti et quidem debeant eas honorifice retinere. Restat ostendere qualiter cum eis debeat conuersari. Hic autem uxorem est conuersatio congrua si ei ondat debita signa amicicie et si eam debitas monitiones instruat. Declarare autem ea que sunt signa amicicie debita et quales sunt monitiones congrue fieri non potest nisi prospecta diuisitate statuum et considerationibus personarum. Debet enim uir autem diligere utrum uxores sint superbe uel humiles. Utrum sint prudentes sint an fatue. Nam sic et considerand

cū uxoribꝫ ꝙ plā sig̃ amicicie ondēda
suīt deus si sint hūles ꝙ si sint supbe.
Supbe aū ad̄ suīt elate. si eis multa
amicicia ondat̄ ut uelīt etiā uiris ꝑ
is dnāri. Uiros sic ē ꝓsidandū cū eis
ꝙ aliē instruēde s prudētes et aliter
fatue. nā prudentibꝫ adcorrectiōē le
ua et blanda ūba sufficiūt. fatuis ū
aspior ē inꝑtatio adhibēda. Et decet
g̃ quosꝫ uiros ꝓsidato ꝓpo statu et in
spectis cōditoibꝫ p̄ suis uxoribꝫ debi
ta sig̃ amicicie et eas ut exped̄ per
debitas monitiones instruere.

Quod femine pingate cirmi orna
tum corporis debeant, se ha
ceꝫ regēs here. Caplm.

Et p̄cipes et utr omēs ciues
sare q̄m cōt ornatū corpis decear su
as iuges se hre. nā cū uir uxorē su
am rege debeat eā dirigēdo ad actiōes
honestas et ad opa ūtuosa. exped̄ qs
libꝫ uiros ihys iquibꝫ ut plīm deli
quūt fēie diligēt adūte q s ibi licita
et q illicita. Cū g̃ mlres ut plīm ap
petunt uidi plere potꝰ hie delinqūt
circ ornatū corpis. Qr deꝫ uiros eog̃
cere qs mlrum ornat̄ sit licit et qs
illicit. nā ñqm uxores ūtuose exis
tūt illi appetūt illicita fugē. Qm ē
aū malū inerat ciuitati et reg̃ ex
feis nō ūtuosis neq̄ appetētibꝫ licita
sꝫ illicita ꝙ phs ꝓ etꝫ. ꝙ laqns de la
cedemonijs ait eos ee ifelices. s dimi
diū eo ꝙ uxoribꝫ suis illicita ꝑmitte
bant. ne g̃ dom̄ p̄cipis p̄ z cuiꝙ a
uis ꝓm medīū sit ifelix qm̄ adorna
tū et eī qm̄ adoīa alia ꝛta que feie
cōsueuert delinqe debēt eas debite co
hibe. Sa g̃ ornatū feiēum qm̄cū ad
ꝑsens spectat ī duobꝫ cōsiste quox un
ꝑt dia fictus aut ornat̄ dr̄ facta
eo ut apposito colorꝰ albi p̄ rubei
quibꝫ ꝑquedā figm̄ta ondunt se feie
rubicūdiores p̄ albiores p̄ aliq̄ m plcores
q̄ sint. talia aū ꝙ suīt ficta et sophis
tica suīt illicita et ꝓhibenda. Alius aū ē
ornat̄ nō fictus qui cōsistit ī debitis in
dumētis et ī aliis ornam̄tis q̄ si cōsidato
ꝓpo statu et ꝓdictoibꝫ p̄ debite et ordiate
fiant s licita et honesta. Decꝫ ē uiros
ꝑm suū statū suis uxoribꝫ debitis ues
timētis et ī aliis ornam̄tis debite ꝓuide
re. Unde et ualer̄ maxi ciues romanos
ondat. qui suis uxoribꝫ ī pleris orna
m̄tis debite ꝓuidebāt. Sic g̃ censeō
ē de ornatu. sꝫ ut uxores ipās magis
spāli. ī struant q̄ circa ī dumēta et
cōt alia corpis ornam̄ta debeāt ꝓge
se hre. ad ūtēd ē ꝙ cōt ornam̄tum
uestim̄toꝝ cōtingit duplicit̄ peccare.
Ꝑo exhōdantia ꝙ exdefeū sup hōdan
tia uero ut uidet̄ ꝙ ibi ꝓlicem utili
tatem ꝛcurre ꝙ tangit andronic
ꝑ ꝓpatheticos in libello ꝙ fcat de ū
tute huī an ꝓlex ut̄ est hūilitas.
modātia. et simplicitas. tūc ē mlres
cōt ornam̄tū corpis s hūles q̄n n
ꝓpt uanā gl̄am se ornāt sꝫ h agunt
ut sius uiris placētes eos aḟcione
tionibꝫ se rethant. tūc ū suīt modā
te q̄n ꝓsidato suo statu n̄ superflua ue
stim̄ta. Qnto deꝫ ē uxoī milis
mag̃ ee ornatā uestibꝫ q̄m uxorem
simplices cuius. adhuc & uxoīe ꝓma
ꝑis p̄ z regis deꝫ mag̃ ornatā ee
dato g̃ ꝙ uxor alicui uiri ee hu
mil nō ornas se ꝓpt uanā gl̄am
possꝫ delinqe ī ornatu si n̄ esꝫ mo
data et ulē ꝙ suus status ꝛequi
reret, appeteret ornam̄ta. Et ea de
cet feias cōt ornatū corpis esse
simplices ut n̄ numia sollicitudie
ornam̄ta reqrāt. Yam et si feia
nō ꝓpt uanā gl̄am se ornaret nec

ulē suū statū ornamta appetēt: posſ
delinquē si nimiſ ſollicita cēt: ꝺ ipā.
Hȳs g̃ modꝰ ꝺngit delinquē cont̄ sī
ſupfluꝰ ornamtoꝝ. ſ; duobꝫ modꝭ ut
ꝺcer ponit cōtingit delinquē cont̄ de
lictum. ꝓ si ꝫ fiat expigcia. nā aliqne
ado ſiūt pigre ꝙ exſola negligentia ob
mittūt ſollicitari ꝺ debita ꝺumta.
Ꝙ ītalꝫ delinqt si exipō defeū qua
tur laus et gla: ꝺngit ꝺ alīꝫ aliqm
effa & ſupbire ex ipa uenea ꝙ ſuſtīet
Nam sic impiſ elaudis et īfirmus ex
ſcūbꝫ ap ianuas eccliaꝝ ut plīmuꝫ
accidit ꝙ meīmor magī glaī qz cred
ꝙ ībi plures aſpiciat et ſpat ſe pluꝝ
oſpas acceptūm. sic alīꝫ qui nullor ē
inſitu magī ſupbꝫ efficit. si credat ex
ꝫ abhōibꝫ ꝺmdari. Delinqūt ātī mu
lieres ſi exutilitate hītas & exdefeū
uestū glam qnant. vñ & phꝫs. uj. ech
utupat latomos ꝙ ſm suū statum
uestīmta quentes. exh̄ inclatōem et
iactantiā monebant. Hoc g̃ m regē
de ō ꝺuges qñ ad ornatū corpis. ut
ulla sex que tūc agnt dulgīt instru
ant et moneant. ꝓ ē monēde ne sīt
ſophȳste qentes fuscos et figmēta.
ſo ut sint hmules ne ipē glam uanā
nimiū se ornēt. t ut sint modāte ne
ulē exꝰ statū uestīmta requrāt. uij.
ut sint simplices ne ꝺ ornamta ni
mia ſollicedie uexent. v. ne sint ne
gligētes ne notabilīt infra exꝰ statū
ipē pigciam deficiāt erga ornatum
corpis. vj. ne exiulitare hītus sīt ſī
ſicose ut exipō defeū uestū laudē
et glam cupiant. Quod non
decet reges et principes et utiliter
omnes. ꝺues suas ꝙuges nimis
esse zelotipes. Caplm.
Vlta uirꝫ inh̄ uidentꝭ delin
qē ꝙ cont̄ uxores ꝓpas sūt
nimiſ zelus sit laudabilīt explica
ua ostendē possum. Nam cū qs erga
suā ꝺuge est nimis zelotipus ex
nimio zelo ꝙ erga illā gīt: ofā sus
picat inpet. multoties ē uxores que
deuote uiuētes et debite se gentes
ututpantē auris. et si cōtingat eos
nimis ee zelotipos. eo ꝙ zelotipi
sint & bn̄ acta suspicant. ipe ius est
putē aū ipī zelotipi si nim zelus et
ta mala cōsurgūt exquibꝫ tnes rōne
suū possūt. ostendētes nimis zelo
pos ee laudates. ꝺ m est ꝙ uiri inſe
ipīs nimia uexant turbatōe. ꝙ o
ꝙ exh̄ ipe uxores inquant ad malū.
t uō ꝙ plīm ex tali zelo ꝺsurgit in
domo litigiū & pbatio. ꝓa ulta sic
pz. nā si uiri mouētur zelo ꝺ uxor
ptas qī semp s insuſpitōe et pō
ſcns sūt ī anxietate corpis. Qr cū
una cura ipedit aliam. oz zelantes
sic rethi adebitis curis & acinulibus
opibꝫ. Dcz g̃ omīs curef nō ee ze
lotipes nimis de suis ꝺugibꝫ & tāto
magī ꝫ decz reges & pncipes. qñto ma
ius pūdicū pt ī surgē reg si reges
sint ī anxietate corꝺ et rethant ade
bita regni cura. ꝓa ua adī uestīga
dū ꝫ id suūt. ex eo ꝙ uxores ieiūt
ad malū. si ꝺngunt suos uiros esse
nimis zelotipos. cee ē ē ꝙ semp phi
tio auget ꝺcupiam. nā ut ꝺr ſo exh̄
ꝺcupia ē cuius ꝙ abest. ō ꝓbatur ibi
ꝙ senes magis desidant ultima die
uite ꝙ pcedentibꝫ diebꝫ. eo ꝙ tunc
magī deficit eis uita. semp g̃ magis
ꝺcupiscē ꝙ abest et ꝙ uidem nobis
deficē ſ; ei phibita eo ꝙ phibetur
uidegē ab ee et deficē. exhoc ipō magī
desidatur et ꝺcupiscē. Sequit g̃ ux
ores zelotipoꝝ magī ieiuari ad malū
ꝙ augē ineis ꝺcupia exiordinato ze

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

lo uxor et exorbitata phibitõe. Tam
ua suũt exire et urgio q̃ idomo eõ
surgit. nã uir uxoribz q̃ sñ eã calũp
nient et q̃ eaz uiri cũ culpa suspice
tur de ipis mala q̃ facũt uiri nimi
zelotipi ñ possũt pacẽt sufferre ppt̃ q̃
indomo illa ut plũm lites cõmittur et
urgia. nõ g̃ dez uiros de suis zuge
bz ee nimis zelotipos. neq; ẽ dez eos
cont̃ suas zuges ullam hr̃e austoz
am et nllm hr̃e zelũ. sz zsidatus eõ
dicõibz p̃ et ĩspectis cõsuetdibz pa
re qbz ne ppam zuge dz debita cõg
et debitã dilgẽtiã adhibe. Dic enĩ
dez uirũ quemlz erga suã zuge
ordinatũ hr̃e zelum ut sit int̃ eo
amicicia nãlis delectabilis et honesta.

Quale sit consilium mulieris et q̃

Cearum consilio nõ est utendu
onsiliũ simpliciter sz in cãu.
mlirũ ut dr̃ po pot̃ est
inualid. Nam sic pũ hr̃ zsiliũ ĩpsius
qui deficit ex pssõne uiri. sic et fẽa hr̃
consiliũ ĩualid. q̃ hr̃ zplexionẽ in
ualidã et deficit analitice uiri. Illi aũ
feie nõ sint robuste corpe. ñ est ex
bonit̃ zplexionis sz ex malicia. mol
licies e cius in ipas magr̃ arguit
et hñtiam flemtis q̃ bonit̃ zplexi
onis. q̃ g̃ sic e. oz feias deficere ad o
nis usu et hr̃e zsiliũ ĩualid. Nam
qnto magr̃ est pportiatum ate. ppt̃
q̃ magr̃ obseruet et. et alia existen
intali corpe ulius uiri opibz ppis
et expedit hr̃ rõnis usum. Pm g̃
q̃ e adtendd̃ in cõsilio mlirũ est qr̃
nalid. Sm ũ q̃ e adtendd̃ est qa
uelox et cutũ. Nam ut ault phs
inpõ deanimalibz: oia motiua minor
et debiliora acẽ ueniunt ad suũ cõ
plementum. Consiliũ g̃ mlirus q̃ e
debil et ĩualid qm̃ zsiliũ uirile
acẽ ueñt ad suũ zplementũ. Ceteꝝ g̃ opz
sigs statũ opari debẽt. ne possz ad illd
negotiũ sufficiẽte deliberatoem hr̃e eli
gibil eet mliebre zsiliũ qm̃ uirile.
Illa e aĩ mouear abstligentijs et ad
inq̃ e suma prudẽ oz q̃ agat ordiate
et prudent. prudẽs e cito se expedire
et modicũ tpe apponẽ ĩ reb; uliorib;
dequbz e mĩ curand. Vñ et pũbia
lis dr̃. q̃ mala hba cito excrescũt. q̃ nã
de eo modicũ curas cito pducit ea ad
suũ augmtũ. sic et e mulier qntũ ad
corp̃ actus hr̃ ee pfem qm̃. Qr̃ cui
aĩa sequr̃ cõplexionẽ corpis sic ip̃m
corp̃ mulieb eo q̃ sit ult̃ et nã mĩ
de ipo curat cuius ueñt ad suũ cõple
mtum q̃ uirile sit cõsiliũ sit mlieb
acẽ ueñt ad suã pssõnẽ et ad suã
zplexionẽ qm̃ uirile. Simplr̃ g̃ me
lius e zsiliũ uiroz qm̃ mlirũ eo
q̃ uir sit rõne pstantioz. et mlier
hat consiliũ suũ ĩualidũ. Incasu
tñ pt̃ ee zsiliũ mlieb qm̃ uirile. et
q̃ illd acẽ in suo zplemto si optineat
repẽtine opari forte eligibiliuꝰ essz
hui modi consilium.

Quod non

Decet reges et pnapes et utiliter oms
Trues ppus zugib; sua aperi
riplici ua re secrata. Caplz.
ĩuestigare possunt
q̃ mlies cõuer et ut plũm secreta re
tinẽ nõ possũt. pa ua sumit expie
defeũ rõnis. fa exmollicie cord. tua
exappetitu laud. pa ua sic pz. qa
inpcedentibz dicebat eo ipo intelli
gendũ talia necessariem ipone sz solũ
ut ĩpluribz et fm qndam pmita
tem et ĩclinatoem possũt tñ ta
feie qm̃ uiri pronis usu si uelit
ee zstantes et unde hi ipetus et
inclinatoes. Illa licet sit difficile
superare ĩata tõesmenta scripta

Et licet hȝ sit magȝ difficile in feās qm̄ uris eo ꝙ magȝ deficiūt arōnis usu. nō tn̄ ē ipossibē possūt ē tam uiri qm̄ mlres hȝ imperuunde. Qr̄ g̃ cōiter mlres sint ꝑpalatiue secretor. nē tn̄ cōuenies aliqs mlres ee debita sec te tenentes. Vir g̃ nō debēt suis cō iugibz secreta sua apte. n̄ ꝓdutna ꝑia sint exptā eas ee discretas ꝓui dentes ⁊ stabiles et nō ee secretor ꝑpalatuas. Hȳs usis cū onsū sit quor̄ ȝtas uiri et uxoris sit nāl et qm̄ se heant adalias cōitates do mus. cū et declarū sit qm̄ reges ⁊ ꝓnapes ⁊ utlr̄ oms̄ aues se hre de beant ad suas cōiuges ⁊ qm̄ cū et debeant cuſari. ponat finis hȝ ꝓme ptis lib sedi inq agit de regie cōiugali. videt tn̄ forte alicui nō sufficiēt ee tradita noticiam regis nuptial. eo ꝙ nō onsum sit ad que opa sint ꝛuges ordinate. Si enī indeces est eas ee ut supdicebat. desaribenda s opa q̃ decet ipas ꝛuges exercē. ſz qz de hȳs infra dicet nolum hic silentio p terire. Incipiunt capitula secūde partis secundi libri.

Quod decz oms̄ parentes circa ꝑpos filios ee solliatos. Qz maxie decz reges et ꝓnapes solliata ri circa regm̄ filioz. Qd regm̄ su mit ouginē exordē et ꝙ n̄ excedē debēt regi filij q̃ regedi s seruꝰ. Qs amor qui dz ee inter ꝓrem et filiū sufficaet. iudicat pies debere rege et filios ⁊ filias pūbz obedire. Qz cū oms̄ et maxe reges sollicitari circa regm̄ filioz et abipa infantia instruane infide. Qz decet oms̄ a ues et maxie reges et ꝓnapes sic solliatari circa filios. ut abipa ifa tia bonis moibz ībuane. Qz filij nobiliū et maxie regū ⁊ ꝓncipū ab infantia sit tradedi disciplis lit tatibz. Qz scās debēt addiscere filij nobiliū et maxe regū ⁊ ꝓncipū. Qual dz ee magr̄ qui filios nobi liū et maxie regū ⁊ ꝓncipū e ꝑponē dus. Qlē circa loqlam usum et auditū instruedi s iuuenes Qm modis potatur circa ablū et qlē se debeat circa ipm iuuenes. Qlē istruedi s pūi ut se hant circa po tum et circa uenēa et circa ꝛugia othenda Qualr̄ pūi sb iuuene se hre debeāt ī ludis ī uestibz ī uestitu. Qz in etate iuuenili maxe cauēda e ꝓua societas. Qlis eā genda sit de puis ap̄ncipio natitatis usq ad. vȳ. annos. Qual cura hnda sit de filijs ab anno .xiiij. et de inceps. Qr̄ oms̄ iuuenes eqlē exercedi s ad corpalia exerci cia et labores. Qz filie ciuium et maxe nobiliū regū et ꝓncipum adiscursu et euagatōe s cohibende. Qualit̄ oms̄ aues et mlto magr̄ nobiles reges et ꝓnapes debēt sol liatari erga filias ne uelit iuue occiose. Qz decz reges ⁊ ꝓnapes et utlr̄ oms̄ cues solliatari erga filias ut sint debito m taciturne. Quod decet oms̄ parentes circa ꝑpos filios esse solliatos.

Expedit ꝓma ꝑte hȝ libri. qz de tatum est de regie nuptiali. restat exequi de sedi inq agēt de regie pīali nō ē suffiē pūfamulias scire cōiuge rege n̄ nouit filios debite gubnare. Sa s ꝙ eū ȝtas uiri et uxoris dñi et seruꝰ puncāt addom̄ ꝓmā. cōitas

ū pris ꝛ filij ptinet addom̄ iā messe
pfcām· q dom̄ pḡ ꝓcdit dom̄ ī cē per
feāz· ub foute uidet alicui stati post
detiatōḡ de regie nuptiali deliandum
cē de regie seruoz· Verū ut dē q po
pol· yconomie ē amplior sollicitd cur
ca hoies q̄ circa possēm ināiatoz et circa
libos q̄m circa seruos· Ideo deliaum pius
de regie filiali q̄ suū tamq̄ de eo circa
q cē d amplior cura indetiando quide
de regie filioz· po onde uolum q̄ deq
oms̄ pres circa ꝓpos filios cē sollicitos·
Nam cognita sollicitdie q̄ circa filios
hnda magt ieratabunt pentes ut suos
filios bn regāt· Possum tplica ua ue
nari q deq hi sollicitdies hre pentes
pā ua suīt eo q pres ꝫ cā filioz et
filij hnt abeis cē· seda exeo q suīt su
piores ꝫ prāntiores ill· eāa uo exeo
q int eos deq cē amicicia nālis· p ma
ua sic pz· nā sic ī nālibz rebz aspicim
q nūq nā dat cē alicui n sit sollicita
circa ea q que illd ualt cōseruari ī cē
ut si nā dat cē ignu stati ē solliata
dare et leuitatē pḡ ferat· sursū eo
q ī loco supiori magt hr ī cē ꝫseruā
ri q̄m inferiori· Sic ꝫ si nā dat aiā
libz cē aīal· q aīal sn abo ꝫsuari nō
pt· statim ē solliata dare aīalibz ora
et organa alia pḡ possūt sumi abū
et nutrimtū· Q̄r si pres ꝫ cā filioz et
filij nālit a pribz hnt cē· deq pies
cura hre filioz et sollicitari circa eos
ut iuenāt eis ma pḡ possūt bn uiue
et pḡ ualeāt cōseruari ī cē· Seda ua
aduestigand h idē suīt exeo q pres
suīt prāntiores filijs et debēt eis p
ē· Halit ē semp supiora inferiora
influūt et ea reglāt et ꝫsuāt· vide
ꝫ sup celestia corpa ī flue inh infer
ora et ea regē et ꝫseruare· Q̄re si
si nāle ē ut supiora et pmiētia
inf̄iora influāt et ea reglent ꝫ ꝫsuēt
deq q̄libz dñantem ꝫ premuniēteq sol
liatari· Q̄ m̄ pdebita auxelia ī fluat
et subueiāt suis sbiectis ꝫ q̄m eos re
gulet et cōsuet· vñ ꝫ ipe ds ī singlis
rebz p̄ est q hr solliatdiez ꝫ puidentiā
tocius uniūsi· Pres g eo ipo q nālit
p̄sunt filijs debēt circa eoz regim cē
sollicti· Tercia ua suīt exepte amia
cie nālis que int̄ pentes cē et filios·
Perone ē amous cē ut solliatet amā
tem circa rem amatā· quilz ē solliā
tat circa dilcm q̄r cū int̄ piem et fi
liū sit amor nālis ut pbat· viij· eth·
deq pres exipo amore nāli quē hnt
ad filios solliatari circa eos· Quod
maxime deeet reges et ꝓncipes sol
liatari cōtra regimen filiorum·
Ceapitulum·
Decebat solliatari circa ꝓpos filios
ut pz ꝓbones supi assignas maxie
cū deq reges et ꝓncipes talem solli
citudinē gerē q tpli ua uenari po
sum· pā exeoz sumit ītlligentia· ſa
exbonitate filioz· t nō exutilitate
regni· pā ua sic pz· nā sm phm ī
po deanālibz q ē exaīalibz ītlligen
tijs magt hr solliatdiez circa filios·
nāle ē ē quelz sua diligē ut unit ph·
inli eth· vñ et pres nālit diligunt
filios· et poete sua poemata tamq̄
ꝓpium opus· Q̄nto aliqs ē ītlligen
tior et magt cogsat ꝓpium opus tā
to maioz sollicitdie et dilcoe mouet
circa illd· pres g tāto magt debēt sol
liatari circa filios q̄nto prudētiores
suīt et q̄nto ītlligentie ugēt· Sed
cū hitum sit q reges ꝫ ꝓncipes et
uniuli oms̄ dñantes si nālit debeāt
dnāri oz q polleāt prudētia ꝫ ītlla·
tāto deq reges et ꝓncipes magis
solliatari circa filios ꝓpos q ceti·

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

qñto ies magr dz uigere mus ieduc
a et prudeñ regnatiua. Hec̃a ua adi
nestgdū li idem suū exbonitate filio
decz e filios regū & pncipū maiou bon
tate polle qz alios q fm phm ipol?
fm q aliq sūt imaiou statu & ialio
re dignitate sic debēt meliores ee & ee
magr pfū sc̃a et ututibz. Gruū e e
ut qui alios regē cupit ut sit adō pu
dens et bon ut ceti exēpo possit sume
uuedi exēplum. Sfily gz regū hec n
oms sint reges tm q singli ostituūt
malq pncipatu et maliquo dño inq
cūq alios gubnare maxe decz eos ee
prudētes & bonos. Hz cū fily pueniāt
admaioē bonit et prudentiā. si pces
circa eos sit solliciu qz si circa ipos se
hant negligēt. tāto decz reges & pn
cipes magr solliciari circa ppos. qñto fi
ly eox polle debēt maiou prudeñ et ā
plioꝝ bonitate. Tcia ua sūt adhoc
ondend exutilitate regni. bonitas e
regni dependz exbonitate eox q s iteg
et maxe dependz exbonitate pncipan
tū inipo. Sam sic sanitas corpalis
nālis dependz ex sanitate oim membr
et maxe ex sanitate cordis & mbroꝝ pnci
palū. eo q cor & pncipalia mb hñt
influe ālia et rectificare ipa. sic bo
nitas regis dependz exbonitate oim ci
uū & maxe ū dependz exhijs que
pncipant et dnant integ. Sale e
q tot reges hre bonos cues. si utiles;
hre meliores pncipates. eo q pnci
pantiū sit alios regere & gubnare.
tāto q decz magr reges & pncipes
solliciari circa ppos filios ut polleāt
prudeñ et bonitate. qñto maior ut
litas surgit ipi regi exbonitate fi
lioꝝ regū qui debent hre pncipa
tum et dominiū integ quam exbo
nitate et prudentia aliorum.

Quod regimen prnale sumit ori ginē examatore & quod nō eod modo re gendi sunt filii quo et serui. Capl'm.

Quia post tractatum de regie ducis dandū e de regie prnali. videndū e un sumit ori ginē patrum & q regie regendi s fily. Hā e q triplex ee regim. nā ois reges alios ul regit fm ctas leges et sedm certa pacta. et tale regimē ut supi dicebat noiat politicū ul ciule. ul regit eos fm arbitrium et hi pt esse triplex. q ut sic reges intendit bo pp um et sic dr regimē despoticū l' ser uile. l' intendit bo subditoꝝ et dr tale regim regale. hijs et tribz re gimilbz fm que uidem aliqs regit incuitatibz et casts assilant tria te pta regia una domo. Nam regimē ducale assilat regimi politico. qua uocu ut prehibito tangebat no qs dz pcē simplr exarbitrio. si ea pce dz ut requrit leges matimonij & ut postulat pacta debita et honesta que inuenit inter uirū et uxorē. Regi mē ū prnale assilat regimi regali. nā filys pest pr exarbitrio ai fm que toes et pacta. nā pacta et ducentoes ñ inueniūt inter subditū & pemi nentē n sit ipotestate subditi eligē s rectorē. no est et ipotestate filioꝝ eligē s prem. si nāli ducie q fily precedit experitia. no e fily eligut s pres ut uxores uiros. Qre regim filioꝝ cū sit exarbitrio et sit pp bo ipoꝝ filioꝝ hi regim assilat regimi politico si regali. Dñ & pos po' aut uirū pce mulieri et natis tāqm li beris no tm eod m pncipādi. si mlti quid poli natis & regali. e cū uo regim q e idomo ut regie q regit familia. certa assilant regimi dnan

uo. Quis et sic ōnsis mā̄feste appet ua
cē que in pnp ea ponebant. nā si pz dz
p esse filys regnarū et xpē bō ipoz cū
amare aliq̄ idē sit qđ uelle et bonū pz
dz p cē filys xpē fem ipoz. et q̄ multi
eoz bō constat g̃ q̄ hī regim̄ sumit
origine ex amore. exhi g̃ manifeste os
tendit q̄ ñ eod regie debēt regi filj q̄
regendi s̄ suu. nā dns p est seruus xpe
bonū xpū. ñ xpē bon seruoz. hi e ē pm
phm pre cē seruir ñ intēdē bō ipoz
sj xpum. Pat tm dz posse filys xpē bō
ipoz filioz. ex ipa g̃ distinctōe regimi
pz p̄nale regim̄ ñ cē idē q̄ siule. sed
sume origine ex amore tm ut mā̄fest
appeat q̄ dz duplica ua uenari possū
p̄nale regim̄ trahe origine ex amore.
pa ua sūt ex ordie nāli. sa ex ipa
pfōne p̄us. pma ua sic pz. nā pm
phm. nam io nā dedit gnatiā rebz
ut q̄ nō possūt ꝑpetuari ī se ipis xpe
tuent ī suo sili. Q̄r si regim̄ q̄ fi
lius e nāliť queda siliuđ pedens
apte cū pm nam ad hī sit dilcō ex
ipo ordie nāli arguie possum̄ p̄nū
regnū ī amore fundari et examo
re ouri. Hic e e ī hoibz nāliť ad pdu
cendū s̄ sile. et ad filios p̄creandum.
sic e ī deis nāl ipetus ad eos diligēd.
et p̄nsequis ad eos gubnandū et re
gendū et ad hndū solliciđ circa ipō
est g̃ hī nāl ordo q̄ regim̄ et solliciđ
p̄na sūt origine examore ut hī jo
pr solliciťat ad regendū filios. q̄ nāl
eos amat. hī aī amor origem p̄n
sūt origie ex ipa gnatoe. nā filj
est qđa opus p̄us et e qđa siliuđ
apte genita. cū nāliť quis diligat
sua ea diligat s̄ sile. Naturāl erit
amor p̄us ad filiū. q̄ bn dēm est q̄
ex ipo ordie nāli pz regim̄ p̄nale
origine examore. Ex da ua ad in

uestigandū hī idē sūt ex ipa pfōe p̄us
Nam unū qđq; pfm e fm phm q̄n p
s sile gnāre. q̄ cū quilz sua pfōez
diligat nāliť p̄ diligit filiū cū ipe
sit filj qđ qdam testis pfōis ei. q̄
g̃ p̄ nālem amorē ht ad filiū exhi
amore solliciťat ut ipm regat et gu
bnet q̄ ñ est ñ p̄nū regim̄ ex amo
re nasceť. Ex quo q̄ p̄nū regim̄ ex
amore nasceť. pz q̄ filys dz p cē p̄
xpē bonū filioz q̄ aliē hī regime no
sumet origine ex amore cū amans
semp solliciťet circa bonū amati. no
g̃ regendi s̄ filj eodē regie q̄ seruꝰ.
q̄ seruꝰ fm q̄ hī qđ p est xpē bō xpē
um. si g̃ ctingat aliq̄ ut filys tā
q̄m suus hoc est ex ipfōne dom. ut
qui forte sic paup est q̄ suoz copiā
bre nō pt. vñ et ph. vj. pol. aut q̄
egenus necesse e uti mulieribz suis
tamq̄ seruis. Quod amor qui de
bet esse inter patrem et filium sufficienter iudicant prēs regere filios
et filios patribz obedire.

Precedat inpcedentia ea p̄na
le regim̄ sume origine ex
amore. Videndū est g̃ quātus sit
amor p̄ūm ad filios et filioz ad
prēs. ut nob ī notescat q̄m prēs
debēt filios regē et filj p̄ūlz obe
dire. Dei g̃ phm. viij. ethi. tplia
rōne pbare pentes pl diligere filios
q̄m o cōuerso. pa ua sumit ex diu
turnitate tp̄us. sa ex cūdie plu
ralia ex unione pentū ad filios. pa
ua sic pz. nā q̄nto amor magis du
rat. tanto uehemētior efficit. amor
pentū ad filios diutūnior e q̄m fi
lioz ad pentes. nā statī cū filj nā
cunt pentes diligūt eos. nō statī
filj. tm̄ incipiūt amare pentes. q̄
ñ statī sentiūt cogtōis ut possit

diſcēc qđ ſit diligend· īmo qꝛ pū moꝛ
nati neſciūt diſcēc pentes abalys· ñ
ſtaū pamoꝛe afficiūt ad illos ꝫ ꝓ proceſ
ſum tp̄us qñ poſſūt diſcēc pentes aba
lys ſeꝑiūt eos diligē diutiuoꝛ· ē ergo
amoꝛ pentū ad filios ꝙ ꝯ· qꝛ fortioꝛ et
uehemtioꝛ· Sc̄da ra adīuestigandū
ꝫ ide ſuū exī ēturdie pl· magr ēt de
ſua ple ꝙ ples deſius pentibz· ples ē
ēnificari ñ pt̄ q̄ fuerīt pentes eī· n ex
quibz ſigs· l' auditu· ut qꝛ pū uidet
psonas aliqs magr effici ad eū ꝙ alia
arguit illas ee pentes eī· qꝛ ꝫ audit
l' abalys· ideo sic ee putat· Jnpma tñ
natūtus ē ñ ē ille cogtois· ut possit
ꝯgnoſce aq̄ mīe pcedit l' aq̄ pīe· pen
tes tñ ſtaū cogtoem hnt· de ipa ple· īo
magr possūt ēnificari de ea qm ꝯ· ꝓpt
ꝙ uehemtr diligit ipam ꝙ ꝯ· Sla
ſi int pentes ē amoꝛ nālis et filios tā
to hr erit ualidioꝛ qnto ap pentes ē
maioꝛ ēturdo de ple· Exhac ēiā rone
ondit pt̄ q̄ et mres pl diligūt filios qm
pīes· qꝛ de ill ēturoes exīstūt· Tertia ra
pbans ꝫ id suū ex unione pentum
ad filios· nā fily magr ꝑ ꝓpinq̄ & magr
unit pentibz qm ꝯ· Q̄re cū amoꝛ
q̄ndā unionē inpret fily tamq̄ magr
unit & magr ꝓpinq̄ pentibz magr dili
gunt ab eis quam ꝯ· Sic ēnū ꝫ magi
nat phs ꝙ fily ē qđ quedā ps pentiꝫ·
nā filius ē quedā ps a pentibz absci
ſa· ps & magr unit corpi toti· qꝛ com
phend ab ipō ꝙ totū uniat ptē· quia
ab ea cphendi nō pt̄· Jntoto ē ē assig
ve ad ꝙ mltū distat a pte ꝫ nich ē in
pte ꝙ mltū distet a toto· Q̄re si ps mo
uet ad amoꝛē toꝛ ñ ado feruenter
diligēt ipm· qꝛ uidet in ipo toto aliq̄
que mltū distarēt ab ipa· & qꝛ ē q̄dam
ps ipoꝛ nich ē in filio ꝙ aliq̄ īm nō
sit ꝓpinquū pentibz· et ꝙ ſm aliqs
modū nō pticat ad illos· fily aūt nō
sic feruēt uehemt mouēt ad dilcōem
pentū· qꝛ ꝙ est pentū ñ sic ptinz ad fi
lios· et ꝓ cōsequns ñ ē sic unitū eis sic
ꝙ ē filioꝛ ptinz ad pentes· Ex hys aūt
usis pbm ut ur sufficaent arguē po
sunt ꝙ ad pentes spectat solliciari ar
ca regim filioꝛ· qꝛ cū solliciē ee dr cir
ca eā q̄ uehemtu amoꝛe diligit· ad filu
os ū ptinz obedire pentibz· qꝛ quilz
ill obedire dr qs sat eū uehemt dilu
gere et nō intende in ipi bō· Sic ꝙ
ex iuys phi pbare possum que ipius
capli dicebant· tū ut magr spaliꝛ ap
peat intentū· Sc̄a ꝙ lic pentes af
ficiant circa filios et magr intente
uelint bō filioꝛ qm ꝯ· nō ē tn in
ueniēs q̄ntū ad aliq bō· filios ma
gis diligē pentes ꝙ ꝯ· Sla ut dr viij.
eth· pentes diligē filios ut exītes
aliq ipoꝛ· fily & diligūt pentes qꝛ
sūt abill· Amoꝛ ꝙ pentū circa filio
pcedit a cā ad effm & a supioꝛi ad in
fius· ſ amoꝛ filioꝛ ad eos pcedit ab
affcū ad cām· et ab infioꝛi ad supius
nāle ē aū ꝙ supioꝛa ifluant in fe
rioꝛa et ꝓseruēt ea nō & ꝯ· īo pen
tes nālit assciunt ad filios ut in
fluāt in eos· et ut ꝓgregent eis bona
ut possōes & nūmismata pq̄ sufficiāt
ꝫ adiutā et ꝓsuent inēe· pentes ꝙ cō
gregāt p filys nō & ꝯ· īmo fily cū po
ſsūt furant & capiant bō pentū· In
fioꝛa u reuent et facūt subiecta su
pioꝛibz· nō & ꝯ· īmo uir nālit ma
gis honorāt et reuent pentes qm ꝯ·
Si ꝙ querat utm magr diligat filio
qm ꝯ· cū diligē aliqm idem sit qđ
uelle ei bonū· distinguend ē de ipo bō
nā si loqns debono utili· ut de nūnt
mate et dealys q̄ ordīant ad sufficiē
tia ute· sic pentes magr diligūt filio

q̄ ēȝ. q̄ cōgregāt pēs · ñ ꝙ̄ pull. ℣ȝ si
loqueris de bono q̄ ē honor ⁊ reuẽtia ·
sic filij magr̄ diligūt pentes q̄ ēȝ. nam
pot̄ pentes sustinēt uitupia ⁊ ꝓtume
lias filiox q̄ ēȝ. nāle ē ē q̄ ⁊ usq; ad au
ditū ꝓtumelias pentū sustinē nō p̄sūt
nā ñ sic ī dignūtur pentes de cōtumelia
filiox q̄ ēȝ. ℣ Viso qual' ē amor int̄ p̄es
et filiū · q̄ pentes afficiūt ad filios ut
cōgregēt eis bō. cū ꝓgregare alijs bō. et
sollicitari circa eox utā sit. eos regē
et gubnare ex amore q̄ hūt p̄es ad fili
os debēt eos regē et gubnare · si cū fi
lij affiuant ad pentes tam ad eos q̄
uolūt ee thonore et ī reuẽtia · cū ho
norari et reuẽri aliū sit q̄dā m̄ sbia
illi · sic ex amore q̄ hūt p̄es ad filios de
bent eos regē et gubnare · sic exdilcoe
q̄m filij hūt ad p̄es debēt eis obedire et
ee sb iect. ℣ȝ g̃ p q̄m ad bonū q̄ ē ut
le p̄es magr̄ diligūt filios q̄m filij p̄o
et q̄nt ad bonū q̄ ē honor ⁊ reuẽti
filij pl' diligūt p̄es q̄m ēȝ. simplic
tm plus pentes dnt diligē filios q̄ fi
lij illos · q̄ pl' sollicitāt et magr̄ cogi
tant de utilitate filiox · q̄m filij de ho
nore et reuẽtia ip̄ox · Quod dett
pōs aues et maxime reges ⁊ prin
cipes sic sollicitari cōtra regim filiox
⁊ ab ipā infancia instruūt fide.
Videnr aūt ipi fidei tā ꝛueīe
ꝓpē q̄ tplicia uia uenari possū
q̄ pōs aues et maxe reges ⁊ pncipes
sic regim filiox sic sollicitari debēt ut
ab ipa infancia īstruant in fide · fide
ē po s rōnem ē. et ea q̄ s fidei rōne
apphendi ñ possūt · so ea q̄ s fidei sipl'
sūt credenda · ē est eis firmit adhēn
dum · Pa ⁊ uia sic p. nā fides s rōnez
ē. et ea q̄ s fidei rōne apphendi ñ po
sūt · utile ē ut illa etate ꝓponant
ea q̄ s fidei inq̄ rō nō querit dox
ſi simplr acqescat deis. hī ē ⁊ etas ifan
cie · Infantes ē cū eis amire l' apte ꝓpo
nūt monitōes aliq̄ · l' ꝓponūt aliqua e
denda · nō querūt rōnem dox q̄ usuꝫ
rōnis ñ hūt · si simplr acqescāt deis · Sed a
uia aduertendū ꝛ ide sūt · nā eq
que s fidei q̄ s. nō eis simplr ē credē
dū acqescend ē cū hys q̄ s fidei eo
auche dina et ex simplici credulita
te · ñ ex pspicacia rōnis ut tñ ꝛ inco
uenīēt fiat · q̄ illi dubiū cōdebet
dina ee puerilia et ei igno auctor
gen̄ pspicacia humani gen̄ fiare.
Q̄ utilius auct dine simplr creditur
q̄ acqescat rōnib; et de monstrōibus
hoim. Si g̃ ea q̄ s fidei simplr creditua
ral' ⁊ ē etas ifantie · nā ut inpō lib
dicim cū tctau m de moribus mne
mū · uuenes s simplr creditui · vñ ⁊
ipo eth · dr q̄ uuenes solū erudiu
s alege · appllat ⁊ ibi phs eruditor
alege monitōes matnas · et docume
ta illi fidei q̄ pentes tenēt · si ialijs
legib; pentes statū suū sollicui erudi
re ꝓpos filios ihys q̄ s fidei sue · et
ihys q̄ pnēt ad eox legē eo q̄ illa
etas sit simplr creditua · tāto magr̄ ꝛ
debēt effice ꝓfitētes xana fidē · quo
lex nra etas leges supat · Sola enī
xana lex ē ī mūnis ab oī errox cō
tagio · ī cetis aūt legib; falsitates ali
q̄ sūt amixte · T ea ma ad ꝛ pbandū
suū ex eo q̄ hys q̄ s fidei ē firmit
adhendū · videnq̄ ⁊ q̄ mā suetudo est
q̄i alta nā · ut dr inlib de memoria
⁊ remiscentia · rō aūt h assignat ī
reth · ú dr q̄ nā ē sp cōsuetudo sepe
sepe aūt ꝓinquū est ei q̄ ē semp ·
Q̄re ꝛsuetudo ꝓinq̄ ē nate · q̄nto
g̃ ad magr̄ ē assuetu tāto magis
utit innām · et tāto fuenti inhe
mus illi · Cū g̃ sum magr̄ assuefā

adea circa q̄ inipa ī fancta ī iudauim
q̄ ad alia · et p̄oseq̄ns magr̄ adh̄eamus
ill' ut firmiter et absq; hesitatōe adh̄e
re possim⁹ hys q̄ s̄ fidei talia ponenda
sunt nob̄ ⁊ abipa ī fantia · vñ ⁊ phs
· ȳ · meth · uoles ⁊suetudinē pbare esse
magne efficacie aut · Tu potes scire
quitū facit ⁊suetudo cōsidando ī legib⁹
inqb⁹ iuenies fabulas · ⁊ apologos
magr̄ applicabiles aīo q̄ scire uitates
q̄s iuenies nimis applicabiles aīo ·
q̄nus ibi sint fabule et apologi · Si g̃
leges gentiliū ⁊ inuētes multas fabu
las et apologos · i · multa sīa et deri
soria s̄ applicabiles aīo · sic pus abin
fantia acq̄escūt ut · ut firmit̄ ad
heat̄ fidei xane · que sola ē catholic
et ortodoxa abipa ī fantia ea q̄ s̄ fidi
s̄ iuuenib⁹ ꝓponenda · Ex q̄ distincte
articulos fidei cognosce · et subtili ea q̄
s̄ fidei pertinare · spectat ad clicos doc
tores īstruētes alios in ipa fide q̄n
subtilem pscrutatōē layci et maxe
pus scire nō possūt · sufficit q̄ eis ta
lia ꝓponat̄ grosse et iquada sūma
ut q̄ eis ducat̄ · q̄ unus ē d̄s omnipotens
ator oīm · qui ē p̄z · et filius ⁊ spūs scūs ·
Ds ada p̄o p̄ce nr̄o peccante ⁊ hūo
gene p̄ peccm̄ ei ī fedo di filius ut no
redimeret assūpsit carnem inbta ugie
et ē nat⁹ ex ipa · q̄ ipe dei filius p̄fe
peccā nra fuit passus mortuus ⁊ sepul
tus · q̄ descendit ad inf̄os · et eduxit
in captuos alas ibi ex̄istes · q̄ t̄ti
aa die resurrexit a mortuis · qd a
cend⁹ in celū sedz ad dexterā di pus ·
Q̄ itm̄ uenturus ē ad iudiciū · ⁊ om̄s
resurgent et astabim⁹ q̄n tbunal
ei reddit̄ de fās xp̄is rōnem · ita ut
qui bona egerint ibūt in uita eterna ·
q̄ u mala in ignē eternū · Debēt g̃
omīs cures solliciter ee circa ꝓuo

filios ut ab ī fantia ī struātur ī lege fidei h̄
tāto ei⁹ dez reges ⁊ p̄ncipes q̄nto exsti⁹
ne fidei ipoz p̄t mat bonū cōsecq̄ religio
xana · et ex eox tepiditate pt̄i et mauis
piculum imminere · Quod deceat om
nes ciues maxime reges et p̄ncipes
sit solliciari contra filios int ab
Vanto aīa est ipa ī fantia bōr morib⁹
nobiliox corpe · tāto omīs cures ibūt
⁊ max̄e reges ⁊ p̄ncipes magr̄ solliciari
debēt ut ꝓpij filij sūt pfi tam in aīa q̄
in corpe · Si g̃ solliciant ee hēditis ⁊ ee
nūmisinata ut possūt sb uere filijs q̄
tum adī digentia corpalem · multo magis
solliciari debēt ut hant pfectam aīaq; et
ut utilib⁹ ⁊ bōis moīb⁹ ī buant · Et
q̄ hī tm̄ existut bō nō dz p̄neglugentia
p̄ceptor · sī ab ipa ī fantia instruendi s̄
pū · ut relinq̄ntes lasciua seqūtur
bonos mores · Possum⁹ aūt h̄ triplica
ua uenari q̄ ab ipa pulitate ī stru
endi s̄ pū ad bonos mores · p̄a sumit̄
ex salutate delectōis · fa ex rōnis defec⁹
cia ex pnitate q̄ hūt ad malū · q̄rta
ex utate oppoīt hūus · P̄a ua sic
ps · nā sm̄ phm̄ meth · ado cōnale ē no
bis delectari q̄ ab ipa ī fantia delectari ī
aprim⁹ · vñ et pus statū ī apiūt delectari
ei ī apiūt sugē mamas · Sic g̃ si ab
ipa ī fantia nobei⁹ creat⁹ ꝛcipia delec
bilū ab ipa ī fancta ē ꝛcipie resiste
dum · Ex ipa g̃ cōsalutate dicois sta
tim ei pus s̄ smonū capaces s̄ ī stru
endi ad bonos mores et debēt eis fie
ri monitōes debite · S cda ua adin
uestigand hī idē sunt ex rōnis defec⁹
nā tūc alīq magr̄ s̄ mouēdi ad bonos
mores q̄n magr̄ ī tant adlasciuā
et magr̄ s̄ passionū ī secutores · si ut
ps p phm̄ in so tert̄ · ī iuuenili etate
sūt hoies max̄e lasciui et passionū
ī secutores · g̃ tūc ē max̄e sb uenien

ut pmonitões debitas et pcurectões
cõuenientes rethant alasciuys. Qr cũ
rõnis sit pcipias et lasciuias refrena
re. quãto as rõne magr deficit. tanto
magr inclinat ut sequat passiões. In
iuuenili ꝑ etate ꝑ pũ istruẽdi ad bo
nos mores. qr tñc magr abusu rõnis
deficiũt ꝑ magr passionũ isecutores.
Tercia ua sũitur ex pnitate ꝙ hem
ad malũ. nã cũ qs est pn ad ad oz ip
m leu assuesce in contrũ ne inclinetur
ad i. ut plũm e hões sm mores ꝑ qr
queda ũga inclinata ad malũ. vñ ꝛ ph.
arca finẽ si etc. h in decz nos dirigere
ad bonos mores. q dirigẽ ũga tortuosa.
Volens ꝙ ũgam tortuosa rectificare in
dinat ea adptẽ ꝓriam ualde q sic in
dinata redit ad medũ ꝛ ad rectitudiẽ
sic et nos qr obliqtatẽ ꝛ pnitatẽ ad
malũ hem. et addelectões illicitas de
bem pmlũ tpe abllicitis delectõibꝫ
abstinere. ut possim hãc pnitatẽ ui
tare. imo sic ui ga rectificãda adptẽ
ꝓrariã ulr medũ inclinat. ut pos
sit ad medũ redire. sic et nos effugiẽ
do delectabilia debem ulr medũ nos fa
cere caute. ꝛ ut facilr abllicitis ab
stinẽ possim. Si ꝙ tantã pnitatem
hem ad malũ. et oz nos sic pduc̃a
tepa assuesce ad contrũ. ut adboñ
ut facilr hãc pnitatẽ uitare possim
ẽ abipa infantia ihoandũ. ut re
linqntes lasciuas sequam bonos mo
res. nec ẽ ultius dissendũ. Quarta
ua suũr ex mutatõe hitus ꝓrij nã
qr iuuenes molles ꝑ et ductiles sine
freno seqntur lasciuias statũ ipmũ
tur hitus ihs uiciosi. sic incã mol
li et ductili statũ impune fr sigil
li. Sic ꝙ iuuenes iformetur hitibus
uiciosis statũ abipa infantia ꝑ moue
di et corrigendi pmonitões ꝛ correc
tões debitas ut alascauys rethant.
Decz ꝙ oms ciues solliatari ee filios
ut abipa infantia intenti adbonos mo
res. tãto tñ magr hi decz reges ꝛ pna
pes qnto bonitas filioz e utilioz ipi
regno. et qnto ex eoz malicia pr in
regno maius pricli immere.

Quod filii nobiliũ ⁊ maxime regum et principum ab infancia sunt imbuendi disciplis literalibus.

Licet decet oms hões cogsce ias
ut pcas pdentiores essẽ. magis
possint illicita ꝓcauere. uideñr tñ aliq
uenia excusatões ire. ut ñ insudent
studio ie. hi aũ sũt paupes ñ hẽn
tes necia uite. qr si rethnnt aliba
libꝫ disciplis. ut querãt necia uite.
uidẽr excusabiles ee nobiles et max
reges ꝛ pncipes idcirco et ipossessio
nibꝫ hndantes oino irreprehensibiles
existut. si ñ sic sollicitant ee regni
filioz ut ꝛ abipa infantia tradant
ubaliqbꝫ disciplis. Qr aũ istudio ie
sit abipa infantia ihoand. possit
tpliq ua uenari. pa ua suũr expte
eloqntie. fa expte accessoris. t expte
pfectis que ẽ ecclia acquirenda. Decz
e uolẽtes ias discere iales simones.
simones scire distincte pferre. decz ꝛ
eos ee adtentos et studiosos ee ea q
inlis tradunt. teio decz ipos sm
mod ꝑ possibile adpfectm scire quẽ
re. pa ua sic pz. nã uidem inidio
matibꝫ uulgaribꝫ qr raro pr qs de
bite et distincte pferre ad idioma.
ñ sit abipa infantia ieo assuefcis. q
e inetate pfecta tñsferũt se adptes
longinqs ubi idioma diffr amat
no. etiam si pmlta tepa inpuris ul
existat. unde aut nũquid pr recte lo
qui lingam illam abincol illi terre
semp cogscat ipm fuisse aduenam

et nō fuisse inill' ptibz ouūd. Si g̃ sic ē ī
ydiomatibz laȳcoz mlto magis ḥ erit ī ȳ
diomatibz nālibz qz ē plūtū ydioma.
Videres ē plūi illm ydioma uulgare
ee ꝛpletū & pfm̄ ꝑ pfē exp̄me po
sunt nās rerum et mores hoīm et eaꝝ
hoīm astroz. et alia dequibz disputa
re uolebat. ītenit ē qī ꝑpium ydioma
ꝓd latinū. ul' ydioma lr̄ale q̄ ꝛstitue
rūt ad̄ latinū & copiosiū ut ꝓp̄ posset
oīs suos ꝛcepē exp̄me sufficienē. qī si
ḥ ad eoz ydioma ē ꝛpletū et alia ydi
omata nō possum̄ recte & distincte lo
qui. n̄ abipā īfantia acq̄escam̄ ut rec
te et distincte loq̄mur ydioma latinū
si uolum̄ lr̄as disce debem̄ abipa ī
fantia lr̄is īsudare. Scda ua ad in
uestigand ḥ idē suū exp̄te attentiōis
et feruoris q̄ ē instudio adhibend. nēc
aū qs bn studz n̄ sit ferues et attent⁹
ee studiū. Cū g̃ ꝛsuetudo q̄i altā nā
sit. eū ſm phm ī pol. nob magis pla
ceant illa opa adq̄ sum̄ abipa insa
cia assuet. qz quilz ē magis intent⁹ et
ferues ee ea que s magis s placita.
ut possim̄ ee attētu et fuentes ee
studiū lr̄ale abipa īfantia īsudand
ē lr̄alibz disaplis. Tcia ua suū ex
p̄te pfcois que ē exsētiā acq̄renda. nā
raro aut nūq̄ qs puenit ad pfcem
sāe. n̄ qs abipis ainabul' uacare ī
apiat ee ꝑam. nā lic̄ itelligere & ē
abipa creatōe create sit. bn dispōite
ad itelligēd et ad cogscend nās rez. ho
tū asiu natūitate est male dispoſit
ad capiendū disapliaz. lic̄ ē unus ho
sit melious īgenij q̄m ali. utr tū
hoīes male nāti s ad scend. qz nīa
cogitatio īcipit a sensu et aposto
ubz. Vñ et phs inpo deaīa uult q
aīa pl' tp̄us ponit ignorātia q̄
insciā. p̄mlti ē tēp̄is qs insudat
studio ante q̄ puenire possit ad pfcem
sāe. Qr si uita nr̄a ē breuis & arte
sāe s difficiles et longe. et hoīes cōit
male nati s ad capiendam sciām. Si no
uum ad aliq̄m pfcem sāe puenire de
beā abipa infantia et q̄i abipis ca
nabul' in thoare. Decz g̃ oīs nobile
& maxīe reges & p̄ncipes. si uolūt su
os filios distincte et recte loq̄ lr̄ales s
manes. et si uolūt eos ee fuentes et
attētos ee ipos et puere adaliquā
pfcem sāe. abipa infantia eos tēe
lr̄alibz disaplis. Sā ut supi dicebat
nlls ē nalit dns n̄ uigeat prudētia
et itellcu. Qr si p̄gregatoēs lr̄ar
essēt qs itelligentioz et magis uiget
scia prudēt et itellcu. tū magis decz fi
lios regū & p̄ncipū & abipa infantia
īsudare lr̄alibz disaplis. q̄nto decet
eos itelligentiores et prudētiores ee
n̄ possit magis nalit dnāri. posz at
ad ḥ idem adduci alia rō. Nam nisi
p̄nceps uigeat prudēt et intellcu de
facili cōtingit ī tyrannū q̄ nō cura
bit de opibz utilitū. Si appetabit nu
mismata et exōra bō ulti q̄ debeat
erit g̃ tyrann et ꝓpli depdator. ne
g̃ filij regū et p̄napū eū ponūt in
aliq̄ dnio tyrannizet decz ipos etiā
ab infantia sudare lr̄is ut uigere
possint prudentia & intellcu. Quod
scientias debent addiscere filii nobili
um et maxime filii regum
et principum.

Sciēas ee famosas ap antiq̄s ātiq̄
auctās ꝓtestat. hꝫ aū s gr̄matica.
dyaletica. rethorica. musica. aris
metica. geometā. et astronomia. hās
aū oīs liberales uocant eo q̄ filij li
beroz ponebant ad illas. addiscebāt
ē po filij nobiliū gr̄matica. nā gr̄
matica ſm alphabetū ītenta est

ne erret in ling⁹ et peccet⁹ ne in sermone.
Addiscent⁹ e grāmatica ydioma latinū
q̄ est ydioma phōy· si illū e sermone phi
suā sciam tenderūt· Quar si per nos ipō
n̄ sufficient⁹ ad tuēcienda oīa scientifica
q̄ indigent⁹ adh̄ auxilio phōy et doctor
expedit nos scire ydioma illd⁹ in q̄ doc
tores & phi grē locuti· et q̄ h̄ sciat⁹ p gr̄
maticā int⁹ liberales sciās e computata·
q̄ filij liberor⁹ et nobiliū instruebant⁹
in illa· Secūda liberal⁹ sciā dr̄ ee dyaletic⁹
que doc⁹ mod⁹ arguēdi et apponendi
quam mod⁹ faciendi inde ee ut pdebi
ta argūmta et pdebitas rōnes ma
nifestem⁹ apponum· optimū g̃ tuēre
aliq̄m sciam docentē mod⁹ q̄ forma
da & argūmta et rōnes· nam ubi
mod⁹ arguēdi scirem⁹ possem⁹ inar
guendo peccare et p cōseqūs decipi
credem⁹ em̄ aliq̄n bñ cōcludē et bñ
concludem⁹ sine eo q̄ ignorarem⁹ argu
endi mod⁹· Sic̄ g̃ necessa e grāmatica
q̄ est directio lingue ne erret⁹ in lo
quendo· sic sm alpharabiū necessa est
dyaletica q̄ est directio in illis ne er
ret⁹ in arguendo· Tercia liberalis e rethor⁹
est aūt rethorica ut inuit phs in sui
rethoricas q̄ quedā grossa dyalet⁹
cā nā sic fiende & rōnes subtiles in scijs
naliby et in alijs sciis specialibz sic fi
ende & rōnes grosse in scijs moralib⁹
q̄ tractant de agilibz· Quare sic necessa
fuit dyalec⁹ que docet mod⁹ arguēdi
subtilem et volentiorē· sic necessa fu
rethor⁹ que e q̄ grossa dyalec⁹ docens
mod⁹ arguēdi grossum et figulem·
h̄ec aūt est necessa filijs liberor⁹ et no
biliū et maxime filij regū & principū
q̄ hor e versari int⁹ gentes et do
minari ipsis q̄ n̄ pt̄ pcipe n̄ rōnes
grossas et figales· Quarta sciā liba
lis dr̄ ee musica· h̄ sm ph· viij·
pol⁹ ipis inuenibz incipit & maxe filij
liberorum et nobiliū xp̄i rōnes mirras·
quax una e q̄ plū nich⁹ terribile pos
sit sustinē· Quare si debet et aliq̄ delec
bilia cōcedi dignū e q̄ ordinent⁹ ad
delectōes inocuas· Quare sm eūdē ph̄
musica e apsentanea ne inuenū· q̄
h̄t inocuas delectōes· Sa rō adh̄ idē
ee pt̄ q̄ ut ph̄s inuit ieod· vij· pol⁹
humana mēs ne sit occiosa ee· io ut in
dem⁹ ocium bō e aliq̄n imponē delec
tōes musicales q̄ sunt licite et inocue·
quare h̄ decēs est filijs liberor⁹ et nobiliū
q̄ n̄ vacantibz mechanicis artibus
remanent occiosi n̄ student⁹ liberalibz di
sciplinis· et n̄ suis exercicijs aliq̄n
imponent delectōes musicales q̄ sunt
licite et honeste· Tangit & ph̄· mira
rōnes inpol⁹ pḡs ondi posse q̄ filios
nobiliū decet addiscē musicā· h̄ de hij
forte ita tanget⁹· Quinta sciā liberalis
dr̄ ee arsmetica docēs proportiones nūer
ad q̄m forte filij nobiliū io tenebant⁹
q̄ sine ea musica pfecte scire nō pt̄·
Sexta sciā liberal⁹ est geometria q̄ docet
cognoscē mensuras & q̄ntitates rerū·
Ad h̄ aūt q̄ filij nobiliū io forte tra
debant⁹ q̄ sine ea astronomia que e
de q̄ntitate astror et de distātia h̄ijs
et de cursibz eor pfecte scire n̄ pt̄· Sep
tima liberal⁹ sciā dr̄ ee astronomia ee q̄
forte antiquit⁹ filij nobiliū io insu
dabāt⁹ q̄ gentiles ee iudicia astror
nimis erant curiosi· ñq̄m e uolebāt
bella inchoare· nec aliq̄ opa incipere
n̄ cōsidato gdu ascendēte et in speciā
domoc celi· et q̄ h̄ astronomia cognos
citur· io filij liberor et nobiliū volebāt
in astronomijs ee instructi· Sic̄ g̃ antiq̄
de liberalibz senserūt· et has· vij· artes
nimiū excellebat· verūm plures
alie sunt scie longe nobiliores ist⁹

Nam nāl' phia docens cogsce nās
rem longe melior ē gm aliq pdca
ꝫ hꝫ declarare n patit psens pser
tatio q dr ee grossa et figal' rur
mecha q m hmano et prones hu
manę ꝫuentas tetare de eo · et de sub
stantys sepatis longe nobilior ē q nal'
phia · et ē gm pdcam aliq de q phi. aut
po metha · q nlla ē nobilior p digmor
ipa · q itlligd de scijs hūanę inuētis
int qs mecha pmatū tenet · Impie
theologia q de dō ⁊ de anglis n m hia
no sꝫ dino · et n phianam ꝫuentem ·
sꝫ mag pspuatoꝝ dnam longe adq
ꝫpabilit nobilioꝝ et digmor ē oibꝫ
alijs · Adhꝫ quid morales scie ut ethi
q ē de regie siu et yconomi q ē de re
gimie familie · et poli q ē de regie
aut et regni · valde ē utiles ⁊ necie
filijs libꝝ nobilū · imo ut ipsequ
do patebit filij nobilū et maxie
regū et pncipū · si uelit politice u
ue et uelit alios regere ⁊ gubnare ·
maxe ee has debet usisse · Sut aūt
alie scie sb alienate et sb posite usus ·
ut pspectiua q ē de usu · ē sb geome
tria · medicina u ē sub nali phia · le
ges et ura q ē subactus hoim sūt
sub politica q ē de regie cuntas · nā
ut alibi dixisse nos memim omis
legiste ē qđ quida ydiote politas · nā
sic laica et vulgares q arguūt et
formant rones suas q mod arguendi
doctoꝝ dyale · ō ipi n arguūt artifi
cialiter et dyale apho applicant ydi
ote dyale · sic legiste q ea equibꝫ ē
poli dicit narratie et sn rone appl
cari possūt ydiote politici · Celi aūt p
patē qm mag honorādi ē sacentes
politicā et morales scias q sacentes
leges et ura · nā qnto sacetes ⁊ da
res eam honorabiliores ē loqntibꝫ
nō reddentibꝫ eam dei · tanto tales honora
biliores illis · Celi aū appere pt q sa
entes mag ē honorādi · ill · nā po hono
randi ē dim et sacetes theologiā · q
sic de ipe ē de oim entium · sic theo
logia q pncipli ē de dō · ē dea et dna
oim hūanaꝝ scianꝝ · Post theologos u ma
gis honorādi ē metha · q ut supius
dicebat int scias hūanas ꝫuentas me
tha pmatū tenuit · Qui hos quidez
honorādi nales phi · q nalis phia luc sit
pa metha · tenz tm pncipat int oms
alias scias ꝫuentas abhoie · sic q sacē
tes gdatim ē honorādi · Hijs q scijs
sic dims deum patē pt ee quas scias
filij nobilū et maxe regū ⁊ pncipū
debeat ꝫsudare · nā eū optent eos ee
qi semideos et debite et absq negligē
tia negotijs regni ꝫtendē · n vacat eis
subtilit scias pscrutari · maxe q deꝝ
bm se hre ee dna · et ee instructos et
firmos ifide · et ullas scias sare · pquas
qs se et alios nouit regere et gubnare ·
Huiusmi aū sacē morales · alias q scias
deꝝ eos intm sare inqntū deseruiūt
morali negotio · Decz q eos sare gra
matica ut itlligant ydioma nale · sm
q ydiomata morales scie q alie facili
tradnt · imo gmatica nūq deseruit
negotio morali · Decz reges ⁊ pnapes
sare līale ydioma ut possint secreta
sua alijs scribe et legere absq alioꝝ satu
filij q nobilū qntucūq ꝫtendāt esse
mulieres et vacare poli debeāt ꝫsuda
re ut sciāt ydioma līale · debēt q ad
addiscē de dyale et retho · ut ecli sub
tiliores fiāt · adhꝫtlligd qcūq ꝓposita ·
q fco totū suū negotiū debēt exponē
ut bn ꝫtelligāt moralia · et ut sciāt
se et alios regere · Nam et de musica
sm phm inpoī · eos decz sare iqntū
deseruit ad bonos mores · sic q morale

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

negotiū sare expedit abhys cupiūt p̄m
eparī· ut si oīs alias saās ıgrarent
adh̄ studē debent ut eis moalia uulga
riē et g̃sle ꝓponent· q̄ pea p̄cipes suf
ficiaent ī struit· qualr p̄cipari & qm
se cues ī ducē debeāt adiutures. Qa
hs debeat cē magister qui filius nobiliū
et maxime regum est prepo
hēs cē finē nendus. Caplm
Rāj hb eth· ꝛcupiscabilē sensu
alitatē assilat pūo· et rōnem assilat
pedagogo· sic g̃ ꝛcupiscabil' indiget
rōne dirigēte et reglante· sic pūs di
get magīo et pedagogo· Q're sic rō
semp dēcat adoptiua ut ineodē· uj·
eth· dr et sic magr pūor sp dz cē ad
optiā eos ī stigare· si g̃ doctīa pūor
finis ītent ē īstigatio adoptiā q̄ ex
fine accipiēda ē rō oīm aliox· Talis
quēdē magr q̄ possit iuuenes ꝑ cō
mussos adoptiua ınducē· optim aū
et bonū adp ınducēdi ꝑ iuuenes ē
duplex saā salz et mores· adbonos at
mores ī ducitur q̄s dupliciē cē ad
plonit uite· et uno p̄monitōes de
bitas q̄tū adp̄sens spectat magr
pūor nobiliū et maxie regū & pūn
apū tā inse hīe dz· Debz ē cē saēs
ī speculabilibz prudes ī agibilibz & bo
n̄ iuta· adh̄ aū q̄ sit saēs ī specūabi
libz tā requirit salz q̄ sit ītentiue
cese· q̄ itlligat alios dēa· et ꝛeao q̄d
sit udicatiū tā de ītentis q̄ ab alij
q̄ intlserit· ītentiū cē dz q̄ q̄ nllo
m̄ sat aliq̄ ītenire· sz solū nouit
alios dēa referre· magr ē recitator q̄
doctor· decz g̃ ipm cē mūetuū· Sed
g̃ ipm decz cē intligibilē & pspicace
nā sic nlls bn̄ et pfecte ꝑ sufficiat in
uita· sz adh̄ q̄ hēam sufficiam ī uita·
dz nos societate uuie· ita ut pauci
lia alios sb̄ ueniat· nob adhibitā
uie· Sic et forte mlto magis ut pz p̄phm
in so metho· nllus ꝑ sufficiat ī speculado
sz sp posthores phi excedās post ınuenīt
uuamta et auxilia· nō g̃ sufficiē adp
fectem saē q̄ q̄s sit ītentiū esse· sed
qđ sit pspicax et itlliges alios dēa· C
eio dz ipm cē udicatiuū· nā pfao saē
potissime īudicio cōsistit· n̄ enī sat ē
alios dēa itlligē et de se mlta ītelire·
n̄ tā de intllās q̄ de ītentis nouit u
dicare q̄ sūt tenēda et q̄ respuenda·
Ītentiū g̃ adsciam tal' dz queri doctor
q̄ sit ītentiū esse & itelliges alios et
bn̄ udicatiū· tā de mūetis q̄ de itllā·
nā et dato q̄ filij nobiliū et maxe reg̃
& p̄cipū nolūt adp̄fundit saē omi
no ingredi· sz sufficiat eis aliq̄ delus
cogscere· nichomi tn̄ doctore bn̄ saē
tem debet ingre cog doctīa prudē
tum facilis et qui clare itlligit cla
re loq̄t· illa g̃ modica q̄ sare capi
unt facile clare et recte intelligent
asaente q̄ ane sao· Ulso qual' dz cē
doctor· et q̄m debeat cē saens ut do
ceat inscia· restat uide qual' dz cē
prudēs ī agibilibz ut īstruat ī bois
moribz· adh̄ aū saam p̄ prudētia
describendā lez euitare possem· oia
illa· vij· q̄ inpo li de prudētia tem
giem· sufficiat tn̄ adp̄sens· uij· de ill'
euitare· Doctor g̃ pūor nobiliū debz
cē sic prudēs ī agibilibz ut sit memor
prud' caue et circūspectus· dz enī
memor cē recolligendo p̄tā· nam
sic uolens rectificare ūgā n̄q̄ ea
rectificare posset n̄ cogscet eequa p
te cet obliquata· sic uolēs alios rec
tificare n̄quā eos ꝛgruc rectifica
re pt· n̄ heat p̄tor noticiā pque
cognoscet q̄m obligtu cent· Decz g̃
alios directore cē memore p̄tor·
Sed decz ipm prudū fuisse· nam

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

sic ē alioꝝ directoꝝ dz cogitare ꝑtita ut
sciat q̄m ꝓpa ꝑtita obligū fuerit q̄
ado ꝫ dirigēdi sic dz puidē futā· ut ad
hibeat medicamīta ad ea q̄ imposteꝝ
facilꝰ obligāri possint· T decz ip̄m ēe
cautū· q̄ ut inpo li· tetigim⁹· sic inq
noscendo et ispeciando ē adhibenda
cautela ne fīa admisceant ueris· sic
et iagendis ꝓuenit hoīz ēe cautū ne
mala admisceātur bonis· Q dam enī
fm se mala supficiereꝰ cōsidata ap
pareāt bō sic quedā fīa appent bō uā·
q̄r sic doctore inspectabilibz sic decz ēe
diligentē et cautū ut ꝓponat suis
auditoribz uā· sīn amixtōe floꝝ· sic
q̄ nulli iuuenes dirigē dz ēe cauē
ꝓponēs eis bō sīn amixtōe malox· Ut
to hī doctoꝝ dz ēe circūspect⁹ p exp⁹
nā expa ē pticularia cogscē· sic et
hī doctoꝝ dz cogscē puelares ꝓditōes
illox iuuenū q̄s dz dirigē· fīa fm
q̄ iuuenes hnt alios et alias cōdi
ditōes et s pm adalia et adalia·
sic sūt alē et alr istruēdi· Tal g
doctoꝝ iuuenū dz ēe ut eos pdebitos
smones et pdebitos monitōes idu
cat ad bō· Verū q̄s adbō induciē·
nō solū monitōibz p correctōibz sī et
opibz et exēplis requirit q̄ hī doc
tox sit iuta bonā et honestā· nā q̄
etas iuueniꝰ ualde ē ꝓna ad intēpā
tiam et ad lasciuiā q̄ntūcūq doctor
puox eis ūba bō ꝓponet· si tn opere
contria facet· iuuenes eox ex in
ducti de facili adillicita declinārent·
Dz g talem q̄endū ēe doctorē q̄
q̄ntū adsciam spectabiliū sit iuē
tuus exse intellectū alioꝝ iudicatu
uīs tam alioꝝ iuentuoꝝ q̄ itellectⁿ
Q ntū ū adprudentiā agibiliū decz
ip̄m ēe memoꝛe pudū cautū et
circūspectū· q̄ntū et aduitā decet
ip̄m ēe honestū et bō· Hi g reges et pn
apes et utr⁹ oms cures ualde sollicitāt
q̄lem ꝓponāt suis nūmismatibz possessi
onibz et rebz inaiatis· q fm ph· po
pol· semp de aiatis ampliox ē cura ad
hibenda quā de iaiatis· et de filijs q̄m
de alijs ualde debent ēe solliciti et cū
magꝝ diligētia adtendē qualē magrm
ꝓponerent inregimine filioꝝ· Qualiter contra loquelam et auditum instruendi sunt iuuenes.

Circa finē· vij· pol·
docet ph· iuuenes cohibendos ēe
ē locutōem iusionē et auditū· nō enī
decz puos q̄libēcūq loq· nec decz eos q̄a
libēcūq udē· p qualiacūq audire· si
est ibi mod⁹ ad⁹ adhibend circa locutōes
quidē iuuenes ēpli peccare uident·
pō q defacili locūt⁹ lasciuia· sō q dele
ui locūt⁹ fīa· ē q ut plīm locūt⁹ fa
tua et inpmeditata· locunt⁹ ē deleui
lasciua· q ut supī inpo li dicebatur
iuuenes sūt iscrutatoꝛes passionū et ad
lasciuia pni· Q ē cū sp sit adhibēda
cautela p plm imim cohibendi sūt
iuuenes a collocutōe lasciua et smo
nibz turpibz· et s increpādi ⁊ etiam
corrigendi si eos talia loq̄ cōtingat·
ro aū q̄r sūt asmonibz ēpibz cohibē
di fm ph· q extalibz locutōibz de fa
cili ad opa turpia inclinātur· ipa enī lo
cutio ēpiū facit iubis memoriā delec
bilū ēe illa· cupīa ū augmtata fa
cili inclinam ad ipa· ꝓpē q bndem q
corrūpūt bonos mores colloq̄a pua· co
hibendi g et corrigēdi s iuuenes ne
loqnt lasciua· Sēb cohibendi s et cor
rigendi ne loqnr fīa· nā ut supī dixi·
iuuenes s defacili iuentuū· cū g cō
suetudo q̄ alta nā· exq iuuenil⁹ etas
ītinat adfīm et mdatū fm ph· uīr·
ethi· ē ꝑse pūū et fugiendū· pdebita

monitōes et correctōes ē inducēdi ut re
linqntes mdata adhēant uitatu· q̄ sm
ph̄m· meod· uij· eth· ē pse bō. et laudabil·
Tao cohibendi ē ne absq; p̄meditatōne
loqnr· nā uuenes ē inexpti et pauca
cognouerūt· q̄ g̃ pauca cognoscūt adpau
ca respicētes enūciant facile· r· enūciāt
ato et debilit̄. Q̄r moūedi ē stati adi
trogata respondeāt· licz ē nllus repē
te sūm sit· et uuenes nō stati possint
ee pfī et prudētes· tn si assueāt ut
p̄meditatu sndeant· et ut p̄cogitant
inf monibz pfēndis psuccessione tēpis
disponētur ut pfant smones irreph̄e
sibiles· Ty iso qualr pedagogi & doctores
uuenū debēt eos istruē q̄m se hāt
adloquelā· restat udē q̄m ē instruēdi
ut se heant· ee iusū· i usioe at uue
nū dup̄ cautela ē adhibenda· p̀o qn
tum ad usibilia· fo q̄· admod udēdi·
p̀o aduisibilia qdem q̄ sic nō decz eos
turpia loq̄· sic indecēs ē tpia udē· ro
aū assig̃tur apho· vij· eth· ū aut q̄
ēēntia pa amant magī ppt̄ q̄ ex ab
ipis uuenibz eē nea facere q̄cūq; ē
turpia et q̄cūq; manifestatōem hnt·
q̄ que p̀o aspiciūt ēū maiou admi
ratōe udent· Q̄re magī sunt adēē
ti sunt· ee illa et p̄cōsequns magī me
mouet retinem· uuenes g̃ q̄ eis q̄
oīa ē noua· maiou ardore ferunt·
ea q̄ udēt· q̄ si contigat eos udē
tpia magī recordātur de illī· et p̄con
sequns ēclinant adcapiscend ea· vñ
et ph̄s phibet ut n̄ solū phibeantur
uuenes aduidend tpia intre· lz etiā
inpicturis p̄ ymagibz· ut si mulierē
ūn ēēnt depicte ut sculpte n̄ ēēnt u
uenibz ostendende· sīa satis et illa eā
dēmouet et puocat adlasciuiā et
adpassiones inseqndas nō ez ipam
p̄tusionē tpiū adultioīe puocare.

Hcōo adhibenda ē cautela iuuenib̄
ul' instruant q̄ palpebs oclos ēū ma
titate eleuēt· ut n̄ hānt oclos uaga
bundos· ēclinat ē eas illa eo q̄ oīa
respiciat tāq; noua· p̄ oīa udē ue
lut et ee oīa usu uagat· q̄ irregibz
et p̄cipibz ualde ē indecēs si hēnt
oclos uagabundos· nā exh̄ udicāt
leues coīde· et puficiā pusillātes
eo q̄ uideant de oibz adiurari· Cō
g̃ quid p̄cipari et dīgnari & abipa
infantia monēdi ē de m̄ udendi et
matē se hēant· ee elenatōez oclōz et
ee udendi mod· Nam facile uir pfēs
obseruat et i infantia obseruare as
suenit· Ostenso q̄m istruēdi ē u
uenes q̄ntū adloquelā et usionē·
restat ondere q̄m istruēdis ut se
hānt ee audītū· ee que q̄nt adpses
spectat ē dup̄ cautela adhibēda· p̀o
q̄nt adres auditas· fo q̄nt adeos
quos audit· i rebz aū auditis obser
uat cautela q̄ntū ad uuenes si p̄
hibeant ab audītōe turpiū· Nā sm
ph̄m· vij· meth· ū deh̄ matiā loquit̄
phibendi ē uuenes ne audiāt q̄s
cūq; tpiū q̄ audire ē ppe adipm
facere· Iō g̃ sm ph̄m ipm cohibē
di ē uuenes ne ab auditōe tpiū
q̄ de facili exh̄ inclinant adopus·
Hcōo adhibenda ē cautela inpis
uuenibz q̄nt eos q̄s audiūt· q̄
sic decēs ē eos audire honesta et
pulē· ita ēdecens ē eos audire tpia·
sic decz eos audire uiros bonos et
honestos· ita cohibendi ē ne audi
ant maliloquos et inhonestos·

Quod modo peccat homo in cibum et qualr se debeant habere contra cibū.

Videmus

supī uuenes ab infantia
istruendos ee inbonis opibz· ne

rū q̄ sup̄ dicebat in moralī negotio simo
nes unusalienes mul̄ pficuit. oz spe
ialit̄ trad̄ q̄m iuuenes ī bonis mo
ubz ī struendi. q̄re pt̄ q̄m dicum q̄m
se hre debeat cē loglam usū et audi
tū. restat inde q̄m se hre debeat cē
abū. et cē potū. et cē uenea siue cē
mat̄m ꝯhendē. Oz po dicem q̄ mod
peccat cē suptōem abi et pot̄ q̄r
se hre debeāt cē ipos. Circa abū aūt
ꝯungī sex mod delique. po m si suat
ardent. ij. si nimis. iij. si pīe. iij.
si modate. v. si nimis laute. l delica
te. vj. si nimis studiose. Delinq̄t q̄
po cē abū. si suat valde ardēt et q
inde sumtes abū fiut gulosi et in
tēpati. sz etiā nocz corpi. nā abz n
mia aūditate sumptus n̄ bn̄ mas
heat. et pseqns min̄ bn̄ digerit.
ordinauit enī nālibz dentes ut peo
abz debite ttus facili pateāt acalo
re nā. et pseqns facili ꝯtēnt in
finitū. sic ūgula minute cē facili
ignit̄ et ꝯuertit in ignē. hent
aūt ordinē nālem. ut plīm n̄ obser
uat sumtes abū nimis aūde. nā
ut inuit ph̄. ij. ech. modica delea
no ē eū abz adting ingm. sz ma
ior ē eū adting adgutē. gulosi q̄
qui aūde nimis et eū mag delea
tione sumit abū ut mlt̄ deleāt.
q̄ abz duo oīe exīstat. sz eripiunt
ut cito pueāt adgutē. io tales ut
plīm abū n̄ masheāt sz eū i mash
eatū tm̄ glutiūt. q̄r sequit abum
sic sūptum n̄ bn̄ digī. et pseqns
seq. q̄ n̄ solū ledat aīa sz corp etiā.
Deo delinq̄t cē abū si sumat ni
mis iq̄ntate. nā ⁊ hi nocz aīe. qa
reddit ipām intēpatam. et ⁊ nocet
corpi. q̄ impedit digestōem debitam.
Si ē abz bn̄ digī debeat. oz ipm cē
ꝓcoctū calore nāli. Ver si itanta
q̄ntate sumat q̄ calor nālis ei dnāri
nō posit n̄ bn̄ digerī. et pseqns no
eant debitū nutrimēt. Tertio delinq̄t si su
mat tpīe. sūt ē plīmi se ipos pascē
nescītes. q̄ uix aut nūq̄ comedē pos
sūt q̄n sua uestīmta deturpēt. tpīdo
aūt corpal luz fm se n̄ sit delictū pec
cat cē ipam si ꝯungat extra ordinatōe
aīe. q̄ eū tpis modus sit signū su
mēdi abū curdā gulositatis l inor
dinatōis mīis insūptōe abi n̄ solū
cauend ē ardor et nimietas sz ⁊ cane
da ē tpitudo. Quarto cē abū delinquit
extra ordinatōe tpis. ut si nimis an
horam l nimis inordinate sumat ab
nā extali sūptōe efficit q̄s gulos et
intēpat. et ⁊ ledit fm corp. nā omis
actōes nālis mīsurant fm phm per
yodo. in ē g̃ q̄ q̄ cōsuetudo ē q̄ al
tera nā. io eū q̄s assuescit sumere
abum aliq̄ hora ut plīm appetit.
sūptōem ē mead hora. Si g̃ inordīa
te et pt̄ extra hora utat q̄s abū
sume ut plīm añ digestōem pmi
abi sūit abz fs. led in corp hora
g̃ debita et debīta n̄ solū ppt̄ bonī
tatē aīe sz ⁊ ppt̄ bonū corpis obser
uandā in sūptōe abi. Quinto peccat
cē sūptōem abi si querat abaria ni
mis lauta et delicata. ulr q̄m ei cō
stat et reqrat. delectatio ē psone acci
pienda ē fm ordinē psone et fm
statū nobilit et q g̃ ulr q̄m ordinē
psone exigat. et ulr q̄m ei statui
reqrat. delicata abaria querit de
linq̄t. q̄ exh aliq̄ intēpantia l ex
aliquo uicio pueit. Sexto delinq̄t
si querant abaria nimis studiose pa
ta. nā ⁊ inutilibz abariis pt̄ quis
ondere se nimis gulosum. si nimi
o studio uelit ea cē pata. uidentē

eñ tales unde ut comedāt · ñ comedere ut uiuāt · eī nimiū studiū et nimiā curā apponāt cē ꝑpanta cibox · hys g̃ usis deleū apperūt · qui īstruēdi s̄ pñ ut se hāt cē cibos · nā nullus repēte fit summ · sufficit os paulatim et pdenti instruc · ut eī ad debitā etatē puenīt sint sufficienter instructi qualit̄ se hre debeant in sumptione ciborum · Qualiter instruendi sunt pñ ut se hēant circa potum et cōtra eum.

Ostēm in pcedenti cā dixim̃ qualit̄ cē cibū restat dr̄e qualit̄ delinquat cē potū · dicebat eī supi q uiuenū etas magis pna ē cē intemperiē · eī sp maior adhibenda sit cautela ut mal̃ pdim iminet īiuuenili etate · cauend ē ne iuuenes efficiant intēperati · tēperantia aū cē tā ē adhibenda cē cib̃ potū et uenea · nā nō solū cibi īdebite sūpt̄ et intēperiē coēm et ꝑ poc̃ Dicī g̃ iuuenes nō solū cē abstinētes ne efficiant̃ gulosi ex sūptōe cibi · s̄ ꝑ dicī eos cē sobios ne efficiāt ebri ex sūptōe pot̃ · Vinū ē immodate sūptū qñ̄ adpsens spectat tā malat cāt · pō q uenea puocat · eī em corpi calefcō maior fiat ī ratio ad adaēd̃ uenēos · unū q magis caloīe ī fiat ī modate sūptū · ad incōtinentiā nimia g̃ sūptio uini inq̄t uenea puocat et tanto magis cauēda ē · in etate iuuenili q̄ senili · qnto ē illa etas pnior ē adlasciuiā q̄ alia · s̄ malit q induat nimia sūptio uini · est depssio rōnis · nā ascendētibz fumositatibz uini adcap turbat cerebrum · q turbato deprim̃ rō nr̄a qñ̄ ad suos actus · q nō possum libe rōne uti · immodata g̃ sūptio uini impedit rōnis usū inq̄t turbat cerebrū · Jn ē g̃ q aliq plus offendit̄ uino q̄ alij · q hñt debil̃ cap̃ · et cito turbat cox cerebr̄ · phibendi g̃ sūt iuuenes a nimia sūptōe uini · q ꝑpē debilitatē cerebri cito offendūt uino qm alij · tm malū q ex uino ē · ē lis et dissensio · cibato em cerebro ex nimia sūptōe uini · et āmisso usu rōnis desalt prūpit̄ in ubo īordīato et consurgūt dissensiōes · imo q utq consurgit ex īflāmatōe sanguis · uin q ꝑ sui caliditatē inflāmat sanguinē reddit aptum hoiem et ineptū abilem · q sēm facil̃ puocat̃ addissensiones et lites · Jiuuenes g̃ q s amatores ꝓtumeliax ut multi phi · ij · reth · phibendi s animia sūptione uini p q̄s q̄s adlites et ꝓtumelias puocat̃ · inoi g̃ etate cauēd ē animietate cibi · et ibī modate pot̃ sūptī · q facil̃ adhem̃ hys q̄ ibi fantia assuescam̃ · decz omnes prestat maxime reges · et ē · sollicitari ē regim̃ filiox ut ab ipa infantia sic regātur q sint abstinētes et sobri · Dicitur so q̄lit̄ se iuuenes debeāt cē uenerea et ꝓnubia ꝓhenda · ouid̃ ei luxuria exegula q̄ filia exprimere · Si g̃ dicim̃ iuuenes īstruendos esse ne sint gulosi · restat uidē q̄m instruendi s̄ ne sint lasciui · Cum g̃ ois actus ueneus excepto mārimonio sit ꝑ rōnis dictam̃ · q decz pdem sic sollicitari cē filios ut sint ut osi · Jiuuenes ꝓnē uoletes īduce di s̄ ut ꝑpa ꝓuige sit̃ cōtenti · ī q aū etate debeāt ut cōuigio doceat ph̄s · vj · pol̃ dicēs q ī mlīe requirit̄ etas · xviij · annox · ī maschlo · xxv · ī tali ē etate sm ip̄m ꝑcreant̃ filij magis pfci · s̄ q uis gnatiua

ut supꝰ dixim⁹ ē nimis corrupta · sufficiat toto tēpe augmēti q̄ durat cōiter usq; ad xxj · annū · abstinē mundi a carnali copla · q̄ si inf⁹ tale tpe utant⁹ cuigio puocāt⁹ adlasciuiam · et ipeditur eoz augmēt · ut multi phs ineisde pot⁹. Sic g̃ utendo ē cuigio si nra ius cupisabil⁹ nō ēt nimis corrupta · q̄ timēd ē de corruptōe cupisabil⁹ · si doctores puoz pcipiāt iuuenes tm tpe expectare nō posse potiꝰ tpe id anticipari put ei⁹ indebitꝰ expedire. Q̄liꝰ aūt se debeant iuuenes hre cū uxore iā ducta et q̄ ꝑsidanda iuxore ducenda supꝰ cū egim⁹ de regie cuigali diffusius diximus. Qualiꝰ pūs sub iuuene se habere debeant in ludis ingestibus in uestitu. Cap̄.

Intenso q̄m iuuenes debēt ēe abstinētes i cibo · sobrij in potu · tēpati in ueneris cōtactu cuigii i etate debita et modeste se hre cū uxore iā ducta · Restat ꝰtendē q̄m ēe ludos · ēe gestus · et ēe uestitꝰ debeāt se hre. Iud aūt ut ꝑbat phs · viij · pol⁹ · ē neciꝰ inuita · q̄ q̄ē ad ꝑsens spectat duplia uia declinari pt · pō exuitatōe solliardꝰ ꝙ exoptōe finis intētu · pā uia sic pz · nā mes hūana nesciat occasa ēe · cū g̃ q̄s uacat otio et ñ intendit aliqbz delectatōibz illicitis statī incipit uagari cogitādo de illicitis · vñ phs · viij · pol⁹ · aut · q̄ ludꝰ ē q̄dam deductio et uitatio solliardis · Q̄r ne solliatem ēe aliq̄ illicita · et ut uidem⁹ delectatōes illicitas · expedit aliq̄n hre aliq̄s ludos · et aliquas delectatōes honestas · q̄ suīt ē illi · et q̄ s hec delectatōes deductōes ēe quas debēt uacare pūs ita dicet⁹ Sed ad ostendēdū hꝰ idē suīt exoptōe finis intētu · nā nō statī q̄s spe hre potest fine intētu · ne g̃ ppt labores cōtinuos deficiat a cōsecutōe finis · expedit⁹ as ludos et aliq̄s deductōes interpone suis curis · ut exhi aliq̄ requiem recipientes magis possint laborare i ꝓsecutōe finis. Vñ⁹ phs · viij · pol⁹ · aut · q̄ q̄ hō ñ ꝑ sp requiescere i fine adepto · et q̄ aliq̄n q̄ ꝓstruit ē fine inq̄ diu laboraī aīa q̄m ꝓsequat illū · ideo oꝫ interpone as ludos et aliq̄s delectatōes ne deficiat a cōsecutōe finis · sic g̃ instructꝰ ē pūs ergā ludos · ut nō omno phibeant⁹ aliquis · sz ut modāte hant ludos honestos et libales · nā ludi tpes et eloq̄a t⁹ pia et delectatōes i honeste phibende sūt aiuuenibz ut ultꝰ phs · vij · pol⁹ dixo qualiꝰ iuuenes se hre debeāt ēe ludos · restat uidē qualiꝰ se hre debēt ēe gestus · Gest⁹ aūt dicit⁹ quilz motꝰ membroꝝ exequibz iudiciꝰ posset⁹ motꝰ aie · Videm⁹ ē prudētes et bonos hre gestus et honestos et ordinatos · cohibēt ē tales sua mēbra ne aliq̄ motū hēant exq̄ qs ꝓmutari pt elatōem āi · p insipiām mētis p intēpantiā appet⁹ · ē ē homi nēci disciplina i gestibz · stam q̄ipe intētus ē ēe rōnem et intellm nō sic ꝓpriꝰ nāles ipetus · nec sic agit⁹ ꝙnāli instinctu ut aues et bestie. Aues ē et alia aīalia exnāli istinctu agentia nō sic idiget disciplina · ut hō q̄ utit⁹ rōne et intellcu ad agend ē opa debita · nō sufficiēt⁹ inclinatꝰ exnā · disciplina aūt q̄ danda ē ingestibz · ē ut qdz mēbꝝ ordinet⁹ ad opus ꝙ debitū · homo ē nō audit pos · sz paucē · frustꝰ g̃ cū qs multa audire aliū tenet os apitū · sic et hō nō loquit⁹ pedibz nec manibz ·

ſi ore. Sic g̃ ſunt ī disapliatos gestus· aly cū nolūt audire alios tenēt ora ap ta· sic ē indisaplinati ſm gest̃ q̄ no lūt loq̄ extendūt pedes p̄ erura p̄ mi nus ſpissim mouēt bchia· p̄ erigunt humos· p̄ faciūt alia q̄ adlocutorem deseruiūt· sic g̃ disapliandi ſ uuene ut hānt tales gest̃· et ut sic utant moribz m̄bror ut desuāt· adopa q̄ intendūt· nā agē ās mor m̄bz n̄ de ſuetes opi ītento· p̄ pced̃ exisipia m̄ti p̄ excelatōe āi· uł exaliq̄ alio u ao· Hijs uisis restat exeq̄ de t̄ q̄ p ponebat in pna cā ut deb quali se de beat hre uuenes cē uestiū· uestimta q̄d adta ordiata cē ut deāt ut deb ad delectatōem utilitatē et honorē· ome ē bonū p̄ ē delectabile p̄ utile p̄ honestum· p̄ honorabile· Bonū aūt honestū bon honorabile dia p̄t· nā honestū idē q̄ honous stat̃· sic g̃ uestimta querat ppt̄ delectabile· sic querūt delicata ſ mollia· si ppt̄ utile querūt calida· ad repellend frig tēpe hyemali· p̄ n calida tēpe estuo· Si ū querūt ppt̄ honora bile bō sic querūt pulc̄ et decora· in decens ē aūt nimis sollicitari cē mol liciē uestiū et cē delectatōem impis· Nā exp̄ efficit q̄s intēpatus et tumi d̄· deleu ē q̄s adlasciuiā et ad mol liciē cius prūpit si nimis delectet· ī molliciē uestiū· ut dent ē cē tales mag̃ mlieb q̄m uiles· q̄r n̄ ꝓstāte ſi molles et de facili ī lasciuiā prum pūt· Sed mollities nimia uestiū reddit hoiem tumidū· nā cū arma et ferra ī se q̄dam duricie hēant q̄ sp sollicitat cē mollia uestimēta dubitat arma recipe· et efficit timid· Juuenes maxīe cū adilla eta tem puenīnt q̄ sint hibiles ad uacandū cē labores bellicos· ne abhorre ant arma· ī struēdi ſ ne nimis delecent ī molliciē uestiū· Dicto q̄m se hre debe ant uuenes ī uestibz ut n̄ desuant delectoī· restat oīdē q̄m se debeant hre cē ipa ut desuāt adutilit̃ q̄ pt̄ udi distinguēdo int̄ ones tēpa et e tates· nā hntes ones mag̃ dēsas et nimis pcosas nō sic ledūt acaloie· et frigore sic hntes ones raras· ym et mlieres q̄ ſ mag̃ fleumatice et hntes ꝓplexionē densā et mī porō sam q̄ p̄ excarētia puor offendūt acaloie et frigore· q̄m uri sic ſ dis stāt ē int̄ tēpa· Nam tēpbz febr̄ et flante borea utend ē alys ī dū nitus flante austr̃· distingd ē ſ int̄ etates· q̄ semel etas eo q̄ mag̃ ca leat caloie intrīseco p̄ indiget ex tiori caloie· Vestimta g̃ ꝓsiderata ꝑpetare tēpor ones et etatū diuſi ficanda ſ ut deseruiūt adbō utile· ſi ut desuūt adbō honorable· Ad tēdenda ē ꝓsuetudo pūc ſ con ditio p̄· sic g̃ instruēdi ſ uuene cē uestiū ut n̄ nimis sollicit cē molliciē uestiū ꝓsidata ꝓditione tēpis ones et etatis· ut requirit ꝓsuetudo pūc· et ꝓdito p̄· utat debitis indumētis adutilit̃ corpis·

Quod metate uuenili maxīe cauenda est pma societas. Capm.

Rqm et hui uuenes se hre debeant cē ludos gest̃ et uestiū· n̄ sciūt cū quibz socys debeant cō ūsari· quē adp̄sens spectat· uij· udent in cē ipis uuenibz exēplz· uij· rones sumi p̄siūt· q̄ maxīe ī uuenili etate fugiend sit· puor societas· Juuenes ē ſ p̄ molles ſ

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ductiles. ſo ꝫ paſſionū ꝫſecutores et
ꝑnī admaliū. ē ſiūt nimis amatores
ſocietatū. qrto ꝫ nimis credituli.
ꝑa ꝫ ma adondō maxe iuuenib3
ꝓperare fuge ſocietꝫ ꝑiam ſiūt ꝙ
eo ꝙ iuuenes ꝫ nimis molles ⁊ duc
tiles. aīa ē ut plīm ſeq ꝺnes corpꝰ
Na qr nra cogtio ſcipit aſſꝰ et ſen
ſualia ꝫ magꝭ nota. io ut plīm hoiē
aſſecunt appetitū ſenſitiū. appetꝰ
aūt ſenſitꝰ eſt ut⁹ orgāica. ſiue cor
palis. Qr oꝫ talē appetitū ſumere
mod et īſuras exipo corpe. illa ꝫ
etate inq qs hꝫ corpꝰ magꝭ molle et
magꝭ ductile. molle et magꝭ ductile ſm
appetitū. qre eū mollia et ductilia fa
cilius recipiūt inꝑſſionē exhys ex
quib3 ꝙiguūt ꝙ dura. pu⁊ iuue
nes qr ꝫ magꝭ molles et ductiles ꝙ
adultꝰ facli inꝑmūt eis mores ſo
cioꝝ ī etate iuuenili ꝙ inalia. maxe
ꝫ ꝓhibendi ꝫ aſocietate ꝑua. Sed a
ma adīuestiendꝫ hꝫ ide ſiūt hoīs qꝰ
uuenilꝭ etas ē maxe ꝑna admaliū.
et īſecutia paſſionū. nā defacli qꝭ
induat adid adꝙ ē ꝑnꝰ. Siꝫ iuue
nes ꝫ ꝑnī admaliū ut patuit eū
detā ium de moribꝫ iuuenū maxe
ī iuuenili etate cauendū ē aſocie
tate ꝑua. Tcia ma adīuestiēd hoc
ꝫ ſiūt ex eo ꝙ iuuenes ꝫ nimis a
matores amicie. nā ut dr. ỹ. rethꝫ.
iuuenes et amici amatores ſodali
um magꝭ ꝙ aliaꝝ etatū. qr gaudet
ī cōuiuendo. Siē illa etas maxie
delectabilia ꝑſeq. eū ualde delectabile ſit
iuuē amicas etas illa gaudꝫ iuue
ī ſocietate. et amicari ſodalibꝫ. Iu
uenili ꝫ etate maxe cohibendi ſiūt
iuuenes aſocietate ꝑua. qr tē maxe
ſe ꝓformāt moribꝫ ſocioꝝ. et ꝙ maꝭ
ī ſocietate dilgāt iuuē. delectio ꝙ
uiuendō ꝺnis eū ꝺnis. illis ꝫ gaudꝫ
ī ſocietate iuuē ⁊ gaudeat ſe ſocijs cō
formare. Qrta ma ſiūt ex eo ꝙ iuue
nes ꝫ nimis credituli. delectōes ē ſen
ſibiles illiate lez ſimplr ſiē ꝑue et fu
giende. poſſiūt tn bone ſm appentiaz.
Juuenes ꝫ defacili credūt et nō hīt
ꝑfm rōnis uſū. de facili ducūt aſo
cijs et de facili ꝑſuadet eis ut credant
bona ſenſualia eſſe ſequenda. Qualis
cura gerenda ſit de pueris a primapio
natiuitatis uſq; ad. vij. annū.

Quia ſimōes Capitulum.
pueſtares ualde uidentꝫ ee ꝑficuꝫ
moꝛali negō. io pueſtarit diſcendo ad
diuſa tēpa ondim qlis cura ſit agēda
ee filios. po declarim qlis cura ſit ha
benda de filijs uſq; ad. vij. annū. ſcdo
qual' a. vij. uſq; ad annū. xuij. poſtea
a. xuij. et deīceps. Tangit ē ph. vj.
polr. ſex ee puos ipos q obſeruanda ſ
inetate ꝑmutiā. pa ē uſq; adſeptēni
um. debent paſci mollibꝫ ita ē apna
maxie ſ alendi lacte. ſo qr ſ phibēdi
a uno. ē ſiūt aſſuieſcendi ad frigora.
qrto ſ aſſuieſcendi ad ꝺntes et tēpatꝰ
motꝰ. qꝫ inōi etate uidet ee ꝑficuum.
quto ſ recreandi pdebitos ludos. et ſ
eis recitāde hyſtoie et aliq fabule ī
quib3 recreent. et hꝫ maxe cū ſcipiūt
pupe ſigrātōes ubor. Sexto aplora
tu ſ cohibendi. Juuenes ꝫ adſeptē
niū alendi ſ mollibꝫ ita tn ꝙ apna
maxe alendi ſiūt lacte. vn⁊ ph. vj. pol.
aut ꝙ hūidū lactis maxe uidet ee fa
miliare corpib3 puoꝝ. illa ꝫ etate
re ua uſq; q ſint ee. vj. annos alē
di mollib3 et hūidis qr talia facliter
pacīt et facili ꝓtunt inutilit.
Obſuandū ē tn iuuenib3 cū alunt
lacte. ꝙ ſi ꝓtingat eos aliut lac qm
matnū quenda ē feria ſilis matri

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ꝑ ad ꝺnem. eo ꝙ lac matnū maxe unde
ee ꝓportionatū ꝓpo filio. Sedo puí phi
bendi s a uino et maxie illo tp quo lac
sumūt. et h ſm ph. ꝓpt egrdies. defac
li è egtant puí et efficiūt male dis
posita ī corpe. si tue pse ꝙ plm paſcat
lacte assueſcat bibe unū. imo si eo te
pore ad unū assueſcāt disponūt ad
lepm. Tuo puí assueſcendi s adfrigor
vñ ph. vij. pol. ꝙ moy expedt ꝺsues
cere puos puís adfrigora. assueſce è
puos adfrigora. utile è addūo. po ad
sanitate. vñ id ph. aut. ꝙ exercitiū
adfrigora facit bonā hitdiem ī puís
ꝓpt caliditate ieis exēntem. Sedo ex
ercitiū adfrigora ī puos puís utile
est adbellicas actões. nā frig mēbs
ꝺsolidat et cōstingit. ita ꝙ cū puenīt
ad etate debitā aptiores s ad opa bel
lica. si apūcia s equalit exercitatu
adfrigora. vñ id ph. aut. ꝙ ap aliqs
barbaras natões ꝺsuetudo è ī fluūbz
febz balneare filios ut eos fortiores
reddāt. Adtendend è tm ꝙ cū dicamꝰ
puos puos assueſcendos eos adhj p ad
id itelligd est modate et gdatī ut cō
ditio ꝑ. Qrto puí assueſcendi s ad
ꝺcentes et tepatos mot. nā ſm ph. mot
tepatus ī puís qtior bō facit. po è red
dit corpa magꝝ sana. modatī è exerci
tiū ī quatūgz etate unde ad sanitatē
facē. so reddit corpa agilia. si è apn
ā assueſcāt puí ad aliqles mot sunt
agiliores ſm corp. et uitant ītercia.
nā n ad aliqles mot assueſcāt fiunt
gues pigri et ī hres. t facē ad augmīt.
nā eo ipo ꝙ tepatū exercitiū una
digestione. et facē ad bonā dispositō
corpis. seq ꝙ sit pficuū ad augmīt.
nā cū augmīt fiat expo alimto. fa
cienda corpis bn dispositū. et ꝙ bn
mutāt et alat s pficua ad augmīt

qrto modāt mot ꝺsolidat. Qlitē è ī se po
exptē ꝙ si se modate exeēt. ad corpales
labores mbra corpis solidant et s fe
tiora. puí g ꝙ numis hñt tenā corpa
ad aliqs mot modicos et tepatos sūt
assueſcendi ut mb corp soliden. vñ
ph. vij. pol: aut. ꝙ expedit puís
facē mot qsdā et tantillos ad sollicita
dū mb. et adhō defluē ꝓpt ītrdīg. mo
dātū è motū ī puís ad eo laudat phs
ut abipo ꝓmodio natūtatis diſcat fie
da ee aliq unstīta mqbz puí utant
et moueant. Anto recreandi s pas
ludos et paliqs fablas. lud è modat
operit puos. qz ī modato ludo ē imo
derat mot. et ꝓmodatū ludū utat
ītia. et reddūt corpa agiliora. Hī
ē puís recitāde aliq fable ꝙ aliqe
hystorie ꝑqꝫ ītuūt pape sigeatoes
uerbor. ꝙ aliq cant honesti s eis cā
tandi. nā upi nich triste sustīne po
sunt. io bonū ē eos assueſcē ad aliqs
modatos ludos et ad aliqs honestas
et īnocuas delectatões. Hexto cohibē
di s aplorati. nā cū puí aplorati
cohibent. ex ipa cohibitoe fit ut re
tineant spm et anhelitū. nā sic cū
plorare ꝓmittit emittit spm et an
helitū. sic cū plorare phibent spm
et anhelitū tenēt. Detinēt aū spm
ſm ph. vij. pol: facit adrobur cor
pis. ut g puí robustiores fiāt sūt
aplorati cohibendi. Qualis habē
da aut sit defilus ab anno. xuj. et
de inceps. Capitulum.

Cum distingm etates
filioꝝ ꝑseptēnia ut cū dms
usqꝫ ad. vij. annos sic ee regendos.
et a septēnio usqꝫ ad. xuj. annos.
sic ee īstruendos hī septēnia s ab
uuanda ꝙ elongāda ſm duī sitatē
ꝑ. Nam aliq robustiores ī corpo

in xij annis qm̄ alij i xvj io q̄ de
talibz pñdalem regiam dare n̄ pos
sum. aliq̄ relinq̄nda s̄ indicio peda go
gi q̄ dz puos istruere ut possint hi te
pus anticipare et plongare ut ei u
debi expedire. Jnh aū tp̄z q̄ e aseptē
nio usq̄ ad xvij ānū tā sūt cosidāda
ee regim filioz. nā ho p̄ diusioe di
uinam et coq̄. aīa u tāq̄m pos pn
cs hr intlem et appetū. tā g̃ s ad
tendēda i filys. po quale hnt corpus
bn̄ dispositū. exercitādi s pdebūt ee
aaa et pdebitos mor̄ ut hant uolū
bn̄ ordiatam. iducendi s addebitas
ututes et ad ututū opa. sz ut intlem
pfem iducē s indebitus sejs. Scia g̃
ure et exercitiū ad tendendi s regie
filioz. apnd quid natūtus ut uiret
inja puoz assuescendi s piū ad as
mor̄. sz cū impleūt septēnū usq̄ ad
ānū xvij. debēt gdati assuescē ad
ultiores labores et ad fortiora exer
cita. lud̄ e pile fm cacinnū p̄ luc
tatio fm ph̄. uidenē debūt exercita
assūmda quā imp̄. adh tñ intalc
tate eo q̄ nimis ē tenā. assūmda s̄
opa militaria. nec opa ardua. vñ
ph̄. vij. pol. ait. q̄ usq̄ ad pubescē
cā. i. usq̄ ad xvij. ānū leuiora ex
cita s̄ assūmda. ne impediat incre
mētū. Jtem q̄ p̄ uuenes sit bn̄ dis
positi q̄ntū ad coq̄ aseptēnio usq̄
ad xvij. debēt fortiores labores as
sume qm̄ impo septēnio. restat u
de q̄m oz eos ordiari ad ututē ut
bn̄ hant dispositā uolūt. Ha g̃ q̄
ph̄. vj. pol. ait q̄ pessim ē nō i stru
ere puos ad ututē et adobseruātiā
legum utiliū. inq̄rit e ph̄. vj. pol.
utrū pus curand sit de puis ut
hant debitū appetitū. p̄ ut hant
pfem intlem. pbat aū pus ee cu
rand de ordiatoe uolunt̄ q̄ de pfoe
intlis. Jnsoo g̃ qn̄ piū ia inapiunt oo
cipisce nō ti hnt pfoem rōnis nec usū
possūt ee. videt ee curand ee upos ut hant
ordiatam uolunt̄. Sla sic coq̄ e igub
natoe p̄or aīa. q̄ pus coq̄ organicati
et fortiur et postea ibi aīa infund. sic
fm ph̄. vij. pol. pus curand e ee pus
qm̄ hant uolunt̄ bn̄ dispositā q̄ qn̄
sacultatiū intlem. nlis aū bn̄ ordiatā
uolunt̄ hr n̄ heat modatas acipias.
nā ex ordiatoe appetus sensit̄ redūdat
mordicatio i uolunt̄. si g̃ acipie tenet
se exptē corpis. intlis u exptē aie.
q̄ quatoe coq̄ e pus aīa. utendū e
qm̄ heant ultimatū intlem. Oo aū
quo modande s acipie inuenū e ut
sba ul' cautela adhibeat̄ ee illa que
max̄ assueūt deficē. si g̃ uuenes s
i securiores passionū et acipiāt de fa
cili rōcināt et oia faciūt valde. ita q̄
cū amāt nimis amāt. cū iocantur
lude nimis ludūt. et cū iocis alijs
s excessū faciūt. adhibenda e cautē
la ne i sequātur acipias. sz sit abstine
tes et sobrij. ne sit mdaces sz uidica
ne oia agant valde. sz i suis actibz
et fm mod̄ modatoem accipiāt. Hijs
uisis restat onde qm̄ s disponēdi qn̄
tū ad intlem. nam cū dms q̄ insecb
septēnio p̄napali e curand de ordiatoe
appetus qm̄ de pfoe intlis. nō sic i tel
ligd e q̄ nllo m̄ curand sit qm̄ hant
intlem pfam. sz q̄ a vij ano qi usq̄
ad xvij. ānū. uuenes hndāt i acipij
et deficiūt abusu rōnis. io p̄napale
i sistend ee ordiatoe appetus. qi e pto
tum fm septēnū piū qi nō addiscūt
n̄ uba. nō dū e sūt tāt i intlis ut de
ipis rebz cōsidare possint. io inso sep
tēnio possūt instrui et piū igmatī
q̄ e saa simotialis. et ioyca q̄ mag

ē mod sa di q̄ sit saā. et ī p̄nea musicali q̄ ꝯsistit ingdam modlanta nocū. q̄ è illo tp̄e pui deficiūt a rōnis usu pfēe fare nō possūt. ue tm cū ī capūt hre rōnis usum oīno s ī dispositi assuescendi ad illas artes deq̄bz fecim mentionem. Ad hoc omnes iuuenes et qualiter ad exercendi sunt ad hoc habē corporalia exercicia.

Dicendū ē filios tā utendenda esse uidet q̄m bn dispositū corp hānt. bene ordiatū appetitū. et bn illuiatū ītellectū. h aū tā possum ēplia septēnio applicare. nā imp septēnio pt receptōem baptis et sacm̄toz è p̄nalr ē insistend q̄mdo hānt bn dispositū corp. nā q̄ ī p̄mis septēnis pui q̄ oīno carēt rōnis usu nec modo assuesci potūt ad optimum nec ad sacrificas ꝯsidatōes n ad eo tēpe assuesc̄e possūt. h ē ydiomata uulgaria. s a septēnio āno usq̄ ad .xxj. q̄ tā incipiūt hre scipias aliq̄s illuiatas. et ab aliq̄ m̄ luce ī pfēe ī capiunt pape rōnis usum. ō in illo tp̄e nō solū curand ē q̄m hānt ordiatū appetitū usq̄ ad .xxv. āū s̄m phm in pol. magr inducēdi s pui adbō exercitiū pfectōe q̄ exēone. s a .xxv. anno q̄ tūc pfectus pape ī capiūt rōnis usum n solū ꝯsidandū ē q̄m hānt bn dispositū corp et bn ordinatū appetitū. s ꝑ q̄ sint prudētes et q̄ hānt bene illuiatū intellectū. q̄ tūc è addisc̄e possunt n solū gmatica q̄ uidet c̄e quasi saā iuuoz. p̄ dyole que ē quida mot sa. p̄ p̄nea musice q̄ cōsistit iq̄da cōsonantia nocū. s possūt ī strui mille scijs. adq̄s sa oz recrere adī illem rē et p̄q̄ū ogtōem fieri possunt sapientes et prudi. Impō q̄ septēnio pt receptōem baptis et sacm̄toz utendedū ē q̄ p̄nalr c̄e unū ut c̄e bō dispositō nem corpis. s in so septēnio. ut a septēnio usq̄ ad .xxv. āū ē q̄ intendō q̄ p̄nalr c̄e duo ut c̄e dispōm corp et c̄e ordiatum appetitū. s int septēnio. ut a .xxv. anno et deinceps intendend ē c̄e tā. ut c̄e bona dispōm cōis. et c̄e ordiatōem appetū. et c̄e illuiatōnem intellēs. Bona aū dispositō cōis ut uolentibz uiue uita polit a .xxv. anno et deinceps ē ut assumāt fortiores q̄ faciem. nā sic a .xxv. anno usq̄ ad .xxv. assumēdi fortiores labores q̄ in septē p̄cedentibz āis. sic a .xxv. et deinceps assumēda s ultiora exercicia q̄ faciem. imo oīs labores p̄cedentes .xxv. āū. debēt c̄e q̄ leues et debiles. ex tūc c̄ assumēdi s labores fortiores. nā et ph .viij. polit aut. q̄d usq̄ ad .xxv. āū pui assuescendi s ad labores leues. s de in debēt assumi labores fortes. ado ē s̄m ph. ipm a .xxv. anno assuescendi s pui ad labores fortes ut ad exercitatōem luctatiuā. p ad alia exercitatōes silem ex exercitatōi bellice. ut ptea a .xxv. anno ī structi ī ludiua et ieqtatiua et ī alijs q̄ ad milicā req̄runt subire possūt labores militares. Tūc ē c̄ as bn dispositū q̄n hī tale corp. q̄le req̄rit suū offm ut tūc miles hī corp bn dispositū q̄n hī ip tale quale req̄rit offm militare q̄ s̄n fortē exercitatōe corpal c̄e nō pt. Cū g̃ omnes uolētes uiue uita polit. oz aliquādo sustinē fortes labores p̄ defensione rei pu. oīs uolentes uiue talem uitam a .xxv. anno. ult sic debēt assuescere ad alia exercicia robusta. ut si aduenit tpe et cōtrictas q̄ res pu defensione ī digeat hānt corp sic dispositū ut possint tales subire labores assuescendi ī pseq̄ndo patebit. fus

ficiu aũ ad ꝑsens sare q decear sic
ꝑes solliciari erga filios et regim
eor ut hant corpus sic bñ dispositũ
ut possint debitos subire labores qd
max contigit si addebita exercicia as
suescat. Vso qm .a.xuij. ano ultra
solliciari debet ꝑes erga filios ut
hant bñ dispositũ corꝑ. restat vide
qm solliciari debet ee eos ut hant
bñ ordinatũ appetitũ. videne aute
uuenes a.xuij. ano ulr qnt adin
ordinatoem appetꝰ spaliꝫ delinque
q addno. videl q adelatoem. q cũ
exeric capiat ꝓfectus rois usum. u
det eis q digni sit dnari et dedigne
alys ee subiecti. so delinquit ipseqndo
nenea. q exeric capiũt ee nenea ar
dentꝫ icitari. q g cautela sp e adhi
benda ut mai pricm iminz a.xuij.
ano ulr spaliꝫ monedi s uuenes. ut
no sint elati sj sit subiecti et obedientes
suis pũbz et seniorbz. Tangit aũt
ph. vij. pol. ts breues rones q̃re deꝫ
filios ee subiectos et obedientes pũbus
et seniorbz. pa ro e q seniores et
ꝓfes ipant uuenibz ꝑ eor bo. qz
aũ dz obedire et q sic no ꝓcip aliqua
n adbo ex. ha ro est. q filij cũ uenit
ad etatẽ pfectam fiũt s dnari. debent
g ipi dũ sint ietate sic uuenili pa
tribz et seniorbz obedire. ut alys ex
ut qn uenit ad etatẽ pfectam eis famu
lent et obediat. eca ro e ut qa qu
multa discẽ pncipari dz pus discẽ sub
ia. vn ph. ait q nemo pncipat n pus
didicit ee subiectus. nlls e est magr
bon n pus exeric discipls bon. vt
g ipi ualeat bñ pncipari indignari
no debet subica suis pũbz et seniorb
Est g rectificand appetꝰ uuenũ ex
tetũ ietate deq loquim ut uelint
pũbz et seniorbz obedire. Sed rec
tificand e ne uenea illicita ꝓsequat.
Juuenes e a.xuij. ano ulr no solũ in
ducẽdi s ut abstinetes et sobrij qntũ
ad abũ et potũ. ut t ꝛc ꝛtinetes sint
et pudici q adactus uenereos. q exeric
ut dicebat ardentꝫ ad uenea ietantur.
inducẽdi g s ietate illa ut ono ꝛtineat.
P usu ꝓpe ꝛtrarios sit ꝛtra. Extenso qm
i uuenibz a.xuij. ano ulr bñ e dispo
nẽdũ corꝑ et rectificand appetꝰ reli
quũ e ut ondat qm ulterand sit i tlles.
h aũ sanc ee pt phitam m. na q a.xuij.
anno ulr ieputat pfectus rois usum.
ut dicebat exeric possit ignatiea. q e
qi sca ubor. P idyale q e qi mod sacer.
P inp̃tica musice q cõsulit i cõsonãtia
uocũ. sj apta s ut instruant i ulterior
bz sayꝫs. Qs aũ ulteriores sce s ꝓponẽde.
pz e pia dca. na si nolũt uita poli et
militari. potissie studẽ debet i moralibz
scijs. q ꝑcas sare potũt qm se et as
debeant gubnare. Moraliũ aũ scarũ
uuerꝫs et i secutor passionũ n e suffiae
auditor. ietate g nimis puli q durat
usq ad .xuij. annũ. tales sce no s alij
ꝓponẽde. sj a.xuij. ano ulr si uuenes
se refrenet ne passiões et lasciuias ef
ficacẽ dispositu ut sit suffiactes au
ditores moraliũ ꝑq se et alios gub
nare cognoscat. Si g regendi s uue
nes a.xuij. anno. ulr ut a.xuij. ano
usq ad .xx. y usq ad .xxv. anũ. ul a
usq ad .xxvij. si no querat qlr ab illo
tpe ulr regendi s hoies. q tũc qi per
uenerit qm te et oia ad suam pfectem
debet ee tales ut sciat se ipos regere
et gubnare. ex tũc g indiget pedago
go sj pca q dixim ut ipo li. q e de regie
siu possit documta accipe qlr se ipos regat
Quomodo filij cauum et maxime re
gendi principes a disciplina et enagati
one sunt cohibende.

Omnes uuenes uoletes uue uita poli. aliqm exercendi s adcorpales labores · corpal' e exercitatio si modata sit omib; uidet ee pficua eo q sanat ad qndam sanitate et ad qda bona sanitate ac dispom corpis · calefco enim corpe pas modatos mor expellit ab ipo superflua et nociua · spalit tm hi exercitatio uidet ee pficua uolentib; cuilibet uue · Nam qz tales n nacat iqsitoi uitatis · nec spualib; delectatoib; expedit eis ut uitet iheriq · et ut uitet solliciditez illicita exercitari aliqb; corpalib; laborib; uacans · expedit e oib; uolentib; polente uue tã cuilibz qz nobilib; tam regib; qz pncipib; et alijs n omno cessare a corpalib; laborib; nec omno exercitatos ee ee armoz usu · exercitatio e corpal' debita reddit corp robustum ut facili durate armoz z sustine possit · Qr si us armoz n solu aliqn e licit sz et necius p bono rei publice · uolentib; uuere poli ne dz omno ignot ee · n tm omis uuenes adhi labores eqlit s exercitadi · nã filij regu et pncipu adhi labores corpales mlt exercitadi s qz alij · et adhi pmogenitu q regre debet decz minores labores assume · Nã sm ph. viij. pos labor corpal' et ysidorus p illm se ipedire uident · ro au huius pt exhijs q hent deaia isedo · ut dz · q molles ene aptos diam · adhm du q p intellectualem idustam idigem molliae enis · corpales q labores ex quib; reddit caro dura ipediut sbtilitate mtis · bn q dem e q dz · vij. pol · q aia isedendo et quescendo fit prudens · nã pfessione et qete reddit caro moll · pp sum apta ad speland u plaboe it et motu efficat caro dura · pp ipedit mtis subtilitas · cos aut qui debet rege regm mag expedit ee pdentes qm bellicosos · i rege e pl' ualz prudeñ qz arma bellica · Rex e et pnceps et utilis dnatoz ppli luz i bellando et assumdo arma qi no pl' ualeat qz un ho aliqn minus qz un ho · tm p pdentia pualz pt totu ppls a nusso · nã tot ppls et tota gens regni si no sit bn unita et ordiata modica possit · Vnita u et ordiata pgis pdentia maxia opari · Licz q reges et pncipes n oino ignare debeat armoz usu · nec sic debet fugr corpales ut effemiabs · nec pdefensione regni nec p aliq casu audeat arma sume · adhm qz decz eos mag pdentes ee qz bellatores filij pncu · maxe pogenitu q regre debet min assuescendi ad corpales laborez qz alij · Sic ppt hi labores caro eoz idurata impediat subtilius mtis · tales q plus debet nacare pdentie qm fortitudini corpali · Vacabut q pdentie sidi ligenti insistit ee morales saas ut possint mores hoim et agibilia cognoscere · decz q eos q alios debent rege uacare ihuam et solliciditez illicita uacando moralibz sacis · recogitando frequt bonas psuetudines regni · audiendo sepe acta p decessor bn regentiu regu · hi q m uidelz uacando actibz pdentie a regib; et a pncipib; et a suis hoibz mag est uiranda ihua qm plaboe et exercitium corpale · Qualit omnes aues & multo magis nobiles reg et pncipum debent solliciti erga filias ne quelint occise uuere.

Cum ex usu comuny in solitudine uanit filij et mares · hi ouis possiut filie et fetie · ptqm dyem qlis cura genda e ee filios · restat dze qlis genda sit ee filias · hec tractatu digeret · qz de eis de tractatum de regie coniugali · ondim qualit regede s fetie ·

cū sufficient ꝺidim⁹ ꝗlis aura ee filias hꝺa sit. Nam sic decz ꝛuges ee ꝛnetes pudicas abstinotes et sobas sic decz et filias. hꝫ g et mlta alia q̄ de ꝛugibz dixim⁹ s ad filias adaptanda. alia tn sup addem⁹ deus ꝓter regim filiax. int q̄ po dicem⁹ filias cohibendas ee acautu et disursu q̄ tplus ua uenari possim⁹. pa ua sumit⁹ ut tollat⁹ filiabz ꝛmoditas malefaciendi. fa ne fiant incūde. ta ne fiant lasaue et ipudice. ꝛter om̄s uir ꝓni s ad malū. et mlto magis feie. q̄ magis deficiūt aromis usu. Dicebat e sup nram cogrem capere assensu. et maxe nob nota ee sensibilia in est g q̄ ꝛter om̄s hoies n reputat n sensibilia bo. q̄ g tn hemus impetū addelectoes sensi⁹ ut plim⁹ debem⁹ talibz si assit nob ꝛmodita delinq̄ndi. vn et ph. uj. teth. ulr q̄ hoies ut plim⁹ cū malefaciūt cū possiūt. maxia g cautela adcōseruanda pitatem et innocentia uitare ꝛmodit⁹ malefaci. ꝓpe q̄ et ꝓn apalit dr. q̄ ꝛmoditas furadi facile fuge. Si g muris iquibz e pstatior ro e magnū pclim n uitare ꝛmoditates delictoz mlto magis e in feis. et adhuc magis e i filiabz ꝓ ipuell. He g det eis ꝛmoditas malefaciēdi s debite custodiede et phibe de acautu et disursu. Sed ua ad iuesti hꝫ idem sunt. ne fiat incūde. na ome i solutū e gdam uecūd. q̄ g n assueuert int getes uecūdat eo usari int eos. int cetā g q̄ redditpuellas uecūdas ispau uiroz est assuesce eas int getes. qr cū puelle circuendo et euagando ꝓpatas assuescāt uiroz aspcbz fiūt familiares eis et tollit ab eis uecūdia exuiroz ꝛsorio. tolle au apuell uecūdia est tolle ab eis frenū. q̄ rethuntur ne male agāt. na i feis et maxe ipuell defiat ro pq̄ phibet ne pseqnt illicita. maxi g frenū feiay et potissie puellay ne ꝓrupant uitpia uides ee uecūdia. deus e g cohibe adisursu et euagatoe ne fiat iuecūde. p ne tollat⁹ abeis uecūdia. pq̄ cohibent⁹ abactonibz tplibz. Caa ua sunt ne fiat lasaue et ipudice. puelle e si debuto m subeat odia teneant. et n pmittat discrete et caute n solū efficiūt uecūde. hꝫ et othūt qnda siluestrtate q̄ optima e ad saluanda pudicia puellay. Vide e q̄ alia siluesta ualde et si assuescāt ꝛsatoibz hoim domesticant⁹ ut ꝑm tant se tangi et palpari. si ut acōuersatoe hoim sunt remota qi siluesta et appcmatoz hoim fugiunt. Qz g in alijs aialibz aspiam⁹ repim⁹ in feis. Si g feie n discurrāt et aꝛsatoe hoim sunt inconsuete qi siluies abipa socet⁹ difficilis adlasciuia melians. Valuit g om̄s aues et mlto magis nobiles et potissie reges et pncs tāto maioz aura ee ꝓpas filias adhibe debēt ne idebite circueāt et disc̄ant quo expudicia et lasaua suay filiay pt mar malū et pclim iminere. Dz decet reges et principes ꝛ utiliter omnes aues solliciatari ergo filias Tsupi ut sicut modo debito dicebat ph. po reth tactie. ꝛmodat i feis amoie oposituris. possit au tplia ua uenari. q̄ decz om̄s aue et mlto magis nobiles et maxe reges et pncs sic solliciatari erga regim filiay ut nolint occiose uide. hꝫ amiet se exercitare ee opa aliq̄ liata et honesta. p ro sumit⁹ exhonesto solatio q̄ in heur. sa exilliata solliatdie.

q̄ ꝑ hꝫ uitaꝫ · tota ꝯfructu ⁊ utili
tate q̄ in ꝟsurgit · ꝓa ua sic pz · nā
fm plm · x · etħ · absq; oi delectōe uita
nra durare ñ pt · io reprehendit delectōes
omes dntes ee fugiendā · qr si ñ possit
mode durare i uita ñ aliquib; delectm ·
des nos assume aliq opa luata et hoest
ee que uacates i sint nob aliq delectōe
luare · Di g̃ uiri se ñ occo uiuāt et ut
delectēt iopib; luatis isiste debēt ee aliq
opa luata aulica · p ee ea q̄ spectāt adgu
bernatoes regi · p ee regim dom · p ee aliq
alia luata exercita · sic et mlres ne ocose
uiuat debēt oposite amare · et des eas
exercari ee aliq opa luata et honesta · qa
g̃ oms delectāt inpis opib; et oms di
ligūt sua opa ut uult ph · uij · etħ · ut
mlres ipe recari possint aliqbz delectā
onib; luatis · des eas ee itentas ee opa
aliq luata et honesta · q tanto mag̃ inde
expedire mlieribz qm uiris · qnto mag̃
a rone defectes nesciūt unde ñ exaliq
bz sensib; exercicijs delectōm sumāt · q
ua āi debēt ee opa ee q̄ mlres isudare
decent ipsecndo patebit · Hec ua adi
uestig hꝫ id siue ex uitatoe solliciudis
illare · nā q̄ mlres et maxe puelle ut
plm domi stant et ñ uacāt opib; ci
uilib; nec regib; rei publice · si mes hu
mana ut supi dicebat nesciat ocosa
ee · stati cū qs ñ dat solliciis exercicijs
uagat et mens ee illicitas cogitatoes
p occupatoes · q tanto mag̃ cauend est
i mlribz qm iuiris qnto meliores s
ill · et qnto cogitado illicita facili tra
hunt ut ea si assit ꝛmoditas ope cople
ant · Tercia ua siue ex fructu et ui
tate q in ꝟsurgit · nā ñqm mlres se
possit dare luatis exercicijs · ñ in ꝟsur
gat aliq bonū exercious opis p aliqua
bo dispositio irious mris · Debz g̃ ea
et diligēt adhibi ut mlres sint boe
⁊ uuose · ꝓpt q et apho po reth · uitu
pabant lacedemones et diu ee fere fm
dimidiū felices · q ño adhibeāt curaz
et diligētiā q̄m eaz feie ee uuose et
bone · Adhibenda g̃ solliciudo ē ne feie
ocose uiuāt · sz exerceāt se ee aliq opa
luata et honesta · ut exhi resultet fruct
et utilitas · et efficant bone et uuose ·
Di aū queraē ee qua opa solliciari de
bent · oz i talib; i differēter loq fm diu
sitatē p · texe ē et filare et opari se
rieū sat nidenē opa ꝓpetia feis · qb
si cū feia istruēda inta alto g̃du esset
q ño eet dig p ño eet ꝟsuetū fm mo
dem pue ut se ee talia exercitaret adhi
ñ eet duntenda ut uniet ocosa · sz
tenda eet studio lituaz · nec ad anno
rem liaz assuefeā ñ uacaret ocio ·
sz sepe sepi adlubiū accedes se locoib;
occuparet · exhi aū declatur q supiꝰ
dimtsim cū tractauim de regie ciu
gali · dicebat ē ee q̄ opa deci feiaſ ee
intentas ita declandum esse. Quod
decet regel et principes et uniuer
omnes ciues solliciari ergā
Rsensō q ñ filias ut sic in debito tacitne.
deci puellas ee uagabundas
nec deci eas uiue ocose · restat ut
ñe t ondam q̄m deceat eas tacitnā
q tpia ua uenari possim · p̄a siue
ut mag̃ appeant ornate et decentes
et ut auris suis mag̃ diligant · so
ne loqnt i debite et icaute · t ne sie
pne adurgia et adlites · Ꝺa ua sic
pz · nā cū desidiū sit ee q̄ abesse ut dr
ph · ij · reth · qnto ad q ē possib mag̃
hiri unde arduū et iaccessibi tito ma
gis unde abee et mag̃ capiam mo
uet · feia g̃ eo ipo q est loqc q̄dam
se nimis familiarez exhibet · ⁊ q̄dam
se reptibi reddit · vñ ⁊ ph · po poli
aut · q ornamēt mlier ē silentium ·

Si ē mlres sint in debito tacitne qn se sic
no familiares exhibēt · eax ꝯsortiū uidet
magr ab ēe & uidet magr accessisse ppe qđ
no sic uilipendit & hēnt in cōtēptu · si magr
appetūt & amant · qn g̃ ēlz uidet ēe pl
cūi dices qn amat. si mlres sit tacitne
magr amant ecclz upo qn appent decentes
& ornate · et ab ipa g̃ puilu etate instruē
de s puelle ad tacitnitē qn ꝯtigit eas pe
mod pmonubiū suis uiris copari ab
eis si sint debite tacitne fuerit diligēt
Scda ua adiuestig hi id sunt ut uitet
locutio incauta · dicebat ē s ibi sp maio
rem cautelā adhibendā ēe · u ꝯsueuit
maior defectus ꝯsurgē cū g̃ exhi qs loqr
pdenter et caute · qn uigz pruden ina
cuie illetus · qnto qs magr arōne de
fuit tanto magr ꝯfugit ipam incaute
loq · Cū g̃ mlres magr deficiūt arōni
usu qn iury et puelle magr qn fcie iaz
adulte · ēe feias et magr ēe puellas sol
licitand ē ne incaute loqnt · int cetas
aiū cautelas ne qs prupat locutōes
incautā unde hi ēe possit ut nlls ser
monē pfat in ipm pius diligēt exami
net. Cū g̃ diligēs examinatio cū loq
entate stare n possit · nec fcie & ipe ab
ipa etate puellari discat cautos pfe
re smones · dez eas no ēe loquaces · si ex
ipas ēe debut tacitnas ut possit aez
sermonē platū diligēt excutere · Tca
ua adiuestig hi id sunt · ne sint pne
adiurgia et adlres · nā cū fcie & po
tissie puelle deficiāt arōnis usu · nisi
sint in debito tacitne · et in smones de
cendos diligēt examiēt sic ppe defec
tōnis defectu loq possūt adlres pti
nētia et adiurgia · dez g̃ ipas pdebi
tam tacitnitē ad̃ examiare dicenda
ut nec dicāt aliq pq̃ iudicent impedi
tes · nec dicāt aliq que possit pbare
audietes · ppe qn iudicēt iurgiose et de
cole. Ut dez ipas ēe tacitnas ne inutiliū
rgiosa prupāt · a iubis g̃ iurgiosis potissie
s cauie debēt · qn ptqm iurgare incipiunt
nescūt aiurgio se abstinē · desiat ē ineis
rōnis usu ptqm incipisce refrenāt · ideo
ptqm mote s & iurgare incipiūt augeāt
in eis incipia uitiū qm pronem de facili re
frenare no possūt eo qn abusu rōnis desi
cietes · ut plūm pl uiuūt passioe qn rōne.

In apīo scđa secundi libri. In capitula tertie pris secundi libri.

Incipiūt cā tie pris
scdi libri · Qs adgubnatōes dom̃ sp
tat solū de seruis n de iare · si ex dehys que
supplet corpalē indigētiā · et qn hec duo
ne sint inexe · Qm distinguēda s
organa gubnatois et q̃luer adiunce cō
pant̃. Qua edificia debēt hre rege
& pna et utile oīs aues qnt adqr
in dustam et aeris tpamtiu · Qua
debēt ēe edificia ad salubritatē aquar et
qn adordiem unusi · Qs possessio
e hoi qdam̃ nalis et qn renunciantibz
possessionibz qdam̃ no uiuut ut hoie
si s hoibz meliores · Qu utile e in
uita poli quelz gaude pris possessiois
Qualia debēt ēe edificia · Qm
e utend exercitiis rebz et qs mod
uniedi sit licit. Qu cures & mlroma
gus reges & pnc in debēt finitas po
sessiones appetere · Qu sūt spes emu
tationū et q̃ fiut necessitas denarios
inuenire. Qs s spes pecuniarie &
que uiar sit laudabil et q̃ utupabil.
Qs diusi s modi lucrādi pecuniar
et qn alia illor modor s regibz & pna
pibz gentes · Qs alia nalis s ser
uitus et qn expedit aliqbz alys ēe subitos.
Qs ppe seruitutis nalem e qi ser
uire simplr e dare seruitutē legalē
et positiuā · Qs pe seruitutis nalem
uel mistrem legalē e dare mistra

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

none ꝺuctuꝝ et deleuiam. ¶ Cm
i domib⁹ regū ⁊ p̄ncī sūt mīstī officia
ꝺmittenda. ¶ Qm a regib⁹ ⁊ p̄ncib⁹
puidenda s i duūta mīstrie. ¶ Cd
e curialitas et q̄ decz mīstī regū ⁊ p̄ncī
curiales ee. ¶ Qm reges ⁊ p̄ncī er
ga suos mīstros debeāt se hre ¶ Cu
i mīsis regū ⁊ p̄ncī et utili⁹ nobiliuꝫ
tam recūbentes qm mīstrātes no decz
in eloquijs hndare. Quod ad gubēr
natione domus sp̄tat solum nō deti
are deseruis ⁊ debus que suppleant in
digentiam corpalem iquod hec
ugestus duabz pubz duc⁹ s ouexe.
¶ Lib ꝑ inq̄ agit de regie dom⁹
q̄ onsum e q̄lit decz uiros suas uxo
res regē. et qualr suos filios gubnare.
restat exeq̄ de tcia pte inq̄ agit de regie
familie siue de regie mīstroꝝ. hiuc aīt
pte inq̄ agit de regie familie cetē ⁊ mīs
troꝝ ut ipsecūdo patebit. q̄ntū p̄t ma
illā inq̄ agit de hijs q̄ suppleāt i digen
tiam corpalem. et q̄ suffiant ad ꝛsuatōem
uł adsufficām uite decēcia edificiōū
mlitudo mīstriū. et copia possessionuꝫ
aliaꝝ. Jnh̄ g̃ tcia pte huius lib ꝑ ea q̄d
hec me sūt ꝛnexe i mdas istruē uolētes
suas domos debite gubnare. nō solum
q̄ntū ad regim mīstroꝝ et familie. sz et
q̄nt ad alia q̄ ordiant ad ꝛsuatōem uł
adsufficām uite. et q̄ supplē uidenē i
digentiā corpalem. Dctiabim⁹ g̃ inh̄
tcia pte huius scī lib q̄m de tentōem ha
bitatōz reges ⁊ p̄ncī et utilr omīs aue
hre debēt. q̄m deceat ipos se hre ē
possessiones ⁊ nūmismata. et ē regim
familie ⁊ mīstroꝝ. q̄ aīt h̄ oīa ꝛsida
re deceat p̄dente prem fam⁹. p̄ doctū
gubnare familie. et q̄ hec me sūt co
nexe. ut inp̄ncō m ꝓponebat⁹ sufficī
ōndit ph̄. p̄o pol⁹ ōndit aīt da duab⁹
ronibz q̄ spectat ad ẏconomicā ⁊ ad
gubnatōz familie. cōsidare depossitū
et de domib⁹ et de nūmismatib⁹ et de
supplectilib⁹ et dealijs q̄ supplēt i dige
tiam corpalem. p̄a ro sūt exsufficia
uite. sa exsilitdie q̄ hīt gubnatōis do
mus ad artes alias. p̄a ua sic p̄z. nam
io de gubnatōe dom⁹ ars tendit ut pat
familias cui ē domꝰ gubnare debite sol
licitet cē ea q̄ facūt ad bñ uiue. et q̄
req̄rūt ad sufficiaz uite. Qr si ad uite
dū polite req̄rūt dom⁹ possessiones ⁊ nūm
mismata spectat ad gubnatōem dom⁹
ꝛsidare. Sicda ua p̄z ad iuestigē hoc idē
pōt phīn q̄ ita debet sūt exsilitdie h̄
artes q̄ ē de gubnatōe dom⁹ artes alias.
Sla sīt certe artes ut aus fabul⁹ et rex
toua hīt sua organa p̄q̄ pficiūt ac
tiones suas. sic et gubnatio dom⁹ req̄
rit sua organa p̄q̄ opa oplē possit. uo
lens g̃ tdere noticiā de arte fabuli q̄
ip̄m de tiare de martello ⁊ caude et alijs
istrūmtis fabulib⁹. et sp̄tat ad fabuli
talia istrūmta cognōsce. sic uolēs tdere
noticiā de arte textoria de tiare dz de pec
tinib⁹ ⁊ de alijs organis illi⁹ artis. et
sp̄tat ad textoriē talia istrumita ꝛnosce.
Qr uolēs tdē noticiā de arte gubna
tōis dom⁹. de tiare dz de edificijs possi
bz nūmismatib⁹. q̄ talia sūt organa hui⁹
artis. sp̄tat g̃ ad gubnatōez dom⁹ tali
cognōscē q̄ plī tamē p̄pria organa ꝛsequi
potit q̄ faciūt ad sufficiām dom⁹ ⁊ uite.
hīt ē ars gubnatōis dom⁹ ꝓpria organa
sic cetē artes. dom⁹ hīt ꝓpria istrumita.
differūt tn hī ab alijs fm ph̄m po pol⁹. q̄
organa gubnatōis sūt actiua. organa
aū mechanicoꝝ sūt factiua. Sla in mech⁹
nicis regulam partē. sz i gubnatōe
dom⁹ regula ē prudēs. sic g̃ ars differt
aptū. sic organa mechanicoꝝ differūt
ab orgāis gubnatōis dom⁹. differt aūt
hī ab illa q̄ ars ē recta ro fabiliuꝫ.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

et parte resultat ad fan ima eę. sed
ꝑdem ē recta ro agibiliū ut peam no
ꝑpe resultat ad eę. ſ mag resultat
aliq̄ actio ꝑ aliq̄ pfao iagente. organa
u mechaicoꝝ erūt fabua. q ſ organa
artis. q est de fabulis. ſ organa gub
natois erūt actiua q ſ organa ꝑdem
q ee agibilia ht. ars g gubnatois do
mꝰ luci largo m possit dici tm ꝑpe talis
prudem dicꝫ dz. ꝓmissis g diabꝫ ro
nibꝫ sufficiaꝫ q spectat ad gubnatoem
domꝰ. ꝫsidare de domibꝫ nūmisma
tibꝫ et possessionibꝫ q facūt ad con
usatoꝝ et ad sufficiaz uite. pillas
aū casde rones ꝓbari possit. q spec
tat ad gubnatore domꝰ scire debite se
hre ee mistros et suos. na mist et
seruꝰ ſ & q̄da organa desuetia gu
bnatois domꝰ. ꝑ q declatiua ē pa
ꝑs u dicebat q spectat ad gubnatore
ꝫsidare de mists suus et dehis que
supplet idigentiā corpalē. Ds aūt hec
due me sint ꝫnece. et q de uare de
edificijs et posnibꝫ ꝫūn debet fieri
tui inq̄ de tiat de mists & seruis de
leui pate pt. na possnes domꝰ & nū
mismata sūt organa gubnatois do
quilz g suus ē q̄da organū. & q̄lz
organū ē quida suus. na sm phm
organū ē quida maiat seruꝰ. et ser
uus ē q̄da aiatum organū. q g sic
quis organū et suus ꝫgrue hec due
matie connectunt. Q uo distin
guenda sunt organa gubnationis do
mus ⁊ qualr ad in uicē copan
hs ꝓ pot oia tur.
organa gubnatois domꝰ ad
binarias distinctoꝝ reducit. aut ē q̄da
ee aiata ut seruꝰ. queda iaiata ut p
sessiones numismata idumta & cetā
supplectilia deseruietia uite. sic ē u
dem ialys artibꝫ sic sm phm. ꝓ pot
ee gubnatoꝝ domꝰ ee. ialys aū artibꝫ
ē dupr organū aiatum et iaiatum uti
arte gubernatiua nauiū tamq̄ organū
iaiatum est gubnatia sue rem tamq̄
aiatum ē ibi prare sue remigatoꝝ sic
igubnatoe domꝰ tamq̄ organa iaiata
sūt idumta lecti possessiones & numis
mata tamq̄ ſ seruꝰ et missi quinti g
oia hꝫ organa q qlibꝫ iali m ē queda re
possessa. dissimiliter tm q hꝫ ſ aiata. Viso
q̄m distinguit organa gubnatois domꝰ
restat ondere q̄m adiuuce ꝑpanꝫ. oꝝ
ē sm phm hmoi organa ordiata ee ad
iuuicem ita q organū sic aut organū
ut organū aiatum aut iaiatum. Si ē
societas domꝰ ē q̄da nale. et innata
oia ordiata sūt et spāliter ifiora ad mis
trare ꝑsupiora. et recipiūt modū et me
suram exill oꝝ organa domꝰ ordiata ee.
et organa iferiora iaiata ſ mouenda
et ad mistranda porgana supiora. ut p
aiata. ut declat phs ꝓ pot. ꝑ se ialy
artibꝫ. vj. innuit q placet n ꝑse cytha
rizant. et pectines n ꝑse ipsos pecti
nant. io ad cytharizandū plectrū idiget
instrumto mouete ipm. et pecten ad pec
tinandū indiget mouete ipm. ſ ut
aut placet ꝑse cytarizaret et pectines
ꝑse pectinaret. nec opr ect archirecto
ribꝫ mistroꝝ nec dnis suoꝝ. io ē archi
rectores et dn idiget seruis & mists
siue idigene organis aiatis. q organa
iaiata ꝑse existere no possūt. io q sut
fea. na si ẽpodes & mise regū & pnce uel
& alioꝝ tales ceni ales erāt ẽpodes in
quoda teplo. de quibꝫ quida poeta fa
bulose dicebat. q spontanei se igebāt
diuinis obsequis. et si oia organa domꝰ
talia ceni qlis erat statua dyabli de
q phs fabulose recitat ipoli. q ꝑse i
plebat opa debitū. et nulla idigentia q
set suoꝝ. ſ mise se ipas parebt & no

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

esset oportunitas hostia se ipa aperet et elau
dent. si qr no sic e et organa ia ata ase ip
sis mouu n possut. so dns et architectores
digent mists et seruus. ut sm eoz duc
dem moueat organa ia ata. l organa
carentia rone. ut op ppium possit iple.
ndig est e sm ordiem unusi. ut suppma
mediate administret ifima. si h unusi
e ut ifima administrent asuppmis. per
media suppma iquolz nego ee uidens
architectores & dns. ifima u s organa
ia ata. me sut mist et siu. h s sc qda
organa aiata. idig e aii dnos & archi
tectores pse ipos ee ppatores msar. l ee
hostiarios aut aliq talia exercere. si cogi
enti e h pmedios mists efficere. Indomo
g. xpleta utm organa s necia mata &
mata. q qm se adiuuee se heant mi e
pia hita. na ia ata s aii ia ata et h p
illa s administranda et mouenda. ut possit
ppa opa adimplere Qualia edificia

Ex pdcis patet pot in hc & pte
h libri sedi. dd ee tam d ministris
qm dhus que deseruiunt ad usatoz
& sufficiam. dseruientia aut couer
satoi et sufficie utte. qi ad u redu
cut. h e edificia possones et numi. a
d quatuoz dder. decla bz ecia post q
les domos & que hitatores reges et
pn & uctr. oms hre tui es dnt. so
dnabitur d ps possoibz. & d numul
matul. qto d ministris. Jnt alia au
que cosideanda sut. ut tra did pladi
in li d agricultura. e in dusta opis ut
edificae sic subtulit tem & tempa
mutuu aciis. ut sit indbito acre il
locatu. q aut reges & pncipes. debe
ant hre habitatoes mutables & sub
tali industa qtas pbat phs du.
rye. qz p sui. exptis magnificis regi.
seda uero exptis. pp. possum aut &
nos t. rom adde exptis salue. & mis
dnt hre reges & pncipes ruli. ee caues qtu
ad opis in dustriam.

trox. Pp uia sic pz. nam seda p.
qto ecth. eap. d magnificis. maxe
gllosas et nobiles dez ee magnificos.
reges g et pn. qu dz ee nobiles &
p el arti. potissie dez ee magnificos.
alu au modatas possoes hntes p
sunt ee libales eo q libalitas etia
in pus ee suptus possit. sz reges &
pn. qz multitudie possonum poss en
tes dz ee magnifici eo q magnific ee
magnos sumptus ee cotingit. sz mag
nificu ut di in eod qi to. ecth. e ppa
re hitatom decentem. non e aut
dens hitato n magnifico n mutabili
in dusta. sic costitta. exptis ppuis
regie pz q reges & pn. q. m adindus
triam. opis dez hre hitatones mu
tabiles. alu no cuues tales hitato
nes hre dz. mag & mi mutabiles ut
operut ppe facultati. Seda ua
ad mueni qd h id sui exptis ppuis
pi & hanc tang phs. vi. pol. ut aut
p pn. sic dez magnifica face. talia edi
ficia costruere. qd pls ea uidens. si
sit mte subpnlus. pp uehementem ad
mutationem: naz pls mu in sgnt
d pncipe uidus ym sic magnificum.
qlz erum d pplo h iulo optat pna
pem ee. t. qd si in pol. sic ipm in
uade. & qz ee in po ta no cadit. elec.
n Silui ut uult pls e ecth. qz ex
plo rethi nelectionem facat. cont
pncipem si accipiat tm & tam mag
nificu. magnifico. eni edificatom. sz n sit
fien eda ad sustentatone et mane
ri am dez tm reges & pn. ne in o tep
tu habnt. ap. edificia face magnifica.
p regni dei ea status. i quo existut
Ancilla ua siue exptis mulioy &
famule. Nam u mlte sut dicte. mul
ti q qui ancedent illas. Jndomuz
regum & pn. oz mltos habndare mlos

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ut g̃ nō solū p̃ regis. ul' p̃n. sz etiã
multitudo ministrorũ debite ꝓmoa
ri possit. in edificiis cōstitutis oz ipō
ee magnifica ꝙm ad magnificentiam
et inde ustiam opis. ¶ estat inde
q̃a ee debent: quam ad aeis tem
peramentum. tangit aut phs paladi
in lib' d agricultura. ta ee quoꝝ hb'
cognoscẽ possim' unquo aere edifi
cium sit cōstruendum. d̃e eiꝰ salubritate
aeis. p̃ declarẽ libritate an allubus
infimus. si eiꝰ in uallib' infimus. e
dificia cōstituantur. q2 aer ẽ i ḡllus.
pter circumstantiam motuum cōtingit
ipm nō eiꝰ salubrẽ sic ymagia i de
bem. q2 sic aqua currens. sanioꝝ ẽ
q̃m stans. eo q̃a aq̃ stantes. ut
plumũ in illantur. et putrescunt. sic
aer reclusus in uallibꝰ eo qđ nō hãt
libum motum in ḡrossatur et effici
nō salubꝝ. est ẽ salubritatẽ aeis eo
sidand' in edificiis cōstituendis.
ut nō fiat tal' constitutio in uallibꝰ
infimus. ¶ ꝯdo cōsidand' ẽ. ut lo
cus ille in quo ẽ edificiũ cōstruendũ
sit anebliaꝝ tenebꝝ absolutus:
¶ an in aliq̃ parte triaꝝ: ul' qua illa
ẽ magis paludosa. ul' pp aliq' alia
dispōm tẽre. magis et seps obtene
bratur aer pter nebulas et uapoꝝ
q̃m i pte ẽ q2 i ꝛdicitur aer nō sa
lubꝝ. ꝯ si utrũq; pot. i nō sunt edi
fica construenda. ¶ cauẽ qđ declat
salubritatẽ aeis. est ꝙsidand' habita
rum ẽntium in ipō. ¶ eiꝰ aliqu
bi edificare uolumus. sz cōtingat
ee regiones aliquos ꝙsidand' ẽ habita
toꝝ cor̃. si eis sit color sanꝰ et pl'
christi ste. si sit ipis firma sanita
s eaptis. si hãt acutũ. usũ
et pur' auditũ et uocem claram. nã
pomia h̃ indicantur benignitas
aeis et p̃ ꝛia udicã aer ee infimꝰ
si eiꝰ habitatores in ipō nō hãt colo
rem sanũ. sz ecreciam d facili in ea
pte patiantur. hãt pturbatũ
auditum. visum impurum. uotem
raucam. pomia quãdã quedam sig
aeis impuritas demonstrãt.

Quali debent esse edificia quantum ad salubritatẽ aquaꝝ et quantũ ad ordinem vniuersum.

Ꝑcet p̃dicta uidlicz opis mdus
tam et aeris tpantum. sunt duo
alia in edificiis attendenda. ut aq̃
salubritas et debita dispō vniuersi.
aq̃ eiꝰ secm phm ẽ valde cōmis et
in multis dñiut ad nciam uite ꝙ
ualde ꝙsidandum ut sic edificium
situet. ut ei sit aqua salubris. ne
habitatores ei. abinfectom aq̃ infir
mitatẽ ꝛhant. tang aut paladus
inli d agricultura vi. q̃ art consideande
ẽ. in cogẽde salubritatis aq̃. ꝑ ẽ qua
aq̃ illa diuaꝝ nō dr apaludib'. ul' ala
cunis. paludes eiꝰ et lacune eo qđ
aliq̃ sit eis quod ando stant. ut
phm hñt aquam nō salubrẽ. ¶ ꝯdo
ꝙsidandũ ẽ ne sumat originem exme
tall' ul' ne cōtineat p metalloꝝ vanas
hñt eiꝰ metalla suas vanas et sub
terraneas. et aq̃ in locis subterraneis
ḡnatur. et puenas subterraneas tulit.
q̃r sit loc ḡnationis aquaꝝ. ul' me
atus pquos aq̃ cōtineant ul' hantes
se pti vanaꝝ et metalloꝝ. exhi aq̃
illa infici et nō ẽ rta salubris. ẽ enim
hūdum et molle et d facili passuũ
aq̃ ergo q2 ẽ hui d facili infici ame
tall' et maxime ametalloꝝ venis. v nō
sunt metalla pura sz simil eiꝰ me
tall' aq̃ aq̃ in ẽte putredies. et
consideand' in aqs q̃ sint pspicue
coloris. nam ipa infectam coloris

demonstrat. ꝙrū ē ne aliq̄ odore
ul' sapore uiciet. nam ꝓuus odor
ul' sapor aq̄ ut plurimum d'mor. ul'
dsignat aquas illas gñat. ul' tñlur
p aliq̄ loca infecta. aquib' talem odo
rem ul' sapore ꝛ̄ceruntᵗ. Q̄ntus
ē ne ill' aliquis lum' in sedeat. nam
tra lumosa et lucosa eo qđ in fecta sit
sana ē nō pot. h̄ g̃ quing̃ sūt atten
denda. in salubritate aq̄. vīn quia
tangit aluos in hus signis dcpt.
ō adduc paladi'. Sextum qđ die
dsidand' ē. uidē ut ꝓsideatur dispo
sitiō ntū illius aq̄s. Et g̃ aspi
cidū si dentes ⁊ gingiue utentium
ill' ab aq̄ sint pure. si utentes eas
hāt caprta sana. ⁊ pturbata. si aū
uentum uisca ul' lacā sum renes
nllo dolore aut inflatione uexent
nam exaquaꝝ malicia ul' omīa ma
la h'. ul' aliq̄ horum consueūt cō
tingē edificium consistentium edifi
cari dz in tali situ qđ sit ei copia aq̄
salubꝝ hñtis odores illas d'quibꝫ
facim' nutrimentum. Ad si tamen
edificandi nēcitas urgeat nec tñ
i aq̄ salubris sit copia. ē si paladū
dstruenda i cisterna tq̄ pluuiales aq̄
colligend' sūt. nā sēm cūde aq̄ ce
lestis ⁊ pluuial' q̄ omibꝫ aut fr'
sūt aū in cisterna illa pisces fluuia
les aponendi. ut hoc natatu aq̄
stans agilitatē currentis aq̄ ma
tetur. Vlō q̄ hic est edificū cōstru
endu. q̄m ad salubritatē aq̄ restat
ut de qualit' ꝛsiderandum sit q̄m ad or
dinē vnius. In ordie aut vniuer
si. Pt̄ ꝛeq̄r edificū cōsiderandum. sūt
ta cōsidanda ut dc celestis. duī
sitas uentoꝝ ⁊ dispō trāꝝ q̄m ad or
dm celestem duo sūt attendda. p̄
ut in ȳme debita clatate illustrēt

ꝑdo ne in estate immoderate calore
opmat. q̄ si ē contig̃ ꝛ edificium.
ꝛ amplicte ptem. respiciens ortes
hyemale ꝛc. ei eo quod in hyemale
oppositum sit solu debita clatate
illustrat̄ur. In estate qđ eo obliqua
respiciatur a sole hēbit in calore tpa
mtū. nā sp̄ radius obliquus mino
rē calorē gñat q̄m directus. Ad
modificando edificio attendda ē di
uersitas uentoꝝ ⁊ h' q̄ ad diuersitatē
earū. sc̄am uent' septentionalis
eo qđ pluriorē aēm facit salubꝝ
ē ur. ꝓ g̃ estuū tps unquos homies
fatuī infirmant edificande sūt aliq̄
ex nē oportate uētoꝝ septentiona
liū. ut ī eis salubꝝ uita custodiatur.
Tertio q̄m ad ordiem unius dsidanda
ē tra ⁊ dispō. ut in tali loco edificiū
ostēdatur cui urbana et possint ee
tonexa. aspectus em talium d'ambu
pea in hylaritatē cōfert. cent autem
in edificiis cōstruendis q̄dam ꝑtes
dda. ut q̄s dz ee cella vinaria. q̄
dz = frī. obscura oppositō septentiōn
dz = longe. ab aquis ut aclēnus ⁊
fluuius et longe a stabulis turpiū
et sterquilinus. sic ē a ꝑtibꝰ con
dcōes edificiorū distingui possent.
ꝛ q̄ talia nimis ꝑticularia sunt
edificatorē relinquent. Qui posse =

Quod edificius sēm ordiez supi
enūiatū. Ad estate dre de pos
sionib' possit quis tpli via
venīri. qđ it posso ⁊ q̄dam modo ho
nālis. ꝑ sūt ex necitate uite-sēda
ex dignitate hois. Tertia ex actiōe
nrē. si em hoies nāli' uiuūt in lo
cietate et societ as politica ē. q̄da
ꝛ sī homī naturalis. ut in ꝑ pre
h' lib' sēdi. diffusius p babā'. oz
aliq̄ modo nālia ee que sūt nēcia

ē q̄dam hoī nl' rq̄ abrenūtiatibꝫ
possibꝫ q̄dam ut hoēs ꝛ ut hoibꝫ melioꝝ.

ī uita poli^ca. ⁊ ſ. ſ̄dm phm p̄ pol.
neīa ē rē poſſō ingibbatorem do
mus. ſi quis dbeat poli^ce uiuere.
eo g̈ ipe q̄ rē poſſo dſert neītate
utte. ē quodām hominꝫ hoī nātu
ralis. ⁊ uia adim ueſtig. hi d̄ ſiue
ex dignitate huā. eo n. ipo q̄ hō r
cōz lum ⁊ ſn̄ſibilium ē tenuiꝫ
digſtima hī nāle ſr̄ ipa ḡr nāle
eſt homini qd dn̄etur uſus ſenſi
et q̄ poſſit eis uti. ī ſuū obſequiū.
⁊ q̄ h ē quodamodo poſſidē ea. ido
eoz poſſeſſio ē ei nāle. ñi ⁊ pho p
pol ut pbat talū poſſonem taluz
nāle ee. aut qd hō ad beſtias ē uſ
tum blliz. eo enī qd beſtie homi
dz ē ſubte. ⁊ dz ordia^ta in obſequ
eis. ſi ipe refugiant obſequi homo
3 beſtias bllāt tamq̄m cōtra ea
quib^s nāliter dn̄atur. ſicut ḡ homo
naturalit dn̄at alus exōnib^s reb
qd nō eēt. nisi rez p̄o quodām nā
lis eēt. ¶ Certa uia ſuū exact ne
nam ſi inp̄ gr̄ōne nā nō defic
alib^s ſ nāli ſpat eis dbitum nut
mētum. cōgruum ē qd nō deficiat
eis uz p̄fectis. ſi enī digora ſunt
p̄fecta inp̄fectis. ⁊ ipis inp̄fis
alib^z pparatur debit alimētum.
anā. mlto magis p̄parabitur eis uz
un ē p̄fis. alīi. aut qdam ouili
cant. qdam uō alificant. In alib^z
fact^z oua aū moī ſunt aues. ſic
ordiezut ponesī ipis aues albū
et rubeum. ita q̄ ex albo gnātur
aus ⁊ rubeū cedat in nutmentū
eius. aū ergo exitū ita teſtam
ou nō defic quando p̄uidet q̄ de
bito nutmento. ſic etiam alib^s ua
cas p gr̄ōnem nā non deficit
ſm adnumitum q. ſtatum ſolu
ta ē uidūce lac ī mammillas mat^s
ut ex alia gnāta nutrī poſſint. q̄r
ſi alib^s in p̄fis nā ppat nutriment
ut neīa utte. multo magis fac. alib^s
p̄fis. ido aīt phs. p. pol. q̄ h. i. res
aquib^s nutriment accipiūt date ā
nob^z aīa. ſ. āle ḡ eſt nob^z hre ex
tioꝛes ſaltem q̄m aduſum. q̄ ſine
tali uſu. nō poſſū int ee. dato tn̄ q̄
homies abrenūtiare poſſent. nō
ſolū dn̄ū. ſ̄ exōnum ē quodām
hz ⁊ uſuu nō tn̄ hre ḡ dn̄ium. r̄ ex
tioꝛum ē quodām hō nāle q. ⁊ nā
pduc h^s ſenſibilia ꝑ hō^s ſunt enī
quodām fins orm. ut dz ſ. phs. q̄
talib^s abrenūtiat uuū ab^z dn̄io.
exōnū rer. nō ꝑo^s uuū ut homo.
ſz eleg ſibi uitam celeſtē ⁊ ſup hō^m
ſic nube ⁊ p gr̄ōnē pduc ſibi ſi
mile ē hō nāturale nōl tn̄ multi
ſint qua uolentes uacare maiꝛi bo
no cōnubia renuūti. tales enī ut ſu
pi dicebam nouuūt ut homies
ſ. ꝑ ſe tractis. ſz eligunt ſibi uitam
ſup hominū. ⁊ dicendi ſint hom̄ub^z
meliozes. nāle ḡ ē hoī. ut phs uult
p. pol. hre ponem ⁊ dn̄am aliq̄a. r̄
p ſuffiā utte. nam ḡ ſicut dcit hō
utile ſic fec alia plātas ⁊ bas. ut
hō eis dn̄aretur. ⁊ ut poſſideīt ea
⁊ ut ſuſcapet debitum nutmētum
ſin quo uita nra durare nō pot.

¶ Vtrū quod utile eſt multa po
ꝓpō liuea quam ſi ꝑpaus guberna
ſacris ⁊ plonis uti re poſſoibus.
rcutat phs ſo pol. q̄ eet utile ⁊ ex
pediens cātati q̄ cuies ꝑpaus poſſo
nib^s nō gaudeīt. ſ. omia eeīt eis
cōmunia. imo q̄ pei ē xpās ⁊ fili
as uoluīt ee cōmunes. dicebat ei
ſocrates ⁊ plō diſcipls ei^s fuit ſecut

ūpm. q̄ si nullus hēret uxorem
pp̄am. ꝛ q̄lz ad q̄libz pl̄ia uolun
tate accedēt ēet ſūmma ⁊ uitas
⁊ ſūma diſtio in ciuitate. cē. n. oīs
uir diligēt oīes femīas tamq̄m
pp̄as. ſic etiā oīes homines diligēt
oīes puēos tamq̄m filios pp̄os. eo
q̄ neſciūt p̄r quos puer ſtuus filiꝰ
ēet. reputabūt q̄libz pp̄ filiū ⁊ dili
geret oīes puēos tamq̄m natos
pp̄os. ſic g̃ loq̄tes ⁊ plō ſenſūt.
ꝛ mīs li. ubi agit d regumine pn
ciuitatis ꝛ oplō diffuſius ēt tabi.
ſic d poſſōne rēr exēpl̄ pres fac
ad regumē ⁊ gubnationē dom⁹
ſi ei hoc ut plūm nō brēnt appetit
cor uptū et ut in plūb nō ēet p
nu ad malum expediūt ciuitati
poſſões cões ēe eo q̄ bonū q̄to
cōius tanto diuinius. oīe ei bonū
in cōe reductum ſ boēm pulchrius
eluceſcit. rebz aūt ſtantib⁹ ut nūc
utile ē ciuib⁹ caues gaudē pp̄s poſſoīb⁹
eo q̄ uita ciuil ſic uita cōium oīū
homīes eīū adūicē nūc pfecti q̄
ēēnt q̄ſiti uiuē talī uitā. poſſumꝰ
ex diuīs locis unū pol. accipe ēa
p̄que ta ēplū uita uenerāi poſſiū
q̄ expedit ciuib⁹ caues hēre poſſões
pp̄as. pma uia ſūt ut remoueat
in hēa in curia. ſēda phibebat li
tigium. ē ut tollat̄ iordicō et
cōfuſio. p̄ ſic pz. nam homo adō
diligēſe ūpm. q̄ ſpūs magis ſollicit
ē d bono pp̄o q̄m de alio. Vidm⁹ aū
q̄ ſic ē facile poſſões cōſumere
et d uaſtare ⁊ adō diffic ē laborā
re ⁊ pp̄o luc ſbz ⁊ poſſiões acq̄rē.
⁊ in ciuitate cōtigit multos egē ⁊ ēe
paupes. nō obſtante eo q̄ ciues
poſſēnt gaudē d poſſionib⁹ pp̄s ⁊
q̄ ſollicitant ēē ea. tamq̄m pp̄ria
hēā. ſi g̃ nullus hēret ad pp̄ium ſz
oīnib⁹ ēlibz ēēnt cões poſſões. q̄ ci
ues nō ſic ēēnt ſollicati ad colligē
das poſſōnes cões. ſic ſunt ſollicti.
ad pp̄as. ut plūiū cōtigēt ciuit̄em illā
ſic ordiā tam uenire ādm optamus ut
ciues ī poſſint ſibi in uita ſufficēre.
ad q̄ non ē utile ſimp̄. q̄ ē utile in
ciuī. rebz g̃ ſic ſe hābīb⁹ utile ⁊ ciuit̄.
caues hēre poſſões pp̄as. nē pp̄e in
curiā ēē hēā cōia dom⁹ ciuium pati
anē in oppiam. ſēda uia adiuuet
tiḡ ꝛ d ſui ex remotōe litigū. ut
plūmum g̃ cōtigunt lites ⁊ illā int̄
partiēpantes ad cōe. vidm⁹ aū pres
bīes excōd prē ⁊ int̄ quos ſēdm ph̄m
vy. ethi. ē amicicia nāliter plūm
ſollāre ad inuicē. eo q̄ ſit el ſuāditā
cōis. q̄to g̃ magis ēēt mas diſcul
ſio inter pp̄os ciues int̄ quos non
eſt hēā amicicia ſi ēēnt eis poſſões
cões. Tercia uia ſūt ex remoti
one inordinatiōis et cōfuſionis.
nam ſēdm ph̄m ſēdo pol. ſi acciēt
ē ſi ciues nō brēnt poſſões pp̄as
ſicut accīt cū ald⁹ mūti plūb⁹ mi
tris. cū ei ſ fit quilz miniſtror
rethitur ne ſatiet ad mā des tum
ſpans aliū impl̄e qđ nube pp̄ter
q̄ oz remī illā ut nō pduci ad effect.
ut ordīate ⁊ undīnate fī. ut g̃ tollat̄
cōfuſio ⁊ inordinatio ēē expedien
cia cīt̄at̄. utile ē ciues gaudē poſ
ſionib⁹ pp̄s. ut mag̃ ſollicitate ⁊
mag̃ inordinate ⁊ abſq̄ litigio cam
pi ⁊ ēre ⁊ ad fructifera excolant.

Q uō eſt utendum exteriōribus rebz
et quis modi ſit usus.

Pp̄s p pol. o qđ ex ad ⁊ alio uſu ex
tior rr cōtigit ad ⁊ alia uita ſum
ali ⁊ alius modus uiuendi. ſic enim

vidm' in alib' et bestias qđ nō oīa
utunt' eiđ rebz nec oīa hnt eiđ
modum uiuendi. sic etiā uthomib'
hz ēt. nam aliq' alia uiuūt' exhib'
aliq' ex pomis ut' ex fructib' aliq' nō
ex raptu. ō duūi sūt moī uiuendi
alīū. nō aliq' uiuūt' ut art ph's g'
galia ⁊ societa. aliq' uiuūt' diſpsa.
ḡh ei uiuūt' sic ex pedit ad sufficiē'
uitu. ⁊ ut melius possint sibi abiī
⁊ nutrimetū ḡre. hō ei duūi mode
utūtur ex tuoz rebz ⁊ nō eod mō.
uiuendi uiuūt'. Distinḡ aut ph's
p. pol'. uis. uitas. simplices. ut aiāl.
modō uiuendi. ex qb' ordinatis re
sultant alii moī uiuendi. ut' a u
te. Sit ei uita q̄dp' vidz pastu
alis. venatiua. ⁊ furatiua. pasta
tiua. pastualem aut uitā dicūt
uiuētes. ex agricō. ut' ex alibus
tomesticis uenatiuam aut uiuen
tes ex siluestrib'. pastatiua qđ uiue
tes ex pscibus. Si furatiuam ui
tam dicūt uiuentes ex rapina ⁊
furto. Ptingit aūt hos mos ꝙ uiuen
di obtinare. quia quidā uiuūt' pas
tualiter ⁊ uenatiue. q̄dam uō uena
cem. nam ex pastus pscib'
Q̄dam vō uiuūt' ex omnib' nā ex
pastus pscib' ⁊ furtis uitā que
runt. hoz aut moz modi uiuendi
furatis est omnino illicitus. ⁊ alu
ūd moī possūt licite ee uiuē ee
pastus ut uiuē ex agis ut alib'
tomestic' aui moī sunt oues bones
et cet' talia licitū est. qr nā talia
pduc. ordinans ea ad usum hō's.
pp ei inpfcā ordiantur ad pfectā.
ut ag' et tra que sūt inanīata ordian
tur ad nutrimētum arboz ⁊ plante
au tamē in pfcā ad pfectā. ar
bores uō ⁊ plante tamq̄ sensibil'
ordiant' ad nutrimentū ⁊ sustentatoī
alīū sensibiliū. omnia n. hmōi tā inanīa
ta q̄ uegetabilia ⁊ sensibilia ordi
nant' ad nutrimentū ⁊ sustentatōm hō'.
pp q' v' de' est p. pol'. q' nā ordi
nabz talia. ordinauit enim ea ad u
sum ⁊ dnūm nr'm. licet ē g sue nu
trimētū ex agis ⁊ alib' domesticis. qr
uita pastual' est licita. si enī uena
tua ⁊ pastatiua d se nō sūt illici
ta. qr enī homo utit' dnarij debz. nō
solum alib' domesticis sz etiam
bestiis siluestrib' et piscib'. hm' ei
sunt alia iustū bellum pp qđ phs
p. pol'. uult uenatuam ⁊ pastatiuā
ee uitas licitas. aut ei q' hō' ad bel
lias ⁊ ad alia alia ē bellū iustū.
pse enī loquendo hoīes iuste pos
sunt talia capere. ⁊ ordiare ea ad
usum ppm. furatiua aut uita
pse loquendo ē illicita. qr hō' ad
hō'. aliq' ēt' aliqs iuste bll'ant
si ē qui p aceps ui q' illi. aliq' mō fe
re faciūt ut' forte fuit' ui pos. de
linqt ḡ offendendo hoem pse' loqn
do non d linqd. offendendo bestias
h qi patens inq' talis offensā re
dundat in offensam hō'. ut in offen
sam ipi possessionis. Vr tu uelle phs
qđ non sol' hō' ad bestias. si ⁊ hoīs
ad barbaros sit iustū bellū. homi
nes enī barbari et siluestres q'
ab usu rationis dficiūt. nāli dr esse
subitū hō' pollen' subtilitate ⁊ p
tentia. Vr enī velle q' sapientes
nāli dr dnari in sipientib' iustū
hre bellum ēt' ipos. si eos nolunt
ee subiti si q' modo laqđ cures qui
mag' uigut' prud' in illetu hūt' ēt'
rusticos recusent ee subiect' ill'. pp.
q' ēt' tales recusantes subig. quos
dig' ē ee subitos. si sua phi. sicī

illa nr̄ ē uera p̄dictua uera. ut
qđ uat ēt nō solum hos p̄dari 7
decipe sua. ꝫ etiam eos accipe inp
so: ex quo reuelant facē qđ tenent.
ym qr̄ illi ē in uria faciēda. pse
lo ꝫndo uera p̄datua sz fictatua.
dz illicita uidetur. dz enī ds dypo.
nō dubitatione alicui. q dz ḡtur
p̄os cules 7 multo mag. reges 7pn
uuē uera utuosa. si uolunt domō
p̄as dirte gubnare. dez eos sci
re. quot ute ul quot sūt moi u
uendi 7 qu illoz sūt licita 7 qui
licita. nam nullꝰ pōt utuose uuē.
si ponibz ul rebz ertionib uta ul
licite.

Quod cules et mar regel et principes non debent infinitas possiones appetere.

Dīt unr dlige hō ēē ap
petitū possionum. 7 ēē con
cupiscām dicaz. nūqm. n.
coīt hō saciare possionib dicis.
nam nūqm possunt tot brē qn
uellnt plura brē. alligē aīl plꝰ
p̄ pol. dupm ea qr̄ occupia dicaz
est infinit. p̄ sūi ex ordinatione
voluntatis. sēda ex sta estimatoe
finis. p̄ ua sic pz. nam ut p̄ea aut
infita est dicaz cupia q. ēē 7
studē hō ēē uuē nō ēē bñ uuere
Dz. n. p̄ ipm bñ uuē dicas
uolunt fruitiones cōles. nō i fini
tas ḡrit. vñ enī ē uuē ē utuose
uuē. homēs ḡ q. nō curant uuē
utuose. sz totum eoz studiū ē ut
uuant p eoz uoluptates. cū dicac
maē udant. h effice ut peas qz
cōsēq p̄ē. qđ appetit ut melī possit
homnes expellere qđ uolunt deus
7 possoñibz non saciant. Sēda ua
ad u uestigē. h id sūi ex sta estima
tione finis. Nam ut distig phs
p̄ pol. ut 9 inp li. diffusi. alr appe
titꝰ. 7 alr ea que sūt ad finē. nā finis
appetit in infinitū. ea uō q sūt ad fi
nem p mod 7 mensuram ipius finis.
ut si finis medicine ē sanare nūqm pollz
medicē tantam sanitatē inducē qn
si ēt pōtis uellz eam maiorē efficere.
medicus ḡ sanitatē quasi appetum
inducē in finitam. sz potam appetē da
re p mod 7 mñsuram sanitatis. cōit
ḡ homēs. 7 siām estimatōne hnt
d fine. 7 putant ipm in dnis ēē
ponendum appetunt in infinitum.
Sz q ad gubnationē dom̄ pineat
nō appetē in finitas pones. venai
dī via possū. p sūi ex sili tui. ne q hē
pēo nōt 7 ars gubnatam domus ad
nā. sz ua ex sili tui. ne qm̄ hē ad
alias artes. Pma ua sic pz. videt
ei nāz nō sollicitū ēē nutrimentū
in finitū. sz tm appōit dnutimen
to q̄tum requirē al adnutimen
tum ut si ex allo oui ñ gnāt ouem.
7 ex rubeo nutrit ipam nō appōit nā
in ipo quo nfitū rubeum. sz tm ap
pōit i eo q̄tū sufficē ad nutimen
tum illi ouis sz 7 si il ex milō fac
al. 7 ex lacte nutrit ipm nō appōit
in ubib in finitū lac sz tm appōit
i. d eo qđ sufficē ad nutimentū 7 ad nu
timētū alib gnāti. cū ḡ dicie 7 pos
sōnes ordinent ad nutrimtū 7 ad
sufficiam utē. sic rubeum i ouo ad
nutimentum ouis 7 lac in ubibz.
ad nutimentum fetus. Si guber
nator dom̄ nō uult ō nām agere.
sz uult sua domū tegē. ꝫ mod 7
ordiem nāl em nō dz in finitas
dicas 7 possōnes appete. sz tm
tot hz ꝫ exigūciam sui status 7
bñ sufficiam ad gubnationem
dom̄. d ill ēē cōtenti. sz ua adin

uelugdu. h id siu ex silitu ne qm hr
ars gubnatonis dom ad artes alias
nā possones sut qdam organa artis
7 gubnationis dom. sic ineus mar
tellus et ceta huiusmodi sunt organa ar
tis fabr. nulla aut ars ut aut phs
p pol. h organa infinita. g nec gub
natiua dr querere infinitas posso
nes. Dez g oms ciues. 7 mlto
mag reges et pn. ee contentos
tantis possonibus quantas requit
exigntia sui status. nam nō sic aīa
passonib 7 dicas ut pz phīta ul
p̄cedit ex sta estimatione finis ul
in ordinatione uoluntatis. tanto
g de testabilius ē h in regib 7 pna
pib q in alis. quito dez hr ordina
tionem uoluntate 7 meliore esti
matonem finis. Nam sic in p.
pol dicebā. de testabilius ē in rege
nō hr uera estimationem d fine
q m in pld. eo quod pls a rege dig
sic de testabilius ē in lagitante no
cognoscē ligniū q in lagita. eo q sa
gita a ligitante dig. Quod sut
species ōmunicantium et que sunt
necessitas uenire denarios.

Solidantur dca phi in p pol.
ut oms ōmutationes q ad
ca gna reducat q una est ō
mutatio rr ad res. ut frumti ad u
nū ul ordym. ul alia supplīca indi
gnam cōzlem. a ē ōmutatio nūsma
tū ad nūmusmata. ut cā dna
rij argentei ōmutantur in aureo
ul eq. ul nūmusmata alia. ut g sa
anius quom hr ōmutationes optuit
introduca. Sed q si cet n ptas dom
q ē ptas. p nulla ōmutatio cet nāa
nam i domo dnatur pax. cui
ē pudē oīb exīb in domo. q
onus ōmutatio fca ad subtem dom
sit aptē fam. ul p se ul p ceatores
int medios. nam ipis patsta. ē
tota indigitiam domestica sb
leuare. z cum eusd ad se ipm nō
sit n emptō nec uendicō n ōmutatio
bn dr z q dr p pol. quod in p ōta
te q est dom manifeste est nullum ee
opus ipius cōmutatois. g pp ptates
alias est ōmutatio cōmutatio
introducta. sut aut alie ptates a
ptate dom. ul ptas ciu ul cuit.as
ul alicui regni 7 puncie ul etiam
duisoz regnoz. aut duisoz pun
ciaz. alī. n. indigitie ad utam
non inueniuntur in uno regno to
to. pp quod opet discurre aliquos
p oulas mundi ptes. ut p diuer
sa regna et regiones q rendo arg
mata. 7 a q ae querunt ad utam
pp eni duisum aspectū syderū 7 pla
netarum alīq hīndant ptes ca
lide quib nō hīndant tgide 7 es. pp
q nō solum gz ptare 7 cognoscere ad
inuicem hō uni ul uni equitatis.
aut uni p unciae sz 7 duisarum
puncia et regionum. pp has g
ptates introducte sunt ille tres
spēs ōmutationū. nā 7 si ad ptate
ciu ul cuit.as aliquo nō sufficeret
ōmutatio rr ad res. ul rr ad denarios
antiq. n. ho. ut sac inuti. phs
p pol. in sua simplicitate uuentes.
quasi solū ōmutabant res ad res.
ut si hīndat in uno 7 alt in fro
to. ōmutabāt unū ad frumtum.
7 phi ōmutatonem subueniebāt
g ad sufficiam utte. qui mo ut ipe
aut adhuc remāt ap multas bar
baras nationes q non hītes dnaī
ex usum sol reg ipas ōmutant hi
duī mod facte 1 uno uico ul in una
villa ob sua ī possz. sz in toto uno uno

regno ul' in tota vna puincia
si puincia illa eet magne latitudis omode obseruari nõ pot
stam vnũ tr'umentũ. r tabã
quib' indigem' ad uram. sunt
mag ponderis. et adptes login
quas portari nõ possunt opteũ
ergo inuenire aliquid quod eet
portable et q eet pulch'm. r uti
lep quo inueni possunt uectua
lia. hi' ad' max' est argentum.
et aur'. q inter cta metalla sũt
pulchiora r sunt utilia r hono
rabilia. Ex bus p'sunt fieri
uasa. q sunt hominib' utilia.
quib' teis ut' utens ul' eẽ inho
pore r gla. primitus g inuente
fuit' ommutationes rr ad me
talla. sol' s ponda ut' uolentes
tm unu optebat dare tm pon
dis argenti ul' auri. ul' r alteri'
metalli ut placebat tc tpus
plis ul' regib' instituẽ. Et qr dif
ficile in omnu emptone r uendi
tione sp' pondare metalla. ut
emẽtes r uendentes absolueret
ab hui' ponde in tpe metallis
scptura fuit sig' aliquod ut yma
go p'cepis. ul' ad' ad signũ pub'
p cui' in tpe ponderis r quitu
lous eet metallum id. h g mõi
uent' fuit denarius r nummisma
quz qi quida fiduss'or ntr' p quo
statum s ualoẽ tpus accipe pos
sum' supplenta indigentiam uite.
In toto ergo regno vno ne nimis
grauerentur homines omercan
tes in tpo. tum ex una pte reg
optebat eos attendẽ r ad alia
portando secũ uectualia hono
sta inuentus fuit' denar' qui e
dfacili portablis. p cui' ommuta
tõnẽ uectualia in uenirẽt. qr o
mutato rr ad denarios r eis. forte
sufficet in vno regno. ul' in vna
puincia. h qr indiuisis regis dui
si dñantur. nec erit d'parus utili
tur. r morantes i diuisis puin
cias pt' ompurationes rerũ ad
res. rr adnũmismata. p z g qs
sunt' ommutatões r quo sicut in uen
te. r sq fuit' nctas inuenire dena
rios. Doez ergo prudentem pa
trẽ fam. r doctum gubnare cog
noscẽ quo orte sunt' tales ommuta
tiones. r ad quid d'sueunt in hoc
noscendo melius sciat sue domui
prudere: Quod sunt species pe
cuniatue et que illaꝝ sit laudabil'
et que uituperabilis.

Onuenient' pt' tẽatu d' posso
nib' tẽatu d' nummismatibus
in hre possones r hũdare in dicus
nalibz e instituito r uno hũdare.
s hũdare undenarius r nummisma
tibz. uti p p phm p. pol'. e hũdare
undecas artificialibz. Et g ars nam
p support' r ad sipit' opacionem. inuti
pt' opa artis o gẽ post tẽatu d' poss
sionib' ex quibz oriunt' diue nales
a iectum tẽatus d' nummismatib'
q sunt' dare artificiales. qr si pt' pos
sones d' tiand' e d' nummismatibus.
p'm dicem' q sunt' nctas inuenire
nummisma r pecunia. Et estat
dre quod sint' spes pecuniatue.
Distinguit' aut' phs in pol'. uis. spe
cies pecuniatuas vidz nalem.
ca placam. ob statuam. r kayroz. +
sue usuram. hus. uis. mois o sueu
p'di multitudo pecunie. p g spes
tpus pecuia autem dr et qi talis. q
sit exces q' res'ales in pecuniam o
mutantur' nõ hũdans uno r

finem to q̄ nāl'r p duc̄t. ex eis p̄
cuñaz sup̄petēt tal' pecuīa q̄ naturalis dr̄ ēē. q̄ rebz nālibus
inepet. Sda spēs pecuīāte
dr̄ ēē capl'oza. h. n. fm. ph'm.
p. pol'. forte p̄mit' cañ et sym̄
inuenta fiunt. h deinde. p experien
ram ēē nālis effīa. Quīz. n. nūmisma p̄le loquendo plus valz
in pā regione. acē q̄ forte alīs
h̄abere. aliqua nūmisinata q̄ nō
multum appīāt in regione sua.
eo q̄ nō ēent ppa regio nūmi illi. Illis
q̄ cañ essēt ibz adregiones illas q̄b'
illis nūmisinata erant ppa et por
tanb' nūmisinata illa. acc eos pl'
accipe p nūmisinatis ill' q̄m in
pāz ppis ppt q̄d cañ campsoza
nisi sunt h exli cañ ars sup̄plet ozt
gine ut postea hoīes artifīa alīt
considēt q̄ nūmisinata i quib' pāb'
ex pendūt ut p̄ea capsoza artifi
alīt effīa ēent ēa lucandi pecuīam.
h. n. pecuīata nāl' no dici nō dz. q̄a
itēb' nālib' incipit. nec ad nālia do
mīāt. hīz p phm p pol'. d̄narius
ē elm icō. i. pn'a et finis. Incipit
n. h ars quēdam. et fiatur ad denā
rium. q̄ incipit. q̄r. i d̄narius pn'a
et finis d̄ dz. ē spēs pecuīatie ē
obolestica ul' pondis ex ella que
forte sic inuenta sum. no sic mal
la metalli in d̄narios diuīdi. et imp
mi'. i sigillum publicū. sic alīs
aliq̄ nēcitate in tinsente p̄ter ua
la fiendā. ul' p̄ ād aliud d̄narij
resoluūtur i massam. acc q̄ forte
ex tunc d̄narius nūo contīa mas
sam maioris pondis ex quo cañ ac
sumplit ozgiem ut oms d̄narij
pondānt. et qui ēent maioris pon
deris resoluēnt in massam. ut ex
h lucr̄ hīz p̄fz. ars q̄ ista obolesti
ca sū pondis excessiua. ex cessū
pondis qui in ueīt' in denarius
sup̄plit ozgiem. Ista spēs pecu
iātie dr̄ ēē cabos q̄d in latino d̄
sonat q̄d arcus. vīz. n. h ars perc
et gnāre d̄narios q̄ nos comunī
noīe appīamus vsuram. nūq̄ cū
aliq̄ tinxerit unde ipis n̄ p̄ptum ul'
p gnātōnē ut si ās hz. v. oues i cap
te ānu. h. xx. h q̄ oues ille gnāue
rūt et pepererūt. si ergo ex. x. dna
rius post aliq' tpe ult' hīē. xy. q̄ fac
pecuīatia usura vsaria ut plane
pz. uult q̄ d̄narij illi piāt et gen̄t.
Ecce q̄ uocata ē usura. q̄ d̄narij
oz ptus. hanc aut. uij. spēz s. p.
in pol'. sol'. q ē q̄ p cōm et nālis ē.
et laudabilis. alie uō ēs sed pbm
uituperāt mūdo. Cum omis ars
q̄ ad denarius incipit. et ad d̄narius ti
mīatur. q̄ nō. d̄narius finē po
nē. Campsoza ut obolostica et u
sura quia q̄ totalr̄ in pecūs ex
istunt. q̄z ap̄cañ in cipiunt. et ad
pecuīam tūmnant. vituperant p. p.
Humus. n. vē ēē d̄narios. cupid'
cū actōnes ad narius incipiunt
et ind̄narius tūmiant. quicq̄d tñ
sic d̄ campsoza et obolostica vsura
sumpt' ēēt et un omib' d̄testanda. ut
seqūta ca. appēt' ei vsas cū neiem
h nec dēet exercē. Capsoīa uō et ob
olostica et si mercatoribz ul' aliquib'
alīs p̄mīcantur. regib' et p̄ncipib'
ēs d̄z ēē q̄ sū dos exercē no cōgruit.
nisi p̄ma spēm pecuīatie. q̄ est. vsura
et q̄ nālis dēz enim ipos hūdare
in possoīb' ul' in redditib' ex d̄z ēē
tu p̄fensione reg'. et palus nec̄ijs
possunt hūdare pecuīa.
Quod diuersi modi sunt lucrā

di pecuiam ꝛ qđ aliquid. &.

Ꝛta ſpes pecuiatie q̄m ꝓbs
appllat callos. ſic du⁹ nō notat.
ſic du⁹ una in uelig⁹ poſſiū. eam de
teſtablem. vocatur enī ꝑ dnarioꝝ
ꝓtus. ex quo nō arguit ꝓbs ꝑ. pol'
oꝝ ꝫ nam ē. nō pere et gnare ꝛ mul
tiplicaī in ſe ipis ē ꝑm nāl'. ꝛ ꝫ naz
artificialiū. ſcantia ꝛ arethe q̄ ſūt ar
tificialia q̄ſcūq; ſil' exiſtunt nū
q̄m ſe ipās multiplicāt. alia uō que
ſūt res nāles ſil' manēa gnānt ꝛ
imputt. ꝛ ſe ipa agent. Volūs igr̄
dnarios ꝓpos in ſe ipis mltiplicaī.
ut q'. ꝫ. poſt lapſum tpis fiant.
ex. ul' q' artificialia ſe ipā mltiplicēt
ꝛ q; ex ꝫ nam artificiūm cū dna
rys ſit qđ artificiale. bīnde ē qđ de
ꝫ pol'. vſuram ē qđ deteſtablem. ꝛ
ꝫ nam ꝫz huj' poſſūs pecuiaz onde.
pecuiam deteſtablem ē ex aliq̄ noīe
quo noiatur. ut q; dr uba. qđ q̄ idē
rapina uſus ī uſa. n. uſus rapitur
ꝛ uſurpatur. q; ul' uendit bis. ul' ue
ditur ibi uſus. qui nō ē ſuus. q̄ dau
cudī⁹ ſad q'. ꝫz ſit res aliud ul'
rei. ut ē dom'. ā inhitare ꝑām. in
aliq̄b⁹ ēn nūq̄m ꝺceſſio ſepaī pot.
q; ceſſione ſbe. nq̄z ꝫ ꝺcedi pot
ul' abſz eo q' ꝺceda nocz ꝺriorē.
ꝫz ſi nō pot ꝺcedi uſus abſz concel
ſione ſube. q̄ ad talem uſū nō pen
ſio aliq̄ accipienda. q' ſi accipiat
ēit ī vba. i. rapīa uſus. cū ꝫ uſus
dom' ſit domū inhitare. nō ſic do
mū aluēre ꝑſſoꝝ domoꝝ ꝑt ꝺcede
uſum domus ul' inhitatiōne abſz
eo q' ꝺcedat ſbam ēt. et qua cui'
ē ſuba ei' ē uſus. q̄m duꝫ ſuba eſt
ꝑpus. ul' ꝓtuz ad ipm lucre ꝑt et
nulli ī uriatur. ꝫ grāp. n ꝫ uſurp'.
ſi retinēt ꝫ dnū dom' vendit ī hita
cōnē ꝛ uſum ei. Judnarus aū nō ſic.
nā ul' ꝓpus dnarioꝝ ē expendē ꝛ alie
nare dnarios. nūq̄m ꝫ pot ꝺcedi ul'
ꝓpus dnarij. n ꝺcedā eius ſba. cū ad ta
lem uſum optent ꝑām ſbam alienare.
q; ꝫ acres abipa ſb ꝺpndz ꝛ uſus ex ipa
re ſiūt ouglēn. bīnde ē cui' ē ſua. eius
uſus volens ꝫ accipe penſionem d uſu
dnarioꝝ dr ꝺmitē ūbam ul' dr rape
ꝛ uſpare uſum. q; cōcedendo uſum d
narij. ꝺcedit ſubam ei. ꝺcē nō ſubam
nō ultius ſpctat ad ipm uſus ei. ſr̄ ſi
d uſu pn̄ſionē accipiat. vend' q; nō ē
ſuū. id ē ꝙuelle accipe pn̄ſionem d uſu
dnaioꝝ q; uendē aliud uelle in hīe
uſum eius ul' accip penſionem. d eo q'
nō ſpctat ad ipm cū nō ultius ſpctet ad
eū uſus dnaru ex q̄ ei' ſbam ꝛaz ꝺceſſit.
adūtend tū q' ꝓbs aut ꝑ pol'. q̄ cui' ꝛ
rei ē duꝑ uſus. unus ꝓpus. alī nō ꝓp.
uſus ꝓpus dnaru cū ipm ꝛmutare ſuū
expendē ꝛ alienare. uſus uō nō ꝓpus
ē appete. ſ) ultra ei ōndūt dnḡios
ſuos nō ex pendō. ſz ad apiendum
ut uidentur dites. ſic ꝛ uſus ꝓpus do
mus ē inhītare. uſus nō ꝓpus ē ipm
uendē ul' ꝛmutatōe. multi enī domos
habeant. nō ad inhitandū. ſz aduendō.
d ei cui' uſu. cum ſic ꝓpuus ſuī nō ꝓp
ꝑt accipi pn̄ſio ſi uſus ille concedi pt.
ul' poſſit abſz cōceſſione ſube. ꝑ q' pla
ne cōtio ē d denarius ꝛ alius rebz. nā
d uſu ꝓpo dnarioꝝ nō ꝑt accipi pen
ſio abz uſura. q; talis uſus concedi
nō pot. abſz concelſione ſbe. ſz d uſu
nō ꝓpo pot. ut ſiquis uellet nūmul
mata nō expendō. ſz ad appendō q' for
te mercatores multoties facīt qui
ut appant dites ꝛ ut alū ea' aput
eos d'poānt. pec'. hīt cozā ſe ml
titudinē pecūie. cū ꝙ quis poſſit o
cede dnarios ad talem uſum. uelz

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

adapend abſq; q̃ concedat ſubam eius.
ſilꝫ mod̃ d̃ dnarus penſiõm accipet
forte alr̃ ꝑcaret uſuram tñ ñ ꝯmut
tet. Inter aũt alios ut plñ ꝯtg eõ.
In uſu nõ ꝯmutatur uſura. ñ q̃ uſu
rato ⁊ ꝑpus uſus dom̃ ꝯcedi ꝑt ablq
ꝯcessione ſubẽ eius. ſi quis ꝑñsio ac
apiat. nulla uſura ꝯmittit. Dez q̃s do
mum uendẽt ul' ꝯmutaret. q̃ nõ ⁊
ꝑpus uſus eius. dato q̃ nõ ſtatim p̃
cuiam accipet. ſi ꝑ nſm dom̃ ult̃
ulteriꝰ pecuniam accipe. uſuram
õ mutẽt. q̃ iam uſus ſpr̃at ad ꝑñm
ꝑq̃m pueniõnẽ ꝯcessit ei ſubam.
omñs q̃ uſura q̃ uendit uſus ⁊ non
ſpr̃at ad ꝺnorem ⁊ nam̃ ẽ. Dez q̃
reges ⁊ ꝓncipes: ſi uolũt nali dñai.
phibẽ uſuras ne fiant eo q̃ uuri nã
u õtrãditur. Quõ in domibus
regum et principum sunt mul
ti effectꝰ committendi.

Circa finẽ lib' pl' distinct phs
duos mod̃ quib' nũmus mata
acq̃runt. ⁊ tragit. n. ħ ſi. q̃. v. uus.
q̃ una d̃ possessiua. ſecũda mercatua.
tercia ꝯmenaria. ul' ꝯducta. q̃rta
expñtal'. quinta agricultiua. Via aũ
possessiua acq̃ritur pecuia q̃n quis
poſſõib' hũndans ex fructib' eaꝝ
pecuiam acquirit. Dez enĩ ſcdm phz
yconomicũ ut dispensatorẽ domus.
ẽ exptum. ẽ possones facendo q̃ ſint
magis fructifere ⁊ ex quib' melius ꝑt
ſubuenire indigñtie domestice ſũ
gubnatione domus. h aũt ſi' cõtg
q̃ ſcdm̃ que in quib' ꝑtib' hũndat. ut
quis ul' alib' hũdz. que in ꝑtib' illis
in quib' existunt melius ꝓficiantur.
h aũt quõ fiat possit. et ħ ẽ posso
nes. quis ſe hre ꝺbeat. et q̃ aues
⁊ alia q̃drupedia cõſuant. et que
ualeat p agricultura magis aduuneau
plãtationem. et q̃s ẽ arbores sic ge
rendo dispoſuimus. ſilendo p tũ ſine
eo q̃ alia d̃ talib' ſufficiat. dixiſſe uidẽ
tur. palladius enĩ huius mãtia enar
rauit. ſcdm util' ad pecuiam acq̃ren
dam d̃ mercatiã. cũ quis p mare aut
p tram d̃ mercationes aliquas. ul' al
ſiſtit d̃ferentib' mercationes ipas. Di
dit enĩ ſcdm plñm mercatoria uarias
ꝑtes. in au chiam q̃ fit p mare et
pondis portatuam aſque fit p ter
ram et allũtem. ⁊ aia acq̃rendam
pecuiam. d̃ ee mercatiã ul' ꝺducta.
ul' aũ quis spe mercdis ul' põ ꝺduc
tus aliq̃ opatur. Qrta uia d̃ ee
expñtal'. expñta ꝑticularum
cũ ergo ħs notit ꝑticulaiã fẽ aliq̃
quib' pecuiam sumit lucti. d̃ ee luc
tuiam expñtalem. recitati ei phs
duo ꝑticlaiã gesta q̃b' pecuia fiut ac
quisita. Pm̃ ⁊ quod fẽt mulles vn'
d̃ septem sapientib' qui p mo philo
zophaꝝ ceperunt. ipe enĩ cũ eẽt paup
et unparẽtur sibi amicis. cũ phãret
et ad quid ualẽt phia sua. cũ spr̃ i
egestate uiuẽt. ꝑ nõ diꝰ cupid'
ħ ondẽt qd facile eẽt phs ditaꝝ si
ẽ talia curam gãrent. Vidit pas'
nomiam fecundam ẽ magnã. copia
oliuaꝝ ab omib' in colis illi' regionis
erant inoctũ oleum q̃ recolligtur e
rant in ãno fructo. mutata q̃ pecuia.
⁊ dato arrabone p fructo olo. cũ q̃ nulls
potãt uendẽ oleum in ipe. tum erat
q̃ ei erant magna copia olei. lucrus ⁊
pecuiam mltam. ⁊ oĩa q̃ facile erat
ditaꝝ. ħz ꝑticulare gestũ qd recitati
d̃ phs. est d̃ quodam siculo q̃ emit to
tũ fructũ mũdanaꝝ. et q̃ solus
fructus uendebat. lucrabatur pecuiaꝝ
ut uolebat. Inẽ certa aũt augñta

dicas sed⁹ phm̃ ē facē. monolopias
i. sue uenditōm vnam. nam qui vi
solūendū capiat pecū p sue uolun
tatis arbitō. volūtem ergo pecū
am acquirē oz h⁹ similia ptiāria
p q̄ aliqui pecuiam sūt luctati. hec
in memoria ut si occurrēt opecū
tas p similia gesta. diu tam illā sic
uciā pecuiam luctetur. Quinta
dr artificia q̄m às p artez suam ali
q̄ exerceat p que pecuiam luctur nā
h⁹ finis artis militaris. sic uictoz.
& mediānalis sit sanitas sūgle ti
artes q̄ ad pecuiam ordinant. eū
exopte arte fō pecuiam inūdūt
medici eū fab⁹ dōfatores & ī ipi
milites aut stupēdaru sunt & pe
cuiam intendunt. doez g̃ q̄h⁹ uo
lente sēm uiā polliceam p uide
ndigentiam hec curam. d ēā sic
pecuie sēm q̄ exig̃ suus status
ānpd. reges aū ex pnapes int
uias tactas sole due uē udiū
utilis. uidh⁹ possōria & ex pmitalis.
doez eū eos. ut p se ul' p alios ē
exptos faciendo ptiares ōdiōes
regni & gesta ptiularia. p decesso
rum suoz sm q̄ luite pecuiam
acquirebant. oz ei obuare lauda
blies ofuetudies regni & q̄s capiāt
luctos rōitus nō uspendo aliox
bona ofidato g̃ gestoz ptiulariū
& ofuetudinū appbatau. & ua
ex pmitalis utilis regib⁹ & pnē.
in acquisitōne pecunie. sic etiā
vul' est ua possōalis nō sol' in pos
sōnibz unimobilibz cui moi sūt
ag̃ et uinee et cete hui. sz & in
mobilib⁹. doez eū eos pelle mlti
tudine bestiaz et etiā auiū p q̄
sacrificabant ī dignitate vite. vi
mus. n. fridam impatorem
q̄ tante sapie seclaris p dicaba
huisse massanuas multas. nō ob
stante ei qd ēre feruentissime dīa
batur ñ victualia modici pcii exis
tebant. & nō th̄ qi exepts alimēta ca
rnis uolebat assummē. & h⁹ tā intel
tus qm̃ in uolucrib⁹. h⁹ est doz reges et
pnapes. ut aliis exēplibz in regno
est p bat & nō dubitē uuē qi aduc
ne & pegni qui ei omia insigula ali
mēta pecuiā mag̃ emut. ut aduena
qm̃ ut cuius. qi doz et pnapes reg
bre homies in dubs tam sē cultu
ra agrum & uineaz qm̃ & sup ar
mentis bou & sē multitudine ouiū
et aliū d̄fluentum aliox ad in
dignitatem utte. nō solum q̄d rupe
dū sz & uoluem. Doz aliquibi ē d̄sue
tudo hec multitudinē colūbaz ul'
aliaz auium ex qb⁹ doēstica alimē
ta sūmmutur. sic & ut p. in pol. art
In sistend ē ee apum cultum si ap
ille apte ēēnt ad talem cultum ex
apibz eū inptibz doez colle mel
tis fructus. cum puis exp̃nsis.
Vt g̃ sit adunsū dre sp uita cuiusli
uolentes pol' uiuē. meliorz uita
& hec alimēta ex pbs laudabilius
ē qm̃ singula pecuia emē. Quod
aliq̄ naturaliter sint serui et
quod expedit aliquib⁹ eos esse
subiectos.

Decebat sup in hc & pce si
lib d. usq. ee dō. uidh⁹ d edi
ficiis possōnib⁹ nūmismatib⁹ &
mīst⁹ sui seruis. Expedius g̃
th̄. Restat ex leq. d q̄rto ut d ser
uis. ondimus aū primo sīutute
aliq̄ ualē nālem ee. et q̄ nāli ex
pedit. aliq̄bz. alios ee subiectos.
q̄ pbat phs. p. pol. q̄ oplia ua.
sumpta ex q̄ druplia sili. p ua sui

ex sili tudine repta in reb⁹ ui animā
tis. sed a expte eidem alis. t ex dū
lis spēb⁹ alīum. q̄rta ex dūlitate ser
uū in spē humana. p̄ma sic p⁹. nā nū
q̄m alq̄ multa sūm debitū ordiem ex
tinxit ad vnū. ut sit i ad pdnāns t
alios. uel si plures uoces fecūt alqm
arripuiam. o⁹ i dare uoce alqm pd
nāntē. sm tota armonia diuūdicat
sic. si pla ela cōcurrit ad gstōnē
cōis mixti. eusd o⁹ i dare ad elm
pdnāns sibi. quod mixto cōpet. d
bit⁹ motus. aū debitus status. in ē
g qd in omib⁹ mixtis dīnatur tra.
q̄ omia talia fiūt q̄uis. nāli⁹ do⁹
sum tendunt. q̄r sic ē in reb⁹ in aīa
tis q⁹ nūq̄m alq̄ pla nāli⁹ constitu
unt ad vnū. ut i nāli⁹. ad pdnāns.
cū societas ho⁹. sic nāli⁹. q⁹ homo
ē nāli⁹ al⁹ sociale. ut supi⁹ diffusius
p babat. nūq̄m ex pūb⁹ hoīb⁹ fi
eret nāli⁹ vna societas. uel vna poli
tica. ut nāle ēet eis aliqs pncipari.
et aliquos nāli⁹ seruire. Sed a ista ad
uertēc⁹ hīt ad sili exhus q̄ uidimus.
in pub⁹ eidem alis. q⁹. n. al⁹ tam q̄
unplures ēentiales dicit⁹ in o⁹ et un
animam. ut aīa ē q̄ dīnans. et corp⁹
ē q̄ obsequens t obediens. o⁹ ei non
plus se ipm digē adpetes debitas. sz
digi ad hi⁹ opa pūtutē aīe. cū g mlti
hoīm nū. p⁹tuit ad alios. q̄ corp⁹
ad aīam. sē eos nāli⁹ ee suos. sunt
ei aliq̄ carentes pru. et un illi. no
ualentes se digē in opōnes d⁹bitas.
Expedit g eis ut dīgantur abeī
t ut alii sunt sibi. ita ut g in ho
mine tuoso t bñ dispōto aīa dīnatur.
t o⁹ obedit. sicut in politica. v⁹ o⁹
dinata sapientes dz dīnari. t in
sipientes obedire. q⁹ hu cōparē
ad illos. q̄r o⁹ ad aīam et quasi o⁹
ganū ad artificē cōtingit. et alīs mag
dīnari ignorantes q⁹ sapientes sz h
act⁹ ex dūlitate pol⁹. nā sic in ho
pōsulente t bñe aiam pūsam. cō
tinualitas dīnatur mag⁹ q̄m aīa q̄m
rō. sic in politicis pestilentib⁹ et co⁹
ruptis mag⁹ dīnat ignorates q̄m sa
pientes sz d hmt lib⁹. ū agetur dregīe
regni et cui⁹. diffusius ēstabitur.
Tercia ua sili ex dūlis spēb⁹ alīum.
ut hoīs t alīum a⁹. ho. n. ut supi⁹ dice
bat⁹ nāli⁹ dīnat bestias. uidm⁹ ei
mltas bestias domesticas ut canes
t equos i multis seq̄ salt⁹ pp pru.
ho⁹. q̄m ex ppa industria cōsequi no
possent. expedit g eis ū nāle ē
ipis. subici ho. q⁹ p ho⁹ pru. digāt.
t saluāt⁹ q̄r cum insipientes o
pant⁹ adinduste. sic bestie eo q⁹
carētes pru. nesciant se ipos di
gē. sic nāle ē ignorantes sibi p
dentib⁹. expedit ei eis sic ē sub
iectos ut p eo⁹ industriam. digant
et saluentur. Tercia ua sili ex
dūlitate seruī uel ex patione uiro
rum ad femīnas. Videm⁹ enī uir
q⁹ sic ratione pstantio⁹ nāli⁹ dīnat
femie. d qua dr pol. p. q⁹ hī cōsili.
ei no ualidū. cum g uidemus aliq⁹
ee a⁹ plus d facere aīs usu. q⁹ fe
mie aiutis. se g eos nāli⁹ ee sb
itos q⁹ seruitus. aliq⁹ mō q⁹ nāle.
et nāli⁹ expedit. socie⁹ huae aliqs
seruire. t aliqs pncipari ut in
pri⁹ cā⁹ dicebatur. Quod pret
seruitutē naturalem que quasi s
uitus simplicit⁹ est dae huiusmodi
legalem et positiuam.
Sicut pti⁹ uis nāle ppt eoē
bonū optū dāt leges ali
qs positiuas. p quas regnū
regna t ciuitates. sic usum fiunt

ductoribꝫ legum q̄ ꝑ ſuitute nāle
ſ q̄ ignorantes dz ſiunt ſapi⁹ cē
date ſuitute legalem ⁊ ſi poſituā.
ſ q̄ debiles ⁊ uicti ſ urint uictoribꝫ
⁊ potiꝫtib⁹ ē ei uſtū legale. ut rec
tat phs. ꝑ pol. ſupatos unbllō ſiu
re ſupantibꝫ. ⁊ aut huius uſtum
ſ phm ē ſz quid poſitū ꝓplice ꝫ ita
tem hre q̄ ꝑ ſunt. ex ꝯductoribꝫ
legū. ſed ex defenſiōe pue. ē ex
ſalute bllōꝝ. ꝑ ꝯgitas ſic ꝓz. ꝯgū
eni dnāꝫ ut dr unpol aliq⁹ ex ceſſu
r ſui. hi aū ex ceſſus dup cē pot.
ul ſ aiam. tit ſdm eoſ. nā homo
dꝫ nāli ex hus duab⁹ ptib⁹ ꝯpoſit.
ex ceſſus aū ſ boā aie ſi ex ex ceſ
ſus ſimp. eo q̄ ulla boā ſimp d ꝑſti
ex ceſſus uo ſ bo ꝯcepis r ullus
ē ſi ſ q̄ eo qd hui bona nō ſiut
tanta ſiaut bona aie. ⁊ de ſiuant
alois illis ꝑ qd bnde q̄ dr ꝑ pol
qd dicamus aliquos dnāi digne
q̄ excedunt i bois ꝯcepis. ut ſunt
pulchi. ⁊ fortes. multo uſtus ē hi
diffinū in aia. ut dicamus aliqs
dnāꝫ. q̄ ex cedit in bonus aie. naz
aia ē ꝑſtantioꝝ cē ſapia ꝯ ⁊ boi.
q̄ ſub bo aie ſdunt dnium nāle. ⁊
ſimp. ē eiū dig nāli ⁊ ſimp ſapi
entes ⁊ bonos dnāꝫ ignoātib⁹ et
pūſis. ſicuti pō et fortiꝫ eois. que
ſiut boā ꝯpalia ⁊ ex tiora ſi facit
dnū ſiꝑ nāle. ſi mag facit ꝑm
legale et ꝓicuū. q̄ eiū ſupans i
bonis opib⁹ eois ul uacuū pō do
mineſ. hus quos d bllāutt. nō ē
uſtū nāle. ſi ſdm pulgatom legi
nr. tū hi uſtū aliquo modo cē cō
gruum. ſi ꝓſidentur legum ꝓdcto
res. Nam cū legū latores ſint bo
quib⁹ mag nora ſint bona ꝯcepis ⁊
tiora. q̄m aie et i tiora ut ſdm dcz
uidi d aliq⁹ cto. cū ſiut legum lato
ribꝫ ut ſupantib⁹ unbllō. ꝯ grue dnārent
alios q̄ talis ex ceſſus. notuꝝ ſit q̄m
alios. Vū ⁊ aiꝰ phs aut uſtꝰ cē dnūm
diffinū ſ bo aie. q̄m ſ bo cōſ. ſi ut aut
ñ ſili ⁊ facile uide pulchꝝ d aie ⁊ cōis.
ſa ꝯgitas ſiue ex defenſione. pate nā
ut homies ſuctū bllārūt. p defenſi
one ꝑpe cuitatis ⁊ regni in fauoꝛe
bonū eois ⁊ defenſionis pate induc
tum ē ut ſupantes unbllō. dnantes
ſupatis ꝑ dcz ituoſos ⁊ ſapientes
et bonos nō reſiſte ordinatoni legali
q̄ ꝰ bonū bono ꝓpoſito ē ꝓponend.
t ꝯgitas ſiū ex ſalute debllatoꝝ.
Nam ꝑ haut legem mlto ꝯ ſupati
unbllō ſaluantur. hō eni a. bllān
tes ꝓmores eſſent ad hoc aduū ſi ſa
rent ſi ex eis ullā utilitatem ꝯ
ſeq̄ntur. ſi cum cogitant eos acq̄re
in huos. reſiuant ipos ꝑ utilitate.
q̄m in ꝯſequ ſpant. und ſeruus ſz
unam et huiꝰ aſtuando. q̄ tales
auctoribꝫ unbllō reſuantur. ⁊ nō
occidunt. ut poſſint ipos poſſidē
ſi ſeruos ⁊ ancillantes. Quid
pret ſeruitutem naturalem minuſ
tationū et legalem ū date minuſ
tranté ꝓductam ꝛde.

Oſſum dre. uij. cē manuel
nūſtroꝝ. nā aliqui ſiut tales
nāli aliqui nō ex lege. aliqui
ex ꝓducto. aliqui ꝺdz ex iutute ꝺdcē.
dnus ſ miſter. ul eſt barbar. ul in
potis. ul mcenarius. ul ituoſus.
ul dilectuus. barbari eni dr illi
qui ſiunt ſiluelis. et neſciut ſe ipos
dige ꝑ quod tales ꝓtinq̄ nāli cē
buos. ut ē phūs in ai. dcī aut eni
in bonus aie. ſ q̄z ex ceſſum ꝯgit
alios dnāt. naturali. in potentes
ſ ꝺit cē nūſtros ex lege. ut ſiqui

in potñ deficientes z nō ualentes d̄
bllantib; resistere. puulgatōne legꝭ
d; eis fiure z mīstrare. z mcenarios
uq; ꝙ ē magist̄ ex ꝺducto. Ille ei
mcenarius dr qui pñ mcedē in tñdē
ob sequiū ei alq; mcedem exspect.
si boni z utuosi sunt mmist̄ ex utu
te z dilcōne. l; ei dign̄ sit opari n̄
cede sua. z nō sit ogruū aliqñ pp̄
stipendarī militare pñt. tu ui mist̄
d; in tñdē bonum siq intendit. l mce
dem alīq̄m cōzlem. l; dz ē ꝓ nīt. optu
ut aū dare mīstrōm ꝺoctam z dilc̄
tuam p̄ mīstrantiam nālem z
fm legem. nā q ē in nob; corrupto
appetitu nō spr resuamus ordīez
nālem. ut plūm pnupatus sit p
ūsi. nā ignorantes z puati bois aīe.
nō acḡescūt mīstrare. z fiure. pdīs
tib; prud̄. z illis. Rursus q ꝙ alīq̄
plēs z ex nobli gnē ortos toto
tpr utte sūt nō agē ad ustū belli
ut erto possent acḡrē alīq̄s aut ll
antes z seruuos nc g tales omīa
p̄uentur mīstris ad supplīdam
dignīam domestīcā optuit. ē alīq̄s
mīstros ꝺoctos sueētes inductu
mcedis z alīq̄s dilctuos mīstīres
examē bonū. ad hos aūt mīstros
quos utus z amor ut elimat seru
entes dr; pnupantes se hīe qi
ad filios. z dr; eos regē nō regie
serule. si qi mag; pīnali z regali.
possūt aū dīc ua ōnde tales mīst
tros si quos ē otingat mag; hono
randos z pmandos qm̄ ceteros. p ua
sue ex dignitate upor mīstīcium.
sa exunitate z appīnqtate qm̄
hīt ad pnupantem. p ua sic p;
nam spr dignoribz z sunt ampliora
z būficia ebuenda. cū g utuosus
seruus ex amore honestī z ex dilc̄
tōne honestū bō digniorē sit mer
cēnio. qui pñ fuit ex ꝺducto z ex
mcede z dignor sit seruiente nō amo
re hōestū si q ē suppatus in bllō z
ꝺio sit melior barbaro qui mīst̄
eo q nescīat se upm dignē z dilcāt
atōnis usū. ex ipa dignate mīstrīa
um p; in mmistros apnupante
mag. ē honandos z pmandos. sa
ua ad ōndendum. h ꝺ sui exem
tare z ppinquitate. q hīt huius
mīst̄ ad pnupantē. dignū ē eū
ut pres ppinquiores plus p fundam
aq q si omīs amor q ꝺa ututem
vnitiuam z nectiuam hīe dr. ut
uult dyo. q̄rto dedi. no. mīstītes
pnupi nō ex mcede pñ. sz examen
mag; uoluntatē ꝺuēti ei qm̄ alī.
qm̄ dig"est ipos plus ꝺ influenca
rempe z amplus bonū p̄ marī
apnupante. Quō indomibus
regum et pncipum sunt ministris
officia ꝓmittenda. Capitulum.

Cum indomib; regū z pnci
pū mīst̄s officia dispñsant.
ut aliqū militudini equoꝝ p̄fiant
milis militudini equoꝝ. alū uō
alus rel; p̄ requirit mod; domes
ticul qm̄ ad plēns sīfrat ea sunt
attendenda. uidlz ordo mīstīndi. sa
lutas ex legndi z ꝺ mīstīcium.
p̄. n. attendēdz officia domestica
sic ē ꝓmtenda mīst̄s ut reuet
i ꝺbitus ordo mīstīndi. q̄ marie si
ꝙ tigit si nīqm̄ officium alīq̄
mūtā mīstris plib; n illi plēs sit
sub aliquo vno. archītectores sit
pñ intendē. ē officium ꝓmissum
in̄ h assīgt z so. pol. u pol. u
dr q alīs defectus fuit multi mīs
trantes qm̄ pauci. nā cū multis

id mīstrum ꝓmīti sepe id neglig
nam sepe quilz mīstraū huj
mīsterum neglig ēdns alī alus
ex eq̄tur id. ūz enī ē mlt̄tudo i ꝙ
ū illa multudo reducꝝ ad ād
sic ei uidemus in vnū loꝙ exēntuz
in po reduc qđ ipm ꝛ mar ordiatū
eo qđ multudo ei eū exēcaum ī
po reduc in vnū pmū ens. ul in
vnū dm aquo oīa ordiantur. sic
qlz mlt̄tudo si dz ordiata ee dz redu
cz in ād aquo ordiat̄. qđ si mīsts
ꝓmittentur offīa ād ne id negligat
et ne fiat confuse. et in ordinate
ꝓfica end ē uī arrectoz et mīsts
dlis cui sit sollicitare et ordiare illo
Est aū h documtum mar nē in
gubnatione domoz regalum ubi
pp multudynē offiōz dz ide mīsti
um ꝓmīti mīsts mlts eo q uī nō
sufficeꝝ ex eq̄ op id. ē enī in ꝓmissi
one offiōz attendnd ordo mīstndi.
so dz i attndi facultas ex equendi.
q mar si ꝛ tīg eād nō ꝓmittantur
offīa plā ꝛ diuīsa. tō aut huj hrī
pt ex hus q dīr q̄to pol. d bem
enī sic ymagiārī. q sic hz mag do
m adpuam. in magna ei caitate.
ut dr ē finē pol. q̄to. nō sit con
greganda offīa et pncipat tanta
curam hīt anexam ita qđ eidem
ꝓmittantur diuersa offīa. ul di
usi magīatus qui in caitate mag
offīa ꝛ pncipatus tanta curam
hīt anexam. ut ead p sufficere
nō possit ad facultz ex equndi offīa
multa. sz in pua caitate ul in pua
ulla ū pp pauitatē hītan cūm
nō multi possunt ide in officiis.
ꝛ ū offīa cōmissa nō magna eam
hīt anexam ꝓgregaī possunt offa
et magīat ita q eid diuīsa offīa
ꝓmittant. Ad q dm est de ciui
pua ꝛ magna. intelligendum ē ꝛ
de pua domo ꝛ mag. ut domo pua
ū mīsti sunt pauā. et offīa mo
dicam curā hīt. si ē in gens pla
offīa ꝓmīti eid. possz enī dom
ee modica q facilr id possz ee tot
mīster mīsē. et custos porte. sz in
tomib regū et pncū. ubi ē multi
tudo mīstrantium. ꝛ ubi offīa a mai
mam curā hīt anexam sūt oīo
offīa pticulanda ꝛ distinguen
da ꝛ nō sunt pla ꝓmittenda eid. ne i
pediatur facultas ex equndi. ē in
offiōz ꝓmissione considanda ē mīs
tīcaum mō. cōit enī mīsti duo hz
ꝙ sueuerunt d fide nā aliq male
ex eq̄nt op in uictum q̄ sunt de
prientes ꝛ fraudantes iura rega
lia. aliq uo male ex eq̄nt ipm sz
h nō ex malicia voluntatis. qz ipi
d se bonum uolut. sz h ꝙ exhebitu
rie in illē. sic enī hebetes ꝛ imprū
dentes pp q sz ipi nō decipiant. nec
d fraudent decipiunt tm ꝛ defrau
dant. Add g mīstriaū ee dz ut
sint fideles qđ q ad rectitudinem
uoluntatis ne fraudent pruden
tes uō q ad industriam ī elle ne p
in sipiam d fraudīt fidelitas au
cognosci hz p duratē tpis ipm
ei cor hominis unde nō possumus.
sz p durna tpis ꝛ indiuisis officiis
ꝙmissis fidlr se gessit fidelis ꝛ uidi
candꝰ ꝛ prīs uō cognosci hz. Pea q
dicm. in ū lc. ut si ās sit memor
pud caut ꝛ cum fīcus ꝛ ā q ibi
dicm. pōis ē reputand. ꝛ h p
mai ꝛ mi. p mag ꝛ mi. pncipat
d ꝺ dcoibz illis. ¶ Quomodo a regib
et pncipibus pro uidenda sunt in
dumenta ministris. &.

Quia magr appet regē prūs si suam familiam d̄bito mō gub̄nēt & si ei debite & ordiate nēcia tribuat pulsio in dumentoꝝ maī vī facē ad honoris statū ut instruantur & pn. q̄lr cē js se hāt honorifice & prudent. Videndum ꝫ q̄lr sit exhibendi in dumēta ministris. adeū eū sa q̄ cē h̄ q̄ adpscens spīat q̄nq; attendēda. vidz regis magnificēt vnifōrtas mīstrōꝝ eū ordo p̄t ꝯsuet̄ pīe & ꝯgruentia tpīs. Cui enī deceat regem magnificari. ut supi. li. diffinitus pbabatur decet ipm erga suos mīstros. d cāt se hīe in debito appatu cū debitis in dumentis. tā h̄ non ē adinanē glām nec ad ostentatōm talia sint facienda. ēm ut reges et pncs ꝯsuēt se in suo statu magnifico & applō ꝯtinuāt. dez eos magnificā facē ut pbat phs. vi. pol. Ideo cē q̄stionē sidanda vnifōrtas mīstrōꝝ eum nā ut appareant mīster ptinē ad vnum pncipem sīl ad vnū dominantē resp̄ta ordōne p̄t maī dz. attendi vt vnifōrmē uestiant. sūt ei in domib̄ regum & pncip. diuīsi gdus. oīs gilli qui in vno gduī cēnūtur. si nō mlt̄um adinvicē distant. eod mō sunt in ducēdi ex ꝯsuētate in dumentoꝝ cog no scat eos cē vni pncipis mīstros. Ideo cē q̄stionē in dumentoꝝ consideranda ꝫ ordio p̄t nā oīs nō debēt habē equalia in dumēta. in tantis ei domib̄ nō solum sūt lauta sēd & delicata. inter utēdū quida sunt sēriores & quida in fōres pp quod dez eos alr & alr cē ornatos. sic eēm uidemus in ordie unusq; q cū toto vnusquisq; sit vna dom̄ summi pncipis di. si ut plane inuit phs. xcu. meth. In hac como nō omīa gaudent equali appatu. nī equali pulchritudine aliq; minoꝝ p̄t ordo & iustitia vnūsq; in quo decēs dī mirabilis ꝯdītoꝝ sapiā. sēd in domib̄ regum et pncipum q̄z q̄lz ip̄ varietatē mīstrōrum & ofīciōꝝ q̄ q̄dam vnūsquisq; dī p̄t. ut si oīs mīstrent eque pulchē appatu nī eq̄ pulchīs in dumentis gaudē dz. sī ꝯsidēta ordōne p̄t sic sēdm suū statum sint cuiz talia ꝯuenda. ut inh̄ appeat pudīa & industria pncipantis. Circo cē cōsidanda ē ꝯsuetudo pīe nā oīm in ꝯsuetum vr q̄ turpe & in odiatum. h̄ enī apūtas solum sinus ude mī affricam adilla. Ido dr cē finē. vij. pol. q sp̄ ꝑua amamus mag. vidm cōit hoīes ad affici ad prias ꝯsuēdines regiones pīe ut et peiores & ꝑiores sint eas pulchiores & meliores udicant. In in dumēntis ut in oīb̄ cōsuetudo nib̄ ad dandum ē ꝯsuetudini regi onī nisi ꝯsuetudo illa cēt penitus corruptela. Quinto cē h̄ cōsiderandū ē cēt cōgentiam tpīm: nā cū h̄ in fōres eoꝝ regantur & p̄ sīe celestia p̄t uaītatem tpa. & p̄t dulsificam ordō celestis pōtus eos in dumēta et cēta talia ꝺ seruientia ad in dignitatem utē sint vaianda. Que est curialitas & quod deceat ministros regum et pncipum curiales esse.

Idetur aut curialitas se habē ad nobilitatē moꝝ sic uis ca legalis se h̄t ad plecōēm legis nam ut in pl̄ecōm̄ do patebit sic uis legalis ē quodāmō oīs ūtus. q lex oīez uirtutē adimplē iubet. sic ēalitas & quodāmō oīs ūtus. q nobilitatē moꝝ q̄

omis utus ꝙ cōitatę dr. possim ei distingue dꝫ nobilitatem. Vna sēm opōionē ut nobilitatē gnis. z aliam sēm uitatē ut nobilitatem mor. Nobilitas aut nex cessu alic boi fraudaj dr. Nam nūqm dr̄ē vnus nobilior alio ñ in aliquo exce dēt illū. sic fuit duo gnā magnor. q quia qdam sunt magna boa sc opoio uē. ut cōlia z ex tnsecā. qdam uō sunt magna ꝑ uitatē ut uirtutes z boa aīe sic dū nobilitas hz vna ꝙ fundantur in ex cessu magnor bo nor ꝑ opōem. ā uō q fundatur i magis bonus ꝑ eruditā z uitatē. bo ei uulgares z cōiē ꝓpls nō papiat n sisibilia bs. z exteriora. hi sunt ho norabilias gnis. dicue. z alis pō. Mu g pcessꝫ ex gnie honorabli ut ex diuīs ul' ex potib'. z b' ex anti quo uta nō sit memoria in ꝓplō pro genitores suos paupes dicitur hīē nobilitatē gnis z p ois ē nobil'. ꝑ reputatōm ꝓp. z sēm opionē eo q̄ honorablitas gnis. z alis. pō. z diae sūt boa exteriora. q̄ hr nō sūt mag. sīp. sūt ti magna in opōe z estiatum uulgarium. Nā ti nobilitas z. ꝑ ex cessum ututis z boitatē mor. tñ q̄ nūqm fama ꝓdit. z q̄ cōit dr m pō le ē ee flm ꝫ totum. ut dr uelle ee plis vy. etc. hi uulgaīs opīo alic ꝓbabi in uent. Videmus enim ut plm. q nobiles gnie sūt nobilior mor. q̄m alii. nam ut dr p. pol'. sicut ex bo nasc̄. z ex bestus bestia. sic ut plm ex bonus nascatur bonus z ex prud prudenter. nobiles g̃ homies q̄ cū plis cōuersantur. q̄ exptī. ut plm fuit pdītiores alis. z q̄ mīti ocli i ipos respiciunt. cōit plus uēcundat. et dignantur opa turpia q̄m alii q̄ g nobiles hoes ꝫ q̄ sūt in statu quo ꝓbablem ē eos ee pdentiores. alis ꝫ phabilem ē ex bois boi z ex pdītib; prudentes. ouri. qui sūt ex nobilib; natalib' ortus. dīr ee nobilis ꝑ opīonem. q opio ꝓbabr in utur. ut tales ut ꝓ ꝓbita ꝓbablem ē ee pentes z bonos. huic tñ ꝓbibitati. alii subē flitas. q ut dr. ut pol'. ñ aū ulr qd ꝫ facē multo cens asi nō pt. ꝫ d fi cit. quidam eius nobiles gnie d̄ gnt aua nobilitate. z sūt pūiores alis. ꝑ mores. Si g nobilitas gis ē nobi litas mag. sēm opionē mor. uō nobi litas ē sēm ēentiam et uitatē q̄ de cens ē uitatē qui cōuntur z estimat toni ee tales uitatē dei ē nobilies gnie ee nobilies sēm mores. Ex ꝫ g curialitas uenisse ui. nā curia ꝓ pue nō dr nisi dom' nobiliū magꝝ et. q̄ dr nobilies et magnos ee no bles et sēm mores in sumptū ē ut dicat ee curiales z hītes mores no bis. ꝓp q̄ curialitas qdam mor. nobi litas d̄ pt. Et si g curialitas qdam ois utus ꝓ operationē ad nobilitatem mor. sic legalis uisti ē tota utus ꝓ respectum ad unpletōm legis. pnap'. n. le dem ututē. ut pnap' nō methai. q̄ ē opus tpantie nō dimittē aliem ē op' fortitudis. et sic de alis. sic nobi litatē mor. dr̄ omnez uitatē. ꝓp q̄ cu rilitas ē quodam ois utus. Dīr ei curiales qui ꝓp te ebuiut moderata do na q̄ ē op' liberalitatis. Sic curiales dīr fidēt se hānt in magis sumptib'. q̄ ē op' magnificē. sic z curiales ꝙmesto res dīr. qui nō nimis ardenter ul' ē piter ꝙmedit q̄ ē op' tepan. Curiali z dīr homies se hīe erga suos cues. si nō eis in uiriam i fānt in uxoib' ul' in filiabꝰ quod ē op' castitatie

dr etiã quis cuĩalis mo ũsatõne si
sit affabilis ⁊ hylari uultu. alios
respiciat. qđ ẽ opus affabilitatis.
Vt g̃ sit ad unũ dr̃e quõ cuĩalitas
ẽ oĩs ũtus. Jđ g̃ op' ẽ pt̃ autute
spãli ⁊ aũstica legali ⁊ acauili
ut quis cõcauẽ suus sua long pmp
te largiatur. si h̃ aut q̃ ei placeat hi
actus ẽ libãlis ẽ. si ẽ ut impleant
legem. q̃ h̃ le p̃ãp. uist legalis
ẽ. si uõ h̃ agat. q̃ h̃ dez mores cuĩ
⁊ mores nobiliuz. cuĩalem. Sic ẽ
si hylariẽ ⁊ affabiliter quis cũ alijs
ũsetur. si h̃ agit q̃ ei placent huj
opa affablis. h̃ si ut legem ĩpleat.
ũstus legalis ẽit. Qui uõ ut ser
uet mores cuĩ ⁊ nobliũ cuĩalis
ẽ uĩr. ⁊ dicẽ. Sub ei multi faci en
tes opa ũtutũ ut bõa sua alios la
gientes nõ agẽtes q̃ eis placeat
er pñde si q̃ delectentur in dando
q̃ fac libãlis. ñ q̃ ex hoc uelit ĩ plẽ
legem h̃ p̃ãpientem q̃ fac ustus
legalis s̃z q̃ uolunt retinẽ mores
cuĩ ⁊ nobiliũ. q̃ dez datiuos ẽ p̃
q̃ tales cuĩales d̃ dz. adũrendum
tñ ut cuĩalitas sit oĩs ũtus p̃ sñ
da tñ quatho largi ⁊ affabiles
dñr cuĩales. q̃ m aurus ⁊ in domib
nobliũ ũ multi ũsantur. ⁊ ũ cõit
hũndant ex tiora bõa. potissime
largitas q̃ ad sumptus ⁊ affabili
tas q̃ ad ũsationem req̃runt in
ipis. Dico qđ aut sic cuĩalitas dle
ui p̃z qđ dez reges ⁊ p̃nup. es q̃ sũt
in max nobilitates gdu. hr̃e more
nobles ⁊ cuĩales mĩstros quos in
uenus dez illos dños imitari oz tu
riales ẽ. Quomodo reges et prĩ
apes erga suos ministros se debe
ant habere.

Ostensum ẽ quales dz ee mĩst
regum ⁊ p̃ncipum q̃ dz hr̃e mo
res nobiles ⁊ cuĩales. Jam sicut dez
eues ut d̃ bitam poli. sic ẽ ustos
legales sic dez mĩstos mĩstz dñoz ut
suet dẽtiaz cuĩ ⁊ honores statum
cuĩales ẽt. s̃r si sim̃ qles q̃ ẽ mĩstz
Restat oñdere qlr reges et p̃ncipes.
⁊ utiles dñantes erga eos d̃beant se
hr̃e. debũ aut modo se hũdi ẽ ipos
qi in v. s̃r cõsistere. p̃ ut eis debite
officia ꝓmitat. Sedo ad officia cõmu
nia debite solliciteñtur. Tercio ut seua
tur qlr cũ eis cõũsand. q̃rto qualit
sũt ipis ꝓuicanda cõsilia. et appien
da secta. Quinto ⁊ ultimo oz cognos
cẽ qualit h̃ sacriandi ⁊ quõ sunt eis
grã impẽnde. p̃ aũ aliq mõ ẽ ex
sibis m̃ nã si mũst ꝓstituend ẽ ina
offõ ul in aliquo magiatu. d̃ ee fid
lis ne fraudz ⁊ p̃dõis ne fraudetur.
q̃to plus cõstat d̃ eius fidelitate ⁊
prud tanto sũt ei munera maiora
officia ꝓmittenda. nullus aut adple
nũ p̃t exprim. ad bñ uolentia ⁊ fid
litate altius ñ p̃ductitate tp̃as.
ut uult plus uus. ecth. vñ ut i d̃ in
pũbo q̃ nõ est facile admittẽ ant
multos modos salis ꝓsumẽ. sic ecia
⁊ dẽ p̃dens aliq. nõ plene ẽ stat ñ p̃di
ut ẽ tp̃e uidim̃ ⁊z prudit egisse.
h̃ g̃ modo sũt multz officia ꝓmittẽ
da q̃ p̃ ꝓponendi sũt impuis magis
tratibz ut d̃ eoz p̃dens ⁊ fidelitate suat
experimentũ q̃ si ꝓtingat se hr̃e bñ
in illis poterunt ꝓmiti. Est diligẽ
sidand. q̃ q̃ mores nup ditoz um
et d̃ nouo acquisitum ad altũ statũ.
ut d̃ sedo recth. ut plm̃ sũt peio
res moz b̃ aliox. Si p̃positi officiox
⁊ uli gẽt sũt assumpti. dato quod
m aliq b̃ p̃us magnatib uidant

fidli se egisse. nō statum assuendi
sūt ad officia nimis alta. si gdatī
z pduena tpa ē hūdum dīpis ex
pe pus q̄ ad ād alēm alendant.
Vīso quō nīstīs ⁊ intenda uide rel
tat quō ē momissis officiis sollici
tandi pse enim ipos hēe curam z
solliciudiem d ministīs nō dez mag
nos dnos n reges z pn nā ut dr p
pol. q hī. n ād magnū vīl o dubit
q q bz z h aptans ut h utant p
cā tōz atq ip hūe hoiem. ipi uō cuiāh
iuuunt. aut plant reges g z pn.
q dez ee magnā. dez opāi pauca
z magna. ut dez ipos solliciatī ee
q discte sp tant ad bonū coe z ad
regnū regu. q aut sūt illa. intō
lib patebit. solliciatī vd ee quos
z minus stīs uelle se deb z inimi
cis intromittē nllatenꝰ dez ipos!
h uīso relatu onde ecīa uidz. q ut
cū ipis sit ⁊ sandum. p aliquo nō
dīt pbs. iuj. etiz. wlt q ad hoīes
dez magnos onde se magnos re
ges z pncs. sic dez ee magnos ad
nīstros ppos. q z tōz sūt u fideles
z hūles dīt se onde modatos. q
erga eos uelle se hēe u nutua ex
cellentia ut plane ēdit pbs nō est
ut uosum sz bonō sum quid sit q
tenē in talib medū z ee modatū
pōt sūi ex his q dīt. v. pol. ⁊ dr
q p pncipis nō dz appere seuā sz
reuenda. nō q dez pncipes tam
familiares se hēe exhibē nīstīs
ut hāt in ꝛceptu. ut nō appeat p
reuenda. si dz se sic excellentem
onde ut oīo nō appeat auster z bonō
sus u omīb ei ut ēditur meth. med
laudat z exāna vituperant. Est ih ad
ūtend q aliqua familiaitas ēet lau
dablis in cue ul in milite que nō ēet
laudanda u rege. omnīo enī dez reges
et pncp. mīs se exhibē q̄m alios. z onde
se ee p magnīfices z reuendos q̄m nō
ad ostū tōm. si ne regia dignitas ⁊ tēp
natur. onīso q lī sūt nīstris offīa ⁊
ntenda. z q sūt erga eos solliciatandi.
et q lī cū ipis ē couersandum reliq
est onde qualiter sūt eis cōcanda ee
silia z quō sūt ipis offīa exhibenda
Dicebā n. s. duīsas ee manīes ser
uientiū q q̄da sūt sui nāli q̄da ex
lege. q̄dam uō suuit p̄l pmcedē. q l
dam uō ad seruiendū pncp. mos amor
z dulo pncipis magis q̄ moes aliq
q̄ uī hītuī ceīt. Cū suus g nāliter
nō sit. ⁊ intenda secta n consilia. q
ut sup dicebatur nīq̄m ē quis nāli
suus si insciꝰ. z ab usu vōnis desi
ciat. De hīs aut loq̄ns pbs ee fi
nē pmu pol. aut q feīa q̄b bz cōsili
um si i uālidū. puer aut bz sz i p fec
tum suus uō oīo bz n ⁊ siliatīm. sic
z uer suus ex lege cōit sūt ⁊ canda
cōsilia. q tales ut plīm mag suuit
ex timore q̄ ex amore. si ecīa mcenarius
sūt ⁊ canda secta q tales n p pn
cipis sz mcedē p amāt. si hīs qui ex
amore mīstrant. si pdutatē tpa
cōstet ipos ee benuolas. fidles z pdi
tes poterit eis apiri secta. magis
z mag put fidlitatē eōz z pdīt. p pn
cipis plus ⁊ stabit. q ut aut p labo
rib sunt bīficia exhibēda quod inter
dicebat ee etand. d ieu pate pōt.
Nam reges z pncipes in h p tate
ē multum tbue mcedes nīstroz re
tinē nō dbīt sz dz ipis maora z mi
nora bīficia tribuere. p appebit ipos
minus ul amplius meruisse. Qz
i mīs regum et pncipum z ulr nobli
ū tam recumbentes quam ministran
tes non decet me loquius hūdare.

Dico quales dz ee mīst regū
z pncipum z qui reges z pnci
pes debeant se hre ad ipos. Et
tat ut dicam qualiter in mīsis pn
apū ee eloquia se hre debeant ta
ipi reges et pncipes z oīs recū
bentes cū eis qm z mīstrantes:
possim auti dī ua oīde q nō dz
in mīsis regū z pncapum z utr oīuz
nobliū. ul z oīuz ciuium hūnda
re eloqis. p ua sui exeo. q b repū
guat ordini nāli. Sed a exb ee dic
bilitati moz. p ua sic patet. nam
ut dr p pol. te sed na unūqz
pfic qm vnū organū ordiat ad unū
opus. imo qz uno plibz n nō dz ee con
fusio cū opa eius. sic ab ipo dr. cum
elligimus ordiata dato q nulla fac
at id organū ad duo opa ne sit mo
plū confusio. ut unū impediat aliud
cont nālem ordinē. Et p id organum
intendim. Sz unum illoz opm si p id
tpe nō cessem ab alio. qz cū sit phm
un d aīa. ligua gnat indio opa nā
ut ungustum z loquitom. Sz nalem or
dinem ee cū huj organū ex tem adid
opus q ē gustare qd sit in mīsa tpe
o mestioris. si tūc tpus n cessemus
ab ope alio q ē loqui repugt h z or
dini nāli. Sed a repugt moz bonita
nā si recūbentes in mīsa erga multi
logiū insistant qz unū dr eloquia
multiplic z homines hūndantes
sīt calefacti z audaces lubent uni
ba prumpūt. uidenter ee mag ebri
quam sobzi. reges g z pncipes qs
dz ee modatos z obsuare ordinem
nālem oīo in sīt mīsis ordiate dz ut
recumbentes i multilogia nō pru
pant. dz z ul oīs nobiles z aues.
q gium ē z tpos pncipes uirtu
tes z bonos mores sz si recumbente
ne tollatur nālis ordo. z ne in tpa
ti appeant dz ortare in mīsis sīmo
nem multi. ne dz z h ipos mīstrantes
ne negligant ordo z dispo mīstrādi.
Immo si ad mīsas regum z pncapū
sīt aliqua utilia relegitur. ut sīl
cim sanctes recūbentium abū eoz
aures doctrinam capient. ēt oīo
deus z regnum ordiare g dz reges
z pncipes. ut laudables siue reg
ni si tales sīt in scpto redacte. ul z
laudabilia gesta pdecessoz suoz z mar
eoz qui sancte z religiose hūerunt
addīna. et qui uiste z debite regnū
rexūt relegent ad mīsam. ul men
sam legetur. lib de regimīe pncapū.
et ut ipi pncipantes instruerent
quali pncipari debent. z alii edoce
rentur. q im cū pncapibz obedi. li g.
ul alia utilia tradita scom uulgae
ydioma ut oīs p ea edoctī possīt i
mīsis regum z pncapum. legenda ee im
hus g p tētantes ee regim dom. Iz
quedam alia pticularia sb narrato
ne cadant ponim ea silento p tūsi
re inponentes finē huic scdo lib.
in quo di regimīe domestico sm modu
lum nre facē arte tradim. nisi ei
auxilio aquo oīs bōtas z suffica
entia hz ee. Explicat lib scdus
de regimine principum. Incipiunt
capla pme pris tcii libri de regimi
ne principum.

Incipit capla pme pris
tcii libri de regimine pncapuz.
In q ponit pambule ad regim
cuitatis z regni z ondit qz an
tiq phi ee regim statuer. Qd
cuis cōtas est aliquo mō pncipa
lissima z ē alic boni gra constituta
Quot q bea homies psequtur

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ex cōstitōne cōitatis politice q̄
cuitas nūcupat. Quod homo
simulr ē al' cuile nō obstante qđ
ꝑ aliquos cuilit' uuuè. Quib'
uūb; ꝓbari ꝓt cuitatē ēe quid
nāle ⁊ hō nālr. ēe al' politicum ⁊
āle. Q; ꝑ ꝯtatē cuitas fiunt un
le multa humana. ēe ꝯtatē regni.
Q; duūi sunt mōi gnationis cui
tatis ⁊ regni ⁊ q; oz hunc tuū lib;
mquō timinatur d' huī regē dicere
mpres plures quō socītes ⁊ plō dire
runt cuitatē ordand ēe. q; sīs sunt
d' cuile regimine. q; nō oz matiam
vnitatē ⁊ fōrmitatē hīe ut socītes ⁊
plō statuerunt. Qđ nō expedit ca
uitati oīa sic ēe cōia: ut socītes ordi
nauit. ⁊ q; reges ⁊ ꝑncipes hoc dēz
cognoscē. Q; mala ꝯsecuta sim ci
tate si uxores ⁊ filu ꝓnantur ēe
cōes. Quō expedit cuitatis pos
siones ēe ꝓꝓas ⁊ quō cōes. Quod
reges ⁊ ꝑncipes nō dēnt sic dispone
cuitatem q' mlires ordinat ad opa
bellica ut socītes ⁊ plō statuebant.
Quod reges et ꝑncipes nō dēnt sic
dispone cuitatem ut sup cē in cl
tem magūtib; ꝓponantur. Quō
sit ordinanda cuitas ut socītes sta
tuebat. Quō possō socīus ꝯ regim
cūtatis tñ possit ad bonū uellem.
Quō ꝓhs fālleas cuitatē statuit
ordinatam ēe. Quō ꝯ oz possōes
ēe eqtas ut felleas statuebat. Q;
ꝑncipalis in tūtō legis latoris dz
ēe cē repssionē ꝯcupiarum ⁊ non
ꝯtatē possōnum ut felleas ordi
nauit. Qualis fuit pollicia. ypo
domi. ⁊ q; ypodomus phs statuit
ēe regimem cuitatis. Que ex qđ
fuit repḥnsibilia. que statuit ypo
domus. ēe gubnationes cuuum.

Quod cuitatis cōitas est aliquo
modo ꝑncipalissima ⁊ est alic' bo
ni gratia constituta.

Romam omnē cūtatē ꝯgit ꝯ
tatē q̄dam cū oīs cōitas sit grā
alic' bom. oz cuitatē ipam ꝯstituta
ēe ꝓp aliq; bonum. ꝓbat aut phs ꝑ.
pol'. duplicr uia cūtatē ēe ꝯstitutam
grā alic' bom. ꝑma uia fuit expte
hō' ꝯstituentiū cūtatē. Scda expte
cuitatis ꝯstitute. ꝑma uia sic ꝓz.
q; ut dr ꝑ eth'. ꝑomus act' ⁊ elō bo
nu q̄da appetē nr. ⁊ ꝑ pol'. scribit
q' grā ei q' nr bonū oīa opant oīs.
si ḡ oīs homies ordinat sua opa id.
q' ut bonū. cū cuitas sit opus hua
nū expte hoīnū ꝯstituentiū cuita
tē oz ipam cōstitutā tuc grā ei q' nr
bonū. nec sic ē intelligēdum cuitatē
ꝯstitutam ēe grā eius q' nr bonū.
q' nō sit cōstituta grā ei q' exstitit
bonū. Nam cū opa nāi ordinam
ad aliquod bonū ad hīs impetū alū
qi ex corruptōe uē. bonū aut i ad
q' oīs homines hīnt impetū ex nā
sit ut bonū q' cū existit ex bonū. hō
ꝯ hō cōstitutō cūtatis. nā ut dr ꝑ pol'.
nam q̄dam umpet'. in oīb' in ē ada
lem ꝯtatē. qual' ē ꝯtas cūtatis. ḡ ꝑ
respectum ad homies cūtatē cōstitu
entes eo q' hīnt nālem ī petum ad
ꝯstitutōm ei' cūtas nō solū ꝯstituta
ē grā eius q' bonū nr. sz ī q' bonū
existit. Scda uia admittēdum
hō ꝯstitute cuitatis ꝯstitute
ꝑ ꝯpatōnem ad cōitates alias. nā
licz oīs cōitas nālis ordinē ad
bonū. maē. tū ordiatur ad ipm cō
tas ꝑncipalissima. huī aut ꝯtas
cuitatis q̄ respectu cōitatis dom'. ⁊
uia ꝑncipalissima existit. Sī si
ꝯmunitas domestica ordiat ad bon

7 ad multa bona ut s̄ in scdo
li. diffusius pbabat. cōitas unica
q̄ ē pncipaliter cōitate domestica.
multo mag' ordinat ad bonū 7 adeq̄
tas cōitatis que ē pncipalissima r
cōitatis unica 7 dom' max ordinatur
ad bonū hoc ē g' q' dr. pmo pol. q
si cōitatem om̄ gen̄ acui' boni dnis
ꝯstitutū max aut pncipalis summa.
om̄ 7 ei q̄ ē om̄i max pncipl' 7 oms
illas cumplectens potissime q̄
tia boni ꝯstituta ee ꝯtingit. h' au
cōitate politica q̄ cōi nole uocā ci
tas. ad utendū tm cōitate cōitatis
pncipalissima ee. nō simp'r p om̄
mod' sz r' 7 tatis dom' 7 uici. Est
aut alia 7 tas pncipalioz ea cui
moi est ꝯtas regni ee utilem in
uita humana 7 ee pncipali eē ꝯ
tate cōitatis. sic h' ꝯtas se hz ad
domū 7 uicū nā sicut cōitas ctnū
plectitur domū uicū 7 ē pncipa
lior ꝯtatib' illis 7 mag' sufficiens
multa. qm̄ ꝯmunitates p dē. sic
ꝯtas regn' ꝯplectitur ꝯtatem cōitatū
7 ē m'to p tōr 7 mag' sufficiens si
qm̄ ꝯtas illa. Quod et que bo
na homines ꝯsecuntur 7 cōstitu
tione ꝯtatis poli' q̄ cōitas nūcupat.
Non sufft dīe cōitatē ꝯstitu
tam ē g' alicui' ut p̄cedūti
taplo p babatur. n̄ ondat q̄ et q̄
sint illa bona. q̄ ex ꝯstitutōne cīu
tatis. hoiez ꝯseqūtur. huiusmodi aut
bona q̄ntum ad p̄sens ex spectat
ea ee contingit. ordinatur enī cī
tas ad uiuendē ad sufficienter uir
tuose uiuere. uiuē enī p plm
uiuentib' ē ee. sicut ergo aliud
ē ee. aliud sufficienter ee. aliud ui
tuose ee. sic aliud ē uiuē. aliud
sufficienter uiuē 7 aliud ui tuose
uiuē. nam ee lacissimū ē. ut dr m
li d' cōis. ē enī p. rī cātiā 7 oīa a'
ul' ee pticipant. nō tm oīa participat
sufficienter ee. z sol' illa dīr hre ee.
sufficiens. sz nāz suam. que sdm spe
ciem suam hnt cōpletam nām. si n.
alicui rei d' fiat aliqua p̄tō' peten'
sue spēi. hz possit hre illam res ee
aliqd' ut unp fem ee. q̄m sufficienter
ee. tm sufficiens hre nō dicit. lacus
g' est ee. q̄ sufficienter ee. sic 7 lacus
ē sufficienter ee q̄ uituose. nā uirtute
q̄ est hītus electiuus 7 morali. d' q̄
hic loquit' in tm̄di' pticipatē nō pos
sūt uirtōnalia 7 hnca in illm. ut
rationalia 7 iaiata sm nām suā pos
sūt hre ee sufficiens si hārent p fec
tōnes ꝯpetentes p̄pe spēi ee tam
uituosum hre nō possūt q̄ ne quit
pticipatē uirtute illo g' modo quo dis
tinguimus ee sufficienter ee 7 uituo
se 7 uituose ee. distinguē possum'
uiuere. sufficienter uiuē. uituose
uiuere. Qualitercūq; enī hō ee u
uē. nō tm dr sufficienter uiuē 7 hre
uitā sufficientē. n̄ beat ea q̄ ꝯgrue.
sufficiat. ad supplendam ui dignitatē
cōlem. d' ē g' uiuē aliud sufficiens
uiuē. sic 7 aliud ē uiuē sufficienter
7 uiuē uituose. multi enī hnt suf
ficientiā ad uitam q̄ ppter corrup
tōnē appetitus uituose uiuē negli
gūt. multoz g' 7 maximoz bono
rum ea est constitutiō cuitatis.
q̄ p ea hoīes ꝯsecuntur oīa p̄cta
ta bona. nā ipm uiuē ꝯsequūt oms
hoīes ex cōi cātone politica. q̄ li ea
uita hoīis ē nō pot. loq̄m'. n. hic
d' uiuē hois ut homo est. Exceden
g' uiuē politicū. ꝑ aliqs leges 7 ꝑ
aliqs laudables ordiatōnes. recu
sans sic uiuē. nō uult ut homo. si ut

s patuit. ⁊ in fra patebit. tal' ul' ē homīe pcior. ul' homīe melior. homo ēst nāliter. ul' polita cū ⁊ cuile ut in fra ꝓbabitur. ūpm ꝙ uiue. loq̄dō d' uiue. ut homo consequit' hoīes ex ēdūcatione politica. siue ex ꝓstitūtōne cīuitatis. Sēcdō ex tali cōstitutōne hoīes nō solum ꝓsequūtur uiue ꝫ sufficienter uiue. nam in una domo ul' in uno uico. nō reperiuntur oīa. q̄ ad uitam sufficienter. ideō fuit cīuitas cōstituta. hīs plēs uicos. in q̄ uno ēt cet' ars fal: lus malio teytoria ui ālio aliud ꝙ q̄ uarus indigem. ad supplēndam indigētiam uite. nūq̄m enī ē. cuitas pfēcta ñ bītatore ēt. i muenīri possint. oīa sufficientia ad uitam. Consequēr ꝙ ex dicōi cate nō solū uiue ut homo ꝫ uiue sufficienter ex eo q̄ sit pfecta existit. est cōtūtua oīm eor q̄ aduita sufficiūt. bū ꝙ dēm ēst. q̄ scribit ꝑ. politicor. q̄ cōitas que ē cuitas ꝓstans ex plūb' uicis. ē ꝓtas pfecta. quam ꝓseqūs est. dīc huius ꝓtas ē hīs ēm oīs pse sufficiente uite. Ex cō ex ꝓstitūtōne cīuitatis ꝓseqū ut uose uiue. nam i tentō legislatorus ⁊ ꝓstituentis cīuitatē. nō sol' ēt dr. ut aues in cīuitate hānt sufficientiā aduitā. ꝫ ut uiuant. bū scdm legem ⁊ ut uose. nō dr ꝑ. pol'. q̄ pfēcta quidē ē cuitas uiuendi gā. ex nīs aut gīa bne uiuendi fortē ꝑmū motuū hoīuz cōstituentium cīuitatem fuit ūpm uiue ⁊ bne sufficientiam i uita. Videmus. n. q̄ solūtarie nō potēnt ē muita sufficē cōstituer ut cīuitatē. ut un' alt'us dcm supplīs hērit sufficiēt i uita. cōstituta ē iaz cīuitate ⁊ hoīes ꝑ spi cacius intuentes ⁊ uidentes quod nō sat' est hīe. et sufficientia muita. nisi uiuatur bñ. ⁊ uuose. ēu sīl le ge. ⁊ iusticia ꝓstituta cuitas statē nō posīt. ordīnauerūt ꝙ catōnē politeam q̄ ꝑ fēm esset aduiue ⁊ adhīda sufficientiā muita. ⁊ adbñ uiuere. ⁊ aduiue scdm legem ⁊ uuose. Si ꝙ tot bōa consequam. ex cōstitutōne cīuitatis. hīd'm ꝫ. quod scribit. ꝑ. pol'. Vidz q̄ ql' ꝓmus cīuitatē instituit. ēo maior bonor. Quod homo est naturalr cuile nō obstante quod ꝑ aliquos cuiliter uiuere.

Obiiciant nō illi. an cīuitas sit ad ꝫ na? ⁊ an hō sit nalr al' politicū et cuile. nā ea que sūt nā uūt ēē spr ⁊ uz ut ignis si assit cale fīt. spr calefac. uno ē hz exēē cale fōnis actū. ḡr si cuitas quid nāle eēt. ⁊ hō nālr eēt al' cuile. nullus reperet hō cuilis uidm cū multos so cietatē politeam retinētes. eligere solitariam uitā ⁊ capestīm ꝫ hec ⁊ alie dū hoīes silēs uidnt ꝓcedē. q̄ ignorat q̄ nō est nāle. hoīes ac cuile. nō enī hoc ē nāle hoī. sicut nāle est ignī calefacē ⁊ lapidī dor sum tendē. q̄ talia sic eis nālr appetunt q̄ ad suum assuetū nō possūt. ꝙ petūt eis spr. unde. nūq̄m. n. quo ciens ꝑsit lapis sursum pcia. ut assuescens sursum ute. spr. g' lapis q̄ tum est. dse dorsum tendit. ⁊ ignis spr calefacit. hō nō sit nālr al' cuile. ꝫ dr ei hoc nālr ꝙ ar. q̄ hz q̄dam impetum ⁊ quādam aptitudiem? nālem ut cuilit uiuat. que autē sic nālia exercitu ul' ex aliquo ipedimēto sui ex alīs ēa impedīri possūt ut uel nāle sit hoī ēē dixerīt mlti

tū ex aliquo ul' ex aliq̄ cā repuntē
ab dere lic nāle sit hoī uuē cuilr
repunt cā tū pestre uuētes. ¶ An
gt autem phs. p. pol. gr cōt aliqs
retinē cuilem uitam. p' est fortuna.
hz ē aut nimia pūtas. tcui nimia
bonitas. Contingit. n. pmo aliquos
ee nō cuiles ex fortuna. ut q nimi
um paupes exūtes nē possūt cuilr
uuē. hz cōguntur ciuitatē exire
agros excolere. s pp q homo reddit
nō cuilis. ē nimia pūtas. aliq. n.
sic hūt appetitum corruptū. uolū
tatē p ūsam q negūt uuē in soci
tate. s legem. nō ciuitatē alī exeūt
ul' exeant. alī. expliuntur. hu aut
sūt illi quos ut recitat phs. p. pol. ma
le dicebat omerus dicēs. maledāis
in scriabz illegalis scelerat⁹ affēator
belli. ueluti sūat sī ugo exūs sicuti
uolatilia. ¶ cō aliquu nō cuilr
uuūt pp nimiam bōitatē. uita ei
cuilis z ꝯugalis ē uita bona. hz ē iu
to ut homo. aliq aut sūt tante p
fōnis quibz nō suffic uuē ut hō.
hz renuētes ꝯugium z ciuitatē
eligunt p fōrem utā. nā lex cuilr
z q cuilr uuūt bīfacat cū q. non
nubit z q. nō cuilr uuūt ut libi cō
templatone uatz melius fac. ē q
nāli al' cuile. nō obstante q aliqs
ingit nō cuilr uuē. ñ ex paupta
te ul' ex fortuna hec accidat ul' bes
tia z scelatus z sīl ꝯugio. nō uālēs
legem z societatē suppare. ul' est ds.
J. dīnus eligūs altorem uitam pp
q scribz p. pol. q nō potūs alis cō
care nīlā est ps societatis. ul' est bes
tia ul' est ds. Quibus rationibus
potest ciuitatem esse quod naturale
z hominibz naturale esse al' politiū.

Remouebā quidē in pcedēti
capīlo obiectōnes ꝯrie p qs
ꝓbari uidbatur ciitatē nō ee
aliqd s nām et hoiez nō al' cuile na
turāli: cū q non satis sit remouē
obiectiones ꝯrias. Vitatem aliqm
i pugnantes ñ adducātur rōnes p
pe p quas illa uitas ꝓfirmetur.
Intūdim' uiz capīlo adducē rōnes
ōndentes ciuitatem ee q nāle. z
ee nāli al' cuile. possūm' aut dice
uia ōndere ciuitatē ee q nāle s.
nām. p sūi ex eo q h cōitas cōplec
tit domū z uicū. Sed a ex eo q ē
illaꝝ finis. z ꝯplementum. ꝓbabat
enī supī. q uuere erat homini s
nām. ut nō dficiat in necēs. oz qd
nāle quecqd s se d sunt. ad suffici
entiā uite. cōitas q domestica. z
uia nālia sunt q d suunt ad suf
ficientiā uite humane. Cū aut
cōitas uite ciuilis has cōitates q
phūdat. p fōrem dfinat ad suffici
entiaz qm cōitates ille oz ee fm
nām. Sed a uia admuelt quand
hz id sūi. ex eo q cītas ē illaꝝ. z ta
tū finis z ꝯplemētum. nā ut arguit
p. pol. q ē finis gnationis nāliz
qd nāle z ē nā ꝓoz gnatoz. ut q. ē
finis gnātonis homīs ē qd nāle.
et ē nā eius. nā finis gnātonis. rr
ē forma q p anchō. ē q nāle z est
pp. nā. Vdimus aut q cōitas dom'
est qd nāle. nō solū q d sunt ad suf
ficientiā hz q cōitates ille q p fici
unt dom' sunt qd nāle. ꝯstat ē uz
dom' ex cōitate uiri z uxoris dm
z sui pīs z filii q. qz hz ē s nām sic
z ē cōitas uia qd nāle. nō solū quia
d sunt ad sufficientiā uite. hz z quia
gnātō ei hz ee nāle. sit. n. uē nāli
ex ēsentia filioz collactantoz z neps

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

tū ut uult ph's p. pol'. ꝓ q' si tale
tm̄tum ē nāle. ucus tpe qđ nāle eīt.
Cuitas g̃ q ē finis gnātōnis dom⁹
z uia eīt ad ꝺom nām eo qđ sit finis
gnātōnis nālum. gnō enim dom⁹
z uia. tanꝝ ad finē z ꝓpleūtū ordi
naf ad cuitatē. Vlso cuitatē ee aliq
quđ ꝑ nām reliquū ē onde. hm̄ nālr
ee al' politicū z ēle. q' z diu uia uuel
tgare possum? ꝑ sunt expte ſmonis
ꝑ alio expte impet nālis. ꝓbat ei
in ꝑn sđi lib expte ſmonis hoiem
ē nālr al'locale. eo q' p ſmonē in
strm z disciplinā. h aut expte ſmōis
onde possum⁹ hoiem nālem ee. al'po
lticū z ciule. eo q' uox hūana q dr
ſmo ē nālr sigficā qm̄ uox bruto
rr. Vñ ph's p. pol'. aut. in alus alib
ab homine ut ad eor nā pucrit. ut
ut uox sit signum ꝺlectabile. ut
hēant ſm ꝺlectablem z ēstabilem.
h. u. adi uice sibi ꝓuoce signati.
Canus. u. eo q' aliter lacrit eū de
lectatur. z cū ēstatur pt alti eam p
suū latum sigficare ēsticam z ꝺlec
tone qm̄ hr. ꝫ hoib⁹ ult p dat ē ser
mo p qm̄ distincte sigtur qđ ofens
z qđ iustū. Sꝫ g̃ cōitas domestica
ordiatur ad pseq̄ndū iustū ofens. z
ad fugiendum nocuū. cōitas uō cita
tis ult h ordiatur ad pseq̄ndū iustū.
z ad fugiendū iustū or cōitate domes
ticā z ciulem ee qđ nāle. nā si nā de
dit hom̄ ſmonē nālis ē illa cōitas
q ordiat ad illa q sunt apta nata. er p
mu ꝑmonē iustū. iustum ei z in
tum. nō ꝓpe hr ee. in cōitate domes
tica. ꝫ in cōitate ciuli in citate. n.
uc ēius hēt possones ꝓpas z distinc
tas ofgunt lites z litigia. qđ iustū
z qđ in iustū. q' n ꝓpe sit ndomo ꝰ
totū ad prem familias ptnē ur.
disse g̃ citas a domo qr in ea nō solum
qrit q' ofens z qđ nocuū. ꝫ z quid
iustum z qđ iniustum. utr tn cōitas eīt
nālis. ta domestica. qm̄ ciulis. eo q' p
ſmonē nob⁹ datum ania repsentat.
ofens z nocuū: z iustū. Sed a uia adi
uestigandū. h id sui expte impetus.
nālis. nā oīa alia hūt impetū nālē
ad ꝓsuandū ea q sunt in ets. ania ebuta.
ql si nā ꝺdit hom̄ uiue dedit ei nālē
impetum. ad faciendū ea. p q sibi pos
sit in uita sufficē. h aut marcē cōung
ſm ph'm p cōitatem ciulem. eo qđ cōitas
ꝺbeat ee contuitua oūz q adutā suf
ficiēt. in eīt g̃ homib⁹ impet nāl' adu
uendū politice. et ad cōstruendū citatē.
cū add ad q' hēmus impetū nālem. sit
fr nām or cuitatē ee qđ nāle ul sđm
nām. Quod ꝓter citatem cuita
tis utile sunt in uita hu.

Possum⁹ aut tplicr ua ondere
qđ ꝑt cōitatē citatis. utile sunt
humane uite statuē cōitatē regm.
ꝑ ua sui expte sufficie uite. Sꝫ da
expte adoptōnis utilitis z ē expte
defensionis z remotionis impedimen
tor hostiū. pma sic pr. nā cum aut
ph's p. pol'. qđ cōitas ꝑfcā q est citas
z citas explib⁹ uicus ōnis tm̄tum
omis pse sufficie uite nō sic intligī
dū q' spr optent citatē ex p's possib⁹
hre oīa requisit. adutm ꝫ sufficē
ad citatē sic ē lita. q' p mcatones z
podis portā ciam z phūam in dulia.
facilr se hre possit. sufficia uite. Sic
g̃ uic in quo exterē arch fabrilis i digi
uico alis. in quo exercrē ars textoria. eo q' homines ad sufficiaz uite
i digeant opib⁹ fabror qm̄ texcor.
sic q ꝓungit citates aliquas hūnda
re in uno z ꝺficē in fruento i quo

angit ciates illas hundare. oz cita
te vnā in digere adinuicem aueluo
altus. sī siaut utile ē hūane ure
in eadē ciate cōgregare. duōs ueos
ut facilus heantur que requrū adiu
tā. sic utile est ciuitas plēs cōgregaī
sub pncipatu. aut subuno regno. ut
facilus z mī z melius sibi inuicē sb
ueiant qūtū ad ea qbz indigemus in
uita. nā sicut duōsa mēbra cōr. non
eundm actū hnt z unū indigz altus
epe pp q utile ē ipis mbus inuno cōg
gaī corpe. ut sibi inuicē subueniēt.
sic q oms ciates hundāt in eisdem
utile est tis cōggaī sub uno regno ut
melius possit inuicē subuenire inhū
q requrūtur ad sufficiam uite. ¶ Sed
ma adinuestigandū hid sui exptē ad
optōms iūtus. ¶ Intūtō enī legis la
toris. ut ē tegebatur nō solū ee oz ut
ciues hāt q requrunt ad supplēdam
indigūtam corpalem. sī z ut uiuāt
ē legem z iūtuose in uno tanto pnci
palius dez intēdē. hūm id qto aīa
ē pciosioz corz q opones iur tuo
se excellunt ex tioza bona. oz g re
tōres ciuitatis hre cīlem pōm ut
possint g cogē z pūire nolntes u
tuose uiuē. z turbantes pace z po
nū statū aliozū ciuium. sīr ei p
ūsi in ciate aliq nō audiant in
fgere cōt pnapem si sciant ipm
hre magnā ciulem pōm adūari i
ciatibz multis si stat si stet d pn
cipe q uiste regat z q nō iūtatur
in tyrannū. expedit uulgaribus
pp iūtuose uiuere. z pp corruptōm
paloz congregari sub uno regno q
si tū pnceps tyrannizare uellet qn
to maiorem hres pōm. tanto mag
ee ex pediens ciuitati. ¶ Tercia
via ad inuestigand. hidem sui exptē
defensionis z remotōis impeditoz
hostium. Vid mus. n. q cū aliqua
ciuitas impugnatur ei defendat se
ciati alii. ut melī possit resistē. in
pugnatōn hostiū. cū g sit qī qdaz
federatō pluū ciuitatū eo q uiuant
sub uno. ē est q hz ptem defendē z
ordiare ciulem pōm aliaz ciatū
ad defensionē cui hz ciatis regni. si
ctingat eam ab exnēs impugnari
pp facilioz defensionē z tuitōnem
vule fuit plib ciuitatib statuere
vnā ciuitatē regni. Quod diuisi ō
gnationis et regni et quod oz hnt
tium libū inquo tiatur d h regie
diuidere in plures ptes.
Genatois ciuitatis z regni
duos mos possum assignare
qz quilbz aliq mo ē nālis. alt tn
ē nāliōr alto. pm mod est ille d q
sup. in sco lib fecim mtione. u
dicim q pp exclsam filioz. collec
tancoz z nepotū domū pt ēstere
inuicem uiuis in ciatē z ciuis in
regnū. alius mod ē ex concordia
statuentiū ciuitatē ul regnū. nā ut recti
tat phs sco pol. anti q homēs mo
rabant disptī uelut tpre aq con
tingebat ee qdam gnes que uoca
bantur archades. u q hz p se mora
bā hoies g sic dispsi. morantes. alii.
ad cordabant i vnū statuentes. s
ciuitatē aliqm. In q sit morantes
hre possent sufficienci que requrit
ad sufficientiā uite. hg m si possz
statuto regni ut si multe ciates z
case sil federarent cōcordarent sb
vno rege. existerent tūtes inum
coz pōm. vez aut nūoz istoz ē nāl
hz pm est nāliōr. sco. p. ei strictz
cs ciuitatis z regni est diu nālis. p
p. n. nālis. q struunt exgnātōe

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

que ẽ opus nẽ.. sẽdo nãlis existit
q2 hoĩes nãlem hñt impetũ ad cõ
stituenda ãtatem ꝛ regẽ. si ei p gnã
tionẽ q; t̃centũ filus ꝛ nepotũ
i eadẽ domo ꝛ nõ ualñtũ sil' hĩta
re facãt sibi plẽs domos ꝛ cõstitu
ant uicũ ꝛ ultius q; t̃centũ filus ꝛ
nõ ualñtũ hĩtare. in uno uico. fi
ant sibi uicos plẽs ꝛ cõstituãt ciui
tatẽ. Quĩ ãipis t̃centũ ꝛ nõ ua
lentũ hĩtare in una ciuitate habẽt
ãtates plẽs ꝛ cõstituant regnum
talis cõstitõ regni ꝛ ãtatis ẽ max
nãlis. nõ solum q2 hoĩes hñt nãlẽ
impetum. ad talem cõstitutionem.
ꝫ ꝛ q2 hĩ cõstitutio pcedit ex gnãtiõe
filoꝝ. q; est op̃ nature. ¶ ꝫ dos aũt
modꝰ ciuitatis regni ꝛ ciuitatis ut
cũ ex cõcordia hoĩum talis cõstitutio
hñt ẽ. licꝫ. non sit ad hõc nãlis ut p̃ ati
nãlis ẽ q2 hoĩes pp̃ uiuẽ hñt nãlẽ
impetum ut cõcordẽt ciuitatem
constituẽ in qua repiantur sufficien
tiam aduitam. Sic etiam hñt nãlẽ
impetum. ut cõstituant p̃ncipatũ
ꝛ regnũ q2 p talem cõstitutionẽ pos
sunt magis pacifice uiuẽ. ꝛ mag
resistere hostibus uolñtibus impug
nare ipos. ẽ. n. hĩ impetus nãlis
nam sic homĩes naturalem hñt im
petum ut uiuant. et ut sufficiant
sibi in uia. q; fit p loa etatẽ ciuilem
sic nãlem impetum. ut pacifice ui
uant. ul' resistant facilẽ hostibus
q; fit p loa etatẽ p̃ncipatus et regnũ.
Vidimus ei ciuitates nõ exĩtes sub uno
rege plẽs discordias ꝛ guerras ha
bere ad inuicem ciuitatis aũt duob;
mõis gñõrus ãtatis ꝛ regni quoꝝ
q;z pot dici. nãlis. possum' addere
tñi modũ q; si simp'. est uolñtus
tñi ei homĩes dispsi morabant pote
rat quis insurgẽ p tyrannidẽ ꝛ p
uiolentiã ꝛ dñai eis ut facilius eis
dñaretur potãt eos uolenter cõ
gregare. in unũ ꝛ cõstituere inde
ciuitatẽ. sic ꝛ regnũ p uiolentiam
ꝛ tyrannidẽ cõstitui posset. ut siquis
alicui ciuitati dñans p tyrannidẽ
ꝛ ẽlem posñ. affirmari ciuitates ali
as ꝛ faciat se regem cõstitui sup illas.
¶ Iso duũs modis ẽ gnãtiõis ciui
tatis ꝛ regni restat inde inq̃rere. ut
hñt ẽtũ lib'm dicẽdũ. Inq̃rendũ de his regnũ
ẽtaturi sumꝰ. p̃. ẽm ex dẽis nãlẽ
gnãtem ãtatis ꝛ regni ordiant ad
bñ uiuẽ ꝛ pacificare uiuẽ. ꝛ ad re
sistendũ uolñtibus p turbare pacẽ
ꝛ pugnare cauẽs. ondendũ ẽ ergo
qualiẽ possit uñ regi ciuitatis suã
regnũ tp̃z pacis ꝛ q;z impugnan
du sit hostes tp̃r belli. Vñ q; ut pz
p phĩm sẽdo methꝰ. ꝛ ẽ finẽ elencho
rũ. illis ꝫ sufficiat inuestigendo ar
tem aliqm. ꝫ oz ad hñuai p auxi
liũ prudentiũ tẽdenaũ noticiam ali
q; d' arte illa. ado oz ip̃ sufficienam
illã artis regis ãtatis ꝛ regni rec
tare q; senserũt phi d' his regnibẽ
ꝛ quo antiquus regebant ciuitates
nam ex hĩ aliq;s ducem ad faciend'
q uitandũ ꝛ quid imitand'm sic in reg
ni ꝛ ãtatis. ¶ ondi ꝫ hñẽ lib'm tñi
dem' intres ptes. nam p̃ narrã
hñt opones phorum. ẽ regni ciui
le ꝛ rep̃bantur ea in quibz usi sunt
nõ bñ sentẽtes ẽ huiusmodi regni. Rec
tabũt ꝫ p̃ regia instituta ab antiqs
phis ut p eoꝝ noticiã maũducant
reges ꝛ p̃ncipes ꝛ quom regẽ debe
ant ciuitates ꝛ regna. ¶ dõ ondẽ
quo tp̃z pacis pp̃ uiuẽ sufficienter
ꝛ ũtuose regenda sit ãtas ꝛ regnũ.
ondimur. ꝛ q; sit optima politica siũ

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

optimū regū ⁊ q̄b⁹ cautelis uti de
beant reges ⁊ p̄napes ⁊ quō tp̄r pa
as p̄ uue sufficient ⁊ utiose regn̄
da sit ciuitas ⁊ regnū. ¶ ercō ma
nifestabit quō eligēdi sūt pugnato
res et q̄l⁹ pugnandi sūt hostes ⁊ quō
ordinande sunt acies bellor⁹ ⁊ q̄b⁹ cau
telis uti debeant bellantes.

Quoniā socrates et plato dixe
runt ciuitatem ordinandam
ee ⁊ q̄ inserit ad hoc ciuile regie.
¶ ctes aut cū duo ph̄ati eet
ee nās tr uidns ee nālem sciam mag
nā difficultatē ee. ut narrat ph̄s
i meth⁹ sua. tutit se ad mozalia q̄m su
us discip⁹ plo. in multis secut est p̄
q̄ ph̄s ploem ip̄m ꝑ socratem appella
uit. d'uminantes aut socrates d'mo
ralib⁹ q̄z tetigisse uidit ee ciuitate
et regū ciuile. ꝓn ē q̄a discenert
ciuitatē debē ee ūā marie q̄ sōte
io h⁹ optīati sunt. q̄ sp̄r mlt'tudo
ab unitate pcedit ⁊ sp̄r unitas v̄r ē
pcaz multitudie. ūn ꝓa cā d's ip̄e
q̄ sume un' arguitur ee sume bon'.
V̄r g ciuitas ē potissime bona pot
sume una q̄nto igr̄ plus pcedit ad
unitatē tanto plus appinquat ad u
nū bonitatis. ¶ Secundū aut q̄ ee
ciuitatē statuerunt dū ph̄i ē q̄ dix
erūt ciuib⁹ omia debē ee coīa ut q̄d
debeant eōes possōnes eōes uxores
⁊ q̄z accederet ad q̄z ⁊ p̄ ñs helit eōes
filios. nā q̄ pp eōem usum femiaz
p̄es nō cū ficarent d' ꝑp⁹ filus re
putabāt p̄uōz ee filuz ꝑp⁹. Dubita
tur. n. socti ⁊ plō totam diss̄sionē
ciuū ꝙ surgē ex p̄p⁹ etate possōnū ⁊ ex
eo q̄ q̄lib⁹ nūi dīe h' ee meū. ¶ ⁊ ut
arguebat ut si ponēs eent eōes ⁊ ci
ues n̄ h'rent ꝑp⁹ cessarent lites
⁊ urgia ⁊ eet ciuitas optima ordiata

Volebāt. n. uxores ee ꝯmunes q̄ ex
h⁹ ꝙ sēt maī dilectio iter ciues. nam
uxoib⁹ nō ex ñtib⁹ ꝑp⁹ se coīb⁹ eent
eōes filii ⁊ q̄ p̄ūm ad filios ē maī
dilēo in ātate illa eet maxim⁹ amoz
eo q̄ antiq oēs diligūt omēs mīnores
ut filios ⁊ mīores eos diligēt. ut p̄es
possuert. ī hīs ātate uxoz ⁊ filioz ut
eet maria unitas ⁊ maxima ꝙuncto
ī ātate. nā cū sit maria unitas ⁊ max
ma ꝙunctio p̄ma ad filios antiqores
reputarūt se hīe mariam unitatem
cū mīoib⁹ ⁊ eq̄. eo q̄ ēdent eos ee fili
os suos. illi uō opinarēt eos ee p̄es
suos. ¶ cuz uō q̄ sīserūt dē ph̄i
ee regū ciuitatis est. q̄ direrunt mli
eres instruendas ee ad opa bellica.
⁊ debē siat iuuos. ui ducebant. n. ad
h⁹ ut recitat ph̄s ꝑ pol'. et hus q̄ uide
bāt in bestus ⁊ in alib⁹ alius m q̄b⁹
nō solū bellant masculi. ꝙ ⁊ femine.
imo in bestus ⁊ in alib⁹ uuentib⁹ ecia
pina fortiores uidentur ee femine.
q̄m mares. ¶ am si ꝙ fidamus aue
ip̄as uuentes ex raptu maiores cor
de ⁊ ꝑstantiores uiris sūt femine
q̄m masculi. ut accipitres ⁊ anseres
⁊ aq̄le ut dr sūt oēs femine q̄z mas
culi oēs sūt uoliores eas. sicut ecia
autur ē femina cui masculi quid
uulgariē dr ēuolus ē uilioz ip̄a. q̄r
si in alus alib⁹ h⁹ uidm⁹ q̄ nō soluz
bellant mares ꝙ femie q̄ marie
uir ꝙ ordinez nālem in quo ꝑtam
cū alib⁹ alius uir ātas ee marie ordi
nata si ad opa bllica ordinent nō so
lum uiri ꝙ ecia femie. ¶ Quarū
q̄ direrūt instituendum ee in cuita
te ē q̄ sp̄r uolebant eosd̄ p̄naparī
⁊ ee in magīatu ut q̄ erūt officiales
sp̄r eent officiales ⁊ q̄ ꝑoīti sp̄r ꝑpo
ti ⁊ sic d' magīatib⁹ alius assuebant

ad hꝫ exemplum extra videmus. n. ptes ẽre in quibꝫ hũdat vena auri ſiꝫ qua ſi i habundare talẽ venã ⁊ in qbꝫ hũdat vena argenti ſimli ſe hr̃e. Si g̃ nã ſic erit q uenam auri nõ ꝓfutt uenam argenti. ul' in uenã ferri. ñ ꝯ. q marie bñ opamur ſi unitamur actiones ñ ⁊ maxime bñ regitur cuitas ſi muteꝫ ordinẽ nãlem. Vena auri ut ꝑncipantes maiozu ꝑncipatu ul' exitibꝫ in minozibꝫ ꝑncipatibꝫ ⁊ uena argẽti ut existẽte in miozibꝫ ñ debñt ꝓfutt uenam fri ut fiant ſubditi ⁊ deponantur a magiãtibus ſuis. ¶ Quintũ aut q dã phi senserunt statuendu ẽa cuitate ẽ quia dixerunt cuitatẽ gꝫ hꝫ dñm dam ẽ in quinq; ptes uidꝫ in agẽtes artifices bellatores cõſiliatores. ⁊ ꝑncipẽ. Dixerũt ei agẽtes necios ẽre ad constitutiõẽ cuitatis ꝑp ea q̃ requirunt ad uictum artifices nõ necii erant ꝑp uestimenta ⁊ domos ⁊ alia q̃ requirunt ad uitam. bellatores quidem necij existebant ꝑp defensionẽ cuitatis ⁊ repmendos hostes. Dicebant aut ã tatẽ ſi bñ ordinata erat ad min' debere mille bellatores ⁊ ad plus quinq; milia ꝑncipes uõ ⁊ ꝯſiliarij necij erat i cuitate ad indigendu cuies ut uirtuoſe uiuerent et ut debite ꝯſuarent leges. tangebant ei dã phi q̃dam alia ẽ regim cuitatis ꝺ quibꝫ ſi locus occurat mentio fi' ꝓuit. Quod ñ ꝙ cuitatem maximam unitatem ⁊ ꝯfortem hr̃e ut ſoz ⁊ plato

Iuxtam eq̃litatẽ ⁊ unitatem nõ ꝙrẽ in oĩbꝫ nã oĩa es sent eq̃lia. iam nõ erunt oĩa. adhꝫ ei q̃ ſint oĩa q̃runt ad uniuerſũ ⁊ adhꝫ quod unuſq; ſiꝫ ſuũ ſtatũ ſunt marie ꝑfem. ꝙ i dare duſa ſ ſpem. nã q̃ tota bonitas unius nõ poẽ reſuari in una ſpẽ. ꝙ i dare duitas ſpecies ut in pluribꝫ ſpẽbꝫ eneũ reſuare ma ioꝛ ꝑfecto quam in una tñ ſit in' cuitate adhꝫ q̃ libꝫ hẽat ẽ ꝑfectum ꝙ dare duſitatẽ aliq̃m. nec ꝙ i ẽ oĩ moda ꝯfoitatẽ ⁊ eq̃litatem. ut ſoc ⁊ plo dixerunt. tang aut phi ſo pol. q̃ lex wes plantes q nõ ꝙ ãtatẽ ẽ ꝯformẽ. ꝑ ſuũ q̃ ad ẽ. ipius cuitatis. ſcda ꝑpatio nẽ q̃ ad exeũ. tca ꝑpõm ad ptem. Quarta ꝑpatõm ad ꝑncipantes ⁊ ſcos. Quinta ꝑpõm ad finẽ. Hec ꝑpatõnẽ ad ea que uidenf in aliis locis. ꝺma uia ſic ꝓ. nam maiozẽ unitas uni' homis ſinglaris q̃m toti dom' ⁊ dom' q̃ uia ⁊ uici q̃m cuitas. ⁊ ãtatis q̃m regni. cõſtat eni dom' ex plib' ꝓſonis. uicus ex plib' domib' cuitas ex pluribꝫ uicis. ⁊ regnũ ex plib' cuitatib'. Si ergo tantũ unirẽ dom' q oĩs ꝓſone hñtantes in ipa fierent una ꝑſona. iam nõ remanerent domus ſi fient homo unus ſinglaris às ſic ſi non unirẽ uiẽ q ſi ent una dom' iam nõ remanẽt uias eõ q̃ nõ ſit tantũ unirẽ cuitas q̃ fieret un' uic' ul' una dom'. nõ ultius remanẽt cuitas. regrt. n. ãtas aliq̃ duſitatẽ ultẽ q̃m ſi deſcẽdatur ꝑt ei eis dicẽ g̃ in cuitate ul' in regno decet ẽ oẽz unitatẽ ⁊ dicẽ ãtatẽ non ẽ cuitatẽ. ⁊ regnũ nõ ẽ regnũ. Hoc uia adim uesti. hꝫ ꝺ ſuũ ꝑ ꝯpatõnem ad exeũ ul' ꝑ patõnem ad pugtom. Iam ut dr ſo pol. altim ẽ ꝯpugto ⁊ ãtas. naz hꝫ quidez ſ. ꝯpugto utilis ẽ ꝑ q̃ntitatẽ q̃m uis ſit idem ſpẽ. ẽ es ꝯpugnato auxilij gñ fiant. n. plures homines thunt nauem q̃ntũ ꝯq; illi plures ſint. cuiſdẽ ulus. ⁊ ſic filos ⁊ cõfozes ſic plures homines magẽ bellãt. ãtas aut nõ ſit. hꝫ ꝓſtituta ẽ ad ſufficiaz

uite. q3 ꝯ duſis indigem aduita
oz in ciuitate duſitate ee. tria uia
delans 7 mans uias ꝓdcas ſui
ꝓpationem adpres. Nam ſicut
de corpus indigz diuerſis opibus.
ut ambulatõe tactu uſione 7 audi
tu. ſo oz 7 dare. duſa mbra exercea
duſos actus ſic q3 ad indigntiam
uite. indigem omib ueſtimtis 7 uic
7 alus hi. oz in ciuitate dare duſita
tem aliqm ut in ea repiatur ſyffica
entia ad uitam ſic ꝯ non eet duſita
i mbus coꝛs. ut ſi omia eent oculi.
corp imp fecm eet. q3 licz uidet. nõ
poſſz audre nec ambulare. ſic ſi eet
maria 7 foꝛtas in ciuitate. ut q3 os
eent textores ul' coꝛtary citas in p
fr eet q3 ad ſufficiam uite nõ ſolũ
indigem calcia mtis 7 ueſtimtis. ſi
7 indigem uctualib 7 domꝰ 7 alus
q3 regrunt ad uitam. Qrta uia ſui
ꝓpationis ad pnas partes 7 ſbiectos.
nam cũ ciuitas ſit ordo ciuiuz ad q3
libꝫ pnapantẽ ul' dominantẽ 7 ci
in ciuitate optcat dare aliq3 ma
gãtes 7 aliquas ꝓpoſituras. q3 non
eet i ibi aliq eent dnantes 7 aliq
eent dnantes 7 aliq eent ſubiecti.
q3 cũ duſitate relinquat oz ciuita
te dare. duſitatẽ aliquam. Quin
ta uia ſui ꝓpationis ad finẽ ut finis
citatis e bn uite 7 hre ſufficiam i
uita. nã ciuitas e coitas hns tm
oĩs pfe ſufficientie uite. q3 ut dem
eſt ad ſufficientiam uite regrũtur
duſa ſo oz ciuitate hre aliquam dui
ſitate mſe. 7 duſos mſe hre uicos.
ut expedies ad uitam q3 nõ repit in
uno uico. repit in alio. Sexta uia ſui
ꝓpationis ad alia tota. ut nuqm melo
dia que e mltitudo uocũ. bn ꝓporõ
nata ſi ſint oĩs uoces eqles. ſz ad
ream 7 ſoiam ſonantiam oz ibi da
re duſitatẽ tonoꝝ. ſic pictura nũ
qm e bn ordinata n ſit duſitas offe
rum. dez q3 h reges 7 pncipes cogno
ſce qa nuqm quis nouit bn regẽ
ciuitatẽ. nſi ſciuit qualr 7 ſtituit
7 cognoſcat quo oz mea diuerſitatẽ
omne. Quod non expedit ciui
tati omnia ſic eſſe 7 munia ut
ſocrates ordinauit.

Sermo inpncipus dz longus
eo q3 pnus errox i pnp maxim
e in fine diu q3 ſunt pncipia p ttanda.
7 longis pmonib ſunt exercenda.
ne ea ipa cotingat errox. ſr ci in re
gie citatis. p ſit polittca ordinanda.
diuine eſtigand eſt q3 ciuitatẽ oz
nã 7 qm duſitate hre dz. 7 quo ciues
dez ſe hre adinuce 7 inqbz coicare
dnt. 7 ultm omia debeant eis ee co
cia. 7 qs debeant hre ꝓpum. ht n. ſunt
qi pncipia. 7 qi quedam fabula ad
ſequenda. volumus aut mlt capitlo
p ondere quod nõ expedit ciuitati
hre omnia cõia. ut ſocrates ordinauit.
n ſegrent illa bona. que opinabatur
ſocrates ſi ſic ordinaretur citas. ecebat
eni. ſi eent poſſiones cões uxores 7
filii ceſſarent lutigia. edent ciues
oĩs pueros ee filios ſuos eet i ciui
tate maxim amox. Posſum ꝯ t
plia uia ondẽ qd hi nõ expedit citati.
p q3 nõ ceſſarũt lutigia. ho q3 ciues
nõ reputarẽt oĩs puos ꝓpos filios.
t q3 int eos ſi eet magnus amox. p
uia ſic pz. nã qi tũ dz ꝓnes eent
mmes uſus tn ptinentiũ aductu
eet ꝓpus. nã ſicut ſi nõ poſt q3 ex ois
ciuibz fiat ynũ corp realr ita ee nõ
poſt q3 ille id alz qui nutrit corp ymo
cuius nutrit cor altius. ex ciuibz ig ꝓ
nib ꝯmunib opterz ciuibz diſtri

bui q̄ relīq̄ q̄ ad supplendam i di
gnitatem cōr. ꝙ hō nimis decipit
in ꝓpo ⁊ modo. spr̄ uī ei se plus de
bere accipe. q̄ accipiat. imo qz in
pol' est aues eccles cē prudentes ⁊
bonos cē equalit utiles cuitati sta
tim insurgent rixa. inē cues q. ꝯ
cēt se plus accepturū. ut dū vnus
aues udicarz se melioꝛē alio. vell
ꝑ dignitatē suam ei fī retributōm. hāc
aut eqlitatē nō d facili cēt possibile
resuari. inē cues abz defensione
et lite qz ꝯ decptus in udicando
aptuatur se plus valere q̄ ualeat.
cōitas ꝑ ponū. q̄ ordinabat socia
tes adiucandū lites poꝛ cēt cā liti
gu. sm̄ pacis. nā ut in so le ꝓpus te
nemus. bī uita ꝓ fcōz nō hre ꝓpz
ꝓ fech aut pauci. ler ꝑ in ponenda
oīmbz cuibz ut toti ꝓpło dz cē tal'
ꝑ q̄ homies cōit uiuē. vñ ꝙ phs
arī in pol'. cues nō cē amplicando
legib. ꝫ leges cuibz tales ꝑ debīt
cē leges ⁊ tal' debz cē ordinato cīa
tis qui ꝯpetat oīm ꝓpło ⁊ cōi utte
cui nō fuit ordinato socīs. qz int
gītes cōiter uiuentes abz mltis
litigus obuiaī nō possz dato tm cōi
tatē passonū posse obuiaī. alo ꝫ
litigus cōitatē tm fenaz ꝓp q̄m
uolebat socītes filios cōes cē pol'
cōsuaī abz litigus. ꝫ cōa ua sic ꝓz
nam si cēt cōia nō oꝑterz cues cē
puōs reputare ꝓpos filios imo q
puōz. aliqui cēnt filēs aliquibus
cuib ⁊ alius aliqbz quib cues appz
sibi in filiū q̄ uidēt simlē ē. vñ
phs arī so pol'. q apiti q̄sdam gī
tes. ut in supioꝛ libro uxores sunt
cōes filios tm cues didūt ꝫ simi
litudinē qlibz. n. appat sibi in filios
quos uidebat ei cē simules nā ⁊ mlī

alibz h cōungit q. mlte femelle.
reddūt filios filēs patibz. q̄ admod
ī terra salarie q̄dam equa erat q̄ ut
ꝑplūs recitat spr̄ reddebat filiū simlē
pā. ꝑp q. uocata ē uista. nō ꝑ suppor
ta cōitate uxoꝛ cēt bonū id q. opina
batur socītes vidz ut oms cues puos
cōdeīt cē filios ꝓpos. ☙ Sed sic pz nā
suppōita cōitate uxoꝛ nō cēt tantus
amoꝛ. ī ātate ut optabat socītes. nā
nudica ꝙ unctō plus indicat damore
si sit cē nota. q̄ mlta si sit ignota in
dubia. luz ei maioꝛ sit ꝙ unctio ꝑis
ad filiū q̄ patī ad nepotē. plus tī
patus diliget nepote si fr̄ miter
cēdet ipm cē talem q̄ pr̄ filiū si nō
uult dubitarz socii gemuisse. nam
plus ē nō d dilectōe in ea ut ate ut
pbs innuit so pol'. qz unus diligit
aliū tāq̄ filiū. ali tāq̄ frēz. alius
tanq̄m nepotē. alius tanq̄ fratelez.
appellat aut phs fratueles q sūt ex
duob frēbz nati. alius nō diligit ꝑz
tāq̄ cētbulem. i. tāq̄m natū ex eād
tbu. uel ꝑ aliq̄m aliam ꝙ sangtate q̄
fuit dilēto. q̄ am ꝙcebat socītes. mo
dica ei cō sangtas si sit nota ⁊ ēta
maioꝛē dilēcōm erit q̄ filiato si sit
dubia ⁊ ignota cōitas q̄ illa q̄ poē
bat socītes nō cēt expediens cuita
ti. dz aut h reges ⁊ pncipes dilīt
adūtere ut sciant sic cuitatē ordina
re. ut ex pdict cuitati cuitum.

Quod mala consecuta si in cuita tate uxores et filii ponantur esse omunes.

Phs sēd pol' ꝓbat mlta seq in
cuitate si uxores ⁊ filii ponant
cē omunes. sm̄tum. n. ad ꝓpos spetat
enar rāte. possum' mlta q̄ phs tang
idem. seq̄ntia ex tali omunitate:
ꝑ mul ē muria ꝙ sanguineoꝝ. si mul

tato nobilium. ℓ in cuiꝰ filiorꝫ. ꝗntũ ℓ
tpantia uitecoꝫ. ꝗntũ ab lio pcntũ.
pmũ est. p sic pz. naz ex incautate
ꝯgere litis uitlnatoes ℓ ꝯtumelias
q̃ tanto de stabiliores sũt. ꝗto ꝗ̃
tũe inp̃ solam mag̃ quietam. exped̃
ℊ ciuitati ꝑ honestatẽ ℓ bonitatem.
moꝫ pntes ee ctos d̃ suis famulis ℓ
del; ctificaꝫ d̃ eoꝫ ꝯsanguineis ne
pp ignoranciam filii in ꝑpos pntes
et ꝯsangneas ĩ uitias ℓ ꝯtumelias
uitant. qz cũ cõitas uxoꝝ q̃ sectes
ordauit cellas ctitudiem filiorꝫ noca
cã consangtatis. nõ est ꝑmdanda. q
erh̃ sequeretur aliqs d facili ꝓ ig
noranciã iniuriam cõsangneis suis.
Edm malum sic õditur nã suppoĩ
ta cõitate uxoꝝ ℓ filiorꝫ seqret̃ uilis
catõ nobliũ ℓ ex ctato agcolazꝫ ℓ
sonazꝫ nã ee nõ pot uxores ℓ filios ee
omunes ĩ eqle cura gerat d̃ filios no
biliũ ℓ ctodũ ciuitatis. q̃ gitur d̃ filios
agcolazꝫ ℓ psonazꝫ uiliũ. qua filio no
biliũ d̃ pmum ℓ ex altabunt. nõ ℊ ctr
amicicã ĩter eiues. qz scdm ph̃m ꝑ
tinale ℓ eqle amicicia saluat. Cum
ℊ boi ℓ nobiles. tũc est amicicia in
ter eos. qñ qlz se hẽt ℊ ꝓportõm suaz.
ut qñ ignobiles fuiũt nobliꝫ ℓ no
biles eis mcedem ꝺ; ꝓportõm fuicu
uelle ℊ filios eiusꝫ cões ee. ℓ eqle
curam geri d̃ filios nobliũ ℓ ignobi
liũ ẽ uilificare nobles ℓ ignobles
exaltare ℓ nũc saluare amicicã inter
eos. Verũ malum est q sic d̃ctat
nã suppoĩta p̃dca ꝯmicatõe seqtur.
in cia filiorꝫ. nam ut dic vnu. etb. multi
amicũ ꝺ; p scdm amicicam nõ cõtinẽ
nec ꝛtingit multis psonas silis ama
re valde. Nã valde amare dic qñdã
sup hũndantiam gdem mag ẽ opina
ta ee ad vnũ qñ admltes vñ ĩ eodm
vnu. cõcludit ph̃s placẽ valde nõ est
facile. qz si qlꝫ cuius ctrꝫ q̃libet
puerũ ee ꝑpium filiũ qz portaret cuis
amoꝫ. in tanta mltitudiem: modicũ di
ligẽt vnũ quẽz deluno quoꝫ qlꝫ cuius.
n ctt fatuus. nllomõ suspicaꝫ ℓ post
oñs pũos ee suos filios. Si ℊ oñs
diligit tanq̃m filios ꝑpos. ꝺ ctt uno
ne duoꝫ filiorꝫ ul tum pũoꝝ ꝙs ctrꝫ
ee ꝑpos filios. qz illi nõ ctt ei ctitudi
naliter ñ opinabatur soctes q oñs
alios in time diliget ꝑ illos. ꝺ ut ar
guit ph̃s so pol. ꝑ duos ul tres. ul
ꝑ paucos pũos uelle magnã mltitudi
nẽ pũoꝝ diligere tanq̃m ꝑpos filios
ꝺ ẽ ponẽ qzꝫ melius vnum flumen
nõ posꝫ face dulcẽ sic amoꝫ. duoꝫ ul
tum filiorꝫ exñeum ĩ ciuitate vna ñ
posꝫ reddere placabilem ℓ dilctũ nõ
exñte dilctone ciuium ad pũos nõ hẽ
bitur cura eoꝫ debita. seqtur q suppoĩ
ta cõitate quam ed̃iauerũt soctes
nõ hẽitur debita ñ debita diligẽcia er
ga filios. Qr cũ malum sic õdi
pñr qz ũtus genitiua ẽ ita corrupta
et sic ĩ saciabilis. cupie appetit
q nõ hẽre vxoꝛ ñ vnã vxoꝛ. adhuc
est valde difficile debite et ꝺpate se
hẽre ctam illam. sic ℊ ꝓuocata gula ꝑ
multitudiem ciboꝝ difficile ẽ ee ab
stinentẽ. sic ꝓuocatus uenereis p
mltitudiem feminaꝝ difficile et qñ
ĩ possibile ẽ ꝺpatũ. Dntũ malũ
sic manifestari potꝫ. nam nõ hñtibꝫ
pntib cogrõm d̃ ꝑpis filius ℓ filiabꝫ
fierꝫ ab uiris pncum ℓ sangneoꝝ
q filii cognoscent matres ℓ pres filios
ee. Socrates aut uolns ꝭ ni ꝺcus
urtare dic q sꝑtabat ad ꝓnapem cui
tatis hẽre curam ℓ diligẽciam ne filii
corrupti cũ matꝫ ℓ pres cũ filiabꝫ.
ꝺ ut aut ph̃s. q ꝭ nõ sufficiat. qz si filii

et filie cōes erāt et nō iudicabant eis ꝑ̄i pntes dato q̄ ꝓhiberetur filio actus uenereus et matrem. z ꝑ̄ē et filiam nō ꝓhiberetur eis a mor libidinosus. z cōcupīa exquo nō manifestabat eis pntela illa. q̄ cū in ꝑsonis tā ꝓximis nō solū ꝑtestabilis sic q̄ cupīa z amor libidinosus reꝑhēsibilis erat opinio soc̄tis. d cōitate uxor et filior dr̄ g̃ reges z ꝑnapes sic ordinare ātatē ut ꝓhibita cōitate femināz z uxor ei fiāt pntes d ꝑpe filius.

Quod expediat ciuitatis possessiones proprias et quoniam cōmunes.

Sc res cōes ut ait ꝓhs. so pol. ꝓpi in illi in rebz d hui entibz e cōsiderare duo. uidz res fructiferas ut ags vineas arbores z fructus earū et talib rebz ut vua fructa poma. Si sit cōitas ciuiū erga talia ul erūt cōes res fructifere z dicendi fructus t posso erūt ꝑpe et fructus redigentur in cōe. Qz antiq ut recitat phs apud q̄dam nacōes fiebat ul utēdi erat cōe tam fructifere q̄m fructus. ut socōes ordinauit. volebat ei ut supi tangebat q̄ si n eēt ꝓpm in ciuitate nr possōes. nr fructus n filii nr uxores q̄ nulla dissensio oriret ut ait hec ordinatio socratis ut phs ait supficie tocius ꝓfidat ualde expediens ciuitati. cū enī quis audit ciuitatē sic ordinatam ee ubi e tanta cōitas ciuiū reputat eam felicem ee z extimat cues mar diligē abdz litigio uide inter quos cōitas obstruatur. Qz ut dr. so pol. macdz ꝓuenientibz oz ad experientiam recurre experti enī sum q̄ hntes aliq̄ cōia plā litigia inter se hnt q̄ si quidz ꝓpa possideat. possum aut ꝑplia via inuestigare q̄ si res ciuium cōes eent plura litigia in ciuitate surgerēt q̄ si gauderēt possoribz ꝑpis. ꝓma uia fuitur ex pte possonum cōiuz. sa expte cōitatium in rebz illis. d expte impetatis ciuiuz. ꝓma uia sic ꝓz. si am cū ad ē cōe aliqdz eū usus abusu z de tu illi rei cōis ꝓpter aliū impeditur ꝓgit lux. z cōtentō z discordia inter eos. Videmus ei fieri uī nos ꝑ hditatē q̄m cōes hnt multa hre litigia. dū unus hreditate illa nō utitur p ut alii expedire uī sic g fies utim q̄ pauci sunt z firmit se credunt ee tanta cōsanguitate cōiunctos multa hnt litigia hreditate hnt coem custē q̄to mag int ipos ciues. si omia eent eis cōia oriret litigia z ipi multa fier z diusar uoluntatiū nr sic int eos tanta cōiuncto cōsanguinitatis sicut int utinos fies. Jam z si fieret ut so cies diceret oms cōitate mlierum z uxor cederēt se ee ꝓsanguine cōiuncto ut ei int eos ꝑm rei uitate nō eēt tanta rei uerutatis sicut int fies vtimos y ma illa cōsanguinitas que int ipos existēt cta z nota ee non posset int ꝑsonis hatatur. Pi g cta consanguinitas nō tollit dissensiōz pauco hm tum hreditatē coem multa magis: ineta hui dissensionē nō posset tollere i t multos z int oms ciues. Sed ma admuestigand hoc id sūt expte cōitatium in hreditate cōi. Sam quanto aliqui plā hnt cōia tanto mag admuicem cōulant. Qz cū ipe nō possit alios ualde diu cōuersari admuicē ubi int eos litigia oriantur expte ipoz cōitatiū in hreditate cōi eo q̄od ap teat eos ualde admuicē confidere ondit ut primum ipos hre litēs z iurgia

ꝑ q̄ ꝓ̄s aut ſo pol'. quod ab ipīs familis quib⁹ plīmū indigem⁹ ꝑ enel lantes ad mīſtīos ⁊ maxīe offendi tur ⁊ indigem⁹ erga illos q̄ oꝑtet nō ad eos hīe multa colloquia ⁊ diu cō uſari cū eis. ſr̄ ſi inē dīos ⁊ famu los quos hīt ita ſubiectos ꝑ diuturnam cōuerſatōm totl⁹ gia oriunt ſnto mag⁹ orientur inē aues quoꝝ vnus alteri ſub ee nō uall et ſi hīent hīdutatē coēm ⁊ ſi oꝑteret eos ualde admuē cōuſari

Terra una ſunt exꝑte unpitatis ciuium. Nam oīb⁹ ciuib⁹ eent hīditates cōes q̄ ualde difficile eēt ⁊ ualde ſumptuoſum tantā mltitudinē exercere. ſr̄ q̄ poſſent tantam tūm colere expediret ciuitati ſic dīdi ut alīq ciuium eam colerent. alīq uō inſiſtēt ꝛca cuſtodiā ciuitatis. qđ ⁊ ſōcres cōcedebat cum q̄ cuſtodes ciuitatis nobiliores ſint agrol tamē nobiliores ⁊ meliores eſtimarent ſe plus ee acceptauros de fructib⁹ paſſionū q̄ ille inſurgeret q̄ diſſenſio inē eos. q̄ agricole magis laborantes ea poſſiones dſtructib⁹ caꝑent. cōſidata q̄ in firmitate hoīz ⁊ diligēt urſo q̄ cōcet ꝓ̄s aua q̄ ſa duant expedit ciuitati ne inter ciues oriant diſſenſiones ⁊ iurgia nō ſic ee ꝓ̄ſiones cōmunes. ut ſōcres ſtatuebat. Viſa aut ua ꝓ̄s ſi ſidet mod⁹ ⁊ ſtatus hoīz e expedientes ciuitati. aut n. poſſiones ⁊ res ciuium delē ee ꝓ̄as ⁊ cōes ꝓ̄as q̄ q⁹ ad dīnū cōes uō ꝑt uitatem ⁊ libalitatis. Diligiter inſpecta humana cōdicōe ꝓ ut coīt ꝓ̄s obſtuus ⁊ legum ⁊ laudabliū ordinatōnū expedit cui hīe res ⁊ pones ꝓ̄as q̄ntū ad dīnū. Nam q⁹ diuāns ꝓ̄us hoīs adhibeb⁹ debitam diligētiam. Terra expedit aut talia ee cōia ꝑ libalitatē q⁹ ues inē ſe debēt libales ee cōſtando ſi inuicē ꝓ̄a bona. vñ et aput late d̄mones ut recitat ſōcres pol'. tanta erant libalitas q⁹ ⁊ quis hīet bona ꝓ̄a q⁹ adiuuet tamquā ad libitatē quantū adiuſum erat illis ciuib⁹ cōes ſiu eq ⁊ canes q⁹. n. ciuium eā indigebat alīs alia requiſitōe utebat alīus eq⁹ canib⁹ ⁊ ſeruis ⁊ equis. Quod reges et pncipes nō debz ſic diſponē ciuitate quod mulieres ordinant ad opera bellica.

In pcedentib⁹ ſōcres ſtatuit mlieres inſtruendas ee ad opa bellica ⁊ debere bellare ſicut ⁊ uiri aſſumēs exemplū ex beſtus ergō in mares q̄m femine bellant. ſr̄ q⁹ rex ⁊ pnceps ⁊ ulī illi quoꝝ ē ciuitatē diſponē nō debeāt ordiare mulieres ad opa bellica. ſz uiros ꝑfecta ua uenari poſſum⁹ ſm ea que req̄runt ad bellum. homines. n. bellatores decet ee mīe cautos ⁊ ꝓuides ⁊ corde utiles ⁊ animoſos corpore. robuſtos ⁊ fortes. t. cautela enim ⁊ ꝓuidencia ē neceſſ in bello. Nam alīs ꝑ cautelas ad hītas plus ſupantur hoſtes et ſagacitate q⁹ ex fortitudie. ſi ꝑ denciā. mulieres ſi ſint ſagaces ⁊ induſtres ſi ānt mlīos nō formidie ſi prudencia. mulieres ſ̄ q⁹ hīt conſeruī in ualidū abuſu rōnis dicunt. ut ſūt ita induſtes. ⁊ ꝓuide ſicut uiri nō ſunt ordinande ad opa bellica ſi ā in bellis magna cautela ⁊ induſtria eſt ad habenda. Qua ꝑ negociū dere militari ſi ā male acta recuꝑari nō poſſunt caſus tū bellor⁹ ureme dia bles ſūt. ex ꝓ̄a ig⁹ induſtria que req̄ untur in bellantib⁹ arguē poſſumus mulieres inſtruendas ad opa bellica

¶ Secda ma adm uestigand hec id ſiuntur
ex mutilitate z aiositate q̄ regnitur i
bellantibz. ¶ Nam ut dr ē etħ. fugis
z hr oium tribulum ē mors opa g
bellica reqrit hoiem in pauidum
et aiosum eo q̄ bellantes exponant
se pculis mortis. mulieres autem
coiter ſunt pauide z inutiles q̄ ōtin
git eis tam ex fragilitate corpis q̄
etiam ex fugilitate ꝑplexiois. ¶ Ā
ut dicebat ſup frigiditas uiam ti
mori impat. frigidi ei est cōstingere
et retheire aiosi uō z mutilis est ad
alia se extendere. talor g̃ redditꝰ hñt
aiosum z mutilem frigidum uō timi
dū z pusillanimē quare mulieres
q̄ ſunt pauide z pusillanimes adopa
bellica destinari nō debūt in bellis
eni melius ē pauidos expellere q̄
eos in societate hr̄e. ¶ Nam cū huma
nū sit timē morte. viriles z aio
si trepidant videntes timidos tre
pidare. ne ig̃ reddantur bellantes
pusillanimes quos cōstat ee timidos
ab exercitu expelli. tcia ma ſiuntur
expte fortitudis cōlis. ¶ Nam cum
bellantes opteat diu sustinē ar ma
z eor ponderā z dare magnos ictus
expedit eos hr̄e fortes humeros z
renes ad sustinendum amor graue
dimē z hr̄e fortia brachia ad faciēn
dum pcussiones fortes mulieres
igitur. eo q̄ hñt carnes molles z de
ficiūt a fortitudie cōli ad opa bellu
ca ordinari nō debent. ratō autē
q̄ mouit socrem ad hoc ponendū
supra ex similitudine bestiaꝝ q̄ in suf
ficiens ē. qr ꝑ pbm. sēdo pol. bestius
n attinet yconomia nr ptinent
roē hois. g̃ est ꝑ debitam yconomy
am et sēm debitam dispensatoēz
ordinare domū et ciuitatē. Hec

in bus inquib; bestie pt̄ rōm agūt
ea seq. non dr. Qr reges z pncipes ij
dr sic disponē ciuitatē ut sp oē m eisdm
magistratibus ꝓponantur.

Decebat socrtes ꝑ eosdm. ꝑ debē
ee pncipes in ciuitate. lo queba
tur. n. d pnapatu. put ſiuntur p quoz
dnio ul' p quoz magistratu. siue p quas
ꝓpositura possum eni ꝓplura uia ostn
dere q̄ nō sit expediens ciuitati se
ꝓponi eosdm in eisdm magistratibus.
¶ Ma ma uia ſiuntur expte regie mages
tatis ul' cuiuscumq; alterius cui' est tales
dignitates tribuere. ¶ Secda uia expte
ꝓpor ꝓpositor z tria expte ciuium.
¶ Ma ma uia sic pz. ¶ Nam ut dr veh pnci
pat virū ondit. pus ei q̄ assumant
hoies ad aliq̄ dignitatē nō sit manifes
tatur eor bonitas z malicia. ¶ Nam
q̄ p sona puata nō sic pt̄ manifestare
ut pl' z bns potate. z qr nō tot oculi
respiciūt unā sonam puatam. quot in
publicam. non sic scit qual' sit ut do
nec est puata p. non hñt potatē sicut
et cognoscat posteq̄ ad aliqm ꝓpositura
ul' ad q̄ libet magistratum assumit
qr aut deceat regiam magestatem z
ul' cēm cum cui' est magistratus z ꝓpo
situras distribuere cognoscē quales
q̄ ꝓpositos et magros si pncipat et
magistratus z ul' q̄ ꝓpositura ut ſiu
ondit z manifestat. ex pedit hbuen
tem ꝓposituras z magistratus sup cues
pus experiri quales sint quos pficere
in ꝓpositos ul' magiat z postea expe
rimento assumpto dr eos in dās officus
affirmare ul' ad maiora assumere
put ei ut expedire. ¶ Secda ma ad
in uestigand hoc id ſiuntur. expte
ꝓpor ꝓpositor. ¶ Nam multa mala
et malas in ciuitatibus amittent ꝓci
ui ciuitatum si scirent se ee ꝓpetuo

tak aquib; cauent. si cõsiderent se esse ab hõi officio remouendos. Tua ua sic sũt expte ipor cuiusq; hõi ppõitu ponuntur. Nam sicut medici nõ est cõsiliari de sanitate. sz ei est in tide sanitate tamq; finem: sic eius cui ẽ ciuitate ordinare non est consiliari d pace et d cõcordia ciuium. Nam ut dr. t eth cõsiliũ non nõ d fine. si est ad finẽ. pace n. t cõcordiam ciuium dz intendere rector ciuitatis tamq; finẽ. sic g est dispn sanda ciuitas ut conseruetur in pace aut ibi seditiões nõ insurgunt mutare aut alii magiatus t principat et disturbare eos duplis plonis ut inuit phs scdo pol. vir facere in getum t pacificũ statũ ciuium. Nam si inspectis aliis sp id in magiatib; et pposituris pficiant. alii uidentes se ee despectos ad seditiões surgt et ciuitatẽ turbant. hanc autem tuaz rõm implentes ordinatõem sollicitam tangit phs scdo pol. cũ aut q socites sp facit eodm principes q est seditiois ca. aput nullam dignitatẽ possidentes dicũ ẽ. n. q spectis aliis sp id ad magiatus assum mat. uidentes ei se nullam dignitatẽ possidere si extingat eos ee utiles et aio sos seditiões mouent. Quõ sit ordinanda ciuitas ut socrates statuebat

Via eodm phos determinantes de politicis t de ordine ciuiũ. ut sin rõe locatus fuisse. Ito bñ se hit eoz opites tractare nõ ostatois ca. si q; hoc negrit psens methodꝰ q; mtm dim trade d regimine ciuitatis et reg viso cui qd ca h; sensuũ phi et p tractatus eoz opiõib; clarius appebit. qd ca h; regimẽ sit censendum. qr cũ patefẽ sit un pceditib; nõ expedire ciuitati possões uxores t filias ee cões. ut socites statuebat. non ee decẽ mulieres ordinari. ad opa bellica. si ee utiles eos id sp in eis d magiatibus p fic ut socrates statuisse uidebatur. Restat exeq d dione t ordine socratis qm socrates ordinauit. dicebat ei socrates ut tangebat ciuitatẽ quinq; in se delẽ hñe. uidz pncipem cõsiliores bellatores artifices t agricolas. Volebat enim bellatores p tm ciuitatis distinctam ab aliis cuibz. Statuũ aũt bellatorũ statuebat dicens in quib; ciuitate debẽt ee ad plus quinq; milia ad mille. hui aũt statuũ quãtum ad bellatores ẽplir in pbari pt sm q de ipis bellatoribus socrates statuebat. p enim dicebat eos ee alios t distinctos ab aliis ciuibus. Ito statuebat magnã multitudinẽ bellatoz. Circo ponebat eos in quo dã dciato miõ p uia sic pz. Nam p bonũ ee ponend ẽ bo puato. nãle ẽ enim. ptem exponẽ pticlo p toto. ut brachium statim exponit se piclo p defensione eoz sp ordinẽ g naturale aut quib; ciuis. si nõ ex ponat se pticlo p defensione puẽ. nõ g sit sepandi sint bellatores ab artificiab; t ab aliis ciuibz q; ciues alios p defensiõe patrie bellare nõ opteat. melius ẽ g dẽ in ciuitate tot ee bellatores et defensores puẽ. quot sunt ibi ciues ualentes portare arma q; sep bellatores ab aliis ciuibz. Ita uia sic pz. Nam cõstituẽ tantam multitudinẽ bellatoz in qualz ciuitate. ut q; milia ul etiam mille ee ualde difficile t honõsum ipis ciuibz. honõsum enim t difficile ee ciuibz uni ciuitatis sustentare mille uiros exsti

er stipendus cōibz quoz nullū ēet
ad offēm ñ bellare cū ad ēet optu
nitas ⁊ honōsius et qī oīno impor
table ēet sustentare sic q̄nq; multa
op̄et cū ciuitate illam hire posso
nes q̄ aduotū ut posz ex cōibz sup
tibz tanta mltitudinē pascheret
pp q; pls sēdo pol'. replendens socie
tatē d' hui' ordine ciuitatis. aut q; op
tet ⁊ ciuitatē illam sic instructam
ēe in regione bellorū ñ sōte pp
magtudinē d' boz ē magnū spacii
trāz er quo posz magna multitudo
paschi. difficile est ē. ut pls inuit
p̄ē upos ciues ⁊ p̄ mlres famulos
⁊ libos pascē tanta mltudiem bella
toz. Cerēo d' unqbat socrates
mordinando ciuitatē ⁊ instituendo
d' natū nūm bellatoz. Ā pm
plm. so. pol'. uolens ponere leges
⁊ suas ordinatōe alīs ciuitatē ad
dz respicē. uidz ad homies adregio
nē ⁊ ad loca uicina. Si g̃ uellet pret
ciues. alios statuere bellatozes ui
uentes ex cōib' fructibz ciuitatis
ad ta debēt aspicē. uidelz ad ciues.
Nam si ciues upi ēent pusillanimes
⁊ inutiles ad bellum indigēt ma
iori copia bellatoz sic se hñ ciuitas.
Eo inspiciendū ēet ad regionem.
Nam q̄nto ciuitas illa maioꝛi re
gionē ⁊ maioꝛi trāz spacio poterit
tanto sustentare posz maiorē nu
merū bellanciū. Cerēo aspici
endū ēet ad loca uicina. ut utrū ci
uitas illa hīet ta se uicinos aīcos
ul' inimicos pusillanimes ul' inuti
les. Nam uariatis dictōnib' uici
noz oz. alīs ⁊ alīs d' timare d' nūō
bellanciū. Qr̄ cū ars ⁊ sua nō possit
ta particularia signata uolens tradē
arteni d' regimine ciuitatē nō pt
statuē d' ciatū nūm bellatoz. ⁊ ta
lis relinq̄da sunt uidēs prudentis
rectoris ⁊ sidantis ⁊ dicoēm cuiuz
modum regis ⁊ ꝓstancias utinoz.
Quō positō socratis d' regimē
socratis trahi possit ad bonū intel
lectum.
Narrabat aut. s. q; socrates ⁊
discipulus eius plō dixerunt
ciuitatē sic ēe regendam ⁊ guber
nandam ut ciuib; coēs ⁊ ēent uxo
res filii ⁊ pones. q; sic intellectu. ut
uerba sonant stare nō pt ut elt q;
hīta manifestum tñ q; modi fuit
platonis ꝛ methaphoꝛe ace log. q;
modi loquendi forte ipe socrates
hēbat cū plō eius discipls fuisse si
uolum' nō ut uba sonant ꝙ intelli
gē dca socratica saluare possimus
pōicoēm ei' omia ei ēe ciuib; coia
⁊ rei utilitatē. nō est possibile neq;
utile. tñ sm amoꝛē ⁊ dilectoem dz
ibz saluari cōitas. sicut ei quibz ci
uibz dz diligē ciues alios sicut se ipz.
sic dīt diligere uxores filios ⁊ po
nes alioꝛ sicut ⁊ ꝓpos hoc g̃ modo
ciuib' debēt ēe comuia ut quilz in
tendat bonū cōe ⁊ bonū omnz et sit
solliciatus cū ad est facultas d' rebus
alioꝛ. ac si ēent sue. in uxoib' autē
et filiis dz seruari cōitas q̄ tū ad mo
vem. ut quod oīs ciues comuniter dili
gant bonū unicuiq; ciuis. q; quilz ci
uis dz alios ciuib' ut dictat ro. ideā
sua cōitate saluam' g̃ dictum socratis
q̄ tū ad cōitatē ciuiz sic etiam salua
re possum' dēm ciuis q̄ tz ad unitatē
ciuitatis. Nam cū dicat ciuitatē ēe
mariē uniam. intellexit d' unitate hi
tatoꝛ. ut q; oīs ciues hītare d' bēnt
in una domo ita q; in ciuitate nō ēent
plures dom' ul' plures uici. nz d' unitate

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

artificium ut q' nō ēent in ciuitate
diuise artes ul' diuisi artifices nec de
unitate eor q̄ requrunt ad sufficien
tiam utte. ut q' non ēent in ciuitate
pl'a et diuisa p ut requrit in digen
cia utte. ⁊ forte hui' unitatē ad amo
rem ⁊ dilcōem referre uolebat. ut
q' tunc ēet ciuitas optima q̄n ciues
se amando ⁊ diligēdo marīe uniren
tur. sic g' expōta mente socius d' ci
tate rep ⁊ unitate ciuium. Vñ est
q' ipe opabatur q'n in ciuitate ēet
concordia ⁊ pax. non oriretur ibi
litigia. Nam amoris ꝓprius effectus
ut sit pax et cōcordia. Q' uō soc'
addebat d' mlieribz. q' ēent ad opa
bellica ordinande saluari pot nō
intelligendo hoc simpliciat. ⁊ in
casu. possz eni casus contingē. quod
et mlieres bellare opteāt. multoci
ens aut ita ptes y talie. ⁊ iungit
q' uiris d' pentibz ciuitatē ⁊ ex ciui
tibz in exercitū sup ciuitate aliq'
dū uiri illi in exercitu ēent existēt
in uasta est eor ciuitas ab hostib'
ꝓp q' oportuit mlieres ꝓp penuriaz
ciuium defendere ciuitatem. Q'
aut ultius addebat q' sp oportet eos
in magistratibus ꝓfici. ut q' sp deat
cen d' ꝓposita ⁊ ballimi. sic forte d' in
tellig ut sp ꝓmpent ipd. i. ordinati
eisd utilitatibz. Q' aut dicebat ciui
tatē in artifices agricolas et bellato
res. uolens ciuitatem ad minꝰ mille
cōtinere bellatores forte ꝓ balla
tores intidebat nobiles quor non
ē manibz opent ut colentes terram
tuam. cū enim in ciuitate. q' de
manibz opitur ut colentes terram ⁊
artifices quida uō nō ut nobiles bu
videz nobles potissime debent de
fendere priam ⁊ eor ē marīe uacāe
ēca armor induciam. uolebat
g' socrates politicā aliq' nō debere
nōiari ciuitatē. ꝙ salte continēt
mille nobiles quos p q̄dam excel
lentiam uocabat bellatores.

Quod plus felleas statuit ciuitatē ordinandam esse.

Preter socratem ⁊ platonē
quidam alius noīe fenéas
ut narrat plus scdo pol'. in tomi
sit se de ordine ciuitatis statuens
quo optime politica ordinari dicebā
aut q' int ceta q' debz intendē legis
lator ⁊ rector politice ē q'm ciues
hant possiones eqtas. Volebant n.
ee ciuitatē optime ordinata si nllis
ciuium hret plus redditus ul' ma
iores possides q'. alt' q' ut dicebat
ap'incipio q̄n ciuitas constituit fa
cult' nō potat q' uso nūo ciuiz
⁊ putata multitudie campor de
facili rector ciuitatis possz dividere
equiter pōes ullas inter ciues si ciui
tate. iam cōstituta ⁊ ciuibz iam
hitantibz pōes ui equales. difficilius
erit hoc ad equitatē reducē. statuit
tn felleas ciuitatis rectorē. hoc nō
reducē hanc in equitatē mediatib'
doctib' statuendo q' paupes contra
hanc cū diuitibz ⁊ in hendo acci
piant dotes ⁊ nō det paupes g'
accipiendo magnas dotes diui
tibz potuerūt equi eis in pōnibz.
potuit aut felleas ꝓplici uia mo
ueri ad hoc statuend. ꝓ q' moueri
potuit ut cessaret litigia. sc ut
remouerentur in uria ⁊ cōtume
lie. tria ex his q̄ uidebat in politi
cis alus. ꝓma uia sic pz. Nam
ciues ualde litigant p possionibz
sūt. n. coiter nimis cupidi ad hēdū

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

reddit⁹ et possiones reddit⁹ vñ
et pp hoc multa litigia oriunt. Or
si caues hrent pones eqles ⁊ starent
se non posse suos co caues excedere in
pomb⁹ frustra pp hoc insurgerent li
tes ⁊ placita. Nam dato q' alt litigan
cium cam optinet ipm pdacoz non
multum tn exhoc gaudere possz optet
ipm pdacoz dcm eqri in possonib⁹
aliis caub⁹. sic pdens placitu. nō mi
tum. amittet. qz accipiendo dotes e
ptur alis in duicis uiderent igit
omnino cessare placita si caues hrent
possones equales. Ea ua suit ut
tollantur d ciuitate ⁊ ptumelie. Nā
ex hoc q' caues libenter sibi possoes
appant dicentes hoc est meu nō so
lum insgunt lites ⁊ placita sz iniurie
⁊ ptumelie. Nam p acqrendis pomb⁹
inferunt sibi caues iniurias ⁊ ptume
lias in psonis pprias. Fiunt aut in
ciuitate furta rapine ⁊ homicidia
ppt cupidine possidendi dicias. qz si
caues no possent se excellere in pomb⁹
hrent equales dicias ut dr omnia
hec cessarent. Tercia ua suit ex
hus que uidebat in ciuitatib⁹ alis.
Nam in multis politicis bn ordina
tis mag cura fuit legis latoib⁹ de
possonib⁹ ciuium. Ido forte felleas
motus exhus que uidebat in politi
cis. alis statuit potissime curam
dum ee de pomb⁹ ciuiz uolens eos
eqs possones hre. Quod nō oz pos
sones ee equales ut fellas statu
ebat.

Jconsidrntur dca phi sdo pol'
qntum ad psens spectat. pos
sumus tplia ua uenire q' nō oz po
nes eqtes ee. ut felleas l' statuebat.
Presuitur exprte p catonis filioz.
Ido exprte iniurias q' possent in
ciuitate cōsurgere. Tercia exprte iur
tutū quas decens t hre caues. Prima ua
sic pz. Nam ad rectum regim ciuitatis
nō pot imponi lex ut caues hant possoes
eqtas. ni statuantur q' hant eqles filios
frustra. n. ponitur lex que p fuari nō
pot. Nam sdm phm. iij. pol. non solū
oz ee cura q' leges instituant. sz ⁊ legi
b⁹ obediat ⁊ q' leges obseruet. qr si singli
caues pones hant eqtas ⁊ un hat ples
filios quam alt succedentib⁹ filius in
hereditates pntū soluta eet lex fellee
qz nō hebas pones eqtas. Cum g
dcm ad m plures ptes dixr tanto
min⁹ ptinebat uni gs qz d'allo ee pot q'
sp caues hant pones eqtas ⁊ totidem
filii precedant abuno ciuiū qs procedit
ab alio sz qz aliq pmibus sunt oio ste
rilia. aliq nō sunt fecūdioza qm alia
nō est possibile statui in ciuitate os
caues hre eqlem nūm filiaz. pp q' ex
prte peatonis plus manifeste oñit
p pdcm legem nō ee congruente eo
q' cogruc obseruari nō posz. Tercia ua
suit exprte iniurias q' possunt ma
nere in ciuitate consurgē qi legis lator summo
studio caue dz. spectat ei adhibere
cōem curam hre ne caues sint in so
lentes et ne sibi inuicē iniurias in
ferāt. sz in ciuitate statuit p pauper
eqz ditib⁹ in possonib⁹ accipiendo ma
gnas dotes ab eis ⁊ nō dando dotes
illis contingit dites multociens fieri
pauperes ⁊ eos. Nam si dites aliq ples
hant filios q' pauperes diuidetur
posso diuitum in plures ptes q' pau
perū ⁊ filii diuitum pauperiores ert
q' filii pauper. Ex hoc aut p
tingit in urbe ⁊ urgia in ciuitate.
p qz cū pauperes ditari nesciunt
forte fortunas et plane ostendit
phs sdo rethi. Jniuriabuntur

ḡ alios. filij. n. in statu paupm eo
q̄ uideant se plus alios indiu eis
hn̄dare et iustificabunt. ꝛ fient in
urie in cuitate. Rursus ig̃ huj
in urie ꝓtumelie orientur int̄ cuē
nō solum exptē filioꝝ paupm. ꝛ ex
ptē filioꝝ diuitum. q̄z ut dr. scdo
pol'. opus est ad pacem cuitatis fi
los diuitum nō ee insolentes. q̄z
cum filij diuitū ut plimū sint mag̃
nimi ꝛ magnꝝ cordis si uideant se ee
despectos et paupes exaltatos nō
ualentes se contin̄ē fiant insolen
tes ꝛ turbant alios. Tercia uia ad
oñendū legem felee nō ee decentem
d' equacōe ꝓnum sui exptē q̄s dez
hr̄e cues. Decz enim ipos ee
libales. ꝛ tempatos. nō ḡ bn̄ dēm est
q̄ adregim̄ bonum cuitatis sufficiat
cues ꝓnes hr̄e equatas nisi ad de
tieatur d' q̄titate ꝓnū illaꝝ. posset
ei cues ado modicas possōnes hr̄e
q̄ opteret eos ita pce uuē q̄ opa li
beralitatis d' facili exercere nō ua
leret. Rursus hmodo ꝓnes eq̄tas
possent ita hn̄dare in eis ꝛ ado dela
bi uuē q̄ nō attingēt ipos tēpatos
esse... Quod ꝓncipalis legis la
toris dr ee ea reph̄nsione ꝑpicaa ꝛ
nō ꝓmune qualitatem possōnū ut
felleas ordinet.

Reges ꝛ ꝓncipes ꝛ uli eos quoꝝ
est leges ferre decet aliqs leges
statuē ea ꝓnes cuium. Nam ꝛ solon
qui cura ferendas leges dicebat' pri
ꝛ doct' multas statuit ea ꝓnes cui
um. sic ꝛ apud locos: ut recitat phs
scdo pol'. scribat. q̄ adh̄ uti antiq̄ lo
tes puarentur ille nulli licebat ꝓnes
uendere. nisi suffiaent' ostendē possz
ei aliq̄ magnum infortuniz accidis
se. Sunt em̄ multa ordianda in legib
ea ꝓnes. sz nō expedit hoc lege
statui ea ipas ut cues ꝓnes eq̄
tas hant. nz intendant legis lato
res ꝓncipalr. de intendere reprehensi
onem cōcupiaz eo q̄ radix malicie
nō sint ꝓnes exteriores sz cōcupia
radix em̄ oium est cupiditas. Si
ḡ moribz magis debent intendere
rectores cuium ea rep̄mandas cō
cupias. q̄ ea illas. ut plane phat
phs scdo pol'. sz d' hoc inferi diffusius
dicens. meminim̄ tñ nos odisse q̄ da
tractatū. d' dna ethi. ꝛ rech'. ꝛ pol'. ū
dicta supflua alr cōsidata cōia dre
unr̄ hus q̄ nūc dicim̄. sz illa cōia ver
sia in fia tolletur. ad ꝓsens aut
sare sufficiat ꝓncipalem intentōez
legis latoris non debere esse ea ꝓ
nes exiares mandas q̄ tp̄ uam
ueari possim̄. ꝑsuitur exptē bono
rum quos hoies appetunt. Scda
expte delectōnum quas insequntur.
tercia expte tristiaz quas fugiūt.
ꝓma uia sic pz. credebat enim felle
as omia uitia cuitatis insurgere
ip̄ possōnem ꝛ dñium exterioꝝ reꝝ. Sz
sic opinando fellebantur. q̄. et si pau
pes homines eo q̄ nimis exceant
exteriora subia ut plimū litigant. ꝓ
exteriore subam p̄. tñ honorabiles ꝛ
grose mag̃ turbant. et indignāt̄ur
si nō possint ꝓsequ honorē debitum
et ordinē. q̄r si cuiuz q̄dam pau
pes p̄sce. q̄dam magri se ꝛ honora
biles spectat ad legis latorem nō
solum statuē. ut possōnes debite
ordinentur. sz ut honores decenter
et iuste distribuantur. Et tan
to ꝓncipalius dr hoc intendere cura
honores q̄to litigia int̄ ꝑsonas
honorabiles sūt mag̃ detestanda
q̄ int̄ alias ꝑsonas. Scda uia ad

mueſtigandū. hoc idm ſuum ex pte
delectationū qs homīes ut plimū
inſequntur. non ei ſolum homīes
in uſu habeant. et in uarias inferūt
res exteriores pp auaritiam. ſz ꝛ
in uriantur pp delectōnem et mīe
pantiam. Decet g reges ꝛ principes
non oīs leges ferre. ea ponere mē
dandas. ut quilz q ſuum eſt poſſide
at. ⁊ multa ordinare decet. ea poſ
ſiones reprimendas ne eues ſint in
temperati ꝛ in uriosi in uxores et fi
lias alioꝝ. ymo tanto magis ſollicita
ri debent. ea hoc q ad id pt to uxoꝛe
ꝛ filiæ ſunt. quid magis cōuenit
q exteriores ſibi. ⁊ uas ſuit expte eſſe
ciaz. qs homines p uiris fugiunt.
uolunt ei homines gaudē delectonib;
abz ęſtuis ō ui uriantur alius nō
pp ſupplendam indignitatem ut pp
tollendam famē aut repellendum
frigus. pp eſtimant alios poſſe eoꝝ
delectatōes impedire ul q eſtimant
eis poſſe ęſtuias inferre. nō g ſolū
pp poſſōnes ſunt cōſtituende leges ut
ſtatuebat pelleas. ſz etiam pp alia
ut phīta ſufficienter expoſſum. Qui
bus fuit politica ypotomi ꝛ qd ypo
mus plis ſtatuit cōtra regimen
ciuitatis.

Rex ſocietem ꝛ pelleam fuit
quidam alius plis nomīe ypo
dom intromittens ſz de regimīe ci
uium. Vnī aut ad ſex reduci q
ſtatuebat ee. hi regim. p. n. ſtatuit
q dam pruinencia ad multitudiem et diſ
tinctōnem ciuiuz. Deo dicunt de
diſtinctōne poſſonum. Circo de diſ
tinctōe iudicioꝝ. Quarto de diſtinctōe
iudicantium. Quinto de modo iudi
candi. Sexto ꝛ ultimo ſtatuit q dam
leges tangentes duas gnās pz ypo
dom n. ſtatuens ſuam politicam. p in
timſit de multitudine et diſtinctione
ciuium. dicens q optimum q tot ciu
ium ee ęa decem milia uiroꝝ. hanc aut
quantitatē dicit diſtinguit inter ptes
vidz in bellatores artifices et agricolas
volebat aut bellatores debē hre ar
ma ꝛ nō eram. agricolas nō eram ꝛ nō
arma. artifices quidam nz arma nz
eram. vr. n. hō q̄ntum ad pſens ſpec
tat ſibi indigere. uidz uictu. ut alio ꝛ
potu. pp caloꝛem naſalem cōſumamtem.
radicale hūd. Sed domo indiget domo ꝛ
veſtitu ꝛ alus artificiis pp intemperiē
aeris. Circo indiget defenſione
pp hoſtes exteriores ꝛ pp ſeditiones et
litigia que poſſent in ciuitate cōtin
gere. ad hꝰ eum ea diſtinguunt pdca
ea gnā uiroꝝ. q̄ntum ad unctum
eius faciunt agricole. ut intligam
p agricolas oīs colentes eras et uine
as ꝛ uir oīs paſtores aliuz. ſz q tu
ad oīs domos ꝛ veſtimenta ꝛ alia arti
ficia ſatisfaciunt artifices. q tu nō ad
defenſionē diſtinguunt bellatores. ſic g
dicunt de plis de multitudie ꝛ diſtic
tione ciuium. Sed domo intromiſit
ſe et dicunt de diſtinctione ponū
dividens totam regionē i totū territo
rium ciuitatis in tres ptes. videz
in ptem ſacram cōem et ppiam agri
colis. dicebat aut tunc ptem ſacram
attribuebat cultui dīno cōem bellato
ribz pp̄am agricolis. dicebat aut tut
territoriuz ciuitatis oportē dīuum ee
ſi ps ebuerit munitum tribz in tem
plis duumis q̄m appellabat ſacraz
ps nō. bellatoribz quam appellabat
cōez eoꝝ q bellatores toti bono ut de
fenſioni p̄ie uocare debeant. ps
nō erit ppa ipſis agricolis artifici
quidam illam ptem territoriꝝ ebue

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

bat eos q' ex̄te sufficit uuē posset
h bellatorib; attribuebat territorium
tamq̄m ppium. h; solum attribuebat
eis arma. dicebat tñ ee debe territo
um aliq' cōe. d' quo bellatores uuer
rent. quasi d' comuni erario. Ter
cio intromisit se d' distinctōe iudicio
dicebat aut' oīa iudicia debe ee
d' rebz. s. q' d' rebz litigant caues iudex
d' nocumēto in ruina & morte quicq;
ei inflictat in alium uel in uulnerā
ficabat i rebz nocendo & dāpnifican
do ipm uel ipsonam & hoc dup. uel
dehonorando eu famando ei obprobria
& uituperia uel offendendo ipm facien
do p cussiones & uulnā in uulnificatō
ne. & q'tum ad res appellat nocumē
tum siue in uulnificatione q' ad dehonora
tionē p uocabat in uriam. offensa;
q' ipi p sce q' ad p cussiones & uulnā
uocabat mortem. q' talia ad mortez
ordiant eo q' oīs mag' fca ad die
alba. Quarto intromisit se d' distinctōe
iudicantum. Dicebat ei debe ee
duo gna iudicantuz & p'tou in
ordinarium in quo disentent eae &
ad pncipale ad q' reducent appellones
volebat quidem pncipale p'torum. ut
narrat phs in so pol' debe ee ex sen
bz electis ut si eae male iudicate fu
erint in p'torio ordinario senes illi ex
tribonu testimonij rectificarent ipos.
Quinto intromisit se d' nō iudican
di. Volebat enim nutrisi p'tores tam
in pncipli q' in ordinario iudicia si
debe fm' collone iudicū mese. Di
cebat aut' audita tam q' iudex p
se cogitans & postea in pugillaribz
scripta ad duceret suam sniam. ut in
calatus simpliciat & dampnat eet
iudex simplicem de pecodem scribet
si nō simplicia & absoluendus pugilla
rem portaret pacuū. h; si aliq' modo
eo dempnand & aliquo absoluend
p scripturam d' tiaret illd phs aut' se
pol'. u potuam plm t narrat affligt
q' ypodom' sic statuit credebat q' de;
q' si iudices iudices iuramto ceint
astricti. ut dicent quod sentiunt forte
d' gnarent timendo coram alis dicē
q' senturent. ro ordinauit. q' quilz or
dinatum suam sniam scriberet. Sexto
statuit q'dam leges tangentes diui
sa gna p sonaz. statuit aut' quatu
or leges q'z pma tangebat sapien
tes. s'a bellatores. Terra totuz
plm. Q'rta pncipem. q' ad sapien
tes statuit ut quicq' in ueniret ad q'
cet impediens ciuitati. q' retribueret
ei debitus honor. q' no ad bellatores
ordinauit q' filii eoz q' morerent in
bello eo p defensione pie & plebis
aut'as accipent aliquid d' erario
publico. Ecco q'tum ad totu statu
plm. ut tot ppls iudex tam bellatores
q' artifices et agricolarent ad electionē
pncipis. Volebat enim ut apparet ex dis
tinctione pncipis debe ee phditate h; p
electionem totius pplo tribuebat. Quar
to q' ad pncipem electum statuit ut
pnceps pncipalem curam habeat d'
tribz iudex d' rebz collz d' pegnis
& d' orphanis. appellabat enim orpha
nos illos oīs ps onas impotentes
non valentes p se ipos sua iura acq
rere. spectat eum ad regem & pncipem
quidem ee custos iusti d' rebz comib;
& pegnis p somnis i potestatib; spalem
curam ge eo q' talibz alius d' facili in
uriantur cum nō possint defendere
sua iura. Que quod sunt reperien
tibus in hys que statuit ypodimus
totius gubernationem ciuium.

Multa bona p̄ sequm̄ ex opīonibus antiquōr̄ phōr̄ eo q̄ ip̄i in suis dēis multa bona & uera dixerūt. dato tn̄ q̄ ip̄i uere dixissent. recitande sunt tales opīones eor̄ & sm̄ suam phi sēdo mihi debem̄ gr̄as reddē eis qui auctore duxant & discordant ab opionib; nr̄is. exercitant n. talia alīs intellectum mala q̄d aliqr̄ dēa multotiēs intellīgere exercitant. ut recte iudicent. ypodomus. n. opōnū reprobauim̄. q̄ in sua politica multas bonas sn̄tias p̄mulgauit. aliq̄ tn̄ incōgrue statuit. possum̄ aut̄ q̄tum ad p̄sens spectat sēdo dēa phi sēdo phōr̄. in cpare ypodomum q̄ dicta

Primo ad impossibilitatē statutor̄. Sēdo admodū q̄ statuit in iudicando

Tertio q̄ ad leges quas statuit tangentes diuersa gn̄a psonar̄. p. n. deus phs dfecit statuendo in possibilia. Nam statuta d distinctiōe cuiuis stare non potāt. cum statuto d electione p̄nci pis. Si enī ciuitas sm̄ ip̄m distingī debebat in tres ptes. videl; in bellatores artifices & agricolas et soli bellatores hānt arma ut possint seditiones & iurgia fēa in ciuitate remouē & p̄dam ab hostib; defendē optebat bellatores hre maiorē pōm q̄ agricole et artifices sib sumptu et q̄ semper potūtiores dnant & sup homines libēter iustificant cū possunt hoc posito artifices et agricole nō hirent ptē in politicis politica & bellatores nō p̄mutēt eos ptcipare in electione p̄ncipis statuere. & q̄ totus pp̄s eligat p̄ncipem stare nō pt cū statuto debellatorib; ut q̄ ip̄i sint potūtiores alij & sint soli hītes arma. Sēdo dfecit ypodomus q̄ admodū q̄ statuit in iudicando uolebat enim iudices nō debē cōferre in p̄tono d̄ sn̄ia in ferenda tn̄ ut aut phs nō negat q̄n dona p̄ua tm̄ cōferre possint. h aut̄ dup̄ ua p̄bari pot. p̄ q̄. q̄ ido nō iudicandi sequtur maior p̄icio et maior d gn̄ato iudicū. Nam cū putant iudices si possint sibi loqui in p̄uato q̄ q si loquitur pi in p̄tono & si uiderint q̄ dicēt q̄ sentiūt d gābunt. hoc modo q̄ alii. Vñ & phs in nuit q̄ inquib; bonis politicis Sic statuit q̄ ordinatiōr̄ ypodom̄. vbi ordinat iudices posse loqui sibi in uicē pi non tn̄ posse ad inuicē hre cōsiliū in p̄uato. Rursū dfecit dictus dom̄. q̄ in aliquib; iudiciis oz colloq̄ hre ad inuicē quoz sn̄ia tenenda. Tertio dficiebat dēs phs q̄ ad leges quas statuit tangentes diuersa gn̄a psonar̄. spāliter q̄tum ad legem q̄ statuit erga sapientes. Nam si quīq̄ sapiens inueniens ād expediens ciuitati debēt ex hoc debitum honorē accepe. Maneāt sapientes ad inuicem dum nouas leges & ad ōnendum nouas leges inuentas et p̄ficuas ciuitati. q̄r cōtinue mutarentur leges q̄ est uald̄ in ciuitate periculosū. q̄ leges magnam efficaciaz hīt exduitate tp̄us. q̄r si assidue inouent leges tolleretur ritus & efficacia ip̄ar̄ statutum. & ypodomus d eo q̄ inuenit ād expediens ciuitati. ut art phs fr̄ualit usum appet bonum. cū tn̄ est periculosū in hus autem defiat ypodomus. Vtr̄ aut̄ defecerit malus. ut utr̄ p̄ncipatus debeat ire p̄ electionē ul p̄ hēditate & utr̄ leges sint inouande dato q̄ aliq̄ defectum cōtineant & alia que ēt a istam m̄ sūt q̄renda in fra diffusius retabuntur. ad p̄sens aut̄ sufficiat h retigisse d opionib; phōr̄ & in hoc tr̄ aut̄ p̄ ps h ēt liba m quo agit d regie ciuitatis & reḡ agitur. Explicit

Prima pars tercii lib'. Incipiunt capitula secunde partis.

Capiunt capla secde pris tercii libri de regimine pncipum in qua tractat

quid regenda sit ciuitas qm pacis q et quot cōsidanda sunt in tali regimine. Quot sunt spes pncipatuū q illoꝝ sunt boni q mali? Qz melius ē ciuitatē et regnū uno regi q̄ plibz q regnum ē optimuz pncipiū. Quibz rōnibz ostēdi pōt qđ appeat melius ee ciuitatem q pro uincia regi plibz q̄ uno possunt solui cōes ille. Quod melius est regimen regni q pncipatus re p hōtatem q successionem filioꝝ q̄ pelitionē aliq̄. Que sit inquibz rex alios dz excedē et quō rex differat atyrāno. Quod tyranni est pessimus pncipatus et quot sūme debēt cauē reges q pncipātus ne eoꝝ dnīum in tyrannidem cōuertant. Quot offōm regis q̄ qlit rex se hē debeat i regimine pncipum ciuitatū q regni. Quot sunt illa q̄ dz operari uer rex q que simulat facē se tyranno q̄ quot cautē q quibz tyranno mitiē se in suo dnīo p̄suare. Quot sūt illa que reducuntur cautele tyrannice et quot reges cauē debēt ne efficiantur tyranni. Qz opa regia sunt opa tyrannica cō pessima. Quot d'testabile ē regi cū maiestatem detiate i tyrannide q̄quid corruptoꝝ ē in aliis pncipantibz puersis totum in tyrannidē cōgregatur. Quot sūmē expedit regibz q pncipibz gubernare pplm q cauē ne tyrannizent. Qz militis decētis cingit subditos in sydiari tyrannis. Quod maxīe rex cauere dz ne efficiatur tyrannus. Ex quod plibus modis corrumpant tyrannides q̄ regius pncepatus. Quot sunt q. saluant dnīuz regum et quod opteat regem facere ut se in suo pncipatu conseruet. Quod sūt cōsilia et q̄ cōsilia adhibere. Quod ē cōsiliū et quale consilia sunt facienda. Quales cōsiliarios assummē deceat regiā maiestatem. Qz sapere cōsiliarios q ea quot sunt consilia adhibenda. Quod q̄tum possibile ē sunt omia legibz detianda q̄ pauciora possint sunt attributa iudiciū cōmittenda. Quali est iudex procedere dū q quod simones passionales sunt cōi iudicibz phibēdi. Qz q opteat iudices hīe ut cingat eos debite iudicare q̄ quot opteat considerare iudices ut indulgeant humanis ut sint elemētis plus q̄ crudeles. Qz diuisa sunt grīa legum q diuisi sunt modi iusticie q in ius grīale q positiuum cetera talia reducuntur. Qz ius gentiū q ius aliū q iure naturali hīt ee distinctum. Quot debeat ee lex hūana q de tales leges sint utile regno q ciuitati. Qz nō cuilz ē leges ferre q ut reges num ligandi beant oz eas promulgatas esse. Qz q opa debeant cōtinere leges q̄ a regibz q pncipibz sunt cōtente. Qz naliter melius regit ciuitas aut regnū vel melius regatur optimo rege q̄ optima lege. Qz pt legem humanam et nalem optime dare legem euglicam q diuinā. Qz quitū pō sint leges obseruande et q̄ cauend ē assuescē in nouare aut in mutare leges. Qz est ciuitas q qđ est regni et q̄ qlē opteat ee populum ex tute ut reges et ciuitate. Qz est optima ciuitas et optimū regnum

et optum ipm qñ ex multis psonis me
dius constitus. Q. expedit pplo eñ
magna reuenña regib; obedire et eñ
sñma diligña leges regias obseruã
Qualit se debent hre eues ñlij hi
tatores regni ne reges ꝓuocent ad
uiamdiam ꝯ ipos. Quo reges et
pncipes debñt se hre ut amentꝫ applo
q̃ quo timeantur q̃ h; ut; sit necim
amari eñ debñt plus ꝙ timeri. Qd
sunt spes pncipantiu q illoꝝ sit
bni et quod mali. Capitulum pm
secunde partis.

Postꝯm auxiliante do cõpleu
m pmaz ptẽ h; tis libz pmit
tendo q̃dam pambula ad ppositum
rentando diuꝝ phoꝝ institutiones
politias et tcncum arte dregimie
ciuitatis regni restat aũt nunc
exeq d alus duab; ptib; uidz regie
regni ciuitatis tpz pacis h regie
tempe belli. Sciend ig q sic tpz bel
li deferenda est ciuitas p arma. sic
tpr pacis gubnanda est p leges usta
p cõsuetudines appbatas ꝙrum le
gum optinet. Nre ꝙ sic se hre ar
ma ad tpe belli sicut tpa leges ad
tpa pacis. Vlo ꝙ tpr pacis gubnan
dam ee ciuitate regni p leges ci
tas p cõsuetudines appbatas d leu
pate pot q et quod ꝙsidanda fut in
tali regie. Vr aũt pho t pot tange
quatuoꝝ tange que ꝙsidanda sunt i
tali regimie ciuitatis. h aũt sunt
pncipes ꝙsiliu ptoziu et pl. plum
aũt ex ipis legib; ex quib; regenda
est ciuitas tpz pacis duplicia
nuestigare. q de pdcis quatuoꝝ
cõsidand est in regimie quid regen
da est ciuitas tpz pacis. p sñitur
ua ex hus q regrunt ad lege. ha ex
fine q intenditur in ipa lege. pma
sic pz. Nam ad hoc q p leges recta gu
bnat ido hãtur q̃ tum ad plens spec
tat quatuoꝝ regrunt. p leges p sa
piam fir bñ inuente. sc̃do ut p eaile
pos sicut bñ custodite. Terco ut p
leges inuentas et custodias acta ci
uium sint bñ udicata. Quarto
uleco ut pp pacificu statum pli q
tradunt in legib; sint debite obsua
ta bñ aũt custodire leges p eaile
pos spectat ad pncipe. Vñ phs. v.
ethi. aut q pncipes dz esse custos iusti
.i. custoꝝ legum statutoꝝ. Nam ipa
statuta legalia leges q̃dam dia phut
bñ quidem inuenire leges p sapiaz
spectat ad cõsilium. decet enim pn
cipes et decet sapientes cõsiliarios
hre. ut debite inuenire possint q pplꝫ
obseruare dz. bñ uõ uidicare d leges
inuentas p consiliꝯ custodias p
pncipem spectat ad ptoziu sñ ad iu
dices. ipi enim sut qui h; leges ac
ta ciuitatum udicare debñt. h; bñ
obseruare leges spectat ad omes
eues siue totu pplm. qr si cõsiderent
que regrunt ad hoc q tpz pacis p
leges bene gubnetur ciuitas dz. m
h; regimie de pdcis. uij. cõsidãe nez
facere. Q. eda ua ad inuestigandu
hoc idm sñitur ex fine qui in legibus
intenditur debet ei intende legis la
toz ut p leges cõsequam conferens
et uitemus nocuum. Laudamus ustu
et uitem in ustum et consecꝫ mur
laudabile. de cõferenti aũt et nocuo
est cõsilium. d ustu et in ustu e ꝓto
rum. h; d laudabili et uituperabili est
ex clamatio siue cõcionatio que pt re
spice totum pplm. plis ei ad bn agen
dum p leges maxime inducend eo q
in ipis legibus ꝓcipiunt laudabilia
et phibentur ꝓpria. Volentem ergo

dēare qlē sit cuitas tpr patis. nō
solum cōsidare dz quales debeat eē
p̄napes cui est leges ferre et custo
dire. z etiā quales debeant eē cōsi
liary quoz est cognoscē aliquid cōfe
rens z qd nocuum. et quales debe
ant eē iudices quoz est iudicare qd
iustum et qd iniustum z sīlis debe
at eē ppls qum ducend est ut sect
pulchrum et laudabile z fugiat ui
tupabile et tur pe [illegible] De ombz
& hūs. uz. uidelz de p̄napatu cōsiluo
p̄tozo et ppl breuiter ad ppositū sp
tat. dicem nihac scda ptē h tuy lib
p̄mo tī ducemus d ipo p̄napatu.

Q melius est cuitatē regi uno
rege qm plibz et quod regnum est
optimum. Capitulum. y.

TExto pol. distinguit plēs
ser gnā p̄napanaū. quoz tres
sunt boni et tres sūt mali. Nam
regimē aristotelia z politica sunt p̄n
apatus boni tyrannides obligarchia
et democratia sūt mali. decet eī ibid
discernere bonū p̄napatū a malo. Nā
si in cō duo aut p̄napatu intēditur
bonū cōe et oūz cuiuz sēdm suū sta
tum sic eē equale et rectum. si in ten
ditur ibi bonum aliqz z alioz oppō sio
sic est cōruptum z p̄ūsum. hec eī
mō sm uiam phī accipe possumus
sufficientiam p̄napanūz tam p
uersoz qp rectoz. Nam in cuitate
ul in aliqua gente ūt dnāt un ul
pauca ul multi. Si un ul ille in ten
dit bonū cōe et subditoz z tūc dicat
monarchia siue regīm regis eī est i
tendere cōe bonū. si uō ille un dnās
n intendit bonam cōe. p cuilem
pōm opm̄ens alios omia ordinat
bonum cōe m ppm et p̄uatum non
rex sz tyrannus. Duo g p̄napat
cōsurgunt ex dnio vn vn rectus
ut cū pp bonū cōe dnatur rex et
alius p̄ūsus ut cū pp bonū p̄uatū
p̄napāt tyrannus contingit ali
qn cuitatem aliqn non regi uno ali
quo dnante. sz regi aliqbz pauas. tn
videmus plēs in cuitate romana. q
deficiente senatu tpr illo mē medio
annqm illius sēatz eligentur regebat
totus senatus rōanus ppls quibz da
pauas uīs eligebantur. cum. xy.
uiri approbati et boni testimonij. quo
in uocabant. xy. bonos homies et
boz subnamine tota cuitas rege
batur et una maleficia fcā distin
guebantur ex duplicitate p̄napantū
dicebatur eī d aliquo malo fuisse
fcz tpre senatoris d aliquo uō tpre
boz hoīum. Si ergo regatur cui
tas non p unū solum: sz p quosdz
paucos. tūc illi t pauci ul utuosi
et boni z incedunt cōe bonū z time
talis p̄napatus dr aristotelia q d
ē q p̄napatus bonoz et utuosoz. in
de que uenit ut maiores in ppls et
qui debūt ppm rege uocati sūt op
timates qz optimi eē debent qui
alius p eē deliderant. sz si illi pauci
sūt utuosi. nz intendūt cōe bonuz.
sz sunt duites et opm̄entes alios
in tendunt. p̄ppum utrum huī p̄n
apatus oligarchia dr quod idem
est q p̄napatus di tī consurgit
g duplex p̄napatus ex dominio
paucoz unus rectus. ut cū dnant
aliq qz sunt utuosi et intendentes
cōe bonum. z alius p uersus. ut cū
dnatur aliq: nō qz sūt boni. sz qz
sūt diues et alios opm̄entes. Ista
p̄sunt distingui p̄napatus exeo q
in cuitate dnantur multi. cōit eī
in cuitatibz ytalie dnant multi

ut totus ppls. ibi ei requirit. totus
ppli consensus in statutis condendis
in potatibz eligendis et in potatu
bz corrigendis licet enim ibi sp ad
uocetur potans ul' domin' ds qui cui
tatem regat mag dnatur. in totus ppls
sp dominus aduocatus eo q' totus po
puli est eu eligere et corrigere si ma
le agat & eius in dicl' est statuta. de
q non dnuz tramsgredi in talj ergo
principatu u dnantur multi ut to
tus ppls ul' intenditur bonu egens
rum medicoz. pz et ditam et ouz
sp suu statum & tunc est rectus et
eglis & q talis pncipatus no ht pp
um nomen. uocat eum ppls oi noie
et dicat eam ee politicam. politi
cam qi idem e q' ordinatio cuitatis
q' tum ad oms pncipatus q sunt in
ea & pncipalr q' ad marimu pncipa
tum q dnatur omibz alus politi
a eu consistit. maxie in ordine sim
mu pncipatus qui est in cuitate. ois
ei ordinatio cuitatis politica dici
pt pncipatus tu ppli si rectus sit
eo q non habeat coe nome politica
dr. nos aut talem pncipatum ap
pellare possum gubnatorem ppli.
si rectus sit. si si ppls sit dnans &
no intendit bonu ouz sp suu statu.
si ille tyrannizare & oppmere dices
est pncipatus p usus quo noie dr
demotracia. nos aut ipm appella
re possum pusioez ppli. pz ergo
quot sunt pncipatus & q illoz sut
boni & qui p usi. Quibz tribus
ondi pt quod appet melius cuita
te aut puinciam regi plibz uno &
quo possunt solui rationes.

Pria intendim hoste que
sit optima politica & quis
sit optim' pncipatus. pig

dicim mos pncipandi q illoz sut
recti & q pusi. Restat onde inter pn
cipat rectos q sit melioz assigne
aut coit. uj. ue q' regiu est optim'
pncipatus & q' est melius cuitate
alqm siue p uinciaz regi uno. sp plibz
siue illi plures sint pauci siue multi.
Prima tua sutur ex unitate & pace
q dz intendi in regno et cuitate ta
quam finis. Sda ex tuuli po q
requiritur ad regiu cuitatis. Ter
cia ex hus q uidem in na. Vita et
ultima ex hus q ex printo dicimus
in regibz cuitatum. pma ua sic pa
tet. Nam pax et unitas cuiuz. dz
ee finalit intenta alegis latore sicut
sanitas & salutas huoz e finalit in
tenta a medico. hanc aut unitatem
et cocordiam effici pt q' est p se unu
mag aut p semitas reput in pncipa
tu si dnetur uni princeps sp si dnent
plres. Imo cum plures pncipantur
no potest ee pax inh pncipatu in illi
sint plres uniq et concordes pp unu q' q
& id mag. Si g est pax & concordia
int cives si plures sint pncipantes
sp unu. g si unus pnciparet int eos
non sic de facili turbari posset pax ipoz
cuiuz. Sda ua adinuestigand
hoc id sutur ex tuuli po. q regnatur
ex regimine cuitatis. Nam q to ut
est unita fozaoz e se ipo dispsa ut
d clanari ht in libro d cais. & in ppoibz
p eli. uidem aut q si multi homines
trahant naue nili inuatur m ictu.
et cum unus that. alius thet nisp
naue th ceret. imo si oms uires q sunt
in plibz trahentibz congregarentur
in uno qd ille mag unite trahent uirtuo
sioz eet in trahendo. q si tota cuiuz
po q est in plibz pncipibz co gregaret
in uno pnceps efficatioz eet & ille pn

apans ꝑ hūdātē pōm melius
posſ politiaz gubnare. Tertia
ua sumitur ex hus q uidem in na
tura. Vbiq; aut est regim nāle
sp totū id reducitur naliq vnum
pncipans ut fiant in eod corpe di
uersa mbra ordinata ad duīa of
fica 7 ad duīsus motus est dare
aliquid vnū mbz ut coz ex cui mo
tu fiunt origine oīs motus alib
factus in toto coꝰ. Rursus adz
structōnez eiꝺ occurrunt duīa elā
est dare ibi vnum ād ut aīam regn
tem et retinentem elā neōe alig
ne dissoluatur alis ꝓdem coz qꝰ
eſ. sic etiam vnū celeste corp ut ꝓ
mum mobile ē id ꝓ cui motuz re
guntur. 7 cāntur motus cēi hȝ in
fus 7 in toto vnuſo ē vn ds singla
mouens dispones. 7 regens. Si q
nāle ē eis in societate uuē nāliter
sb sunt vni regi si ug singla nālia
cōsideātur sp uidem multitudinez
q3 reduca ad unū ād pncipans et gu
bernas. Nam sic nāle est q multi
tudo ab unitate pcedit. sic etiam est
nāle ut in vnum ād reducatur bo
num. g est regim ꝑfi sui multitudis
si sit ceū. melius tam regim paucoꝝ
eo q mag ad unitatem accedt optia
ē aut monarchia. Cui gubnatio
hui regis eo q ibi ꝑfecte uitas re
seruetur. Quarta ua sumitur ex hs
q ex pimento uidem in regibz cui
tatum. Excepti enim sum ciuitatēs
7 puincias non ex ntes sub uno re
ge erit in penuīa nō gaudere pace
molestari dissensionibz 7 guerris
exūtes uō sub vno rege et contra nō
guerras nesciunt pace letam ha
bundantia florent. Quod melius
est reg 7 pncipatus ire ꝑ hūditate
successionē filioꝝ qm ꝑ electionem.

Pro ē. pol. ut tangere tres rōes
p quas ꝑbari ur q melius sit a
uitatem aut p unctam regi plūz
q3 vno ur ei in pncipe ea ce nēcia
ut bn regat ꝑsin cō missum. Primo
ei dz p spitatem rōis. Secō rectaz
intentionem. Tertio pfectam
stabilitatem. Ex hus aut possit
sumi tres ue. exquibz uenari possu
mꝰ q bonū sit pncipari 7 non vnuz
tm. Prima ua sic pz. Nam plures
uident q3 vn. 7 ples manꝰ plus pos
sunt q3 una et ples intellēs supant
vnū in cognoscendo q3 si dnatur ples
erit ibi ꝑ spitatoz cō. q3 pla cognos
cent qm si pncipareꝰ vn tm. Vn
7 ples. uj. pol. aut q ples hoīes sic
pncipantes. q3 constituunt hoīem
multoz oculoz et multaz manuū
q3 melioz erit huī pncipatus q3 ho
sic cōstitutus 7 multitudo sic pncu
pans efficatioz erit in pncipando.
Ꝑa ua adin uestigandū hoc id fuit
ex recta intentione que regitur in pn
cipante. 7 tunc ei pncipans rectam
hsit intentionē si no intendat bonū
ꝑuz. si cōe. q3to g mn intenditur
cōe. tanto peioz est pncipatus. Sz
si dnentur multi. dato qꝺ intendat
bonū ꝑsum. q3 bonū multoz ē q3 bo
nū cōe intendendo sic bonū ꝑsum.
nō oīo recedunt ab intentione cōis
boni. Sz si dnaretur vn solus 7 ille
intendit bonū ꝑsum. q3 bonū vnius
est q3 bonū ꝑuatū. sic intendēs rece
dit. quasi oīo acōi bono pes ug ē pn
cipari vnū quaz ples. Tertia ua
sumitur ex stabilitate q requirit
in pncipante. dez cui pncipem cē
regulam rectam et stabilem ut ꝑ

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nam p̄ cōcupiscentias et alias pas
siones nō cōrumpatur. nz putat.
Sz ut ait phs faciliꝰ cōrumpat
vnus q̄m plures melꝰ est g̃ dñari
plures q̄ vnū. Sciendū ig̃ q̄ hāc
dubiū quam phs hic pol. uenitur
dubitando assigꝫ rōes multas q̄ me
lius sit dñari multitudinē. postea
in cōd. hic tanḡ q̄dam p̄ obones
huiꝰ solu possunt. non ei intelligēd'
simplr fuisse dīm tentione phi dīuz
pliuz ee cōmendabiliꝰ dño vnus
diu tū vtmq; sit rectum cum ipe ple
biat in eisd' politicis regnum ee dig
nissimum p̄ncipatum inter p̄ncipa
tus. eū rectos p̄ncipatuz vni qui dz
regnum e optimū ut pulsos nō p̄n
cipatus vni q̄d cōi nomine tyrān
des nuncupatur e pessim'. si dīs in
dicetur. ondit̄ q̄ sit monarchia
e optima ita q̄ maioꝛi bono mai'
malū oppoit̄. o monarchia tyran
nis est pessima. dñari aut plures
dño recto non indigemus q̄ dñari
vnū. cum nū q̄m ples recte dñari
possint n̄ m q̄tum tenent locum
vni' p ut hūt ad se in uicem cōcor
diam vnitatem. si ut ē. dicebatur
pp̄ q̄ unūq; q̄ et ad mag. q̄r si dñari
ples in tm est rectum et dignum
ung̃ tū tenēt locū vni' dñari vnū
facere monarchiam si debito modo
fiat erit oio rectioꝛ et dignioꝛ sen
sendum. Est ig̃ regim dignissim
p̄ncipatum et sdm vnū rectum do
minium melꝰ ee dñari vnū q̄ ples
si ut soluantur obones p̄ fate. Sa
endum est. q̄ q̄ plura cognoscunt
ples q̄ vnus et multi sic diuari nō
possunt ab intentōe cōis boni sicut
forte faceret vnus solus. ꝺo si fiat
monachia et dñetur vnus p̄ceps
ul' vnus rex in toto p̄ncipatu ul' reg
no toto ille p̄nceps ul' ille rex sdm
phm in pol'. dz sibi asociare multos
sapientes ut hāt multos oculos et
multos bonos et ītuosos sapientes
ut hāt multos pedes et multas ma
nus et sic fiet vnus homo multoꝛ
pedum oculoꝛ manuum animaꝫ mlt'
toꝛ pedum non g̃ dicā potit talem
vnū monarchiam nō cognoscē multa.
q̄ q̄tum spectat ad regim regni. q̄d
oms illa sapientes cognoscant totū ipe
rex cognoscē dr. nec et diu potit ipm
de leui posse puti et cōrūpi. Nam si
rex recte p̄ dñari delidet non est possi
bile ipm puti n̄ cōsiliuz oms sapien
tes et bonos quos sibi assocaut contin
geret ee pulsos. tal' ei manie intendit
cōe bonum. ꝺo si sic hāt se oio dignū
e ipm p̄nciparī. Si aut ali se habe
ret. ut si spto cōsilio et diuulsa socie
tate sapientum et bonoꝛ uellet seq̄
caput p̄pm et appetitum p̄uatum ita
non eet rex. sz tyrannus talem g̃ nō
eet melius dña q̄ plures ymo pessi
mum eet eius dīuz eo q̄ ut qui pz
exhibitis ut pleni' ondit̄ tyrannides
ee pessimos p̄ncipatus. Que sint
in quibz rex alios dz excedere et
quomodo rex differt a tyranno

Videntur forte alicui oio ee melius
et dignius dñacōem regiam et p̄na
patum ire p electōem q̄m p hēditate.
Nam dubitans supficialit cōsiderata
ūitate q̄situ dubitans an melius sit
dignitatem regiam ire p electionem.
an p hēditatem dubitare vt. an me
lius sit cōstituē dīnū arte ul' sorte. Nam
si p electōem p̄ficiat ās in regem diat
tale regiū non ee expositum casui et
fortune. Sz factum ee p partem eo q̄ p

ficiet melior ⁊ in dustrior. ℞ si p
hĩditatem hoc fiat q̃ pot̃ regm̃ q̃
sorti casui ⁊ fortune. ſ Nam in certum
est qual' debeat ee filius ad q̃ spectat
hẽ regiã dignitate ab so. g̃ loq̃do melꝰ
e ꝓncipem ꝓstituend' ee p electoem
q̃ p hĩditatem. tñ q̃ si plimũ homines
eruptum hñt appetitum ꝙ fidãtis
gestos ⁊ dictionib; hominũ q̃s expi
mentalr uidemus. ur ee sensendum
magis expedire regno ⁊ cautati. ut domin
ꝓficatur p hĩditatem q̃ p elcõnem.
Possim' autem ꝓplia ratõa ondere q̃ con
fidãtis conditõnib; hoĩũ melius ee hui
regnum p hĩditatem ure. ℞ Ratõa summe
expte ipius regmis regentis ꝓpm. ¶
℞ Secũda expte filii qui d; hĩditate succe
dẽ. ¶ Tercia expte ꝓli qui d; p tale re
gim̃ gubnare. ¶ Quarta ratõa sic patet.
ſ Nam sc̃dm phm̃ 3o pol'. in enarrabile
est q̃ tam dilcõnem hãt et q̃ tã differ
rant putãe aliq̃ ꝓpium. ſ Nam q̃ male e
omnium ⁊ uacuum ee nõ pot̃. ℣ Alr aut̃
qr hĩ annexã ad se ipm. male est igr
tanto rege sollicitari cõtra bonũ regnũ
q̃to cõit ipm ⁊ regm̃ magis ee bonũ suũ
ꝙpium bonum qr rex si uideat debeat se
ꝓparari sup regnũ nõ solum ad utam.
ℓ ℨ p hĩditatem in ꝙs filius magis re
putabit bonũ regni ee bonũ suũ ⁊ ar
dentius sollicitabit cont̃ tale bonum:
ymo q̃ tota spes patis reiecta in filium
⁊ in uno ardore mouetur pies cõtra dile
cõnem filiorꝫ. Jdo rex omnia tuta q̃ po
tit̃ mouebit ad p curandum bonũ statũ
reg si cog̃ ipm puenire ad regm̃ filiorꝫ
phs tñ tercio pol'. ubi d hac matia deliat
ait. q̃ hoc est difficile uidet; q̃ sic pies
possint tradere regm̃ reg ꝓprius filius
in nutu enim hoc ee q̃si ur turius dine
ex cede modum humanum. ℓ forte ideo.
plis dicit. q̃ antiq̃tus plimũ plures
reges cõtebantur in tyrannos et
si diu durabat ut filii hoc nõ succe
derent in hĩditate ꝓpriam ut' simplicit
li dñium dr. q̃ in reges ⁊ ꝓnapes bñ
se hãnt. ꝯ diuina rõne contingit filii
os regẽ pot̃ pies et si regnant filii.
ur aut̃ nunq̃m regnabunt. filii si
liorꝫ ex pte g̃ regis ut magis sollicitet
ꝯ bonũ regni arguere possim̃ q̃ ex
pediat regale regm̃ in filios p hĩdi
tatem succedere. ¶ Secũda ratõa adin uesti
gandi h id' sũitur expte filii ad q̃ spec
tat sulpe curam regni. ſ Nam sicut mo
res uulgi ditatorꝫ ut plimum peiores
sunt moribꝫ eorꝫ qui fuerũt diues ab
antiq̃ sic mores nup potentiũ et de no
uo elevatorꝫ ꝓ ad eptiõnes cuiꝰ pũ pe
iores sunt moribꝫ aliorꝫ nesciunt enim
tales fortunas ferre. ſ Sup eis ee exal
tatiõ in regem ẽ quasi q̃dam erudias
regie dignitatis tales quid ut plimus
tyrannizant et in statu cõd incidere
regnant. ℓ si regale regm̃ ꝓ hĩditate
uadat filii ex hoc nõ inflantur nec effi
ciunt elati. q̃ nõ reputat magnũ si
id hãnt q̃ pies ꝙpi possiderunt q̃r ex
pte filiorꝫ debentium succedere in hĩdi
tatẽ ꝓpriam expedit regione in erudi
te regatur et ne regale regimẽ cõuer
tatur in tyrannide ut regia dignitas
p hĩditatẽ transferatur ad posteros. ¶
¶ Tercia ratio sũitur ex pte ꝓli qui d;
ꝓtale regim̃ gubernari. ſ Nam ꝯsuetu
do est q̃si altera nãa. ꝙ quod regiam ex cõ
suetudine q̃si nãlia efficiunt. populus
igr si pdurinam cõsuetudine obediunt
pribꝫ filiis ⁊ filiorꝫ filiis q̃si nãliter in
clinantur ut uoluntarie obediant. q̃
q̃si ea ee uoluntariũ sit mi horribile
et difficile ut libenius et facilius ob
ediat ꝓlis mdacis regis expedit re
gie dignitati p hĩditatem succedere

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

dtinate ig domum et p sapiam ex qua assumēdus est rex sedat litigia tollit tyrannidem efficit si domuuū mālē litigia enim sedat q multotiens intē eligentes oriūtur dissēsiones pp elē tionē pncipis pp q turbat pax regni tyrannidem tollit q dominantes p elēcōnē ut plr p bita nō sic diligant bonū regni sicut hēditatem pncipā tes 7 q hoc est ee tyrānū nō intendere bonū regnū tales faciūs tyrānizant. facit hoc 7 dnū mālē. q ppr qđ mālr in clynatur ut obediat ussi omnbz talis pncipis ul' regis. Ex hoc aut patē pt. q nō solum expedit regno tinare. p sapiam ex q̄ p sacrdō ē dns. ymo ētiam or. dtinare p sonā Nam sicut oriuntur dissensiones et lites si ignorāntēr ex qua pro sapia assumendus sit rex. sicut 7 litigia oriuntur. si nō dtinetur p sona que nulla p sapia debeat pncipāri. tale aut dtinare pro sapiam pt. difficultate nō hr. Nā si dignitas regia p hēditatē trāsferatur ad postōs. or eam trāsferre in filios. q sedm lineam cōsanguitatis filii pncipz maxie sunt cōiuncti. or aut talem dignitatē mag transferre ad masculos quam ad feminas. q. masculus ē femina rōe pstantiaz corđ animoliaz passionū mulm in secuto intē masculos aut or talē dignitatē hbuere mag pgenito q̄ alios. q ut ar phs in politicis decz minores senioribz obedire ymo q pres plus cōfert pgenitos diligunt ut mag cure sint regi đ bono regni statuere regnū succedē. pgenito ut pz ampliori sollicitudine curet de bono regni sciens ipm puenire ad filium plus dilectum 7 fi dicatur q contingit alīs mag diligē minores talibz oblōnibz d facili respondetur q facta humana 7 gesta particularia o sb recta regula et sub recta uariatione tradunt sufficiet q in talibz p babilr p transire et leges statuere. que ut in plibz cōtinent ueritatem dignitatē regiam est exponē se cōtinue. eo q ignoretur: q̄lis filius regi sit futur. dici or q ux sunt alīq gesta humana q̄ ex aliqua pte non exponant pticul' illa tñ mag tymenda q plib' p culis exponunt. Videm aut q experientiam plā mala oriri in ciuitatibz et regnis ubi nō est dominus ab hālis. Nam ordinat ea alīs duabz carē gubnatorē et cui gubnatorē hmt ut plimū tyrannizant plura ei huī mala in talibz regibus uidim q enūmerare p singula longum eet. Dicē q possum q ex pedit regno filiū succedere in regimīe pūs 7 si alius defectus eet in regio filio ad q̄ deberet regia cura pueniēs supplere potēt p sapientes 7 bonos quos tam quam manus 7 oculos or ē rex in societatē cōiungere ualde ei cōplet sibi les sunt reges 7 pncipes sine numa cura sollicitent q filii ab ipa in sancta disciplina 7 bonis moribz sint imbuti. ei bonū cōe et totius regni in hi consistat. nz sufficit. q. q2 solus pgenitus regnare debz. ut de solo eo cura diligēs hābatur. ignoratur enim. q ding puidentia statuit et ne sit an filioz succedat regnum iō nō pclytretur donū cōe de omnibz diligēs cura est hnda.

Que sunt in quibz rex alios or exercē et quomodo rex differt a tyranno.

Hō v. pol'. Ar arrat ea in quibz rex alios or exercē. dicit ei quod antiq reges a plus ex cessu cōstituebantur ab ex cessu bñficii. Nam q2 pi

nō ꝓcipit nisi sensibilia bona ꝯsi
dēt cē lūbales et būficos nimis
ardenter mouet in eoꝝ amorem
et optat eo in dños ude q̄ antiqt
plēs sic essi ꝓficiebantur in reges.
Nam si aliquis fuerat ꝑplō būfi
cus gens tracta ad amorem ei ꝑ
ficiebatur ipm in regem ab exces
su ūtuosaꝝ actionum. Nam q̄
bonoꝝ ūtuosoꝝ ē diligere bonū
cōe plus q̄ ꝓpium. Ido reputat
dignus ut ꝓficiatur in regem q̄
applō ēditur ūtuosis ꝙus consue
uit ꝑficiās in regem ab excessu po
et dignitatis. Nam q̄ probabile
est nobiles ⁊ nō potentes uēo dāi
opari turpia quam alios et quia
viles ut plūmum ul' sunt ul' credūt
cē mag aptos ad ꝓncipandū. so
plēs ꝓ hunt modō antiqtus aliq
regna optinuerūt. Si ḡ ex talibꝫ
ex cessibꝫ rex gñatur et ꝓficitur ⁊
si recta gnō eius oꝝ ei ex cessus ꝓ
amplius et ꝓfectus reperi in rege.
iam in regia dignitate cōstituto. sic
ei uidemus ignōē naluī q̄ si gnēt
ignis ꝓcare fecom caliditatē q̄ui
tē ignitur ei caleseit ⁊ incelsit oꝝ m
ritatē et calorem ꝓfuus reperi inig
ne iam gñato et in cē constituto. q̄
si excessus būficii actois ūtuosē ⁊
nō pōt possunt cē tam ut rute aliqs
cōstituatur in regem decēs ē tales
ex cessus in ipo monarcha q̄ secuꝝ
reperi. decet ipm regem uolentem
recte regē ꝙtum ad ꝓsens spectat
ad ta sollicitū ꝓ ut curetur applō.
Sedo ut cum ugily peuret cōe bonū.
Lerō castiget ⁊ punat mouentes
seditiones ul' turbantes ꝑplm. q̄ ex
pedit regem hrē ꝓdōs tres excess.
Nam si hndet in būficus ubiendis
diligent applō si ex cedat in actoibꝫ
ūtuosis ꝓcumbit cōe bon q̄ si ui
tuosus est tendē in bonum ei' est ma
gis tendē in malus bonū. bonū ḡ
gentis et cōe q̄ est dinus q̄m aliq
bonū singulare mag ꝙ curabit ū
bonus ⁊ ūtuosus q̄ bonū aliq ꝑꝑuz
⁊ ꝓpatum ḡ expedit cū hndare in
ciuili pō. ut possit corrigē uolente
insurgere ⁊ ꝑturbare pacem regni.
Vlo inquibꝫ rex dz aliquos excedē.
Restat ondere quo differat atyran
no. tang aut ꝑs. pol'. uy. dns int
tyrannum ⁊ regem. p ma q̄ rex
respiut cōe bonum. tyrannus uō
bonum ꝑpm. Nam ꝓpium reg
ē ꝓncipatus rectus. tyrannidis uō
ē dñiuz. Cum ḡ bonum gentis. sit
dini bono uni p̄ūse dominat qui
spectō bono cōi intendat bonū pro
ꝓuz. Ex hac dē aut ꝓma sē.
Sedā uidlz tyrannus intendit bo
num delectabile. Rex uō bonum
honorificū. Nam sicut in enarra
bile est. q̄ntus honor segē q̄ to
ē honorē dignus. in tendes cāt bo
nū. q̄r si tyrannus intendit bon
ꝓuz ⁊ ꝓpatum. sē q̄ ei intentio
usetur ꝺ bonū delectabile. Sz in
tentio regis usatur ꝺ bon hono
rificum eo q̄ ipe intendat cōe bo
num. Ex hac aut differam sē.
tē. uidelz q̄ in tentio tyrannica est
cōtra peūam tyrannus ei q̄ spec
to cōi bonū nō curat nisi delectab
ꝑps maxie usatur sua in tentio cō
tra peūam credens se ꝙ eam pos
se hui modi delectabilia optinere
Sz regis in tentio usatur ꝺ ūtuti
⁊ ut cuncs sint ūtuosi. q̄ ex hoc max
resultat bonū honorificum. ⁊ cōe
ex hac aut dā tria. sē. quarta. vi

delicet tyrannus nō curat custo
dire actuubz. sz ab exneis. Rex
nō uult custodiri ab ipis cuibus
t agenitus in ꝑpo regno. Nam
tyrannus eo q̄ ꝑpto coi bona n̄
curat i delectionibz ꝑpis. uidens
se ee honōsum et odiosum abbus
qui sunt in regno. Jdo totam suam
custodiam corpis o mittit exneis
sz rex sto q̄ uideat se mariam cu
ram hre de bono regni t coi. marie
cōfidit. de hue q̄ sunt in regno. Jdo
facit se custodiri appis t non ab exneis. . . Quod tyrannides est pessi
mus ꝓnapat t qd sume dr cauē ne
eoz dominū in tyrannidem aucr
tatur.

Quadruplex uia uenari pos
sum tyrannide ee pessimū
ꝓnapatū. Proma sunt ex eo qd tale
dnium maxime recedit ab intē
tione coīs boni. Secda ex eo quod
maxie in nāle. Tercia ex eo quod
e efficatissimum ad nocendum.
Qrta ex eo q̄ redit hr maria bo
na spoz auium. Proma uia sic pz.
q̄ si dominatur rex n̄ recedit a coi
intentione coīs boni eo q̄ rex nō
est i sit utuosus t n̄ intendat coe
bonum. Vn e. pol. dr. q̄ ꝓnapat̄
tale est q̄ ptri ꝓnapatum t ml
tos ul q̄ idem e. q̄ ꝓnapat̄ mul
titudine eo q̄ in tali ꝓnapatu in
tenditur bonum ml̄oz. sic t si do
minet ples. q̄ diuites uendet
i bonū ꝑpm nō oio cedet ul q̄
credunt utuosi ul si dominetur
totus ppls. dato q̄ sic boni uiuen
tes non intendet i bonū ꝑpm
omnio recedit ab intentione
coīs boni ꝓnapatus g̃ q̄ nō est
rectus i sit quodam modo qd dnium
t q̄ in eo ꝓnapali dr intendi bonū
coe q̄ est dimus q̄ aliq̄ singulare.
tanto tyrannides e ꝓnapatus pe
ior q̄to in ea plus recedit ab in ten
tione coīs boni. aut rōm tang̃ phs
o ꝓnapum. q̄tu pol. ut agit quod
sicut regnū est optima dignissima
politia sic tyrannides est pessima
cui causa est. ut ibi dr. q̄ tyranni
des plimum distat a politia. i. a
coi bono Secda uia ad inuestigand.
h id sumit ex eo q̄ tale dominiz
maxie e in nāle. Nam illa est na
turalis opō. erga aliquid qui sic agit
ut est aptum natum regi. hō aut.
qua libō arbitrio et roe ptcipant.
tunc nāliter regitur q̄n homines ern
tes in ipō sic regantur: ut sicut apti
nati regi. homo aut quia libō ar bi
trio et ratione ꝓtcipati. tūc nāli
regitur t ut est aptus regi q̄n uolun
tarie fiunt t libē obedit. q̄t q̄to dnium
aliquoz magis est in uoluntariū magis
dr dici in nāle Tyrannides igit
est pessima. qua est maxe subditoz
afflictiua. hanc aut rōm tang̃ phs
in eod q̄to pol. o aut tyrannidem
ee pessimum ꝓnapatum. q̄ nullus
libōz ul uoluntarie substinet ꝓna
patum talem. Tercia uia sumitur
ex eo quod talis ꝓnapatus est effica
tissimus ad innocendum. Nam sicut
ꝓnapatus regis eo quod fit maxe vnu
tus est efficatissimus ad ꝓficiendum
sic tyrannides e efficatissima ad noce
dum monarchia enim q̄ dominat
vnus t e ibi uirtus vnita. Jdo e opti
ma ul pessima est. Nam si monarchia
bt intentionē rectam. Tunc est rex
t est optimus. q̄ ꝑ vnitatem utu
tis ꝑt multa bona efficere. Si nō
o monarchia hāt intentionē ꝓpriam

tuē est tyrannus ⁊ est pessimus ꝑ
suam uirtutem pōm. ꝑt multa ma
la efficere. hanc autē rōm tangit phs.
ꝙ pol' ubi aut tyrannides ē obligan
tiam ermā. i. pessimam q' ē max
nocuā subditis. Ita uia sluit
ex eo q' ꝑ tale dominū impediuntur
max ipōz cuium. tyrannus enī. nō
solum ꝑ curat mala eōz q̄ sunt in
regno ꝫ etiam satagit impedire eōz
max bona que satagit impedire ty
ranus. videz patez uirtutes et scāz
tyranni enim uolunt caues hīe pa
cem ⁊ concordiam ad inuicē. Rursꝰ
uolumꝰ eos ē magnimos ⁊ ūtuosos
nz ⁊ uolumꝰ ipos ē sapientes ⁊ disci
plinatos. Hīe autē tyranni ꝑ dēs
bona impediunt in cuibz. J. dicetur
sufficat autē ad ꝑsens scire tyrannidē
ē pessimum ꝓncipem ꝓncipatum
ꝑ tōes tactas. Quod autē reges
summo ope cauē debeant ne ꝓncipen
ꝓncipatu tyrannito uidē nō est dif
ficile. Nam tanto peioz est ꝓnceps
q̄to peioz diuo ꝓncipatur. Hīe
si eōem diligentiam adhibē debz rex
ne sit pessimus sume cauē dz ope ne
dominet ꝑ tyrannidē qui est pessim
ꝓncipatus? Quid offm regis
et qualiter rex se hīe debeat in
regimine ciuitatum et regni.

Si rex aut ꝓnceps gentem
sibi ꝙmissam uult debite gub
nare et scire desiderat q̄d sit ei offm
diligenter considerare dz in mālibz
rebz. Nam si nā tota amnīstrat
ꝑ ipm deum qui est ꝓnceps summꝰ
et rex regum a quo rectissime regit
tota uniuersa natura q̄s areginie
q' uidemus in mālibz druari dz
regum q' trahendum est in arte de
de regimine regum ē enim ars
imitatrix nr̄a. In mālibꝰ aut sic ui
demus q' nā dat rebz ea ꝑ que pos
sunt consequi finē suū. Dēo q' eis
ea ꝑ que possunt phibencia remo
uere. Hinc rex ipe ꝑ aiam colla
ta nālr tendūt in suos tīmos siue
in suos fines. ut nā dat igni leuita
tem ꝑ quam ꝑt tendere sursum.
Dēo dat ei calorem ꝑ q̄m aut ⁊ re
sistit ēys. Hinc ignis ꝑ ea que
accepit aiā nālr tendit sursum.
& ad hec q' regiā sit bonū ⁊ nāle ea
regruntur. Ꝓ ut ꝓpls disponatur
et ordietur ut possint consequi finē
intentū. Dēo ut remoueant ꝓhi
bencia ⁊ dē uiantia ab hui fine.
Hinc ō ut dīgatur ⁊ ꝓmoueatur
in finem ꝑdēm. sic enim uidemus
signenda in signum ād q' ꝓmo effi
catur. recta ut possint melius in sig
num tendere. Dēo effingatur pen
nata ut melius aerē scindat ne ꝓ
hibeatur tendē in dēm signū. Hinc
a sagitante sagitatur ⁊ dīgitur in
signū intentum. Ex igitur et
qlibz directoz ꝓp ē quasi sagitatoz
quidam ꝓpls uō quasi sagitta que
dam ē dīgenda in finem ⁊ in bonū.
Hinc ea & spectant ad regis officiū.
q' ꝓmo debent sollicitari ut gens ꝙ
missa hāt ꝑ q̄ possint ꝙseq finē
intentum. Dēo dz phibentia re
mouē. Hinc ō gentem ipam dz in
finē dīgere. Ea uō q̄ desunt in
ꝓpō possunt consq finem intentū
ibi uidere sunt tria. Videz uir
tutes. scāa ⁊ bona exteioza dz igitur
rex sollicitari ut in suo regno uigeat
studiuz liārz. ut sint multi sapien
tes ⁊ industres. Nam ut uigeat sa
pientia ⁊ fons scripturarz oz q' in

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

de totus ppls aliq̃ erudicõem
accipiat. ¶ Le & exñtes in regio
sicut tenebrs ignorantie in uo
luti. spectat ad reges et pncipes
ualde cẽ solliciti de studio littar
imo ut J. patebit si dñatur reg
nu nõ pmoueat studium z non
velut esse subiectos ꝙ sapientes.
nõ ẽ rex. ꝙ tyrann. ¶ Scdõ ad ꝙ
scḝ. secundum finẽ intentum dẽ ui
uunt bona hitus et ututes. nõ enĩ
sufficiat finẽ cognoscẽ et hrẽ illum
natum intellectum nisi sigs utuo
sus z hãt ordinatum appetitũ nz
uelut ¶ sequi illum finẽ. spectat ig
ad rectorem regni ordinare suos sb
iectos ad ututes. ¶ Ercõ ad con
scḝm secundum finẽ qui intendit in ui
ta politica organice dẽ uuunt res
ertiores. ¶ Dcꝛ ꝙ reges et pnc
pes sic regere ciuitates et regna
ut ꝙ subiecti hñdẽt rebꝛ ertiorũ
put deseruunt ad bñ uiuere et ad
consequendu finẽ intentũ in uita po
litica. hoc autem quõ fieri possit z
quõ ordinanda sit ciuitas ut in ea
reperi ualeant q̃ deseruunt ad suffi
cientiam uite hẽ pytedẽtia sit aliqꝛ
manifest clarꝛ J. dicẽ. Vsũ qui
spectat ad regis officium solliciti
cõtra ea ꝙ que possit pplꝰ cõsequi sol
liciti cõtra ea finẽ intentũ. ¶ Ex
tat cõsidere quõ spectet ad reges z pn
cipes hꝰ phibenda remouere. que t
tria sunt quoꝝ unũ q̃ sicut originez
z nõ aliud uõ explitate ciuiuꝝ. ¶ Ci
um qꝺ ex maliuolentia hostium. ꝑ
mum sic pz. ¶ Nam homines in se ipis
naliter corruptibles inde ẽ ꝙ quod ꝙ
in se ipis durare non possunt naliter
appetunt ꝓpetuari in suis filiis siue
sint mãles. siue ad optuu. vr eni hoi
q̃ post mortẽ uiuẽ. si eo decente
ter ordinem suam institutionẽ alẽ in hẽdi
tate succedat ualde ꝙ pt turbari
tranquillus status et pax ciuita
tis et finis intentus in uita poli
tica si reges et pncipes nõ solli
citentur qualit posteriores succedant
in hẽditatem poꝛ. remouẽ ig ẽnũ
maxime phibitum bonam uitam
politicam est bñ ordinare quõ hẽdi
tates descendentiũ ꝓueniunt ad
posteros. ¶ Scdõ status tranquillus
ciuitatis et regni. aut impeditur
ex p̃sitatem ciuium sũt ei aliq.
adõ p̃si. ut sp uelit alios molesta
re. sollicitari ergo debent reges et
pncipes ne impediatur pax regni.
ut extimuentur mãlefia et coꝛri
gantur delinquentes. ¶ Ercũ
huĩ impedimentum sumit originem
ex malicia hostium. q̃ n. nl' esset ne
cessaꝛ in uiꝛa disciplina. nisi phibeꝛet
ex tiꝛa pricula. spectat igitur ad re
gis officium sic solliciti ꝙ ciuiles
potestatẽ et cõtra industriam ama
toꝛ. ut possit hostium rabiem phibẽ.
¶ Quõ autẽ hoc hãt q̃ in ea ꝑte. h
ctꝝ lib. ubi agetur de bellis plenius
ondetur. ¶ Dnõ quõ reges z pncipes
solliciti debent. ut ꝑ libꝝ cõmissus
hãt ꝙ que possit finem cõsequi z quõ
debeant ꝓhibenda remouere. Ex
tat cõsidere quõ debeant in finẽ dĩ
gere. hꝰ etiam ta sunt. ¶ Nam ꝓmo
omia sunt supplenda. ut si uideꝛint
ad ꝺ ee ad bonum regimen ciuita
tis illud est supplendum hoc autẽ
si ꝑt ꝙ consilium sapientum ꝺ q̃
J. dicetur. ¶ Scdõ bona ordinationes
z bona instituta sunt obseruanda.
¶ Ercõ bene opantes z bñ mãẽ fa
cientes ea ꝙ que resultat cõe bonũ

sūt p̄ numerandi ⁊ p̄ mīandi. ⁊ lā
uet omissa supplere et bñ ordina
re cōsuare multum dēsuat ut pp̄
recte dīgatur in finē. maxīe tñ des
cure cūm bñ acta tenūare. ¶ Nam
ut dr tercio eth̄. cā. de fortitudine
aput illos sunt homines fortis
simi aput quos maxīe fortes ho
norantur. Item aput illos sunt sa
pientes ⁊ boni aput quos tales
cōsuānt et honorantur sollicitari.
ꝯ cōtra p̄dcā. x. ad regis offīciū
p̄tinere uī. Que sunt illa q̄
dz opari uerus rex et que si
mulāt facere tyrannus.

Narrare aut̄ possum⁹. x. q̄ dz
opari uer⁹ rex ⁊ q̄ tyrannus
facere simulat. Illa enī. x. uert alī
quo mō in uniuersali q̄ueant⁹
in p̄bīis tñ. q⁹ ut plures dēm est
p̄ morale negocium ulet̄ ſmodes
minus p̄ficiunt. Io bñ se hñt il
la. x. narrare p̄ singula. Est aū
p̄mum quod spectat ad uerum re
gem facere. ut maxīe p̄euret boā
cōīa ⁊ reg̃ redditus studeat expen
dere in bonū cōe. tyrannus uō hoc
silāt facē tñ nō facīt. Dz ut aut
phs eos thuīt mētr̄ib⁹ ⁊ adula
toribz ⁊ alīs ps in utilibz. Sēdo sp̄
tat ad rectum tēū rectorē regni nō
solum redditus et oblōnes ordina
re in bonū cōe et regem. ⁊ etiam bo
na cōīa et iura regni debz maxīe
custodire ⁊ obsuare. q⁹ tyranni li
cet se facere illent. nō tñ faciunt
ymo bona alīor⁹ rapīt ⁊ iura reg
ni nō obseruāt. Tercio decet
regem ⁊ p̄ncipem nō ondē se nimis
ētibilem et se uer⁹um nec dez sic se
nimis familiarem exhibere. Dz
appetere dz p̄ grauis et uēda qđ
cōgrue fine ūtute fieri p̄ pot. cō
uerus rex uē ūtuosus existit. ty
rann⁹ autem nō est. ⁊ cē silat.
Quinto spectat ad regem ad nlīm
sidiator⁹ condempnare nulli in
iuriari. nz in filiabz nz in uxoribz
nec in p̄sona nz in aliqbz alīs et si
cōtingeret aliq̄ ex regno suo facere
nō pp̄ q⁹dam ul̄ pt̄ aliq̄ alia
libidinosam uoluntatem et plenā
h̄z pp̄ bonū cōe et uisum eē pām p̄ure
dz. hoc aut̄ tyranni nō faciūt. ⁊ q⁹
pī inde bonū pecuniosum ⁊ deleta
bile in uiri⁹ tantur cuibz in uxoribz
in filiabz ⁊ recipiunt eor⁹ boā. Qn
to decet reges et p̄ncipes nō solū
hīe familiares et dilīgē nobiles
⁊ barones ⁊ alios p̄ quos bonū sta
tus regni obseruari pt̄. ⁊ etiam
ut aut phs in pol. in ducem debent
uxores p̄pas ut sint familiares ⁊
bñ uole uxoribz p̄dcōr. Nam mu
lieres ualde in clinant uiros ad uo
luntates p̄pas. eo quod quilz ualde
inclinatur ut nolit p̄pas delicias
cōtristare. q⁹ si uxores nobiliū et ali
or⁹ p̄ quos bonus status reg̃ et ali
or⁹ cōsuari uidet secū cōdempna
ri ab uxore p̄napis ⁊ aut regis in
ducēt uiros ut sedicōes moueret
in regno aut in p̄napatu. si g̃ se ge
re dz bonus rector reg̃ aut ciuita
tis. Tyrannus autem nō sic se
hē. ⁊ corde eleuatus eleuatus alios
cōdempnit. pp̄ q⁹ nz q̄e nz p̄ igit
cōuncte alīs sunt b̄ euiuole. ea ig
q̄ ist uerus rex. ⁊ si mulare illa ui
deatur hīe tyrann⁹ in quātū huius
ē cū ꝑ uitatem caret illis. Sexto de
cet uer⁹ rex ē modatum in ubis
⁊ ueneris ne suis subditis hīet in⁹

temptu. Nam ut dr. v. pol. nō con
temnitur qui sobrius ē. hz qui ebr
Tyranni aute hoc nō facuñ. Nam
eum non uirtendant nisi ꝑpter cōmod
ut bonū pecuniosum et delectabile. q
maxīe dilectio sensibilis est in cibis z
ueneris. Tyranni absq; fieno seruiñ
voluptatibus illis. ymo quod peius
est ut narrat phs. v. pol. multi ty
rannoz non solum tempati sunt. si
uolunt uideri tempati ee extimāt
aut reputari ab hoīnibz felices si
singulis diebz assignant ee in mē
sationibz. nō tñ sic se hre debent. da
to enī. q. tempanto carerent ne cō
tempnarentur applis ne debent su
am in tempantiam ondē. laudatur n.
sobrietas et tempantia. uituparī aut
auaricia et gulositas. Septimo dez
uerum regem ornare et munire cui
tates et castra. existentia in regno
ut appeat mag ee pauratoz cōmunis
ul bonū quam tyrannus qrens uti
litatē ꝑpām. Octauo decet uerum
regem. ut ait phs. sapientes et
bonos exīneos ado honorare. ut pu
tetur. non sic honoratos actenbz
ꝑps. si inter ipsos existerent q. ty
rannī nō faciunt. Nam sapientes
et bonos. ut ꝑma ꝑatebit. non ho
norant si timunt. Nono decet
uerū regem pusurpationē et in
iustitias nō dilatare suum dom
nium. Nam ut dr in pol. durabil
sup prauos q. sup multos. q. mar
uerū ē si huī multitudo cuil pō acq
sita sit pusurpatōem et iniustitiaz.
rentat aut phs. v. pol. q. cū quidā
rex prem sū regni dimisiss. q. for
te eam in uiste tenebat. in ꝑpatus
tñ fuit ab uxore dñe q. uecundā
deberet q. minus regnum diminuēt
filius quā acceptiss apre. Vndit
rex illr q. si diminuebat eis minus
regnum i ꝓtitate. diminuebat tñ
mai z diutinius tpz. Tyranni aut
hoc faciunt. Nā hz sp se silent rec
te agere tñ in multis suū dñiū in
uiste ampliant. Aliozū hiditates sin
tōe usurpant. Decimo z ultio de
cet uerum regem bñ se hre circa dina.
pp. n. ut refutat phs omio est subiec
tus regi que credit ee dicolam i hre
amicum deum extima. n. talem sp
uiste agere nec inquiū exīere. possū
tñ exīere. possum tñ nos aliam mu
lierē tōez ad ducē. dñtes q. si rex hāt
amicū dñm. dina ꝓuidentia. cui oīa
sunt nota z ei pō cui nichil pō re
sistere cōtingere eñ ut expedit sue
salutī sp in suis actibz ꝑspari. ymo
ꝑp sanctitatē regis multociens dō
multa bona cōferr exīnibz in pō
regno. Vltimo aut dicim q. decet re
gia maiestatē bñ se hre erga dina. q.
h dr ee finis et cōplementum aliozū
ad h. n. sunt sint singula ordinanda.
Verus g rex sedm uitatē bñ se hr
erga dina. Tyrannus uō nō talis
ē hz silat se forte talem ee. Que
et quod cautele quibz tyrannus
utitur in suo dominio preseruare.

Multas cautelas tangit phs. v.
pol. ex quibz ꝓtum ad ꝓsens
spectat possum enūrare. x. ꝑ quas v
tit tyrannus in suo dominio ꝑseue
rare. Ꝓma cautela tyrannica est
ex cellentes pmē. cū enī tyrānus nō
diligit n bonū ꝑpum ex cellentes z
nobiles exīntes in regno nō ualentes
hoc pati in surgunt cōt ipm. tyrann
aut ex quo talem se ee cognoscit non
cogitat n quō possit ex cellentes pmē

ymo cū aliq tyrannizare cupuīt
nō solum excellentes alios etiam
ꝓpos fines ꝛ nimia ꝫ consanguini
tate ꝙiunctos uenantur ꝛ primūt
q̄ signū ē tyrannus pessime. Ve
rus aut rex cōtio intendēs eōe bo
nū et cognoscens se dilig ab ipis
qui sunt in regno ex cellentes ꝛ
nobiles ꝛ multo mag cogtos ꝓp
p quos bonus status regni ꝙser
uari pt nō primit. ꝫ saluat. sda
cautela. tyrannica ē. sapientes
destruere. Vident enim se contra
dicta tñ recte uis agere et nō in
tendere bonum cōe ꝫ ꝓpum ꝙmouel
lent oēs subditos ēe ignorantes
ꝛ insanos ne cognoscentes eoꝝ neq
ciam in ateint pplin cōtra ipos. sem
p ei qui male agit odit lucē ꝛ non
diligit sapientes ne arguant opa
opa eius. q̄r tyranni cui mala sūt
opa. sapientes p posse destruit. Ve
rus autem rex ē cōtio. sciens se sm
rectam rōm agē. sapientes saluat
ꝓmouz ꝛ honorat eo quod ipi cogno
scentes bona opa ipius pplin ꝓmouēt
ad amorē eius. Certus est disci
plinam et studium nō ꝓmittere.
Tyranni enī sedm q̄ hui ē nō sol
sapientes destruit. ꝫ etiam statu
tam ꝛ inibit disciplinam et stu
dium ne efficiantur aliq sapientes.
Sp. n. timet ꝙ sapiam replendi.
Verus aut rex etōtio studiū ꝓmo
uet et confuat. Videns q̄ ipm bo
nū cōe ꝛ bonus status reg quam
ꝓncipalr intendit meliorari hī
Certa nillas est sodalitates. uz ꝛ ali
quas congregationes. ꝓmittē uult.
n. tyrannus cives ꝛ eos qui sunt in
regno non ēe sodales uz ēe ꝫ notos.
Nam ut ait phs notitia facit fidem
eo. n. ipo q̄ aliquis hī notitiam al
ius cōfidit d illo. h aut tyrannus
nō diligit timet q̄de ne ciues desē
cōfidentes ꝓp inuidias q̄s eis in
ferret ꝛ ipm insurgant. Ver aut
rex cōtio ꝓmittit sodalitates cuni
ꝛ uult cives sibi in uicē ēe notos ꝛ
te se ipis confidē. Nā cū intendēt
bonū ipoz ciuium subditoz. ille est
ut diligatur ab eis. q̄r uult eos ēe
confidēciatos ꝛ cōiunctos. q̄z tūc ma
gis omnimiter diligant bonū re
gis. cōtio. n. ēet pulus ꝓpis si cognoscēt
se hī uerum regem et dilig cōe bo
num. si uice uersa nō diligēt ipm re
gē. Quinta cautela tyrannica
est hī multos explatatores ꝛ cep
tare cōtio latē ipm quicqd agnubus
ag. cum. n. tyranni sciāt se dilig
app eo q̄ in multis offendant. uolūt
hī explatatores multos. ut si uide
rent aliquos ex ꝓpio machinari ad
cōtra eos possint obuiare illis ymo
eo ipo q̄ ciues cdunt tyrannū hī
ex platatores multos nō cuidēt ꝙ
gregai ꝙ machinetur ad cōe eius.
Nam et sic eos congregatos nullus
existēt sp tñ timent ubi ex platato
res uerus rex hī nō curat ad ciues
ꝛ ad eos q̄ sunt in regno. ꝫ ad hos
tes ut ad exteros. utr aut doceat re
gem hī explatatores in regno ꝓpe
aliam cām q̄ ne plus insgat mipm.
J. dicetur ad plens aut sāe sufficiat
q̄ uz sic rex egeri ex platoribus ut ty
rann. Certa ē cautela tyranni ca.
nō solum non p mittē ꝫ solidalita
tes et amicicias. ꝫ ꝛ amicicias et
sodalitates iam factas turbare ꝛ ꝙ
utere. Volunt enim tyranni tur
bari amicos cū amicias pplin. cum in
signis in signes cum se ipis. Videt

aut̄ q̄ q̄ duo caues discordant a
cauis ⁊ dites aduersis ⁊ dites a
cauis. tam diu non pot̄ eq̄ defa
cili eis posse resistī. ¶ Nam tūc quelz p
cum. tūs alta neutra insurgit
contra tyrannum. Verū aut̄ rex est
q̄ nō pcurat turbationē existium
in regno. sz pacem et cōcordiam. alē
n. non est uerus rex. qz nō intende
ret cōe bonū. ¶ Septima ē paupes
facere subditos in tūc ē pauperes
ad̄ ut ipe tyrannus nulla custodia
egeat. volunt enī tyrannī subditos
in tūc ē paupes. ut sic occupentur
circa cotidiana quibz indigent ut nō
nascat eis ād machinari cōtra ipos.
nz optent eos hre aliq̄ custodiā ppt
illos. Verū aut̄ rex qz intendit bonū
subditoz nō affligit ⁊ de paupat ip
os. sz magis pcurat coz bona. De
causa ē pcurare bella eos qui sunt i
regno quatinus. sp circa bellor officia
intendunt̄ nascat eis aliqd machi
nari circa tyrannū. Verus aut̄ rex
non intendit affligere subditos sulci
tando et pcurando bella eo quod in
tendat bonum regni. nō uult q eos
qui sunt in regno assumē. arma i
pdefensione regni. ut̄ paliquo iusto
bello. ¶ Nona ē custodia arīs exercē
nō p eos qui sunt de regno eo quod
diffidat de illis. sz p exteneos. Verus
autem rex ēs se hz ut S. plenius
dicebatur. Decima cautela tyrā
nica ē. quod postq̄m pcurauit diō
nes ⁊ ptes in regno. cum una pte af
fligere. alia ut clauo clauum redu
dat. Rex aut̄ ēs nō pcurat diones
⁊ ptes in regno. sz q̄ ibi existant
eas ammonere desiderat. Que
sunt illa ad̄ que reducuntur cautele
tyrannice ⁊ q̄d reges caue d̄z ne effi

Ducantur tyranni q̄ optata sint.
Omnes cautelas tyrānicas q̄s in
p̄cedenti capl̄o enarrauim⁹ phs
reduxit ad̄ quatuor. tyrannu. n. in
tendunt quatuor. p ut subditi sint
insciī. Sdo ut sint pusillanimes. ē
ut de se inuicē nō confidant. Qua
to ut sint ad̄ depaupati ⁊ afflicti
cōtra eos nō possint insurgē. ad̄ q̄ aīa
quatuor oia p̄dicta reducantur. ¶ Nam
primē sapientes nō p mittē studiū
ne scolas q̄ fuerunt due cautele su
puis enarrate reducuntur ad̄ hoc quod
exīntes in regno sint ignorantes in
sciī et simplices primere nō ex cellen
tes reducatur ad̄ hoc ut exīntes in re
gno sint ignorantes ⁊ in sciī nō p
mittē sodalitates nz amicitias tur
bare amicos cū amicis q̄ plin cum
in signib⁹ plin in signes. cū in sig
nibz id̄ est q̄ facere q̄ subditi de se i
uicem non confidant. omīs aut̄ alie
cautele reducuntur ad̄ hoc ut exīntes
in regno sint ad̄ de paupati et aflic
ti ut non uacet eis insurgere contr̄
tyrannum. ¶ Nam de paupare eos
pcurare bella cū una pte affligere.
alia hre multos exploratores ut
possit meliꝰ affligere machinā
tes ād cōt̄ ipm nō p mittē custo
diam ppi corpis. hūs qui sunt in
regno nz hre eos ut̄ se ut uestiant
secreta sua. nec ptiapant aliq̄ de
suis bonis totum reddu atur ad̄ hoc
ut subditi sint sic depaupati ⁊ aflic
ti ⁊ subditi ut iudicantur eis q̄ im pos
sibile insurgē contr̄ tyrannū ad̄ q̄
enī omīa reducūtur cia alia ⁊ hoc
tyranni intendunt ne insurgat
ī ipos. ¶ Nam ḡtum ad̄ p̄sens spec
tat ad̄ hoc aliquis inuadat ul̄ in
machinetur ād cōtra tyrannum

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ex aliquo p̄dcōz quatuoz uī p̄ce
dere ¶ Cp̄ p̄t hoc accidere ex mag
nanimitate. ut qui insurgens ē
tanti cordis. ut nichil reputat ma
gnum. Scdo ex industria et sa
gacitate ut qui credit se tot adue
nire posse uias et usuras ut ua
leat tyrannum punere. ¶ Tertiō
p̄t hoc cōtingere ex po. ut si in
surgens confidat d alius cuibus.
et credat se uuari ab eis p̄ cau
lem pō. tyrannū inuadat. Quar
to p̄t hoc accidere ex nimio ocio. ut si
aues sint nimis opulenti et ua cēt
ocio l' nimio quod mens humana
nesat ociosa cē dum nō occupentur a
ues cotidie gentias ex cogitant
sedicōes quō possint turbare curita
tem et insurgē cōt rectorē ciuium.
cōt' h' g quatuoz p̄cauant tyranni p
tinē excellentes ne siu subditi sint
magnum. destruere sapientes et ī
pedire scolas z studiū ut exūtes i reg
no sūt ignorantes et seu. n. p̄mittē
sodalitates turbare aues int' se. ut de
se inuicem nō confidant de paupa
re eos z occupare eos in bello. z in
alus exeus ut nō uacent ocio. ¶ h' g
sunt cautele tyrannice. Ver' q̄ mull'
forte est omnino tyrann'. q̄ in aliū
se p̄m destruit et si in regnum sit i
possibile sit ut dr. uy. eth' z forte uix
aut numq̄m reperitur aliq̄s. qui sit
omno rex quin in aliquo tyrannizet.
cēt enī q̄i semi deus. si n' detyranni
de p̄ticiparet. unde est g' q' distante
aliq̄d p̄cipant d cautelis regis
z ad d' usucis tyrannoz z tanto ē
melius dīnū q̄to plus accedit ad re
gnum et est longius a tyranno. Vo
lumus q̄d utilz opa enarrare et ui
rasq; cautelas describere. ¶ Iam opp
sita uic' se oposita magis elucef
cunt magis eni apparent regia
opa cē optima ondendo tyrannica
cē pessima. Ex hoc autem mani
feste p̄z tyrannidem maxie cē fu
giendam aregibz. q̄ pessimū de se
est max̄ fugiendum z optimū max̄
p̄sequ'dum. Quid detestabile est
regia maiestate declinare in tyra
nidem quicquid corp̄ms ē in alus
p̄napatibz p̄cipis totum z ē

Deo sensus hominū sunt ad
malum fuit ualde utile sit in
ua noz multis uis ondere z multis
roibz p̄bare malum z uicia d se cē
q̄d uile et fugiendum z q̄ ma uia nō
inclinat ut malum uitet cha m' du
cat p̄m ad fugiendum malum p̄cipm
ondim' tyrannidem max̄ fugiendam
cē arebz eo quod opa tyrani sūt pessi
ma p̄bare uolumus reges summa
diligentia cauē ne cōtantur in ty
rannos. q̄ quicq̄d corruptōis est
et inqtatis in alus p̄cipis p̄napan
tibz totū in tyrannide congregatur
sunt. n. ut p̄z. exhīs tres p̄napatus
boī et tres p̄cipi. Dicebatur autez
q̄ si dominatur unus p̄ bonū cōe ē
p̄napatus rectus et uocatur regiū.
Diuō p̄ter bonū p̄pm ē p̄cipis et
noiatur tyrannides. Diuō p̄napē
tur pauci z dnent q̄ bonū et uirtuo
si ē rectus p̄napatus et uocatur ari
stocia. siue p̄napatus bonoz. Diuō
dominet. nō q̄ boni. sz q̄ dites ē p̄ci
pis et uocat eligarchia. Sz cū dominat
totus ppls si intendant bonū cōm
tā in signium q̄m alioz est p̄napat
rectus et uocatur regium ppli. Di
uō ppls tyrannizet et intendat op
p̄mere dites ē p̄napatus corrup
tus et uocatur democratia. q̄ d' ē q̄ p̄

pũsio et corrupcio ꝑpũ. tyrannides
ergo corrupcius ꝓncipatus diuũ
et unꝰ diuũ ꝑpũ sunt regegiã
pũsa. tyrannides tñ est pũsio
ꝓncipatus. q̃ ut ꝓbat ꝓ̃s. v.
pol'. quicqd pũsitatis ẽ in uno ꝓn
cipatu ditum et inpuerso domꝰ
ꝑ totum ꝫ gregatur in tyranno
de q̃ sic ꝓ̃. ¶ Nam dites si inque
cupiant dñari quantum ad pre
sens spectat ea intendũt uidz pe
cuniam cõgies dicias et custodiaz
cõs. intendũt ei peciniam q̃ z
ꝓncipans intendit augmentum illi
⁊ q̃ se ꝓncipaĩ uidet ¶ Pri q̃ as
ꝓncipatur q̃ bonus et uirtuosus
sp intendit ad opa magꝝ bõa et ad
uersitatẽ ut eo efficiatur melioz
et ũtuosioz sz si ꝓncipatur. q̃ di
ues ut magꝝ ꝓncipaĩ possit in ten
dit augmentum dicias et cõgrega
tionem pecunie. q̃ si diuites in
que dominantes nõ ꝓncipant
q̃ bõi. sz q̃ diuites tota eoz in ten
tio erit ea pecuniaz cõgregandam.
¶ Cũ dites inq̃ ꝓncipantes in tñ
dunt delicias cozles ⁊ hẽt uolupta
tes sensibles. ¶ Nam si quis uult
qd uult ⁊ ea multo magꝝ ad q̃ id oz
diat. ut si quis uelz pacẽz multo
magꝝ sanitatẽ ad q̃ pocio ordiat.
¶ Cum g̃ homies cõit ⁊ maꝝ hñt
uolũtatẽ pũsam ordinẽt pecuniaz
et diuicias ad delectamenta corpea ⁊
ad uoluptates sensibles ꝫ ẽ q̃ di
uites inque dominantes et in tñ
dentes nõ cõe bonum sz pecuniaz
intendere cozlem delectationes ¶
Ideo diuites sic ꝓncipantes maꝝ
sollicitantur ea custodiam corpis
¶ Nam nulls specto ⁊ cõi bono in ten
dit ad pecuniam et uoluptates cõs
nisi in multis offendat ꝑpm. ¶ Ta
talis ut pecuniam hãt ꝺ predatur
ciues ut uõ uoluptatibz suis atur
fore facit et in fert ꝫ tumeliam
cumbz q̃tum ad uxores et filias ui
det g̃ se ẽ odiosum ꝑpõ. ro tion tra
dit se multitudini. ⁊ sp dubitans
ꝺ furia ꝑpi maꝝ sollicitant ea ẽ
tõdiam cõs omia aut hꝰ mala rep
ta in pũso ꝓncipatu ditum cõgre
gantur in tyranno de. ¶ Ta tyrannꝰ
ut. s. dicebatur nõ intendit cõe bo
num sz pecuniaz. ¶ Rursus ut. s.
dicebatur bonum honestum: sz
delectabile. Ideo tyranni sollici
tatur maꝝ cura custodiam cõs eo
q̃ uidet se plũmos offendisse. legit
cũ. de quodam tyranno quod cũ a
tre suo cotidie imparetur. q̃ sp
tus existeret et q̃ nũq̃m plarem
ultum õndit. tyrannus ille uolns
reddẽ cam. q̃situ eũ ex plozari fecit ⁊
lugari et sup eius accessu sumũ gladi
um pendentẽ tenuissimo filo appoi
fecit ea ꝑ quendam homies cũ balis
tis sagittis appõitis. stare faciebat ⁊
cũ sup eius tymore horribilium uaden
tur timens ab astuto uulnari ⁊ ab
alius p fodi. aut tyranni gaude sup
plarem õde ultum. ¶ Indñte ullo
qui non possit ꝑ picula imminenta.
in quid tyrannus. q̃ nz ipe gaudere
poterat eo quod in maioꝝ piculo ex
istebat. q̃ in tot fore fecerat q̃ semp
sibi de morte dubitabat. ualde g̃ cauẽ
re expedit regi. ne cõũtatur in tyran
nũ. ¶ Nam tyranni cũ hz q̃ pduntur uitã
etiam. In hac spali uita. ¶ Vix unaz
diẽ bonam hñt. eo q̃ sp uideant sibi pi
cula imminere. ¶ Rursus pecuniaz nõ
tantam hñt. q̃ ord eos multa impendẽ
sup natue. tñ etiam q̃ ueteres regibus

plus dōatur ex amore q̄ tyrānis
p̄ueniat ex p̄dacōe ꝑpli. expti. n.
sumus tyranizantes plus utrisse
in egestate q̄ alios ueros reges.
¶ Delectāta etiam cōmunia nō tot
hūt tyranni q̄ ueri reges. ¶ Nam
hūe amicos ⁊ diligi optimo est maxīe
delectabile nō confidē de aliquo et
dere se odiosum multitudini ee
ē maxīe ēstabile. ꝑuatur ꝙ tyran
nus delectatione maxima cū uide
at se ee ꝑplis odiosum. Visa tyran
nidem cauendam ee. q̄ mala in q̄
p̄incipatur dictum cōgregantur i
ea. ¶ Estat uidē eam ee cauendam
eo etiam q̄ in ipa cōgregatur mala
p̄ui ꝑincipatus ꝑ. cum. n. ꝑplis ꝑn
cipatur puer se nō intendit ꝓl; cō
seruare in suo statu. ⁊ sataget oppu
mē nobles et etiam signes. h̄ etiaz
tyrannꝰ faciat. q̄ ut ꝓz et bīus. ipe
p cuib; utitur oppmē ex cellentes
⁊ pimere dites et insignes sūme
ꝙ est cauenda. tyrannides arege in
qua tot mala cōgregantur. ¶ Di
cūme ex pedit regib; ⁊ p̄incipibus
ēre gubernare ꝑplm ⁊ cauē ne ty
rannizent q̄ multis cāis ꝑ subdi
tos in sydiari tyrānis. xvj.

¶ Via hūe libri cōponimus ꝑ
erudicōez regū ⁊ p̄incipum ⁊ ē
te ⁊ debite gubnēt ꝑplm ꝺ omissuz
eis deuiare de recto regimine sic
tyranizare ⁊ in uriari subditis
⁊ nō intendere ee bonum. ⁊ plibus
uys ōndimus p iam dca de testāble
⁊ piculosum ee regie maiestati tyrā
nizare et nō recte gubnare ꝑplm. nō
piget ad huc. nouas uias ad ducere
ad ōndendum hoc sdem. uolumus aīi
de clarare in hoc capitulo. q̄ q̄ mul
tas ꝺ cāis subditi insidiantur tyran
nis ⁊ q̄ualde est piculosa uita. ty
rannica et deuiatio a recto regimīe.
nō reges cura p uigilu. studere de
bent. ne delinquentes rectum gub
naculum tyranizent. ¶ Narrat phs
aut phs. quinto pol. tex cās. q̄r subdi
ti tyrannis insidiantur. ꝑma ē
ꝑ timore. ¶ Nam multi pusillanimes
existes animis timent ⁊ nō ere
dunt se posse euadē q̄ despantes
in uadunt aliquos ⁊ efficiunt ꝑbi.
tū et p ūbāliter dz q̄ animis fugans
fugalis timidum ut ꝓpellit ipm
audacē ee. Sic etiam alia q̄ cōit ti
ment homine ⁊ nisi crederent se ledi
ab eo toto aut nūq̄m in uadēt ipm
bestie ꝙ ut plimū timore cōpulse
insidiantur homini ⁊ ī uadūt ipm.
hoc ꝙ modo multociens subditi in
sidiantur tyranno ptinuit ipm ti
mentes se offendi ab eo ¶ a cā ꝑ
q̄ subditi tyranno insidiantur est
in uria q̄ passi sūt ab eo. ¶ Natura
le ē eni desiderare uindictam. ꝓpter
q̄ omerus dicebat uam dulcorem
ee mello. q̄ est appetitus pene in uin
dictā. q̄ ꝙ sic delectabile est uindictā
exposcere multi insidiant tyranno
⁊ ꝑ uehemētem irā alū in uadunt
ipm. Volentes latas in urias un
dicare. ¶ Ideo insidiantur aliq ty
rāno ⁊ alū ꝓmunt ipm. q̄ plimiz
tyranni faciunt. p q̄ se ōtemptibiles
reddunt. ¶ Nam cū non querunt bonū
cōe ⁊ delectationes cōes nō sūt sobu.
⁊ gulosi. uel nō sunt casti. ⁊ dāt opā
ueneres ⁊ q̄ hoc agentes se ōtepti
biles reddunt de facili in uadūtur.
ex hoc ut tractat phs. v. pol. hēm
in sardina polo ⁊ dyonisio tardma po
lus. n. specto cōi bonus totū dedit se
ueneriis. ¶ Audam nō dux cōdemp

nens eo quod uitam pecudum egisse
in uasit ꝛ pemut ipm. sic etiam dyo
nisius tyrannizans ꝛ auarus de
gula quam debito comuni odemp
nabatur a subditis eo q; si sp eet
ebrius. Quidam g nomie dyon⁹
uidens ipm. si sp ee ebium pp deſp
tionē in surrexit in ipm. Quarto
hoc si contingit pp honore aut ppe
lucrum adipiscendum. Nam cum
honor ꝛ glā inē bona exteriora sint
bonum maximum multi uidentes
tyrannū nō querē nisi honorē et
glām ppam ꝛ nō honorare subditos
et nō querē eoē bonum. Volentes ad
ipsa glām ꝛ honorem cōspiciunt in
tyranno et i uadūt eū ꝛ pmūt ipi
sic etiam ipi q; multi reputāt pecu
uiam ee maximū bonum. Videtes
tyrānū nō intendē nisi ad lucrum
ppium ꝛ ad congregandum pecuniam
in uadūt eū. ut accipiant thesauꝝ
eius. vñ dr. v. pol'. Quod quidam
tyrānī in uadunt uidentes lucra ꝛ
honores magnos exites in ipis.
Quinto fiunt in sidie tyrannis ab
aliqb⁹ nō ut possideant monarchiaz.
sz ut uidant ea ee accōes aliqs sin
gulares. uolunt. n. aliq ee in aliquo
noie uel in aliq fama. nō norent lucra
dunt aliq mirabile ꝛ aliq factum ꝛ
q; in surgē cōtra tyrannū reputant
ppli ualde stupendum. Nō oēt ipm in
surgūt. Et tales pp hanc cām facien
tes impetum in tyrānū. ut aut plꝰ
sint. pauassimi numō suppoī. n. oz
eos ꝛ curare ut saluentur. Secto
contingit aliquos in sydiaī tyrānū
ꝛ pmere ipos ut libīt pa triam
ab pssione. Hoc g de caī sunt in
sidie cōtra regiā maiestatem ꝛ ne
rex sp dubitet ne pmatur a subdit⁹
sūma diligencia cauē dz ne cōmu
tatur in tyrandū. Nā si nō inue
riatur subditus ē cōcues ꝛ sobius
ꝛ nō elegit uitam bestialem et con
temptibilem. honorat in signes et
alios exites in regno ut regrit eoz
status. nō depauperat nec oppimit
eos ꝛ in omīb⁹ se hī. nō ut tyrann⁹.
sz ut uerus rex inducit omīs exites
in regno ad amorem ei ꝛ tollit ab ei
coēm cām ꝛ mal. qr in sidientur ipi.

Quod maxime rex cauē dz ne efficiatur tyrannus ea q̄ plurimꝫ mōs corrumpantur tyrannides quam regnus ꝛ principatus.

Licet p multa capitula p̄ceden
cia in duxerim reges ꝛ pnapes
ut nō tyrannizent. sz ut recte regāt
plm ē omissum. addē in hoc capitlo.
uolumus alias vōes adducere oīden
tes. q; si reges cupiant suū durare
dīuum sūmo ope studere debent ne
efficiantur tyranni. ea q; tyrannides
ꝛ pncipatus pulus plurimꝫ mōs cor
rumpitur. q; rectus ꝛ regius pnci
patus. Narrat aut plꝰ. v. pol'.
tres mōs corruptionis tyrannidis
dicens tyrannidē corrumpi a se tyrā
nide alia. ꝛ a regno corrumpitē eum
tyrannides a se ipa. Nam ut dicebat
E. malum corrumpit se ipm. et si rēgm sit imputabile sit tyrannides q;
pp pulitates ꝛ negcias q congregant
in ipa corrumpitur ꝛ durare non pt.
Nō dicatur in pol'. quod tyrannides q; to
intentior tanto minus durat. Justicia
ei urbanitates fuat. qr ei iustitia red
dit spaī ita ut corrumpatur pncipa
tus ille. politica g q; to d se magis auxili
a recedit tanto ēr se hē ut facilius
corrumpatur. Reges ergo ꝛ pnapes
si uolunt suū durare dominiū. sume

cauē debēt ne auſtia a d'uantes
in tyrannidē cōūtantur et ſi eos
aliq̃uo mō tyrannizare cōtingat
ſuam tyrannidem p̄uribꝫ mode
rare debeut q̃ ḡto remiſſius tyrā
nizabūt tanto durabili' p̄ncipabu
tur. ꝓdō tyrannides cōrumpit
ab alia tyrannide cōtraria. Nam
licet bonum nō cōtiēt bono. eo quod
bonū ſit vno modo malum. cū p̄t ōi
arī malo. eo q̃ eē hāt multipliciter.
cōtingit. n. p̄ aurrem vno m̄ ſignū
p̄ quod in hoc nō eſt dūſitas nr̄ ōi
etates. ſz cōtingit multiplr d'uar
ab ip̄o. q̃ in diuerſi oīnbꝫ cōtrarie
tates eē p̄ot. ut ſi multum opponi
tur parūo p̄ hiatū ul' ſignum cōtra
riat p̄icdi actui. q̃ piao indeſtā p̄
tōi in ſiniſtrā ſi et in ꝓpoſito p̄ncipā
tus rectus cōtrariē recto p̄ncipatui
ſz q̃uerſus puerſo. vna ergo tyran
nides p̄t fieri alia et corrumpe p̄ter
ut tyrannides ꝑpli fiat tyrannidi
monarche. z una monarchia tyrā
nica fiatur alia. cū enim aliqs vul'.
p̄ceps tyrannizat in ꝑplm gens
illa oppreſſa nō ualens ſuſtinere ty
rannidem p̄ncipi inſurgit et tyrā
nizatū ipm eū p̄mens ul' expel
lens totus ergo ꝑplūs efficit q̃ vul'
tyrannū cōtra p̄cipem. z tyranni
des ꝑpli corrumpit aliam q̃ multo
ciens vnus monarchia tyrānus i
ſurgit in aliū ut optineat p̄nci
patum eī debent ḡ cauere reges. z
p̄ncipes ne tyrannizēt. cū tot mōis
ſoluatur tyrannus p̄ncipatus.
Hereō diſſoluitur tyrannides non
ſolum ꝑ ſe ipam. ſz ꝑ tyrannidem
aliam. ſz etiam ꝑ regnum. Nam nō
ſolum malum cōtrariatur malo:
ſz etiam bonū malo fiat. ſz ſolum
n. tyrānus tyranno fiat obuiat
ſz etiam rex ſi uidēt expedire tyrā
no ſe opponit. tot ḡ diſcriminib;
et tot modis diſſoluit hūſmōi p̄ncipat'
eſt. regnū aut dūnum. nō tot mal'
exponitur nr̄ tot modis hūſmōi diſſolu
uit. Nam licet tyrannus ſatagit
p̄ uiribꝫ uer' regem opprimere.
nūq̃ tn̄ uerus rex ū regi ſe oppōit
Nam null' bonus et uirtuoſus alt
os bonos. z ūtuoſos. ſz eos propoſ
ſe ſaluat et p̄mouet. eo enim ipo
q̃ âs bonus. z ūtuoſus. deet ḡ regi
am maieſtatē ſuſmo ſtudio cauere
tyrannidem ne p̄dās p̄culis ex
ponatur. Que ſint que ſal
uant dūnum et quod optent regē
facē ut ſe in ſuo p̄ncipatu ſuſtē
tur Caplm xv.
Dicit aut̄ phs. v. pol'. q̃ poli
tie am ſaluant. z q̃ oz facere
regem ad hoc ſe in ſuo p̄ncipatu
p̄ſuet. p̄mū eſt nō p̄mittē in ſuo
regno tranſgreſſiones modice ut
aut phs eſſūtur vni tranſgreſſioī
magne ſicut multe pue ex p̄ſſe e
q̃lent vni magno l' ſumptui pue
ei tranſgreſſiones ſi multe ſunt
diſponunt ad tāſgreſſiones mags
Nam q̃ nūma negligit paulatim
de fiut i maiora p̄ncipis ḡ eſt ob
ſtandum. z inhibende ſūt obligta
tes. z modice. ꝓ in p̄fatas politicas
z regū regnum. t bū uti hūs qui ē
in regno in tradūcendo eos. z nō in tu
riando eis. Nam uti in nuit phs i
politi eis bū uti cuibꝫ nō ſolū p̄ſer
uat po lutiam rectam. ſz etiā p̄nci
patus et hoc durabiliꝰ redditur
dato q̃ i ipo ſit ad obligatis am
mictum. Hercū eſt in curere
timorem in hus qui ſūt in politia

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Nam corruptiones longe ſtrem
pe aũt ſed̃m timorem politicaz
ſoluant. Ciues enĩ magis ſunt
ſubiecti p̃napi et plus ei obediũt
ſi ex rõnbz corruptionem timeãt.
guerra.n. extior tollit ſeditiones
in ſubditas reddit ciues ꝫ magnanimes ꝫ concordes. Ex enim huiꝰ
huiꝰmodi in romanis mgbz p̃ſm de
ferrunt bella ex tiorz bella in tra ſe
ipos bellare incepunt. Eſt aũt hec
cautela utilis duobus p̃napantibz
ut p̃napatu conſtituto ex hoĩnibz
aſſuetis ad bella. ꝫ p̃napatu mgs
nouũ regĩre cepit. homines.n. bel
latores aſſuetam ad plia quibz nõ
ſunt cure deſuetudinibz alus ĩ deforti
tudine ſed̃m phm. vij. pol'. aſſilãt
phetto q̃ ſo dũ eſt continuo exacuo
claritatem hẽt. ꝫ ſi diu remanet ꝛc
eius ſubiginem ẽ hui ſic et tales
bellantes ſunt obedientes p̃napi.
Vacantes nõ neſciũt debite ſe hĩre.
qr talibz ut debite ſe hãnt ſp in auc
endi ſunt timores bellici ꝫ cõcepti
ones ex tuſcere. Rurſus ſi quis
ſup aliquos ex nouo p̃napatũ cepit.
q̃ tenet talem p̃napatum facilius
inſurgitur ne caues inſurgant inp̃n
cipem ut magnanimiter obediũt
illi incutiendi ſunt eis timores de
ex tinſecis p̃cullis imminentibus.
ꝫ ſi regnũ diu in ſtatu p̃ſtitit. ꝺ
ille ſit mal'ꝛ q̃ qr non ſit memor
horũ ex quo ille et anteceſſores ſui
ob tinuerant hui p̃napatum. tacta
cautela non magnam utilitatem
hẽre ur. Qr cum aſi q̃ politicaz
ſaluare ur. eſt cauẽ ſeditiones ꝫ cep
tiones nobilium ꝫb ponendo eis
leges q̃ legibz nõ deſtaũ contra ꝺz.
Sunt enim in regno tales inſtitu
ende ut p̃ eas ſedari poſſint cõcep
tiones nobiliũ. Nam baronibus
diſſentientibz fuit diſſentiõ in re
gno ut p̃ cõſeq̃s fit p̃paratum ut
diſſoluatur regius p̃napatus. Ci
tum ẽ diligẽter aſpicere quo ſe hãnt
quos maieſtas regia honorauit et
p̃mouit ad aliquam p̃poſitam ul' ad
ad liquod p̃napatum aut magiatũ.
nichil enim adeo cõſeruat regnum
et politicam ſaluat ſicut p̃ficere ho
mines bonos et vtuoſos ꝫ cõferre
eis dñia ꝫ p̃napatus. Qr maxe ſal
uatuũ ẽ politicae regiam maieſtatẽ
cõſidera diligenter ãs p̃ficiãt in aliquib
magiſtratibz et ſi bñ ſe habuerint
augere eoz dñia ſi male minuere
ul' ado male ſe hĩre poſſent quod eſ
ſent totaliter ad ſuo remouendi ul'
etiam capitali ſũma cõdempnari.
Sextũ eſt nulli ualde magnũ dñiuz
cõferre. Nam magna dñia ex nũmi
a bonitate fortune ut plũmũ cor
rumpunt mites homines ne fiant
tiſi greſſores uiſti ẽ aũt h cautela
maxe utilis ad homines de quib rex
etam et diutinam expiã nõ accepit.
Jõ potiſſime obſeruandum ẽ ne re
pente cõſtituatur qs in magno p̃n
cipatu. Saluans ſeptimũ regni
et politicam ẽ regem ſuũ p̃napẽ
hẽre dilectionẽ ꝫ amorem ad bonũ
regni ꝫ ad politicam in q̃ p̃napat.
Quilibz enĩ amat ſolicitatur ne
timꝫ aliq̃ malus accidat ea amã
tum. timor aũt cõſiliatuos fac
ut dr ſed̃ rectꝫ. i. ei ẽ magẽ ſalus
ũ ſint multa cõſilia. qr ſi rex bo
num regni diligit ſalubz regnum
q̃ timens ne in regno aduſa con
tingat adhibebit multa cõſilia.
Que poſſit bona reg p̃mouẽ et p̃

culis in nuncentibus obuiare. ¶ Clauum saluans regnū et politicā ē hīe cuilē pōm. ℔ Nam ut dr in magnis moralibz iustitia urbanitates cōseruat. si iustitia in regno cōseruari nō pt nisi p cuilem pōm puniant trīsgressores iusti dr. n. rex aut princeps si uult saluare ul' seruare iustitiam et uult punire trīsgressores iusti hīe multos explo ratores et multos in qsitores uīm accipiut q expendūt et quō possunt reddere rationem suu uictus. ℔ Nam qui bi' rōm nō pt reddē signum ē q' ex furto ul' ex male ablato uiuant. sic ēt faciendo potit seruare iustitiaz et pseruare regnū maleficiis et atrāl gressoribz iusti. ℔ Nouū est maxīe saluans regnum ēe regem bonum et útuosum. ¶ Nam ut dr .v. pol'. ma ior útus regitur in custodia ciuit et regni quam uidue exercitus in quo potissime regnū exprientia. Sz custo ciuitatis et reg or quōd sit uirtuosus et emphilies. i. sup iustus. ¶ Decet ēm talem ēe qī semīduz. ut sic alios dignitate et pō ex cellis. sic eos bonitate supet. ¶ Hoc ēt maxīe saluabit reg et potestatem si rex sit bonus et uirtuosus. qz tunc maxīe intendit bī et ōtatis. ¶ Decimū est regem non ignorare. qual' sit illa politica. sm q' sit pnapatus et q eam possint saluare et corrumpe. talia aut max scīe potiunt p exprientiam. ℔ Nā cum qs diu est exptus regni negocia de leui arbitrari nō poterit qui bene statum regni corrumpit et qui saluat. ¶ Decet ergo regem frequenter meditari et hīe memoriam pticz q cōtingerunt in regno quō uidenta fuīnt. et quō tpibz redactis melius cō seruat bonus status reg. ut sciat cog scere qliter pnapari debeat et que corrumpunt et saluāt regīm et gu bnatoz reg. qz hus ignoratis reg recte gubnare non potit. ¶ Que sunt consilia ē que oz consilium cohibere Capitulum. xvj.

¶ Debatur. 8. quatuoz cōsidanda ē in regimine ciuitatis. vidl pnapē consilium p cium et pl'm pt qm ergo cōsiliante do d' tinā uiu d' pnape et diuisim quot sūt gna pnapatus et q illoz sunt rti et qui p ūsi et declāmus regnum ēe optim pnapatū tyrannidem pessimū. ¶ Manifestandum q sic offm regis et que optet ipm facere ut ēe regat pl'm sibi ē missum p bauim q multis uiis decere regem uigilem cura hīe assumē ne cōtat in tyrānū q cum sp tat ad pl'm regīm sufficiēt ēt aum q cōtra pnapem sunt dicenda. ¶ Restat g de cōsilio p tinente que tranda sunt cōtra ipm. Sz ēt dicat pl's z ethi. cōsiliabz unq aliqs nō p quibz cōsiliat insipiens. et insanus. et pro quibz sapiens et bns intellectum. Jo primo uidendū ē q sit cōsiliatius et q que debeant fieri cōsilia ne tanqm ignorantes cōsiliari uelim' de quibz ñ sūt consili ad bibenda. possimus aut scire qtū ad pl'm sp tat que sub cōsilio non cadunt. primo ēt quetuq sunt immutabilia cōsiliū nrz subter fugiunt. ℔ Nā io cōsiliamur ut regulemur in decoibz nīis et ut utemus mala et ut sequamur. ¶ Que g uitari non possunt et que mutationi nō subiacent sub cōsilio nō cadunt. Jo dr et. ethi. q' de ternis .i. de immutabilibus

nullꝰ cōsiliat. nullꝰ eñ querit consiliū d̄ dyametro. q̄ ē in mathabꝰ coste. ul' quocūq; alio in cōmutabli. Ideo etiam consiliabilia nō sunt q̄cunq; mobilia ⁊ sp̄ nō cōtr̄ moueantur. ⁊ q; hi' sunt q̄dam neces tate hūt cōsiliabilia aut̄ non sunt necia. si contingēcia. Jō d̄r in eth'. q; debus que sp̄ sunt in motu ⁊ nu cōtr̄ sp̄ mouentur. puta diūis mb' tol' ⁊ de cursibꝰ siderum nullꝰ cōsiliat. Sydera enī q; moueat. cū q; sint in motu sp̄. nō pp nostra opa in mutari possunt cor̄ cursus. Jō ⁊ talia nō est cōsilium adhibendum. Si aut̄ ⁊ talia cad' consilium. hoc nō ē p se. si p accēns put debuiunt accōmb; nris. ut q; aliq; humana opa congruentius fiunt tpre calido. aliq; uō tpr frigido. cursus syderum q; in duē hī sēm diūsa tempa calorē ⁊ friditatē. nō p se. si p accēns pt sub cōsilio cadere ut sciamus quo tpr q; opa sunt facienda. do. nō sūt cōsiliabilia q; fiunt frequent. si fiat anā. Jō d' ymbrib; q; fiunt sepe tpe yemali ⁊ deaumatib; q; sepe contīgunt tpr estiuali nō hī ē cōsiliū. q; talia nālia sunt ⁊ nō dependēt ex opib;. Jō d' eis nō consiliamur. nisi ut d'uiunt opib; nris. hoc ⁊ mō ē cōsiliū cōtīa opa: sicut et cursus syder; ⁊ cōtīa quecūq; alia defectiua humanis accīb; nō ē cōsilium. Quarto nō sunt cōsiliabilia ⁊ que fiunt raro si ex fortuna ēuenīat. Nam quicūq; consiliatur ultra ex electione ad adipisci. Que ⁊ p̄ intentionē ⁊ ex intentione ad adipisca. Que ⁊ p̄ intentionē euenīunt cōsiliabilia ē nō possunt. Jō d' in eth. nō ē cōsiliū de hys qui fiūt afortuna puta d' thesauri inuentione. Quinto nō sunt cōsiliabilia ⁊ oia humana opa. Nam nō cadunt sub cōsilio nēo opa illor̄ hominū. q; pp facta nīa. mutarī non possunt. Jō d' utiq; utte aptime ꝯfuet̄. nullꝰ accedit nouor̄ cōsiliū. Sic ⁊ nr gallici cōsiliant qualit̄ optime uiuant uidei. Consilia non sunt in mutabilia. nr sūt sp̄ uniforma. nec sūt anā. nr afortuna. nr omia humana cadūt sub cōsilio. si solum cōsiliam d' hys que sunt opabilia p nos. Nā ut d' ⁊. eth. Singuli aut̄ hominū cōsiliantur de hys opabilib' que p ipos fi non possunt. Sexto nō sūt consiliabilia ⁊ omia q; p nos fi' possunt. Nam quicūq; finaliter p opa nīa adipisci intendim' sub cōsilio nō cadunt. Et ā cōsiliū nō est d' fine. si de hys que sunt ad finē. q; ē in cōsilio p̄supponē finaliter intentū ⁊ nō cōsiliam de ipo. Si d' hys p que cōseq; possumus. Videtis enim q; finaliter intendit sanitatē. nō d' siliatur utrū debeat sanare egrum. si hoc accipiat tangēcium ⁊ notū egm sanandū ee ⁊ cōsiliatur de ipis uiis p quas facilius ⁊ melius sanet. Sic rector ciuitatis et reg nō cōsiliat utrum ciues int' se pacē habeant et. Vtrum optimum ee in bono statu ⁊ hoc accipit tanq̄m etam ua ⁊ consiliat qualit̄ hi melius fi' possunt. Sūt cōsiliabilia q; dependent ex opib; nris ⁊ nō sunt finaliter intenta. nr se hūt ut finis. si ut ea que sūt ad finem.

Quod est consiliū et q̄lit̄ ꝓsilia sunt facienda. Capitulum xviij.

Est aut̄ cōsiliū cōe q̄dam qd q

ut dr. vi. eth. cōsilians aut̄ siue
bñ siue male cōsiliet̄ querit aliqd
cōmunitatē. ip̄ q̄ q̄n cū q̄ consiliat
grit nō tñ eē. Nam ut dr. z. li. cē
siluū sit ḡo. nō tñ oīs ē cōsiliū. Si
ē siliabilia sunt solū que dependēt
ex opib; nr̄is ⁊ siluū erit ḡo. nō de
quib; cū q̄. li. solum d agibilibus
humanis. possunt aut̄ ⁊ speculabi
bilia ⁊ cōtra nās rer̄ ⁊ eta etna si
ḡones multe. li. hui ḡones cōsilia
dici non debent. Visō quid est cō
silium q̄ est ḡo agibiluum hūanoꝝ
Restat uidē qualr̄ est consiliand
⁊ quē mōd in consiliis hr̄e debem?
Aut aut̄ ḡtū ad p̄sens spectat ser
ob suanda. ut sciamus qualr̄ sit
cōsiliand. p̄m est q̄ q̄to ad ē magis
dūnatū. tanto melior eget cōsiliō.
imo sic oīo dūtū eēt. nullo egēt
cōsilio. Jō dr z. eth. q. cōt eras ope
nes disciplinarum non est consiliū.
puta d lūis. Non ē cōsiliat̄ sēptor
nisi sit omnino ignorans q̄li debz
scribere lras q̄ sufficienter hoc dēbe
atur partem scribendi. De hus ḡ
sunt consilia q̄ possūt fi p nos ⁊
nō sūt oīo eta rōnata. q̄uē fi debeāt
Jō dubitam ⁊ cōsiliam ⁊ ipa. ē ḡ vñ
mōd in cōsilus adhibend̄ q̄ q̄n aliq
scim tegni ꝓponit. q̄to i plib; fi
pē. ⁊ q̄to min hī eras ⁊ dūtas mi
as. tanto p̄ plus tpe est cōsiliand
ut d illis nūs facilior et melior eli
gatur. Deō in cōsilus ē attendendum. ut non cōsiliemur de quib; cū
nīmis. li. de magis. Docebatur
enim z. q̄ timor consiliatuos facit
Qui ḡ consiliatur ūr timē ⁊ dubi
tare ne aliquo in fortunio ⁊ tinge
te defitat a consecutōe optati boni
ul' in turat aliq̄ dampnum. ul' ald
aliud malum. Que ḡ sunt valde
modica. ut que sūt apta nata effice
pui bonū. ul' phibere modicū
malum nō sunt cōsiliabilia. est
ig mōd attendendus in cōsilus ut de
magis consiliem. z. cū cōsiliari uo
lumus debem' aliquos nobiscum
assumē ⁊ in ter quos cōferamus
de negocus fiendis. Nam li hō in
tra se ipm posset in mente uias
⁊ mōs ad ad p agendum. dtm in
prudens ē q. solo suo capiti inniti
et renuit alior. audire sūas mag
ē enim prudentie in cōsilus hr̄e
sf mōd. ut cū alus cōferam' q. agend.
q. ex duob; pz. Nam cōsilia ut dcm
est ē de reb; magnis. In talib; aut
nll's dz ōio sibi credere ⁊ ꝓnō sen
sui inniti. Dz dz alios ad hoc uocare
sciens q. plura cognoscē multi q̄
vnus. Ideo dz z. eth. q. consiliatores
assumimus in magnā discēdēcs no
bis ipis uelut si sufficientib; dignos
stere. Rursus hoc id p̄z. ex eo q̄
consiliū est tōr agibilia priculariū
in quib; multum ual; experientia. sīā
in talib; ut dz ꝓmo mē. plus ꝓficit
exptus q̄ artifex. Qr̄ cū plēs pti
expti sunt q̄ vnus solus. Docet ad
hī negocia alios aduocare ut ꝓ eo
rū cōsiliū possit eligi uia melior.
quales aut̄ eē debeant cōsiliarii
ad uocandi in p̄sequendo patebit ⁊
Quarto in consiliis ē attendend
ut secta hāntur q̄ ibi dūr. Nam mī
ta negocia disturbātur ex reuelatōe
cōsiliorū. Inde forte cōsilium nom
diant' enim aliq̄ q. ē siluū id est
q. fidūm. Dictum est aut̄. q. ubi
plēs simul q. cōsilium dem sit acū
⁊ silua ut' dicatur cōsiliū illud q.
aliq̄ plēs sil' silent ⁊ tacent. Nam

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

mare est hoc in consilus ut tractant negocia communia et rea regni ut vnusquisq; consiliarius abiecta dilectione priuati boni solum aspiciat ad coem p fectum et ut reg. p fect' impediri no possit secreta tenere. dz que sut tradita. h enim fuit q ap romam re publicam exartauit fidelitas consiliantium quib; quicd p consiliu in eoz auribz dicebatur ads secretum erat ac si no audissent. ind valerius maxim. Ads lib' d fis memorialibz ca. de statutis antiqs comendans romanos consiliatores aut q si dum altum secretum erat consistorium rei pub. silentiq salubritatem mutuum cuius utilitates adiecta priuata dilectione ita dilectione publicam inducebant. ut non dicam vnu. sz nemine audisse credes q tam multoz auribz sut commissa. Quinto est in consilus attendend' ut no loquatur ibi p latentia sz uem adulatores eius dum principi placere student ua silentes et placentia p mulgantes ex ponut periculo totu principatum ul' totu regnum. Inde est g. q quidam sapiens aristides nomine dicebat consiliarios duo mse hre. q non essent plausu manifesto palatores plus curantes loq placentia quam uera. sue et n recitat plis. z. eth. Quidam poeta nole alex. videns pam. in consilus ee secretarium et ueritatem comendans eum dicebat. iste qui consulitur. ac si diceret q alii respe ei consiliatores dig non dz. mag forte adulatores. Ser in consilus est attendendum ut diu consilietur et si as opportunitas ero in ope exequimur. Nam eu ad est opportunitas opandi si recte uolumus et no e facam. hoc est q ignoramus an expediat illud fieri. bn ergo se hre diligent q. l; negin arduu discute an utile sit id facere. sz ptquam pdi urnum consilium e recte cogtu quid fiendu sit si ad sit opandi facultas pmpte opari debemus bn & dam est quod sebitur. in. eth. q consiliamur multo tpe opamur aut pmpte et q cz consiliari tarde et face consiliata uelociter. Quales consiliatores assummē deceat regia maiestatem.

Quia aut alia q hre dz bn psuadens et bn credens. ap pent expedit ut hat bon consiliarius esse. Nam ex h aliquis in consilus psuadet et editur deus ei. q certitudo e bon consiliarius ad psuadendum. Iz adh ut as sit bn creditus oz ipm e ont talem. sz sufficit quod uideatur et appeat tal'. Nam ho uidetur q sons patent et ex appenib. Ideo sufficiens sit hominu fides et redditur ei as editur. Si exumet illum bonum consiliatore e sz adh q bon consiliator existat no sufficit q sit appens tal'. Si requr esse talem ee. bn & dam est q quumq; bn psuadens hr appens consiliator bo esse hre dz. Ser si scire uolum quales consiliarios t hre deceat regiam maiestatem et q quot sint i consilus regenda scire expedit q modis p suadet hominib. ul' quod mois fides eis fides et in clynant ad edendum p moes auditus. h aut sunt ta. sq in oim locutione tria e considerare. videl; dictes q loq. auditorem ad q; loquitur et rem de qua loquitur. primo g ee pt. q p

suadet auditoribz. ꝯ hꝫ fides fiat ex
gne ex pte dicentis. ſam q2 dign
creditur bonus ee cum tales men
tiri noluit de facili ꝯcipitur ex2 dās.
Ꝺo pt fi credulitas auditoribus
ex pte ipoꝝ auditoꝝ q3 ꝯingit ſi
p ferens ꝓmones ulter ꝑpos ſit bn
uolus ⁊ amen. ul' ſaltem ꝯdatur
bñuolus ⁊ amicus. ſam fiant hoiē
citer ⁊ ut plimum decipunt ꝯtr
ſe ꝑpos plus ualeant q3 ualeant ⁊ et
mag ſapientes q3 ſint ⁊ in negotiis
fiendis ꝯmuniter credunt homes
plꝰ uidē q3 uideant ⁊ mag loqui ad
ꝓpositum q3 loq̃tur. Sic q2 amicus
reputatur. alē ipe citer decipunt
homines ꝯtra amicos. ſam ut dr
ꝓmo rethꝫ. amantes et odientes nō
pie uidicam9 qē est enim ut ami
cor2 fra ut plimū referamus mlto
rum ⁊ inimicoꝝ ut malum. paſſo
nam cū ꝯtr amicos ſicut ꝯtra nos
ꝑpos. ut cādamus ꝑpos plus ualere
q3 ualeant ⁊ ee meliores q3 ſint qz
ſi auditores credunt bñuolos ⁊ ami
mos ul' eis quos extimant tales
ee. hꝫ ꝯdulitas ſumit origine ex pte
auditoꝝ ad quos est ſmo qui ex ſe
poſſo nātur et in clynantur et ut
fidem adhibeant eis quos putant
amicos ee. 2o. fit ꝯdulitas ex pte
ipaꝝ rerum q3 ſ ſic dicens. ſit ꝑ
dens. ul' credatur ee pr udens. ſaz
prudentis est ſcire cognoſcere ipas
res ⁊ ipā negocia agibilia. q2 ut dr
ꝓ. ethꝫ. unus quisq3 iudicat de hus
que bñ nouit. ex hijs ergo negocijs
⁊ ex ipis reb3. quib3 loquitur pru
dens. q2 scit ea cognoscere ⁊ iudicare
sciat fidem auditoribz. hꝫ aut ꝯ
dulitas ⁊ hꝫ ꝑſuasio est ꝑ ſe. ſaz
reddere se credibilem ⁊ bene ꝑſua
dem ꝑ ſe est ex ipis reb3 et ex ipis
negocijs de quib3 loquitur. Scire aſ
ſignāt nōes et argumta ꝑ que fides au
dientib3 atq3 prudentes hꝫ fiat ſci
ere ⁊ qui extimantur ꝓdentes. ex
timantur talia facere. ſo dꝫ quod
ās ex reb3 de quib3 loquitur fidem
faciat. ul' o2 q3 sit ꝓdens. ul' q3 cre
datur ee ꝓdens omis ꝫ bñ suadens
ul' omis ille cui dās creditur ⁊ adhi
betur fides. ꝯ o2 q3 sit bonus ul' quod
amicus. ul' quod prudens et si non
exſtit apparet saltem. tm q3 tm dem
sit q3 bene ꝑſuadens ⁊ ille cui fides
adhibetur dr hñe appar. o2 q3 bonus
cōſiliator hat. cōuertet sat apter
ples cōſiliatores deceat querē regā
maiestatem. q2 dr querere tales q3 sint
boni amici ⁊ sapientes. ut si boni
sint nō mentiantur nec ſuu. q2 bois
displicet bon cē malum ⁊ cē detesta
ble mendacium. et ut dr. q3to. ethꝫ
ꝑ ſe malū ē ⁊ detestabile. Ꝺo cō
ſiliarij dr ee nō solum boni ꝫ amici
ut nō solum mentiantur nec ſui qui
loquitur ⁊ qui cōſilium ꝓbet ꝫ et
nec eius ad q3 loquuntur ⁊ q3 cōſiliū
ꝓbent. q2 amicoꝝ est amias ꝑſse
uā ⁊ bona cōſulere. ⁊ cōſiliarū dr ee
sapientes q2 iō mentient exprte rez
deq3 loquunt q2 cognoscent negocia
agibilia ⁊ sciant qualit sit agendum.
hꝫ ꝫ sint ta querenda in cōſiliarijs. vi
delz bonitas. amicicia ⁊ sapientia:
ſam ut recte cōſulant. sic p3 ex dās
debemus ee boni amici ⁊ sapientes.

Quod o2 scire cōſiliarios et circa
quos sunt consilia adhibenda.

Si considerantur dca phy. ꝓ rethꝫ.
v. sunt d quib3 cōſiliantur cōs
videlz d ꝑuentib3. d alumto d

custodia ciuitatis. de pace et de
bello de legis latione. cōtra hȳ g
quinq; or consiliarios cē instruc
tos. Primo ei ꝙ cōsilium cōtra
puentus in quo duo sunt attendn
da. ꝓmo ne maiestas regia aliqs
puentus uspet in uste a suis con
tui bz. ꝙ habaſ. enim. ſ. regem debē
cē talem q; ēet bon' z utuosus. po
leiaz diligeret exītes in regno ꝙ
moueret et bonoz aret q; cē nec. poſſ
si bona eoz que sunt in regno uspa
rent in uste Cursus est atten
dendum d' suis puentib; de fraudent
expedit eū regnum cōsilium puib;
saluare reg uita. eo q; huius bona
ordinanda sunt ad bonum cōmune
ut ad defensionem reg et ad bonū
statum ei. Decet g consiliarios
sare in troitus z puentus reg qs
or puenire ad regem. qui et q'ti sit
quatinus si quis est sup fluus et in
uste acceptus auferatur. si quis de
fiat ul' est diminutus apponatur
et augeatur. Sdò decet cē reges
cōsilium d' alimento ut sciatur u
trum ciuitas ul' regnum cui ꝓna
patur ās redor sufficiat sibi in ali
mto et in debuentib; ad sufficiaz
utte consid'and' eū q'tum alimtum
t in regno ul' in ciuitate q'lz ipius
regni z qui tū est ibi adductibile et
quoz in ducōe adduci ualeat. ut
h debita cōsilia z debite ordinationes
fi' possint. Son ei modicum consi
derandum est cont' alimenta. ut q'lz
ciuitas hāt sufficientia aduitam:
q; aliter iam nō ēet ciuitas z utī
huius sufficientib; aduitam fieī
d; ꝙmutacōes debite. ut debite
est pcōes z uendicōes consideīa
de eis sunt ife et ponderis uen
tuū et cū expedit taxandum est
pēū uedentiones si ultra q; debeīt
uenditores suas res uendere uælleī.
z est consilium ad hibendum cōtra
custodiam ciuitatis et regni. q' dup
fi' hūt. Sam p est d' custodia adhi
benda ne insurgant sedicōes z male
fica inter cues. Jdò attendendum
ē diligent' q; ciuium reputantur bo
ni et qui mali. z qui infames ut cō
tra infames maioz adhibeatur cus
todia et si dephendantur male egis
se puniantur. ul' totaliter z exipient.
q; reges et pncipes d; pati maleficos
uiuere. Sunt etiam consid'anda loca
in qb; cōsueuerūt malefica mag' p
petrai. Sam siant quidam hoīs
mag' in ustificant q' alii. sic sunt
qdam loca apta ad ustificandum
q' alia ut in ciuitate z uicos aliqs
magis cē sumptos q' alios. q; in us
tificantes ibi d' possint mag' latere
z effugere punientes. sic etiam ex
ciuitatem loca alīs nemoīosa mag'
apta et umbrosa mag' apta ad inus
tificandum quam alia. d; g adhiberi
cōsilium ut tunc talia maioz custodia
pbeat. Quart' circa custodiam
ciuitatis et regni z nō sunt solum
ad hibenda cōsilia pīpos tues. ul' p
p eos qui sunt in regno ne unus in
ustificet in alium. hz z pīpos exē
os. q' sid'and' t ei uti regnum ex
aliqua pte possit inuadi z uti aliq
ciuitas regni ab exīneis possit sus
pe detinentum. Jdò passagia port'
in troitus et cetera alia unde possunt
exīnei aduenire non sunt exīra con
mutendi ul' ebuendi. sz sunt diligīt
custodienda z munienda. Quar
to hē cē consilium circa pacē et bellum
q' nō est intelligend' circa pacē ciuiz

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nl' cōt' eor. bellum. ¶ Nam pax
cuiusq̄ē aliquid finaliť intē
tum bellum. aut ē eius oppositus
De fine eni et ei' opposito nlls sa
ne mtis consiliatur. ¶ Nam non
est cōsilium nisi de his de quibus
est dubium-eo q' consilium sit q̄
dam go. t qō sit dubitabilis ꝓpo
De fine aut t de hi q' ꝓnapalit'
intenditur. ¶ Nullus dubitat ipm
ēē ꝓsequendum. De ei' aut
oppōito quis cognoscat ipm ēē fu
gendum. ¶ Ō pax cuius ꝓ uiris
est ꝓ seq̄da et eor. dissensiones
et bella fugenda. t inh nō est qō ns
cōsilium. ¶ Utrum cum ex nris de
bemus hīe pacem t bella dubitabile
ēē pt t possint ad hoc adhiberi cō
silia ēēi quod duo sunt considanda.
ꝓmo quod nūq̄m capiatur mul
tum bellum q̄ iniustificare in ali
os t eos indebite oppugnē ē ꝓ ma
lum et fugendum. Deinde si iustū
sit t bellum cōē iustum. ꝛsidanda ē
pō. regni ul' ciuitatis que bellare
dr q̄ta sit t q̄ta pt ei adueīre exēu
cens cōsidanda est etiam pō. ad u
tarior. ¶ Nam sēm plm po reth'.
ad meliores ꝓtes hīe debem' ad
deteriores aut ni nob' est pugnare ul'
nō pugnare. ꝓito ei q' potentio
res ad quos resistere non ualemus
i mo forte faciant. prudencia est
nō insurgere in ipos nisi occurrat
opta nitas tpus in quo ex eis pos
sumus cōgrue vindictas assumē.
Quantum ō qō sunt cōsilia adhi
benda ē latio legum. ¶ Nam ut dr
ꝓmo reth'. in legib; est salus ciui
tatis. Conseruantur eni ciuitates
t regna ꝓ leges iustas q̄ absq; iusti
cia nequeunt regna subsistere. Dein

aut scire regem quot sunt spēs ip̄n
cipatuum: et quod ꝓncipatus est du
rabilior et qualiter ꝓncipatus sēm
q̄ dñantur hī saluari et corrumpi
ut eligeret optimum mod' ꝓncipand'
ferat leges utilissimas q̄ quas saluaī
hī ꝓncipatus ille. Duis sit optim'
mod' ꝓncipandi t q̄ndi debeat ēē regis
officium t quō rex se debeat in suo do
minio ꝓseruare-fiunt in supiorib; pa
factum. q̄r. ꝓ scius iam dictis eadu
uante experientia gestor. particularu;
q̄ optime occurrunt in curus regni
et ꝓncipum iustica potit rector ciui
tatis aut regni cōē lacōm legum con
siliandum t q̄ leges sunt ferende ut
saluatur ꝓncipatus ei'. Intendim'
aut in capitulis seq̄tib' de legibus
multa q̄rē ut sil' ex dictis t dīs medi'
uer'tas pateſiat. Quod quan
tū pō est fuit omia legib; d̄tinanda
t pauciora possunt arbitrio esse ꝓ
mittenda. Capitulum. xx.

Omia in p̄cedentib' caplis d̄ctum
m' d' ꝓncipe q̄dendo q̄us dece
at ēē ꝓnceps t d̄ctum' de cōsilio
d̄clarando quales ēē debēt consiliū
t q̄ t quot sunt illa ō q̄ consiliū hī ēē.
Restat sēm ordinē ꝓtaratū ut ex
equamur d' ꝓtorio suū d'udicio in
uestigando q̄lis iudicand' sit t quot s
gnia legum t alia q̄ cont' istam occur
runt m'. Et cū iudiciū fiat ꝓ leges
aut ꝓ arbitrium. aut ꝓ utrūq; ꝓius q̄
oīn ēē dem' qualit' sit iudicand' d̄clare
uolum' quod q̄tum pō sunt omia le
gib; d̄tinanda t q̄m pauciora sint ar
bitrio ꝛmittenda. q̄ quadruplex via
in uestigare possum'. q̄ tres tangt
p reth'. Quarta nō tangunt. v. pol'
pa ua sic pz. ¶ Nam pauiores sunt
legum cōditores q̄m iudices iudicates

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ſz leges iam condītas. ſ Iam mql-
tiuitate dz ee p̄ torum ordinari
um ad q̄ reducentur eāe et lītigi
exorta in ciuitate illa. p leges tñ
ditas uti in una ciuitate regulari
possunt ciuitates multe. in mo in
illa in eād ciuitate leges condunt
contingt plēs ee iudices. q̄ legu
conditores. ſ Iam leges si iuste sint.
dz ee quasi immortales t immutabi
les t cont eas nulla aut modica
mutatio fi dz. Judices tñ iustifican
tes s ipas mouunt et corrumpunt.
Con uenit t abz cōne et morte. iu
dices alio officio reuoueri t alios in
locum suum succedē. ſ o saltem p sue
cessionē tēpoz oz in eād ciuitate mul
tos ee iudices. eo q̄ ipi q̄ cōtinue in
nouant. nō tñ sic oz cōditores legū
multiplicare eo q̄ leges sic cōtinue
in nouāi debent. Q ſi legum
cōditōres sunt pauci r̄ iudicas. qz
facilius ē inuenire paucos sapien
tes q̄m multos ut omnia sapient
disponant. expedit q̄ tum pō p legē
omnia d̄tinari et quam paucissima
arbitrio iudicum cōmittē. Exēpla ma sic
ondit. ſ Iam facilius est melius ur
q̄ retu quid iustu si illud multo tpe
diligentius cōsiderando discutiatur q̄m
si optet statim iudicatuiam p̄ferre
sniam. ita q̄ cū legum cōditores
multo tpis t magno cōsilio d liberā
re possint quales debeant leges fer
re. Judices uero pp instantiam ptiz
t q̄ nō dz lites p longari. ſz repunu.
non tantam l̄at diuturnitatem q̄s
ad iudicū quid iustum in posito negō
ne ig iudicādo extet. q̄ est pō sup oīa
legib; d tinanda. Exēplū ma sic dēlatur.
ſ Iam conditores legum leges ferunt
in uli d sicariis dntes. quicūq; sic
egerit sic punitur. Ignorantes an
amē an inimē sic t illa debeant
illam subire suam. ſ Iam si sciret
q̄ amicus forte ob liqret. Si uō in
micus in clinaretur forte imptem
oppōtam t punitōez augent. Hic
aut q̄ solū in uli leges ferunt t ne
sunt qd in pticularib; sic futurum
nō putantur in iudicando amore ul'
odio in clinari. Judices aut non sic.
ſ Iam iudicum iudicia non sunt futu
turis. ſz de p̄tis non in uli. si imptu
lari. Incusantur em d tiare p sone
ad quas amare et odire et sepe talia
annexum hnt q̄ppum modum. ſ o iu
dex defacto ob liqtur. ſ Iam amantes
t odientes t aliq̄ tempale modum
considantes non equaliter iudicant.
q̄ ne iudicum iudicia ob liqtur. bon
est q̄ tum pō esse oīm lege detiare t
q̄m paucissimo arbitrio iudicū cōmittē.
Has aut tres rōes tang pbis p. redi-
dicens q̄ mar qd recte positas leges
quiq; pō est d tiare et q̄m paucissi
ma d tiare t cōmittē iudicantibus.
p qd q̄ facilius est hic unū q̄m pau
cos sapientes q̄m multos. Deīm
legis lationes fiunt ex cōsiderātis t ml'
to tempe. iudicia aut sbito t subito.
ſ. uō q̄ est maximū bonz q̄ legis la
tiones fiunt de futuris t in uli. Sz p
fectus aut uider iudicat de p̄sentib;
t d tiatis ad quos est amare et odire
t quib; q̄ppum modi est annexum
sepe. Quarta ratio ad ondendum
h id sic d clinare pt. ſ Iam uti. ſ. pa
tebit. oz aliq̄ cōmittē arbitrio iudicū
q̄ gesta p̄ticularia cōplete subnar
ratione non cadunt. nz lege oīa cō
plete d tiari possunt. tñ quātū pō est
legib; sunt d tianda. t circa paucora
possunt arbitrio iudicum cōmittenda

q̄ ut dr. vj. pol. q̄to tra q̄ mīor
in mīcaā fuīt ex eīrub; udicia.
tanto magis accipient fiēt execu
tiones udicaor. Cr̄ eī uider u
dicando reos sēdm leges nō tan
tam in mīcaam in curr̄it. q̄ tz
si udicaret eos arbitō p̄o ne uider
tunorem inimicus in dinamus
differat debito fim udicii mana
pare q̄ tum pē est omīa legibus
cētanda et q̄uca arbitō udiciū
omittenda. Sufficient eī uider
ex causatur. cū fm positas leges ād
udicant. q̄ nō ut ipe sēdm h̄ se
agere. sz lege cōpulsus dr talem
sīam p̄ mulgare. Qualr est
p̄ m udeo est p̄cedendum et quod ser
mōes possibiles sint udicibus pro
hibendi. Capitulum xxx.
Tendē dr udices ut sic an
udicio p̄cedant ut fmoes pas
sionales puocantes ād passiones ut
ād iram. et odium in udicio phibeāt
mlti eī litigantiū cognoscentes se
hīe malam cāz. si narrant q̄ fac
tum. q̄d nō factū. sz cōuincunt se ād
mouendi udicē ad iram et ād o
dium cōtra aduīsarios. et cōtra būg
tatem. sīd mīaz erga se ipos. Sz q̄
tales fmones fuīt phibendi. et pia
uia in uelitigare possint. Pa fuīt
exeo q̄d hī fmoes obligre hīt u
dicem. q̄ ee oz quasi regulam mu
dicando. Secūda nō q̄ p̄dī fmo
nes tollunt ordinē udicandi. z.
q̄ fuīt in ptinentes ad ppositum.
prima uā sic p̄z. Iure cium debem
q̄ uider in udicando d litigus. ut
recte udicet. sic se hīe dr int̄ ptes
litigantes. sic lingua uolens discer
neire d sapoīb; ul' glz alī sensus
uolens discernē d ppīus sensibilib
hīe se dr int̄ ipos sapores et int̄
ipa sensibilia est eī sensus media
ppertio sensibiliū et q̄ duo nō
fiat. h alēm cōtrariōr dat rectū
udiciū de sensibilibus ut quamdu
lingua nō est infecta aliquo hūo
re recte udicat dom̄ amaz ee
amaz et dulce. Si uō infectatur
colera. ul' fleūte. ul' aliquo alio hūo
re. tūc uō q̄ cētus in medio. h ecā ad
alterum. Priōr p̄ūse udicat dices.
dulce ee amarum. et ecō. ut p̄z in
fir mantib' et hūīb; gustum infec
tum. Die uider q̄m duo ē medius
int̄ litigantes non d clynans ād
altēz p̄tem q̄ regla recta dicet i
tum ee. ustū. et in ustum. in ustū.
Si uō ād altām p̄tē d clynet q̄ mīaz
et amicicam ab alīa uō recedat pa
tum et odiū q̄ regla cortuosa q̄er
se udicabit. et q̄ h facīt fmones
passionales p̄mittē talia in udicio
uch' est a quam regulam obligre
Cr̄ si mōens est p̄mittē obligri re
gulam. In mens sustinere in udicio
passionales fmoes. q̄ ut in seq̄tib'
patebit. pm coes dr ee udices ād
mittendum q̄ ād p̄tendum. pesti
sustinendi sūt fmoes passionales
puocantes ād iram ul' būuolenti
am q̄ ad odiū ul' ad iram. Pa ua ād
o'ndendum passionales fmoes p̄mit
tendos ee sūt tur. ex eo q̄ talia p̄cia
unt ordinē udicandi. in udicando
ē eī ordo q̄dam. q̄ ād est ibi tanq̄m
sup̄mum ād tanq̄ medium et ād ta
q̄am in fimum tanq̄m sup̄mum
q̄dē est rex ipe ul' p̄nceps ul' alīs
lator. tanq̄m medium uō ē ipe u
ter. Sz tanq̄m in fimū ē ibi reus
ul' in causatus. ul' pces litigantes.
ē eī uider eī urī legis latorem et

lutgantes et q̄ med' dr ad accipe
ad abusq; extremor. uder tamq;
mortuus medius aliq̄d accipit ab
ut̄. ſſam legis latore accipit ad
ustum et quid m ustum. ſi p lege
discernitur q̄d uus ab illo adiat
uder q̄d ultum in agibilib' hūanis
p eas leges regulatur in udiam
to. alegis g̃ latore dicat uder quid
ustum. Dr aptibr dicat quid factū
ul' nō factum. Dr aut dicat ab eis
q̄d ustum. hec p actus. inq̃tum alle
gant leges conditas alegum latore
Qr̃ cum ſmones passionales in
clynant uoluntatem ⁊ faciant appe
re ad ustum ul' non ustum eo q̄
passionati ut amantes et odientes
et gaudentes et ẽstantes. nō ptem
udicant ⁊ p mittē passionales ser
mones in udicio ẽ. pūt̃ ordinem
udicandi q̄ est facere ptes legis
latores et tenē suppmum gdū in
udicando qui dr tenē in finem. p
utitur enī ibi tal' ordo. q̄ ptes passo
nando udicem ei faciunt appē ad
ustum ul' in ustum. q̄ nō ẽt offi
cium paum. ẽ legis latoris. p legis
latorem ul' p leges ab eo conditas
dr appetē udica quid ustum et quid
nō ustum. nō aut̄ h̄ fi' debr p ptes
lutgantes ul' p passionales ser mo
nes aptibr p mulgatos. ẽ. ua ſpat
ex eo q̄ tales ſmones sunt impti
tes ad ꝓpositum et sunt ex negociū
udicandi. ſſam cū lr sit d' aliquo
fēo ul' d' aliq̄ re ul' dr dia ul' d' aliq̄
medio. ul' de aliqua re ul' debr de
medio udicio. ul' paues adire uel
ad negociū d' quo ẽt lrgum passi
onare aut udicē, ut narrare in u
tras quas ps adusa udica in tulit
ul' narrare bona q̄ ipi udicu ⁊ tuleſt
et hoc modo ꝓuocare udicem ad ma
luolentiam ptis adusē et ad bñuo
lentiam siu est omīno impmens ad
ꝓpositum. Qr̃ sūt talia ꝓmittenda.

Quod optent udices hīe ut con
tingat eos debite udicare.

POssum aut̄ q̄uor enarrare
q̄ or hīe udices ⁊ uā udicia ꝓ
ferant ⁊ ut recte udicent. p' ergo
t auctās udicandi. Scdm ẽ pru
dentia rerum. ẽ. est experientia agi
bilium. Et q̄tum rectitudo uolū
tatis. In oīn enim lutgio q̄tū ad
ꝑsens ꝓspectat q̄uo ẽ cōsidare. vidr
ptes lutgantes. negoaā d' quo lutgē
leges sedm quas s̄ lutgia udicanda
et legis latorem ut regē aut ꝓncipē
a quo datur auctās udicandi. Ex
pedit aut̄ udices ut iuste udicent
ad omīa h̄ debitat se hīe. ſſam udi
cium dr ẽ ubi patum nr p̄sumptuo
sum. Judices enim si nō recte se hñt
ad legis latorem q̄ excedunt aut
tem ſubi ꝯmissam. Sō dr̃ udi
tes facere udicia temeraria si nō
recte se hñt ad leges ut si careant
legis prudentia quam sine legum
cognitione recte ẽ udicari nō pos
sunt. Sō si udices nō debite se
hñt ad ptes lutgantes facient u
dicium iniquū. ſſam ut pr exhīſ
uder dr ẽ quasi regula iusta media
inutrāq; ptes. q̄ si h' regla a medio
d' uat ⁊ ad unam ptē d' eluat pa
rem ab illa nō recedit p̄ odium
or ipīm udicare iniq̄. q̄ tunc udicia
nō procedit ex zelo. udicio iustue. ẽ
ex amore ul' odio proprium. Qr̃io si
udices non debite se hñt ad negō
cia agibilia ut si sunt in expa hūor
actuum faciēt udicium suspiciosum

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

q̄ alīs ex leui suspicōe alios cōdēp
nabit. nō erit ḡ rēum iudicū. n̄ in
uirat i auctas iudicandi pruden
cia legum zelus iustitie et expienā
agibiliū. ſam fiat in iurando mor
bos corpales. alīs plus p̄ fiat exptus.
quam ārtifex eo q̄ hē noticam acti
onū ꝛ dictōnum priclarium. sic in
iudicio agibilium ꝛ in discussione ca
sarum plus pficiunt expti q̄m sapien
tes iura. Omnia ig̃ p̄dicā requirantur
ad recte ꝛ debite iudicandū. p̄z utrq;
q̄les iudices ꝛ quales discussores
cāz d̄ceat regiam maiestatē. ſam
dcet eos tales quere qui sunt hui
les nō excedentes auctem s̄ o mis
sam sint prudentes. in legib; sacr
tes eas applicare ad iudicia exorta.
habēt zelum iustitie. ut nō ex amore
uł odio pau. ꝛ ex dilectione iustitie
suas p̄ferant habēt expientiam
ut cognoscentes priculāria acta me
lius discutiant causas. Quod
oꝑteat p̄sidere iudices ut in dulgeāt
humanus ut sint clemētes post qua
tuideles. xxxij.

Quantū ad p̄sens spectat. x.
enumerare possum. q̄ uī tan
gere phs p. reth. ad q̄ decet respicē
iudicem ut humanus in dulgeat. ut
sit clemēs p̄q; seuer. p̄ est ipa in
humana. Sm est legis lator. ꝛ. ē
prius intellectus legum. Quartum
opantis intento. Quintū multi
tudo bōz opm. Sextum diuersitas
tpūs retroacti. Septimū ex cess
bonitatis ē malitiam. Octauum
paūa accīti. ſnonū corrigibilis
peccantis. Decimū subiectio dlin
q̄tis. Primo eī ipa humana nā
damat p clemētia delinq̄tis ſam
cum natura humana de se sit debil
et mutabil ꝛ pna ad malum. sz con
tingat aliq̄ delinquere in firmitas
n̄ supplicare in pcenia. Jō dr p̄ reth.
q̄ pyetates est indulgere humanus. dr
n. eppetes q̄ ē sup̄ iustum sui ē iu
sticiam pis ḡ prente humanus appel
lat si iustum. q̄ clemēcia est colenda.
ḡ seuitate ꝛ sup̄ iusticiam. Sm q̄ n
clinaret dr iudicem ad clementiam
ꝛ ipa legis lator. ſam forte ipe rex
uł ipe princeps cui est ferre si con
sidarent q̄ dictōes peccantis in dulgēt
ei. q̄r si uider p̄ hec opiari q̄ legis
lator dispensaret in legib; ꝛ poterit
eo. magt dr agere cum eo mibiter
q̄m crudelit. Jō dr p̄ reth. q̄ iudicis
p̄ dr aspicere ad legis latores q̄m
ad leges. ꝛ. in clinans ad pietatē
ē prius intellectus legum. leges eī
ad tēnd delinq̄tes q̄ dam ampliare
seuitatem ꝛ tenet. q̄r si legū uerbū
ut teant peccantes sunt ampliores
seuitatis ꝓ tenua decet ut p̄ pium
intellectum modetur supplicia magis
do. hī est ḡ. q̄ dr p̄ reth. q̄ iudicans
nō dr respicere ad uba legum. sz
ad intellectū legis. Quantum est in ten
tio opantis. ſam licet opus d quo
in culpat aliq̄s sit degrē malor. ipe
forte habit prauam intentionē. uł
si habit forte p̄uam nō habit adeo
prauam ut opus o. Et dubia u
dicanda sunt in meliorē p̄tē. si ali
quis nō p̄sumpt peccantem
non peccasse ex elcuone. ꝛ ex ignoran
tia. uł ex infortunio dr ad clementi
am declinare. Jō dr p. reth. q̄ iudi
cans dr aspicē. nō ad accōm. ꝛ ad elc
tionem. Quantum inducens ad mia;
est multitudo bōz opum. ſam for
te ille q̄ nō deliquit multa bona ope
prius fecit. Dz q̄ iudex non ita respicē

adptē ut adh̄ ptcular negḡ mq̄ dliquid fiat ad totum. ut fiat ad mlta bona opa. q̄ pus fcat. Jō dr q̄ reth̄ q̄ uidicans nō dr respicē adptem. z ad totum. Jextum ē duturnitat tp̄is retroacti. Nam ꝓt in pauco tpe facere multa bona opa. Duo ḡ debent inducē regem. l' q̄cūq; alū dn̄m ad dilectionem alicuius subditi. aut q̄ multa sua recep ab ipō. ul' q̄ mlto tēpe fuerit ei. l' enī duo z ut plīmum mlta seruata fac z ēē. ꝓt tū l' duo abinuicem separari. Nam homo nō furt alteri ni occurrat tpe et optunitas fuendi. ꝑt ḡ cōtingē q' in multo tpe occurrant optunitates pauce z in pauco multe. Istud sextum ita in thymatuum ad pietatem respicaens dicit' nitatem temp' nō est idē cū quito respiat multitudinē opm. Ex si cōtingat alīq' sb̄dito' mie in alīq' pte tēpus delinquere qui toto tempe p̄cedētibus se hūit t cui misericorditer agendum z magis respiciendum ē ad multum. ut ad totum tpe precedens q̄ ad'm ul' ad hanc ptcularem tp̄m in qua deliquid. Jō dr p̄. reth̄. q' uidet dr aspicere non plus q̄ nunc est in causatus. z qual' quedam fiunt q̄ in mlto tpe p̄cedūtibus. Septimus in thymatis ad pietatem est excessus bonitatis ꝑ malitiam. Nam sicut bonū excedit malum z est eligibilius tpō sic eligibilior est recordari bonor z grāz quas suscepim' ab illo q̄m z Julius cesar in hoc nō modicū ꝓ mendacium. q' ut dr nō habebat in uria memoriam. Dr obliuiscebatur illas dato ergo alīq' in nō dlinquere. aquo tp̄ibz retractis multa bona suscepimus debem' ad illum nos misericorditer hītē z magis memorari boni suscepti q̄m in uria illate. Jō ph̄s p̄. reth̄. uolens uidicantes ad mīam reducē erga delinq̄tes i tpō aut. q' magis dicitur recordari bonor que passi sunt quam adelinq̄tem quam in uria q̄ fcat. Dc tanū est pacientia in causari. Nam si aliquis in culpatur d' aliquo delicto p quo puniri audiret. Si puniri deb̄z patienter sb̄stinet et nō murmurat in pēa ꝺ in posita ē cū illo misericorditer agendum. Jō dr p̄. reth̄. q' intelligendum hūanus si cōtingat patientē ēē. i. si contingat eū. q. pēaz patitur eam patienter sufferre. Nonū est corrigibilitas peccantis. Nam sūt aliqui ita corrigibiles z ita disciplinabiles q' sola uerē patiōe et solo sermone meliorant z delinunt pius agere. talib' ergo ualde est indulgendum et tales sunt ualde benigne tractandi. Jō dr p̄. reth̄. q' uidet dr indulgere hūanus si dāt peccantē magis uelle uidicari p̄ncē q̄m ope. Decimū in clinans ad demissionem est subiectio z humilitas delinq̄tis nō se subiicē omīo se humiliat et pōit se totū in arbitrio uidicantis tū eo tanq' agendum. Jō dr p̄. reth̄. q' uidet epyeikes. i. sup iustum dr indulgere hūanus. z uident delinq̄tem magis ad arbitrium q̄ ad'm sceptoēm. nō enī est ꝺ rōnem humilitatis nō p̄cere cū bestie hoc agant canes quidē nō ostendunt se humiliantes z p̄cernentes se coram eis. Jō dr secundo reth̄. q' aut ad humiliatos esset ira canes manifestant. nō mordentes eos q̄ resident. pr p ḡ quō debent

udices ee mag clemtes quam se uerus et si hoc decet udices multo mag decet reges ⁊ pnapes quos constituit ampliori bonitate pellere. deceret eos itaq; ee clemens et benignos non q̃ uisticam d̃ sanctitate ee par reg ⁊ bon̄ status ciuium nō pt̄ subsistere. Hz saluato ei bono ⁊ pace regni q̃ tm̄ pt̄ est dr ad miaz d̃ clinare. Sic aut cum elementia posit stare iustica. J patebit. Quod diuisa ē gn̄a legum ⁊ diuisi sunt mōi iustice ⁊ ad q̃ mi nale ⁊ pont et certa talia reduc̄untur.

Cum leges sint quedam regule uris p̄ quas mores agibiles regulantur diuidentes p̄ ipas qd iustum ⁊ qd iniustum in actionibus nris plane pz. q̃ eo m̄ quo distinguimus suū iustum distinguē possumus ipas leges ⁊ eos. Possum aut tam de lege quam d̃ iusto quinq; distinctiones facere quas due tanguntur p̄ rectū. Tercia ponitur quinto rectō quarta traditur auctorius. Quinte nos ipi sup addē possumus. Distinguitur ei ius. q̃ q̃dam est cptum q̃dam nō cptum q̃da ē cē q̃dam ē pōtum. q̃da nale. q̃dam legale. siue positiuum. Hos aut tres distinctiones iuris pl̄s tradidit. ⁊ utiliste. Quo nō uis distinxerunt dnōes q̃ ē q̃ est q̃dam ius nale. q̃ est ius gentium. possemus q̃dam est iustū tuū. ⁊ q̃ ius aule. Illo ergo mō quo iuriste sepant ius nale aure gentium. possemus nos separare ius nale aure animalū. ⁊ dare quartā distinctōem uis. dō q̃ qua dplex est ius. videl nale alium gn̄tuū ⁊ aule. ū ergo hec oīa melius intelligātur ⁊ ut has duplicitates ad concordiā reducantur. has q̃ quinq; distinctōes quas fecim̄ d̃ uis. siue d̃ iusto facere possum̄ de ipa lege ut distinguatur lex. qd sit. p̄ quedam lex cpta. q̃dam non cpta. Dō q̃ ē q̃dam lex omis q̃dam ppa. ⁊. q̃ ē q̃dam lex nalis. q̃da positua. Certa distingui pt̄ lex. q̃ ē q̃dam nal. q̃dam gntuū. q̃dam ei uil. vbi q̃ hec oīa melius pateāt et ut has duplicitates ad concordiam reducamus. Facend q̃ dupler est iustum. ul dupler est nalis ⁊ positua dīt ei iusta nalia q̃ sunt ad equata ⁊ ppcionata ex nata sua. ul dicti nali que dictat ee talia nō nalis. ul ad q̃ beni nalem impetum ⁊ inclinationē. Justa uō positua dīr q̃ nō ex nā sua. ⁊ ex pacto hominū. ul ex eox institutione iusta iudicant̄ itaq; ei nature rei sunt hecce ubiq. q̃ q̃ ē ignis in roma loco. ut in tuscia. et ignis in alio. ut in ytalia. res hecce ei ap̄ oīs. licet nō eodem uocabulo nominentur. Hz statuta ppli ⁊ pacta ciuium ⁊ edicta eius principum nonne eadem ap̄ oīs. Inde est q̃ dr ius nale ut dicitur quia ethi. vbiq; eadem lex pō ⁊ positio ex principio ante q̃m sit statuū. nil differt ee sic ul al. postq̃m aut est edictum. Inapti hec lex ad efficaciam. Nō. aut q̃ ius nale optuit sup addē positiuum ē. q̃ multa sunt sic iusta nalia. Fiat nale hoc loq habemus cū nale impetum ⁊ nalem inclinationē. ut loquamur ⁊ ut p̄ sermonem manifestem. alit. q̃ mente cepim. ⁊ q̃ loquimur h̄ ydioma. ul q̃ non est nale. ⁊ ad placitū. Inde ē q̃ oīs homines loquuntur. nō oīs tm̄ p̄terunt id ydioma. Inde ē ⁊ q̃ pl̄s primo pual. vocē et p̄ monet. dicat ee ad placitum. q̃ p̄ pol.

lex

aut ꝑmonē ee nob; datum anā
Siant ꝙ loq; ē nāle. sic aut loqu
ē positum ⁊ ad placitum sic fures
punire non patī malificos uiuere
⁊ cetā huius sunt d uis nāli. q; ij
ee fienda ⁊ dicta ī nāl'. ⁊ hemus
nālem impetum ut hoc fiat. Hur
gunt ei ista ex ipa nā rei. Q uisle
est enim q; ex ponatur piculo boī
ptus ꝑ salui boni tocius ut q; ab sa
datur mbrū putdum ne peat totū
ecpus. sic q; sunt ⁊ maleficus ⁊ qui
; malefactor turbat pacē ciuium
in sidiatur oīi bono. Jo nāle ius ex
igit ut tamq̄m membrum putdum
ab sadatur ⁊ ertinet ne exponat
piculo ⁊ impediatur ee bonum.
Naturale est ꝙ talia punire. Dz ea
punire sic ul' sic est positum et ad
placitum. Jdo aprit oīs uolentes
ciuilit uiuere maleficia pununtī.
; nō aprit oīs eadm maleficia ecr
riguntur eisd penis. Vbi g̃ datur
ius nāle. ibi n aprit oiri ius po
tum q; ꝙ sūt ꝑ arte hoīz ad inue
ta fundantur. Jnbus q̄ sunt tradi
ta anā. Jus enim positum partem
et industriam hoīum ad inuentum
ꝑ supponit ius nāle. sic ea q̄ sunt
artis. ꝑ supponit ea q̄ sunt nature.
Q ⁊ si ius nāle dictat fures et ma
leficos ee puniendos. ij supponens
ius positum. ꝓcedit ultius ꝛtinens.
alia pea sunt talia punienda. hoc
uso ꝙsitū ad ꝑsens spectat duplī
cem differā assignare possumus
inē ius nāle ⁊ positum. ꝓma ē q; ius
nāle ꝓma facie se offert in illtu. ; ;
est ꝑ industriam hoīz ad inuentum
⁊ q; sic se offert in illctu uō nāle
leges et q; est d nāli uis simplicit
ee septum incordibz nīs. Jam gēs
q̄ legem non hnt nāle ea q̄ legis sūt
faciunt ⁊ ōndunt opus legis septī
in cordibz eoz. Jus uō positiuum.
q; non sic est scriptum incorde ne ame
moria recedant aprunt ipm scribi in
aliq̄ extiora sba. tam nāle qm̄ posi
tiuū nāle tn nō sic indiget ut scribat
siant positum. Jam sile ꝑt a memo
ria recedere siant. Q Hēda dza est. q;
ius nāle id est oīs Jdeo dz uis pe. ; ;
ius positum diuisificatur ap diuisas
ciuitates. Jdo uō ius ꝓpium. Inde est
ꝙ q; empt. ut recitat phs ꝑ eth. ap
pellant ius nāle ethicum. sue ignem
q; continuatur ⁊ ptendiatur ꝑ in ex pli
cabilem. Jgnis enī in ipa spa. q; ꝓ
se diffundit qm̄ alia alimta diffa
mor ē oīibz alus assillàtur uiri nā
li q; est consiliuus ⁊ Suus qm̄ ius po
situū ⁊ est etiocl ⁊ clarius illo. ex hoc
ꝙ patere ꝑt. q; oīs distinctiones
quas ponit phs d uis siue d iusto re
ducuntur ad uis positū ⁊ nāle. Jam
ut phica. Jus nāle ee dz. nō septum
⁊ ee cōe ⁊ sdm nāz. Jus uō positiuū
dr ee septum ⁊ ee ꝓprium ⁊ legale. qd
aut sentend' sit d uis gentium ⁊ de
uis alium in segti caplo apebit.

Q. ius gentium aute naturali
hē ee distinctum.

Omnes distinctiones d uis tras
apho. quas in ꝓcedenti capitulo
tetigimus bimembris erant. q; unum
membrum ꝛtinebatur sub iure nāli ⁊
ad sub ciuili. siue sub positiuo. Juriste
cū ut dicebatur tcium addiderunt mē
brum. ut ius gntium. ꝑ qm̄ mod' logdi
ptt ibi addi membrum quartū. ut ius
alium. Ad cui' euidentiam sciendū
q; homo ut homo est ⁊ ꝑ ꝓpam rōez
consideratus differt ab alib; alus. ; ;
ut al' est ⁊ sdm ꝓ em rōem acceptus

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ꝑ cum illꝰ. ℜ Hiꝙ ea sunt d̄ uſ nāl
li ad q̄ hūit nālem impetum et
inclinationē hi nālis impetus
ut sequtur uſ ut simꝰ homines
et ut differimꝰ ab alijs alius et
tale ius appellatur ius gentium.
ℜ Huō inclinatio illa sequatur nāz
mām. ut ꝙuenimꝰ cum alijs alijs
sic dr̄ ee ius nāle. ℜ Ho insti tuta de
uſ nāli. ꝙ ꝑ sunt ēdita dr̄ q̄ ius
nāle ē q̄ nā oīa alia docuit. huꝰ
aut ius. ut ibd̄ dicitur. non est ꝓpr̄
hui gīs. sz oīum aliū que in
celo que in tra que in mari nascūt.
ſ ꝑ ḡ d̄ uſ nāli ꝙunctio filioꝝ. ſ ā
si ad hoc homo nāliꝫ inclinatur
si hi impetus seq̄tur humanam
nām nō tm̄ sequtur ipam ut hūa
na ē. sz ut est alis ut ꝑt eū alijs
alijs. ſ ā alia alia nāliꝫ in cli
nantur ut masculi cōungantur
fēis. ut filios gēnt et ut ipos nutāt
et foueant. ℜ Jus uō gentiū dr̄ q̄ ī
est ee alius alijs. sz ee oīi humā
no gīi. ex hoc ḡ uſ pene oīa sūt
sūt ut emptio uendicio. ℜ Locatio
ꝙductio et cetā talia sine quib̄ soci
etas humana ſfficit aduntā. ℜ In
qb̄ alia alia nō ꝙmuncant sub
hoc uſ gentiū ōtinētur. ℜ Jus gen
tium ē quasi ius nāle ꝑtum. ℜ Jus
naq̄ d̄ q̄ nā oīa alia docuit et q̄ se
quitur in clinationem mām natu
ralem. ut sicam⁹ eū alijs alijbus.
d̄ uſ gentium dr̄ ee nāle. ſ am si
ꝙsidērtur dcā in precedenti capl̄o
ꝑ nāle ē qd ee. quod mutabile
Quanto ius aliq̄ est ius nocius
et mutabilius ē tanto mag̃ me
retur nom̄ uris nāl'. ℜ Jus ḡ est q̄
oīa alia docuit et in quo omnia alt
ceant ē ius ꝓis q̄m ius gentium
et ꝑ oēs ē notū. q̄ sūt nota cōfusa
magis. quanto aliquid ē alius ta
to m illetu nīo nocius et ꝑpius cadet
in apprehensiōē nīa. est etiam huius
ius mutabilis q̄ regule uris
quanto magis applicatur ad mām spā
lem tanto plures defectus ī hnt
in plib̄ tāb̄ non sūt obſuande et
maiorem mutationē susceptuunt. mā
to ḡ huius ius dr̄ nāle ē ius genti
um differt aut̄ nāli d leui appere ꝑt
quō ius alium differt aut̄ naturali
ſ am sicut humana nā in gītum ho
al' est ꝙuenit cū naturis aliis alijs.
sic in gītum homo uuit et ē q̄da
ens. ℜ cum plautus et ſbus alijs et
cū entib̄ oīib̄ potūt ḡ in clynatio
nālis seq̄ nām hominis ul' homo est
ꝑ ut ꝙuenit cū alijs alijs. ul' ut ꝑt
cū entib̄ oīib̄. ſ am hō nāliꝫ appe
tit cōseruari in ee q̄ et oīa alia enia
appetūt nāliꝫ appetunt ꝓducē filios
educare plem q̄ et alia alia cōcupis
cunt nāliꝫ et appetunt uuiē in societa
te sēm debita pacta et cōuentiones
q̄ uis alia est ꝓprium solus homis.
ℜ Hiꝙ regle agibilium sunt dentur
sup hoc q̄ homo nāliꝫ appetit ee sic
hi regle ee ꝓnūt d̄ uſ nāli. put nā
humana ē quedam entitas et ꝙuenit
cū entib̄ oīib̄. ℜ Huō regle ille sunt
mutē. ex eo q̄ homo nāliꝫ appetit filiꝰ
ꝓducē et ꝺꝺucē. sicut etiam poterit
ee d̄ uſ nāli. put ius nāle ee dr̄ q̄
nā oīa alia docuit. sz si sumat ꝑ ut ho
nāliꝫ appetit in societate uuiē sm̄ debita
cōuentionem et pacta. sic ēt d̄ uſ
nāli. ꝑ ut ius nāle ē ꝙuenit aduꝫ gen
tium q̄ ē ꝓprium solum humano gīi.
Et hoc ergo ꝑ manifeste. q̄ sicut
ius gītum non dicitur. ita ius nāle
sicut ius q̄ nā oīa alia docuit. sic

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

huī. q nō oīa alia docuit nō est
ita mālē. sicut uis illud q sequitur
in dinatione nr̄e. p ut non solum
ꝺ cauim cum alib; ꝫ ut q uenimus
cum cutib; oīb;. Nam huius est
nocaus ꝫ ad illo. Nam appetē bō
rē ꝫ fugere malum et nō ē plus
d uir mālū q̄m appetē pcare filios
ꝫ mitere plem. Et sic ig hic ꝺdo
q uis sequens mām nām p ut ap
petimus ē bonum ē mālē ꝫ uir
aliu; suū ꝫ uir q nō oīa alia docuit
sic ꝫ huius uis gentū est mālē ꝫ
cuile. q est simplr̄ positū. tā ꝫ sit
aliquo modo ꝺ uir mālū ꝫ q in dina
tio illa seq̄ nr̄am mām. ut humana
ē suitur uis gitum. ꝫ ut q uenit
eū alib; alius. sic hē ē ī q nā oīa
alia docuit. ꝫ si ut q uenit eū cutib
oīb; sic hē ē illud uis q p̄ anto
maliam dia mālē ē. Appetem enim
ē bonū et fugere nō ē malu
q mālē appetimus p ut nā nūa ꝫt
cum oīb; cutib. sic ꝫ ꝺ uir mālū q
cetē alie regule et cetē leges. suie
sint mālēs siue cuiles sint. ex hoc
sumunt ouginē ꝫ in hoc fundantur
Nam in oīb; attendē ut eō seau
tis bon ul fuga mali ꝫ hoc diffusi
p̄ctare ex posat alicuis negīm.
Sufficiat aut ād psens care. quō
uis gitum ꝫ uis cuile differ aut
mālū. Quod debeat lex hūa ē
et quod condere tales leges sint
quale regno et ciuitati. xxvi.
Dat aut uis cuile siue uis hu
manū ul positiū ad tā ꝺpari.
videl; ad uis mālē. siue ad legem mālē
aqua sulcāp fundam tum ād bonum
cē. q in ea intendit ad q̄ applicatur
que p illam legem est regulanda.
Et ig lex hīt ꝺ p ut ad ꝫ tā ꝺpatur.
Nam ut lex humana ꝺpatur ad legē
n̄. ꝛ quod sit iusta ut ꝺpatur ad bon
hē necē est quod sit util. ꝫ ut referꝫ
ad pīm ad q̄ ꝺ applicari ꝺ regulari
p hui leges ꝛ q sit ꝺpetens ꝫ possibil
ēs suetudu pme et tempi ꝫ moꝛb;
bonꝛ. q ꝫ q talia diuisificantur. ꝛ in
pīs legib; aliq̄m diuisitatē exist.
pō g ꝛ legem humanā siue positiuam
ē iustam. ut ꝺpatur ad rōm mālem siū
ad legem n̄. quam si iusta nō sit. non
ē lex. ꝫ corruptio legis. nichil em̄ ꝺb
homine statuit n̄ aliquo mō rō mālr
ꝫ diuert statuend ē. Secō lex hūa
ꝫ cuil ꝺ ē util ut ꝺpatur ad bonū
cē. Nam si in lege nō intendit cē bon
nō est recta et regal. ꝫ p̄uersa et tyran
nica. Nam sicut rex differt a tyran
no. q̄ rex ꝺ q iuste ꝫ intendit cōmu
ne bonum tyrann nō qui p̄ iuste pn
ꝺpatur ꝫ intendit ꝑsum ꝫ priuatū
ꝺ inꝺ. sic lex recta et regia unqua in
tendit cōmune bonum. differt ap̄ca
p uersa et tyrannica in qua intendit
priuatum bonum ꝛ eū in legibus si
recte sint intendi cē bonū. Nam finis
ē sp regla oīuꝫ nr̄ꝛ agibiliū. Naꝫ
et dicitur si hoc intendimus ꝫ hoc cō
seq uolumus ꝛ hoc agere. tales ergo
rebent ē leges q̄ sunt regule agibi
lium qual regrit bonū ꝫ finis intū
tus. Quātum bonū cē sit duum q̄
p̄uatum bonū ꝫ hāt mag rōm finis
q̄m hui bona eo q bonū priuatum
ordiet ād pīm. ꝛ tales leges si uō es
les regrit bonum p̄uatum. ꝫ quale
regrit bonū p̄uatum. ex eo q si hē
mag rōm finis ꝫ p ons ꝑm pīm ma
g sumeide sunt leges ꝫ regle agibiliū.
mo q bonū p̄uatum nō hē rōm bī
n ut ordinatur ād bonū cōmune q
tempus est ps q discedat a toto ꝫ q

cogruu⁹ v nullo. Sz m legib⁹ intendit aliq⁹ bonū ꝑpium hoc nō dz ee simpliciter et ꝑ se. sz ꝑ ut ordinatur ad bonū. Sz ꝑ ut lex compatur ad ꝑsim cui ē imponenda dz ee pō⁹ et competens regioni. ut cōsuetudini et moribus illius gentis. Jdo dr quatro pol. q nō oz ad aptare politicas legibus. sz leges politice sūt leges ex diuersitate politicaꝝ. volens ḡ leges ferre diligēt dz attendere qual' sit ꝑsōs cui' vtilis conditionis et ꝑ eas ut eis uidetur ex pedire tales leges dz imponere. Viso quales reges et ꝑncipes decet ponē q edendo sūt leges q sunt iuste utiles et cōpetentes ꝑsōe cui imponūtur d'le ui patē ꝑt q ex pedit regno et ciuitati hui' leges edere. Nam aliq de se bonu. ita q amore honesti inclynantur ut agant opa vtuosa et desistant agere p ūse aliq uō et si ex se vtus non sufficienter inclynantur. ut d clinat a malo. et faciunt bonū accti sūt facile disciplinabiles ꝑ alios ita q soli ꝑmones et sole increpationes inclinant eos ad bonum. sz aliq sūt ado pūsi qui nz dese inclinantur ad bonū nz ꝑ solos ꝑmões corrigunt. oportuit ḡ saltem ꝑ tales statuere leges que ut dr. x. ethi. coactiuam hnt pōm. edere q sunt leges et expediebat eas statuere ut saltem metu pene uolentes ex pedire pcās cessarent desistēt agere p uersa.

Quod nō cuiꝰ est leges ferre et quod ut leges vim obligandi hant

Leges ut pz ꝑ hīta sunt qda regule agibilium ordinantes nos in cōmune bonū. hntes coactiuā pōm. Duplex em ratio uenerāt possumꝰ q nō cuiꝰ ē leges edere. Prima sūtur ex eo q leges nos ordinant ad ē bonum. Ad eo q hnt pōm coactiuam. Prima sic pz. Nam cuius cui ē ordinare et dirigere alios in ad bonū. ei est edere leges et regulas agibilium. ꝑ quas tendim⁹ in bonū ꝛ. Dē ei bonū cōmune ꝑncipaliter attendatur a toto ciuitate. ut a toto ꝑlo uel a ꝑncipante q dz ee ꝑsona pū et ois. leges ordinant nos in ē bonum ee sunt a ꝑncipe cui est ordinare et dirigē alios in tle bonū. uel sunt ordende ꝑ a toto et ꝑlo. si uel ꝑlis ꝑncipet ut sit in potate el' eligē ꝑncipante. nulla ē ergo lex q non sit edita. ab eo cui est dirigere in bonum cōe. Nam sic lex dīa et nālis edita est ado cui est oīa dirigere et se ipm qui ē mag cōe bonū. q ē bonū oīm boni. lex uō humana et posituua edita ē a ꝑncipe uel a toto ꝑlo. si totus ꝑlis ꝑncipetur. ꝑceps ei aut totus ꝑlis et cum ꝑncipatur hz dirigere et ordinare alios in cōmune bonū. Quelz ḡ ꝑ ptculatis q est ps multitudinis alicui dz ee obligatoria leges. sz non cuiuslz est leges edere. Ad a ua ad uestigandū hoc dr sūtur ex eo q leges coactiuaz hnt pōm. pōt enim quelz d ꝑlo mouere et ꝑ suadere alii. ut bonū agat. sz hmoi cões et ꝑsuasiões hui' nō dicūt leges. q. uehū hnt coactiuam pōm. ex tendendo ad nom legis qz manda ta et qz moi cões leges dici possunt. ꝑ ꝑ mō loquendi. ut recitat phs. ꝑ pol'. Dicebat homūs q uult q q statuit leges puis et uxoribus. volebat ei homerus quēd moi cōes et ꝑcepta que facit pater familias.

uxor filius ⁊ alius exentib⁹ in domo leges noiari possent. ⁊ hoc non est ꝑ ꝓpriam acceptionem legum ſſam sicut vna ꝙ ꝑsona singularis ordinatur ad bonum domesticum ꝙ est bonū totalius et ꝯmunius sic bonum domesticum ad bonum ciuile ⁊ ad bonum regni ꝙ est eaꝝ totalius et ꝑfectus. Q. ſi alicui ꝑfectiori ꝙ magr̄ rōnis finis sumend⁹ sunt leges ⁊ regule agibilium. ⁊ ꝯsr ꝙ non alicui ꝓuato ⁊ domestico ⁊ alicui ꝓuato ⁊ domestico. ⁊ alicui ꝙ intenditur in regno ⁊ ciuitate sumē de sunt leges ⁊ regule agibilium. in mo ꝙ vim cogendi ⁊ ꝓhibendi et ligendi. ⁊ non hr̄ ꝑpe pat̄ famil. nr̄ ꝑsoā ꝓuata. ⁊ ꝓncipes ⁊ ꝑsona pub⁹ que ꝑ est regno ⁊ ciuitati alij multitudini. ꝯ leges hr̄tes coactiuam ꝓhibitionem non sunt ꝯcedende ⁊ ab eo ꝙ est ꝑfectū ipi multitudini vl̄ ab ipa multitudine. si tota hr̄ moī multitudo ꝓncipatur. Visū aūt ꝙ nō est cuilz leges ꝯdere. de ciuitate ē pot̄ legem non brē. unum obligandi. ⁊ sit ꝓmulgata. ſſam ei lex ꝙda mandatum sanctionis ꝑ ꝙ ligant in agibilibz nr̄is. ꝙ supiōribz mandatum nō ligat ⁊ ꝑ ꝓuenit vl̄ ꝓuenire potuit ad notitiam subditoꝝ. ad hoc ꝙ lex hab̄at unum obligandi. ꝓ eam ꝓmulgatam ē. ⁊ ei alia sit lex naturalis. Alia lex ꝓhibita aliꝫ ꝓpallatur. h⁹. alij illa. ſſam lex nūl est add̄ indita in cordibz nr̄is. ꝯ multoz homine h⁹ ꝓmulgantur ⁊ ꝓpallatur qñ mapet brē rōnis ultimū ꝑ quam cognoscit qd̄ sequendum ⁊ quid fugiendum. ⁊ ꝙ hoc ꝑtinz ad ius nāle. Per lex humana tūc ꝓpallatur. qñ exercitus ꝑfertur ⁊ ꝓ

lata in scripto redigatur. Q. ꝑ ei ꝙ legib⁹ nāli⁹ diuinate ꝯsistat salus regni ⁊ ciuitatis. Decet reges ⁊ ꝓncipes nō modicum solliciti quas leges ꝙ ponant ꝓhibeant quibꝰ ꝙ iubeant. Et ꝓquam excogitauerint leges ꝙ ꝓponendas ut hui⁹ vim obligandi hnt. debent eas ꝓmulgare. ꝓmulgatas custodire ⁊ seruare sm ꝓhm. iij. pol. ⁊ leges dupl ex causa dr̄ ē. Primo ut leges bene ꝯstituantur. ⁊ scd̄o ut bene custodiantur. ul̄ ꝙ idem est ut legib⁹ sic ꝙstitutis bene obediatur. Q. ⁊ que o pa debent ꝓtinere leges que a regib⁹ ⁊ ꝓncipibus sunt ēdite. Caplm xxvj. Et Caplm xxvij

Q Stendum ꝙ ꝓcedentib⁹ caplis quales dr̄ē ē leges ꝯdende a regib⁹ ⁊ ꝓncipib⁹. ꝙ debēt ē iuste utiles ⁊ ꝓuenientes ꝓpter quē ꝙ impo nuntur. Volum⁹ aūt hoc capitulo declarare ꝙ ⁊ effectus legum. ⁊ que ꝙ opa dr̄ ꝯtinē leges h⁹modi. Dicē aūt ꝙq; ē effectus legi⁹ ul̄ ꝙq; ē opa legalia. videl⁹ ꝑcipere. ꝑmittere. ꝓhibere. ꝑmiare ⁊ punire. Dicunt ei leges ut dicebatur. ſ ꝙdam regle actionum mor̄ sicut mediana ꝓ dictam ⁊ ꝓpositū ⁊ alia ꝙ in ea tribuuntur ul̄ regulare ul̄ equare humanos humores. sic sententia politica que est de regimine ciuitatis ⁊ reg. ꝑ leges et alia que ibi docent eq're et regulare actiones humanas. ut aues iuste viuant ⁊ debite se hābi. Q. Orta aūt actiones humanas duplex cura ē pot̄. Vna ei ꝙ opa sunt futura ꝓius quam fiat effectui manipata. alia uō ei opa iam sunt in ē ꝓducta. utroq; modo dr̄ ē cura ꝯditoris legum de humanis actib⁹. Ji est ꝙ quod

antiq effectus legum sum nuit
p opum fiendor. alq uō p opm
iam fōrum. p fiendor quidem ea
possum attribuere legib. videl p
cipere p mittē. phibere. p vō fō
rum duo legibus attribuimus pu
nire. s. t puare. Nam actiones
humane ut communiter ponut
in plia dra ex ponūt. Nam qdam
sunt bone t utiles. qdam uō medie.
ut ille que d se sunt indifferentes.
Oultē eōr sunt que de se sunt qr in
dra. l forte ex intentione opantu
um possint ee bona t laudabilia l
mala t utilia. ut si eleuare
festucam d tertia d se sit opus indif
ferēs. Si quis tn mala intentione
eleuaret illam. ut q uellet ponē
in oculum socii eet opus prum
t utile. Si uō eleuando ea
uellet pugnare dentem ul' domū
ul' facē. ad opus pū ppt bonū
intentionē opantis. q de se qr in
differēs ē ppt utilitatem t laudabile
s. l. ita gra opa fiendor ea legib
attribuim. Vidl p apere q ad opa
dra. ad utendum tn p qr lex im
ponitur. qr boit oīb t oīs cort
punctali non attingunt medum
bonitatis. q nō oīa possunt oīa
ee p fecti legis latorem nō solum
p mittere in dre et p hibendo ea.
n puniendo. l etiam ex spectat ad
ipm p mittē que maluter recedunt
a medio. Nam si uellet legis lator
oīa mala q cumq modica p hibere
t punire. Vnde nō al q posl aliq po
pulum regē. Ido nō sum p mittenda
sūt dra. Sz etiam que modica sunt
bñt annexam p mutā possunt a leg
latore. Vlo que attribuenda sunt legi
bus t opm fiendor dleu appere pt
que attribuendo sunt eis t opm iam
factor. Illa aūt sunt punire et puare
ut opa nobilit mala anquam fiant
sunt p hibenda. Sz p quam iam fca
sunt. sūt puniēda. Opa uō nobilit
bō. anquam fiant sunt p leges p cipi
enda et cōsulenda. fca uō sūt p mian
da. Sz opa in dra ul' nō nobilit mala
dnt legib humanus ee p missa. fca
uō p nz p muantur n puniuntur.
Quinq igitur attribuim duo t bonor
opm. ut p apē fienda t p miare fca.
et duor t malor. ut p hibere fien
di t puni facta. Sz vnū attribuimus
legib t opm in differitum ut q mu
tere. Hus itaq p tractatis dicaz
qd deceat reges et p ncipes quor int
est sollicitari cōe bonum cōe t regū
regni et ciuitatis arta p uigili mū
dare cōs leges t que statuta imponat
cuib ut diligēter p se t p suos cōsiliar
os t disartiant. que bona sunt p apien
da t p mienda t que mala sunt p hibē
da t puniēda t q dissuāda t p miten
da.

Quali melius regatur ciuitas ul' regnum utru melius regat optimus regis qm optima lege. Capitulum xxvij.

Plato t. pol. in qrit utr regnum
et ciuitas melius regitur optimo
rege an optimo lege. Adducit aūt ro
nes t duas qd melius sit politicus
reg regi optima lege quam optimo re
ge. p sumitur ex eo quod lex dr et quasi
organū in strr legis. Sed ex eo quod
facilius est corrumpi regē p legem.
p ma uia sic patet. Nam ut dr. v. ethi.
p nceps si debite p ficiatur qr quidam
organum iuste legis. ut quod lex iuste
fieri p apit rex p aulem pōt. obs
uare facit. Qr quod si est p capaliter
eligibilis est in regimine qm organ.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

reg

et in stīm. regi optima lege eligibi
lis est quam optimo regi. h̄ est ergo
q̄ aut ph̄s ꝛc. pol'. q̄ eligibilis est
p̄ncipans lege. q̄ hos. s. reges et p̄n
cipes instituendum ē ee legis sua
tores legis ꝛ ministros legum. Ad'a
ua ad inuestigandum hoc d' sūitur
ex eo quod facilius ē pūti regem q̄
legem. Nam rex cū sit homo nō dic
m tllem tm̄. sz dicat in tllem cū cō cu
piā. Dato ḡ q̄ lex nō puertatur
ex eo q̄ in tllcus pti pt. tm̄ ex eo q̄
hē concupiscentiam ānexam. Jō dz
etc'. q̄ alīs optimos uiros fuisse et con
cupiā tandem punit. intimt ꝛ pūtt
Intimtē ei homo optimus p̄cupiam
ꝛ si nō q̄ ad ee n̄ ang' adee optimus.
q̄ cū optim' homo in aptū fuerit ꝛ cō
cupiscere pūsa ꝛ si nō intimitur q̄
ad ee simp' intimtur tm̄ q̄ ad ee opti
mum. q̄ nō est ultius optim' rex īq̄
m tllem dicat cū cōcupiā. sz lex q̄ est
ē ad ptinens ad rōm. uē dicē in tllm
solum. Ad' dr ꝛ. pol'. q̄ q uelit p̄napi
m tllm. uibet p̄ncipium. dm̄ et lege.
Sz qui uibet p̄ncipium hoiem ppē
concupiscām apponit ut p̄ncipetur ut
bestia. h̄ us ergo rōnib; ondi melius
ee regim̄ regi lege quam rege. Sz q̄
h̄ non sit simplr fatendum. ondit d'
ph̄s ꝛ. Nam ut ait lex uli' d' q̄ nō ē
uli' oz eni humanas leges q̄tūcūq;
sint exq̄site in aliquo eaū defice. me
lius est igitur regnū regi rege q̄ lege
ut p̄ regem cozrigi possint legales
defectus. Vr aut appeat q̄ cōtra hāc
mām sit d'. Quid est regem ꝛ p̄nci
pem q̄sz ee medium inter legem na
turalem ꝛ posituam. Nam nullus
recte p̄ncipat nisi agat ut recta ra
tio dictat. Nam rō dz ee hui⁹noz cpz
regla. Qr si nom̄ regis a regendo

septum decez rege [illegible]gē alios et ee
regulam aliozz. tūc oz regem in re
gendo alios seq; rōm rectam ꝛ p cō
seqz seq; nām legem seq; rōnem
e rectam q̄ ex recta rōne constituē
e. Rex igitur in regendo ē s. nālē
legem. q̄z in tm̄ recte regit in q̄tū
a lege nāli nō d'uiat ē tm̄ sup̄ legem
posituam. q̄z uiam sua auctē ꝛ stu
ti. ita q; fiat rex nūq̄m recte reg' n̄
in mutatur legi nāli ꝛ agat ut recta
non dictat. sic lex posituā nūq̄ recte
ligat ū in uitat auctī regis a' alīus
p̄ncipantis. Nam uisum posituū
ꝛ legale ut s. dicebatur exp̄n'. ul' dif
fert sic ul' alir q̄n aut posituū pp aut
voluntatē ponētis differt. q̄ lex posi
tiua ē. s. p̄ncipantē. sicut lex nālis
ē. s. ꝛ si dicatur legem alīq̄ posituā
ee silr p̄ncipantem. hoc nō est ut po
sitiua ē. Sz ut in ea resistatur uitius
uir nāl'. Cum ḡ uter melius sit reg'
aut auitatē regi optimo rege a' optīs
lege. si loquamur de lege nāli pz hāc
p̄ncipaliozē ee in regendo q̄m sit ipē
rex. eo quod nullus rectus rex n̄ in
q̄tum in nitit illi legi. pp q̄ brīe
dem est q̄ in nuit ph̄s. ꝛ. pol'. q̄ in
recto regimine p̄ncipari nō debeat
bestia. Sz dus m tllctus. Nam p̄n
patur tūc bestia cū quis n̄ nititur
regere alios rōne. sz passione ꝛ cō cu
piscentia mqb; Sicamus cū bestus.
tūc nō p̄ncipatur deus ꝛ in tllctus q̄n
quis in regendo alios nō d'uiat a rec
ta uia ꝛ a lege nāli q̄m dus mdixit
in tllctu. cuius cumq;. Pz si loquam
de lege posituā. melius regi optimo
rege ꝛ marīe in caūb; illis inquib; tal'
lex deficit ꝛ dat uli' q̄ nō est ulī obs
uandum. sz hoc ergo rō cōcludāt in op
positum facta q̄ melius eet regi rege.

n

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

p̄ lege eo q̄ lex ꝓticularia d̄ tūa re nō p̄t. Ido expedit regem aut alium p̄nc̄pantem p rōm rectaz. aut p legem nālem quam deus imp̄sit uiuentes cui lz hominū dīgē legem ponituam z cē ꝑ ultiam legalem z nō obſuare legē ut nō ē obſuanda. Exhoc autem pace p̄t quō seuerit̄as et clemen tia sil' possunt stare cū ultia. Nam hūani actus pp ꝓticula res cōstantias z pp eoz mutabili tates ut ulē. v. etb. nō possunt m̄ sari regula inflexibili. ut pote fer rea. si oz q̄ m̄ferent̄ regula plum bea que sit applicabilis hūanis ac tibz. Opter igit alīd legem appli care ad p̄tē vnam z agē mia cum delinq̄te quam lex dictat. Alīd oz eū plicare ad p̄tem oppōitam z rigidi punire peccantem quam lex dicti et. Nam ꝓticulares cōstantie que lege d̄tari nō possunt. alīs alleui are delictum z tūc iuste z ꝑ rōm cle ment' ag delinq̄te. alīs ei tales cō stantie aggrauant et tūc est rigidi z incedendum. Rigoz igitur z cle mentia licet uideantur cē p̄t ultia legalem z pōituam no tñ sic p̄t ultiam simplr. si uoabilr si aut ex igentibz ꝓticularibz cōstan tis. Jn est g̃ q̄ in iudicando aliq̄ dñt cē d̄ equalitate. aliq̄ rigoze. ali qua nō ex clemtia. Nam q̄m regla legis manet recta nō plicata ad ali quam p̄tem iudicia m̄fata sedm ta lem regulam dīr ex equalitate p ce dere. Si nō ex igentibz cōditionibz d'unquentis regal' regla plicatur ad p̄tem sic iudicium. tūc sem docet p cedere ex gria ul' ex clemtia. Sz si dca regla plicetur ad p̄tem oppōitā fiet iudiciū ex rigoze siue ex seuita te. Et q̄ h' omia uiste et inabilr si possunt clemtia et seuitas sil' ei uiuaa possunt ex istere. Quod pret legem humanam z nālem q̄ tur dare legem euglicam z dīnā ex ire.

Deuit et aliq̄ d' suo ingenio p̄sumtes dītes th'ologiam sup fluere ex quo hēmus phyeas dicapli nas inqb; d' unat d' om ente z supflu ere legem euglicam z dīnam. ex quo lz mus nālem z q̄ uidetur omia uiua p hibere z oms ututes p̄cipe. Sz q̄ p̄ legem nālem z humanā expediens fuit dare legem euūglicam z dīnaz ꝓplicua ueneraī possum' pbari q̄ cōter doctoz ibz ꝺuntur. p̄ma exp suitur ex pte punitionib; pcoz. Sā ex pte cōgregationib; nīe. Tā ex pte fis siue ex pte finalis bonī q̄ intendi mī adipisa. p̄ma ua sic pz. Nam ut dicebatur lex humana nō omia pecta punit. q̄ duplia d' ea ꝺ. pa est q̄ cōter ꝑs non p̄t attingere pū talem formam uniedi. Jō oz aliq̄ pcā dissillare z nō punire lege humana. ad hoc q̄ possit durare p̄nc̄patus inp̄. nō ei eet pe. aliq̄ duiture p̄nci pari si uellet omia peccata punire et oms transgressiones corigere. Rur sus z si oms uote tñsgressiones posset punire ap̄nc̄pante nō tñ est pe sim pliciter omia delicta puniri. q̄ non omia ꝓueniunt ad noticiam p̄nc̄pis. imo aliqua sunt add occulta ut in tiores cāp̄ie que lege humane puniri nō possunt. Opt̄uit igitur p̄ legem hu manam dar aliquam legem ut nullum malum remaneret in punitum z nullū bonū irremuneratum. ad h̄ aut faciend nō sufficiat lex nālis ut in ꝑticulo

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

patebit. optuit ig dare legem euglicam ⁊ diuinam ꝑ q̄ ꝓhibentur tam delicta in uioza quam exuioza cuꝰ transgressores ul' in hoc seculo ul' in alio puniētur. ex his aūt appere pt. quō lex humana ꝓhibet cōcupiscentias ⁊ quō nō ꝓhibet. sz q̄ ꝓhibet ⁊ manum ⁊ nō animum. Ducebatur ēt ꝯ. h' dicendum ēe. Sciendū ꝫ q̄ si cōsideretur intentio legis latoris lex humana peccā oīa ꝓhibet ul' prohibere dz. nō enī ist rectam intentionem rex ul' aliquis alius legis latoz i contendat suos cōciues facē quam uirtuosiores pt. Hz cū ad pfectam uirtutē nullus inducatur i intendat oīa peccā uitare. si consideret lex q̄tum ad intentionē legis latoris ꝓhibet animū et cōcupiscentiam. ymo pz ꝑ phm sēdm pol'. ethic. sēdm hunc mod cū disputat de. sz hūc modum magis ꝓhibetur cōcupisa. quam actus exuioz. eo q̄ actus exteriores tuē ⁊ mariē inducūt nos ad i tutē si sit bon ⁊ ad uitium si sint mali. cum precedāt in exteriori appetitu. Hz si consideretur lex humana i q̄ ad intentionē legis latoris. ⁊ q̄ ad punitionem. sic dz nō ꝓhibere mentē ⁊ animū. eo q̄ talia delicta non puniat. ymo sēdm hoc. nō solum lex humana nō ꝓhibz intiores cupias. sz ⁊ nō ꝓhibz oīa exteriora delicta. Nam legibz humanis alia dissimulantur in tioza mala ut uitentur maioza. ut nō puniuntur fornicationes simplices ⁊ ꝑmutantur huic legibz ut uitentur ad ultā. Sed hoc ostendens necessariā ee legem euglicā ⁊ diuinā. subditur expte congregationis nisi ex instructione iudicii. Nam de singulis tangentibz particularibz ⁊ de agibilibz humanis adeo sunt diuersa iudicia hoīm ut de eisd' apud diuersas gentes diuerse sint leges. ꝑ iudicium ei quoddam ad est usum sēdm aliqz iudiciū est in usu. Qui cum in humanis iudiciis eadē possit dubietas et error impedimens fiat lex euglica ⁊ diuina. ꝫ q̄ error ee nō uallet. ⁊ ita sūtur expte finalis bonū quod intendimus adipisci. Nam cum huiusmodi hoīes sint supfacultates ni sit lex naturalis ⁊ humana uuantes nos ad ꝓsecutionem illius bonī q̄ possumus natural adipisci. non ad ꝓsequendum bonum sufficiat illud sit male. Idō necē fuit lex euglica ⁊ humana ꝑ q̄ ordinamur ad illud bonum. Decet ꝫ reges ⁊ ꝓncipes. quos ꝓpetit ee qui semidos ⁊ ee in electu siue ꝓcupisa ⁊ ee formam uiuendi et regulam agibilium sic se hre ad legem diuinā nāle ⁊ humanā. ut sicut extendūt alios ps. ⁊ dignitate sic eos superent bonitate et uirtute. Quod q̄ sint legislatore obseruandum est q̄ cauendū est assuescere in nouare aut in mutare leges. Capitulum .xxx.

Dicunt phs so pol'. cum disputat de ypomnum ⁊ utr sit expediens ciuitatibz in nouare ꝑmas leges et in ducē nouas ꝓsuetudines. Oz innuebat enī ypodomus ut ds. retulimus quod inueniens aliq̄ legem ciuitati ꝓ ficiam honorem accipet in ciuitate illa. Et ⁊ q̄ sic omīs honoris cupidi. inducebantur multi. ut inuenientes ꝓsuetudines nouas dīntes ee utiles ⁊ ꝓficuas ciuitati, soluent leges ꝑmas ⁊ antiq̄s. unde dubitatur. an pō ypodomi ēt bona. nam expediat sepe sepi' in mutare leges t. Dato ⁊ q̄ occurrant leges aliq̄ uidentur magis ꝓficue ⁊ meliores. dd duat aūt phs in pol'. uij. uas

p qs ur onis q ex pdiat in nouare leges. p ma sumur exptē scāz z arcium. ¶ Dā exptē puitatis qdam legum z ex simplitate dentium leges. ¶ Et qrta ex mdetiatione pticulatium statuiaz. p ua sic pz. ſ Nam in alus scūs oms. qd si occurat posticis; admelius exp bandā sūt p dā poz. puta medicīali ammota sunt multa pua eloqz z in scā gymnastica siue in arte luctua que docet luctari ut muult phs in pol. ¶ ultraq; pozes tdicrūt q posticres sunt in mutata et in nouata. q; sic ꝺ et in legib; q uō occurant meliores leges sunt tradite apoūb; patrib; nō sunt mtē leges patrie obſuande. ¶ Dca ua ad oñendum hoc id sumur exptē puitatis quasdam legum. ſ Nam quasdam leges prias ꝺ ee malas et barbaritas ut phs in nuit. sic erat lex olim apud gros. q; portantes ferrum et alia metella emebat uxores ad inuicem. dio em barbaricam erat statuē leges ut caues possint uxores suas uendere. ſic ꝺ leges aliquas ee stultas ut puta legem illam quam recitat phs. qdam gis statuit udel; q si aliqs cuis eet occasus z às sanguineus mortuus in udet aliq cuem ille psentib; aliq; fugeet ab eo reputab; fugiens reus homicidu dicebat em legis lator q nō fugeet ni si senturet culpabilem. sz statutum sunt statuere. q; às sit culpabilis sui ut si timeat ull nem male e ut fugiat p seq;tem g q; aliq; leges prie sunt prauē in nouande sunt aliq leges antiq. z illa sumur ex simplicitate dentium leges

alīs

ſ Nam condentes leges ꝺ ee simplices. Irrationale igitur eet si posteriores nō possent mutare leges primas p simpliciores conditas. g in tali casu. mutande sunt poxes leges. ¶ Qrta ua sumur ex mdetiatione pticularium actuum. ſ Nam agibilia pticularia sunt z p se p phendi nō possunt. ¶ Ex q;cumq; oditores legum fuit p sapientes poterunt eos latere aliq pticulares ste ꝺ stantie ꝺ agibilia hoīm. ¶ Aliq; posticribz pp expientia agibilium pticularū occurrunt ad melius in q;uenies e non remouere leges prias et antiqs pp meliores leges nouter mueniras. ¶ Unde itaq; hec rōes phare qd quocūq; occurrēt ad melius sunt prie in mutande. si p simplr asserre est ualde ptculosum cuitati et regno. ſ Nam assuescē mducē nouas leges ut in nuit phs sēdo pol. e assuescē nō obedire legib; ſ Nam magnam efficaciam hnt exp sue tudine de difficili enim quis faciat ꝺ ad q; est pduitur na tpa observatum. assuescē a nō obedire regib; et principib; z pōns est tollere. p na patum et regnum. ¶ Rtum autē seq; malum non obedire regib; z pn apib; ꝺ phs p ethi. qui agit mat nocere et quescē non obedire pna pib; q; non obedire medias ſ Nam media m tendūt bonū corpis. Volūt em m cōe mducere ad sanitatē. Dz ueri legis latores et ueri reges pn capāt intendunt cues mducere ad ūtutem. ¶ Ut g apparet quid tenendum sit. oz q; mutatur legi nāli z q; dūnet gesta pticularia do minū. ¶ Dupr g pt hui lex hē de

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

fectum. ꝑmo si sit cōtraīa legi nāli. ꝟdo si nō sufficiant dicti et ꝑticularia gesta. ꝟi ꝑo mō de fiaant leges ꝑūe et posituē. nō sunt leges. ꝫ corruptiones legū. ꝓpter quod obſuari non dz. ſſaz leges posituē licz sint additē nā libz legibz. nō tū sunt cōtrue illis ū uellemus appellare ꝟsum uū nāli. q uō est añ inductum. ꝫ ei additum est ⁊ appositum ⁊ ꝑtem oīum admittentium ꝫ ꝙ mōd loquē di nud nāli ⁊ uestimētum ē ꝟ nat am. ſſam ē uestitum uīr ei ꝑiari quod est cē nudum. ꝫ hunc mōdū loq di loquitur uirginste ut ꝓz ex institutā d uīr nāli. ꝟbi dz q leges humane ꝑiē sunt uiri nāli. q uīr ſſi ab initio oīs homīes libi nascebant ſ uitus ꝫ est ꝟ nām inq ſi nō est induc futurē. ꝫ sic appellare ad cē ē nām est rudicum loq; ſſam illud ꝓpe nām cōt ꝟsum dicat cō nāli. ⁊ q ꝓ utilitatem ꝙm. et ꝓ cōmu ne bonum hoīz est ſuitus introduc ta. ut ꝟ. in scō libro oīdebamus ali quos ſuire alis et obedire. ꝫ sit uire nāli additum et appositum siaat uestimentum est additum cōz nudo q est ꝟ ꝓductum nō tū est ꝟsus nāle. q huic nāli cō nō ꝟdicat. leges ergo deficientes q sūt ꝑue ⁊ ꝟsus natura le ei erat lex ⁊ illa. q ciues possent uxores suas uendere ul' quecumq; al' leges sunt ꝑue et in uiste non sunt ob ſuande. ꝫ ex surpande. ꝟsuō leges sunt defectiue q non complete d̄ant ꝑticularia agibilia dato quod occurrāt legel meliores ⁊ mag ſufficientes ꝙ sit minus dato tū q in aliquo ſufficientiores ⁊ rēnt leges nouē adinuente sunt tū leges āntiq ⁊ ꝑme obſ uande q ꝙto ex una ꝑte quis pl' ꝑfiat dando ſufficientem legem: tan to ex alia ꝑte nocet tollendo cōsue tudinē ⁊ dutnitatē tpis p ꝙ lex hē efficatiam magnam. ¶ Quom ē ꝫ silē d artibz ⁊ legibz. q artes ⁊ sāe totam efficatiam hūt ex rone. ꝫ le ges non sic. ꝟmo magnā efficatiaz ex duturnitate hūt ⁊ ex assuetē. ¶ Decz ꝫ reges ⁊ ꝑnapes obſuare bonas ꝟsuetudines ꝑncipatus ⁊ reg ⁊ nō innouare ꝑuas leges nō fue runt recte rōes ꝑiē. ¶ Quid est ciuitas ⁊ quid est reg' et qualē oz cē ꝑfin ex entem in regno et ciui tate.

Circa regnū ⁊ ciuitatis ⁊ regni ut supius dicebatur erāt qua tuor ꝑ tētanda. uidelicet. vidz q̄is d̄beat cē rex ſiue ꝑnapes. Qualeſ consiliarii. et quales iudices ⁊ qualis ꝑfis. Expedius ꝫ dz. Restat dē d quarto. l. d ꝑfio. ꝟz cum ad sciendū qualis debeat cē ꝑfis et quō se debe at hīe ad ꝑncipantem nō modicum admiculat sāe q̄ sit ciuitas ⁊ quid regnum. Sciend ꝫ q cum q̄z aliquo modo sit quid nāle. eo quod nāl em hē mus impetum ad ciuitate ꝟstituen dam. tū efficitur nz ꝙ fiatur ciuitas ex ope ⁊ industria hoīnū. Intendim' ei aūt in hoc capīo de claratē ⁊ diffini re quid sit ciuitas atq; regnū. Que aute ex arte humana efficiūtur po tissime diffiniuntur ⁊ cognoscūtur ex fine ⁊ bono ad quod ordinantur ut po tissime sciamus quid sit domus ⁊ qual' debeat cē domus si sciere uimus ipām cē fiam ꝙ hoc bonū ut defendat nos aplu uius ⁊ caumatibz. ¶ Dē si scire uolumus q̄ cē ciuitas enūanda sunt bona illa ad q̄ d̄siurt ꝟstrū ciuitatis

et adiuuandum q̄ bonor̄ unt̄ illa sit
tonus pocus. Narrat q̄d̄ ph's pol'
uolens diffinire quid sit ciuitas se-
bona ad q̄ ciuitas ordinatur. E enī
ciuitas constituta p̄o pp̄ cōitatem
loci ut homines sil' cohibitent ꝛ con
surgunt ex eī exh̄ quidam iocundi
tas et dilectio. Nam nullus sine lo
co iocunda est q̄sse. Si quis enī
multitudine mag̃ auri et argenti
polleāt ꝛ oīb̄z uitualib̄z hūdaret
ꝛ tam non uiueret in societate ur
bis siu mag̃ licentia p̄ apem et ut ei
sua bona ꝺcare posset̄ non multum re
putaret illa. Ita est q̄ ciuitas ut ho
mines sil' in uno loco uiuentes iocun
de ꝛ delectabiliter cōuiuerentur. Ꝓ
est ciuitas constituta nō solum pp̄ io
cunde et delectabiliter cōuiuari. Ꝙ etiam
ipm uiuere. Nam homines in eadem ci
uitate existentes deuiunt sibi ad uitam
et ꝑ alia sb̄uenit in hus que sunt
nēcia uite q̄ sic ee nō posset si hoīes
solliciarie morarentur. Ꝛ. facta fuit
ciuitas ꝓpugnationis gr̄ā ꝛ pp̄ non
in usum pacis. Nam q̄ homo unus
solliciariam uitam ducens nō e suf
ficiens resistere impugnantib̄z uita
re in uirias et in usticias sibi factas
ꝺstituta ciuitas ut hō qui solliciarius
e se non pt̄ tueri ab hostib̄z exis ps
multitudinis tute ꝛ ab̄z multitudie
uiuet̄. Quarto fuit ciuitas ordina
ta pp̄ ꝓmunicationes ꝛ ꝺcetus erat
ritus gentium et erat ꝓpium hūano
gn̄i. q̄ ei nll's hē omia sufficientia ad
uitam n ꝓmunicet ea in quib̄z deficit
ꝺ nēce fuit emptōes uenditōs ꝛ mu
tationes ꝛ ꝺcetus que ꝺ oīa. q̄ facilius
fuit hominib̄z sil' ꝙ uiuentib̄z ꝺstituta
fuit ciuitas ut hoīes sil' ꝙuiuerent.
Quintum bonum ad q̄ ciuitas ordinat
est ꝺcatio ꝓnubior̄. Nam hoīes
sil' ꝙuiuentes adinuicem amicaci
am̃ hunt. et ut si intim̃ diligant
ul' ꝓpter aliquod aliud bonū q̄ ui-
uide ꝓsurgē ꝛ munt̄ ꝓnubia ꝛ sint
adinuicem affines. Ꝙ certū bon̄
pp̄ quod etiam ciuitas ꝺstituta. E
uiuere eligibiliter ꝛ ūtuose. Nam
mag̃ possunt punire ꝺlinq̄tes et
maletia homines si sil' ꝙuiuant i
ciuitate si q̄ si morarentur dispsim
et uitam solitariam ducēnt. Iñ est
g̃ q̄ timore multi delinūt maleta
cere ꝛ assuescunt ad opones bonas
q̄ faciendo disponūtur ut fiant bō
et ūtuosi. Q̄ igitur ūtutes et opa
ūtuosa sunt maxima bōr̄. h̄ pp̄ oīa
p̄dca bona sit aliquo mō ciuitas ꝙ
ꝺstituta. potissime tñ ꝺstituta e pp̄
uiuere eligibiliter ꝛ ūtuose. Qt̄ ama
ior finis ꝛ amatior bono q̄ intendit
in re. accipienda est eius notitia. bñ
dem est q̄ dr̄. pol'. q̄ ciuitas loci ꝛ ꝺ
catio ꝓnubior̄ ꝓpugnationis gr̄ā ꝙ
mutatio rerum ꝛ cēta sunt ea q̄ sin̄
quib̄z non h̄t ee ciuitas. p̄ncpaliter tñ
e ciuitas ꝺstituta pp̄ bñ uiuere ꝛ uir-
tuose ꝛ bñ uiuē et felicit̄. Si igitur q̄
ratur q̄d sit ciuitas dicat̄ q̄ ꝺtas ꝙ
ciuium pp̄ bñ uiuere ꝛ ūtuose ꝛ pp̄ p
fectionem ꝛ pse sufficientem uitam.
Nilo q̄ est ciuitas dleui uideri pt̄ q̄
est regnum. Nam regnū g̃ ciuitatez
addē nobiliū multitudine ꝛ in genio
est enī ciuitas ps regni ꝛ ui regnie est
maior multitudo ꝛ sunt plures nobi
les ꝛ ingenui. quam in ciuitate una.
pt̄ ergo sic diffiniri regnum. q̄ est mul
titudo magna in qua sūt multi nobi
les ꝛ ingenui uiuentes ꝑ ordinem or
dinati ab uno uiro optimo ꝛ sub uno
rege. Uiuere enī ꝑ uirtutem e tñ

ꝑncipaliter intentus inquolz ci
ue et inḡlz ciuitate ⁊ in toto reg
no. ſſam ſ ꝓbm in pol'. id est fis
cuius et totius ciuitatis. Sic etiã
dicere possumus q' id est ⟨mus
ciuitatis. ⁊ totius dz ei ee rex si
sit uel' ⁊ rectus idem intendere
ꝛ imo quam in tota ciuitate ⁊ in
toto regno. ſſam cura ꝓuigili stu
dere dz ut quilz ciuis uir tuosus
se hãt. ut tota ciuitas uirtuosa ex
istat ⁊ ut totum regnum bñ ⁊ ur
tuose uiuat. Dz si quilz ciuis dz
ẽ uirtuose se hẽre. q' sc̃m ꝓbm in pol'.
ſ q' aliquis ex eo dr aliquos in pol'.
⁊ dignitate. sic dz eos excedere in bon
tate ⁊ uirtute. Decet ei no' ⁊
in genuos ee magis bonos ⁊ ur
tuosos quam ciues aliquos pp q
regẽ ipm tanquam omnibz ex cel
lentiorem decet ee optimum ⁊ se
midñ. Jñ est igitur q' regnũ dr ee
multitudo inqua sunt multi nobi
les ⁊ ingenui. uz quocũqz mõ se
hñtes. ſ uiuentes ſ uirtutem et
ordinem sub uno uiro optimo uel'
sub rege. Ostenso quid sit ciui
tas ⁊ quid regnum. dicẽdu patẽ. pt
qual' debeat ee ꝓbs existens uireg
⁊ ciuitate. ſſam si ciuitas et reg
ꝑncipaliter ordinantur ad uitam bo
nam ⁊ uirtuosam hñitatores regnu
⁊ ꝓbm exercitem in ciuitate ⁊ reg.
oz ee talem q' uiuant bñ ⁊ uirtuo
se. Jñ est ꝫ q' aut phs ⁊ pol'. qd
magis est ciuis hñdans in bonis op
bz uirtuosis quam si hñdaret in
diuitiis ⁊ nobilitate gnis. uel' in
aliis exteriorib; bonis. dicendum ꝫ mil
ti ee ciues ⁊ ee ciues ⁊ ee d regno
si in regno hãt domos multas. pos
nes magnas. Dz magis sunt d reg

hñdantes in opibz uirtuosis et obs
uantes leges rectas et statuta reg
q hñntes nobilitate gnis ciuilem
pot et multitudine exteriorum bo
norum. Q uic est ꝑma ciuitas
et optimu regnu et optim' ꝓbs qn
qñ ex multis ꝑ sois medius consti
tutus. Capitulum. xxxv.

Quarto pol'. phs. aut quod tres oz
ee ptes ciuitatis. ſſam hu qd ẽ
opulenti ualde. hu quidẽ egeni ualde.
hu uo ꝫ eu sunt hoz medu. h ꝫ mo
quo diuisa ẽ ciuitas in tres ptes di
di pt quilz ꝓbs ⁊ qlz regnum. Inten
tio a' huj' capituli est ondẽ qp tma oz
ee ciuitate et regnu si ibi sit ꝓbs
ex multis ꝑ sonis medius constituti.
tangit aut phs. uij. pol'. uis. exqbz
simi possunt. uij. uie ostendentes
meliorem politiam. uel' melius ẽ
regnũ ⁊ ciuitate si sit ibi qbs hñdãs
in multitudine mediaꝝ ꝑsonaꝝ.
ꝓma uia sumitur ex eo q' tal' ꝓbs
magis trabilit uiuit. Dcdã ex eo q'
inter ipos ee hẽ maior dilectio. ⁊
pt ẽ ibi maior equalitas. quarta
quia est ibi minor inuidia ⁊ minor
otemptus. ꝓma uia sic pt. ſſam si
in ꝓbo sunt multi ualde diuites ⁊
multi ualde paupes ⁊ pauce ꝑsone
ne medie. Vix aut numq trabilit
uiuet. ſſam multu diuites admi
tum paupes nesciunt se trabilit
hẽre. Dz modica occone supta eis ma
nifeste nocẽt. sic ⁊ multum pau
pes adminimum diuites nesciunt
se trabiliter gerẽ. Jn hydiantur
ei eis. quo possint astute ⁊ latent
oz d predari bona. Dz si in ꝓbo
sunt multe ꝑsone medie cessabit
hui' noaumenti ⁊ defectui ocurrit ob
duunt. hoc est q' dicatur. uij. pol'.

q̄ q̄m mediocre est optimū. optā
est posso t mmedia. q̄ facili me
ui obediet. ¶ Nam si ma ps ciuita
tis sit si in genua sr̄ potens t sr̄
diues alia uo huic sia sit semp e
gena semp debil' t utilde iul' diffici
le est rom̄ leg. ¶ Nam hus quide uidr̄
sut potentes sicut in uuriosi. hu
aut. s. sunt paupes sicut neg' ualde
astute t latenter insydiantes diui
tib'. ¶ Sed a ua sumitur ex mutuo a
more q̄dem cē mt̄ exīmum in eod̄m
regno ul' mt̄ ꝯmorantes in eād ciuita
te. ¶ Nam ut dr. uij. eth'. ubi uidr̄ pau
pes minime amant reges p̄napes
dñi potētes t diuel. hoc aut ut ibi
subditur sunt ualde nocua ciuitati.
ut ḡ sit mutuus amor mt̄ ciues lo
num cē ciues hn̄dare mq̄ sonis me
dius. ¶ Tertia sumitur ex q̄litate t uirt'
q̄ cē seruanda in ciuitate. ¶ Nam ut
aut plis excedentes in enormitatibus
in potentias diuicias t amicas t ī
alias huiꝰ bonis nescīt subditi. Qui
aut sunt ꝑ ex cessum indigentes t
paupes nesciunt p̄napari. Qr̄ si
ppls sit solum ex duob; p̄tib; ꝯsti
tutus. ex ramis diuitib; t nimis
paupib; t pauce a' mille sunt ibi
p sone medie de difficili resuabili ibi
equalitas t iusticia. ¶ Diuites p̄te
ualent p̄napari et subpeditare a
lios. Alii uo ꝺ utentes dissensio
nes faciunt t si contingat paupes
optinē q̄ p̄napari no mouerunt
male tractabunt diuites et poten
tes. Quarta ua sumitur ut sit in
uidia t contemptus. ¶ Nam paupes
ut dr. uij. pol'. maxīe inuident diui
tib; t diuites maxime ꝺdempnit
eos. nulla quidem societas bn̄ est
durabilis. u cē multa īuidia t odiū ꝑ

Qr̄ optimū est ppls ex multis p sonis.
p sonis medius ꝯstitutus. q̄ tunc d
facili uabilit̄ uuient. si adinuicem
se diligant resuabitur int̄ ipos e
qlitas t iustica no erit int̄ aliquos
ꝺtemptus t inuidia. no ei hebit
uri' ui alii ꝺdempnat̄. nz im̄ ei in
uideat uidens se equalem ꝯsistere
t no cē magnū ex cessum int̄ ipos.
huic aut utati atestatur q̄ salon
t farendas t lyurgis tradiderunt
de politicis. dixerunt ei ꝯstituen
das cē ex p sonis medius. Decet ḡ
reges et p̄napes adhibere cautelas
ut in suo regno multe hūdet p sōe
medie. ut ne alis adinuiam paup
tatē d'uenientib; efficiantur. relq̄
nimis ditēs qd̄ li potit. si no p qua
cumq; tam liceat cuib; p̄nas possi
nes uendere. nz quib;cumq; indiffe
renter liceat. quacumq; possessiones
emē adhīta. tū debita diligentia ꝺ
emptionē t uenditionē agroꝝ t ter
raꝝ potit aliqualis equalitas reser
uari inter ciues. Quod expedit
ppō ei mag̃ reuencia obedire regib;
et ei sima diligencia leges regias
obseruare. xxx. uij. capitulum.

Consequit aut p̄ q̄ ad p̄sens
spectat tā. Si cum mag̃ diligen
obediat regib; t p̄napib; t obseruat
leges regias. Ex quib; ēplici uene
rari possim̄. ꝺ si utile t expediens
pō obedire regib; t obseruare leges.
primo ei ex hoc seqū ppls utilitates et
maxima bona. Sedo consurgit sal'
reg̃. ¶ Tertio ex hoc ortur pax et tranq̄l
litas ciuium t hūdancia ex quoꝝ reru.
p̄ma sic p;. ¶ Nam ut dicebatur in
precedentibus intentio legis latoris
dr̄ cē m ducē ciues ad uirtutē. Inter
ea ei politicas ut ppls. ꝺ p̄napium

q̃rit pol' eade est utus bonu cuus. est quidem ds bonus cuus si bene obediat p̃nc̃apanti et cũ t̃ leges mſre. Q. ſi p̃nc̃apans recte agat plz ꝺ omissum. q̃ intentio eius t̃ inducẽ aliquos ad utus faciat hũtem bonũ cuus sit bonus uir. Si eũ rex ut intenderẽt q' sibi subi eẽnt bonu et uirtuosi. iam nõ eẽt rex. ſ tyrannus. Si ergo quis dr intendẽ ut sit bonꝰ z utuosus. eo quod ututes sint maxima bona cũ suma diligentia studere dr ut regi obediat z ne p̃uarietur leges et p̃cepta legis. oĩbz tã nobilib; quam ignobilib; necia est obdiã regis et obſuantia legum. ymo tanto magis est hoc expediens nobilib' quam ignobilib? q̃to decentius t̃ eos eẽ bonos z utuosos. Cdã ua ad inuestigand' h' id' ſiſtur ex eo q' obediã regis z ex obſuatõe legum oritur salꝰ regni et cuitatis. ſam ut dr p̃ rectꝫ. in legib; est salus cuitatis ẽdum est aliq; q' obſuare leges z obedire regi sit q̃dam ſ utus. ſ sc̃dm ph'm. v. polꝫ. ſ non est ſ utus. ſ libalitas. dñtes obseruare leges et obedire regibus ẽ ſiututẽ. Cum enim bestie sint naturaliter q̃to qs magis accẽt ad nãm bestialem. tanto est magis seruus. ẽ q̃dem sceleratum affectorem belli turbatorẽ pacis. uelle uiuere sine rege z sine lege ſm rationem ph'i z sc̃dm omnium ẽ est magis bestiam quam hominꝫ. q̃ non obſuantes leges uolentes obedire. regib; et supioribz sint magis bestie quam homines z p q̃ nõ sint magis seruu quam liberi. saluatur itaq; est salus regni et cuitatis. hitatores reg efficiuntur liberi si obediant regib; z obſuant leges. q̃ta aũt salus ꝓficiat in regno et obediã regis sufficienter oñdr. si ꝓsiderentur ubi ph'i q̃ro pol'. qui ꝓpat regem ad regnũ sicut animam ad coꝝ. ſam sicut aia coꝝ regit z conseruat. sic rex regit et gubernat regnum. z sicut anima t̃ salus z utus corpis. sic rex si recte p̃ncipat est salus z uita regni. Q. sicut pessimum t̃ regno dſtruere leges reges z p̃cepta regalia z non regi p regem. z ua ad h' oñendd. h' id' ſumitur exeo q' ex obediã z regis z ex obſuatione legum oritur pax et tranquillitas animum et hũdantia extiorꝫ. ſam ut ꝙ. dicebatur leges z legis latores ut reges et p̃ncipes o actuam hãt pot'. ut q' amore honesti p in crepatões pnas z amicoꝝ non retrahitur ab opib; secularis saltem timore pene retrahitur ab illis. expediens enim fuit regno et cuitati aliq' hre regẽ z aliquem p̃ncipem. ne malefactores turbarent pacem ciuium. Intendẽ ei debet legis latoꝝ. ut corda ciuiꝫ sint tranquilla z ut ciues uiuant pacifice z unanimes. Iñ est q' ph's p rectꝫ. uꝝ uelle q' sic se hẽant legis latores ad animas sicut medicus intendit se dare humores ne insurgat morbi z bellum moꝝ. sic legis latoꝝ intendit placare corda sedare animas ne insurgant rixa et dissensio in regno a' cuitate. Iñ est q' dr p rectꝫ. q' non tñ nocet peccatũ oia p̃cepta medica q' ſuete nõ obedire p̃ncipum est anima magis bonũ quam corpus z pax ciuium q̃ z coꝝ qui sunt in regno pociꝝ quam equalitas humorum et sanitas corpm. summa igitur studere dr pl's et oĩs hitatores regni ꝓtia obedientiam regiam z obſuationẽ legum. cum et hoc ꝓsurgant tantum bonum q̃ta est pax et tranquillitas ex

ex ūtuum in regno. Consgit enī ex
p̄ hūdancia ex tuor honor. Nam ex ūtu
guerra in regno terre remanent in
cultr fuū: dep redatōes. ozuntur ſtu
lrates deducantur hītatores regni ad
in opiam. Si g̃ consideretur q̄ bonū
aduenit regno ex rege nō solum re
gib; recte regentibus ſ; etiam dato
q̄ in aliquo tyrannizent studere d;
ppls obedire illis. Nam mag est tolle
tabilis aliqualis tyrannides p̄cipā
tis q̄ sit malum qui cōsurgit ex in
obediēdia p̄cepis ꝑ uaricatione
mandator eius. Qualr se hr̄e
debūt cues tulr hītatores regnu
ne reges ꝓuocent ad uacuidiam
contra ipos. Caplm. xxxuj.

Postqm̄ docuim̄ plm̄ tulr hīta
tores regni ut obediant regib;
et obſuent eor leges. Volum̄ in hoc
capitulo dclarare qualr se hr̄e debe
ant exītes in regno ne reges pro
uocentur ad uacuidiam cōpos. ua
aut sdm̄ plm̄ in p̄cepto si rect
est ēstias ꝓuenies ex appetitu ap
pentis p̄ati oīus appentem ꝑ in
pensionem eor q̄ in ipm̄ aut inip
aliqua nō ꝙueniunt. nūqm̄ est ans
sin aliquali ēstias appetit aut nat
appenter. i. manifeste punire eos q̄
p̄ iura perdunt ipm̄. ul'aliq̄ que s
ipius ul' ea que aliquo nō ordinant
ad ipm̄. cū ergo quis aliquor dcor
nor. manifeste forte fiat in aliu
ille ēstatus ex appetitu punicois dr
nasci. Quer tract ut nō ꝓuocent
regem aduam. non dr forē facē in
in regem. nr in ea q̄ sunt regis. nr
in illa que aliquo nō ordinantur ad
ipm̄. Primo quidem expedit eis q̄ sut
in regno. ut nō in currant regiam mā.
ne forē facere in ipm̄ regem. regi a
duo debent honor et obedīa. ē enī
rex caput regni. caput aut alia m
bra dupliciter opatur. Primo quidem
q̄ est altius rex cellentius illis. Sed
nō q̄ si dirigit in actōes suas. mea
pte ei uiget sensus et ymaginatio ꝑ
quam diriguntur in opationes nāl.
sic rex ex cellentior ē oīnib; illis. q̄
sunt in regno. Rursus q̄ eius
ē leges ferre. et q̄ in rege macie
spectat p se et p alios dirigē eos qui
sunt in regno. ratione ergo q̄ rex est
ex cellentior aliis. ei debetur honor
et reuēncia. ronē uō qua ipius est
dirigē alios debetur illi subiectio et
obedīa. Mr dīge dupliciter p̄t forē si
in regem ab hiis qui sunt in regno
Primo si nō exhibeant ei honorem de
bitum et reuēntiam dignam. Sō si
nō eius ībdti sint et obedientes ob
uando eius leges et p̄cepta. cū enī duo
s. honor et reuēntia obedīa sub trahunt
aduam arege nitō ꝓuocatur aduā.
Sēd dr. sō rect. q̄ nāscamur hus q̄
cōsueuerunt. ul' tenentur nos hono
rare. si nō sic se hāt et est ratio. q̄
sic se hītes unr uos dcipe ul' despicē.
Nam si nos non despicerent impende
rent nobr honorē dignum. sic etiam ibid
dr q̄ ad miores trasumtur. suū. s. se hē
ant ut dr. ul' si faciant cōtra eor que
debent q̄ macie p̄t si trasgrediunt
mandata sup̄or et nō obediunt regi
qī p̄ excellēti. Vlō quō hītatores
reg. nō debent ꝓuocare regem ad
uum. forē faciendo in ipm̄ nō exhi
bendo ei honorem et obediam dignā.
Restat uidere quō non debent ipm̄
ꝓuocare aduam forē faciendo in eos
qui sunt eius et q̄ ꝑtinent ad ipm̄
ad regē aut ꝑtinere unr quatuor
gnā ꝑ sonar. Videl; ꝑsones tulr

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

oīs cognati uxor filu ⁊ sbditi spectat itaq; adhītatores regni si nolunt regem aduam puocare. nō solum non fore facere in ipm regem. sz etiam nō fore facere in cognatos uxorem filios ⁊ uli in omnes subiectos regni ⁊ q; oīs q; sut in regno ipi regi sunt subdi ti fore sit in regem quocies aliquis ex itī in regno efficatur in uria aliqua ḷ est ergo qd dr Secō reth. c. d ma. q; mittimur fore faciendo impentes uxores filios ⁊ sbditos eo q; tempe sit ipis nō auxiliari. Ē spectat adhītatores regni non fore facē in eo que aliquo mō ordinantur ad regem. Ḷ ui aut sunt pliones ꝓpe et debita uira regni puocatur em in rex ad uram ꝺ usppantes uira reg. q; in hoc uni ipm ꝓtempne ⁊ p in pendere et in uiste ⁊ abz uisiōe regia manuum ꝓponant in ea que ad regem spectant. Decet ḡ oīs a ues et uli oīs in hītatores regni ab ipa in fancia p uocare ad dilē tionem regis ⁊ instruere eos quō dz honorare eos. quō debet honora re regem obedire eī nec fore facē in cognatos eius in filios nz in alu quas plonas ei subiectas. nz in alu qua uita regni pessimum est ei. ut dz. v. pol. non instruere pueros ad utilitatem ⁊ ad obsuantiam legis uti lui ⁊ ad obsuandum ea q; requirit politica ul regimine regni in quo existat. semp eū amamus pa mag ⁊ a ad q; pmo instruimur ⁊ ad obsua dum magis pni sunt uuenes. Quō reges ⁊ pncipes deceant se hīe ut a mentur app ⁊ quō ut timeantur q; ḷ ītur. nam amari eū debīt plus

Cappete qm timei. xxxv.

Quoniam in pmo libo pm sim nos dicturos quō reges ⁊ pncipes dz se hīe ut amentur applo. et quō etiam timeant. volum hic exequi qualr eē hoc si contingat. Sacdo itaq; q; ut reges ⁊ pncipes sic amentur applo. ea potissime in se ipis hē debent. pmo quide debent ee bne fica ⁊ libales. Secō fortes ⁊ magnumi. sz. equales ⁊ iusti. q; aut sic patet. Nam uulgus nō capitur n sensibilia bo. sc bnficos et libales et nūmisma te. et etiam ea que possunt nūmisma te nūstrari amat et reuerē. io dr Sc reth. capitulo d amore q; pls amat et honorat in bnficos in petias ⁊ libales. Tercio ut reges amentur a pplo dz ee fortes et magnī exponen tes. si opteat se ipos ptono. omnu et defensioni reg. Nam pls dilig ualde fortes ⁊ magnanimos exponē tes se plonis omunib; edit ei p tu les salutem cōsequi. sc dr Sc ⁊ reth. q; qz diligimus benefitos in salutez. i. q; nob; possunt bn facere nos sal uando et libando. io diligim fortes et cordatos. sz. ut reges diligantur applo docet eos ee iustos et eq les. Nam marīe puocat pls ad odium regis si uideat ipm non obsuare iusticiam. sc dr Sc pol. q; marīe diligi mr iustos. Vlo ⁊ quō reges et pncipes dz se hīe ut amentur applo uide relat quō se hīe dz ut timeantur ab eis potissime aut timeantur pen tes ut pz Secō reth. pp puniciōes quas exercent in subditos. Impunicē aut ea sut cōsidanda. videz puniciez pdaz ipam ⁊ mod puniendi. q; tum aut ad puniciōem timetur reges ⁊ pncipes. si in eos q; ultr mod regum ⁊ politicam

p̄ cumbent in exquisitas crudelita
tes exerent. Jo dr̄ sēd reth̄. q̄ homēs
eos timent eos deḡ̄ sunt ꝓcul se
esse aliq̄d dīuium. q̄r n̄ ꝑ petre. Jo
tūtur reges et p̄ncipes et poten
tes n̄ solum rōe punitionis dire.
sz etiam rōe ꝓcul punitay. Nam
ultus ꝑ ultiōa nulli ꝓcte dr̄.
Ideo dr̄ ovy. pol. q̄ bñ opantes ulli
peut. q̄r n̄ ꝑ ꝑe. nr̄ ꝑ filio. nr̄ ꝑ
amico. nr̄ ꝑ aliquo alio dimittend
opari uste. bñ. tūc utaq; rōe ꝑ
sonay punitarum timentur rege
et p̄ncipes. q̄n nr̄ amicis nr̄ alius
pēat. si uiderint eos fore facere ti
ment igitur tunc. q̄z ex ꝑpō fore
facere. cogitans se punitionē non
posse effugere. imo ut uult ꝑhs. vii.
ethi. Decet reges et p̄ncipes. ut mag
timeantur et ut uiriliis obsuent
ustiaam mag̃ punire et seuerius
legere ō amicos. ut si contingat eos
ualde facere. q̄ cōt alios. z timen
tur reges et p̄ncipes rōe mōi pun
iendi. q̄ si ꝓgit eū ado eor̄ iudices
et ꝑpositi latentur et caute se in
gerunt in punicionibz ex eḡdis
et in ustiaa facienda quod mali ef
fugē non possunt q̄n puniantur.
Jco dr̄ sēd reth̄. q̄ latini mag̃ tim
tur q̄ maica. Visō quō reges et
p̄ncipes se hēe debent ut ām entur.
et quō ut timeātur dē leui patē
ptī q̄z utr̄q; sit neciz. amari ti ma
gis appetere debent q̄ timēi. Di
cebatur enim ō. q̄ p̄ncipalis in
tentio regis et cuiuscūq; ꝓnapan
tis dr̄ ee. in duce ad utilitatem aliquo.
Omē ergo bñ agere ꝑ quod cines ō
mag̃ bom et utuosi dr̄ ee. et mag in
tentum alegis. cū ergo si tines et
ex sītes in regno bñ agant et obs
uent leges et mandata regis exa
more honesti et ex dilectione q̄ hīnt
ad bonū ꝯmune et ad regem sunt mag̃
bom et uirtuosi. quam si h facerent
timore pene punirent. mag̃ dr̄
appetē reges et p̄ncipes amari
applis et q̄ amore bonū ꝙpli agāt
quam timeri ab eis et ex timore pe
ne cauē sibi ab actibz mag̃. utr̄q;
ei est neēm timeri et amari. Nam
nō oīs sunt ado bom et ꝓfecti q̄ so
lo amore honesti et bom ois ex dilec
tione legis latoris. cui est intendē
bonum dē quescant male agē.
optuit q̄ aliquos in ducē ad bonum
et retherē amalo timore pene eligi
bilius est tñ amari quam timeri
ut est ꝑ habita manifestum. Ex
pliciat ḷēda ꝑs tēy lib̄. Incipiunt
capitula. tērie partis.

Incipiūt capitula tēie ꝑtis tēy
libri de regimine p̄ncipum. mq̄
tractatur quō regenda sit ciuitas ꝑ
belli. Quid est militia et ad quid ē
instituta. et quod oīs bellica opo sb̄
militia ꝙtinetur. Quo sunt regi
ones et ex quibz artibz sunt homines
bellicosi. In qua etate assuescendi s̄
iuuenes ad opa bellica exquibz sig
nis cognosc̄ possunt homines bel
licosos. Qz hīē debent homines
bellicosi. ut bñ pugnent et ut eos
strennue bellare ꝙtingat. Qui
sunt meliores bellatores aut urbāi
et nobiles. ul' agricole et rurales.
Quod in ope bellico nimium exercita
cio armoz. et quod ad inceden dum
gradatim et passim et ad cursum sal
tum exercitandi sit bellatores. sz ꝑtā
sufficit alia. Quod nō sufficit ad inceden
dum stātie et gradatim et ad cursum

¶ salutem exercitare bellantes h3 ple
sunt alia ad que exercitandi sut hoies
bellicosi. Q3 utile est in exercitu facē
fossas ¶ cōstituē castra et qualr sut
constituenda ¶ q3 sunt attendenda in
structione castroz. Que et quod
sunt considāda in bello si debeat pu
mitti. Q3 utile est in bello ferre
uexilla ¶ cōstituere duces ¶ ppositos
et ḡles ee debent q in exercitu uexilla
portant ¶ qui equitibz ¶ peditibus
ponūtur. Quibz cautelis dz uti
dux belli. ne suus exercitus ledatur
in ira. Qualr sunt eodiāde agres
belli si debeamus hostes ul' adu
sarios dimicare. Qui dirrigen
di sut in bello oms pcuientes. ce
sim ¶ q3 eligibilius est p cutē pug
tum. Quod et q3 sunt illa que hos
tes potentiores reddunt ¶ quot mo
dis ¶ qualiter hostes inuadere pos
sunt. Quomodo homies bellato
res debeant. si uellint hoies pcutē.
et quo debeant homies d̄ dimicare ¶
quo debeant eumdare in pug si no
sit bonū pugn ppmittē. Quod
sunt gna bellorz ¶ quot mōs d̄ uin
cende sunt munitiones ¶ urbanitates
¶ quo tepe melius obsidē ciuita
tes et castra. Quo se dz muni
re obsidentes ¶ quo pcamiculos in
pugnari possunt munitiones obcesse.
Que ¶ quot sunt gna machinarū
eiaciuntium lapides p que in pugnā
d̄ munitiones obcesse et d̄uam possit
ciuitates et castra. Quom pditi
cia lignea in pulsa ad muros ciui
tatis et castri in pugnā possunt mu
nitiones obcesse. Qualiter edifican
da sunt castra et ciuitates ne ppug
nam ab obsidentibz faciliter d̄uitan
tur municende sunt ciuitates ¶ ulit
oms munitiones ¶ ab obsidentibus
capiuntur difficilius. Quo resistēd
e pugnatoni facte pcamiculos ¶
qualr machinis lapidarus et alus
edificiis obsissi debeant obuiare. Q3
liter ꝓstituenda est nauis ¶ qualr ꝓm
tende e nauale bellum ¶ ad que bella
singula ordinantur. Dmū qd est
milicia ¶ ad qd est instituta ¶ q3 ois
bellica opatio sub militia ptinetur
primum capitulum.

Per actis duabz pribz huius
libri tcu. p oīsum est q3 sense
runt antiq. phi d regimīe ciuitatis
et regni ¶ d̄ natū est qualr sit regen
da ciuitas atq3 regnum tpre pacis.
Reliquum est de ope tractare. bellico
ut suant reges et principes qualr
ꝓmittenda sunt bella. Nam ut phs
mū bellozz in duabz ait p3 quege
cūi i li. dre militari plis conferr
ad optinendam victoriam qm faciat
multitudo. ul' etiam fortitudo bel
lantium. Opus aut bellicum ut
patebit in plēq3do ptinetur subm
litari. Quare si de ope bellico trac
tare uolum. Videndum est qd sit
milicia ¶ ad qd sit instituta. Dcie.
q militare ee q3dam prudentiam.
sui q3dam spēm prudentie. postu
aut q3 adpiens spectat distinguē
quoq3 spēs pdencie. videl3 pruden
tiam singularem ul' pticularem.
prudentiam. qm sui se ipm ¶ rep
et gubnare et hoc est minez pru
dentia q3 yconomita ¶ regnatiua.
Nam minus est sue regere se ipm
quam tute familiam ul' regere ciuita
tem ¶ regnum. Sedā spēs pruden
tie d̄ ee yconomita. Nam prudens
ex hoc ās d̄. sicut p3 ex. vi. ethi. p
scat bñ consiliari ¶ scat bñ dīgere ad

f prudencia singularis. yconomica.
regnatiua. politica sive ciuilis.
¶ militaris. diuisa in aliqb hic

ad bonū finē. ut ḡ reputur alia ⁊ alia ſpēs prudentie. Qr̄ aī bon̄ domeſticam et bonū tocus familie ſit alt̄ alono alicui⁹ ſingl̄aris p ſoē ſicut bonū ꝺē ē aliud —— abono aliquo ſingulari. yconomicam ſiū prudentiam p quam quis regere domū et familiam oz ee aliam ap dentia que quis ad nouit ipm̄ regē. Z. ſpēs prudentie dr̄ eē regnatiua ul' legum potiſſima. Nam ſicut alīq̄ p ſona ſingl̄aris eſt ps dom⁹ ⁊ dom⁹ eſt ps ciuitatis ⁊ regni ⁊ ſic bonū domeſticum ē aliud ab⁹ alicuius ſingularis p ſone. ſic bonus tocus ciuitatis ⁊ regni eſt aliud a bono domeſtico. p̄dēntia uō ḡ regnatiua ⁊ legum poſitiua .i. p̄dentia q̄ regitur in rege ⁊ pncipante cui⁹ eſt leges ferre et regere regnum ciuitatē cū alia ap̄dentia yconomica que regitur apte famil'. ciuit eſt gubnare domū ymo q̄m̄ bonum ciuitatis et regni excedit bonum domeſticum ⁊ bonū alicui⁹ pticularis p ſone. tanto p̄dentia q̄ regitur dr̄ ex cēde prudentiam p̄is famil'. ul' prudentiam alicui⁹ ſingularis ⁊ pticularis hom̄is. pp q̄ bonū dēm eſt. q̄ aut uegecius in primo lib⁹ d re militari. q' unquaquam mag decet ut meliora ſcire ut plā q̄' pn cipem cui⁹ doctrina oīm̄ ſubiectis p̄cē pt. Nō eſt ḡ q' un eruditendo reges ⁊ pncipes hñt totalem librum diuiſim' ui tres libros. q̄ in primo librō⁹ docuimus regem eē p̄dentē p ut rex a' pnceps eſt quedam p ſona in ſe ⁊ p ut hr̄ ſe ipm̄ regem. In ſcō uō docuimus ipm̄ ut eſt p̄ famil' ⁊ ut hr̄ diſpenſare bona domeſtica. In z. uō eruditur rex aut pnceps ut eſt caput reg' aut pn cipatus ⁊ ut hr̄ ferre leges ⁊ gubnare ciues. oīm̄ autem has tres prudentias decet hr̄ regē. uidel⁹ pticularem yconomicam ⁊ regnatiuam. Quarta ſpēs prudentie dr̄ eē politica ſiū ciuil'. Nam ſicut in pncipante regitur ex cellens prudentia qua ſcit aliquos dīgere. ſic et quol⁹ alio regitur prudentia aliqua' qua noſcit ad impler leges ⁊ mandata pncipantis uō eiū ſic obſegtur cui⁹ pncipi aut regi ſicut marcellus p tim̄ fabio. q̄ in marcello nulla eſt cognatio. ſ. ſolū agitatur a fabio. ſ. in cui regitur prudentia ā p quam hāt bonam op poſitionem de hīs que impant̄ arege Diffē aut hꝰ prudencia a prudencia pticulari quam collocauim⁹ in pa ſpē Nam a' eſt. q' ſe ſcit regē. ut eſt ad in ſe a'. ut eſt ſubiectus pncipanti. Nam ⁊ ſi quis ſolitariam uitam du ceret. adhuc oporteret ipm̄ hr̄ aliam p dentiam p quam ſciret ſe regere ⁊ gubnare. Non ē in ipo eſt prudencia ciuil'. nz yconomica. nz regnatiua. q̄ nz eſt ciuitas nz ps ciuitatis.

Quinta ſpēs prudentie dr̄ eē militaris. Nam regum regni et ciuitatis. ſi ſit rectum et ordinatum aſſūtur hus q̄ yms in yno ⁊ eōd noīe. Sic q̄ quil⁹ homo hr̄ duas ūtutes anīe. una p quam ſequitur bonū ⁊ fugit malum. ⁊ aliam p quam ait et reſiſtit p hibentibus. ſic quil⁹ ciuitas a' regnum in diget duplici uirtute ⁊ duplici prudentia. Videl⁹ legum poſitiua ⁊ alia. ſ. militari ut p legum poſitiuam totam ciuitas ⁊ totum regnum p ſequatur p ficia et fugiat nocua. per militarem uō et p opōne

bellicam aggdiat et sunt impedien
cia ⁊ phibitiua. ¶ Militaris uō est q̄
dam spēs prudentie p q̄ supantur
hostes et phibentes bonum tuule
⁊ ꝯmune. ex hoc aut appet ad qđ sit
milicia instituta. ¶ Nam sicut leges
ut po ōdebatur pncipalit respi
ciunt ꝯmune bonū. sic ⁊ milicia
pncipaliter instituta est ad defen
tionem ꝓis boni ⁊ tuitatis ⁊ reg.
Q. cū tale bonum ꝓē directe u
deatur impedi p impugnatōez
hostium. ex ōni uō ex sedicōe cui
um ⁊ ex oppssione debilium p so
narum possiū dē q̄ sicut ad
fortem pncipalit spectat bñ hrē
in ope bellico ⁊ p actōes bellicas
oppmere impedimenta hostium.
et ex ōni uō spectat ad ipōs f uis
sionem regiam ⁊ sēm mandatū
pncipantis impedire oīs sedu
cōes ciuium ⁊ omis oppssiones eoz
qui sunt in regno. p quas turbari
pt tranquillitas ciuium ⁊ cōe bo
num. hanc aut prudentiam. inde
h militarē ⁊ maxīe decet hrē re
gem. ¶ Nam hec executio belloz ē
remouere i pdictā ꝯmunis boi
spectat ad milites et ad eos quib⁹
rex aut pnceps uoluerit ꝯmittē
talia. ¶ Cauere tamē quō ꝯmittenda
sūt bella. et qualit caute remoueri
possit impedimenta cōe bonū max
ime. maxime spectat ad pncipē
tem. ¶ Ex hoc ḡ patet pt quales
sūt ad milicia ad mittendi. ¶ Ea
ut uidet milia ee. queda pruden
tia ops bellici ordinati ad onu
ne bonum. ¶ Vir et fe hrē ⁊ mili
tes in ope bellico sicut magri ⁊
doctores in aliis scīis. Q. sicut nll
est estimandus magr in aliis scīis
n ꝓstat ee doctum in arte illa sic
nullus assumēdus ē ad dignitatē
militarē. n ꝓstet ipm dīgere bon
reg ⁊ ce. nisi spes hāt qđ sit bo
in ope belli ⁊ q̄ uelit ꝑm tuitionē
pncipantis impedire sedicōes cui
um pugnare p ultrica p uiribus
remouere quecunq̄ impedire pos
sunt ee bonum. ex hoc ⁊ patē pt
eōem oponem belliam conueni sb
militari. ¶ Nam licet bellare ꝯtin
gat homies. pedestres ul ⁊ eqstres
nō exules. milites cū dr milites
ee magri belloz et edmatores in
bello. Ideo sub militari dr opo belli
ci otiū. ex hoc etiam pz. qđ cū
etiam milites ee debeant magri
belloz. h executio belli spectet ad
fortitudinē. milia tū ꝯnetur sub
prudentia. Que sūt regiōes ille
in quib⁹ sūt meliores bellatores
⁊ ex q̄b⁹ artib⁹ eligendi sunt homi
nes bellicosi. c. 9.

Q Uretur q̄ ad pns spectat in
ope bellico duo ee necia stren
uitas bellandi ⁊ prudentia ergā
bella. Q. si care uolum⁹ in qbus
regionib⁹ sūt bellatores meliores.
Oz attendere circa pdicta duo. ip⁹ub⁹
igitur nimis ppinqa soli nō sūt ēli
gendi bellatores. q̄ in eis dfect strēn
uitas ⁊ animositas ad bellum ut
ait ph⁹. vij. pol. tex. 66 aūt hi assignat
aut egecio. pmo libro d re militari.
capitulo secundo. i dr q̄ natōes q̄s
nocturne sol nimio calore sucate
ampli⁹ qđ sapuunt si modicū qđ hñ
dant in sanguine. ac pterea nō hñt
pugnandi substantiam q̄ nāli me
tuunt ul uera. ¶ Nam cum nāli mo
dici hāt sanguinē. nāli timent
sagnis amissionem. nō ergo sunt

pmptu bella-nr ad pcussiões.
Rursus in pubr nimis sepr̃
toubr et nimis asol remotis
non sunt bellatr eligendi.
qz et si illis est sanguis copia ut
uulnerū nō metuant. tñ pp sag
nis hñdantiam 7 impetum sūt
quasi furibundi 7 īprudentes
vel id nō f tñ sunt utiles tempib
bellīs qz cōsilium 7 prudencia in
dimicatione nō est modicum uul
exprimito enim vnius 7 plane hec
ulē plis . . vy. pol. q gñs
nimis ppinque solu habant saga
cate 7 industria

Q si tam
animositas quam industria necā
est in bellis ex neutrī pubus
eligendi sunt bellatores. Dr ex
regione media-nr oio soli ppinq̃
eligendi sunt bellatorēs. ut tam
prudencia q animositate pticipent
ad ũ tñ talia cetī documen
ta accipienda cē ut in plūb. Nam
in omīb pubus sunt aliq̃ indus
trī 7 aliq̃ aōsi ut plimum tñ soli
ppinqui aōsitate deficiunt remoti
uō prudencia adūtend 7 q̃z in
bellis. tam aōsitas q̃ etiaz pru
dencia sit necā. magis tñ est aōsi
tas utilis. Ideo 7 si gñtēr omīo ppinq̃
soli 7 oio remote non sūt pen̄itus
utilēs actib bellicis magis tñ ut
medias regiones eligendo sūt opa
bellica remotiores asole q̃ ppin
quorēs. ut magis animositate pti
cipent. Viso ex quib pubr melio
rēs sint bellatores. videt restat ex
quib actib eligentes sunt bellan
tēs. Enumāda igitur sunt ea que
requirunt ut hoīes sint eligendi
ad bellum 7 ex quib actib sunt
assumendi bellantes. Dr d̃g q
bellantes d̃z hñe mbra apta 7 assu
eta ad pcurendum nō debūt horrē
sanguis effusionem cū debeant ee
animosi ad tuendum 7 poten
tes ad tollerandum labores dñe pos
sum q fabri ferarii et capentarii
utiles sunt ad opa bellica qz exarte
sua hñt brachia sua apta ad pcurēn
dum. sic etiam utiles sunt matella
rii qui nō horrent sanguinis effusi
onem tum assueti sunt ad occisionē
alium 7 ad effundendum sanguem
venatores aut aprorz ad mittendi se
ad hmōi opa. qz non sine audacia magē
stingit aliquis inuadē apros. sunt
ergo tales aōsi 7 strenui ad bellan
dum ymo forte nō min̄ pticulosum
ē bellare cū apro q̃ pugnare cū hos
te. Jō nō timentes aprorz picula. signi
ē nō timē hostium bella Curr
uenatores ē cuorz nō sunt repudian
di ab actib bellicis eo q tales assue
ti sunt ad labores nimios. Ex his
q̃ actib ppea que dirim eligendi
sūt bellatores barbitonsores q 7
sutores si consideretur arte ppria ad
pugnam sunt inutiles. Nam mūq̃
uibrabit bñ clauam aut ensem q
dz hñe manum leuem 7 nō est assu
etus retinē in manib in rasorum
aut acum. Q. ei ppriū est ar ad
lanceam 7 tusoni ad clauam sic 7
apetarii acupes 7 pistatorēs non
sunt eligendi ad opa eo q nō hñt
arte 7 formē opib bellicosis. pt q
tingere q in q̃libz arte sunt bellicosi
et audacēs. aliq uero timidi 7 pusil
lanimes. si q̃tum est ex gñe artis
7 p ue arte ipa reddit hoīem apt
uel inhabilem ad opus bellicum aliq̃

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

gnā arciū dirim' ēē utilia ad accēd bellicas et alīq̄ mutilia. Inqua eta te sunt assuescendi sūt uirq̄ iuuenes ad opa bellica ⁊ exq̄bꝰ signis cognoscē possum' homines bellicosos.

Orim' ē phm uelle m. vuj. pol'. iuuenes a xuij. anno ultē assue facendos ēē ad labores fortes ad lato militares ⁊ bellicosos q̄ recordat cum uegecio in libꝰ de re militari dicente q̄ atpte pubtatis assuescendi sunt iuuenes ad militares labores ymo q̄ iuuenturte in choamus numis di ligim' ⁊ deliar' m' in illis si ulē legis lator cures bellatores facere et red dere ipos aptos ad pugnandum pcē dz̄ q̄uenire tps q̄ pt̄ mittē. Nam ut ait uegetius. melius est ut iuuenul exēcitatur ēē etatem ūo dum aduc nisse pugnandi q̄ doleat p̄tisse. est etiam spal' ro. q̄ optcat iuuenes ab ipa iuuentute assuescē ad artem bellandi. q̄ nō pua ut leuis ars ēē ut hrē armoꝝ in dustriam. Nam si ue eqtatem. siue peditem oz ēē bellā tem. q̄ fortuitu ut̄ q̄uenire ad pal mam si careat in dustria bellandi. tam ei impedest q̄ ni eg̃stri pug̃ sunt multe ad hibende cautele fatu tū ē qdam ñ pus. ſz tūe uelle addiscē bellare q̄n un minet pugnādi neciāt ū uita periculis mortis exponitur. ut ḡ bellatorel hāt spaciū addiscen di singula q̄ requntur ad bellum ab ipa pubtate assuescendi sunt ad opa bellica. q̄ legis lator ut rex aut p̄nceps debeat p̄mittē bel lum uiros exercitatos et bellatorel strennuos dz̄ assumē. Vlo ā q̄ etate sumendi sunt q. dz̄. effi ci bel latorel ad actōes bellicas. uidem restat ex quibꝰ signis cognosa hāt homēs bellicosi. Dicit ḡ uiros audā ces ⁊ cordatos utiliores ēē ad bellandū q̄ timidos. Rursus homines fo rtes et duros corde. q̄ potentiores sū uiribꝰ. sunt magis eligē. ad opus bellicū amp̄ tñ uideamus aliq̄ alia bellico sa. aliqua uō timida. homēs siliores bellicosis alibꝰ utiliores uidē ad bellan dum. ēbꝰ igitur moris. siue gñibꝰ sigꝝ cognoscē possimus bellicosos uiros. po q̄ē signa sm q̄ arguit sunt animosi tas ⁊ audacia. Ho ut p sig̃ f q̄ ondz̄ utilitas et fortitudo corpis. ſ. aut sunt p q̄ ondz̄ animositas et stren nuitas cordis uiglantis oculoꝝ ⁊ erec tio ciuas. Io d' uegetius q̄ adolescēs mācio opi deputatis dz̄ ēē uiglan tibꝰ oculis ⁊ erecta ciuice. Sig̃ uō q̄ que ondz̄ carnis ꝓpatio nuoꝝ masc culoꝝ ⁊ latoꝝ. Nam s' phm uij. pol'. op̄ bellicosum et in dustā mūtis oio requnt mod ꝓuiz. Nam ut scbꝰ so de anima. moles carne aptos nite dms. ſz ei ño duri carne hntes ꝓ partos ner uos ⁊ lacuos uuosi ⁊ fortes ex pe sut aptiores ad pugnam. Sig uō ꝓ forma ti uos alibꝰ bellicosis sunt magnitudo extenuatū ⁊ latitudo pectoris. Vnis et leones aliū fortissimos hrē mag ꝓ brachia ⁊ latum pectus. Cū igit in homine uidemus q̄ sit uigilans ocu lus ⁊ erectus ciuice. dur' in carne ꝓpac tus i nuis. ⁊ medius hūs longa brach ia ⁊ latum pectus. debem' arguē ipz ēē bellicosum et aptum ad pugnam. tales & querendi sūt bellatores. q̄ ut plūmum f eos ēē aptos ad accēd bellicas. Que et quod hrē dnt reges homēs bellicosi ut bñ pug nent ut eos strennue bellare q̄tingat. C a phm. uij.

Quantū ad p̄sens spectat

Gray Scale 0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

enūmerare possum⁹ octo. q̄ d⁹ hoīes bellicosos. ꝑ aut ꝙ ad ꝓpm̄s spectat inuestigare potimus. quos et q̄les bellatores ut eos strenue bellare ꝙngat. d⁹ aut rex aut ꝓnceps eli gē. ꝓmo d⁹ homines pugnatiuos pos se sustinere magnidinē ponderis. ꝛ̄o posse sufferre q̄ assiduos mem brorum motus et labores magnos. ⁊ tollerare ꝓtractē uictus. Quar to nō curare de inꝰmoditate iacen di et standi. Quinto respm̄ misce nō appetere cōlem uitam. Sexto nō horre sanguinis effusionem. Sep timo hēe aptitudinē ⁊ industriam ad ꝓtegend⁹ se et feriend⁹ alios. Octa uo uereyd⁹ et erubescere eligere turpem fugam. Est ei ꝓmo necessm̄ bellantib⁹ posse sustinere ponde ris magnitudinem. Nam uidemus a ꝙdq; ferīāt occūbimꝰ. q̄r ꝙ q⁹ pos set sustinē arm⁹ ponderā inuti lis est ad bellum. ꝛ̄o bellantibus ex pedit posse sufferre q̄ assiduos membrorum motus. Nam si q⁹ in bel lando ꝓtinus se ducat ad usum uis non fallitur in ꝓcurrendo. Ē sp expo nitur ad sustinend⁹ fortiores ictus. Ex ꝓmo ē ei q⁹ homines ꝓtinus se ducē et mouente uix aut nūq̄m ad plenum aliq⁹ p cursso ꝓt ipm at tingere. ſ sp uulnā subt fugit. Nā sicut si agnum se mouet ⁊ nō sta ret fixum nō sic d⁹ facili ꝓcurreret ab arcu. sic hō uoluens nō sic de facili uulnāt⁹ ab hoste. ꝓtinus inbrm̄ motus est necessar⁹ ad in cuciend⁹ plagas sic etiam est necess ad inuitandum cuciend⁹ eas ꝙ q⁹ ta les debīt ee hoīes pugnatiui. ut diu tollerare possint assiduum membrorum motum. ꝛ̄o homines pugnatiuos decet non curare de ꝓ tate uictus. Nam graue est ultra ar morꝫ pondera et eorꝫ que regrunt ad defensionem exercitus defre in hūdanea uictualium deferre copiam. ymo ⁊ si abē grauamine ad eē pugnantib⁹ aborꝫ ubtas. Ad hoc eē eis necia ab stinentia ⁊ nō grauare se omnio alo. ut laborem pugnandi melius tolle rari possint. Quarto decet eos cu nō curare d⁹ inꝰmoditate iacendi et standi. Nam expedit aliqn pugnantib⁹ die noctuq; ee armis ꝙ q⁹ stand nr iacendo est eis ꝓmod⁹ a reges. Quin to decet ꝙos ꝙ usticiam ⁊ ee bon. q̄r nō appetere cōlem uitā. Nam cū tota opō bellica ex pōta sit ꝓculis mortis. nūq̄ꝰ qs est fortis animo ⁊ bonus bellator. i aliq⁹ modo sit in panid⁹ ꝓcula mortis. Spectat ei ad fortem et ad bonum bellatorem. ut inuit phs. ꝛ. ethi. nō curare in bello bn̄ mori. Unde ei d⁹ qs bn̄ mo ri in bello. q̄n iuste bellans et pro tensione patē. ul⁹ p aliquo bono alio magno bono iuste laudabiter ponat se mortis ꝓculis. dum tn quis ul⁹ q⁹ d⁹ fat corpalem uitam defacili eligit turpem fugam. Sexto pug nantes n̄ d⁹ horre sanguis effusio nem. Nam si quis cor molle hns muliebris exns ⁊ horre effusionē sanguinem nō audebit hostib⁹ pla gas infligere ⁊ ꝙ nō bn̄ bellare nō ꝓtit. Septimo decet eos hēe aptitudinem ⁊ industriam ad ꝓ tegend⁹ se ⁊ ad feriend⁹ alios. Nam ut d⁹ ꝛ. ethi. finis militar est uic toria. ⁊ cum omnis bellica opo ꝓ tineatur sub militari. ut ꝺ. ostendebatur ⁊ ut d⁹ apho. ꝓ. ethi. omnis actionis bellice ducitur victoria

cē finis. Qr̄ aī maxīe ꝓ ūgant bellantes unde. si bñ sciant se pregē et alios ferre in dustā pregendi et ferendi ualde est expediens bellatoribus. Qualit autem talis in dustā hābatur et q̄r̄ sit feriend' hostem et q̄ mutulantur adista. J. patebit. Octauo decet bellatores uereodeū et erubescere turpem fugam. Sam ut dr. Ē. eth. apud illos sunt uiri fortissimi, apud quos honorantur fortes. Interea aut que reddunt homine bellicosum est dilige honorāi ex pugna et erubescē turpē fuga. Addūtend' aut q' cū dms bellatores nō horrere effusionē sanguis non debere multū apciari cēpale uita et ceta alia q̄ diffusius enūnām⁹. Intelligēd' est si hānt iustum bellum Sam ꝓ defensione iustiae et ꝓ si bono ex ponēda est piculo cēpalis uita. nō est cauenda sanguis effusio. et ceta alia sunt facienda p q̄ iustiaa et sē bonum defendi potest. Ex hus aut plane pz quales bellatores et quos uiros pugnaturos rex aut pceps eligere debeat. Sam illi sunt eligendi in quib; plā repiuntur de hus que requruntur ad pugnam. = Qui sunt meliores bellatores an urbani et nobiles uel agricole uel rurales. Ē capitulum. v.

Sumeratis hus q̄ hiē dr bellatores viri. Restat in q̄rere qui sunt meliores. an urbani nobiles uł rurales. vr aut si ꝓsideret̄ pdā rurales meliores ee. huic aut oppoīonis usus ē ee vegecius dns. nūq̄ ēo potuisse dubitari. aptiorem armis rusticam plebem. adh et unū facē q̄ supius dximus

Dicebatur eī uiros pugnaos tales ee debē qui possent sustinē magtudinē ponderis cōtinuum laborē nē brior pturatē uictus in ꝓmoditatem iacendi et standi nō timē mortem. nō horrē effusionē sanguis et ceta talia que tetigim⁹ in capitulo p̄cedēti. Constat autem ruralem plūm maē hiē pdā. Sunt enim rustici assueti ad magtudinē ponderis nō eis in bellis grauabit eos ēmoz sarcia. q assidue pacis tpe assueti sunt ad maiora ponderā. nr et eos fatigabit cursus ul' ductio brachioz ul' aliorū mbroz motus q ad hos l' maiores labores sūt ꝓmue assueti. Rursus eos nō affligt penas uictus potul aq̄ satisfaciebat et siti et grossus panis ad esum. Amplius rurales nō affligunt ex ī ꝓmoditate iacendi uel standi. q sol' ardorem nō timēt umbras nō curant balneoz sol'a ne sanū in solida tera iacentes suauī dormiunt quam urbani et nobiles regescant in castris. Hos aut pbabile est non multum timere mortē. = Sam tanto quis mortē timē ūr. ḡto magis declinare uidet. ꝙto pli mū sollatioz ē exptus in uitis. Hy etiam uidentur horrē effusionem sanguinis. Sam inter ceteos gētes rusticorum gētes ūr ee crudelius. adh igr in rudentib; ūr reddend' ee meliores ee rurales sunt aut alia p que ūr ondi urbanos et nobiles meliores ee pugnantes. Sā inter ceta p que redditur bonus pugnatuus ē. ut dicebatur uelle honorari ex pugna et erubescē turpem fugam. Hoc et ei ut ait phs. Eth. q. et cubo rem fiat audacem. Dicebat eī hector si ex pugē fugiam pbibendas

tñ redargutiones ponit. sic etiam et dyomedes hoc nō effectus fuit strenuus. q̄ dicebat. si in bello ēga utat hectorem ꝯgrauabatur in troiam dicet ame deiectus est dyomedes: q̄r cū uelle honorari et erubescē de aliquo turpi cō magꝫ quemat nobiliꝫ quam rusticus. hu meliores ee um ad pugnam eo q̄ uerecūdā exē fugere. Rursus in bello multū ualet industria et p̄dentia. Nam sagacitas etiā stulta. alīn plus facit ad optinendam uictoriam q̄ ppli fortitudo. Quartū ꝓmuniter nobiles homines industriores sunt rusticis. Pegitur hos meliores ee pugnantes. uir enī hec duo ee maxime ad optinendam uictoriam. Videlz erubescētia fugiendi ⁊ sagacitas bellandi. ut ḡ sūatur qd sit dēḡsito tenendum. ꝛ aut q̄ dām dīsita tē pugnandi diuisi sunt bellatores. p̄t ee pugna pedestris et eq̄stris. In pedestri ualz etiam magꝫ eligēdi sunt rurales quam nobiles. eo q̄ marie i ualz assuetō ad portionez ponderum et tollerantiam labor. In eq̄stri uō magꝫ eligendi sūt nobiles. eo q̄ equor fortitudo supplet defectum q̄m pauantur nobiles ⁊ nō posse tantos sustinē labores q̄tos ꝓsueuerunt rurales. In huiusmodi pugna nūmum ualz bellandi sagacitas sociata erubescentie fugiendi. Pō ē q̄ nobiles ex omi pte efficiantur strenui bellatores ⁊ assuefaciendi sūt ad portandum armor ponderā ⁊ ad sustinendum laborem et motum brachior ⁊ aliorum membrorum corporis. ut regant opa bellica. q̄ aut sunt illa ad q̄ debeant exercitari bellantes in sequenti capitulo ostēdetur.

Quod in opere bellico numerum ualz ad exercitationem armor et quod ad incedendū gradatim ⁊ passum ad eū ⁊ saltē exercitandi sūt bellatores. ⁊.

Ratet phs uegeti in libro de re militari. exercitatione armor et industriam bellandi fuisse ea q̄ fecerūt romani dum bene romano ꝓlio subiecerūt. Nam quidam potuisse paucitas romanor ad usus multitudinē yspanor. ꝯ dolō astutiam ⁊ p̄dentiam grecor. in pus exercitati fuissent in armis ⁊ mag habuissent bellandi industriam. nō est ei inconueniens unū p̄dentem ee sagacem in uno ꝑticularium ut experientiaz ee p̄videntem in alio. Vñ multoties q̄ in rebz aliis ꝑticularium armor nō sunt industres in bellis. exercitium ei inquoliz negotio ꝑfert audaciam ut nō metuat illud facē. Nam q̄ exercitatus nō facē metuit q̄ se bñ desiderasse cognoscit. In est ḡ q̄ tm ualz armor exercitatio q̄ in bellor frequēte paucitas exercitata sit. prompta ad uictoriam ⁊ multitudo rudis et indocta sp sit deputata ad fugam ⁊ ad cedē. Vide ei armor exercitium ee utile ad opa bellica exercitandi sunt bellatores. p̄ q̄ exercitari debent ad gradum ⁊ passum bellicū. Pmo ad cursum. ⁊ ad saltum. Secūdo ad natandū. Tercio ad portandum ponderā ⁊ percutiendum cum clauā. Pce ad iactandum tela siue iaculā. Septimo ad emittendum sagittas. viij. ad iactandum lapides cum funda. Octauo ōdē quo exercitandi sunt bellantes ad incedendum gradatim ⁊ passum ⁊ ad cursum ⁊ ad saltum. Nam ista ut ꝓsequendo patebit necessaria sunt in bell. et in exercitatione ipa bellantib est nocua. p̄mo cum milites ⁊ pedites ⁊ ultra bellantes assuefaciendi

sunt ad gradum ꝛ passum belli ut gradatum pgant. ita ut quilz se in suo ordine teneat. Nam si acies siue peditū siue militum nō ordīate incedat. duo mala cōsequuntur. Nam nō seruato debito ordine in una pte ei acies ipsa ꝛ pua ultra quam debeat. in alīq nō arta et stricta plus qm̄ optent. Po ꝗ et eo q̄ maliqua pte pua est acies ab hostibz p forati et diuidetur ꝛ pōs debellabitur. Sdo in pte illa in qua nimis arta impediatur ad pugnandum. Nam cū bellator a suo cōsortio nimis cōp̄mit. sua impedimenta brachia. ne possit hostibz plagas infligere. Hec enī duo sunt in acie necia. ut s. nō possit defacili p forari ab hostibz ꝛ nō impediatur ad pugnandum. q̄ n seruato debito gradu ꝛ debito ordine et in cessu si nō pt tam equo pedites equestres uł equites bellatores aīm quam bella exerceant. sunt multotiens sił aggrandi ꝛ exercitandi. ut honorati armis ordinate incedat ac si debīt pugnam p̄mittere ordinez debitum et cum uiderit magr̄ bellor aliq̄ nō tenere ordinē debitum in acie. ipm increpet et corrigat uł si nimis deliquat ipm. omnino repellat ab acie tamq̄ inutile bellatorem. Sdo exercitandi sunt bellatores tam pedites q̄ equites ad cursum ut sint hūles impugnande. Vt ei h̄ ualeat ad ta. Primo ad explorandum inimicor fta. Nam bonū est i exercitu alios agiliores p̄curre q̄ defacili nō possint ab ipis hostibz ap̄hendi explorantes ordines et facta hostium. Sdo hoc est utile ad optinendum meliorem locum. Nam et locus multum facit ad pugnam. Sdo si bellatores exercitati sunt ad cursum facili optinebunt aptiorem locum ad pugnandum. Est etiam h̄ utile ad p sequendum hostes fugientes. Nam nō defacili quis p̄ euadere manus agilium ꝛ pcurentiū. Sexercitandi bellatores ad saltum. ut sciant saltum. ut p saltum in cedē. q̄ etiā ad ta est utile. Primo ad remouendum impedimenta. Sdo ad usarios adtendum. Sad infligend ad maiores plagas. Seni in ueire alīs fossas ꝛ alia impedimenta inuenire. q̄ sine saltu transsiere nō possunt. Ter utile e ad remouendum impedimenta. ut eqtes sic sint docti. ut sciant sic pugnare. ut p saltum fouceas ꝛ alia impedita p transeant ꝛ pedites ꝛ multites si cōtingant eos pedes ee. si uolunt boni bellatores existe. sic ab ipsa iuuentute exercitandi sunt in silendum. ut possint p saltum fouceas ꝛ alia impedimenta transire tentur etiam ex hoc adusari. qm̄ sic uident hostes p saltum incedere. Rursus ipe saltus cōe motus facit ut plaga ꝛ amplior infligatur. Quod nō sufficit ad incedendum serio et gradum ad esum ꝛ saltum exercitare bellantes si sunt plia ad que exercitandi sunt homines bellicosi. etc.

Possum aut pr̄ pdcī ta adq̄ exercitandes dixim bellantes enumeraē octo alia ad que exercitandi sunt hoīes bellicosi. Primo ei exercitandi sunt ad cursum tandem pondera. Sdo ad impugnandum clauo. Sad eundem tandem tela siue iacula ꝛ ad pugnandū cū lancea. Quarto ad iactandū sagittas. Quinto ad pugnandū lapides cum fundis. Sexto ad pugnandum cū

plumbatus. Vj. ad ascendend equos. Octauo ad sciēd artem natandi. Cet. ultiūs dd quō in exercitandi sunt bellatores ad portandū eū gladus et ensibz. sz dū hūmodi spāle caplin factum? primo eī sunt bellatores exercitandi ad portandum ponderā ut plus ponderis portare assuescant. q̄ quam sit armoz sarcina. Nam cōsuetudo est quāsi nā quēdam. cui & as assuetus est ad portand' manus pondus ut sibi p' quasi leuis incedat si honoretur minori ponderi. Deinceps nō solum arma. sz etiam plā alia sunt ferenda in bello. Ido etiam ad maiora ponderā nō est inutile assuescere bellatores. Ido exercitandi sunt bellantes ad inuadendum & pcutiendū cū clauā. Decrat in uegetius q' antiquis apud romanos in campo aliquo multi pali infigebant & iuuenes quos uolebant facere optimos bellatores exercitabant ad palos illos. ita ut qz hēt scutum duplicis ponderis q̄ sit scutum q' portatur in bello et clauā ligneam duplicis ponderis et quilz eoz iuuenum sic honārentur cōtra aliquē illoz pallos qui cōtra aduersarium incedebat & percutiebat palum in summitate. iuē in uno misc in medio & ipm palū illum sic impetuose se gerebat percutiendo tempa & exhopiendo & alia faciendo q' requruntur ad bellum. ac si pro hostem dimicaret. & cū dimicare. at sedo iuuenes sic exercitati sunt cēt cū postea ueniebāt ad bella non grauabantur p' cutiendo cum clauā uel in sustinendo quos cū labores bellicos. Ex ercitandi sunt bellatores ad emittend' tela et iacula & ad percutiendum cum lancea. q̄ ad defixū p' alium fi' hē. sciebat ei antiquus ut cū iuuenes exercitati essent ad percutiendum palos uel fixos cū clauā q' exercitabant ad percutiendum cū tela. uel cum iacula sua cū lancea. Exercitabant enī aremoris & assuefaciebant brachia ut possent palum illum percutere. uel saltem ppe & ipm pcuerent. Est aut ad tendend' q' in pcutiendo endo telam aut lanceam. primo uibrandum ē telum ipm postea est fortiter impellendu uibrato ei telo pp maiorē motum q' effiat in aere longius pgit & amplius uuln' in fugit. Quarto exercitandi sut bellantes ad iaciendū sagittas. uel cū arcubz uel cum balistis. Nam q̄ q' pp hoc tel nō possum' immediate attingere uale in eos sagittas impugnare primo q' pugnantes cū hostibz possunt contingē alū quam quingent pedū est eos arcubz & balistis ferire. legim' et de affricano sapiōe q' cū pplo romano cōtra debēt. nō alit hostes optinē se credebat in oibz acieb' electos sagittarios multissi. Quinto sunt bellatores exercitandi & adiaciend lapides cū fundis. hic enī modus bellandi. in glz maximis in ciuitatibz fuit in uent' inquibz pūl. ut uegeci recitando industres erāt ut inter ullum abū eis exhibēt quas nō cum fundā portare nullus est labor ut dū cū euent ut in lapidosis locis hātur & fluct' ut mōs sit ad defendend' impugnatione etiam castroz & ciuitatum

nō est inutile lapides cū fundis
ciē. ¶ Sexte exercitandi sunt bel
lantes ad pcutiendum cū plum
batis. Nam pila plūbea ul' ferrea
cū cathena aliqua cōuincta manub
rio ligneo uehemētem ictū reddit.
Nam pp uehemētiorem motum ae
ris uehemētius pcutit pila . ī
cathena hastile ul' ipi manubrio lig
neo cēt. Quinta ad ce ci g pcussion
exercitandi sunt bellantes. ut cōtra
aliquos et alios hostes alios alit
pcutiendi dimittēt. vii. bellatores
exercitandi sunt ad assensiones eōz.
Nam ut negeaus rectat. fiebant
antiquis eq ligneī. ad quos ascen
dendos uuenes in ymē exercitabā
tur sub tecto. estate uō in campo
po equos illos ascendebant. in er
mes. d inde armati. adō adh alue
fiebant. ut similis. adexis. un
diq; equos illos ascendeēt. ymo q
pluis erat cuaginatis gladus cō
cedebant in illos. In tm ergo cum
hoc exercitabantur in pace et in tu
multu plu sīm mora defatigi ascen
debant equos. ¶ Octauo assuescē
di sunt bellatores. ut etam na
tare sciant. Nam nō sp pontes
sunt pmpti. et multoties ignora
batur aque pfunditas. pp q ex
ignorantia natandi multos ꝺ pi
clytatos ēē. In est q aput roma
nos antiqꝰ consuetudo erat q iu
uenes futuri bellatores, p quam
p magnam ptem dieī exercitati ēēt
ad arma. si tēmp erat natōi con
gruu. dnebāt ad flumī ut ar
tem natandi adiscēt. ymo non
solum pedites. sz etam equites. et
etam ipos equos ad natandū exce
bant. ad hoc aut q pdcōz exer
cōz quedam sunt magꝭ ppa eqbz.
quedam peditibz. qdam utrīq.
Quod quom sit nō magꝭ ꝺsidera
tione eget. et solertem usum latē
nō pt. Nam ascendē equos est p
pum exercitui pcē lapides cū funda
in ē pximum peditib' alia nō ap
plicabilia ad utrūq. ¶ Quod
utile est fossas et cōstruē castra
et quali castra sint ꝺstruenda et q
sunt attendenda in cōstructione castrō.

Rogatus bellicus ut ecta pcu
losa ē utr. Sdō est in eis magꝭ
diligentia ad hibenda. In talibz ig
nō pōt aliquis hīdare cautelis.
In pugna est ei dō eligendꝰ mato
rem diligentiam. huīsse quam bel
la ꝺmissa requirent. ꝺ ipa in aliq
neglexisse. Nam rectat negeaus
dixisse catonē catom. q in aliis
rebz siquid erratum est. pt. post
modum corrigi. delicta nō plioꝝ
emendationem nō recipiūt. sz sta
tim pena errorem ꝺsequitur. q i
pte et imprudenter in pugnantes
uel ꝺfestim peunt. ul' in fugam
ꝺlsi ad' officiuntur timidi. q ꝺ
suos ultores suos aut nūqm audet
bella ꝺmittē. Quare si inbellis
dō sit hīdand ē cautel. nō est pt
mittend' quesd in aliquo cāu pt
exercitu ēē p fiaui. ne debelletur ab
hostibz. ꝺ ā plēs diurno et noctur
no tpe q exercitu ab fossis et castris
exīte et nō credente hostes ēē. pm
quos frequentibz hostibz fuit ex
ercitus debellatus. igitur plqm exa
ctus suam dietam ꝺpleuerit et ali
cubi uult' p noctare ul' ultiorem
moꝝ ꝺficere. si ad locum illum in
aliquo cāu ul' in aliquo euentu hos
tes fr' uenire possunt. statim cū

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

exercitu fiende sunt fosse exigend munitões aliq̃ quasi ad modum castrorum. q̃ n̄ ut tam salutare ut tam necessarium inueniatur in bello. sicut si debite facte sunt munitões et recte ꝓstituta sunt castra. ita ut in fra castrorum spacia tot exercitus secutus ꝑmaneat q̃ neq; et unicuiq; sup uenientes hostes obsiderant. Dz ei exercitus sp secu ferre munitões cõgruas ut castra metari ut uoluit qui q̃ dñi munitam curitatẽ secum portare uideatur. Vtile ee ꝺ exercitum facere fossas et ꝓstruere castra. Restat ondere qualr hꝰ munitões et castra sint cõstruenda. Nam si hostes sunt absentes facile est fossas cõtra exercitu fodere. munitões exigẽ. et castra cõstruere. Si si aduersarij ꝑsentes assunt difficilius est castra munire. Sunt ei in talicasu duo necessaria. uidelz hostibz resistere et castra ꝓstruere. In tali ergo euentu sapientis sit am e exercitum diuidend. ita q̃ oms q̃tes tunas pedites dz ordinari in acie ad perueniendum impetum hostiu. Reliq̃ uõ pedetum q̃ possit sufficere ad talem ꝓstructionẽ castrorum dz celeriter castra ꝓstruere dz ad sup ꝓstruendis castris et faciend fossis aliquos magistros ꝑstitui. qui negligentes sollicitet. et unicuiq; in uigilant quid ipm opteat agẽ. onsonum est ꝓstruere castra. et qualr etiã ꝑsentibz hostibz cõstruenda sunt castra. Reliquũ est declarare que sunt attendenda in ꝓstructione castrorum. In faciendis ei fossis et construendis castris. in tria quoꝝ spatium e exercitu collocandus ea sunt ꝓsidanda. videlz situs. fortis et munitionis modꝰ. ꝺ situm aut q̃ adspiciens spectat quatuor attendenda sunt. primo ut sit ibi copia aq̃ et aliorum q̃ sunt exercitui necessaria. Secundo uõ i dz ee vicinus ads ul' locus ad aquo possit exercitus impugnari. Tertiũ ꝺ situ considerandum est spacium. ut p multitudinem bellatorum accipiendum e spacium circa q̃ sunt munitões exigende. ut nõ plus accipiatur despacio. q̃ requirat hꝰ multitudo. nec etiam accipiat tam modicum ut ultra quam debeat opteat exercitũ cõstingi et cõstipari. Quarto si opteat in loco illo morari contribere et assit possibilitas eligendi. est contra situm salubritas aeris. Nam in exercitu nõ solum cauenda sunt uulnera hostium. sed ut offert se facilitas cauende sunt pestes et mortes. Declarata ergo que sunt attendende sunt circa situm castrorum declarand est qlr debeat ee eorum forma. Vtrum aut uelle uegetius munitões et fossas faciendas circa exercitum debẽ hre formam. ul' q̃ druatem oblongum actum. q̃ figura ꝺcãt e capacissima eligibilius est facere munitões sc circulares formam et sc formam multorum angulorum: eo q̃ illa forma est magis defensiom apta. ut ꝑma patebit ei ondem quales munitos opteat curitates et castra hre ut melius defendentur. tal' ita q̃ formam est melior in ꝓstructione castrorum. ul loci situs impediat. Nam ꝺ alicui situm illum nõ pati talem formam. In tali igit casu. Construenda sunt castra semicularia q̃ data ul' talem aliqm aliam formam q̃m requirat dispositio et aptitudo situs. porta aut principalis ex illa pte fienda est que respicit hostes. ul' ꝺ quam ꝑfectus est exercitus. Sunt etiam in castis ponenda

m ſiga adtrend' hoſtes ꝛ ⁊ ad h' ut
ſi contingat aliquos d' exercitu elon
gari a caſtris ut ſi in ſignis melius
ſciant ad caſtra reddire. hus itaq;
p tractatis ſr' eſt uidere quis mūn
tionis uic' attendendus ſit in cōſtr'
tione caſtrōz. ſ. ā ſi exercitus duū ibi
morari in tendat exigend' ſunt fo
tiōes munitiones et ſiende amplio
res foſſe. ⁊ ſi ſolum ibi p̄ noctare
cupit. aut ibid' p̄ mod' tēp' exiſtē
non dr tantas munitiōes expetere
mod' aut' et q̄ūtitatē foſſar' ēdit ue
gecius dicens. q' ſi nō in minuat
magna ꝰ hoſtium. foſſa dr ee la
ta. pedes. ix. alta. viij. ſr ſi aduer
ſarioz ꝰ accioz in minuet et q̄ue
nit foſſam ampliorem et altiorem
facere. ita ut ſit lata pedes. xij. ⁊
alta. ix. ē tñ aduertendum. q' ſi fo
ſa ſit alta pedum. ix. p̄ tram ſicam
ſ foſſam creſcat q̄ pedum. uj. ita
q' tota foſſa arta ſit. q̄ pedum xij.
Debz ei foſſa ee in am expte hoſtiū
⁊ tūa p̄hibenda eſt adp̄tem ymia!
ubi exercitus collocandus. in tūa aut
illa figendi ſunt ſtipites et lig. ⁊
municiōes aliquas ſecū exercitus por
tare dr. ſic ꝑ caſtra ꝯſtituis. ſic foſſis
factis poſſit exercitus morari ſecuri'.

Que et quod ſunt ꝯſidāda ubi debeat publica pugna ꝯmitto. Capitulum. ix.

Ut p̄ phīta ⁊ negocia bel
lica eſt cautela maxima adhi
benda. ſ. am q̄ bellor ꝯcaus utreme
diabiles ſint diligent' uidenda ſunt
q̄libz bella ꝯſidāda exiſtunt p̄ q̄m
pugna p̄li' ꝯmittatur. melius enī
pugnam nō ꝯmittē q̄m abſz debita
p̄uiſioē fortune et caſibus ſe ex ponē.
Vtrūs ei in bello duo exiſtē. vidlz uro
pugnantes et auxilia alia q̄ reg
mittur ad pugnam. Ex pte aut
uroz pugnantiū q̄ ad p̄ſens
ſpectat ſex ſunt ad tendenda. ſic
⁊ expte auxilioz ⁊ mīculantium
ad bellum ſex alia enūiar possūt
que ſūt attendenda. In nullo igit
rex aut p̄nceps aut dux exercitus
q dr uigilans ſobrius prudens ⁊ ī
duſtrius. ru. ꝯſidare dr. Sex ex
pte uiroz ⁊ ſex apte amīculantiū
prius quam eligat publicam pug
nam ꝯmittē. ſunt ei ſex expte ho
minum bellor q̄ faciunt ad optinē
dā victoriam. Primu eſt nūs bel
lantium. ſ. am ubi plēs ſunt bel
lantes cētus alius p̄tib; ⁊ q̄ hi' ſūt
victoriam optinē dr. ſ. am ut dr
ſēdo pol'. quantitas in ꝯpugnatioe
eſt utilis ſicut mai' pond' mag' tra
hit. Secdo expte bellatoz attenda
da eſt exercitatio. ſ. am hūes brachia
aſſueta ad p̄cutiendū ⁊ mbra in ex
ercitata ad bellandum d'ficunt in ſuſ
tinendo pugnam. Est ei ꝯſuetudo
q̄ alia natura. ut q̄z uirilius ⁊ ex
pedic' ⁊ ſine maioz labore ⁊ pena
facit opa ꝯſueta. Tertio attendenda ē
tollerantia ergā iniēitates coēs.
ſ. ā exīstes in exercitu. ez multa mo
moda tollerare. q̄r ſi ſint ibi alq
molles ⁊ muliebres renūentes in
ꝯmeditates alios ſubſtinē d'uita
p̄ in ꝯmoditates quas ſuſtinent
bellare recuſant ⁊ exercitū fugiunt.
Quarta ꝯſidanda eſt fortitudo et
duricies coīs. ꝯſuetum ei eſt inter ⁊
duriciem ferri ⁊ mollitiem panni
ſentiq ⁊ inter ſuauitatē ludi ⁊ aſpe
ritatē pugne. ꝯſidato ei bello in
uli omes uolūt ee boni bellatoreſ.
ſz poſtq̄m ueniunt ad experientiaz

ticularium gestoꝝ et gustat
quanta sit duricies ferri et qñ
tum sit armoꝝ pond⁹ et quantus
sit labor pugne et quantum affli
gant uulnera hostium. ut plimuꝝ
est durus carne et robustus corpe
si ꝑ talia nō retrahitur a bellan
do. ¶ Nam si cōtingat molles car
ne etiam ꝓqm̄ gustauerint bel
la appetent pugnam. hec est ut
rmo. ¶ Nam hmōi carnes molles
ut s̄ tangebatur sunt aptiōes ad
intelligendum. sz ut plimum in ep
ti sunt ad pugnandum. ¶ Nam ta
les difficilius sustinēt armoꝝ pon
dus uehementius dolent et illatio
ne uulnera. ¶ Quinto cōsidanda
est in bellantibꝫ ꝯsuetudo et indus
tria ad bellandum. ¶ Nam qz̄to cau
tiores sunt bellatores tanto ei⁹
uictoriam optinēt. Sexto attenden
da est utilitas et audacia mitis. q
audatiores et magⁿ cordati ut pli
mum in pugna uictoriam optinet
Sex iḡ aut princeps ul' dux exercit⁹
plusquam publice dimittet expte
hoīuꝫ bellatoꝝ. scr dz ꝯsidare.
ꝑmo ex qua ptē sunt plēs bella
tores. Sdo qui sunt magⁿ excita
ti. z. q sunt fortiores in sustinendo
nēcitates et ꝯmoda. Quarto sit
robustiores et duriores cord. Et
tunc sobrius dux et ingilans ꝑut
uiderit suum exercitum in hus ꝯ
diabꝫ hūdare et delicē potit
accelerare pugnam ul' differre et
bellare publice et apte ul' in ꝑ
sidiis et latenter. Et nūaul cō
dicibꝫ. scr que cōsidande sunt pul
quam ꝯmittit bellum publicum
expte hominū bellatoꝝ reliquū
est exnūmerare sex alia que su
mūtur āmīniculantium et ea que
auxiliantor ad bellum inbellum i
bello qđ auxiliantur: equi arma. uic
tualia loca pugnandi tempus et au
xiliuꝫ pistolatum. Qz ḡ dux exerci
cōsidare ꝑmo ex aqua ptē sunt plēs
equi et meliores. Sdo ex qua ptē
plures et meliores sagitoꝝ plures
armati et hastes meliora arma. et
ubi plus hūdant uictualia. ¶ Nam
alīs abst uulnere et abst bello aduer
sarii cedent deficientes in uictualib⁹
et ob mdiatē nō ualentes morari cō
trahere. Quarto cōsidandum est
pugnatoīs locis qui sunt in altioꝝ
situ uel meliꝝ ad pugnand. Quinto
ad pugnand ecia pugnam attenden
dum est tempus. utrum tpe quo ꝯ
tenda est pugna solus sit appositus
facientibꝫ cor ul' hostiū et ut sit ad
uentus flans et eleuans puluerem
ꝯ ipos ꝯtra aduersarios. ¶ Nam hmōi
solem uentum suū puluem ꝯ se offen
duntur in oculis ut dimicare nō pos
sunt. Sexto est attendendum q plu
res auxiliatores exspectant auxi
lia ul' nō est bellandum. et attenden
da ē pugna u aut ipi plēs auxilia
tores expectentur est ꝑpugnatio
differenda. hmōi ḡ omnibꝫ diligenter
inspectis. Sufficit adūtere ut dēe
at publicam pugnam ꝯmittē. ¶ Nam
ꝑ ut uiderit se in plibꝫ ꝯditionibus
hūdare ul' deficē tic se hrē poterit
erga bellum. scire. n. nūqua ꝯtingi
omis ꝯditiones ꝑdas cōcurrē ex u
na ptē ut plures et meliores ꝯcur
runt est ps potoꝝ ad bellandum.
Quod ūtile est in bella ferre
uexilla ꝯstituere duces et ꝑpositos
et quales cē debeant qui exercitu
uexilla portant et quibꝫ egtibus

Et pedib; ꝓponit̄ur.

Tempꝰ uirtus unita et ordinata fortiꝰ est se ipa dispsa et confusa. ꝙ aut̄ alii ꝺ missis bello ordines ⁊ acies turbari et confundi. ne ergo posset accidere et obstuabatur antiquꝰ ut duuidẽtur exercitatus in tres acies et singulis singula uexilla ꝓstituebant. ita q̄ in quoꝝ uexillo. p litt̄as ul' p aliqua cuꝺ sig̃ apte ondẽtur cui' acci ut ei' nũe cẽt uexillum aliud ut si ꝺtingat aliꝙ bellatorem ꝺ uacare ꝙpa acie defectu redire ad illam. Vtile ꝙ fuit in bellis insigna ⁊ uexilla distern̄e. ne ꝙfundẽ exercitus. Rursus expediat ꝓstituere duces centuriones ꝺecanos et alios ꝓpositos belli. Nam totus exercitꝰ hẽt se ad filitudinem unius cor̄s. Qꝛ sicut omnia membra cor̄s se inuicem iuuant sic oms bellatores et oms partes inuicem eiꝺem exercitus se inuicem iuuant defendant. Qꝛ sicut ꝙfunduntur membroꝝ epa ú durgãtur ꝙ ipm caput in quo uiget sꝰ ⁊ cognitõ. sic ꝙfunduntur bellatores ⁊ exercitus si careant centurione. aut duce qui ꝺr̄ cẽ eoꝝ caput ⁊ toꝝ ductor̄. Fn est ꝙ antiquitus ne accederet confusio in bello constituebatur an bello dux às qui toti exercitui cãt ꝓpositus. Sb h̄ autem duce erant centuriones. Sub centurione uõ decani. Ꝺr eni decanus a decẽ. sicut centurio a centũ. h̄ abebat eni centurio sub se decẽ decanos. ita q̄ penat ⁊ centum bellatoribꝫ cꝛ decem decanus. quoꝝ quil; decanoꝝ decẽ sub se decem uiros pugnatores hẽbat in galleꝙ. eni centurionis sarpte erant lite aliq̄. ul' signum aliquoꝺ euidens q̄ respiciens decani agnoscebant centurionẽ ꝓpium et sciebant etiam seq̄ debẽnt. Sꝛ etiam in galea cuil; decanoꝝ signum aliq̄ erat in pcium ꝙ q̄ decem bellatores uni quil; ipe erat ꝓpositus ꝺ cenum ꝓpium agnoscebat h̄ ntaq; modo ul' aliquo in acieb; equũ quasin pediti constituendi sunt duces ⁊ ꝓponi ⁊ ferentes uexilla quil; sciat qꝺ debeat agere. est ei tantus error in bello ꝓ armoꝝ streptum ⁊ ꝙ cussiones ullatas ꝙ ubã ⁊ mũitores no sufficiunt diligẽ bellantes. h; ei dare euidenter sig̃. ut quib; ex solo intuitu se sciat tenẽ ordinate in acie ⁊ cognoscat quid sit actiuus exhoc aut patẽ ꝙt quales debeant cẽ portitores in siga et uexilla. confiacto totus exercitus est confusus. cũ magna diligẽcia est uexilifer eligenꝺ. ut sit doctus fortis. nõ ẽstans uidi; ꝓcepi. exercitus in armis et alia sigula hãt que regrunt ad pbũ urum et strenuũ bellatorem. ꝺtingit ei nõs temporib; totiũ ꝙm cuitatis cuiꝺam ꝺuctam a bellatoribꝰ paucis. eo q̄ uexilifer in fiandẽ omittes uelis ut uexillum ⁊ ab scondit ipm. ꝙt confundebantur bellatores q̄ nõ hũtes caput ⁊ ignorantes ad qꝺ debẽnt tendere ꝙ quod sine bellatione uita ⁊ ml' toꝝ hoũ; pculis mortis exponitur. cũ mag̃ diligencia uexilifer est querenꝺ Ꝛ deis etiam patẽ ꝙt qualis cꝛ debeat q̄ in exercitu est pedtib; regibus ꝓponenꝺ. Nam sicut caput est ꝓstaci mbs alis. Sꝛ in bello ꝓponitur aliquib; turbis. ul' bellatoribꝫ alis ꝺr̄ cẽ mag̃ strenuus illis ⁊ mag̃ exercitus in bus que regruntur ad pugnam qr̄ cum pedites si debeant bni pugnatores existẽ cẽ debeant fortes uiribꝫ ꝓstatu endo saetes cere hastas et tela sa re etiam debeant gladiũ uibre ad ꝙ

sic uexillo

cuciendum portat scutum ad se p
tegendum debent ee uigilatores agi
les sob' hostes armor ex pcutiam
or oia h' p amo' et p fectus repti
in eo qui est s pugnatores pedites
ppositus. dr g qui in pugna pedib'
ponutur ee fortis uiribz p statum
saens eicere astas et iaculasaens
dimicare gladio ad peuciendum por
tare scutum ad se ptegendum uigi
lans agilis sobrium diuz hns armor
cpienti am ut sciat erudire pugntes
s missos et cogat eos ad bn belland
ad arma regend. Nam tpe armo
rum uiror terrorem in aurib' hosti
bus ut portans hui' arma edatur b'
ee bellator. upe ei rubigo bellorum
arguit in herciam bellandi. in eo q
portat illa. Hic g talis debz ee qui
ppon' pedib' bellatorib' multo mag
dr ee armor exercitus. 7 pe eor 7 fortis
uiribz qui est equitib' ponendo. qz i
bello equest' maior conflictus efficit
quam in pedestri pug. or igitur ppo
tum 7 ducem milit' bellicem habile
corpe ut possit armatus agilis equi
o tendere fare fortiter eqtare. cu lan
cea peutere iacula euit' cum scuto se
protegere cu claua et ense dimicare
hr' diuz armor exercitum. ut possit
suos omilitores de pugna erudire
ut fortiter pugnenti arma tergat
et alia facienti que requntur ad
bellum. Quibus cautelis debz
ux dux belli ne suus exercitus le
datur. Capitulum xi.

Mors est qui tribulissimum 7 fi
nis + omiuz tribulum. ut dr 7.
ech. ti g mors 7 u hostes insidi
antur mori cauisi. est oio cautela
ad hibenda. ut exercitus fuetur illec
et ut iuita animum cosuet. Non g sufficit cosiderare ea que sunt cosiderenda in pugna publica omittenda nisi sciatur cautele ad remouend impedimenta uiaz ne exercitus p insidias inimicor pcipitetur in uia. Possum aut q ad presens spectat. octo cautelas enuare quas dr dux belli retinere memoriter ut saluetur ux pugnator qui s sub ipo. pma est ut regioni p q exercitus pciala dr inter ualla locor et qualitates uiaz 7 spedia 7 duricia la et montes 7 flumina existencia in tinere illo dr hre conspecta. ymo si uir ille 7 passus et fluia dux exercitus hre depicta. ut quasi oculor aspectu p spiceat quasi exercitus debet pgere tucius possit suu exercitum ducere. Sic n. marinarij. q uidentes maris pricula ne eor naues pciantur naufragium discipserunt maris mapam. sc portus marinos discrimina maris et cetera talia sunt ppor descripta que marinarii intuentes. sciam papuunt qlr debeant pgere 7 inquo loco existunt 7 aquilr debeant s cauere. qr cum pp insidias hostium exercitus tot. q. ul' 7 plib' periculis exponatur in uia. q naute in mari m dr exercitus pgere p uiam aliquam p quam pati possit insidias ui qualitates uiaz montes flua re. repta 7 illo teme hat dux discipta etiam ee depicta. Secda cautela est ut sil' cu li q ht uias et qualitates uiaz discipras et depictas ducati dux belli adhibeat aliquos bn saientes uias illas qui plies p eas p. gunt ex pti sunt illas. Nam uide aliq cospta 7 depicta no sunt ita nota sicuti pse ipa sensibiliter. uidemus ipa. Nam pcio e rei p quam cognoscatur in se ipa quam cognoscatur in picturz. ul' in suo sili. ne tn ductores molliantur

fudes aliquas dz ēca eas duces hostes apponere ne possint fugē. dz ēt eis minari mortem si in aliquo fuit tenter se hāt ⁊ p mittē dona si se fideliter gessit. ¶ Tertia est hīe se cum sapientes plures fideles ꝓncipi exercitatos in bellis d quoz consilio agat quicq uiderit et tiendū. ¶ Ne tantū curritt periculum. nullus dz multū ꝓpio capiti. nec cedē sibi solū. ¶ Quarta cautela est ut unāq̄ notarentur p q̄ dz exercitus p fossa ¶ Nam cōsiliū in duas. q̄to minus est publicum tanto q̄ sunt in cōsiliis delibata minus impediuntur et cui fini debito magnipantur. post quam igitur delibatum est p quas uias dz exercitus pgē ⁊ uias illas dux hē ꝯ septas depictas ⁊ hītur ꝯductores alīq̄ fideles. q̄to h est mi publicum et mag cellatur ab hostibz. tanto exercitus mag̃ secure p fossatur. ¶ Quinta est in quoz animo ⁊ q̄lz acie hīe aliquos eqtes hīe fidelissimos et strenuissimos hostes eqtes equos ueloces et fortes qui an ⁊ retro et dext et sinist p curiant illustrantes et discurrentes in fidias ne hostes latentes aliqui ex aliqua pte molestant exercitū ¶ Nam et sui sp. cet. norum duas cōsiliū eo tū ipo q p aliquas uias incipit exercitus it arripe. ꝑ cauari q̄s pē p quas debeat p fossa et qua p habile sp in talibz aliquos exploratores ad ē cognitare dz dux bellū q ⁊ hoc poss ad aures hostium puenire. tta tū pcula ꝓnsa mi nocent. p uelocissimos eqtes sunt retegendē in fidie ne exercitus ēca aliquaz pte ex inopino paciatur molestias. ¶ Sexta est ut sp illa pte exercitus pliores milites ⁊ mag belli osi pedites apponātur ex qua creditur maius periculum manere. q̄ si ex omni pte d periculo dubitatur undiq̄ sunt re media adhibenda. ¶ Septima ē ne exercitus dispsi uadat. ¶ Nam unitrupta acie facilius debellatur unūq̄z-n. hoza sic exercitus se dz hīe. ut si tūc hostes pntes ad eē nt eis non possent effice nocumentum. vñ etiam publie dz. q̄ q est inimicus nō est diuisus. sp g dux belli cui nulla est tantor uita q. ne. gligentem ⁊ dormientem. dz etiā dux exercitus centuriones ⁊ decani ⁊ alii qui op bz bellicis ꝓponūtur sp moue milites. pedites. ut sint parati ad arma. ut si contingēt aliq̄ casio sb dii possent inuadentibz resistere. ¶ Sic ē ꝯ dato q̄ accedēt aliquis repentinus insultus eēt quasi pursuis ⁊ muri ꝓ stare. nocumentum. ¶ Septima cautela ꝯsidare exercitum inquibus sit copiosior. ut mag hīdet pedib ul' equitibz. ¶ Nam eqtes melius se defendunt in campis pedites uō in locis siluīis ⁊ motuosis ita q̄ put impedit eligere potit uias capaces et amplas ul' motuosas siluīes et nemorosas ⁊ alia q̄ put nouit expedire. ¶ Qualiter ordinand' sūt fidebeamus ꝯ hostes ul' ꝯ aduersarios dimicare Capm. xu.

Post q̄m dixim' sub quo ordine opo bellica ⁊ ex quibz regionib' sunt meliores pugnantes ⁊ ex quibz artibus sūt meliores bellicosi d clara uim' qualr in exercitu ꝯstruend' sunt munitiones et castra et q̄ ꝯsidanda sūt si debeat publica pugna ꝯmitti ⁊ quibz cautelis decet hīdare bellozducem ne suus exercitus ledatur in ua. q̄ ad campestrem bellum: nich ut ut

dz ē armatus vigilas ne hostes eū inuadē possit

dīe restat. nisi ut doceamus acies
parātē ad ūsarios ꝛ inuadē hostes.
prius tñ docemus de ordine acieꝝ.
Si eī ordo ſuetur in acie nō modicū
ualet ad pugnandum. Nam ut au
uegetius. ubi bellantes ſunt ordina
ti ꝛ occupent debitum ſpaciū bñ
pugnare nō poterunt. Nam ſi nī
mis ſint conſerti ꝛ pedunt ne alī
os patere poſſint. Si uō nimis ra
ri ꝛ inter lucentes additū preſtat
hostibz. ut facilius dīuītātur ſuere
aut debitum ordinē in acie ut eqtes
ꝛ pedites ꝛ ſuā aciē ſuent nō ſīn
magno exēcio ſi' pt. q ig m ꝛ ꝛa to
ult bellare dz p diuturna tēpa
exātare pugnatores adbuandum
debitum ordinē in acie ꝛ ad faciendū
ea que requruntur in bello. mō aut
p q pugnatores hī ordinē ſeruare
diſcant eū ut firēnt tam eqtes q
pedites ducant ad campos ꝛ ille qui
ē exercitatus in bell' ꝛ qui dz equibus
et pedibz ē ꝓpositus. primo dz eq
tes ꝛ pedites lineali diſponē ita ut
ſeriatim maneant ꝛ equaliter ſe in
uicē diſtent ſ diſtantiam q' regrit
acies eqſtis ul' pedeſtris postea pape
dz ut duplicant aciem. ita q' medietas
auci ſtatum ſepet ſe a medietate. a
ꝛ ſeriatim ordinet ſe añ aliam. ul'
poſt ipam. quo fcō ſtatum dz pape
dux belli ut acie quadratam faciat
ꝛ de ū ut ſtatuant ẽgonū q' facilī
fit in acie quadruplata et ſecta dya
metra ꝛ pribz quadratis quietis
llis faciunt ẽgonum ul' ut ſit ad
unū dīe q' non omēs hos modos geo
metos pedibz impare dz dux belli
q' pugnatores belli ordinet ſe ſ for
mam ꝺorāgularem ꝛ postea ẽnigula
rem. Et de añ q' ſēm rotundam
ꝛ ſic d' inceps dz aſſuefacē bellan
tes ut ſciant conſtruere aciem. ſ
q'mcūq; formam. hus uiſis ſcd.
ꝺorāgularem formam auci inter
tetās ē magn inutilem. Nō ſēm hāc
formam. nūquam eſt formanda acies
ſimpliciter. ſ mcāu. ut ſi ſitus loci
talem formam recipet mhī' cāu q
ſtruenda eſt forma ꝓdcā. for aut
aciem ſ ſe utiles ad bellandū. ſp
pyramidal' rotunda et forficularis.
Nam pugnantes ul' ſolum uolunt
alios inuadere. Si g bellantes nō
ſentiunt ſe tante pō. ut alios oma
re poſſint. ſi ſufficiet eis ut ſe defen
dant. tūc eſt ꝓstruenda acies ſm
rotundam formā et pugnantes de
bent ſe cōſtrīgē et ꝓstupare. ut acies
nō poſſit ab hostib' trāſcendi. ꝛ acies
ſ p in ſummitate ſm ertion ptē con
ſtruendi ſunt homīes grossos arma
ture ꝛ melius armati. qui abz mio
rē grauitē poſſint. ut ſi ſcpe. Si
nō pugnantes ꝺdunt ſe cē tante pō.
ut poſſint ad ūſarios inuadere. cē
ul' ſ eoꝝ ꝓpcō em. hostes ſunt pau
cōſtruenda ē acies ſ formā ſerticu
larem. ut acies ſit apta ad mō fer
ri eq ꝛ q̄ forfices. ut ad ūſarios qua
ſi in medio capiat ꝛ cōcludat. Si
nō hostes ſunt multi ꝓſtruenda ē
acies ſ formam q' appellant cune
um ꝛ ſcām figuram pyrami ꝛ acu
tum ut poſſit hostes ſcindē ꝛ diui
dē. Nam diuīſis hostib' facilius de
bellantur acies g rotunda utilis ē
ad cōſtruendum. In forma uō for
ficulari eſt utilis ad cōcand ꝛ con
cludendum cū hostes ſunt pauci. Si
in for acuta et pyramidali utilis eſt
ad ſcindendum ꝛ diuidendum cū hoſ
tes ſunt plēs. Ha' eſt g' q' nūs aciem

est ꝯstruend' sc̃dm multitudinē pug
natoꝝ. ut put quis aut pauciores
uideritt se hr̃e potiꝰ plēs aut pau
ciores acies ꝯstruere. Sc̃d̃ q' sp
m eōi aciei i locis v̄ mal' piculū
ē ne acies ꝯfundatur opponenda
sūt pbiores pugnatores q̄ possūt
uiribz dimicare. Est ī aduertendū
q' in qualz acie p̄ter nūm pugnato
rum constituentū aciem resuandi
sunt aliqui strenui bellatores ex
ipām aciem qui possint ad illam p̄tē
succurrē. ubi uiderint mag aciem de
ficere. h' igitur ta consideranda sunt
in cōstructione acierum. p̄mo ut aci
es bn ordinetur. sc̃dm formam totū
dam ī acutam ī forticulqrem ut req
rit bellum ꝯmittendum. Sc̃do ut p̄
mtiores bellatores in illis ptibus
aciei ī apponantur in quibz mag pt̄i
ꝯfundi ī p̄ fortiari acies. Tertio utē
q'z aciem resuentur alq̄ milites stre
nui ī audaces qui possint succurrere
ad ptem illam erga quam uiderint
aciem turbare. = Quod deriden
di sunt in bello oēs p̄cientes
celim ī q' eligibilius est p̄cutere
punctim. =

Hostenso qualr̄ sunt acies ordi
nande et construend'. Reliquū
est ondere. qualr̄ pugnantes p̄cutt̄e
debeat. utr̄ eligibilius p̄cutt̄e celim aut
punctim. Possum' autem v. uus oñ
dere q' deride' sunt p̄cue' celim ī
eligibilius est p̄cutere punctim. p̄
sunt ex phibicōe armoꝝ. Sc̃da ex
resistencia hostium. Tertia ex pro
uidencia uulnerum. Quarta ex fati
gatione p̄cientium mbroꝝ. Quinta
ex detectione p̄cientium. p̄ma uia
sic p̄z. Nam quanto ensis aut gladius
plus capit d' armis. tanto p̄ armoꝝ
resistenciam difficili' tūc ad carnem
p̄n est q' belloꝝ exptā dūt pugnātes
sp hr̃e loricas. ī amplas ita uti
amuli loricaꝝ se cōstringant. qz q̄to
illi amuli mag sunt ꝯpacti tanto oz
plures ex eis tergē. ut uulnera no
ceant. sic q' sūt p̄cientes celim.
q̄ p̄cientes punctim. oz plus d' ar
mis in edere quam p̄cientes celi'
q̄ p̄cientes punctī. ut uulnꝰ p̄ue
niat ad' ad carnem mag est eligibile
punctī p̄tē quam celim modica ā
armoꝝ in aslo sufficiat ig̃ ad ledend'
carnem p̄cuā punctim que no sufficēt
si p̄cutēt celim. Sc̃da uia ad inuesti
gand' h' dr̄ sūtur si quis q̄ inhermis
existenti in p̄cussione celim p̄us q̄ p̄
uenirer ad oz ul' ad mbra uitalia
optet mag' plagam facere ī multa
ossa in edere. si p̄cuciendo punctim
due unciae sufficiant ad h' ut fiat
plaga ī mortalis ī sit letal' uulnus
cōsiderare q' debem' q' quand' est hosti
noaūi q' q' hi' est nobz p̄ fidē. Jo
in exatu non regrit mors ad usū
oz p̄cuciend' ē cōm punctim. Sc̃a ten
do sic in fligitur plaga mortifera.
Tertia uia sūt ex p̄uidencia uul
nerum. Nam q̄to hostis mag uul
nera p̄uidet p̄ usq̄ mō ledunt in
pcuciēdo ā celim. q' oz ē magnum
ꝯ brachioꝝ motum p̄us q̄m in fligat
plaga adūsarius ex longinquo p̄t
p̄uidere uulnꝰ ō mag p̄t sibi ca
uere et cohapare se abtuab'. Jo
aut uegecius q' punctim p̄cutere
adūsarium sancat. añ quam uide
at. Vñ h' ghē p̄cuciendo potissime
usi sunt roani. deridebant. n. romā
oēs milites p̄cientes celim. q'
etiam ipa uolebant p̄cutt̄e punc
tim. Quarta uia sumitur. ex fati

gationē ñbroꝝ. Int̄ cet̄a n. mbell'
est h̄ potissime attē abēt nimia
sui fatigatiōe q̄ sunt ad ūsarios
ledē. ſſam si bellantes nimis se
fatiget nō ualentes labozem il
lum tollāre defatigati dimittunt
autem 7 cō ūtunt in fugam. q̄r̄ aū
peuendo cesim ꝑter magnū mot
brachioꝝ m̄ sungat tbi magꝫ labo
rum ꝓficiet. uō ferendo modica fa
tigatio sufficiat. eligibl̄ est ꝑ uitē
punctim quam cesim cesa. n. pal
lio quouis m̄ petu uenias nūo
occidit. si pucta modico im̄ petū
m̄ fuita faciat letale uulnꝰ. ℂ In
ta ua sunt ex de tectōe peuen
tis. ſſam bonꝰ bellatoꝝ si ꝑt sic
oꝝ ad ūsaꝝ ledē. ut tñ ipē nō
ledatur. ois ergo modꝰ iste est ma
gis eligendꝰ ꝙ quam ferieus mꝰ
discopitur 7 detegitur. q̄ sic feri
ādo minoꝝ lesio ei ꝑt accidē. Q̄r̄
cum peuiendo punctim etiā rec
to coꝝpe possit minus ad ūsarius
ledi. melius ꝑ uitē puctim q̄m
cesim ꝑ uiendo. n. cesim oꝝ eleua
re brachium deꝰ quo eleuato detꝰ
latus nudatur 7 discopitur 7 dat
hosti ma tñ ut possit nōs fatale
ledē. ſſam leuius infertur lesio
7 no aūtum coꝝ nudato quam
tecto. = Quc et quod sint illa
q̄ hostes potentiores reddunt
7 quod modis et qualit̄ debem⁹
hostes in vadere. c. xviij.

ℂ Dubitatur sīc⁹ q̄ hosti
est ꝓficuū nō est nocuum
7 q̄ quecumq; reddunt igitur hos
tes foꝝtioꝝes ad resistendum bella
q̄ illa sint eis ꝓficua coꝝ opposi
ta sint eis nociua 7 reddunt eos
debiliores ne possint in pugnan
tibꝫ resistere q̄ ad ꝓsens spectat.
possum⁹. vu. enūare ꝙ que hostes
sunt foꝝtioꝝes cōtra in pugnan
tes. ℂ Primū est si sint in acie debi
te ordinati. ſſam cū ūtus vnica. ut
ſ tangebatur foꝝtioꝝ sit se ipa dis
ꝑsa si hostes sint bñ muniti 7 debite
in acie ordiati si in uadantur difficili⁹
in vadūntur. ſ q̄ reddit hostes
foꝝtioꝝes ad resistendū ē locus. ſſam
in vno loco hostes facilius se mu
ent quam in alio. ſſam an transi
tu fluuioꝝ inter ꝓcipua mōcui
7 int̄ difficultates uiaꝝ si ꝓting⁹
hostes in tali situ repiri difficilius
defendere se poterūt. q̄ oꝝ eos ꝓ
sim in cedere. ℂ Ē si locus in ep̄
defensioni si in eo hostes in uenia
reddit eos debiliores ad bellandū
sit aptus locus facit eos potenti
oꝝes ad resistendū. ℂ Tercū est ūpm
tpe. ſſam tempa in quo uentus ē
contra hostes 7 in quo pulus fatus
coꝝ ꝓcutit etiam in quo solares ra
dii opponūtur coꝝ oculis difficilius
possunt resistē. tpa uō in quo hoc
modo opposito se hñt hostes habili
oꝝes sunt ad pugnandū. ℂ Quarū
quod hostes reddit magꝫ audaces 7
magis ꝓmptos ad renitendū ē pre
uisio. q̄ qñ uisi sunt 7 ꝓscuti pug
natoꝝ aduentū magꝫ se muniunt
7 mīs terrentur ex coꝝ occursu. Q̄r̄
tum autē ē debita et modēta ge
ratio. ſſam quando hostes sunt las
sati laboꝝibꝫ. vigilus et in ꝓmo
diatibꝫ aliis. si tūc in vadantur
facilius de uincūtur quam si debi
te quiessent debita ergo quies hos
tes potentioꝝes reddit. ℙ certum q̄d
est amoꝝ 7 cōcordia ipoꝝ. ſſam si
hostes dissi cōsiliū d uicunt multo

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

mag' diſi animo ⁊ uoluntate de bellantibꝫ celerius. qꝫ maior eſt diſio animoꝝ quam corpm et ſic ſi hoſtes nō ſunt ſparſi. ⁊ ſunt corpaliter cōuncti potentiores ad bellandum et multo mag' ſe diligunt ⁊ ſunt ꝓuicti animo et uoluntate. qꝫ de ſe ipis mag' confidit erūt uiriliores ⁊ ꝓmptiores ad pugnam. ubi enim amor ē unius tuſ ⁊ plus amor unit amantiꝫ corda quam loci unitas exiſtium corpa qꝫ cōnitas loci et aggregatio bellantium eos potentiores facit amor et cōnitas cordium eos uiriliores reddit. Septimū q' ualet hoſtes potentiores ad resistendū eſt latentia ꝓpriaꝝ cōditionum exiſtium cōtra ipos. ſſam quanto ꝓdictōes hoſtium melius ſcientur tanto facilius eligi ꝙa quali debeant in pugnari. quanto uō eoꝝ negocia ſunt magis latencia magis ignoratur in pugnōis modꝰ enūatis ꝛa q' reddunt hoſtes potentiores ee ad resistendum defectu patrie ꝑ quō et quare bellantes ſuos in uadere debeant. ſſam cū uir modꝰ enūatus hoſtes fortiores ex ſtatu cū modo oppoſito ſe hūt ſic inuadendi ⁊ debellandi. Primo igꝫ dux bellꝫ p insidias l' pant' mō dz diligenter aduerte quando hoſtes ſunt diſpſi ⁊ tūc dz eos in uadē. qꝫ nō hūt potentiam resistendi. Secō dz diligenter explorare eoꝝ itinā ut ad transitū fluuioꝝ ⁊ ad ꝑpicua mōtium ⁊ angustias ſiluarum ad difficultates paludum et huiꝰ. ſe hoſtib; appropinquanti. qꝫ ſic facilius deuincentur. Tertio dz aſpicere ad ipm tempꝰ ut qñ ſol reuibat ad oculos hoſtiuꝫ pluus ⁊ uentus repercutiant ad eoꝝ uultus. tunc dz eos inuadere quia oculis diſgregatis aſole ⁊ offenſis ꝓuentum et puluem nō bn uidere poſſunt qualiter debeant dimicare. ꝓpter qꝫ optebit eos fugam eligere. Quarto dux exercitus ſic ſe ꝑare dz ut tali hora faciat ſuos ꝓmili eos cibum capere et regelascere ⁊ eoꝝ equos paſcuare ut poſſint inuadē hoſtes ex inopinato ut hoſtes inuadant qñ cibum capiunt. uel quādo dormiunt uel ſunt ſecuri exiſtes inermes natantes diſcalciati de ſtratis eqꝫ non ſpantes eoꝝ aduentum. Quinto dz diligenter explorare quādo hoſtes magnum fecerūt dietam ſunt fatigati laſſatos equos. tunc eſt si eos inuadere poſſint facilius ꝙa uertunt. Sexto ſ' uegecium dz dux belli inter ſuos hoſtes et inimicos ul' p ſe ul' p alios mittē diſſensiones iurgia ꝛ mittē ⁊ ꝓmouē eos ad lites ul' ad inimicias ut de ſe inuicem nō confidant. hoc enī facto ſi eos inuadant in hūtes ſi ducam de ſe inuicē ꝓuertentur in fugam. Septimo dz eos diligēter explorare ꝓdictōes hoſtium qualit' ſe geruant qūt' ſe hānt quis eſt dux eoꝝ de quo dux ille mag' cōfidit qꝫ moꝛes habēt. ſſam explorans conditionibꝫ ſingulis facilius inueniet' uia qualit' poſſꝫ hoſtes inuadere et debellare. Quom homīes bellatores stare debeāt si uelint hoſtes ꝑcutē quō dz eos ꝛdare ⁊ quō debeāt declinare a pugna si n̄ ſit bonꝫ pugnam omittere.

Exim in quodam capitulo ꝓcedēti ꝓcuraūd ee + primū non ce ſſim in quo docuim' milites ⁊ ꝛ

pedites. In hoc aut capto uolum⁹ ſſalem doctrinam dare pedibꝫ q̄li⁹ ſtare debent cū uolunt hostes p̄cu tere p̄cuſſionis aut hostium duplē mō. un⁹ a remotis. ut cū iacendo ia cula ul' miſſilia adūſarios ferunt alli⁹ aut cum appinquant q⁹ manu ad manū ſe p̄cutiunt. Alios aut de bent ſtare bellatores uti. cū a remotis iacula iaciunt. alios cū ex ppinquo ſe fuit. ſſam iacē iacula a remotis debent hē pedes ſiniſtꝫ dextros retro. ſſam cōz q⁹ eſt mā malū p̄n⁹ motus p̄n⁹ apalius in flu it in p̄te dexteram ita q⁹ pō dex m alibꝫ forcior ē in mō aptior ad motum ꝫ qz ſp mō in nutiē alie nō ut ſi mō manus in nutiē bra chio ſtanti ꝫ ſi mō brachium in nu tatur corpi quieſcenti ꝫ ſi mō vnus pes in nutiē p̄n⁹ ſiniſtre geſcenti. cū igitur pes ſiniſt' aīa pō ꝫ latus dextrum elongatur optime diſpoſi tur homo ad iaciendum iacula et miſſilia. qz tūc geſtit in ſiniſtra ꝫ mō dextra ubrans ipm iaculum quo ubrato uehemtius. acē ꝫ forcius ferit. licet. n. tm ſ prem dex tram quam ſiniſtram poſſum⁹ ge ſcere ꝫ moui dexa tm eſt aptior ad mouendū ꝫ ſiniſtra ad geſcendum. Ad q̄ cū ea tenet ſ a remotis debem⁹ geſcere ſup ſiniſtrum pedum ad miſſum ꝫ elongare. hoc cū ut poſ ſumus uehemcius impete ꝫ ubra re iaculum. Sz q̄n manū ad manū pugnatur gladio delem⁹ nos agio. ita q⁹ pedem dextrum teneamus ꝫ ſiniſtrum poſt. ſſam qz latus dextrum aptius eſt ad motum ſi illud ſit hosti ppinquus ipe mot⁹ potit melius ictus effugere. ue hemenci⁹ p̄cutitur q⁹ ſtat q⁹ mō. Rurſus ſi dexter latus hosti ppin quius melius potit ipm p̄cutere. Debent enim bellatores cum ad manum pugnant tenē pedem ſi niſtrum ī mobiliter ꝫ cum ubrat p̄cutere cum pedem dextro debent ſe aīa facere ꝫ cum uolunt ictus fu gere cū eod pedem debent ſe retē here ſic utraq; tenendo pedem ſiniſ trum in mobilem ꝫ cum dextro ſe mouē poterunt hostes forcius p̄cutere ꝫ eor ictus facilius fugē. Viſo quō debeant ſtare bellatores. ſi debeant hostes p̄cutere. uidere reſtat. quō ſunt hostes in clu⁹ ꝫ cū dendi. Dicā igitur q⁹ rorp a nū quam ſic circumdandi ſunt hostes in pugā p̄n⁹ q⁹ non pateat eis ad dit⁹ fugendi qz tūc diſtēpantes q̄ netari⁹ pulſi efficiunt audace⁹ uidentes ſe nece mouturus poſſ multa mala ꝯ nutē in eos q. ꝺ pug nanti. In eſt q⁹ laudatur ſapiōis ſnīs dicentis nūquam ſic clauden tes hostes ē q⁹ non pateatur eis ad dit⁹ fugē. ſſam fugentibus hostibꝫ nullum ē p̄iculum ꝫ ī fuga p̄ſequentium ſz cum ſe uident in clusos q̄ coacti ferunt in cluden tes. cū ergo ſ diximus forman dam ee alīs ſub forcē forticiari. ut q̄n hostes ſunt pauci ad ſ q⁹ melī⁹ in cludantur et circūdentur. Non ſic in cli⁹ q⁹ in debeant circumdari q̄ nullus pateat addit⁹ abſce dendi niſi forte acō eēt pauci q⁹ q⁹ cū qz debellare uellent. nullum poſſent nocumtum effice. Oſten ſo utraq; quali⁹ debeant ſtare pug nantes ſi uelint hostes p̄cutere

et qualr debeant ꝯcumdare eos
Restat nūc ꝙ de elmare qualr sit
d[illegible]chmand apugn. Si uō hāt ꝙ si
nr uideatur bo pugnam cōmittere
eo quod hostes sunt fortiores et non
possimus illis resistere. in quo ꝙ ad
presens spectat dr dux belli duplicē
hr̄e cautelam. p̄ma est ꝙ ad exercitū
ꝓpium ꝑtinet. Nam si dux ꝙ situm hāt nō
ee pugnand dr h uālde paucis pa
tefacere ⁊ non dr ⁊ toti exercitui pan
dere ne timtes turpiter fugiant ⁊
ab m sequentibus hostibz occidant.
talr itaq; dux se hr̄e dr ꝙ nō edat
exercitus ꝙ uelit fugere. Et ꝙ alibi
uelit parare insydias ⁊ ꝙ contra
hostes uelit acies dimictere. Secūda
cautela est adhibenda exrte exercitus
hostiū. Nam sic dr declinare bellum
ut h hostes lateat. Idō multi tpr
nocturno potr quam diurno h agt
⁊ plcs hāt ad hibere cautelam qd
milites stantes in acie exposito
hostium ꝓ hibent eos ne pedites u
dere possint. ꝓꝑ q pedes pugnē latent
recedē. qua recedente egres postea
melr possint uitare hostium pas
siones. Est ⁊ adūtendum ꝙ quando
sic declinatur pugn nūquam acies
se debet uidere qr si contingēt hos
tes in sequi fugientis a bello plures
occidēt ⁊ maius nocumtum eis in
ferrent fugientibus qm̄ si se uten
⁊ bellarent. dr etiam dux belli ing
rere. ut si sit locus ꝓpinquus ad qm
possz ꝙ fugere exercitus si fugaretur
ab hostibz. Quod sūt bellan
di ⁊ quod modo denuncendi sūt nu
nciōes et urbanitates et quod ꝑ
est melius obsidere ciuitates et
castra. Capm xvi
Jdetur aut oīa bella ad
tuor gn̄a reduci. uidelz ad campestre
obsessiuum defensiuum et nauale
bellum. ⁊ campestre dr oīs pugn
facta in cāpo sed in qua bellantes ad
inuicem pugnant abz mutuo
media quanto ei huī magis est amīn
combz separata. tanto est magis campes
tris ⁊ magis periculosa. Ꝙ genus pug
ne dr obsessiuum qm̄ bellatores sūt
caute pos. ꝙ nō exspectant ut hostes
d munitionibz exeūtes uadant bella
re ad campum. sz ipi munitōes in
uadunt ⁊ obsidunt illas. tale genus
pugne eis nomie dr obsessiuū. Et
⁊ ge pugne ꝙ defensiuum uocari
pt. Nam sic pugnantes aliquos
in tanta multitudine ee hr̄e. ⁊ tan
tam pot ut non exspectent hostes
exire ad campum sz ipas munitōes
obsideant et inuadant. Sic ꝙ aliquos
ee ad paucos et tam debiles ut nō
im putent in campo posse resistere i
pugnantibz. ō se in munitionibz re
prent clausos et sufficere eis ꝙ pos
sint munitōes defendere. Si or eos
ab hostibz in pugn tale genus pugne
quo quis defendit munitōes et castra
dr defensiuum. Nam et si in oīm pugn.
ē aliquo modo in uasio et defensio tñ
cū aliquis obsidet munitōes et cast
magis dr alios in uade quam defendere.
In pugna ergo obsessiua magis est inua
sio quam defensio. in bello ergo quo qs
tuetur in munitionibz ⁊ castris magis
ibi defensio quam in uasio. Ad tale ge
pugne dicatur defensiuum. Quart
aut pugnandi modus dr nauale. qr sic
ee pugnam mētra. Sic ꝙ eam ee ma
gis ymo horribiliores ⁊ periculosiores
sunt pugne aquatice quam terestres. hi
aut pugne in aquis facte cuicumq; ō
dinonis aque ille existant nauales dr

Qr cum sint quatuor gña pugna
rum postq̃m diximus de campestr̃
Dr̃e restat d̃ obsessiua ⁊ naurali
S̃t.n. reges ⁊ p̃ncipes pugnare ob̃z
mõis pugnandi. Nam alĩ ꝯtigit
campestre bellum. alĩ nõ obsidet
muniões et castra. S̃t alĩ aliqs
in uicĩ aliqs munitões eoꝝ pp q
oz eos uti ⁊ pugt defensura. Ampus
⁊ ni regno S̃t ee portus ⁊ tras ma
rinas ur̃ mare sitas pp ne por
tus destruantur ⁊ ne fiat p eos ab
hostib; in troit in regnũ ⁊ ne tre
mar̃e in pugnentur. ex pedit
regib; ⁊ p̃ncipib; alĩ ordinare bel
la naualia. dõ itaq; de bella campestr̃
pugna diffusius diximꝰ d̃ alijs gn̄ib̃
bellorꝝ ẽ dd. vn̄ qr de campestr̃ pugt
diffusius diximꝰ ⁊ de cautelis bellorꝝ
multa discussimus cum iam dei p̃
ose bellum possint cautele hr̃i q̃li
quis debeat se hr̃e. ñ oz dei illorꝝ ali
oz bellorum gña d uel mꝰ mouari. Po
tñ dicemus de bello obsessiuo. Vbi g
q̃ sint bellorꝝ gña ⁊ dõ q̃ p̃t bellũ
campestre. primo dd est de pugna
obsessiua. cum p hui pugnam q̃n
gat obtinei ⁊ deuincã munitões et
castra. Restat dr̃e q̃ mõ talia d
uinci possunt. Est aut̃ tplex mõ
optinendi munitões et castra. Vidz
p̃sitim. famen ⁊ pugnam ſ.n. alĩ
obsessos carere aqua. Dõ ue oz eos
siti pire ul munitões reddẽ. Qr̃
diligenter excogitare debent obsidẽ
tes munitões aliquas. Verum p ali
qua ingenia ul p aliquem in dustrã
possint obsessis accipe aq̃. Nam mil
tocies euenit aquam aremoto. p̃n d
ruari uiz ad munitões obsessas. ⁊
q̃r si in illo in fantuli p̃n destruat
fintilla ul meatus p quam pgit aq̃
ad obsessos. oportebit eos pati aquaꝝ
penuriam. Rursus alĩ sunt muta
tiones aeris ⁊ aqua p uenit uiz ad eas
Qr̃ sit emutationib; remota. Debñt
obsidentes adhibere eẽm diligentiam
quõ possint p̃hibere aquam. Sedus
mõ in pugnandi munitiones est p
famen. Nam sine alio durare nõ pos
sum. Idõ obsidentes. ut munitões op
tineant passus uias ⁊ oĩa loca p que
possent obsessis uictualia deferri. dili
gent custodiri debz ne eis talia deferãt.
In hi.n. obsessionib; multocies plus
affligit fames quam q̃ gladius. Jñ est
q̃ multocies obsidentes uolentes ea
optinẽ munitões si contingat eos capi
aliquos d̃ obsessis non occidunt illos
sz p multilationẽ mbroꝝ eos reddunt
mutiles ⁊ postea eos remittunt admu
nitões obsessas ut ibi vna cũ alijs q
medentes aput ipos obsessos maiorez
et mopiam inducant. Vera modus
optinendi munitões est p pugnam ut
ir̃ ad muros ⁊ cũ p pugnam dimittat
cont̃ obsessos. sz qualiter ⁊ quot mõis
talem pugnam q̃mittere insequẽti eã
ondetur. Ostenso quot gña bellorũ
et quot mõis deuincende sunt munitões
obsesse. Restat ostendẽ quo tempe ẽ
melius obsidere ciuitates et castra.
Dã uz q̃ tpr estiuo añ qua sint blanda
uina ⁊ alia p que subuenire p̃ñ opie
obsessorum. melius est obsessionẽ facẽ.
illo.n. tpe oĩmodo d uicende melĩ deuĩ
cãtur obsessi. Nam si p̃sitim sũt mu
nitões obtinende melius est facẽ tpr es
tiuo obsessionem. eo q̃ tunc mag delic
cantur aq̃ nz sic hñdant celestes plu
uie ut possit p̃sistere a subuenire ob
sessis. Rursus si p famẽ est castrum
ul ciuitas obsessa obtinenda est melius
obsessionem facere estiuo tpr añ quam

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

messos sint recollecta q2 sp tali tpe
osueuerunt deficē fructus annu p
tin. qē si obsessi non possūt gaudere
fructibus. amn aduenientis actus
pibunt in opia. Qp si p bellum in
pugnam municiōes sūt optinende
melius est hoc agere estuo tempe.
tquam tpe yemali. hidant pluuie
replentur fosse. qs qē difficilius in
pugnantur obsessi. Rursus in
moditates tp2 mag molestant ob
sidentes 7 existentes in campis q̄
obsessos manentes ndomib; uel
ab sessiones fiē sunt tempe estuo
ul' si p multa tempa obsessiones du
rare d2 saltum in choande sunt tp2
estuo pus quam blada una 7 alia
et alios fructus terre recolligere p̄
sint obsessi. Quō d2 munire
ob sidentes 7 quō p cuniculos in
pugnari municiōes ob sesse. Capi
tulum xxiij.

Si ob sidentes negligentes fuīnt
diligēter se muniant ob sessis
molestari poterunt. Nam cū cōtingat
obsessiones p multa alīn durare tpa
nō est pd quōd existentes in castris cum fu
erint occupati ob sidentes in campis
sompno ul' ebo. ul' ocio ul' dīa nata
te dissi repente p rumpunt in
ipōs et succedunt centoria destruunt
ob sidentium machinas 7 alīn multo
ex obedientibus p eunt. Qr ob sidē
tes ut tuti p maneant longe amu
niane ob sessa. saltum pcium tel
ul' 7aulu debent castra metari et
ēca se facere fossas et figē lignā
et ostruere p pugnacula. ut si uno
pdam eos repente uellent in uadē
resistentiam in uenirent. Visō quō
debent se mu ob sidentes 7 ne ab
opidanis molestentur. Estat on
dere quot modis in pugnari debet
ob sessos est vn modus pugnandi
cōis 7 publicus. Videl; p balistas
arcus 7 p lapides emissas manib
ul' fundis. ul' p appōcōes scalaz.
nō multum est industros in pugna
si ob sessi faciant se ad muros et ad
ppugnacula statim in pugnant
eos cum balistis 7 arcub; iacūt ō
ipōs lapides. cū manib; ul' fundis
apponunt scalas ad muros. ut i pos
sint ascendē sūt pares illis. pē tm
hos nōs in pugnationis aptos est
dare 7 placem in pugnatōnis modū.
nō oīnib; notum quoz p cuniculos
alius est p machinas p hiuentes la
pides magnos 7gnes. Et ideus est
p edificia in pulsa ubi ad muros mu
nicois ob sesse. de oīnb; itaq; bus
in pugnatoib dicē. Qz 7 p in pug
natione p cunctos. p ug p cuniculos.
i. puas terraneas d' un cuntur mu
nicōes. debent ei ob sidentes p uati
in aliquo loco tiam fodere ante q̄m
locum centorium ul' aliquod a edi
ficium debent apponē ne ob sessi u
dē possint ubi in apiant fodere. i
ei fodiendo faciendo uias subterane
as sic fodientes argentum et in ue
nientes uenas metallor debent p
uas illas faciendo eos p iudicates
quam sint fouee municōes d' uncē
de pgē ubi ad muros municois pdce
q ubi ei pt leue est municōem capē
Nam hoc facto p ebūt muros fidē
7 ib ponē ubi ligna ne statim cadant
7 cū oīs muros ul' cū maxima
ptem murorz. sic ib fodierit 7 sub
puncauerint si uiderint ob sidentes
q p solum casum murorz possint
municōem optinē statim debent ap
ponē ignem in lignis stinentib

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

muros ul' magnā eoꝝ prem ul' cadē et replere fossas quasi ex in opīato treantur ob sessi ut sa aluis d'uncatur opidym. est aū ad ūtendum q uue subtranee sp sunt muniende tabulis et aluō artificiis ne cadat tra ⁊ ne suf foeet fodientes. tragꝝ exhutur ex dēis fossis est taliter ab sconde da ne uideatur ob sessis. Et trur sus cum ignis appoītur ad lignā sa nenda murum. apponens hī ignē ⁊ exītes aī eōd debent se ad locī tutium facere ne ledandant q̄ nu rex casum. Hic igitur agendum est in impugnatione p cuniculos eū ad municoem obuiendam suf fiat sola murorꝝ ruina. Si aī h dicatur nō sufficere muris exītib; sub fossis ⁊ sub punctis. nō dū appo nendus est ignis si p̄cedendum e ad maiores munitiones et maiora menia castri ul' ciuitatis obsesse ⁊ sises uias subtraneas est ali- fa ciendum ita q̄ factum est ita mu ros. Rursus p̄cedendum est dui rendo uias sub traneas ut p eas possit hīq ingressus ad ciuitatem et castra. q̄ omia latent si' posset abst eos q' sentiantur ab ob sessis. ⁊ nō sine difficultate ⁊ diuturnitate temporis possunt hec omia fine de bito manu pari. huius tragꝝ p actis in aliquo tempꝝ nocturno. ul' aliq alio cogere ad pugnandum p appo sitoem ignis si d; ut cadant muri et munitiones sub fosse ⁊ p uias sub traneas fiat ingressus ad ut ad cas trum ul' ad ciuitatem ul' p additum factum et muris cadentib; reliqu ob sidentes ingrediantur castrum ul' ciuitatem ob sessam et sic poterunt

optare illam. Que et quod sunt gña machinarū ciuitatum lapides p q̄ impugnari ꝑ municoes ob sesse et d'uncari possunt ciuit' ratis'.

Quingent aut plies municones aliquas ob sessas sup la pides fortissimos ee construtas ul' ee aquis circudatas ul' hre p fundis simas foueas ul' aliquo alio modo ee muratas ul' p cuniculos ul' q̄ sb tranеas uias nūquā ul' ualde de difficili optinī possint euerti ⁊ pli es et si municoes ob sessa p uias sb tranеas capi possint ob sessi. ta p uidentes fossicoes impediūt eam ne p ipam fraudulenter ⁊ p insidias d'uncantur. q̄ quo si hāt oīde' eū in sequentib; capitulis agetur d'disse siua pugna. Cum em tractabimus qualr ob sessi se defende debeant de dabitur qualr ob sessi cuniculos et machinamenta ab sidentium debeant p uideri. Q̄ si modi artis debeat in mitari ꝛ q̄ sub tacitoꝝ uia res ad effectum p ducat tñ p cuniculos non t' de facili municoes impugnari pos sunt sicut p machinas lapidarias ul' p edificia p pulsa usq; ad menia castri ul' ciuitates ob sesse. et talibus uti argumtis ut hatur intentum.

Videnđ est ig' quot gña machinarum lapidariarum et quot sunt modi edi ficandi p que municoes impugnan tur machine aut lapidarie. quasi ad quatuoꝝ gñare diuiduntur. Nam noi tali machina est dare alicui habens et eleuans ugam machine adq; aue ta est funda qua lapides eiaculantur. hī aut eleuatio urge alr fit p pō dus si ultius cum funib; eleuatur ur ga machine qua eleuata iacuntur lapides. Si ergo p solum pondus

sit hi phicio ꝺ pond ꝺ ul' est fix
um ul' est molle ul' est est ꝓpo
tum ex utraq; ꝺr ā ꝺ pondus ē
ficum quando murga in fica ē
quedam cassa in mobilit' adhere
plena lapidib' ⁊ arena ul' plena
plumbo ul' alio ḡm cat. q; gen'
machine uetes ꝺicunt uoce uolut.
Ln cetio ā machias. h' ea phiat
eo q; cor' pondus ut stenuit trahat.
Ido sp eod modo im pellit. ei hac ar
machna qi' atus ꝑ auti possit. Nam
tñ ad signum ꝑ cuendum est ꝓ
ꝑm si nimis ꝓ phiat ad dextram
ul' ad sinistram. Vtenda est ad locu
arga quam iaciendus est lapis. Si
uo nimis alte phiat. ul' elongan
da est machna a signo uel in funda
ei' apponend' est lapis grauio' q; no
tñ elongare potit. Si uo nimis ye
me. ul' nimis basse appinquanda ē
machna ul' eleuandus est lapis. sp.
n. ponderandi sunt lapides machi
narum si declarate ꝓ phiend' sit ad
signum. aliud genus machine hē
ā pondus nobiliter adherens ⁊ ar
ea flagellam ul' urgam ipius mach
ine. utens se ea hui' ugam ⁊ hec ge
machine romani pugnatores appel
lauerunt bistia dicūt aut h' gra
butio. Nam q; ꝺ pond' machi' ad
heret urge machine licet plus tra
hat. rō motus no tñ sic unitor pa
tit ꝺ est a ⁊ genus machine. q; ē
pātu. nū cupabant hūs utiq; pon
dus ynū in ficum urge ⁊ ā mobi
leter. si utens ea ipam h' n. rō
ponderis in ea rectius phiat q;
bista. Ē ergo ponderis mobilit' se u
tensis longus euitat lapidem q;
trabuciū. Quartū uō genus ma
chine est q; loco cōtra ponderis hē
funes qui trahunt ꝑ uires ⁊ ꝑ
man' homin'. hi' n. machna n
phiat lapides ita magnos sicut
ꝑdēa ea gña machna. tñ no oz
tñ tpe apponē ad ꝓcuandum
hui' machnam sicut in machnis
ꝑ fatis ⁊ q; plies et spiss' phiat
h' machna quam ꝑ dē. ille igitur
qui obsidet castrum aut cuitatē
aliquam si ault eam in pugnare
ꝑ machnas lapidarias diligent
consideret oz phiendo rectius ⁊
longius. ul' medio no medio ano m
turumq; ul' etiam magis possit ob
sessos offendē phiendo spissius ⁊
frequentius. Nam q; uiderit ex
pedire omnib; ꝑdās machnis. uel
omnib; ꝑfatis modis phiendi ali
quib' alios. siue aliquo ꝑdārum
machnarū castē ul' cuitatē obses
sam possit in pugnare. Si n. plena
notia a ḃeatur ꝺ machnis ꝺ quib'
mentionē fecimus sufficeret licet
quo ꝑ machnas lapidarias possit
quelz munitio in pugnari. Nam eē
genus machine lapidarie. ul' est ad
ꝑ dēos. ul' pot ozgnē sumē ex pre
dās. Est ⁊ aduertendum q; die ac
nocte ꝑ lapidarias machnas in
pugnari possunt munitiones ob sesse.
tñ ut uideatur qui' in noctib' peu
eunt lapides emissos machnis sp
eū lapide alligandus est ignis. uel
cano in gneatur. Nam p tecēm ignitū
lapidi affligatum apere potit qr
machna phiat ⁊ qual' siue quam
ponderosus lapis est in funda ⁊
machne in ponendus. Quo
p edificia lignea in pulsa admu
ros cuitatis ul' castra in pugnari
possunt munitiones ob sesse.
Capitulum .xix.

Angebant ā ē. tres modi
in pugnandi municões ob
sessas quoꝝ vnus erat p manculos
alius p machinas lapidarias. Ter
p edificia lignea impulsa ad muros
municois obsesse. dce ergo de im
pugnatione fā p manculos et p ma
chinas lapidarias. Restat dīe de
impugnatione quam fi' p edificia
impulsa ad menia cā' et auctoritatis
obsesse. hi' autem edificia ad .iij. gña
reducuntur videlz ad arietes vīe
as. turres et musculos uocat enim
aries testudo quedam ligneꝝ que ig
ne ꝓburatur cdis careus ⁊ eo oprt.
hac in testudine sic coopta coreus
et foris contesta ne lapidibus obru
atur in tisetus po ⁊ desc. cui caput fer
reo uestitur q' rē ferri si apposita duris
simam hr fiducē ad p cutiend. hi. n.
trabes simib; ul' eatheus ferreis al
ligatur. ad testitudinē fām ex lignis
et ad modum arietis se sub trahit
⁊ postea muros muīcois subsesse p
autt ⁊ diruimpit. ei. n. p hi' trabem
sic ferratam multis ictib' p cussus
est murōs. ita q' iam lapides exītes
impo in caput ꝓmoueri in capite
eius in figi q'dam ferrū retrorsum
ad mod' salcis p quod lapides moti
⁊ p quassati euellunt amuro ut ea
p foretur. ualz aut hi' edificium ad
impugnandum munitōem aliq'm.
dato q' hi' ⁊ trabs his caput sic fer
ratum retrahitur et im pug potit p
cuti mur' municois ob sesse dato q' ter
ra illa sub qua sunt homies depingen
tes trabem nō p tingat ulz ad muros.
est aut huī texta sub qua sunt hoīes
de pinguentes trabem nō p tingat ulz
muros. ē aī hi' sub qua sunt homies
de pingentes trabem optime manu
ende ne vnq illi sagittis ul' la
pidib' ul' aliquo alio modo exali
qua pte possit offendi. ā aut
edificium est ad pugnandum mu
nicōes obsesses q' uocant uinea
q. ā hi' edificium cautum noiant
fit aut hoc cum tabule grosse ⁊ fo
tes optīe colligantur ⁊ duplicant
sūi sit duplex tabulatum ne lapi
des emissi possint tale edificium
fingere. ē opt etiam trudis coreus
ne ab igne possit offendi. ⁊ sic aut
etiam tale edificium fi' in latitudi.
vij. pedum. ⁊ in longitudine. xvj.
in altitudine tot pedū q' homines pos
sint ibi ꝯpetent exercere. hi' eni edi
ficium tante quantitatis ⁊ ī maio
ris est optime vndiq; muniendus
⁊ implendum ⁊ in pellend' uz ad mu
ros municois obsesse sub quo homies
exītes fodiunt muros illos. ē ā h' edi
ficium utile q'ndo talis munitō est ob
sessa q' uz ad muros ei pt tale edifi
cium in pelli. Ceruī g' edificiorum
oz sunt turres ul' castra. Nam si p
arietes ⁊ p uineas capi possunt
municōes obsesse accipienda ē mēsu
ra murorum municois illius et scom
hi' mensuram ul' etiam scom altiorē
sūt ꝓstituende lignee tres ul' castru
que tegenda tribus oꝝ ne sucī
dantur ab igne eī hus q' ligneis ast
ris dupliter in pugnantur' mun
ōes obsesse. p iacendo lapides. Nam
altitudo castrorum excedit altitudinē
murorū ⁊ etiam turriculariū et p
pugnaculorum exīs eum in ꝑis esse
debent ex entes in castris ad exītes
in municonib; adeos qui sunt in basso
ul' in ꝑia. Rursus inhui' castris ordi
nant pōtes cadentes p quos iter ad
muros municois ob sesse altitudo ā

dupl'r pt accipi. pmo p umbram
Nam leue filum cui' uota sit qnan
titas. ligandu' est ad sagittam
et p hiciendum usz ad muros mu
nicois p quantam cui' sari potit
qñtas umbre q̃ titas erigendum
est aliq̃ lignum in altum faciens
tantam umbram et sc̃dm altitudi'
illi' ligni erit altitudo muroz. Vñ
q̃ non sp sol splendet et faat um
bram. sz alī tegitur ungibz dabim'
aliū modum accipiendi altitudi'
cui'z edificii et quotcumq̃ muroz
accipiatur a' lignum aliquod uel ta
bula aliqua ad quantitatē alicuius
homis et ille homo ad cui' quantita
tem accepta est tabula illa tali at
se in tūm et ad pedes eius ponat
pdcā tabula. aspiciat p̃ sumitatē
illius tabule et si uisus eius p ten
dit mag altr quam sit edificium cu
ius est altitudo sum̃da trahat se ma
gis ꝓpe edificium illud si uō uisus
p tendatur mag basse cum tabula
sic exīte ad pedes et sic iacens mē
sura elonget se ab edificio pdco donz
p sūitatem tabule puctaliz uideat
sūitatem el. Nam ut pbari pt geo
mē quanta erit distancia accipite
homis sic iacentis usz ad edificii
illud. tanta erit edificii altitudo.
possent etiam mensare talium al
titudinū accipi. p̃glas traditas in
astrolabio. quadrante si d' hoc uobz
non sit cure. sufficiat aut ad presēs
de talibz tanta dīc quanta sufficit
ad ꝓpō. Quartum genus edificioz
uocant musculos. Sunt enī musculi
quedam edificia qua sub qbz tegunturz
homies trahentes ul' impellentes cas
tra. uñ menia municois ob sesse pos
sunt aut p huiusmodi musculos quasi con

tinu ari
castra vñ ad municoem ob
sessam q̃ ei fīm est ꝓpriz est impug
nanda munitō Nam ī castro sic
edificato ad municoem impugnan
dam ē ita ꝓsidere uidetz ptē supoz
extendentem muros et turriculas
municois capiende ptē quasi me
diam adq̃ amplicant pontes caden
di sup muros. ptē in fima adq̃ am
plicant musculi subqbz sunt homies
trahentes ul' impellentes castrum.
Cum ḡ castrum appinquare debuit
admuros municois ob sesse
illi qui sunt in pte supoz debent p
ere lapides. fugere q sunt in muris.
qui uō sunt in pte ultīme debent pon
tes dimittē et in uidere muros. hi q
sunt in pte in fima. sub musculis
si possint ad muros accedē. eos ob
sidere ut etiam et sic obsidentes in
trare possint obsessam municoem
sunt baliste arcus machine lapidū
et omnia talia congregāda. ut qñ h'
fienda sunt. tūc municoem pcutiāt.
ḡto. n. plibz mois simul' munitō impug
tur. tanto plus tremtur obsessi et
eius capitur. Quō edificanda sunt castra et ciuitates ne expugnari obsidentibz facile deuuncantur. Capitulum. xx.

Postqm̃ dixim' de bello campestri
et ei determinauim' de bello obsessi
uo docentes obsidentes municiones
et castra qualit debeant ea obsidere
Impte ista determinare uolumus de
bello defensiuo. ut postqm̃ docuim'
obsidentes qualit debeant in uade ob
sessos. Volum' docē ꝓpos obsessos qlit
se debeant defendē ob sidentib'. pmū
aut q̃ maxime faat ne obsessa ciu
tas deuicetur ab obsidentib' et q̃ ma
xime faat ut obsessi facilit possit

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

defendē municōem aliq̄ et sci
re fure edificanda sint castra ⁊
ciuitates et municōes cetē ne fe
lici⁹ impugnentur. Sūt ā qnq; ⁊
hi⁹ edificatione cōsiderāda p que
municōes fortes existunt ⁊ diffi
ciliores ad capiend. p̄m qd̄ fortifi
cantur municōes ⁊ sūt difficiliores
ad debellēndum ex nā loci. Scd̄o ex
angularitate murox. Tertio exci
tatis. qrto ex ꝓpugnaculis. Quinto
ex fossatis. ex nā qd̄ loca vrbes ⁊ mu
nicōes fortes existunt se bedite
sunt in p̄ruptis rupib⁹ ul' locis emi
nentib⁹ ⁊ in accessibilibus aut si ma
re lic⁹ eas ul' paludes aut flumīa
circundant ipas. apt̄ q̄ qñ edificande
sunt municōes defendende ab extio
ri pugna ⁊ ab obsidentib⁹ considā
da est nā loci ut in tali edificet̄ loco
q̄ ex ipo situ fortes existant uel
si nō uacant municōes de nouo edifi
care ⁊ aliq; timēs nam dñox aut de
metuētes furorē ꝓ se tueri in mu
nicōe aliq̄ si assit facultas queren
da est municō tal' q̄ ex ipa nā loci for
tior existat ⁊ difficilior ad impugnan
dum. Scio urbes et municōes sunt dif
ficiliores ad impugnand ex angulosita
te murox. Nam si municō muros
hāt anglātes si cōtingat obsidentes
ad muros accedē ut municōnē d'un
cant obsessi facilit' se tuentur ab ill'
⁊ leui' offendunt obsidentes. Nam
ꝓ angularitate murox nō solum ex
pte anteriox si ⁊ ego ⁊ qsi expte pos
teriox p̄ueniunt impugnantes munici
onē illam. fiendi itaq; sunt muri an
gulares ut municio facili defendi
possit. Tercū q̄ reddit municōes
difficiliorem ad capiendum dicit ee
turata ul' muri extra facti. Nam in
municōe fienda nō solū est que
renda bonitas situs et anglan
tas murox. sz ēa municōnem
illam edificandi sunt duo mōi ali
q̄lr distantes et in tra spacium q̄
inter illos duos muros in eludz po
nenda ē tra q̄ fodienda est de fossis
que fiende sunt ēa municōz illam
ul' aliunde tra apponenda ⁊ portan
da in illo spacio int' medio. ē ⁊ hui
mōi in tra tale spacium ꝓita ⁊ ita
densanda q̄ ad mensuram sustinetur
⁊ efficiatur murus q̄. Fiēi ⁊ tur
res ex facte sibi ꝯdenset̄ ꝓ q̄
nō est in ꝯdens ꝯstituē hi muros ex
densata. valz quid ꝯstituē q̄ talis mu
rox ad defendendam municōnē ne
de uincat̄ ꝓ machinas lapidarias
Nam dato q̄ ꝓ hi⁹ machinas totus
murus exterior rueret murus ꝯstitu
tus extra quasi absq; lesione subsaper
ritus machinarū. q̄ cū lapis ejectus
a machina ꝓueniret ad hi⁹ murū ꝓ
molliem ei' cedēt̄ tra ⁊ rapet̄ la
pidem illum quasi ac sibi ēet fabrica
tus ex ꝓprio est. cū muros extra den
sata constitutes mul' ledi a lapidarus
machinis quam muris alioꝝ q̄ ab
tal' mur' extra situs esse ḡssus q̄ tunc
absq; lesione subsapiat lapides emissos
a machinis Quarū aut̄ q̄ facti mu
nicōnes fortes sunt turres ⁊ ꝓpug
cula ut municio leui' defendi possit.
maxime aut̄ ante portam quāmlz ip
sius municōnis de qua timetur ne
ad eam accedant obsidentes fiende
sunt turres ⁊ ꝓpugnacula ⁊ ante hi⁹
portam ponenda est incarcata pen
dens cathis ferreis cuiusq; etiam tur
rata p̄hibens ingressum hostium et in
cendium ignis. Nam si obsidentes uel
lent portas municōnis succendē. Ra

tecta que est ante portas phi
bebit eos. Rursus si ratactam
dē munus p foratur recipiēs
ipm p ꝑ locum potuit phid lapi
tes remitti potit aqua ad extin
wendum ignem si ostingeret ipm
ab obsidentib; ē appositum.
Quintum q fac munitōes mag
in accessibiles r fortiores est lati
udo r profunditas fossar. q si ad
hoc facilitas repleride sunt aquis.
Hus ergo modis sunt munitōes
difficiliores ad capiend. Jdo uiden
dum ap̄i ab ijs qui uolunt mu
nitōes defendere ab obsidentab
eas ut in munitōnib' illis omia
b uel plura ex istis ꝺ currerit
ad hoc ut facilius defendant.

Quō muniende sint ciuitates r castra et ulr omes munitōnes et ab obsidentibus.

Non sufficiat scire quō edificā
de sunt munitōes r ꝙles mu
ros debent hre r quō debent ee site
nisi sciatur quō sunt muniende
ut nō defectui de uno possint. Di
cebatur a S. ꝓplicem ee mod de
uincende munitōes vidz p fam
et sitim r pugnam. Hic ergo mu
niende sunt munitōes obsesse ne
aliquor horū mar possint d unc
ssi ei fame d uincantur ea sunt
attendenda uidel ut frumta aue
na ordum et cabaria singula et
omnia ꝺsa pabula que possunt de
foris ad uicū deportanda sint ad
munitōnem obsessam ꝓpinquam
obsideatur ab exercitu et si timetur
d obsessione ante recollectōnem fru
gum ex alijs locis ꝓpinquis sunt
talia agrenda ne munitio obsessa
ab tarentia uictus possit pati defm.
quicquid aut nō pt ad munitōnem
deferri ul'si deferrentur nō multu
ee utile castris ul' ciuitati obsesse
totū est igne ꝺburendum ne obsiden
tes fr̄ uenientes unde capiant emo
lumtum r ex bonis ꝙpriis munitōis
obsesse impugnent ipam. Di ā ti
meatur d duritate tpis ut ꝙꝑ
multa tpa habeat obsessio ꝑdurare
maxie munienda t ciuitas ul' castra
obsessum milio. Siam miluum t cer
cetā mī putrefiat r plus durioꝛ ꝑ
hibetur copia t carnium salitarum
nō est ꝑter mittenda sal' t multi
tudo multum est expediens mum
tō obsesse eos q ad multa sit utilis.
Dō in muniendo castrum ul' ciuita
tem aliquam obsidendam ꝙ adme
tum nō solum accē est ut mag copia
uictualium d ferat ad munitōnē
obsessam. sꝫ t ut uictualia delata ꝑ
impatos erogatores p familias dis
pensetur. un si fi' posit si ciuitas ob
sessa est mag r nō possit aliū d recu
pare uictum in qualꝫ ꝑta ciuitatis
uictualia reduci debēt ad cta pua
r pte r ꝑparate puuos ꝙuidos dis
pensare. q si munitō obsessa modi
ca est ambitus ꝫ efficere nō est dif
ficile quasi ei ꝙ ꝓest multa sepa
ro uictualium nisi pce r cū ꝑamen
to dispensetur. Uerō est m talib
attendendum ut cū ꝙ fecte d biles
r utiles nō ualentes ꝓficē ad defen
sionē obsesse si quode si pt sunt ad
ꝓtes alias tūsmittend. tales enim
ꝺsumunt r ꝙ medunt q deberent
bellatores erogari. Rursus si
timeatur d opia uictualium bestie
que sunt in munitōe obsessa aqbz
ob sessi possunt quo mod abstinē sunt

ocidende et sunt ꝯ medende ul' si
uende ul' eliu sunt apte in moꝝtali
ctu ꝯ medenda sunt multa q̄ ad
esum uetat cois usus. Visio quo ꝙ
munic̄o obsessa utat ne capiat
fame d' leu uidere pt qualit̄ se hr̄e
debeant obsessi ne de un cant̄ pti.
Nam añq̄ aliqui eos obsideant ꝙ
uidere debent quod ad talem munic̄o
nem pgant in agua Et aquaz copi
q̄ si uō ibi sint fontes fodiendi sit
putei. qd' si etiam locus sit sic' ut ibi
nec putei fi possint. ny fodere sint
ostituere ut celestium aquaz sup
hūdancia suppleat aliaz aquā de
fem. q̄ si munic̄o obsesse sit ea ma
re ꝛ nō possit hr̄e aquam i salitā
eo q̄ dulcem aquam distantem ad
quam capiendam ꝓhibent obsiden
tes tunc mediante cera potit dul
cificari. Nam sm phm ꝛ metaur
quecp̄ ex aq̄ ꝙ puros cere ꝙ trans sit
totum in dulce uertitur. deferendum
est ꝛ ad munic̄onem obsidendam in
mag̃ copia aceti ꝛ uin̄. ne ex potu
solus aque bellatores ad' debiliten
tur q̄ nō possint utilit̄ resistere ob
sidentib'. Visio que sunt adhibēn
da ꝫ famē ꝛ sitim. ꝙ que obsessa
munic̄o d' unica ꝫ sueuit. Restat
uidē que sunt remedia ad hibenda
ne ꝙ pugnā obsessa munic̄o de
uincat. Debēt ꝙ ad cuitatē ul' ad
castrum obsessum d' portare in ma
gna copia sulphur pix oleum ad'
butendum machinas hostium fer
tā lingua sunt ad munic̄onem ob
sessam indebita hūdancia d' portan
da ut ꝙ lig̃ haste sagetaz ꝛ telor
ꝛ eam edificia necia munic̄oi fieri
possunt ꝙ ferra uō repari possint
arma ꝛ si tela ꝛ sagitte ꝛ alia ꝙ q̄
m pugn̄ ualeant obsidentes
Est ꝛ multitudo ferri utilis
ꝓis obsessis ad destruend' edi
fias ꝛ machinas q̄d' obsidena
um ut in sequenti capitulo appe
bit. Sexta etiam torrentiū in mag̃
copia sunt ad munic̄oēz d' porta
dam. qua talia sunt soliditia et
aptiora ad iaciend' ex eis ergo re
plendi sunt mun. ꝛ hr̄e munic̄onis
obsesse. calce ꝛ puluizatam d' fen
dum est ad ꝑm munic̄onem i mag̃
hūdam ꝛ ex ea replenda sint multa
uasa. ut cum obsidentes appingāt
muros munic̄onis iacienda sunt ua
sa illa quib' fractis pulus illuis
sub intrant obsidentum oculos ta
deo offendunt eos ut quasi ceci ī
uidentes ꝙ cuti sunt possint ner
uoz si copia ꝛ furnū util' est mun
c̄oi obsesse ꝓ balistas ꝛ arc̄ alia
ꝓpanda q̄ si nu deficiunt loco eoz
ad hibi potūnt cues equi. ul' ca
pilli mulierum. Recitat enī uege
cius q̄ cū romanis nuoz copia de
fecisset ꝛ nō possent machinas repa
re ad resistend' bellatoꝛib' mulie
res romane abscisis crib' eos su
is maritis tōderunt ꝙ quos machi
nis repatis aduersarioz impetum
repulerunt maluerunt ei ut ait
uegecius ille pudicissime femine
cū maritis q̄uuē d' formato capite
q̄ seruire hostib' in tegis crib'. Sut
etiā ad munic̄oēs d' portanda cor
nua bestiarum ad reformandum
balistas ꝛ arc̄ ꝛ cornua cruda ad tegen
dum machinas et alia edificia ne
ab aduersarus ꝙ in cendia ꝓburant
hus enī cautelis ꝙ ea que dēi sunt
resistē potūnt obsessi ne eoz muni
c̄oes ꝓpugn̄ obsidentib' d' uniatur

Quō resistendum est in pugnationē p cuniculos & qr machinis & lapidib⁹ edificiis obsessi debeant obuiare. c. xxij.

Eminebant .s. tres spūales modi impugnandi munitōes obsessas quar unus erat p cuniculos et uias subtraneas aliis p machinas lapidarias & talis p edificia ī pulsa uñ ad menia cast⁹ ul' cuitatis obsesse. qr si docuim⁹ p p̄fatos mōs obsidentes impedere obsessos. Reliquū est ut declarem⁹ quō obsessi a predictis impugnationibus cōtra obsidentes se ualeant. & primo & dicemus de remediis contra impugnationē p cuniculos. possimus aut̄ arcā h̄ duo remedia assignare unū est p p fundi tatem fossar⁹ repletarum aquis. Nam si ēa munitōnē obsessa sint p fundę fouee aq̄s replete impediunt obsidentes ne ob obsessos impugnari possint p cuniculos & uias subtraneas. dato ēn q̄ fosse aq̄s repleri nō possint si sint ualde p funde p ample sufficienē impediunt subtraneas uias. qr gñē impugnatores impugnari nō possunt munitōes obsesse nisi dicte uie subtranee p fundiores sint fossis munitōis tgitur defendā l' cōtra petīn firmam & tūc pp duritiē lapidis nō est facile p cuniculos debellare eam ul' est p petram defossi dolabilem. a' s̄ etiam que defossi fodi p̄t & tunc p p fundas foueas est specificanda munitio ne p cuniculos diruatur. s' remedium contra cuniculos & uias subterraneas est facē in munitōe obsessa uiā aliam p q̄ exeundi ē uie subtranee facē ab obsidentibus. Si eni obsessa munitio foueas nō h̄t p fundas nec h̄ eas repletas aquis pp q̄ timetur d in impugnatōne p cuniculos diligēter p sidare d⁹ ob sessi uñ ab aliqua pte uidelicet trum d ferri & ul' p aliquas ligna cognoscē possint obsidentes in chos re cuniculos. q⁹ ēn p cepint statim debent uiam aliam subtraneam facē p q̄ exeundo illis cuniculis tra ēn p q̄ uia illa pendeat contra obsidentes & tūc p uiam illam sic p fectam cuptem fecerūt obsidentes & pcē ob sessi d⁹ ee bellum p tinuū ne obsidentes p uiam illam munitōem impdiantur. Debent & obsessi uē meliorationē uie subtranee h̄ē & magis rias planas aq̄s ul' ī urinus & cum bellant p obsidentes debent fingere et fugē & exire fouea illam quas tō totam aquam aut urinem sic congregatam effundere debent s̄. obsidentes exītes in cuniculos tempibz .n. uiis multi obsidentiū sic precipitati sūt. Qr si hoc alīs factum fuit nō debem⁹ reputare im pde ne utilem fē possit. Vlo quō resistendum sit d bellatoni facte p cuniculos. Restat uidere quō obsessi debeant obuiare impugnationi facte p lapidarias machinas. p has quadrupliciter subuenitur. Primo q̄ alīs subito ex munitōe obsessa mag⁹ multitudo armatorū & inuadunt machinam & pus p̄ exercitus possit succurrē ad defendendum ea succendunt quam. Si nūl tionem ipam obsessi exire nō audeat. tunc clam d nocte p muros alig ligati funib⁹ emittantur qui absconse ignē portantes ab⁹ eo⁹ alu p uiant machinam in tendunt quo pato trahunt supius p funes ad munitōnem quam Est & talis mod⁹ d structi machinas faciendo sagittas quas appellant celos. Est aut̄ sagitta illa in medio quasi h̄ns q̄dam caueam unā positur

ignis fortis. factus ex oleo sulphu
re & pice & resina q̄ igni cū stupa
Quolutum bellatores antiqui in cen
diarum uocauerunt. hi aut sagitta
p balistam fortem emissam uel ad ma
chinam multo cum succedit ipam.
Dīro etiam mō resistatur machinis
lapidarus faciendo alias machinas
in tuis p quas eas dīstruendo ipas
in tecta aut remedium est. postq̄m co
structa est machina in tuis ei facē
fundam ex catenis ul' ferreis ul' tela
ex ferro & uē machinam ullam con
struere fabricam in qua aliq; ferrū
bn̄ igitur quod ignitum apponatur
sup fundam ex ferro textam & pria
tur ad machinam aliā ul' q̄ q̄ edifi
cium ligneum. Ō h̄ em̄ cōia crudā n̄
ualent ligna non hñt resistentiam
oīe ei edificium ligneum hoc mō
obuiari pt̄ sūt que & multe alie pu
culares cautele ualentes ad defensi
onem ō lapidarias machinas. Sz
q̄ talia complere sub narratione
non cadunt prudentis iudicio relinq̄
tur. Quō Quō quō resistend sit
arietī ul' lapidarus machinis. Re
liquū est declarare quō obuiari debe
at edificiis alijs impulsis admen
a muniōis ob sesse. Ad h̄ aut ualet
quecumq̄ diximus ēa resistentiam
machinarum. Nam sicut destrui
possunt lapidarie machine p impe
tuosum in sultum ob sessorum & p ho
mines latenter emissos & p sagit
tas deferentes ignem fortem & per
machinas alias emittentes lapides
ul' p fundas ex ferro textas ita cuen
tes ignita ferra. sic oīnibz his mōis
possunt edificia lignea impugni.
ymo exptum est contra singulos hi
edificia maxīe ualere si p alias ma
chinas ul' aliquo alio mō ferra ig
nita iaciantur in ipa. possunt tñ spa
lia remedia ō hi edificia affligere. ut
ō arietatem constituatur lupus. di
cebatur eū trabem fortem paciē
tem muros munitōis ob sesse ppē
diuturnam capitis uocari arietatem.
ō h̄ ā constituit quidam ferrū cur
uum dentatum dentib' fortissimis
et acutis et ligatū sunib' q̄ quo capiti
cap̄ arietis ul' illi' caput tbis ferriare
quo capto ul' oīo aries ad stiora trahi
tur ul' ita suspenditur ut muris no
cere nō possit. Vnd' bellatores antiq̄
hi ferrum uocauerunt lupum eo q̄
acutis dentib' arietē capē. ō castru
uō multum ualenti ēa ignita. ad
hibetur tñ spāle remedium contra
ipa q̄ fiunt cuniculi & uie subtrānee
et clam subfoditur ēra unde dr trans
ire castrum qua sub fossa & castro de
miso in ipam pp magnitudinē ponderis
or castrum itēm construi eo q̄ nō possit
ex fouea integ' remouēi. Contra une
as uō & malleos etiam multū ualēt
ignita ferra. q̄ si tñ contingēt. p hi edi
ficia p fortari muros munitōis ob
sesse cum d' h̄ dubitatur ante quam
hoc fiat. luce illos muros erigāt edifi
cia ligna ul' si sit pe hedificare muri
lapidei ut si contingeret obsidentes
in tre munitionē retinentur clausi
in ter muros illos et nō ualentes se
defendere pp murorū i clusionē lapi
dib' obruuntur. Est aut diligenter
adūtendum q̄ alīq̄ obsidentes fingūt
se fugere et sic p insidias et ūsucias
muadunt munitōnem ob sessam. Jō
statim pt̄ recessum hostiū sunt muni
tōes diuittend & negligend ymo
uelut de sunt ordinandi hostium. ut q̄ pa
lam hre nō poterunt p insidias hostiū

cias obtinē nō possunt. Qualr ꝓstruenda est nauis et qualr ꝓ mittend' est nauale bellum ⁊ que bella singula repumantur. xxmj.c.

In hoc uīm capitulo tractare uolum⁹ aliq̄ de nauali bello nō tm oz ꝺ ſ tm̄ insistere. q̄ multa que dē sunt in alis gn̄ibz bellor applicē potūnt ad nauale pugnam. ꝺ h ā pug nandi genus. ꝑmo uidendum est qua lit fabricanda sit nauis. ſ Nam nauis ⁊ male fabricata ex modica impugnatōe hostium defacili perit. Ad q̄ q; sdm negocium liḡ ex quibz ꝓstruē est nauis nō sunt quelibet tp̄a m adenda. ſ ā tempa marcii ⁊ aprilis in quo hūoz inca pt in arboribz hmōdare nō est bonum ⁊ uidere arbores ex quibz fabricanda est nauis. ſz tp̄a Julii ⁊ augusti ul' alio alio tp̄i in quo humor arborum desic cetur adh' fabricam in adenda sunt liḡ Rursus nō statim in alis lignis est ex eis fabricanda nauis ſz primo ar bores sunt diuidende ꝑ tabulas ⁊ p alioꝝ tps dimittend' ut deliccari possit. ſ Nam si ex lignis uiridibz ꝓstruatur nauis q̄n mal' eoz hūoz ex prouenit ꝺ hnt liḡ ⁊ facunt in nauibz rimas quibz in nauibz quasi medi' periculoſ ē pt. durū est in tendere sit' bellis naualibz ⁊ ex ponē se periculis ne puppis ꝑ rimas naufragum pa ciatur. Visō qualr in edenda sunt liḡ ⁊ quō resuanda ut ex eis nauis debi te ualeat fabricari. Videre restat quō in nauī fabricata ꝓ mittenda sint bella. hr aut nauale bellum. q̄ ad alia ſtilez mod' bellandi aim pug̃ erest. ſ Nam siat in ārest pug̃ oz in pugnan tes bn armatos ee ⁊ bn sare se apa rentibz ꝓtegē ⁊ hostibz uulnā infi gē sic ⁊ h regrunt in bello nauali ym mihi ⁊ pug̃ oz homīes armatos q̄ in arest q̄ cum pugnatores marini qua si figissent ⁊ modicum se mouean melius se sustinē possunt armoz ponder. q̄ eoz armatura gnoz ee dz. possum⁹ tn q̄ ad ꝑsens. x. enūme rare ꝑ que marini pugnatores hos tes in pugnare debent. ꝑ mū est ignis q̄ in cendiariū uocant. ex pedit em̄ eis hr̄ multa uasa plena pice ⁊ sulphure rasina oleo. que oīa sint cum stupa ꝓ uoluenda. h enim uasa sic repleta sunt succend' ꝑ phicte da ad nauem hostium. ex qua ꝓiectōe ⁊ uas frangi ⁊ illud incendarium ꝓ buritur et succendit nauem sunt ei multa talia in nauī phicienda ut ex multis ptibz possit nauis succendi et ꝑ phiciunt talia. tunc ē cont' nau tas ꝓmittend' est duoꝝ bellum ne pos sit succurrē ad exunguendum ignem. Sedo ad q̄ mēd marinum bellum mi tum ualent in side. ſ Nam siat in ārest ponūtur multe in side militum. que ex impulso in usdentes hostes eos. arest ⁊ defaculi uiunt. sic in mari post aliquas insulas fuit in side ut ma rini pugnatores ex impulso irruen tes in hostes eos facilius uincant. Circo est ꝺ marinū bellum accen ut sp pugnantes nauē suam faciat contra ꝑ fundum aquaꝝ ⁊ nauē hos tiū in pingant ad sic. q̄ pugnandi im petum ꝑdunt. qui detractabuntur ad' ram. Quarto ad arborem nauis suspendendum ē lignum q̄dam lon gum ex uiroz ꝑte ferratum q̄ ad pca uend tam nauim quam nautas se hat quasi aries cum quo ꝑterumpunt muri ciuitatis obsesse. ꝓz ā sic ordinari lignum ꝺ ut ligamentum retinens ipm possit ꝺ ꝑmu ⁊ elevari. q̄ h fio ma

tor hec ꝑmoditas ut cum ipo ꝓcuti
posſit tam nauis quã etiã ẽpites
in ipã. Quinto in bello nauali hñ
da est copia amplarum sagittarũ
cum quib; lãdenda sunt uella hostiũ.
¶ Nam uelis eor ꝓ foratis et nõ ualẽ
tib; retinẽ uentum. nõ tñ possunt
ipi hostes in petum hre pugnandi
nr possunt sic facilr recedere si ue
lint declinare ad bella. ¶ Exto con
tigerunt naute hre frum q̃dam cur
uatum ad modũ falcis in cidens q̃
applicatum ad funes retinentes
uellastim in cadit ipa. uelis aut
sic in alis ꝛ cadentibus ab arbore
sub trahitur ab hostibus ne sic pug
nare possint. qr ꝓ talem in usionẽ
uelorum reddr nauis pigor ꝛ quo
dam modo in utilior ad pugnand'.
¶ Septio ꝓtigerunt ꝛ naute hre un
tos ferreos fortes ut cum uidr se
ẽ ꝓles hostib; cũ ill' uncis capiũt
eor naues ut nõ ꝓ mittant eos de
scende. Octauo in nauali bello ẽ
h' cautela attendenda ut d' calce al
ba puluerata hãt multa uasa ple
na q̃ ex alto sunt ꝓhuenda in na
ues hostium quib; im petu ꝓiectis
et fractis eleuatur pulus. ut q̃ di
xim' in bello trest ꝛ sub mutat hos
tiũ oculos ꝛ ades offens eos ut qi
cta udere nõ possint. q' in bello na
uali est ualde ꝓcaloſum qr ex oi
pte bellantes in talli bello uideret
sibi in minere mortem. Nõ si ocu
li bellantium in talj pug ex puluẽ
calas sic offenduntur uidere non
possint defacili ul' pmutur ab hos
tib; ul' sub mguntur in ags. ¶ Nona
cautela est habere multa uasa ple
na ex molli q̃ cum im petu ꝓhuen
da sunt ad naues hostium ꝛ lis sup
loca illa in quib; ꝑ hostes ex istere
ad defendendum naues ¶ Nam uasis
ill' ꝓfractis in hi' locis loca illa ꝓ sa
ponem ligda redduntur ado lubrica
q' hostes ibi ponentes pedes stati
labuntur in aquis. Est aut ꝛdicta
cautela quasi ꝓ utilio oñibr. ¶ a
regrantur alig marinarij qui diu sb
aquis durare possint. naute igit
debent se ferio ordinare ꝯ hostium
naue ꝛ dam posticu; debent alig di
mittẽ diu durare ualentẽ sub aqs
qui accepto petrali sub aquis dr
accedere ad hostilem naue ꝛ eam in
fundo ꝓforare faciendo ibi pluia
foramina ab hostib; repiri nõ pote
runt cũ ipa cepit hndare ꝛ hostem
ꝛ nauem pter ꝓ ditabit. Punt a
in bello nauali alia obseruanda. ut sit
ibi copia lapidum ꝛ etiam ferror
aartorum que quasi lapides iactuẽ
cũ quib; hostes nauium offenduntur.
si cetera talia qr nums pticularia sint
sub narratione non cadunt. Sufficiant ergo cautele quas tradim' erga
nauale bellum. Nũc quasi in cidẽ
da sunt lig ex quib; ꝓstruenda est na
uis ꝛ quo bellandum est in nauali bel
lo. reliquis est uidere ut declarem'
ad quid bella oñia ordinantur. Ba
g quod sdm phm nõ bellam' ut bellem'
sz ut pacem hẽamus. pr ergo bellum
ex nequicia hominum ex auiditate
eor ordinari ad lucrum ul' ad aliquam
aliam satisfactionem ire ul' concupiscen
tie bella tñ si uel iuste gerantur et debi
te fiant ordinanda sunt ad pacem et
ad getem hoiz et ad coe bonum ¶ Nam
sic se debent hre bella in societate ho'
sicut se hñt potẽcie ꝛ electorum in cor
humano. ¶ Nam siant inhumano corpe
sunt plures humores sic in ꝓsatione

et soc̃e hominũ est dare plures p̃s
et plures hommes et siait quam
dui hũores sunt esse in cor̃pe ne est i
hũore ex cessus non indigemus. ñ
in pcõe nec in flebotomia sic quam
dui hommes debite se hñt tñ nõ
in iuriatur alt̃ nõ sunt ꝓmittenda
bella. hr̃ sic p̃ flebotomiam ꝙ pot̃
cõem sup̃fluitas hũore est cura cuius
p̃ quam turbatur sanitas corpis sic
p̃ bella sunt hostes conualeandi et oc
cidendi p̃ quos impeditur cõe bonum
et pax ciuium ꝙ eor̃ qui sunt in reg
no. Supposito ergo reges et p̃n
pes hr̃e iustum bellum et hostes cor̃
in iuste turbare pacem et cõe bonum
nõ est impediens doc̃e eos omia gñ
bellandi ꝙ cõem modũ p̃ q̃ possint suos
uincere. Quod ciuium ordinare debũt
ad cõe bonum ꝙd pacem ciuium sta
si intendant cõe bonum et pacem ci
uium merebuntur pac̃ illam eter
na in qua est sũma requies quam ds
ip̃e suis p̃mittit fidelib; qui est bene
dictus in ꝛcula ꝛculorum Amen ij.

Explicit liber de regime
pncipum editus a fr̃e Egidio
Romano ordinis fr̃m Heremi
tarum Sancti Augustini Epi
et confessoris.

Laus sit tibi quod explicit

iste.

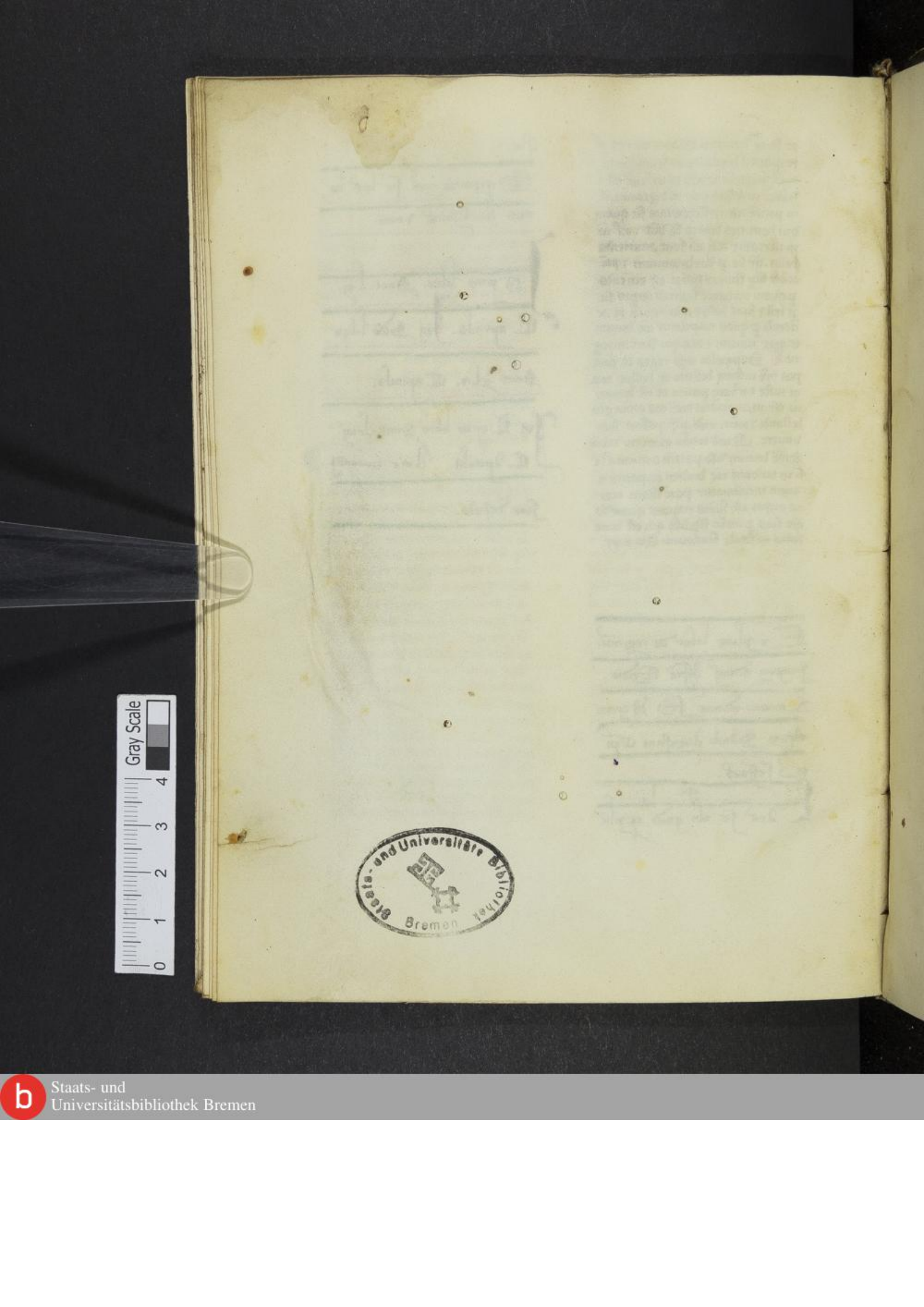
Sapiens mun. sit bos bo
nus aut asinus vnus.

In primo libro. Sunt. Lxj.
Capitula. In secũdo libro
sunt xlv. Capitula.

In tercio libro sunt. Lvij.
Capitula. Ame

fine defectu.

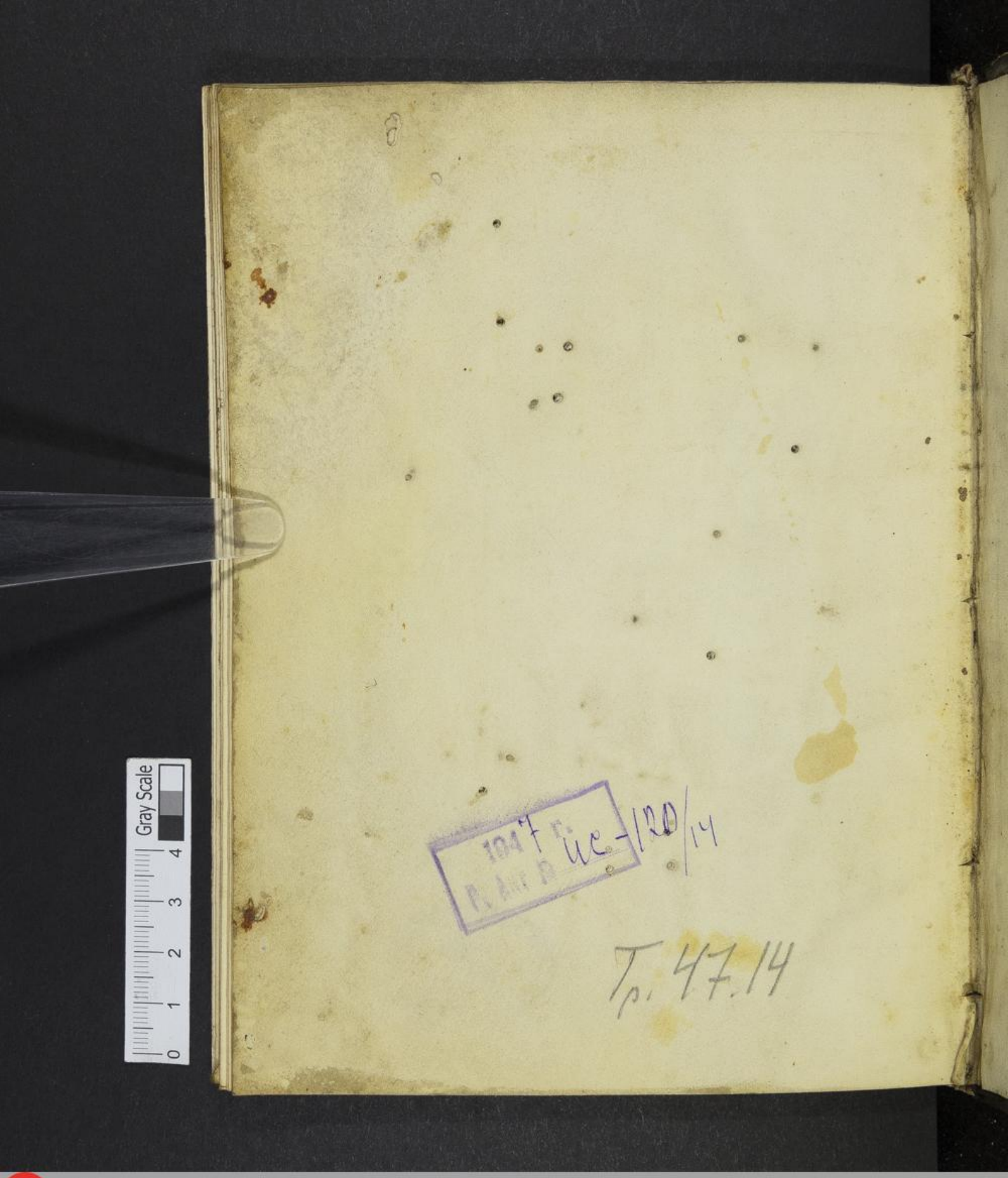
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen